

Uradni list Republike Slovenije

Internet: <http://www.uradni-list.si>

e-pošta: info@uradni-list.si

Št. **116** Ljubljana, torek **26. 10. 2004**

Cena 2000 SIT

ISSN 1318-0576

Leto XIV

VLADA

4782. Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004–2006 za leto 2004

Na podlagi 5., 7., 29. in 126. člena Zakona o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 54/00, 52/02 – ZDU-1, 58/02 – ZMR-1 in 45/04 – ZdZPKG) izdaja Vlada Republike Slovenije

UREDBO

o spremembah in dopolnitvah Uredbe o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004–2006 za leto 2004

1. člen

V Uredbi o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004–2006 za leto 2004 (Uradni list RS, št. 24/04) se v naslovu za besedo »podeželja« doda besedilo »za Republiko Slovenijo« in črta znak »*« s pripadajočim besedilom.

2. člen

Besedilo 1. člena se spremeni tako, da se glasi:

»1. člen

(1) Ta uredba določa ukrepe Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004–2006 (v nadaljnjem besedilu: ukrepi PRP), ki se bodo v letu 2004 izvajali kot ukrepi kmetijske strukturne politike v skladu s 27., 28., 29., 30. in 32. členom Zakona o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 54/00, 52/02 – ZDU-1, 58/02 – ZMR-1 in 45/04 – ZdZPKG; v nadaljnjem besedilu: zakon).

(2) Ta uredba se vsebinsko nanaša na Uredbo Sveta 1999/1257/ES z dne 17. maja 1999 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (EKUJS) ter o spremembi in razveljavitvi določenih uredb (UL L št. 160, z dne 26. 6. 1999, str. 80-102), z vsemi spremembami in Uredbo Komisije 2004/817/ES z dne 29. aprila 2004 o podrobnejših pogojih za izvedbo Uredbe Sveta št. 1999/1257/ES o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (EKUJS) (UL L št. 153/04, z dne 30. 4. 2004, str. 30-83), z vsemi spremembami, Odločbo Komisije z dne 24. 8. 2004 o potrditvi programskega dokumenta za razvoj podeželja za Republiko Slovenijo za programsko obdobje 2004-2006, št. CCI 2004 SI 06 GDO 00, ter Uredbo Komisije 2004/1117/ES z dne 16. junija 2004 o določitvi menjalniškega tečaja, ki se uporablja za leto 2004 za določene direktne pomoči in za strukturne ali okoljske ukrepe v Češki Republiki, Estoniji, Cipru, Latviji, Litvi, Madžarski, Malti, Poljski, Sloveniji in Slovaški (UL L št. 217, z dne 17. 6. 2004, str. 8-9).«.

3. člen

Besedilo 4. člena se spremeni tako, da se glasi:

»4. člen

(1) Ukrepi PRP se financirajo iz sredstev proračuna Republike Slovenije (proračunska postavka 2069) v višini vsaj 20% in iz sredstev jamstvenega oddelka Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (proračunska postavka 2068) v višini do 80%.

(2) Za ukrepe PRP je skladno s Programom razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004–2006 (v nadaljnjem besedilu: PRP) za leto 2004 namenjenih 106,1 milijonov evrov, ki zapadejo v plačilo v letu 2004, 2005 in 2006.«.

4. člen

Črtajo se 6., 7., 8., 9., 10. in 11. člen.

5. člen

Besedilo 12. člena se spremeni, tako da se glasi:

»12. člen

Za potrebe ukrepov kmetijske in regionalne politike ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, razvrsti na podlagi seznama območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost iz PRP KMG v posamezna območja. KMG se razvrsti v posamezno območje, če se v njem nahaja več kot 50% kmetijskih zemljišč v rabi.«.

6. člen

V 13. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(1) Do izravnalnih plačil so upravičena KMG, katerih zemljišča so na seznamu območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost iz PRP in se nahajajo v:

- hribovskih in gorskih območjih,
- drugih območjih z omejenimi možnostmi,
- območjih s posebnimi omejitvami.«.

7. člen

V 14. členu se v prvem odstavku:

- v prvi in drugi alineji znesek »43.500 SIT/ha« nadomesti z zneskom »44.183 SIT/ha«,
- v tretji in četrti alineji znesek »37.200 SIT/ha« nadomesti z zneskom »37.769 SIT/ha«,
- v peti alineji znesek »30.600 SIT/ha« nadomesti z zneskom »31.068 SIT/ha«,
- v šesti alineji znesek »15.000 SIT/ha« nadomesti z zneskom »15.236 SIT/ha«,
- sedma alineja spremeni tako, da se glasi:

»– KMG, ki v elaborat niso vključena, njihova zemljišča pa so razvrščena v seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost iz PRP, znaša plačilo 6.104 SIT/ha.«.

8. člen

Za 15. členom se doda nov 15.a člen, ki se glasi:

»15.a člen

(izjeme od znižanja)

Določba drugega odstavka 36. člena Uredbe o izvedbi ukrepov kmetijske politike za leto 2004 (Uradni list RS, št. 24/04, 55/04 in 87/04) se ne uporablja za zahteve za izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost.«.

9. člen

V 18. členu se prvi in drugi odstavek spremenita tako, da se glasita:

»(1) Za izvajanje ukrepov SKOP v letu 2004 se dodelijo plačila za:

1. zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje:

I. zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu: 55.318 SIT/ha;

II. ohranjanje kolobarja: 35.050 SIT/ha;

III. ozelenitev njivskih površin: 50.310 SIT/ha;

IV. integrirano poljedelstvo: 60.325 SIT/ha;

V. integrirano sadjarstvo: 105.390 SIT/ha;

VI. integrirano vinogradništvo: 105.390 SIT/ha;

VII. integrirano vrtnarstvo (na prostem in v zavarovanih prostorih): 95.852 SIT/ha;

VIII. ekološko kmetovanje:

– njive-poljščine: 110.397 SIT/ha,

– vrtnine na prostem: 130.664 SIT/ha,

– vrtnine v zavarovanih prostorih: 140.678 SIT/ha,

– oljčniki z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasadi sadovnjakov z gostoto najmanj 200 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri ostalih sadnih vrstah: 190.750 SIT/ha,

– travniški visokodebelni sadovnjaki z gostoto 50-200 dreves/ha: 70.339 SIT/ha,

– vinogradi, hmeljišča, drevesnice: 190.750 SIT/ha,

– travinje (travniki, trave in travno deteljne mešanice na njivah, pašniki): 55.318 SIT/ha;

2. ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine:

IX. planinska paša:

– brez pastirja: 14.545 SIT/ha,

– s pastirjem: 14.545 SIT/ha in 5.007 SIT/ha kot dodatek za pastirja;

X. košnja strmih travnikov:

– nagib 35-50%: 40.058 SIT/ha,

– nagib nad 50%: 60.325 SIT/ha;

XI. košnja grbinastih travnikov: 60.325 SIT/ha;

XII. travniški sadovnjaki z gostoto 50-200 dreves/ha: 45.303 SIT/ha;

XIII. reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali:

– govedo: 28.613 SIT/žival,

– ovce: 4.292 SIT/žival,

– koze: 4.292 SIT/žival,

– konji: 28.613 SIT/žival,

– prašiči: 11.445 SIT/žival,

– perutnina: 40.058 SIT/100 odraslih živali;

XIV. pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin: 30.043 SIT/ha;

XV. sonaravna reja domačih živali: 20.029 SIT/ha;

XVI. ohranjanje ekstenzivnega travinja: 20.029 SIT/ha;

3. varovanje zavarovanih območij:

XVII. ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih: podpora za izvajanje tega ukrepa znaša dodatnih 20% v območjih narodnih parkov, 15% v območjih regijskih parkov in 10% v ostalih zavarovanih območjih in se obračuna na skupno vrednost plačil za ukrepe II. do XVI. in XVIII. iz tega člena;

XVIII. reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri: 7.392 SIT/ha;

XIX. ohranjanje posebnih traviščnih habitatov: 35.050 SIT/ha;

XX. pokritost tal na vodovarstvenem območju:

– njive: 80.354 SIT/ha,

– trajni nasadi: 60.325 SIT/ha,

– travinje: 50.310 SIT/ha;

XXI. zatavljanje in zelena praha: 60.325 SIT/ha.

(2) Upravičenci lahko pridobijo tudi sredstva za delno kritje stroškov kontrole, če izpolnjujejo pogoje, določene z ukrepi integrirane pridelave ali ekološkega kmetovanja, in sicer v višini:

– 15.022 SIT na KMG letno za ukrepe IV., V., VI. in VII.

iz 1. točke prejšnjega odstavka,

– 26.228 SIT na KMG letno za ukrep VIII. iz 1. točke prejšnjega odstavka.«.

10. člen

Besedilo 19. člena se spremeni tako, da se glasi:

»19. člen

(1) Na istih površinah upravičenci lahko izvajajo več ukrepov SKOP po 1., 2. in 3. točki prvega odstavka prejšnjega člena na način in pod pogoji kot jih za posamezni ukrep določata PRP in ta uredba.

(2) Upravičenci lahko kombinirajo ukrepe SKOP iz 1., 2. in 3. točke prvega odstavka prejšnjega člena na način, ki je določen v prilogi 1, ki je sestavni del te uredbe.

(3) Najvišji zneski plačil na hektar upravičenca, ki jih je možno pridobiti s kombinacijo ukrepov SKOP v letu 2004, znašajo:

Površina – kultura	Znesek
njivske površine	143.063 SIT/ha
trajni nasadi	214.594 SIT/ha
travinje	107.297 SIT/ha.«.

11. člen

(1) V 20. členu se v sedmem odstavku črta 7. točka.

(2) Osmi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(8) Upravičenci lahko uveljavljajo plačila za ukrep iz prejšnjega odstavka za najmanj 1 glavo velike živine (v nadaljnjem besedilu: GVŽ). Pri vzreji perutnine morajo upravičenci rediti vsaj sto odraslih živali. Za mlado govedo, staro manj kot eno leto, to je za teleta za zakol (bikci, telčke), za žrebeta do enega leta, za drobnico, staro manj kot eno leto, in za pujske do 20 kg, upravičenci ne morejo uveljavljati plačil za ukrep iz prejšnjega odstavka.«.

(3) Trinajsti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(13) Plačila za ukrep XVII. ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih iz 3. točke prvega odstavka 18. člena te uredbe lahko uveljavljajo upravičenci, katerih parcele se nahajajo na zavarovanih območjih, ki so določena v prilogi 2, ki je sestavni del te uredbe.«.

(4) Šestnajsti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(16) Plačila za ukrep XIX. ohranjanje posebnih traviščnih habitatov iz 3. točke prvega odstavka 18. člena te uredbe lahko uveljavljajo upravičenci, katerih parcele se nahajajo na ekološko pomembnih območjih, ki so določena v prilogi 3, ki je sestavni del te uredbe.«.

(5) V sedemnajstem odstavku se črta deseta alineja.

(6) Devetnajsti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(19) Plačila za ukrepa XX. pokritost tal na vodo varstvenem območju in XXI. zatavljanje in zelena praha iz 3. točke prvega odstavka 18. člena te uredbe lahko uveljavljajo upravičenci, katerih parcele se nahajajo na najožjih vodovarstvenih območjih, ki so določena v prilogi 4, ki je sestavni del te uredbe.«.

12. člen

Za 20. členom se doda nov 20.a člen, ki se glasi:

»20.a člen

(izjeme od znižanja)

Določba drugega odstavka 36. člena Uredbe o izvedbi ukrepov kmetijske politike za 2004 (Uradni list RS, št. 24/04, 55/04 in 87/04) se ne uporablja za zahteve za plačila za ukrepe SKOP.«.

13. člen

(1) V 24. členu se v prvem odstavku prva in druga alineja spremenita tako, da se glasita:

»– ne sme biti mlajši od 55 let in starejši od 61 let (ženske) ali 63 let (moški),

– ob predaji mora imeti v lasti najmanj 3 ha primerljivih kmetijskih zemljišč in predati KMG najmanj v obsegu, kot ga je le-to imelo po stanju na dan 20. marec 2003.«.

(2) V prvem odstavku se doda nova osma alineja, ki se glasi:

»– mora seznaniti naslednika z vsemi posebnostmi, ki so povezane z zadevnim KMG.«.

(3) V drugem odstavku se prva alineja spremeni tako, da se glasi:

»– na dan prenosa mora biti star vsaj 18 let ali največ 50 let.«.

(4) V drugem odstavku se doda nova peta alineja, ki se glasi:

»– predložiti mora načrt gospodarjenja za preneseno KMG in v roku 5 let izboljšati njegovo ekonomsko sposobnost (ko je to mogoče) v skladu s tem načrtom.«.

14. člen

V 25. členu se v prvem odstavku:

– v prvi alineji znesek »1.000.000,00 SIT/KMG« nadomesti z zneskom »1.004.300 SIT/KMG«;

– v drugi alineji znesek »85.000,00 SIT/ha« nadomesti z zneskom »85.360 SIT/ha«.

15. člen

Besedilo 28. člena se spremeni tako, da se glasi:

»28. člen

Če prejemnik rente umre v obdobju prejemanja rente, se renta ne more prenesti na njegove dediče.«.

16. člen

V 30. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(2) Komisijo sestavljajo trije člani, in sicer: predstavnik strokovne službe ministrstva, predstavnik strokovne službe agencije in predstavnik pravne službe agencije. Komisija pripravi predloge in jih posreduje direktorju agencije.«.

17. člen

V 31. členu se črta besedilo »dobrobit živali,«.

18. člen

Besedilo 33. člena se spremeni tako, da se glasi:

»33. člen

V letu 2004 se dodelijo plačila za izvajanje EU standardov, ki so določeni v prilogi 5, ki je sestavni del te uredbe.«.

19. člen

V 34. členu se v prvem odstavku črta tretja alineja.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Nosilec KMG mora za zemljišče, na katerem name-rava graditi skladiščne prostore za živinska gnojila, pridobiti lokacijsko informacijo, če velikost omenjenih objektov ne pre-

sega normativov za tovrstne objekte, določene v predpisu, ki ureja vrste zahtevnih, manj zahtevnih in enostavnih objektov, pogoje za gradnjo enostavnih objektov brez gradbenega dovoljenja in vrste del, ki so v zvezi z objekti in pripadajočimi zemljišči. Če objekti za skladiščenje živinskih gnojil presegajo normative iz navedenega predpisa, je za njih potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje.«.

20. člen

Besedilo 35. člena se spremeni tako, da se glasi:

»35. člen

(1) Pri izvajanju standarda Nitratna direktiva morajo upravičenci upoštevati:

– da mora biti količina uporabljenega organskega dušika manjša od 170 kg/ha letno (v izračunu se upošteva število vseh živali na KMG in vsa kmetijska zemljišča v rabi), kar ustreza obremenitvi 2,5 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v uporabi (v nadaljnjem besedilu: KZU), ali 2 GVŽ/ha KZU pri prašičih, ali 2 GVŽ/ha KZU pri perutnini, ali 2 GVŽ/ha KZU v primeru mešane reje (reja se smatra za mešano, če se na KMG redi najmanj 2 GVŽ prašičev, 2 GVŽ perutnine, ali 2 GVŽ prašičev in perutnine),

– da mora biti prostor za skladiščenje hlevskega gnoja, gnojevke oziroma gnojnice vodotesno zgrajen, pri kompostnih kupih na polju pa je potrebno preprečiti izcejanje in površinsko izpiranje, tako da ne predstavljajo vira onesnaževanja okolja (površinskih voda in podtalnice),

– da mora kapaciteta skladiščnega prostora za živinska gnojila zadoščati za več kot 6 mesecev na kontinentalnem območju in 4 mesece na obalnem območju,

– da morajo za živali, ki se pasejo večji del leta, skladiščni prostori za živinska gnojila zadostovati za najmanj 4 mesece,

– da je gnojiti mogoče le na osnovi analize tal in gnojilnega načrta,

– da je gnojenje potrebno opraviti v skladu s predpisom, ki ureja izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju.

(2) Seznam katastrskih občin na obalnem območju je naveden v prilogi 5A, ki je sestavni del te uredbe.

(3) Število GVŽ na ha KZU ne sme preseči 2,5 GVŽ, 2 GVŽ pri prašičih, 2 GVŽ pri perutnini ali 2 GVŽ v primeru mešane reje. Če je ta obtežba presežena in posledično količine živinskih gnojil povečane, mora KMG zagotoviti, da preseške teh gnojil, ki jih ne more porabiti na samem KMG:

– odda s pogodbo drugim lastnikom kmetijskih zemljišč ali

– jih predela in jih v različnih oblikah proda na trgu ali

– jih odstrani na drug način, skladno s predpisi o ravnanju z odpadki.

(4) Pri izvajanju standarda zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin morajo upravičenci upoštevati:

– da je treba pridobiti potrdilo o pridobitvi znanja iz fitomedicine za izvajalce ukrepov,

– da se sme uporabljati le certificirane naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev (v nadaljnjem besedilu: FFS), ki brezhibno delujejo in imajo opravljen redni pregled in pridobljeno nalepko o rednem pregledu,

– da je treba skladiščenje FFS glede časa in količine omejiti na najni minimum,

– da je treba pri prevozu FFS poskrbeti oziroma preprečiti, da ne bi prišlo do poškodb embalaže in onesnaženja okolja,

– da je treba pri pripravi škropilne brozge izvajati priporočene preventivne ukrepe zaradi varovanja uporabnika, tretjih oseb in naravnega krogotoka,

– da se neočiščene posode in naprave za nanašanje FFS nikoli ne sme pustiti brez nadzora, da se ne bi ogrožalo tretjih oseb,

– da je treba onesnažene posode in naprave za nanašanje FFS zaščititi pred padavinami,

– da je treba izvajati ustrezne higienske ukrepe med in po uporabi FFS, da so tveganja za uporabnika čim manjša (npr. uporabljene rokavice temeljito oprati, preden se jih sname ipd.),

– da se morajo ostanki in odvečne količine FFS ter njihova embalaža hraniti ločeno in biti ustrezno uničeni.

(5) Pri izvajanju standarda varnost in zdravje pri delu morajo upravičenci upoštevati, da je treba:

– pridobiti izjavo o varnosti z oceno tveganja za delo na kmetiji,

– zagotoviti, da so delavci usposobljeni za varno in zdravo delo,

– zagotoviti preglede in meritve delovnega okolja,

– zagotoviti kontrolo, testiranje in meritve delovne opreme in pripomočkov,

– zagotoviti zdravniške preglede. «.

21. člen

Besedilo prvega odstavka 36. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Pri investiranju v prilagoditev KMG standardu Nitrarna direktiva morajo upravičenci upoštevati:

– da je potrebno prostor za skladiščenje hlevskega gnoja, gnojnice ali gnojevke zgraditi vodotesno, tako da ne predstavlja vira onesnaževanja okolja (površinskih voda in podtalnice),

– da mora kapaciteta skladiščnega prostora za živinska gnojila zadoščati za več kot 6 mesecev na kontinentalnem območju in za 4 mesece na obalnem območju,

– za živali, ki se pasejo večji del leta, morajo skladiščni prostori za živinska gnojila zadoščati za najmanj 4 mesece,

– da mora biti investicija končana do konca triletnega investicijskega obdobja. «.

22. člen

(1) V 37. členu se v prvem odstavku znesek »5.000.000,00 SIT« nadomesti z zneskom »5.007.198 SIT«.

(2) V drugem odstavku se v 1. točki:

– v prvi alineji znesek »66.500 SIT/GVŽ« nadomesti z zneskom »50.310 SIT/GVŽ«,

– v drugi alineji znesek »25.000 SIT/KMG« nadomesti z zneskom »8.584 SIT/ha«.

(3) V drugem odstavku se v 2. točki znesek »43.200 SIT/KMG« nadomesti z zneskom »43.396 SIT/KMG«.

(4) V drugem odstavku se 3. točka spremeni tako, da se glasi:

»3. varnost in zdravje pri delu:

– 231.046 SIT za prvega delavca (katerikoli član KMG),

– 65.332 SIT za drugega in vsakega naslednjega delavca. «.

(5) V tretjem odstavku se v 1. točki znesek »154.300 SIT/GVŽ« nadomesti z zneskom »154.985 SIT/GVŽ«.

(6) V tretjem odstavku se črta 2. točka.

(7) Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Če so pri ukrepu EU standardi skupni standardni investicijski stroški višji od 5.007.198 SIT, so plačila razdeljena na več let, kot to določa PRP, investicija pa se lahko zaključi prej kot v treh letih. «.

23. člen

V 41. členu se v prvem odstavku črta besedilo »in tretje«.

24. člen

Besedilo 42. člena se spremeni tako, da se glasi:

»42. člen

(1) Zahtevke za dodelitev plačil za ukrepe iz prvega odstavka 14. člena in prvega odstavka 18. člena te uredbe morajo upravičenci vsako leto vložiti na agencijo v roku in

na način, ki ju določata predpis o izvedbi ukrepov kmetijske politike in ta uredba.

(2) Upravičenci uveljavljajo plačila za ukrep zgodnje upokojevanje na obrazcu »I – Zahtevek za plačila za ukrep zgodnje upokojevanje«, ki je kot priloga 6 sestavni del te uredbe in ga morajo posredovati agenciji najkasneje do 31. decembra 2004. Pred oddajo tega zahtevka so morali v tekočem letu oddati tudi zbirno vlogo v skladu s predpisom, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike.

(3) Zahtevku je potrebno priložiti naslednje priloge:

a) prenosnik:

– izjavo, da je na večini zemljišč, ki jih prenaša na prevzemnika, prenosnik kmetoval zadnjih 10 let,

– potrdilo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije, iz katerega je razvidno, da je vsaj zadnjih 5 let pokojninsko in invalidsko zavarovan kot kmet ali član kmečke družine,

– kopije komercialnih pogodb, ki se že glasijo na prevzemnika oziroma izjavo prenosnika, da se ne bo več ukvarjal s komercialnim kmetovanjem,

– kopijo overjene pogodbe o lastninskem prenosu in predaji KMG med prenosnikom in prevzemnikom,

– kopijo zemljiško knjižnega izpiska pred predajo in historičnega izpiska za leto 2003,

– kopijo predloga za vpis v zemljiško knjigo,

– kopijo izpiska iz rojstne matične knjige,

– kopijo obeh strani kartice transakcijskega računa prenosnika ali kopijo potrdila o odprtju transakcijskega računa (številke morajo biti razločno vidne);

b) prevzemnik:

– kopijo izpiska iz rojstne matične knjige,

– zahtevek za spremembo nosilca KMG na obrazcu

»Sprememba nosilca kmetijskega gospodarstva«, ki ga določa predpis o izvedbi ukrepov kmetijske politike,

– izjavo nosilca oziroma nosilcev KMG, kjer je prevzemnik pridobil vsaj 5 let izkušenj s kmetovanjem ali kopijo spričevala o zaključeni najmanj 3-letni srednji šoli s področja kmetijstva ali druge ustrezne smeri ali izjavo nosilca oziroma nosilcev KMG, kjer je prevzemnik pridobil vsaj 3 leta izkušenj s kmetovanjem in kopijo potrdila o opravljenem izobraževanju s področja kmetijstva oziroma dopolnilnih dejavnosti v skupnem obsegu najmanj 50 ur,

– načrt gospodarjenja za preneseno KMG.

(4) Upravičenci morajo agenciji sporočiti datum prejema prve pokojnine in višino odobrene pokojnine po nacionalni shemi sistema upokojevanja na obrazcu »J – Obvestilo o datumu prejema in višini pokojnine iz nacionalne sheme upokojevanja«, ki je kot priloga 7 sestavni del te uredbe, ter priložiti kopijo odločbe o priznani pravici do pokojnine najkasneje v roku 8 dni od prejema le-te s strani Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije.

(5) Upravičenci morajo agenciji posredovati tudi potrdilo o obdobju trajanja pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti, ki ga pridobijo na Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije ob predložitvi obrazca »J-1 – Zahteva za izdajo potrdila o obdobju in trajanju zavarovanja na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti«, ki je kot priloga 7A sestavni del te uredbe.

(6) Za ukrep iz 33. člena te uredbe upravičenci uveljavljajo plačila na obrazcu »K – Zahtevek za plačila za ukrep – podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih za leto 2004«, ki je kot priloga 8 sestavni del te uredbe, in ga morajo posredovati agenciji najkasneje do 31. decembra 2004. Pred oddajo tega zahtevka so morali v tekočem letu oddati tudi zbirno vlogo v skladu s predpisom, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike.

(7) Upravičenci, ki uveljavljajo plačila za izvajanje EU standarda iz 1. točke drugega odstavka 37. člena te uredbe, morajo agenciji najkasneje do 31. decembra 2004 skupaj z obrazcem iz prejšnjega odstavka, posredovati tudi obrazec

»K-1 – Popisni list za EU standard Nitrarna direktiva«, ki je kot priloga 9 sestavni del te uredbe. V tem primeru podpis kmetijskega svetovalca ni potreben.

(8) Upravičenci, ki uveljavljajo plačila za izvajanje EU standarda iz 2. točke drugega odstavka 37. člena te uredbe, morajo agenciji najkasneje do 31. decembra 2004 skupaj z obrazcem iz šestega odstavka tega člena, posredovati tudi naslednje priloge:

– kopijo potrdila o pridobitvi znanja o varstvu rastlin za izvajalce ukrepov varstva rastlin z vpisano številko KMG-MID,

– kopijo poročila o pregledu naprave za nanašanje FFS.

(9) Upravičenci, ki uveljavljajo plačila za izvajanje EU standarda iz 3. točke drugega odstavka 37. člena te uredbe, morajo agenciji najkasneje do 31. decembra 2004 skupaj z obrazcem iz šestega odstavka tega člena posredovati tudi obrazec »K-4 – Člani kmetijskega gospodarstva, za katere nosilec kmetijskega gospodarstva uveljavlja plačila za ukrep podpore izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih za leto 2004 – varnost in zdravje pri delu«, ki je kot priloga 12 sestavni del te uredbe, ter:

– kopijo izjave o varnosti s podatki o strokovnem delavcu in organu s številko dovoljenja za delo ali kopijo izjave o varnosti s fotokopijo potrdila o opravljenem strokovnem izpitu iz varnosti in zdravja pri delu s številko spričevala,

– kopijo dokazila o usposobljenosti za varno in zdravo delo za vsakega delavca,

– kopijo potrdila službe medicine dela o zdravstveni sposobnosti za opravljanje kmetijske dejavnosti za vsakega delavca,

– kopijo potrdila Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije o vključitvi v obvezno zdravstveno zavarovanje za vsakega delavca.

(10) Upravičenci, ki uveljavljajo plačila za standardne investicijske stroške po standardu Nitrarne direktive iz 1. točke tretjega odstavka 37. člena te uredbe, morajo agenciji najkasneje do 31. decembra 2004 skupaj z obrazcem iz šestega in sedmega odstavka posredovati tudi obrazec »K-2 – Potrdilo o prejemu sredstev iz občinskega proračuna«, ki je kot priloga 10 sestavni del te uredbe.

(11) Upravičenci iz prejšnjega odstavka morajo agencijo obvestiti o zaključku investicije na obrazcu »K-3 – Sporočilo o zaključku investicije za ukrep – podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih«, ki je kot priloga 11 sestavni del te uredbe.

(12) Upravičenci iz desetega odstavka tega člena, ki imajo manj kot 5 GVŽ na KGM, agenciji posredujejo obrazec iz priloge 9. V tem primeru podpis kmetijskega svetovalca ni potreben.».

25. člen

Za 42. členom se doda nov 42.a člen, ki se glasi:

»42.a člen

(izključitev)

Vsak upravičenec do plačil za ukrepe PRP iz 2. člena te uredbe, ki zaradi hude malomarnosti vloži napačne podatke oziroma navedbe, se za koledarsko leto 2004 izključi iz vseh plačil za ustrezne ukrepe iz 2. člena te uredbe. V primeru namernih napačnih podatkov oziroma navedb se upravičenca izključi tudi za naslednje koledarsko leto.».

26. člen

(1) Upravičenci, ki so podali vloge za ukrep zgodnje upokojevanje po Uredbi o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004–2006 za leto 2004 (Uradni list RS, št. 24/04), so dolžni vloge dopolniti v skladu s pogoji, ki jih določata PRP in ta uredba tako, da agenciji najkasneje do 31. decembra 2004 predložijo priloge iz tretjega odstavka novega 42. člena uredbe ter obrazec iz nove priloge 7A.

(2) Upravičenci, ki so podali vloge za ukrep EU standardi po Uredbi o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004–2006 za leto 2004 (Uradni list RS, št. 24/04), so dolžni vloge dopolniti v skladu s pogoji, ki jih določata PRP in ta uredba tako, da agenciji najkasneje do 31. decembra 2004 predložijo priloge iz osmega in devetega odstavka novega 42. člena uredbe ter obrazce iz novih prilog 8, 9, 10, 11 in 12.

27. člen

(1) Priloga 1 se nadomesti z novo prilogo 1, ki je kot priloga 1 sestavni del te uredbe.

(2) Priloga 2 se nadomesti z novo prilogo 2, ki je kot priloga 2 sestavni del te uredbe.

(3) Priloga 3 se nadomesti z novo prilogo 3, ki je kot priloga 3 sestavni del te uredbe.

(4) Priloga 4 se nadomesti z novo prilogo 4, ki je kot priloga 4 sestavni del te uredbe.

(5) Priloga 5 se nadomesti z novo prilogo 5, ki je kot priloga 5 sestavni del te uredbe.

(6) Za prilogo 5 se doda nova priloga 5A, ki je kot priloga 6 sestavni del te uredbe.

(7) Za prilogo 7 se doda nova priloga 7A, ki je kot priloga 7 sestavni del te uredbe.

(8) Priloga 8 se nadomesti z novo prilogo 8, ki je kot priloga 8 sestavni del te uredbe.

(9) Priloga 9 se nadomesti z novo prilogo 9, ki je kot priloga 9 sestavni del te uredbe.

(10) Priloga 10 se nadomesti z novo prilogo 10, ki je kot priloga 10 sestavni del te uredbe.

(11) Za prilogo 10 se dodata novi prilogi 11 in 12, ki sta kot prilogi 11 in 12 sestavni del te uredbe.

28. člen

Z dnem uveljavitve te uredbe prenehata veljati:

1. Uredba o Slovenskem kmetijsko okoljskem programu 2001–2006 (Uradni list RS, št. 34/01 in 34/02) in

2. Seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (Uradni list RS, št. 27/03).

29. člen

Ta uredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 403-21/2001-30

Ljubljana, dne 19. oktobra 2004.

EVA 2004-2311-0351

Vlada Republike Slovenije

mag. Anton Rop l. r.
Predsednik

PRILOGA 1

Priloga 1: Kombinacije ukrepov SKOP

	Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	Ohranjanje kolobarja	Ozelenitev njivskih površin	Integrirano poljedelstvo	Integrirano sadjarstvo	Integrirano vinogradništvo	Integrirano vrtnarstvo	Ekološko kmetovanje	Planinska paša brez pastirja	Planinska paša s pastirjem	Košnja strmih travnikov	Košnja grbinastih travnikov	Travniški sadovnjaki	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	Sonaravna reja domačih živali	Ohranjanje ekstenzivnega travinja	Ohranjanje posebnih travniških habitatov	Ohranjanje ekstenzivnega travinja	Ohranjanje posebnih travniških habitatov	Ohranjanje posebnih travniških habitatov	Pokritost tal na vodo varstvenem območju	Zatravljanje in zelena praha
	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Znanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Ohranjanje kolobarja	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Ozelenitev njivskih površin	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Integrirano poljedelstvo	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Integrirano sadjarstvo	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Integrirano vinogradništvo	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Ekološko kmetovanje	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Planinska paša brez pastirja	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Planinska paša s pastirjem	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Košnja strmih travnikov	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Košnja grbinastih travnikov	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Travniški sadovnjaki	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Sonaravna reja domačih živali	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Ohranjanje ekstenzivnega travinja	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Ohranjanje obdelane in posejane krajine na zavarovanih območjih	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Ohranjanje posebnih travniških habitatov	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Pokritost tal na vodo varstvenem območju	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14
Zatravljanje in zelena praha	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/2	II/3	II/4	II/5	II/6	II/7	II/8	II/9	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14

II/5: Kombinacija ni možna
 III/5: Kombinacija je možna

Ukrep II/5 Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali se lahko kombinira z ukrepom III/1 Ohranjanje obdelane in posejane krajine na zavarovanih območjih.

PRILOGA 2

Priloga 2: Zavarovana območja

ŠIFRA	IME OBMOČJA
NARODNI PARK	
2517	TRIGLAVSKI NARODNI PARK
REGIJSKI PARKI	
124157	KOZJANSKI REGIJSKI PARK
11140	REGIJSKI PARK ŠKOCJANSKE JAME
178735	NOTRANJSKI REGIJSKI PARK
OSTALA ZAVAROVANA OBMOČJA (KRAJINSKI PARKI, NARAVNI REZERVATI, NARAVNI SPOMENIKI, NARAVNE ZNAMENITOSTI, EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA)	
63300	AJDOVSKA JAMA
18300	AJDOVSKA PEČ
62200	AJDOVSKA PLANOTA
57100	AJŠEVICA
58500	AVČE
38900	BABJA LUKNJA
53500	BANJŠICE
68500	BEZGOVKA
27300	BIDOVČEVA JAMA
17900	BLAGOVNA - RIBNIKI
54600	BLEGOŠ
34800	BLOŠČICA
41600	BOČ - HALOZE - DONAČKA GORA
12600	BOHOR - VETRNIK
19500	BOLETINA
46200	BORECI
19200	BOŠTANJ
25600	BRDO - GRAD PRI KRANJU
65800	BRESTANICA
27200	BREZJE PRI TRŽIČU
28300	BREZNICA
34900	BRIŠE
68900	BRUSNICE
35600	BUTAJNOVA
55600	CERKNO - ZAKRIŽ
68400	ČATEŽ
35200	ČEMŠENIŠKA PLANINA
26200	ČEŠENIŠKE IN PREVOJSKE GMAJNE
39400	ČRNA DOLINA PRI GROSUPLJU
28600	DACARJEVO BREZNO
78300	DEBELI RTIČ
79400	DEBELI RTIČ - VALDOLTRA
45100	DEVINA
57900	DIVJA JAMA NAD PLAVMI
18900	DOBJE
66300	DOBLIČICA
47900	DOBRAVA
13200	DOBROVLJE - ČRETA
37800	DOLE PRI LITIJ

ŠIFRA	IME OBMOČJA
44700	DOLGA BRDA - STROJNA
28700	DOLGA JAMA
16900	DOLGI POTOK NA RUDNICI
53400	DOLINA BRANICE
39300	DOLINA ČRNEGA POTOKA
48300	DOLINA SMRTI
71500	DRAGONJA - POREČJE
19100	DRAMELJSKI POTOK
41500	DRAVA - SPODNJA
44100	DRAVINJSKA DOLINA
42500	DRAVSKO POLJE
59100	DRISELPOH
44400	FRAM
19700	GLIJA JAMA
41300	GORIČKO
61400	GORJANCI
69400	GORNJI KAL
59500	GORSKA GRAPA
47600	GRABONOŠ
18100	GRMADA PRI PEČOVNIKU
43600	HRASTOVEC
56600	IDRIJA - SPODNJA
56700	IDRIJCA S PRITOKI
27100	IHAN
28800	IHANSKA JAMA
79800	IZOLANSKO BREZNO
38700	JAMA NA PUCOVEM KUCLU
18600	JAMA PEKEL
57800	JAMA POD LEŠETNICAMI
58100	JAMA POD SMOGANICO
58600	JAMA V GLOBINAH
58200	JELENK
178734	JERUZALEMSKO-ORMOŠKE GORICE (KRAJINSKI PARK)
39800	JEZERC
79200	JEZERI V FIESI
47300	JEŽEVEC
63500	JOVSI
21100	JULIJSKE ALPE
47500	JURŠINCI
38500	KADICE, MATEČA VODA IN BISTRICA
17300	KAMENŠKI POTOK
11300	KAMNIŠKO - SAVINJSKE ALPE
24700	KANDRŠE
21300	KARAVANKE
57400	KENDOVE ROBE
41400	KOBANSKO
58700	KOBARIŠKO BLATO
31100	KOČEVSKO
47700	KOČNO OB LOŽNICI
27500	KOKRA - SPODNJI TOK
64700	KOLPA

ŠIFRA	IME OBMOČJA
66500	KOPRIVNICA
55500	KORADA - KOLOVRAT
43500	KOŠENJAK
17800	KOŠNICA PRI CELJU
68600	KOTARJEVA PREPADNA
12200	KOZJANSKO - SOTLA
39200	KOZJE STENE PRI SLIVNICI
58300	KOŽBANJŠČEK - POTOK
61500	KRAKOVSKI GOZD
51100	KRAS
57300	KRASNICA
27400	KRAŠNJA
31200	KRIMSKO HRIBOVJE - MENIŠIJA
65100	KRKA - REKA
28500	KROPA
64500	KRUPA
14800	KUM
64800	LAHINJA
48100	LIBANJA
45200	LIČENCA
36300	LIGOJNA
59400	LIPOVŠČEK
49800	LJUBIČNA - ZGORNJE POLJČANE
31400	LJUBLJANSKO BARJE
63661	LJUTOMERSKI RIBNIKI IN JERUZALEMSKE GORICE (KRAJINSKI PARK)
35100	LOŠKO POLJE
47100	LOVRENC NA POHORJU
18200	LOŽNICA
38300	LUČKA JAMA
39700	MALA LOKA PRI VIŠNJI GORI
59200	MALI VRH
34700	MARIJINO BREZNO
54400	MATAJUR
53700	MATARSKO PODOLJE
37200	MEDIJA
45300	MEDVEDCE
35800	MEDVEDJE BRDO
58800	MELIŠČA PRI MODREJU
29200	MELIŠČA PRI STAHOVICI
12300	MENINA PLANINA
64900	METLIKA
65500	MIRNA
36500	MIŠJA DOLINA Z VELIKIMI LOGI
57700	MLAKE PRI VIPAVI
79900	MOGORON
25200	MOŽJANCA - ŠTEFANJA GORA
57500	MRZLA JAMA PRI PRESTRANKU
59300	MRZLEK
42100	MURA - RADMOŽANCI
56800	NADIŽA S PRITOKI
54500	NANOŠČICA - POREČJE

ŠIFRA	IME OBMOČJA
27600	NEMŠKI ROVT
31300	NOTRANJSKI TRIKOTNIK
48700	OBISTOVE SKALE
45700	OBREŽ
18500	OCVIRKOVA JAMA
43400	OPLOTNICA
55900	OTALEŽ - LAZEC
79500	PACUG - FIESA
29300	PERAČICA
45600	PESNIŠKA DOLINA
68300	PETANJSKA JAMA
67900	PETRIŠINA JAMA
48400	PIKRNICA - SELČNICA
79300	PIRANSKI KLIF
58400	POD MIJO
56900	PODBRDO
28900	PODHOM
37100	PODPEŠKA JAMA
35500	PODREBER - DVOR
47200	PODVINCI
41200	POHORJE
36800	POLHOGRAJSKA GORA
36400	POLHOGRAJSKA GRMADA
36100	POLJANSKA SORA
36900	POLŠNIK
178734	PONIKOVSKI KRAS (KRAJINSKI PARK)
55300	POREZEN - CIMPROVKA
13600	POSAVSKO HRIBOVJE - SEVERNO OSTENJE - MRZLICA
37500	POTISKAVEC
47400	PRAGERSKO
28400	RAČA OD KRAŠC DO ZALOGA
45400	RAČKI RIBNIKI - POŽEG
35400	RADENSKO POLJE - BIČJE
44900	RADGONSKO - KAPELSKE GORICE
63600	RADULJA
18800	RAJA PEČ
38400	RAKOVNIK
34300	RAŠICA, DOBENO, GOBAVICA
21400	RATITOVEC - JELOVICA
46100	RAZVANJE
53600	REKA (VELIKA VODA)
34500	RIBNIŠKA DOLINA
78200	RIŽANA
79700	RIŽANA - ESTUARIJ
39100	ROŽNIK
78700	RT MADONA
56400	SABOTIN
25300	SAVA BOHINJKA IN SAVA DOLINKA - ŠIRŠE OBMOČJE SOTOČJA
26400	SAVA BOHINJKA Z MOSTNICO IN RIBNICO
26800	SAVA DOLINKA OD ZELENCEV DO HRUŠICE
33500	SAVA OD MAVČIČ DO SAVE

ŠIFRA	IME OBMOČJA
63700	SAVA OD RADEČ DO DRŽAVNE MEJE
25400	SAVA OD RADOVLJICE DO KRANJA S SOTOČJEM TRŽIŠKE BISTRICE
16800	SAVINJA - LETUŠ
17100	SAVINJA MED RADMIRJEM IN NAZARJAMI
75200	SEČOVELJSKE SOLINE S SEČO
55100	SKALNICA
36700	SKEDNEVNICA
39500	SKOBČEV MLIN
55200	SLAVINSKI RAVNIK
37400	SLIVNICA
45500	SLIVNIŠKI RIBNIKI
42600	SLOVENSKE GORICE - OSREDNJI DEL
18400	SLOVENSKE KONJICE
68800	SLUGOVA JAMA
51200	SNEŽNIK - PIVKA
55400	SOČA
35300	SORA
29100	SOTESKA PRI BOHINJU
16500	SOTLA
37700	SRAČJA DOLINA
48500	STANETINSKI IN KUPETINSKI POTOK
46700	STREJACI
15657	STRUNJAN (KRAJINSKI PARK)
79600	STRUNJAN - PACUG
78400	STRUNJANSKE SOLINE S STJUŽO
78800	STRUNJANSKI KLIF
59600	STUDENEC POD VOJSKARSKO PLANOTO
59700	SUŠAČKI, SMRDEJSKI IN FABSKI POTOK
68700	SUŠICA - IZVIRI
78900	SV. NIKOLAJ
44200	ŠČAVNIŠKA DOLINA
63400	ŠENTJERNEJSKO POLJE
38800	ŠIMENKOVA JAMA
36600	ŠKOCJAN
77600	ŠKOCJANSKI ZATOK
24600	ŠKOFJELOŠKO HRIBOVJE
34400	ŠMARNJA GORA - SKARUČENSKA RAVAN
18700	ŠMIHEL NAD LAŠKIM
66200	ŠUMBERK
62300	TEMENICA
14500	TISOVEC - ORLICA - KUNŠPERŠKA GORA
37600	TOŠČ
53300	TREBUŠA
51300	TRNOVSKI GOZD IN NANOS
26300	TUNJŠČICA
57600	UKOVNIK
43700	URŠLJA GORA - RAZBOR
38100	V PRODU
78100	VANGANELSKO JEZERO S PRITOKI
65400	VEJAR
11500	VELENJSKO - KONJIŠKO HRIBOVJE

ŠIFRA	IME OBMOČJA
64600	VELIKO BUKOVJE
48200	VELOVLEK
42400	VINORODNE HALOZE
36200	VINTARJEVEC
54700	VIPAVA - REKA IN OSREDNJI DEL VIPAVSKE DOLINE
52400	VIPAVSKA DOLINA - SPODNJA
39600	VIR PRI STIČNI
37900	VODENA JAMA
17400	VOGLAJNA IN SLIVNIŠKO JEZERO
17700	VOLČEKE
48800	VOTLA PEČ
17500	VRBJE PRI ŽALCU
55700	VRHE NA VIPAVSKEM
48600	VRHE PRI SLOVENJ GRADCU
19300	VRHEK
65700	VRHTREBNJE
34600	VRZDENEK
28200	ZADNJE STRUGE PRI SUHADOLAH
79100	ZALIV SV. JERNEJA
35700	ZAPLANA
12100	ZASAVSKO HRIBOVJE
17200	ZBELOVSKA GORA
38600	ZELENA DOLINA
27700	ZELENCI IN LEDINE POD RATEČAMI
44300	ZGORNJA DRAVA
53200	ZGORNJA IDRIJCA
37300	ZGORNJA JABLANICA
58900	ZNOJILE
38200	ŽEJNA DOLINA
27800	ŽIGANJA VAS
17600	ŽOVNEŠKO JEZERO
35900	ŽUPANOVA JAMA
78600	ŽUSTERNA
78500	ŽUSTERNA - IZOLA

PRILOGA 3

Priloga 3: Ekološko pomembna območja

ŠIFRA	IME OBMOČJA
57100	AJŠEVICA
53500	BANJŠICE
17900	BLAGOVNA - RIBNIKI
34800	BLOŠČICA
19500	BOLETINA
78300	DEBELI RTIČ
45100	DEVINA
66300	DOBLIČICA
44700	DOLGA BRDA - STROJNA
71500	DRAGONJA - POREČJE
41500	DRAVA - SPODNJA
44100	DRAVINJSKA DOLINA
42500	DRAVSKO POLJE
44400	FRAM
41300	GORIČKO
59500	GORSKA GRAPA
63500	JOVSI
41400	KOBANSKO
58700	KOBARIŠKO BLATO
17800	KOŠNICA PRI CELJU
12200	KOZJANSKO - SOTLA
64800	LAHINJA
45200	LIČENCA
31400	LJUBLJANSKO BARJE
35100	LOŠKO POLJE
45300	MEDVEDCE
65500	MIRNA
36500	MIŠJA DOLINA Z VELIKIMI LOGI
57700	MLAKE PRI VIPAVI
42100	MURA - RADMOŽANCI
54500	NANOŠČICE - POREČJE
31300	NOTRANJSKI TRIKOTNIK
28900	PODHOM
37500	POTISKAVEC
45400	RAČKI RIBNIKI - POŽEG
35400	RADENSKO POLJE - BIČJE

ŠIFRA	IME OBMOČJA
63600	RADULJA
46100	RAZVANJE
53600	REKA (VELIKA VODA)
34500	RIBNIŠKA DOLINA
25300	SAVA BOHINJKA IN SAVA DOLINKA - ŠIRŠE OBMOČJE SOTOČJA
33500	SAVA OD MAVČIČ DO SAVE
63700	SAVA OD RADEČ DO DRŽAVNE MEJE
42600	SLOVENSKE GORICE - OSREDNJI DEL
37700	SRAČJA DOLINA
46700	STREJACI
78400	STRUNJANSKE SOLINE S STJUŽO
44200	ŠČAVNIŠKA DOLINA
63400	ŠENTJERNEJSKO POLJE
34400	ŠMARNNA GORA - SKARUČENSKA RAVAN
18700	ŠMIHEL NAD LAŠKIM
62300	TEMENICA
26300	TUNJŠČICA
43700	URŠLJA GORA - RAZBOR
42400	VINORODNE HALOZE
17700	VOLČEKE
17500	VRBJE PRI ŽALCU
38600	ZELENA DOLINA
27700	ZELENCI IN LEDINE POD RATEČAMI
38200	ŽEJNA DOLINA
17600	ŽOVNEŠKO JEZERO

PRILOGA 4

Priloga 4: Vodovarstvena območja

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
001	AJDOVŠČINA	3051	BUDANJE	2379	BUDANJE
		3057	OSEK	2384	ČRNIČE
		3073	SKUK-PREDMEJA	2381	LOKAVEC
		3073	SKUK-PREDMEJA	2382	STOMAŽ
		3052	ŽAPUŽE-DOLGA POLJANA	2379	BUDANJE
		3052	ŽAPUŽE-DOLGA POLJANA	2380	ŠTURJE
002	BELTINCI	7010	HRAŠČICA	129	GANČANI
003	BLED	2070	RADOVNA	2186	VIŠELNICA I
		2070	RADOVNA	2187	ZGORNJE GORJE
150	BLOKE	4397	LUŽARJI-STRMICA	1686	STRMICA
		4015	POTOKI-GORA	1694	RAVNE PRI TOPOLU
		4094	VO-1	1690	STUDENEC
		4094	VO-1	1692	METULJE
		4094	VO-1	1693	TOPOL
		4094	VO-1	1694	RAVNE PRI TOPOLU
005	BOROVNICA	4065	BOROVNIŠKI VRŠAJ	2005	BREG
		4065	BOROVNIŠKI VRŠAJ	2006	ZABOČEVO
		4066	BREZOVŠEK	2006	ZABOČEVO
006	BOVEC	3031	ČEZSOČA-BOVEC	2211	ČEZSOČA
		3034	REPEC-BREGINJ	2212	ŽAGA
		3034	REPEC-BREGINJ	2213	SRPENICA
007	BRDA	3046	MRZLEK	2280	VRHOVLJE
		3046	MRZLEK	2291	PODSABOTIN
009	BREŽICE	5003	GLOGOV BROD-BREZINA	1282	BREZINA
012	CERKLJE NA GORENJSKEM	4046	AMBROŽ POD KRVAVCEM	2079	ŠENTURŠKA GORA
		4051	RTC-KRVAVEC	2079	ŠENTURŠKA GORA
		4155	ŠTEFANJA GORA-DAVOVEC	2080	ŠTEFANJA GORA
014	CERKNO	3069	ČEPLEZ-CERKNO	2340	LABINJE
		3069	ČEPLEZ-CERKNO	2342	GORENJI NOVAKI
		3069	ČEPLEZ-CERKNO	2343	PLANINA
		3008	ČRNI VRH NAD CERKNIM	2342	GORENJI NOVAKI
		3076	DOLENJI NOVAKI	2341	DOLENJI NOVAKI
		3076	DOLENJI NOVAKI	2342	GORENJI NOVAKI
		3086	GORJE	2339	GORJE
		3085	JESENICA	2338	JESENICA
		3077	LABINJE	2339	GORJE
		3088	LANIŠČAR	2343	PLANINA
		3075	LAZEC-PLUŽNJE	2350	OTALEŽ
		3068	MRZLA GRAPA-CERKNO	2344	CERKNO
		3018	MRZLICA-JAZNE	2350	OTALEŽ
		3084	OREHEK	2346	OREHEK
		3064	OTALEŽ	2350	OTALEŽ
		3065	PLANINA PRI CERKNEM	2343	PLANINA
		3080	POČE	2339	GORJE
		3080	POČE	2340	LABINJE
		3087	PODLANIŠČE	2350	OTALEŽ
		3083	PODLANIŠČE-KLADJE	2344	CERKNO

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		3083	PODLANIŠČE-KLADJE	2350	OTALEŽ
		3081	POLICE	2347	POLICE
		3082	POLJANE	2340	LABINJE
		3021	RAVNE PRI CERKNEM	2348	REKA-RAVNE
		3079	TREBENČE	2339	GORJE
		3079	TREBENČE	2340	LABINJE
		3007	URLEK-CERKNO	2339	GORJE
		3063	VRTINA RJ-1/94-CERKNO	2340	LABINJE
		3063	VRTINA RJ-1/94-CERKNO	2344	CERKNO
		3078	ZAKOJCA	2337	BUKOVO
		3078	ZAKOJCA	2338	JESENICA
		3078	ZAKOJCA	2346	OREHEK
		3074	ZAKRIŽ	2345	ZAKRIŽ
		3009	ZAPRIKRAJ-ČRNI VRH-CERKNO	2342	GORENJI NOVAKI
		3016	ŽELIN-ŽELIN	2348	REKA-RAVNE
153	CERKVENJAK	1015	OSOJNICA	540	COGETINCI
		1016	ŽUPETINCI 1	543	ŽUPETINCI
		1017	ŽUPETINCI 2	543	ŽUPETINCI
015	ČRENŠOVCI	7014	DOLJNA BISTRICA	143	DOLJNA BISTRICA
		7012	GORNJA BISTRICA	141	GORNJA BISTRICA
		7013	KS ČRENŠOVCI-2	138	TRNJE V PREKMURJU
		7013	KS ČRENŠOVCI-2	140	ČRENŠOVCI
		7016	KS TRNJE	138	TRNJE V PREKMURJU
		7015	KS ŽIŽKI	139	ŽIŽKI
		7015	KS ŽIŽKI	140	ČRENŠOVCI
019	DIVAČA	51	PADEŽ	2464	BARKA
		3055	PODNANOS	2441	DOLENJA VAS
		49	SUŠET 1, 2	2441	DOLENJA VAS
		49	SUŠET 1, 2	2447	SENOŽEČE
020	DOBREPOLJE	4011	KO-1/97	1800	PODGORA
		4011	KO-1/97	1801	KOMPOLJE
		4013	VO-1/99	1796	CESTA
021	DOBROVA-POLHOV GRADEC	4342	OJSTRICA-BELO I	1983	BABNA GORA
156	DOBROVNIK	7072	DOBROVNIK	146	DOBROVNIK
		7073	STREHOVCI	147	STREHOVCI
022	DOL PRI LJUBLJANI	4367	D/74	1762	PODGORA
		4367	D/74	1766	PETELINJE
		4367	D/74	1767	DOLSKO
		4364	KOKALJ (SREDNJE VINJE)	1765	VINJE
		4052	KV-2/2000	1764	KRIŽEVSKA VAS
		4365	MOČILA	1764	KRIŽEVSKA VAS
		4365	MOČILA	1765	VINJE
		4362	OMOVČKOV GRIČ	1765	VINJE
		4360	ZA ŠOLO	1764	KRIŽEVSKA VAS
		4363	ZA ULCAM	1765	VINJE
023	DOMŽALE	4249	BRDO NAD IHANOM	1965	BRDO
		4239	ČRNAVA-ČRPALIŠČE LEK	1937	HOMEC
		4241	DOMŽALE 1	1959	DOMŽALE
		4241	DOMŽALE 1	1962	DEPALA VAS
		4454	DOMŽALE 2	1962	DEPALA VAS
		4242	NOŽICE	1937	HOMEC

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4450	PRESERJE	1937	HOMEČ
		4451	TRZIN	1962	DEPALA VAS
		4247	VK-1 (KOLOVEC-DOLOMIT)	1935	ROVA
		4247	VK-1 (KOLOVEC-DOLOMIT)	1936	RADOMLJE
		4246	VK-2 (KOLOVEC-DOLOMIT)	1935	ROVA
025	DRAVOGRAD	1012	GORIŠKI VRH	832	GORIŠKI VRH
		1011	MATAVUNDER	827	ČRNEŠKA GORA
		1013	OJSTRICA	833	OJSTRICA
		1010	PODTALNICA ČRNEŠKEGA POLJA	828	ČRNEČE
158	GRAD	7043	FERKOVA GASA	37	DOLNJI SLAVEČI
		7044	OD ŠTAMPARA	38	GRAD
		7049	ZBIRALIŠČE MLEKA	46	KRUPLIVNIK
		7049	ZBIRALIŠČE MLEKA	47	MOTOVILCI
032	GROSUPLJE	4173	GABRŠČEK	1791	ŽALNA
		4168	K-1/85	1782	STARA VAS
		4024	K-1/96	1780	BLEČJI VRH
		4024	K-1/96	1781	POLICA
		4159	MEDVEDICA	1795	VELIKE LIPLJENE
		4162	MRZLICA	1795	VELIKE LIPLJENE
		4222	PISKOVKA (POD SKALO)	1781	POLICA
		4308	POTOK VALNAČKA	1780	BLEČJI VRH
		4158	SEVNIK	1795	VELIKE LIPLJENE
		4223	SPODNJE BREZOVO (PISKOVKA)	1781	POLICA
		4157	STAVKA	1787	MALI VRH
		4166	VP-1/84	1782	STARA VAS
		4167	VP-2 IN VP-4	1782	STARA VAS
		4022	ZA VELIKO LOKO 1	1791	ŽALNA
		4163	ZDRAVŠČEK	1795	VELIKE LIPLJENE
		4171	ŽALNA	1791	ŽALNA
150	HAJDINA	1143	GV-1, GL-SKORBA 22	396	SKORBA
		1156	LANCOVA VAS	399	DRAŽENCI
		1140	V-3 SKORBA	396	SKORBA
		1136	V-6 SKORBA	396	SKORBA
161	HODOŠ	7074	HODOŠ	1	HODOŠ
035	HRPELJE-KOZINA	13	PRI KORITIH	2562	ARTVIŽE
036	IDRIJA	3053	ČRNI VRH NAD IDRIJO	2365	ČRNI VRH
		3003	GAČNIK-VOJSKO	2355	VOJSKO
		3005	JAGRŠČE-JAGRŠČE	2349	ŠEBRELJE
		3019	KOBALOVE PLANINE-IDRIJA	2353	SREDNJA KANOMLJA
		3019	KOBALOVE PLANINE-IDRIJA	2357	IDRIJA-MESTO
		3013	LAČNA VODA-IDRIJA	2356	ČEKOVNIK
		3071	LEDINE	2358	SPODNJA IDRIJA
		3071	LEDINE	2359	LEDINE
		3002	LEPEJŽARCA-SPODNJA IDRIJA	2361	DOLE
		3011	MOKRAŠKA GRAPA-SP. IDRIJA	2358	SPODNJA IDRIJA
		3011	MOKRAŠKA GRAPA-SP. IDRIJA	2361	DOLE
		3004	SLANICE-IDRIJA	2356	ČEKOVNIK
		3015	SVETIK-SP. IDRIJA	2352	SPODNJA KANOMLJA
		3066	ŠEBRELJE	2349	ŠEBRELJE
		3067	ŠEBRELJSKI VRH	2349	ŠEBRELJE
		3092	ZAVRATEC	2361	DOLE

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
037	IG	4255	KLADA	1709	ŽELIMLJE
		4257	PLESA-ŽELIMLJE	1709	ŽELIMLJE
		4326	PLEŠE	1709	ŽELIMLJE
		4250	SKOPAČNIK	1699	DOBRAVICA
		4250	SKOPAČNIK	1709	ŽELIMLJE
		4258	ŽELIMLJE-SREDNJA VERSKA ŠOLA	1709	ŽELIMLJE
038	ILIRSKA BISTRICA	59	IZVIR PIVKE	2511	KNEŽAK
		59	IZVIR PIVKE	2515	RATEČEVO BRDO
039	IVANČNA GORICA	4237	DRMOŽNIK	1803	METNAJ
		4021	GLOBOČEC	1829	VELIKO GLOBOKO
		4021	GLOBOČEC	1830	AMBRUS
		4233	IZIRK-PERILE	1802	LESKOVEC
		4229	JEROM ZA VIŠNJO GORO	1814	KRIŠKA VAS
		4368	KAČNARJEV STUDENEC 1	1803	METNAJ
		4409	KAČNARJEV STUDENEC 2	1803	METNAJ
		4226	KONJSKI STUDENEC	1821	VRHE
		4225	KORITA	1821	VRHE
		4238	LAHKA VODA	1803	METNAJ
		4227	LAHKI STUDENEC	1821	VRHE
		4221	NAD DEKLIŠKIM VZGAJALIŠČEM	1814	KRIŠKA VAS
		4223	SPODNJE BREZOVO (PISKOVKA)	1812	DEDNI DOL
		4234	STIŠKI POTOK	1803	METNAJ
		4234	STIŠKI POTOK	1810	STIČNA
		4369	VR-1	1806	SOBRAČE
		4235	VSP-1/87	1803	METNAJ
		4025	VSP-2/97	1810	STIČNA
		4231	VT-1	1812	DEDNI DOL
		4027	ZGORNJA DRAGA	1815	DRAGA
041	JESENICE	2017	JULIJANA	2172	HRUŠICA
043	KAMNIK	4242	NOŽICE	1910	VOLČJI POTOK
		4243	VOLČJI POTOK	1909	ŠMARCA
		4243	VOLČJI POTOK	1910	VOLČJI POTOK
044	KANAL	3041	KAJŽA-KANAL	2262	KAL NAD KANALOM
		3041	KAJŽA-KANAL	2268	VRH KANALSKI
		3046	MRZLEK	2275	PLAVE
		3046	MRZLEK	2276	DESKLE
045	KIDRIČEVO	1145	KIDRIČEVO	425	LOVRENC NA DRAVSKEM POLJU
		1145	KIDRIČEVO	426	ŽUPEČJA VAS
		1153	PRAGERSKO	434	PONGRCE
		1153	PRAGERSKO	435	ŠIKOLE
		1153	PRAGERSKO	749	STRAŽGONJCA
		1136	V-6 SKORBA	394	GEREČJA VAS
046	KOBARID	3072	LIVEK	2230	LIVEK
		3034	REPEC-BREGINJ	2214	BREGINJ
		3034	REPEC-BREGINJ	2217	SEDLO
		3033	TRESILO-DREŽNIŠKE RAVNE	2225	DREŽNICA
		3036	VODNJAK ROBIČ-ROBIČ	2218	BORJANA
		3029	ZAKRAJ-ZAKRAJ	2225	DREŽNICA

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
047	KOBILJE	7071	KOBILJE	144	KOBILJE
048	KOČEVJE	4372	B1 PRI BREZOVICI	1601	ČEPLJE
		4107	B-1/86-BLATE	1582	KOČE
		4107	B-1/86-BLATE	1583	GOTENICA
		4126	BOROVEC	1589	BOROVEC
		4371	BREZOVICA	1599	NEMŠKA LOKA
		4119	CVIŠLERJI	1578	ŽELJNE
		4373	DOL-1	1602	PREDGRAD
		4373	DOL-1	1603	DOL
		4374	DOL-2	1603	DOL
		4134	K-1/89-KOPRIVNIK	1597	KOPRIVNIK
		4124	KR-5 V KOČEVSKI REKI	1590	KOČEVSKA REKA
		4078	L-1/97 V LAZAH PRI DOLU	1603	DOL
		4070	MAČKOVEC 1	1580	ONEK
		4128	MALI MOŠENIK ZAJETJE ZA MORAVO	1591	NOVI LAZI
		4125	MOKRI POTOK	1589	BOROVEC
		4125	MOKRI POTOK	1590	KOČEVSKA REKA
		4132	MRZLI STUDENEC 1	1593	ČRNI POTOK
		4131	MRZLI STUDENEC 2	1593	ČRNI POTOK
		4127	NOVI LAZI	1590	KOČEVSKA REKA
		4137	SL-1/90 V SPODNJEM LOGU	1604	SPODNJI LOG
		4074	SPODNJI POTOK	1590	KOČEVSKA REKA
		4074	SPODNJI POTOK	1608	BRIGA
		4113	VS-2 V SLOVENSKI VASI	1575	STARA CERKEV
		4113	VS-2 V SLOVENSKI VASI	1583	GOTENICA
		4120	ŽELJNE 1	1578	ŽELJNE
165	KOSTEL	4128	MALI MOŠENIK ZAJETJE ZA MORAVO	1607	SUHOR
053	KRANJSKA GORA	2010	ERJAVČEVA KOČA	2169	KRANJSKA GORA
		2016	JENCLNOVO	2171	DOVJE
		2017	JULIJANA	2171	DOVJE
		2009	KOČA NA GOZDU	2169	KRANJSKA GORA
		2019	MLAKE	2171	DOVJE
		2020	PERIČNIK	2171	DOVJE
		2027	PODKOREN	2168	PODKOREN
		2022	RADOVNA	2171	DOVJE
		2025	RATEŠKA ZAJETJA	2167	RATEČE
		2018	VAPŠ	2171	DOVJE
		2007	VELIKA PIŠNICA	2169	KRANJSKA GORA
		2026	VRTINA KAMNE	2167	RATEČE
		2031	VRTINA ZELENCI	2168	PODKOREN
		2011	VRTINE JUREŽ	2170	GOZD
		2028	VRTINE ROJCA	2169	KRANJSKA GORA
166	KRIŽEVCI	7000	LUKAVCI	244	LUKAVCI
		7000	LUKAVCI	245	KLJUČAROVCI PRI LJUTOMERU
		7059	LUKAVCI V-4/83	244	LUKAVCI
		7057	VUČJA VAS	230	VUČJA VAS

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
054	KRŠKO	5033	BRESTANICA	1354	GORICA
		5045	ČRNEČA VAS	1334	ČRNEČA VAS
		5042	RAKA	1324	RAVNE
		5042	RAKA	1326	RAKA
059	LENDAVA	7020	GABERJE	164	GABERJE
		7017	HOTIZA	161	HOTIZA
		7018	KAPCA	162	KAPCA
		7019	KOT	163	KOT PRI MURI
060	LITIJA	4220	GOZD-REKA 2	2654	GOZD REKA
		4042	L-25	1832	VAČE
		4039	L-33	1837	KRESNIŠKI VRH
		4041	L-40	1888	KONJŠICA
		4040	L-43	1846	LIBERGA
		4043	VG-10	1841	VELIKA GOBA
		4043	VG-10	1842	DOLE PRI LITIJ
		4044	VG-28	1851	GRADIŠČE
061	LJUBLJANA	4316	ARBO	1770	KAŠELJ
		4319	BREZJE PRI LIPOGLAVU	1776	LIPOGLAV
		4292	FAROVŠKI STUDENEC	1778	VOLAVLJE
		4220	GOZD-REKA 2	1779	TREBELJEVO
		4412	HRASTJE	1729	ŠMARTNO OB SAVI
		4412	HRASTJE	1730	MOSTE
		4412	HRASTJE	1734	JEŽICA
		4412	HRASTJE	1735	STOŽICE
		4412	HRASTJE	1736	BRINJE I
		4412	HRASTJE	1738	DRAVLJE
		4412	HRASTJE	1739	ZGORNJA ŠIŠKA
		4412	HRASTJE	1740	SPODNJA ŠIŠKA
		4412	HRASTJE	1749	GAMELJNE
		4412	HRASTJE	1750	ŠMARTNO POD ŠMARNO GORO
		4412	HRASTJE	1751	TACEN
		4412	HRASTJE	1753	VIŽMARJE
		4412	HRASTJE	1754	ŠENTVID NAD LJUBLJANO
		4412	HRASTJE	1756	ČRNUČE
		4412	HRASTJE	1757	NADGORICA
		4412	HRASTJE	1759	PODGORICA
		4412	HRASTJE	1771	ZADOBROVA
		4412	HRASTJE	2636	BEŽIGRAD
		4412	HRASTJE	2680	NOVE JARŠE
		4412	HRASTJE	2681	BRINJE II
		4412	HRASTJE	2706	ZELENA JAMA
		4293	JANČE-MOČILO	1778	VOLAVLJE
		4422	JARSKIP	1729	ŠMARTNO OB SAVI
		4422	JARSKIP	1735	STOŽICE
		4422	JARSKIP	1757	NADGORICA
		4298	JAVOR	1777	JAVOR
		4320	JAVOR-MOČILA 2	1778	VOLAVLJE
		4425	KLEČE	1734	JEŽICA
		4425	KLEČE	1735	STOŽICE
		4425	KLEČE	1738	DRAVLJE
		4425	KLEČE	1739	ZGORNJA ŠIŠKA

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4425	KLEČE	1740	SPODNJA ŠIŠKA
		4425	KLEČE	1749	GAMELJNE
		4425	KLEČE	1751	TACEN
		4425	KLEČE	1753	VIŽMARJE
		4425	KLEČE	1754	ŠENTVID NAD LJUBLJANO
		4425	KLEČE	1756	ČRNUČE
		4280	KOPITARJEV GRIVC	1733	BIZOVIK
		4304	KORITO	1778	VOLAVLJE
		4000	MALI VRH PRI PREŽGANJU	1779	TREBELJEVO
		4311	MALO TREBELJEVO	1779	TREBELJEVO
		4342	OJSTRICA-BELO I	1982	ŠUJICA
		4307	PEČOVJE	1778	VOLAVLJE
		4302	POD KOSTELCEM	1778	VOLAVLJE
		4282	POD MAREČKOM	1774	PODMOLNIK
		4309	POTOK BESNICA	1778	VOLAVLJE
		4309	POTOK BESNICA	1779	TREBELJEVO
		4308	POTOK VALNAČKA	1778	VOLAVLJE
		4297	PRI BREZOVARJU	1777	JAVOR
		4281	PRI DOLINARJU	1774	PODMOLNIK
		4312	RAŠICA	1746	RAŠICA
		4377	REKAR 2	1776	LIPOGLAV
		4441	ŠENTVID	1734	JEŽICA
		4441	ŠENTVID	1754	ŠENTVID NAD LJUBLJANO
		4315	TABLARJEV STUDENEC	1775	SOSTRO
		4295	TUJI GRM	1778	VOLAVLJE
		4306	V NJIVI	1779	TREBELJEVO
		4303	ZABUKOVJE	1778	VOLAVLJE
		4001	ZAVRH-VIKRČE	1751	TACEN
		4300	ŽAGARJEV IZVIR 2	1777	JAVOR
064	LOGATEC	4207	BEBER	2009	PETKOVEC
		4213	CG-1	2014	RAVNIK
		4213	CG-1	2015	GORENJI LOGATEC
		4215	CG-2	2010	ŽIBRŠE
		4215	CG-2	2015	GORENJI LOGATEC
		4059	CG-4	2015	GORENJI LOGATEC
		4060	CG-5	2015	GORENJI LOGATEC
		4058	GRČAREVEC G/97	2019	GRČAREVEC
		4064	HOTEDRŠICA VH-2/87	2010	ŽIBRŠE
		4217	KOBALOV STUDENEC	2010	ŽIBRŠE
		4063	MEDVEDJE BRDO VB-1/95	2011	MEDVEDJE BRDO
		4209	NOVAK 1	2009	PETKOVEC
		4218	PETKOV STUDENEC	2010	ŽIBRŠE
		4057	PIKLCE 1/97	2011	MEDVEDJE BRDO
		4212	VH-1/83, HOTEDRŠICA	2010	ŽIBRŠE
		4212	VH-1/83, HOTEDRŠICA	2013	HOTEDRŠICA
		4205	ZAJELE VS-1/84	2008	ROVTE
065	LOŠKA DOLINA	4097	B-1/95	1650	BABNA POLICA
		4055	K-2/97	1648	KOZARIŠČE
		4055	K-2/97	1649	VRH
		4096	VBP-2	1651	BABNO POLJE
		4054	VBP-3/97	1651	BABNO POLJE
		4094	VO-1	1638	KNEŽJA NJIVA

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4094	VO-1	1639	VRHNIKA
		4094	VO-1	1643	POLJANE
		4094	VO-1	1644	IGA VAS
		4094	VO-1	1650	BABNA POLICA
		4094	VO-1	1651	BABNO POLJE
066	LOŠKI POTOK	4107	B-1/86-BLATE	1584	DRAGA
		4477	PODPLANINA	1585	TRAVA
		4469	TRAVA IN SREDNJA VAS 1	1585	TRAVA
		4094	VO-1	1640	RETJE
		4467	VODOVOD LOŠKI POTOK	1641	HRIB
		4467	VODOVOD LOŠKI POTOK	1642	TRAVNIK
068	LUKOVICA	4190	ŽIROVŠE	1930	ŽIROVŠE
070	MARIBOR	1126	E. BETNAVA	678	SPODNJE RADVANJE
		1126	E. BETNAVA	679	RAZVANJE
		1126	E. BETNAVA	2713	OB ŽELEZNICI
		1129	E. BOHOVA	679	RAZVANJE
		1129	E. BOHOVA	680	TEZNO
		1129	E. BOHOVA	695	BOHOVA
		1112	MARIBORSKI OTOK	636	KAMNICA
		1112	MARIBORSKI OTOK	658	KOROŠKA VRATA
		1116	VRBANSKI PLATO	636	KAMNICA
		1116	VRBANSKI PLATO	637	ROŠPOH
		1116	VRBANSKI PLATO	638	KRČEVINA
		1116	VRBANSKI PLATO	658	KOROŠKA VRATA
		1123	VRBANSKI PLATO 11	638	KRČEVINA
071	MEDVODE	4327	ČAKOV ST.-GOLO BRDO	1979	ŽLEBE
		4327	ČAKOV ST.-GOLO BRDO	1981	GOLO BRDO
		4412	HRASTJE	1752	STANEŽIČE
		4340	KOZOMER-BREZOVICA	1980	TOPOL
		4342	OJSTRICA-BELO I	1980	TOPOL
		4002	OSOLNIK	1978	STUDENČICE
		4341	POD TEHOVCEM	1978	STUDENČICE
		4336	PRESKA	1976	PRESKA
		4336	PRESKA	1978	STUDENČICE
		4329	SENIČICA-ŽLEBE	1979	ŽLEBE
		4334	SORA	1977	SORA
		4338	SP. SENICA-ČRPALIŠČE	1972	SENICA
		4328	STUDENČICE-ŽLEBE	1978	STUDENČICE
		4339	SV.JAKOB-SUŠA	1980	TOPOL
		4337	SVETJE-ČRPALIŠČE	1971	ZBILJE
		4337	SVETJE-ČRPALIŠČE	1972	SENICA
		4337	SVETJE-ČRPALIŠČE	1973	MEDVODE
		4344	TEHOVNIK-POD SV. JAKOBOM	1978	STUDENČICE
		4344	TEHOVNIK-POD SV. JAKOBOM	1980	TOPOL
		4350	TOMAJEV STUDENEC	1975	SPODNJE PIRNIČE
		4345	TRNOVEC-LOČNICA	1978	STUDENČICE
		4001	ZAVRH-VIKRČE	1975	SPODNJE PIRNIČE
072	MENGES	4239	ČRNAVA-ČRPALIŠČE LEK	1938	MENGES
		4241	DOMŽALE 1	1938	MENGES
		4454	DOMŽALE 2	1938	MENGES
		4454	DOMŽALE 2	1940	LOKA
		4203	M-1	1938	MENGES

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
169	MIKLAVŽ NA DRAVSKEM POLJU	1133	DOBROVCE	693	MIKLAVŽ NA DRAVSKEM POLJU
		1133	DOBROVCE	708	SKOKE
		1135	DRAVSKI DVOR	708	SKOKE
076	MISLINJA	1026	MZ-3/94	866	ŠENTVID NAD VALDEKOM
077	MORAVČE	4191	GLOBOČICE	1950	LIMBARSKA GORA
		4200	JAVORŠČICA	1956	VRHPOLJE
		4192	MARKLOVC	1952	PEČE
		4390	MOČILNIK	1954	VELIKA VAS
		4198	MOŠENIK	1950	LIMBARSKA GORA
		4198	MOŠENIK	1951	ZGORNJE KOSEZE
		4196	PEČE-PRETRŽ (JESENJE)	1952	PEČE
		4197	POD GABROM (KRIŽATE)	1952	PEČE
		4201	POD KRULCEM	1955	MORAVČE
		4201	POD KRULCEM	1956	VRHPOLJE
		4009	POD LEŠO (KRIŽATE)	1952	PEČE
		4194	POD STRAŽO I	1950	LIMBARSKA GORA
		4194	POD STRAŽO I	1953	DRTIJA
		4195	POD STRAŽO II	1953	DRTIJA
		4411	RAVNE	1949	NEGASTRN
		4188	STARO ZAJETJE MORAVČE	1949	NEGASTRN
		4199	UŠTE-DEŠEN	1953	DRTIJA
		4193	V-1/95-PLES	1951	ZGORNJE KOSEZE
		4193	V-1/95-PLES	1952	PEČE
		4007	VINJE I	1949	NEGASTRN
		4008	VINJE II	1949	NEGASTRN
		4010	ŽVIRCA	1952	PEČE
080	MURSKA SOBOTA	7067	ČRNSKE MEJE	112	VEŠČICA
		7067	ČRNSKE MEJE	113	KUPŠINCI
		7065	KROG	126	SATAHOVCI
		7065	KROG	127	KROG
		7061	V-3 FAZANERIJA	105	MURSKA SOBOTA
		7061	V-3 FAZANERIJA	111	ČERNELAVCI
		7057	VUČJA VAS	127	KROG
082	NAKLO	2080	PODTABOR-DUPLJE	2092	DUPLJE
084	NOVA GORICA	3045	ČEPOVAN LOKVE	2297	ČEPOVAN
		3054	DOL PRI ČEPOVANU	2297	ČEPOVAN
		3041	KAJŽA-KANAL	2263	AVČE
		3041	KAJŽA-KANAL	2295	BANJŠICE
		3046	MRZLEK	2292	ŠMAVER
		3046	MRZLEK	2293	GRGAR
		3046	MRZLEK	2294	BATE
		3046	MRZLEK	2301	RAVNICA
		3046	MRZLEK	2302	KROMBERK
		3046	MRZLEK	2303	SOLKAN
		3046	MRZLEK	2308	LOKE
		3057	OSEK	2311	VITOVLJE
		3057	OSEK	2312	OSEK
		3042	VITOVLJE-VITOVLJE	2311	VITOVLJE
086	ODRANCI	7007	ODR-1	137	ODRANCI

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
087	ORMOŽ	1005	VODARNA ORMOŽ	330	TRGOVIŠČE
		1005	VODARNA ORMOŽ	331	VELIKA NEDELJA
088	OSILNICA	4481	ČRNI POTOK	1586	ŽURGE
		4480	PUNGERT	1586	ŽURGE
091	PIVKA	44	CUREK	2496	STARA SUŠICA
		59	IZVIR PIVKE	2498	NARIN
		59	IZVIR PIVKE	2504	ZAGORJE
		42	LOZICA	2497	NADANJE SELO
		51	PADEŽ	2495	SUHORJE
		40	POD BREGOVI	2498	NARIN
		2	POD OVČJAKOM	2501	PETELINJE
		38	PODTABRI	2498	NARIN
		38	PODTABRI	2503	PARJE
		37	PUNGRAT	2494	KOŠANA
		58	STUDENIŠKI POTOK	2494	KOŠANA
		39	V KENICI	2498	NARIN
094	POSTOJNA	48	DEDNIK	2473	STUDENO
		19	GLOBOŠČAK	2482	STRANE
		30	LITERBERG	2469	DOLENJA PLANINA
		34	OVČJAK	2475	ŠMIHEL POD NANOSOM
		27	RESEVNIK-HRBEC	2483	RAZDRTO
		26	SELA	2483	RAZDRTO
		49	SUŠET 1, 2	2483	RAZDRTO
		25	TRES	2482	STRANE
		47	V REBRI POD STRMICO	2472	STRMICA
		31	ZORNICE 1	2483	RAZDRTO
095	PREDDVOR	4051	RTC-KRVAVEC	2078	KOKRA
175	PREVALJE	1018	STANEČE	892	LEŠE
		1019	STRAŽIŠČE NAD PREVALJAMI	877	STRAŽIŠČE
096	PTUJ	1143	GV-1, GL-SKORBA 22	397	HAJDINA
		1144	V-2 SKORBA	397	HAJDINA
		1136	V-6 SKORBA	397	HAJDINA
097	PUCONCI	7049	ZBIRALIŠČE MLEKA	52	VADARCI
100	RADENCI	7065	KROG	218	HRASTJE-MOTA
101	RADLJE OB DRAVI	1004	GNAMUŠ	790	BREZOVEC
104	RIBNICA	4107	B-1/86-BLATE	1628	DANE
		4107	B-1/86-BLATE	1629	DOLENJA VAS
		4107	B-1/86-BLATE	1630	RAKITNICA
		4110	GRČARICE	1631	GRČARICE
		4108	GRČARSKE RAVNE	1631	GRČARICE
		4143	JELOVEC	1619	SODRAŽICA
		4145	KOTEL	1614	SLEMENA
		4146	LAŠČEK (GAŠPINOVO)	1615	PODPOLJANE
		4103	LAZAR-KOT	1623	JURJEVICA
		4103	LAZAR-KOT	1628	DANE
		4147	PRI DAVNEM KORITU	1615	PODPOLJANE
		4149	S-2	1619	SODRAŽICA
		4151	S-4	1619	SODRAŽICA
		4148	VRTINA S-1	1619	SODRAŽICA
		4088	ZA MALIM HRIBOM	1614	SLEMENA
		4106	ZADOLJE	1627	PRIGORICA
		4105	ZBIRALNIK ZADOLJE	1627	PRIGORICA

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
177	RIBNICA NA POHORJU	1057	PARTIZANSKI DOM-1	824	HUDI KOT
110	SEVNICA	5063	BUČKA	1394	BUČKA
111	SEŽANA	5	FARJEVEC	2420	ŠTJAK
		3	POD KRTINOVICO	2420	ŠTJAK
		9	VELIKO POLJE	2440	VELIKO POLJE
		8	VRABČE	2440	VELIKO POLJE
112	SLOVENJ GRADEC	1044	KREMŽARJEV VRH	845	PAMEČE
		1044	KREMŽARJEV VRH	846	GRADIŠČE
		1033	LESNIK	847	VRHE
		1033	LESNIK	848	SELE
		1033	LESNIK	854	PODGORJE
		1026	MZ-3/94	861	DOBRAVA
		1037	NOVE PAMEČE-1	846	GRADIŠČE
		1039	NOVE PAMEČE-2	846	GRADIŠČE
		1043	OSNOVNA ŠOLA SELE	847	VRHE
		1057	PARTIZANSKI DOM-1	846	GRADIŠČE
		1040	SEDAR (GMAJNA)	847	VRHE
		1028	SMOLŠKA RAVEN (SUHI DOL)	854	PODGORJE
		1028	SMOLŠKA RAVEN (SUHI DOL)	855	ZGORNJI RAZBOR
		1028	SMOLŠKA RAVEN (SUHI DOL)	856	SPODNJI RAZBOR
		1036	STARE PAMEČE	845	PAMEČE
		1035	TROBLJE-1	846	GRADIŠČE
		1038	TROBLJE-2	846	GRADIŠČE
		1034	URŠIČ	849	STARI TRG
		1045	ZGORNJI RAZBOR	855	ZGORNJI RAZBOR
		1042	ŽELEZNIK	849	STARI TRG
114	SLOVENSKE KONJICE	1022	CIMERMAN	1113	ŽIČE
		1022	CIMERMAN	1114	KONJIŠKA VAS
		1022	CIMERMAN	1117	TOLSTI VRH
		1022	CIMERMAN	1118	LIPOGLAV
179	SODRAŽICA	4141	GLOBEL-ŽLEBEC	1620	ŽIMARICE
		4139	HRIB ŽIMARICE	1620	ŽIMARICE
		4081	LAHKI STUDENEC	1622	ZAMOSTEC
		4099	LIPOVŠICA	1622	ZAMOSTEC
		4463	OGRADA	1622	ZAMOSTEC
		4142	POD KRŽETI 1,2	1621	GORA
		4153	POD GORA	1622	ZAMOSTEC
		4144	PODSTENE	1620	ŽIMARICE
		4144	PODSTENE	1621	GORA
		4015	POTOKI-GORA	1621	GORA
		4149	S-2	1622	ZAMOSTEC
		4150	S-3	1622	ZAMOSTEC
		4152	S-5	1622	ZAMOSTEC
		4462	TRHLEN OV STUDENEC	1622	ZAMOSTEC
		4020	VRTINA RD-1/01	1622	ZAMOSTEC
115	STARŠE	1133	DOBROVCE	709	LOKA PRI ROŠNJI
		1135	DRAVSKI DVOR	709	LOKA PRI ROŠNJI
		1135	DRAVSKI DVOR	715	MARJETA NA DRAVSKEM POLJU

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
181	SVETA ANA	1068	LOKAVEC	507	LOKAVEC
		1069	ROŽENGRUNT	507	LOKAVEC
		1069	ROŽENGRUNT	508	ROŽENGRUNT
118	ŠENTILJ	1021	CERŠAK	563	CERŠAK
121	ŠKOCJAN	5060	RABZEL	1464	DOLE
		5065	Š-1, ŠČETAR	1464	DOLE
		5065	Š-1, ŠČETAR	1465	STARA VAS
		5064	ŠČETAR	1465	STARA VAS
123	ŠKOFLJICA	4322	DRENIK	1710	GRADIŠČE
		4251	LISIČJE	1697	LANIŠČE
		4281	PRI DOLINARJU	1696	RUDNIK
		4158	SEVNIK	1710	GRADIŠČE
		4252	VODARNA BREZOVA NOGA VŽ-1	1698	PIJAVA GORICA
		4254	VODARNA BREZOVA NOGA VŽ-3	1698	PIJAVA GORICA
010	TIŠINA	7033	BOREJCI	116	BOREJCI
		7067	ČRNSKE MEJE	124	GRADIŠČE
		7067	ČRNSKE MEJE	125	MURSKI ČRNCI
		7023	GRADIŠČE	124	GRADIŠČE
		7029	KRAJNA	117	KRAJNA
		7065	KROG	125	MURSKI ČRNCI
		7022	MURSKI ČRNCI	125	MURSKI ČRNCI
		7028	MURSKI PETROVCI	120	MURSKI PETROVCI
		7026	PETANJCI	121	PETANJCI
		7031	RANKOVCI	115	RANKOVCI
		7027	SODIŠINCI	119	SODIŠINCI
		7025	TIŠINA	122	TIŠINA
		7024	TROPOVCI	123	TROPOVCI
		7030	VANČA VAS	114	VANČA VAS
		7030	VANČA VAS	115	RANKOVCI
		7032	VANČA VAS (ZASELEK ROMI)	116	BOREJCI
128	TOLMIN	3032	BINKLČ, DURNIK-PODBRDO	2242	PODBRDO
		3072	LIVEK	2231	KAMNO
		3022	PELINOVEC-GORENJA TREBUŠA	2261	GORENJA TREBUŠA
		3030	ZADLAŠČICA-TOLMIN	2235	ČADRG
		3030	ZADLAŠČICA-TOLMIN	2236	ŽABČE
		3030	ZADLAŠČICA-TOLMIN	2237	LJUBINJ
186	TRZIN	4241	DOMŽALE 1	1961	TRZIN
		4451	TRZIN	1961	TRZIN
131	TRŽIČ	2057	BREZJE	2144	BISTRICA
		2053	ČRNI GOZD	2141	PODLJUBELJ
		2063	GOZD	2147	KRIŽE
		2067	LOM 2	2142	LOM POD STORŽIČEM
		2060	RAVNE	2141	PODLJUBELJ
		2064	SENIČNO	2148	SENIČNO
134	VELIKE LAŠČE	4277	LOGARJI	1714	SELO PRI ROBU
		4278	MARINČKI	1714	SELO PRI ROBU
		4274	MRZLICA-M.OSOLNIK	1715	OSOLNIK
		4269	PERILE ZA DVORSKO VAS	1718	DVORSKA VAS
		4260	R-2/88, ROB	1713	KRVAVA PEČ
		4260	R-2/88, ROB	1714	SELO PRI ROBU

OBČINA		VODOVARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4158	SEVNIK	1711	TURJAK
		4279	SROBOTNIK	1717	VELIKE LAŠČE
		4259	ŠKRLOVICA	1718	DVORSKA VAS
		4265	UZMANI	1713	KRVAVA PEČ
		4276	VL-1/88	1717	VELIKE LAŠČE
		4262	VM-1/94, MARINČKI	1714	SELO PRI ROBU
		4264	ZVIRŠČE	1713	KRVAVA PEČ
188	VERŽEJ	7011	BUNČANI	233	BUNČANI
135	VIDEM	1156	LANCOVA VAS	421	LANCOVA VAS
		1156	LANCOVA VAS	422	SELA
136	VIPAVA	3038	PODLIPA	2401	VIPAVA
		3055	PODNANOS	2405	PODNANOS
		3055	PODNANOS	2407	LOZICE
		49	SUŠET 1, 2	2406	NANOS
		49	SUŠET 1, 2	2407	LOZICE
137	VITANJE	1073	ZREČE	1090	SKOMARJE
		1073	ZREČE	1097	LJUBNICA
138	VODICE	4351	SČ-1	1747	POLJE
		4351	SČ-1	1748	SKARUČNA
		4354	STRŽAKOV STUDENEC	1745	VESCA
		4352	ŠINKOV TURN	1744	ŠINKOV TURN
		4350	TOMAJEV STUDENEC	1748	SKARUČNA
		4093	Z VODNJAKOM VO I	1743	BUKOVICA
140	VRHNIKA	4065	BOROVNIŠKI VRŠAJ	2004	BOROVNICA
141	VOZENICA	1057	PARTIZANSKI DOM-1	815	PRIMOŽ NA POHORJU
		1020	SV-1/98	814	ŠENTVID
144	ZREČE	1073	ZREČE	1088	PADEŠKI VRH
		1073	ZREČE	1089	RESNIK
		1073	ZREČE	1091	HUDINJA
		1073	ZREČE	1098	LOŠKA GORA
		1073	ZREČE	1099	GORENJE PRI ZREČAH
		1073	ZREČE	1100	ZREČE
		1073	ZREČE	1103	STRANICE
190	ŽALEC	8150	ROJE	995	ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI
192	ŽIROVNICA	2044	SELO	2181	ZABREZNICA
		2045	SMOKUČ	2182	DOSLOVČE
		2047	ZAVRŠNICA	2182	DOSLOVČE
		2042	ŽIROVNICA	2180	ŽIROVNICA

PRILOGA 5

Priloga 5: EU standardi

V letu 2004 se dodelijo plačila za izvajanje naslednjih EU standardov:

Področje	Standard	Predpisi	
		SLO	ES
Varstvo okolja	Nitrata direktiva	• Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (Uradni list RS, št. 68/96, 35/01, 29/04) • Navodilo za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (Uradni list RS, št. 34/00)	• Direktiva Sveta 91/676/ES z dne 12. decembra 1991 o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora (UL L št. 375, 31.12.1991, str. 1)
Zdravje rastlin	Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin	• Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, št. 11/01) • Pravilnik o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja iz fitomedicine (Uradni list RS, št. 36/02) • Pravilnik o ravnanju z zalogami fitofarmacevtskih sredstev po prenehanju registracije (Uradni list RS, št. 59/03) • Pravilnik o dolžnostih uporabnikov fitofarmacevtskih sredstev (Uradni list RS, št. 62/03)	• Direktiva Sveta 91/414/ES z dne 15. julija 1991 o prometu fitofarmacevtskih sredstev (UL L št. 230, 19.8.1991, str. 1)
Varstvo pri delu	Varnost in zdravje pri delu	• Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/99, 64/01)	• Direktiva Sveta 89/391/ES z dne 12. junija 1989 o ukrepih za spodbujanje izboljšanja varnosti in zdravja delavcev pri delu (UL L št. 183, 29.6.1989, str. 1)

PRILOGA 6

Priloga 5A: Seznam katastrskih občin na obalnem območju

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
040	IZOLA	2626	IZOLA
		2628	MALIJA
		2629	DVORI NAD IZOLO
		2715	CETORE
050	KOPER	2584	ZAZID
		2585	RAKITOVEC
		2589	PLAVJE
		2590	HRIBI
		2592	JERNEJ
		2593	OLTRA
		2594	ANKARAN
		2595	ŠKOFIJE
		2596	TINJAN
		2597	OSP
		2598	SOCERB
		2599	ČRNOTIČE
		2600	ČRNI KAL
		2601	GABROVICA
		2602	ROŽAR
		2603	DEKANI
		2604	BERTOKI
		2605	KOPER
		2606	SEMEDELA
		2607	GAŽON
		2608	ŠMARJE
		2609	POMJAN
		2610	VANGANEL
		2611	MAREZIGE
		2612	SVETI ANTON
		2613	TRUŠKE
		2614	KUBED
		2615	LOKA
		2616	PODPEČ
		2617	HRASTOVLJE
		2618	MOVRAŽ
		2619	SOČERGA
		2620	PREGARA
		2621	GRADIN
		2622	TOPOLOVEC
		2623	BORŠT
		2624	KOŠTABONA
		2625	KRKAVČE
090	PIRAN	2630	PIRAN
		2631	PORTOROŽ
		2632	SEČOVLJE
		2633	RAVEN
		2634	NOVA VAS

PRILOGA 7

Priloga 7A: Obrazec »J-1 - Zahteva za izdajo potrdila o obdobju in trajanju zavarovanja na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti«

 REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA KMETIŠTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KMETIJSKE TRGE IN RAZVOJ PODEŽELJA	Prenosnik/ca kmet. gospodarstva																														
	Priimek in ime/naziv:																														
	Naslov:																														
	Davčna številka:												EMŠO:																		
	Tel.:												KMG-MID:										PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTNO KODO								

ZAVOD ZA POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE RS	Območna enota:																					
	Naslov:																					
	Poštna številka:												Pošta:									

J-1 - ZAHTEVA ZA IZDAJO POTRDILA O OBDOBJU IN TRAJANJU ZAVAROVANJA NA PODLAGI OPRAVLJANJA KMETIJSKE DEJAVNOSTI

Podpisani/a prenosnik/ca																														
	<i>(Vpišite ime in priimek - priimek ob rojstvu)</i>																													
Rojen/a		.		.																EMŠO										
Naslov																														
Poštna številka																				Pošta										
Občina																														

Vlagam zahtevo za izdajo potrdila o obdobju in trajanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti.

Potrdilo potrebujem zaradi dokazovanja pogojev za vstop v ukrep zgodnje upokojevanje v okviru Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006.

	dan		mesec		leto	
Datum:						

Podpis prenosnika/ce: _____

Priloga 8: Obrazec »K - Zahtevek za plačila za ukrep - podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih za leto 2004«

 REPUBLIKA SLOVENIJA AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KMETIJSKE TRGE IN RAZVOJ PODEŽELJA	REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA KMETIJSKO, GOZDARSTVO IN PREHRANO		<u>Nosilec/ka kmet. gospodarstva</u> Priimek in ime/načiv:																	
			<u>Naslov:</u>																	
	<u>Tel.:</u>		KMG- MID:										PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTO KODO							

K - ZAHTEVEK ZA PLAČILA ZA UKREP - PODPORA IZVAJANJU EU STANDARDOV NA KMETIJSKIH GOSPODARSTVIH ZA LETO 2004

Uveljavljam plačilo za izvajanje EU standarda:	
Nitratna direktiva za živinorejsko proizvodnjo	☐
Nitratna direktiva za rastlinsko proizvodnjo	☐
Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin	☐
Varnost in zdravje pri delu	☐

Uveljavljam plačilo za standardne investicijske stroške za izgradnjo manjkajočih kapacitet:				
☐	Gnojišča za			, GVŽ
☐	Jame za gnojnico za			, GVŽ
☐	Jame za gnojevko za			, GVŽ
☐	Plošče za kompostni kup			, GVŽ

1	Nitratna direktiva - obvezne priloge			
☐	Nabavljena živinska gnojila			
	Gnoj	m ³	Gnojnica	m ³
	Gnojevka	m ³		
	Površine gnojene z živinskimi gnojili		ha	ar
	Izvor nabavljenega živinskega gnojila:	☐	obremenitev do 2,5 GVŽ/ha ⁽¹⁾	☐ obremenitev do 2 GVŽ/ha ⁽²⁾
	Priloženo dokazilo:	☐	pogodba	☐ dobavnica
	☐ drugo			
☐	Oddana živinska gnojila			
	Gnoj	m ³	Gnojnica	m ³
	Gnojevka	m ³		
	Priloženo dokazilo:	☐	pogodba	☐ dobavnica
	☐ drugo			
☐	Potrdilo občine o prejemu javnih sredstev			
☐	Fotokopija popisnega lista		Število fotokopij	

⁽¹⁾ Reja goveda, konjev, drobnice oziroma reja, kjer je poleg goveda, konjev ali drobnice prisotna še perutnina (manj kot 2 GVŽ/KMG) ali prašiči (manj kot 2 GVŽ/KMG) ali perutnina + prašiči (manj kot 2 GVŽ/KMG).

⁽²⁾ Reja prašičev, reja perutnine oziroma reja, kjer je poleg goveda, konjev ali drobnice še najmanj 2 GVŽ/KMG prašičev ali najmanj 2 GVŽ/KMG perutnine ali najmanj 2 GVŽ/KMG obojega skupaj (prašičev + perutnine).

2	Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin - obvezne priloge
☐	Fotokopija potrdila o pridobitvi znanja o varstvu rastlin za izvajalce ukrepov varstva rastlin z vpisano številko KMG-MID
☐	Fotokopija poročila o pregledu naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev

3	Varnost in zdravje pri delu - obvezne priloge		
☐	Fotokopija izjave o varnosti s podatki o strokovnem delavcu in organu s številko dovoljenja za delo ali fotokopija izjave o varnosti s fotokopijo potrdila o opravljenem strokovnem izpitu iz varnosti in zdravja pri delu s številko spričevala		
☐	Fotokopija dokazila o usposobljenosti za varno in zdravo delo za vsakega delavca	Število fotokopij	
☐	Fotokopija potrdila službe medicine dela o zdravstveni sposobnosti za opravljanje kmetijske dejavnosti za vsakega delavca	Število fotokopij	
☐	Fotokopija potrdila Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije o vključitvi v obvezno zdravstveno zavarovanje za vsakega delavca	Število fotokopij	

S podpisom zahtevka jamčim(o), da:

- sem/smo seznanjen(i) z vsebino in pogoji za izvajanje standarda(ov) ter da v celoti izvajam(o) standard(e) za katerega(e) uveljavljam(o) plačila,
- mi/nam bo sanacija obstoječega stanja zagotovila dovolj skladiščnih kapacitet za živinska gnojila za čas trajanja ukrepa.

Datum: dan mesec leto

Podpis (žig) nosilca/ke:

Številka strani: od

PRILOGA 9

Priloga 9: Obrazec »K-1 - Popisni list za EU standard Nitrarna direktiva«

K-1 - POPISNI LIST ZA EU STANDARD NITRATNA DIREKTIVA

REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KMETIJSKE TRGE IN RAZVOJ PODEŽELJA	Nosilec kmet. gospodarstva													
	Primek in ime/naziv:													
	Naslov:													
	Tel.:		KMG-MID:		PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTNO KODO									
	EMŠO:		Davčna št.:											
	Št. gospodarstva (lokacije, kjer se redijo živali):													
Naslov gospodarstva (lokacije, kjer se redijo živali):														

Kmetijska zemljišča v uporabi			
Vsa* (podatek o dejanski rabi iz »C« obrazca)	Gnojena z živinskimi gnojili	Negnojena	Pašne površine na kmetijskem gospodarstvu
ha ar	ha ar	ha ar	ha ar

* Vsa = gnojena + negnojena

Število GVŽ	Obremenitev do 2,5 GVŽ/ha ⁽¹⁾	Obremenitev do 2,0 GVŽ/ha ⁽²⁾
(podatek iz »B« obrazca)		

(1) Reja goveda, konjev, drobnice oziroma reja, kjer je poleg goveda, konjev ali drobnice prisotna še perutnina (manj kot 2 GVŽ/KMG) ali prašiči (manj kot 2 GVŽ/KMG) ali perutnina + prašiči (manj kot 2 GVŽ/KMG).

(2) Reja prašičev, reja perutnine oziroma reja, kjer je poleg goveda, konjev ali drobnice še najmanj 2 GVŽ/KMG prašičev ali najmanj 2 GVŽ/KMG perutnine ali najmanj 2 GVŽ/KMG obojega skupaj (prašičev + perutnine).

☐	Gnojilni načrt izdelan (vpišite datum zadnje izdelave gnojilnega načrta)		. .	
☐	Analiza tal (vpišite datum zadnje analize ⁽³⁾)		. .	
☐	Analiza gnojila (gnoj ali gnojevka) ⁽⁴⁾			
☐	Kompostni kupi na polju	, m ²		
	Višina kupa	, m	☐ Betonska plošča	☐ Folija
☐	Hlev na globok nastil			
	Število živali na globokem nastilu (GVŽ)	,	Površina boksov	, m ²
	Višina nastila	, m	Jama za izcedek	, m ³
☐	Živali na paši			
	a) na kmet. gospodarstvu	, GVŽ	b) na planini ali skupnih pašnikih	, GVŽ
	Trajanje pašne sezone na kmet. gospodarstvu	dni	Trajanje pašne sezone na planini ali skupnih pašnikih	dni

Številka strani: od

☐	Oddana živinska gnojila					
	Gnoj	, m ³	Gnojnica	, m ³	Gnojevka	, m ³
☐	Nabavljena živinska gnojila					
	Gnoj	, m ³	Gnojnica	, m ³	Gnojevka	, m ³
☐	Skladiščni prostori za najmanj 6 mesecev (kontinentalno območje)			☐	Skladiščni prostori za najmanj 4 mesece (obalno območje) ali paša večji del leta	

⁽³⁾ Analiza tal je veljavna 5 let.⁽⁴⁾ Neobvezen podatek.

Objekt	Skladiščne kapacitete		
	Obstoječe	Potrebne	Manjkajoče
Gnojišče (m ²)	,	,	,
Jama za gnojnico (m ³)	,	,	,
Jama za gnojevko (m ³)	,	,	,
Plošča za kompostni kup (m ²)	,	,	,

Popis izdelal/a kmetijski/a svetovalec/ka:

(vpišite ime in priimek)

Podpis:

dan mesec leto
Datum: . . 2 0 0 4

Podpis nosilca/ke:

Številka strani: od

PRILOGA 10

Priloga 10: Obrazec »K-2 - Potrdilo o prejemu sredstev iz občinskega proračuna«

	Nosilec kmet. gospodarstva																																																																					
	Preimek in ime/naziv:																																																																					
	Naslov:																																																																					
	<table border="1"> <tr> <td>Tel.:</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> <td>KMG-MID:</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> <td>PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTNO KODO</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> <td></td> </tr> </table>																Tel.:																KMG-MID:											PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTNO KODO																										
Tel.:																KMG-MID:											PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTNO KODO																																											

K-2 - POTRDILO O PREJEMU SREDSTEV IZ OBČINSKEGA PRORAČUNA
(izpolni pristojna občinska uprava)

(občina, naslov, odgovorna oseba)

Potrjujemo, da do sedaj za kmetijsko gospodarstvo s sedežem na naslovu

iz sredstev občinskega proračuna za namen

»naložbe v hlev s pripadajočimi objekti za skladiščenje živinskih gnojil«

ali

»naložbe v ureditev gnojišč, gnojnih jam in drugih objektov za skladiščenje živinskih gnojil«

(Z ☒ označite 1. ali 2.)

☐ 1. sredstva niso bila dodeljena

☐ 2. sredstva so bila dodeljena v letu (vpišite leto)

za stalež živine (vpišite število GVŽ) , GVŽ

Potrdilo se izdaja za namen dokazovanja pogojev za pridobitev plačil za ukrep »Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih« v skladu s Programom razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006.

dan		mesec		leto				
Datum:								

Podpis in žig odgovorne osebe pristojne občinske uprave: _____

PRILOGA 11

Priloga 11: Obrazec »K-3 - Sporočilo o zaključku investicije za ukrep - podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih«

REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KMETIJSKE TRGE IN RAZVOJ PODEŽELJA	Nosilec/ka kmet. gospodarstva Priimek in ime/naziv:																			
	Naslov:																			
	Tel.:										KMG- MID:								PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTNO KODO	

K-3 - SPOROČILO O ZAKLJUČKU INVESTICIJE ZA UKREP - PODPORA IZVAJANJU EU STANDARDOV NA KMETIJSKIH GOSPODARSTVIH

Investicija - izgradnja manjkajočih kapacitet:	
☐	Gnojišče
☐	Jama za gnojnico
☐	Jama za gnojevko
☐	Plošča za kompostni kup

Stanje vseh skladiščnih kapacitet (vključno z izgrajenimi) po zaključku investicije:		
☐	Gnojišče	, m ²
☐	Jama za gnojnico	, m ³
☐	Jama za gnojevko	, m ³
☐	Plošča za kompostni kup	, m ²

Datum zaključka investicije: . . 2 0 0

dan mesec leto
Datum: . . 2 0 0

Podpis (žig) nosilca/ke: _____

PRILOGA 12

Priloga 12: Obrazec »K-4 - Člani kmetijskega gospodarstva, za katere nosilec kmetijskega gospodarstva uveljavlja plačila za ukrep podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih za leto 2004 - varnost in zdravje pri delu«

REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KMETIJSKE TRGE IN RAZVOJ PODEŽELJA	Nosilec kmet. gospodarstva Priimek in ime/naziv:															
	Naslov:															
	Tel.:								KMG- MID:				PROSTOR ZA NALEPKO S ČRTNO KODO			

**K-4 - ČLANI KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA, ZA KATERE NOSILEC KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA UVELJAVLJA
PLAČILA ZA UKREP PODPORA IZVAJANJU EU STANDARDOV NA KMETIJSKIH GOSPODARSTVIH ZA LETO 2004 -
VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU**

1	Priimek:	Ime:
	Davčna številka:	EMŠO:
	Podpis:	
2	Priimek:	Ime:
	Davčna številka:	EMŠO:
	Podpis:	
3	Priimek:	Ime:
	Davčna številka:	EMŠO:
	Podpis:	
4	Priimek:	Ime:
	Davčna številka:	EMŠO:
	Podpis:	
5	Priimek:	Ime:
	Davčna številka:	EMŠO:
	Podpis:	
6	Priimek:	Ime:
	Davčna številka:	EMŠO:
	Podpis:	

4783. Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004–2006

Na podlagi 7. člena Zakona o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 54/00, 52/02 – ZDU-1, 58/02 – ZMR-1 in 45/04 – ZdZPKG) in v zvezi z Odločbo Komisije z dne 24.8.2004 o potrditvi programskega dokumenta za razvoj podeželja za Republiko Slovenijo za programsko obdobje 2004-2006, št. CCI 2004 SI 06 GDO 00 določi Vlada Republike Slovenije

P R O G R A M
razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004–2006

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

Acquie, acquis	Evropski pravni red
AKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
ANIMO	Animal Movement Programme (Računalniški program za spremljanje premikov živali, živil živalskega izvora in živalskih produktov)
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BAT	Best Available Technique (Najboljša razpoložljiva tehnika)
BDP	Bruto domači proizvod
BDV	Bruto dodana vrednost
BKP	Bruto kmetijski prihodek
CAP (SKP)	Common Agriculture Policy (Skupna kmetijska politika)
Cd	Kadmij
CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini)
CH ₄	Metan
Cl	Klor
Cm	Centimeter
CO	Oglikov oksid
CO ₂	Oglikov dioksid
Cr	Krom
CRPOV	Celostni razvoj podeželja in obnova vasi
Cu	Baker
ČZP	Časopisno založniško podjetje
DDT	Diklorodifeniltrikloretan
EIPPCB	European Integrated Pollution Prevention and Control Bureau (Evropski biro za celovito preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja)
EK	Ekološko kmetovanje
EKUJS	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
Ekv.	Ekvivalenti
EPD	Enotni programski dokument
ES	Evropska skupnost
EU	Evropska unija
EUR, €	Evro
EUR/SIT	Menjalniški tečaj (Evro/Slovenski tolar)
EUROSTAT	Statistical Office of the European Communities (Statistični urad Evropske komisije)
Fe	Železo
GIS	Geografski informacijski sistem
GVŽ	Glava velike živine
Ha	Hektar
HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Point System (Analiza tveganj in kritične kontrolne točke)
Hg	Živo srebro
IAKS	Integrirani administrativni in kontrolni sistem
IOBC	International Organisation for Biological and Integrated Control of Noxious Animals and Plants (Mednarodna organizacija za biotično in integrirano varstvo rastlin)
IPS	Integrirano sadjarstvo
IVG	Integrirano vinogradništvo
IVR	Integrirano vrtnarstvo
IT	Informacijska tehnologija
IUCN	International Union for the Conservation of Nature (Svetovna zveza za ohranitev narave)
k	kilo
K	Kalij
k.o.	Katastrska občina
K ₂ O	Kalijev oksid
KOL	Ohranjanje kolobarja
kg	kilogram
KMG	Kmetijsko gospodarstvo
K-O	Kmetijsko okoljski
KSS	Kmetijska svetovalna služba
KZO	Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih
KZU	Kmetijska zemljišča v uporabi
m	meter
mg	miligram
mio	milijon
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
mm	milimeter

Mn	Mangan
MOPE	Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
mrd	milijarda
N	Dušik
N ₂ O	Didušikov (II) oksid
Na	Natrij
NH ₃	Amoniak
NH ₄ ⁺	Amonij
Ni	Nikelj
Nmin	Mineralni dušik
NO ₃ ⁻	Nitrat
NO _x	Dušikovi oksidi
npr.	Na primer
NPVO	Nacionalni program varstva okolja
NVO	Nevladna organizacija
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj)
OMD	Območja z omejenimi možnostmi
oz.	oziroma
P	Fosfor
P ₂ O ₅	Fosforjev pentoksid
PAN-Parks	Protected Area Network of Parks (Mreža zavarovanih območij parkov)
Pb	Svinec
PP	Planinska paša
PRP	Program razvoja podeželja
pSCI	Proposed Sites of Community Importance (Potencialna območja pomembna za Skupnost)
REJ	Sonaravna reja domačih živali
RS	Republika Slovenija
s.s.	Suha snov
SAPARD	Special Action for Pre-accession Measures for Agriculture and Rural Development (Predpristopna pomoč EU za področje kmetijstva in razvoja podeželja)
SIPS	Slovenska integrirana pridelava sadja
SIT	Slovenski tolar
SLO	Slovenija
SO ₂	Žveplov dioksid
SPA	Special Protection Area (Posebno območje varstva)
SRS	Socialistična Republika Slovenija
STAR Committee	Committee on Agricultural Structures and Rural Development (Odbor za strukturne ukrepe v kmetijstvu in razvoj podeželja)
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
t	tona (1.000 kg)
t.i.	tako imenovan
t.j.	to je
TSA	Travniški sadovnjaki
UL L	Uradni list EU - serija L (Legislation) (Zakonodaja)
UL RS	Uradni list Republike Slovenije
UNEP	United Nations Environment Programme (Program Združenih narodov za okolje)
US	Ustavno sodišče
VB	Velika Britanija
WCMC	World Conservation Monitoring Centre (Svetovni center za spremljanje varstva okolja)
ZAR	Odpravljanje zaraščanja
Zn	Cink

1. NASLOV PROGRAMA RAZVOJA PODEŽELJA

Naslov dokumenta: Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006.

Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006 (v nadaljevanju: PRP) je Evropski komisiji predložilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP) kot pristojna institucija, imenovana s strani Vlade RS za pripravo tega dokumenta.

Republika Slovenija je prevzela obveznost vodenja in izvajanja PRP.

PRP je pripravljen v skladu s Pristopno pogodbo¹, Uredbo Sveta (ES) št. 1257/1999², 1783/2003³, 567/2004⁴, 583/2004⁵ in Uredbo Komisije (ES) št. 445/2002⁶, 963/2003⁷, 27/2004⁸, 141/2004⁹, 740/2004¹⁰, 817/2004¹¹.

¹ UL L št. 236, 23.9.2003

² UL L št. 160, 26.6.1999, str. 80

³ UL L št. 270, 21.10.2003, str. 70

⁴ UL L št. 90, 27.3.2004, str. 1

⁵ UL L št. 91, 30.3.2004, str. 1

⁶ UL L št. 74, 15.3.2002, str. 1

⁷ UL L št. 138, 5.6.2003, str. 32

⁸ UL L št. 5, 9.1.2004, str. 36

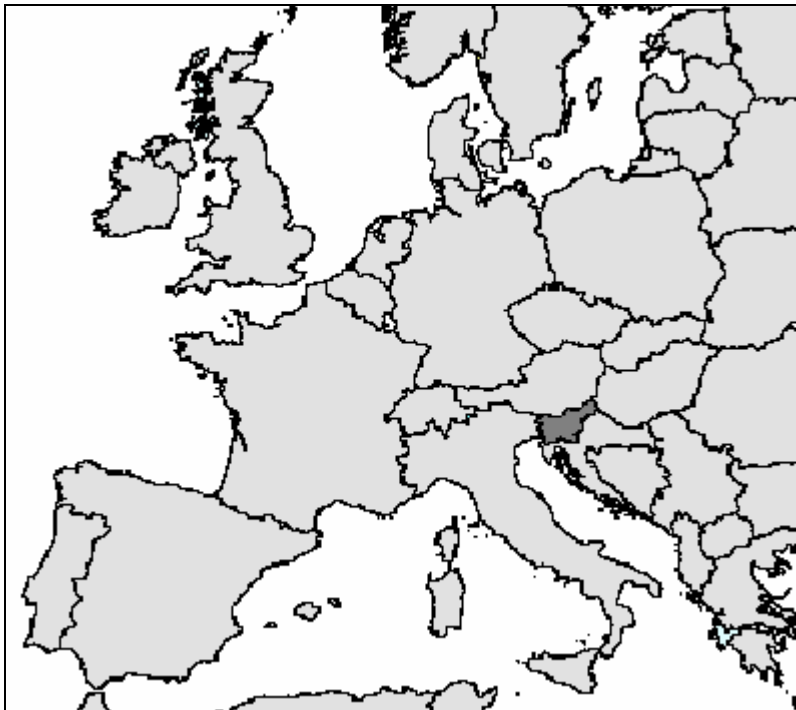
⁹ UL L št. 24, 29.1.2004, str. 25

¹⁰ UL L št. 116, 22.4.2004, str. 9

¹¹ UL L št. 153, 30.4.2004, str. 30

2. DRŽAVA ČLANICA

2.1 Republika Slovenija

Slika 1: Karta Evrope z lego Republike Slovenije

PRP za Republiko Slovenijo vključuje spremljajoče ukrepe v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1257/1999 (v nadaljevanju: Uredba 1257/99) in ukrepe, ki jih je Evropska komisija določila za nove države članice za programsko obdobje 2004-2006. Celostni pristop pri pripravi PRP predstavlja osnovo za uvajanje drugih ukrepov, navedenih v Uredbi 1257/99 v okviru tega programa.

3. GEOGRAFSKO OBMOČJE, KI GA PROGRAM ZAJEMA

3.1 Geografsko območje, ki ga program zajema

PRP se nanaša na celotno območje Republike Slovenije.

3.2 Območja, opredeljena kot Cilj 1

V obdobju 2004-2006 se celotno ozemlje Republike Slovenije smatra za območje Cilja 1.

4. NAČRTOVANJE NA USTREZNI GEOGRAFSKI RAVNI

MKGP je pripravilo PRP za obdobje 2004-2006 za celotno ozemlje Republike Slovenije v tesnem sodelovanju z različnimi organizacijami, predvsem strokovnimi institucijami, administrativnimi organi, nevladnimi organizacijami in drugimi (*glej preglednico 42*).

5. KVANTIFICIRAN OPIS SEDANJEGA STANJA

5.1 Opis sedanjega stanja

5.1.1 Geografske značilnosti

Z 20.250 km² površine je Slovenija ena najmanjših evropskih držav. Nahaja se v tranzitnem področju, ki se odraža tako v raznolikih naravnih razmerah, kakor tudi v političnih, ekonomskih in kulturnih značilnostih. Je dežela naglih sprememb, kjer se na relativno kratkih razdaljah pojavljajo različni tipi pokrajin. Tako se Slovenijo v grobem lahko razdeli na štiri glavne pokrajine: alpska, panonska, sredozemska in tranzitna.

Raznolikost naravnih razmer je močno vplivala na poselitvene vzorce v Sloveniji, z jasno razvidnimi razlikami med posameznimi območji. Slovenija se po evropski merilih z 2 milijoni prebivalcev in gostoto naseljenosti 98 prebivalcev/km² smatra kot relativno redko naseljena država (poleg skandinavskih držav so le Španija, Grčija in Avstrija manj gosto naseljene). V Sloveniji je gostota prebivalstva neenakomerno razporejena. Na eni tretjini ozemlja živi 75% prebivalstva z gostoto naseljenosti okoli 216 prebivalcev/km². Na več kot eni četrtini ozemlja, kjer živi 12% prebivalstva, je poseljenost stabilna, saj je povprečna gostota v teh območjih 45 prebivalcev/km². Področja z upadanjem prebivalstva pokrivajo 42% ozemlja, kjer živi 13% prebivalstva Slovenije. Gostota naseljenosti v teh območjih pa je 31 prebivalcev/km². Največja območja s trendom zmanjševanja števila prebivalcev se nahajajo v severovzhodnem, vzhodnem in severozahodnem delu države ter na območjih na meji s Hrvaško.

Glede na zadnje podatke popisa prebivalstva se po OECD tipologiji regionalnih indikatorjev na lokalni ravni, Slovenija uvršča med države, ki imajo nadpovprečni delež podeželskih območij: 57,3% slovenskega prebivalstva živi na podeželju, ki predstavlja 89,1% celotnega ozemlja države. Tipična podeželska krajina v večini območij izginja, na ostalih območjih pa se hitro preoblikuje. Ruralno okolje počasi spreminja svoje značilnosti.

Poleg vpliva naravnih razmer, je bila porazdelitev prebivalstva močno odvisna od policentričnega razvojnega koncepta, ki je bil uveden v preteklosti. S tem se je pospeševal uravnotežen razvoj vseh regij v smislu demografske porazdelitve, kar se je odražalo v relativno uravnoteženih in razpršenih poselitvenih vzorcih po celotni Sloveniji. Stopnja urbanizacije, ki je bila v glavnem omejena na nižinska območja, je bila v Sloveniji opazno nižja kot kod drugod. V EU so redke države s tako velikim številom majhnih vasi (do 200 prebivalcev) in tako majhnim številom velikih mest. Več kot polovica prebivalstva Slovenije živi na podeželju – v glavnem v naseljih, kjer se ljudje dnevno vozijo na delo – le Avstrija in Irska imata primerljiv delež podeželskega prebivalstva.

Za Slovenijo je značilna stabilna demografska struktura. Pretežno konstantna letna rast prebivalstva, ki je bila v 80-tih letih nad povprečjem EU, se je v glavnem zaradi zmanjšanja imigracij in števila rojstev po letu 1991 upočasnila. Z vidika naravne rasti prebivalstva se Slovenija počasi približuje stopnji, ko prehaja iz zrele družbe v družbo, ki se stara, kar se odraža v stopnji aktivnosti prebivalstva. Delež delovnega prebivalstva je v Sloveniji nekoliko nižji kot v EU, kjer so razlike med posameznimi državami očitne.

5.1.2 Socio-ekonomske razmere

Glede na stopnjo gospodarskega razvoja, je Slovenija ena izmed vodilnih srednje in vzhodno evropskih tranzicijskih gospodarstev, v smislu obsega in deleža proizvodnje pa je ena manjših gospodarstev. Slovenski BDP zanaša 0,2% skupnega BDP EU. BDP na prebivalca (merjen glede na kupno moč) v Sloveniji dosegajo približno 68% povprečja EU.

Medtem ko je za EU značilna uravnotežena gospodarska rast na letni ravni okoli 2,7%, slovenski BDP po naglem upadanju v zgodnjih devetdesetih, v zadnjih letih ponovno narašča. V osmih letih slovenske neodvisnosti je bil dosežen pomemben napredek v gospodarskem razvoju in stabilizaciji. Navzdol usmerjena krivulja rasti BDP s konca osemdesetih in začetka devetdesetih let se je obrnila navzgor v letu 1993. Povečevanje domačega in tujega povpraševanja je predstavljalo glavno gonilno silo pri okrevanju gospodarstva. V naslednjih letih je BDP naraščal počasi vendar stabilno (v povprečju 3,5% letno) in v letu 2002 znašal 10.690 € na prebivalca.

Slovensko gospodarstvo se lahko označi kot odprto. Odprto je bilo že pred osamosvojitvijo in je tako ostalo tudi po njej. Zaradi razširjenih tržnih povezav z EU, je rast proizvodnje v veliki meri odvisna od stanja gospodarstev v državah EU. Glede na to, ima Slovenija v zadnjih treh letih bolj ali manj uravnotežene tekoče račune, problemi celotne plačilne bilance pa so majhni ali pa jih sploh ni. Pritok tujega kapitala, tako kreditov kot investicijskih vlaganj, je bil majhen in ni igral pomembne vloge v procesu ekonomske tranzicije. Znesek tujega dolga, kot deleža BDP, je nizek in devizne rezerve so zadostne.

Glavni makroekonomski indikatorji v Sloveniji so prikazani v preglednici 1.

Registrirana stopnja brezposelnosti, ki je konstantno naraščala od zgodnjih devetdesetih let, se je sedaj ustalila pri skoraj 6%. V zaposlitveni strukturi prevladujejo storitve in industrija. Z 9,2% deležem ima pomembno vlogo v zaposlitveni strukturi prebivalstva tudi kmetijstvo, za katerega je značilen vidni trend upadanja. Glede na relativno pomembnost gospodarskih panog, imajo storitve (63,6% delež) pomembno vlogo v nacionalnem gospodarstvu. Industrija prispeva k skupnemu BDP 30,4%, kmetijstvo pa samo 3,1%.

Delež kmetijstva v skupnem BDP je eden glavnih pokazateljev vloge te gospodarske panoge v okviru nacionalnega gospodarstva. Vse razvite ekonomije beležijo stalno upadanje vloge kmetijstva znotraj gospodarstva. V začetku devetdesetih se je delež kmetijstva v BDP na ravni EU zmanjšal pod 3%, zadnji podatki pa kažejo na zmanjšanje pod 2%. Tudi za Slovenijo je značilen trend zmanjševanja deleža kmetijstva v BDP. S 3,1% deležem v skupnem BDP se slovensko kmetijstvo uvršča med najmanj razvite države EU – pomembnejšo vlogo ima kmetijstvo samo v Grčiji in na Irskem. Z izjemo Poljske in Madžarske, kjer kmetijstvo tradicionalno zaseda pomembno vlogo v gospodarstvu, je makro ekonomski položaj kmetijstva v Sloveniji primerljiv z ostalimi srednje in vzhodno evropskimi državami. Slovensko kmetijstvo ustvari skoraj 10% manj BDP na hektar kmetijskih zemljišč v primerjavi z EU ali 2,2-krat manj na zaposlenega v kmetijskem sektorju.

Preglednica 1: Glavni makro-ekonomski indikatorji in pomembnost kmetijstva za slovensko gospodarstvo

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
BDP (tekoče cene)	Mio €	14.508	15.075	16.116	17.468	18.843	19.682	21.825	23.321
BDP na prebivalca	€	7.300	7.571	8.111	8.811	9.490	9.889	10.957	11.690
BDV: % kmetijstvo	%	4,6	4,5	4,3	4,2	3,7	3,5	3,3	3,1
BDV: % industrija	%	33,4	32,8	32,5	32,8	32,0	32,1	30,9	30,4
BDV: % storitve	%	59,2	59,5	59,8	59,7	60,3	60,6	62,3	63,6
BDP	%	4,1	3,5	4,6	3,8	5,2	4,6	2,9	2,9
BDP – kmetijstvo	spremembe %	1,6	1,1	-2,9	2,2	-2,1	-1,0	-2,5	1,1
BDP – industrija	spremembe %	2,9	3,1	6,4	4,2	4,6	6,2	3,6	4,0
BDP – storitve	spremembe %	4,0	4,2	3,8	3,4	4,8	4,3	3,8	3,1
Inflacija malo prodajnih cen (letno povprečje)	spremembe %	12,6	9,7	9,1	7,9	6,1	8,9	8,4	7,5
Stopnja brezposelnosti ¹	% delovne sile	7,4	7,3	7,4	7,9	7,6	6,6	5,8	6,0
Trgovinska menjava ²	Mio €	-734	-652	-683	-702	-1.158	-1.230	-690	-265
Uravnoteženi tekoči računi ³	Mio €	-76	25	10	-131	-728	-660	-74	330
Zunanji dolg ⁴	Mio €	2.287	3.145	3.628	4.374	5.022	6.714	7.456	9.344
Izdatki proračuna	Mio €	6.252,9	6.392,5	6.966,1	7.642,3	8.332,1	8.688,6	9.351,4	9.908,3
- od tega kmetijstvo		62,1	65,5	85,4	94,6	124,3	144,8	171,2	171,5
Delež kmetijstva - zaposlovanje*	%	6,4	5,9	5,7	5,6	5,0	4,8		
- izvoz*	%	4,0	4,2	4,0	3,9	3,9	9,9 ⁵	10,3	9,2
- uvoz*	%	8,4	8,4	8,0	7,3	6,8	3,7	3,7	n.r.
Prihodek – živila**	%	23,1	22,7	21,2	21,0	18,6	6,4	6,6	n.r.
							17,9	17,8	n.r.

¹ Registrirani brezposelni (zaposleni + samo-zaposleni + registrirani brezposelni)² Samo blago; izključne transakcije z nekdanjimi državami Jugoslavije, 1990 & 1991³ Blago in dejavnosti; brez transakcij z bivšimi jugoslovanskimi republikami, 1990 & 1991⁴ Skupen zunanji dolg (samo alocirani dolg) brez prerazporeditve skupnega jugoslovanskega dolga⁵ Sprememba v nacionalni kontni metodologiji⁶ Statistični podatki iz popisa 1991

n.r.: Podatki niso na razpolago

Vir: Urad za makroekonomske analize in razvoj, razen *(OECD) in **(SURS)

Slovenija je opredeljena tudi kot relativno slabo poseljena država, bistvena pa je raznolikost poseljenosti znotraj nje. Večji del prebivalstva naseljuje mestna središča in njihovo okolico. Oddaljena področja so se v zadnjih sto letih soočala z obsežnim izseljevanjem. Danes je poseljenost teh območij zelo nizka, s predvsem starejšo populacijo, kar povečuje verjetnost nadaljnjega upadanja poseljenosti.

Za Slovenijo je značilno tudi veliko število zaselkov (skoraj 6.000) med katerimi prevladujejo predvsem manjši. Ta način poselitve je bil predmet relativno zelo velikih sprememb v zadnjih desetletjih. Populacija v več kot polovici teh zaselkov se je zmanjšala predvsem na račun preseljevanja v večja urbana središča.

5.1.3 Stanje okolja

Na splošno je stanje okolja v Sloveniji zadovoljivo, saj ne predstavlja večje nevarnosti za zdravje ljudi in ekosisteme. Na nekaterih področjih so pozitivni učinki okoljske politike že opazni, medtem ko je na drugi strani pozornost potrebno nameniti nekaterim trendom, ki še vedno zahtevajo uspešnejše in učinkovitejše informiranje javnosti v skladu z načeli trajnostnega varovanja okolja.

Varovanje okolja ima v Sloveniji že dolgoletno tradicijo. Kljub določenim problemom na lokalni ravni, pa je stanje okolja v Sloveniji, kakor tudi ohranjanje narave, na relativno visokem nivoju. Zakon o varstvu okolja (UL RS, št. 32/1993, 44/1995 – odločba US, 1/1996, 9/1999 – odločba US, 86/1999 – odločba US, 82/2001 – odločba US, 41/2004) je varovanje okolja zakonsko opredelil v skladu z ekonomskimi in političnimi razmerami na področju tržnega gospodarstva in demokratičnega političnega sistema. Na podlagi tega zakona so bili sprejeti številni predpisi na področju voda (26), odpadkov (13), zraka (25), varovanja tal (6), varovanja narave (25) in presoje vplivov na okolje (3). V septembru leta 1999 je Državni zbor RS na podlagi prej omenjenega zakona sprejel Nacionalni program varstva okolja (UL RS, št. 83/1999) (v nadaljevanju: NPVO), ki določa cilje in prednostne naloge varovanja okolja do leta 2008. Ta program je skladen tudi z zahtevami EU na področju varovanja okolja.

5.1.3.1 Vode

Slovenija je bogata z vodnimi viri, podtalnico in izviri, ki so pomembni viri zelo kakovostne in čiste pitne vode. Ozemlje Slovenije je razdeljeno na šest glavnih porečij z rekami Muro, Dravo, Savo, Sočo, Dragonjo in Krko. Večina rek odteka proti Donavi (okoli 80%), nekatere pa se izlivajo v Jadransko morje (okoli 20%). V Črno morje se odvodnjava 16.500 km² ozemlja, v Jadransko morje pa 3.750 km².

Mnoge slovenske reke imajo značilnosti kraških vodotokov, veliko voda je tudi ledeniškega izvora, predvsem v visokogorskem svetu. Najdaljša reka je Sava (221 km), ki odvaja vode z več kot polovice ozemlja v Donavo in Črno morje.

Slovenska obala je del Sredozemlja, ki tu sega najgloblje v Srednjo Evropo. Dolžina morske obale je 46,6 km – dobra 2,5 cm na prebivalca.

Podzemni vodonosniki, od koder se črpa pitna voda, so večinoma plitvi in locirani v aluvialnih dolinah vodotokov, ki so pretežno tudi kmetijska območja z intenzivno poljedelsko proizvodnjo. Glavni podzemni vodonosniki v Sloveniji se nahajajo v vzhodnem delu vzdolž reke Drave in Mure, v osrednjem delu vzdolž reke Savinje in Save ter v zahodnem delu vzdolž reke Vipave in Soče. Za kraško območje je značilno ponikanje padavinskih voda in površinskih vodotokov v kraške vodonosnike. Hidrološka posebnost Slovenije pa so presihajoča jezera. Največje takšno jezero je Cerkniško jezero (24 km²), ki je ob obilnejših padavinah jezero (jeseni, pozimi), v bolj sušnih obdobjih leta pa so to kmetijske površine. Večinoma so te površine obdelani travniki z značilno in bogato floristično sestavo, ki so mestoma obogateni še s stalnimi mokrišči, ki predstavljajo izredne habitate tudi endemičnim ter številnim ogroženim rastlinskim in živalskim vrstam.

V Sloveniji so podzemne vode glavni vir pitne vode, medtem ko so površinske vode namenjene predvsem za potrebe tehnološke vode. Indeks rabe vode se v obdobju 1997-2001 ne spreminja, saj je razpoložljive vode v primerjavi z uporabljenimi veliko. Skladno z evidencami vodnih povračil, se 70% vode uporablja kot hladilna voda, 16% kot pitna voda in 14% kot tehnološka voda.

5.1.3.1.1 Kakovost voda

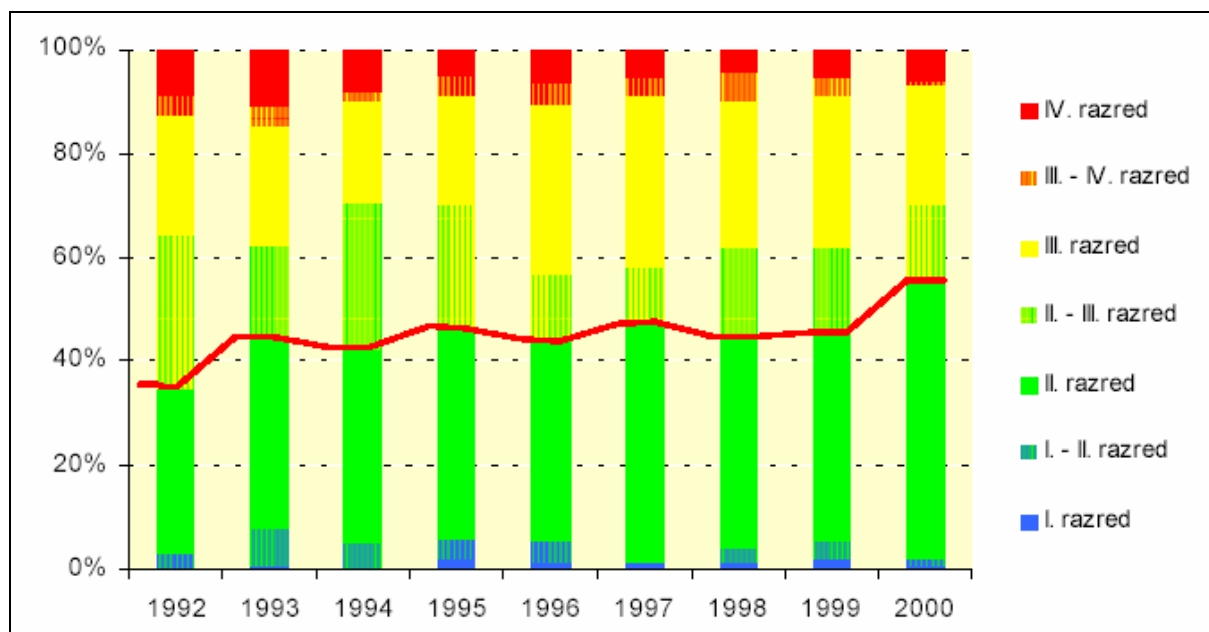
V Sloveniji so glavni onesnaževalci voda industrijski in drugi proizvodni obrati, prebivalstvo ter kmetijstvo. Zaradi kmetovanja prihaja do potencialnega onesnaževanja podtalnice z nitrati, fosfati in pesticidi ter organskimi snovmi in amonijevimi spojinami iz živinorejskih farm. Na posameznih lokacijah, kjer so skladišča hlevskega gnoja, jame oz. lagune za gnojevko in gnojnico, silažni stolpi, korita z odpadnim silažnim sokom, lahko ob neupoštevanju stanja okolja in izbiri napačne tehnologije prihaja do lokalnega (točkastega) onesnaženja voda. Neustrezna obdelava površin pa lahko dolgoročno na večjih območjih poveča raven potencialno nevarnih snovi v vodah.

Program državnega monitoringa kakovosti voda vključuje površinske vodotoke, podzemne vode (podtalnico in izvire), jezera in morje, na podlagi katerega je vzpostavljena baza podatkov, ki obsega podatke o predpisanih fizikalno-kemijskih, kemijskih in saprobioloških parametrih.

Reke

Kakovost in trende prikazuje Indeks kakovosti vodotokov, ki zajemna mesta glede na parametre uvršča v štiri kakovostne razrede. Celtna ocena kvalitete temelji na osnovnih fizikalnih in kemičnih analizah, analizah težkih kovin (Hg, Zn, Cr, Pb, Cd, Ni, Cu), organskih mikropolutantov ter mikrobioloških in saprobioloških analizah (saprobní indeks).

V prvi kakovostni razred so uvrščeni neonesnaženi površinski vodotoki (1% zajemnih mest na Soči, Koritnici in Kamniški Bistrici na izviri). V obdobju 1992-2000 je opazen trend izboljševanja kakovosti. Ugotovljeno je povišanje deleža v drugem kakovostnem razredu (dobro stanje) na račun zmanjšanja močno onesnaženih vodotokov. Delež vodotokov, uvrščenih v četrti kakovostni razred, se zadnja leta ne spreminja (okoli 5% zajemnih mest) (graf. 1).

Vir: Enotna baza podatkov monitoringa kakovosti voda, ARSO 2002

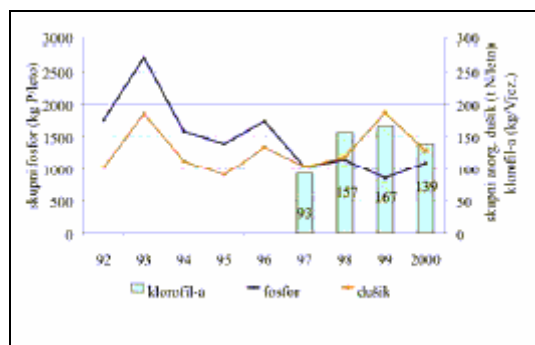
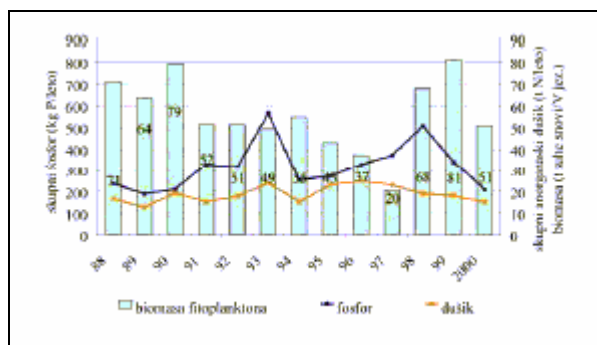
Graf. 1: Indeks kakovosti vodotokov – delež zajemnih mest v določenem kakovostnem razredu

Jezera in akumulacije

V okviru državnega monitoringa se spremlja kakovost Blejskega, Bohinjskega in Cerkniškega jezera ter njihovih glavnih pritokov in iztokov. Splošno razširjen in ključni problem vseh naravnih in umetnih stoječih celinskih voda je njihovo pospešeno staranje – eutrofikacija, ki jo povzroča prekomeren vnos hranilnih snovi, zlasti fosforja in dušika, iz točkovnih in razpršenih virov (komunalne in industrijske odpadne vode, razpršeno onesnaževanje iz kmetijskih zemljišč) na hidrografske območjih.

Blejsko in Bohinjsko jezero

Vnos hranilnih snovi v jezera je največji s pritoki, čeprav velik del prispeva tudi izpiranje iz urbanih in kmetijskih površin (gnojenje). Graf. 2 prikazuje letne količine dušikovih in fosforjevih spojin, ki jih v Blejsko jezero prinesejo glavni pritoki Mišca, Krivica, Ušivec, Solznik in umetni dovod Radovne ter biomasa fitoplanktona, ki se je razvila kot posledica tega vnosa.

Vir: ARSO

Graf. 2: Vnos fosforja in dušika v Blejsko jezero s pritoki in v Bohinjsko jezero s pritoki ter povprečna biomasa fitoplanktona (t s.s. na volumen jezera)

Posledice pospešene eutrofikacije v Blejskem jezeru zmanjšujejo sanacijski ukrepi (umeten dovod Radovne, 1964, natega, 1981/82) in ukrepi v hidrografskem zaledju, vključno s sanacijo kanalizacije (1983), ki omogočajo manjši vnos snovi iz okolja. Trend zmanjševanja biomase planktona se pojavlja do leta 1997. Poslabšanje v zadnjih treh letih pa opozarja, da je vnos snovi iz hidrografskega zaledja občasno še vedno prevelik in lahko izzove močna cvetenja fitoplanktona.

Bohinjsko jezero je razmeroma malo obremenjeno z antropogenimi vnosi. Vnos hranilnih snovi v Bohinjsko jezero še ne presega kritičnih količin, ki bi bistveno vplivale na potek naravnega staranja – eutrofikacije jezera. Kljub nizki produktivnosti fitoplanktona pa razrast zelenih nitastih alg v priobalnem delu okrog vse jezerske kotanje, zmanjšana globina uspevanja, redčenje sestojev in zmanjšano število vrst med makrofiti opozarjajo, da je vnos hranilnih snovi iz pojezerja občasno povečan. Za ohranitev dobrega stanja jezera so potrebni nekateri preventivni ukrepi in predvsem ustrezno načrtovanje razvoja tako obalnega pasu kot širšega zaledja.

Cerkniško jezero

Največji vpliv človekovih aktivnosti je ugotovljen na Cerkniškem jezeru. Na jezero vplivajo tako industrijske kot komunalne odplake in kmetijstvo iz Loškega in Cerkniškega polja. Voda iz Cerkniškega jezera odteka v izvir v Malnih, kjer je črpališče za pitno vodo in zato slaba kakovost Cerkniškega jezera predstavlja velik problem. Zaradi presihanja se Cerkniško jezero ne stara kot druga jezera in je o procesu eutrofikacije težko govoriti. Ko je Cerkniško jezero napolnjeno z vodo, deluje kot velika biološka čistilna naprava. Hranilne snovi hitro krožijo in se stalno vgrajujejo v bujno močvirsko vegetacijo. Ko jezero presahne, se preostala voda zbere v strugi Stržena in kakovost se poslabša. Na kakovost vode najbolj vplivajo količina vode, vnos snovi iz zaledja in organizmi, predvsem primarni producenti. Čeprav zaradi presihajoče narave Cerkniškega jezera prekomerne obremenitve s hranilnimi snovmi in s tem povezane eutrofikacije na jezeru ni čutiti, so v prispevnem območju nujni ukrepi, ki bi zmanjšali obremenjenost, predvsem pa fekalno onesnaženje nekaterih pritokov.

Akumulacijski jezeri

Akumulaciji Mavčiče in Vrhovo sta nastali po zajezitvi reke Save. Program monitoringa je naravnan na posamezna vzorčenja v sušnem poletnem obdobju, ko se zaradi manjšega pretoka kakovost vode v obeh akumulacijah poslabša. Za to obdobje so značilna intenzivna površinska cvetenja rastlinskega planktona, ki prenehajo, takoj ko se pretok poveča. Vsebnost celotnega fosforja in anorganskega dušika je v akumulaciji Vrhovo večja kot v akumulaciji Mavčiče, vendar je cvetenje v akumulaciji Vrhovo manj intenzivno zaradi večje pretočnosti akumulacije. Na stanje akumulacij vplivata predvsem količina in lastnosti snovi, ki vanjo pritekajo iz industrijskih, kmetijskih in urbanih območij. Izboljšanje se lahko doseže le z zmanjšanjem onesnaževanja na neposrednem in širšem hidrografskem območju.

Morje

Slovensko obalno morje je polzaprt, sorazmerno plitev morski bazen. Kakovost morja se spremlja na dveh zalivskih postajah (notranje vode) in treh postajah odprtih voda Tržaškega zaliva. Spremljajo se fizikalno-kemijske lastnosti vodnega telesa in bioprodukcijske razmere. Najbolj obremenjeno območje zaradi izpustov neprečiščenih odpadnih voda, industrije in prometa, je notranjost Koprškega zaliva.

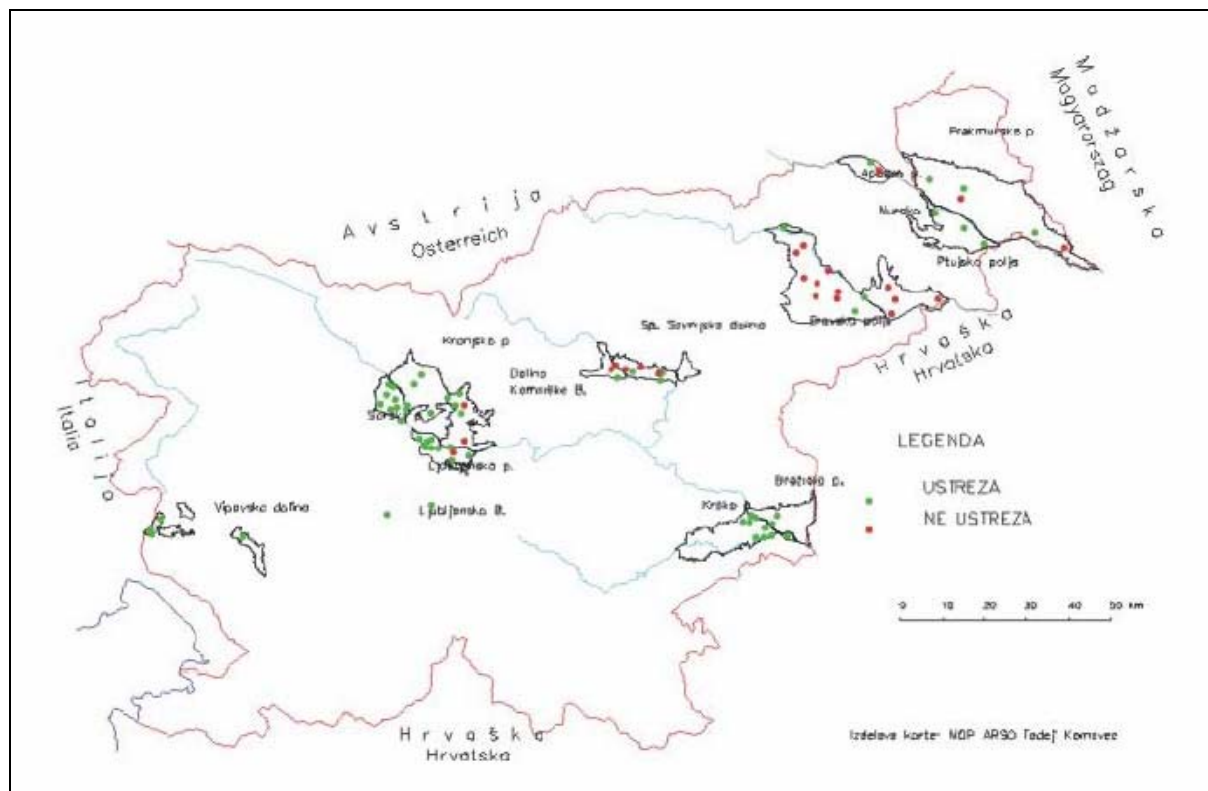
Za oceno trofičnega stanja morja se izračunava »TRIX indeks«, katerega teoretični rezultati so v mejah od 0 do 10. Tako imenovani trofični indeks temelji na določanju koncentracije raztopljenega dušika, fosforja in klorofila, zasičenosti s kisikom in prozornosti morja. Slovenski del morja je že vrsto let največkrat v razponu 3 do 5, kar je značilno za oligotrofna do mezotrofna območja, občasno pa ima TRIX indeks vrednost okoli 6, kar je značilno za zmerno eutrofne vode. Najvišji trofični status kažeta postaji sredi Tržaškega in Koprškega zaliva. V obdobju 1997-2000 ta indeks kaže vrednosti, ki veljajo za zmerno eutrofne vode.

Podtalnica

Podtalnica predstavlja pomemben vir pitne vode v Sloveniji. Kakovost voda se spremlja preko sistema državnega monitoringa. Rezultati monitoringa kažejo, da se je stanje glede vsebnosti pesticidov in nitratov v zadnjih letih izboljšalo, mejne vrednosti pa so še vedno presežene na nekaterih območjih glavnih podzemnih voda.

Kot del monitoringa voda se v Sloveniji kakovost podtalnice ugotavlja dvakrat letno na 84 merilnih točkah, ki so razporejene na 15 zajemnih mestih. Vseh 168 vzorcev se analizira skladno s programom monitoringa, ki vključuje določitev osnovnih fizikalnih in kemičnih parametrov, analizo vsebnosti težkih kovin in organskih mikropolutantov ter organskih snovi. Podzemne vode onesnažene z nitrati so locirane na površinah z intenzivnim kmetovanjem, plitvim slojem tal in kjer kanalizacijski sistem ni ustrezno zgrajen. Najvišje vsebnosti nitratov so bile ugotovljene v podtalnici na Prekmurskem, Dravskem in Ptujskem polju, kakor tudi v spodnji Savinjski dolini. Vsebnost nitratov pa je povečana tudi na nekaterih mestih na Apaškem, Sorškem, Krškem polju in v Vipavski dolini.

Kot del monitoringa podtalnice se spremlja vsebnost 27 različnih pesticidov in njihovih metabolitov, ki so bili ali so v prodaji v Sloveniji. Ocenjevanje obremenjenosti podtalnice s pesticidi temelji na novi uredbi, ki je usklajena s standardi EU in določa, da vsebnost posameznega pesticida v pitni vodi ne sme preseči 0,1 µg/l, vsota pesticidov pa ne sme biti večja od 0,5 µg/l. V večini primerov se ocenjuje obremenjenost podtalnice z vsebnostjo vsote pesticidov, ki je bila v letu 1995 presežena pri 29% vseh vzorčnih mest. Najpogostejši in najbolj razširjen pesticid v Sloveniji je triazinski preparat atrazin, katerega uporaba je zaradi njegove toksičnosti in domnevne mutagenosti prepovedana.

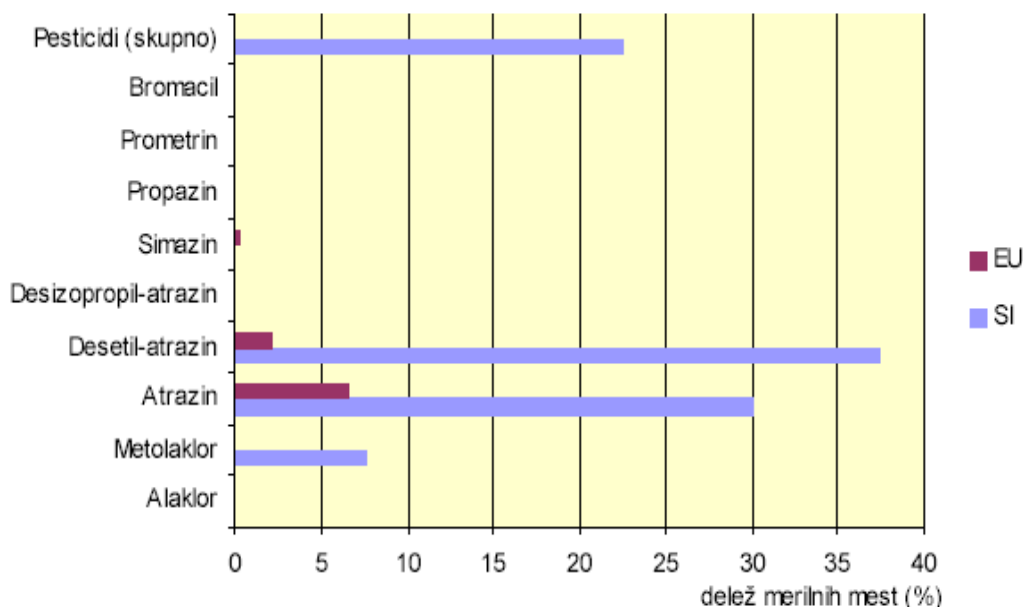

Slika 2: Ustreznost podzemne vode glede na vsebnost nitrata na posameznih zajemnih mestih v letu 2000

V Sloveniji je bilo v obdobju 1997-2000 najbolj kritično onesnaženje podzemne vode s pesticidi, predvsem atrazinom in njegovim metabolitom desetilatrazinom ter z nitrati. V tem obdobju so bili z nitrati najbolj onesnaženi vodonosniki v severovzhodni Sloveniji. Dolgoletne meritve vsebnosti nitrata v podzemnih vodah v splošnem kažejo trend upadanja, kljub temu pa so povprečne vsebnosti nitratov za triletno obdobje 1998-2000 še vedno višje od dopustne mejne vrednosti 25 mg NO₃/l na Prekmurskem, Murskem, Apaškem, Dravskem, Ptujskem, Sorškem ter Krškem polju, v Spodnji Savinjski dolini, dolini Bolske in Kamniške Bistrice (slika 2).

Mejne vrednosti za vsoto pesticidov so bile leta 2000 presežene na 7 od 13 vodonosnikov (Prekmursko, Dravsko, Ptujsko, Sorško polje, Spodnja Savinjska dolina, dolina Bolske, dolina Kamniške Bistrice). Najvišji delež preseganja mejnih vrednosti je ugotovljen za pesticida metolaklor in atrazin ter njegov metabolit desetilatrazin (graf. 3).

Onesnaženje s pesticidi je posledica pretirane in nepravilne rabe fitofarmaceutskih sredstev za zatiranje plevela, škodljivcev in plesni na obdelovalnih površinah, parkih, igriščih, cestah in železnicah.

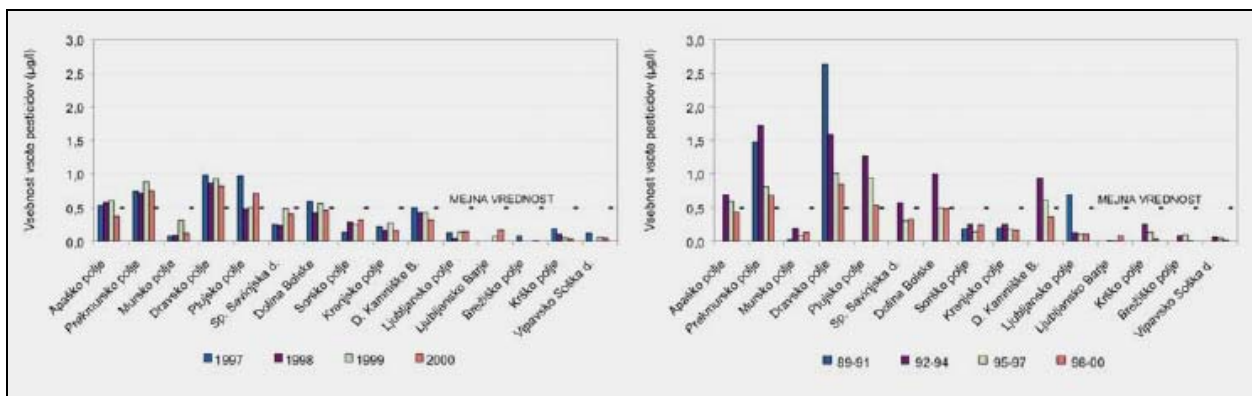
Vir: Enotna baza podatkov monitoringa kakovosti voda, ARSO 2002

Graf. 3: Delež merilnih mest, kjer je koncentracija posameznega pesticida v letu 2000 presegla 0,1 µg/l, vsota pesticidov pa 0,5 µg/l – primerjava z EU

Najvišja dopustna vsebnost za atrazin in njegov metabolit desetilatrazin je 0,1 µg/l, za druge pesticide in njihove metabolite 0,06 µg/l in za vsoto vseh pesticidov 0,5 µg/l. S pesticidi so najbolj onesnažene podzemne vode Apaškega, Prekmurskega, Dravskega, Ptujkega polja in doline Bolske, kjer je bila večina povprečnih vsebnosti vsote pesticidov v obdobju 1997-2000 višja od dopustne vrednosti 0,5 µg/l. Med pesticidi sta v podzemni vodi najpogostejša in v najvišjih koncentracijah prisotna atrazin in njegov metabolit desetilatrazin. Zaradi prepovedi uporabe atrazina se ta nadomešča z drugimi, predvsem metolaklorom, ki na posameznih mestih dopustne vrednosti presega do 20-krat (Podreča na Sorškem polju, Sobotinci na Ptujskem polju).

Na osnovi triletnih povprečij vsebnosti pesticidov v podzemnih vodah se ugotavlja postopno zniževanje, vendar je na Prekmurskem, Dravskem in Ptujkem polju povprečna vrednost vsote pesticidov za triletno obdobje 1998-2000 še vedno višja od dopustne vrednosti 0,5 µg/l.

Najpogostejši vzrok neustreznosti vode je prekomerna vsebnost atrazina, čeprav je kumulativni sinergijski učinek vseh pesticidov prisotnih v vodi lahko večji kot je razvidno iz podatkov o koncentracijah posameznih parametrov. Problem pri neustreznosti pitne vode pa predstavljajo tudi presežene vrednosti nitratov. Problematika nitratov v pitni vodi zadeva predvsem tiste vodo oskrbne sisteme, kjer podtalnica predstavlja vir vode.

Vir: ARSO

Graf. 4: Povprečne letne vrednosti za vsoto pesticidov v letih 1997-2000 in trendi spreminjanja vsebnosti pesticidov po triletnih obdobjih za posamezna območja podzemnih voda

Kakovost vodotokov je razmeroma dobra. Delež vodotokov v IV. razredu se je zmanjšal, vendar pa je v zadnjih letih opaziti delno poslabšanje kakovosti vodotokov zaradi onesnaženja s težkimi kovinami in organskimi snovmi.

Skrb za ustrezno kakovost vode, s poudarkom na ravnanju z odpadnimi vodami, je še vedno ena od prednostnih nalog. Vendar pa viri onesnaževanja še vedno niso rekonstruirani v želenem obsegu. Čiščenje odpadnih voda poteka na različne načine pri okoli 75% slovenskega prebivalstva. Na nekaterih industrijskih področjih se v vodne tokove še vedno odvajajo neprečiščene odpadne vode. Uredba o taksi za obremenjevanje vode (UL RS, št. 41/1995, 44/1995, 8/1996, 124/2000, 49/2001, 105/2003 – sklep US, 8/2004, 23/2004) je prispevala k hitrejšemu iskanju boljših rešitev in uvedla ekonomske mehanizme, s katerimi je prisilila onesnaževalce v iskanje ustreznih rešitev problema.

5.1.3.1.2 Emisije v vode

Na področju zbiranja, odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda poteka intenzivno izvajanje določil Direktive Sveta ES o komunalnih odpadnih vodah¹, za katero je bilo odobreno 10-letno prehodno obdobje v delu obveznosti izgradnje kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav. Cilji so zapisani v predpisih in operativnem programu. Indikator »čiščenje odpadnih voda« prikazuje, da poteka izgradnja po načrtih in predvideni dinamiki. Do leta 2005 je predvidena izgradnja večine velikih čistilnih naprav (Maribor, Ljubljana, Celje, nadgradnja čistilne naprave Koper in Izola), zato se bo bistveno povečal tudi delež čiščene odpadne vode.

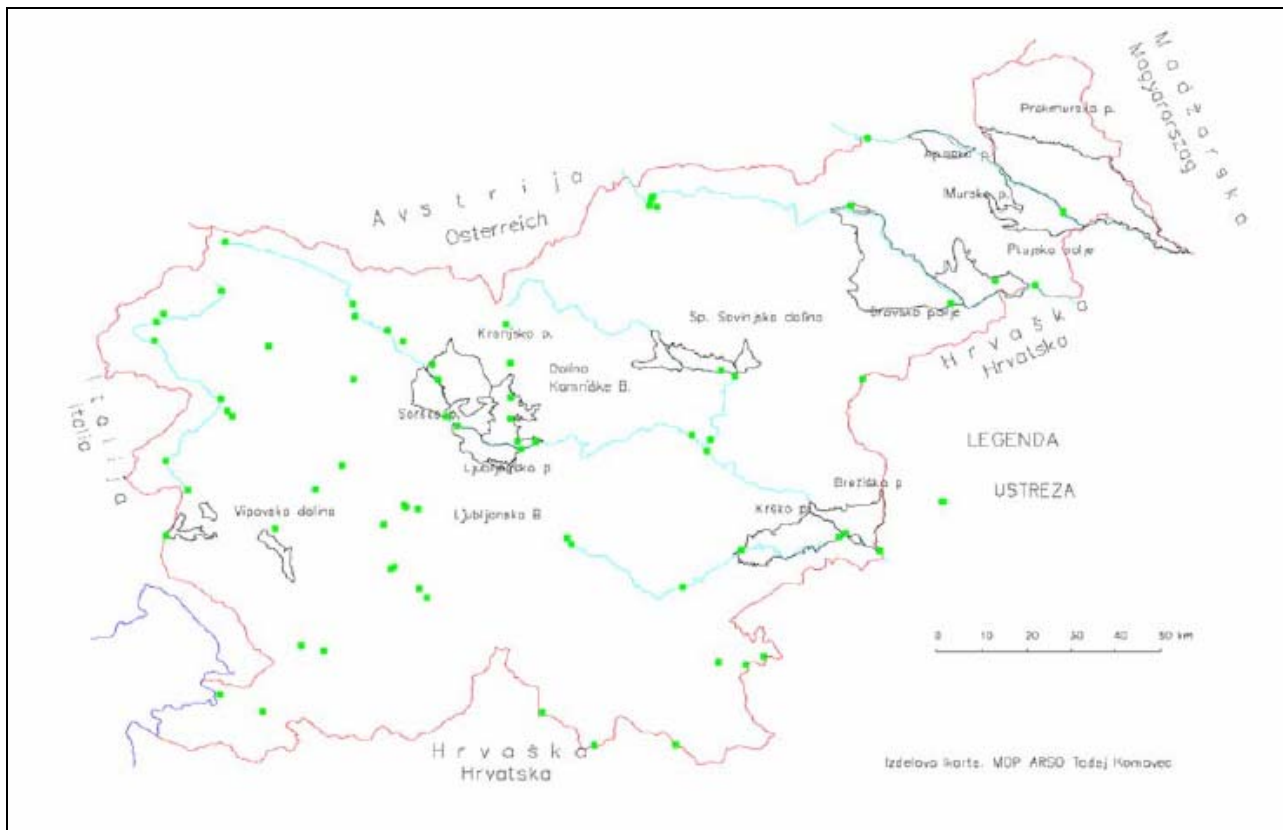
Emisije nevarnih snovi v vode iz virov onesnaževanja se v okviru ARSO zbirajo na podlagi poročil virov onesnaževanja. V letu 2000 je bilo opredeljenih 543 virov onesnaževanja, in sicer 86 virov s pretežno biorazgradljivimi odpadnimi vodami iz prehranbeno živilske industrije in 457 industrijskih virov, katerih odpadne vode vsebujejo tudi nevarne snovi. Pregled emisij snovi s seznama I (enotno določeni standardi) v vode kaže, da iz točkovnih virov ni znatnih emisij teh snovi v vodno okolje (celotna letna količina živega srebra 0,7 kg oz. 14 kg kadmija v letu 2000 iz vseh točkovnih virov). Največji delež težkih kovin v vode prispevajo industrijski obrati za proizvodnjo kovin in kovinskih izdelkov, sledijo pa jim obrati za proizvodnjo kemikalij in kemičnih izdelkov, umetnih vlaken, proizvodnjo usnja, obutve in usnjenih izdelkov, manj pa nekateri drugi industrijski obrati. Največ kovin se je v letu 2000 odvedlo v porečje Save (14,9 t) in Drave (1,5 t).

Spremljanje vnosov hranilnih soli dušika in fosforja ter nekaterih drugih polutantov s kopnega v morje kažejo, da je najbolj obremenjena notranjost Koprškega zaliva. Glavni viri onesnaženja so nepopolno očiščene komunalne odpadne vode koprške čistilne naprave, ki se izlivajo v spodnji tok Rižane, poleg tega se v Rižano in Badaševico neposredno izlivajo nekatere odpadne vode zaledja in industrije. Posebno kritične so razmere poleti ob nizkih pretokih rek in visokih temperaturah, ko rezultati v ustju Rižane in Badaševice kažejo na anaerobne procese. Prav tako se neposredno v morje, 300 m od obale izlivajo neočiščene odpadne vode črpališča v Izoli in tehnološke odpadne vode posedalnika tovarne Delamaris.

Na področju emisij odpadnih voda iz živilsko predelovalne industrije so predpisi usklajeni z Direktivo Sveta (91/271/ES), ki ureja čiščenje komunalnih odpadnih voda in določa obveznosti, ki se nanašajo na izpuste odpadnih voda iz živilsko predelovalne industrije.

Zaradi kmetovanja prihaja do onesnaževanja voda z nitrati, fosfati in pesticidi ter organskimi snovmi in amonijevimi spojinami iz živinorejskih farm. Industrija v veliki meri prispeva k onesnaževanju voda s težkimi kovinami (tudi transport), fenoli in organskimi topili. Pomembni viri onesnaževanja pa so tudi razpršena naselja z neurejenimi izpusti komunalnih odpadnih voda.

¹ Direktiva Sveta 91/271/ES o čiščenju komunalne odpadne vode (UL L št. 135, 30.5.1991, str. 40)

Vir: ARSO

Slika 3: Ustreznost vode glede na vsebnost Hg in Cd po posameznih merilnih mestih v letu 2000

5.1.3.1.3 Operativni program za varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijske proizvodnje za obdobje 2004-2008

Operativni program za varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijske proizvodnje za obdobje 2004-2008 je bil sprejet 15. aprila 2004 in temelji na Direktivi Sveta (ES) št. 676/1991 o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora¹ (v nadaljevanju: Nitratna direktiva), Zakonu o varstvu okolja (UL RS, št. 32/1993, 44/1995 – odločba US, 1/1996, 9/1999 – odločba US, 86/1999 – odločba US, 82/2001 – odločba US, 41/2004) in Uredbi o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004) in je skladen z NPVO.

Operativni program za varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijske proizvodnje (v nadaljevanju: operativni program za varstvo voda) na eni strani izpolnjuje obveznosti prenosa pravnega reda ES v slovenski pravni red, na drugi strani pa pomeni operacionalizacijo ciljev in ukrepov, opredeljenih v NPVO.

Operativni program za varstvo voda je pripravljen kot sektorski program NPVO s področja voda, v katerem je podana analiza stanja, določeni cilji in ukrepi za njihovo uresničevanje, ocenjeni stroški in navedeni finančni viri ter indikatorji za spremljanje izvajanja programa.

Operativni program za varstvo voda je prednostno usmerjen v ukrepe za učinkovito izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju, za zagotavljanje strokovno utemeljenega gnojenja in zadostnih kapacitet za skladiščenje živinskih gnojil, za zmanjšanje emisij odpadnih voda iz velikih živinorejskih obratov in vpeljavo najboljših razpoložljivih tehnik (BAT), posredno ali neposredno pa se navezuje tudi na večino ukrepov v okviru PRP.

Operativni program za varstvo voda je skladen z Direktivo Sveta 91/676/ES z dne 12. decembra 1991 o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora.

Na podlagi Zakona o varstvu okolja (UL RS, št. 32/1993, 44/1995 – odločba US, 1/1996, 9/1999 – odločba US, 86/1999 – odločba US, 82/2001 – odločba US, 41/2004) je bilo sprejetih tudi več podzakonskih aktov, ki se nanašajo na varstvo voda pred onesnaženjem zaradi kmetijske dejavnosti, in sicer so to predpisi, ki se nanašajo na omejevanje vnosa hranil v tla in strokovno utemeljeno gnojenje ter predpisi, ki določajo mejne vrednosti za nitrati v površinskih oz. podzemnih vodah in standarde kakovosti za pitno vodo. Pomanjkljivost teh predpisov je predvsem ta, da ne predstavljajo natančne obveznosti za kmetijske pridelovalce, pač pa na splošno določajo omejitve in pogoje. Ti predpisi so:

¹ Direktiva Sveta 91/676/ES o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora (UL L št. 375, 31.12.1991, str. 1)

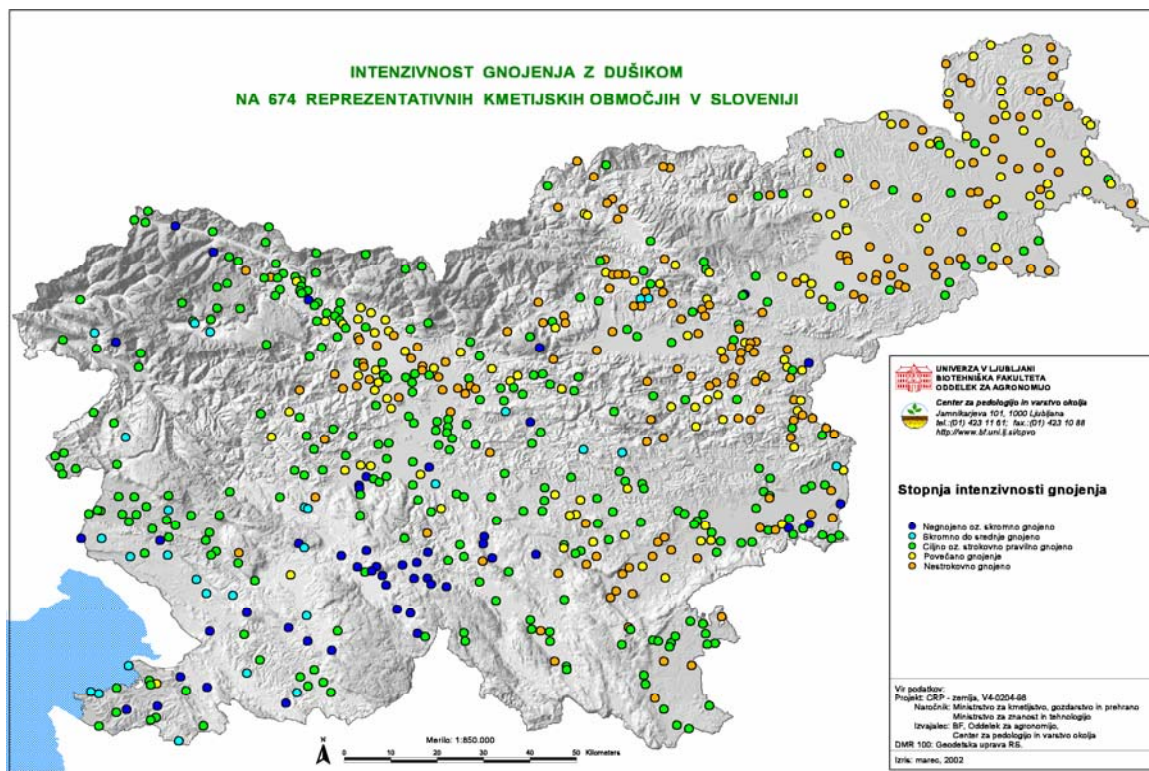
- Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 24/2004), ki določa mejne vrednosti letnega vnosa rastlinskih hranil v tla, stopnje zmanjševanja vnosa ter druge ukrepe v zvezi s tem. Posebej so določene mejne vrednosti za mineralna in živinska gnojila, prepovedi in časovne omejitve gnojenja z živinskimi gnojili oz. vnosa dušika. V skladu z zahtevami Nitratne direktive¹ je bilo zaradi varstva voda pred onesnaženjem z nitrati celotno območje Republike Slovenije določeno za občutljivo območje, uredba pa opredeljuje tudi vsebino operativnega programa ukrepov zaradi varstva voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijstva za občutljiva območja.
- Navodilo za izvajanje dobre kmetijske prakse (UL RS, št. 34/2000), ki obsega temeljna načela za varovanje voda pred onesnaževanjem z nitrati kmetijskega izvora in navodila za pravilno uporabo rastlinskih hranil v kmetijstvu, tako da lahko rastline v največji možni meri izkoristijo hranila ter da se pri pridelavi preprečijo izgube hranil. Predpis obsega tudi navodila za skladiščenje živinskih gnojil.
- Uredba o kemijskem stanju površinskih voda (UL RS, št. 11/2002), ki določa mejno vrednost za vsebnost nitratov za ugotavljanje kemijskega stanja površinskih voda (25 mg NO₃/l).
- Uredba o kakovosti površinskih voda, ki se jo odvzema za oskrbo s pitno vodo (UL RS, št. 125/2000, 4/2001, 52/2002) določa kakovostne razrede za površinske vode, ki se jih odvzema ali so namenjene za oskrbo s pitno vodo ter mejne in priporočene vrednosti parametrov (kakovostni razred A1: priporočena vrednost 10 mg NO₃/l, mejna vrednost 25 mg NO₃/l).
- Uredba o kakovosti podzemne vode (UL RS, št. 11/2002), ki določa mejne vrednosti parametrov za podzemne vode dobrega kemijskega stanja ter merila za ugotavljanje dolgoročnih trendov ter čezmerne onesnaženosti teles podzemnih voda (mejna vrednost 25 mg NO₃/l).
- Pravilnik o pitni vodi (UL RS, št. 19/2004) določa mejno vrednost nitratov v pitni vodi (mejna vrednost 50 mg NO₃/l).

Sistematično spremljanje stanja kakovosti voda urejata Pravilnik o monitoringu kemijskega stanja površinskih voda (UL RS, št. 42/2002) in Pravilnik o imisijskem monitoringu podzemne vode (UL RS, št. 42/2002), ki določata način in obseg izvajanja državnega monitoringa stanja kakovosti površinskih in podzemnih voda ter pogoje za izvajalce monitoringa.

Intenzivnost gnojenja z dušikom in vpliv na izpiranje dušika iz tal sta razdeljena v 5 stopenj (*preglednica 2*) in prikazana na sliki 4.

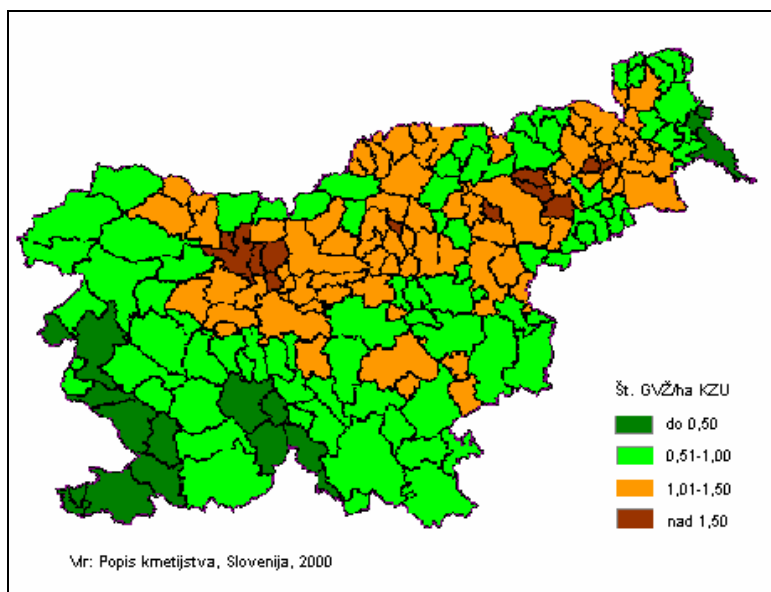
Preglednica 2: Vpliv intenzivnosti gnojenja z dušikom na izpiranje dušika iz tal

Intenzivnost gnojenja z dušikom	Komentar
Negnojeno ali skromno gnojeno	Pridelek, ki je manjši od dosegljivega povprečja, bi bilo z bolj strokovnim gnojenjem mogoče izboljšati. Poudariti je potrebno, da tako gnojenje ne sodi v t. i. sonaravno oz. trajnostno kmetijstvo, saj je eden od osnovnih pogojev trajnosti ohranitev nivoja pridelkov. Nevarnost za izpiranje dušika je majhna.
Skromno do srednje gnojeno	Vmesna stopnja med strokovno ustreznim in preskromnim gnojenjem. Nevarnost za izpiranje dušika je majhna.
Ciljno oz. strokovno pravilno gnojeno	Odmerki in čas gnojenja ter vrsta gnojil so skladni s strokovnimi priporočili za ciljno gnojenje, ki omogoča predvideni pridelek. Pridelek je lahko bodisi večji (intenzivnejše gnojenje) ali manjši od povprečja (gnojenje je manj intenzivno). Nevarnost izgub dušika iz tal je majhna.
Povečano gnojenje	Vmesna stopnja med strokovno ustreznim in nestrokovnim gnojenjem. Obstaja srednja nevarnost izpiranja dušika.
Nestrokovno gnojeno	Časovno oz. količinsko neustrezno odmerjanje gnojil glede na dosežen pridelek. Nevarnost izgub dušika je velika.

Slika 4: Stopnja intenzivnosti gnojenja z dušikom na 674 reprezentativnih kmetijskih območjih

Polikulturalna usmerjenost slovenskih kmetij z nizkim staležem živine na kmetijsko gospodarstvo, ki je znašal povprečno 1 glavo velike živine (v nadaljevanju: GVŽ) na ha kmetijskih zemljišč v uporabi (v nadaljevanju: KZU) na družinskih kmetijah, bi ob enakomerni porazdeljenosti števila živine lahko bila ugodna. Vendar je za prostorsko razporeditev govedoreje in prašičereje značilno, da je bolj razvita na poljedelskih (Prekmurje, Dravsko-Ptujsko polje in Kranjsko-Sorško polje), manj pa na živinorejskih območjih. Reja je razdrobljena na majhnih in srednje velikih kmetijah, kar pa se v zadnjih letih spreminja. Povprečni stalež živine v kmetijskih podjetjih je bil večji in je znašal 2,3 GVŽ/ha. Ta visoka obremenitev se nanaša predvsem na večje prašičerejske in perutninarske farme, ki zapadejo v kategorijo Direktive IPPC¹ o celovitem preprečevanju in nadzoru industrijskega onesnaževanja. Skladno z določili te Direktive, morajo tovrstni obrati do leta 2007 uskladiti tudi rabo naravnih virov in energije ter izpuste v okolje do stopnje, ki je navedena v referenčnih dokumentih (BREF)². Republika Slovenija je za nekatere obrate uveljavila prehodno obdobje, in sicer do 30. oktobra 2010. Za vse ostale živinorejske obrate, ki so IPPC zavezanci, pa velja rok 30. oktobra 2007.

Slika 5: Število GVŽ na ha KZU v Sloveniji po občinah

¹ Direktiva Sveta 96/61/ES o celovitem preprečevanju in nadzoru onesnaževanja (UL L št. 257, 10.10.1996, str. 26)

² Referenčni dokument o najboljši razpoložljivi tehniki za intenzivno perutninarstvo in prašičerejo, Evropska komisija, julij 2003

Razmerje med številom živine in razpoložljivimi obdelovalnimi površinami še ni povsod ustrezno, problemi pa se pojavljajo tam, kjer so gostote živali prevelike in kjer nimajo dovolj razpoložljivih zemljišč za uporabo živinskih gnojil.

Skladno z določili Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004) se njivske površine lahko gnojijo z živinskimi gnojili v količinah, kjer v povprečju letni vnos rastlinskih hranil v tla ne presega mejne vrednosti 170 kg N/ha.

Če kmetijsko gospodarstvo nima kmetijskih zemljišč, ali če zaradi reje živine nastajajo večje količine živinskih gnojil kot jih lahko kmetijsko gospodarstvo uporabi na lastnih kmetijskih zemljiščih, mora kmetijsko gospodarstvo zagotoviti, da:

- s pogodbo odda presežke živinskih gnojil drugim lastnikom kmetijskih zemljišč ali
- presežke živinskih gnojil predela in jih v različnih oblikah proda na trgu ali
- presežke živinskih gnojil odstrani na drug način, skladno s predpisi o ravnanju z odpadki.

Celotno območje RS se šteje za občutljivo območje. Uredba pa tudi določa pripravo operativnega programa in ustreznih ukrepov, kar je tudi ena od glavnih obvez prilagajanja.

Operativni program za varstvo voda vključuje tri skupine ukrepov, in sicer:

A. Ukrepi za strokovno utemeljeno gnojenje po načelih dobre kmetijske prakse:

- Mejna vrednost letnega vnosa dušika pri gnojenju z živinskimi gnojili ne sme preseči 170 kg N/ha, kar ustreza reji 2,5 GVŽ na ha KZU, ali 2 GVŽ prašičev, ali 2 GVŽ perutnine. Preračun iz GVŽ v količine dušika je prikazan v Prilogi 1.
- Vnos rastlinskih hranil v tla je prepovedan pri gnojenju z gnojevko ali gnojnico na kmetijskih zemljiščih brez zelene odeje od 15. novembra do 15. februarja; prepovedan je tudi vnos rastlinskih hranil v tla pri gnojenju z gnojevko ali gnojnico na zemljiščih na najožjem vodo varstvenem območju in na stavbnih zemljiščih.
- Vnos rastlinskih hranil v tla je prepovedan pri gnojenju z gnojevko ali gnojnico na velikih strminah, na tleh zasičenih z vodo in zamrznjenih tleh oz. tleh prekritih s snežno odejo.
- Gnojenje kmetijskih zemljišč z živinskimi gnojili je prepovedano na priobalnih zemljiščih v tlorisni širini 15 m od meje brega voda 1. reda in 5 m od meje brega voda 2. reda ter na poplavnih območjih, kjer se dognojevanje lahko opravi šele po obdobju, ko na teh območjih ni pričakovati poplav.
- Raba gnojil je omejena na vodo varstvenih območjih, kjer letni vnos dušika ne sme preseči mejnih vrednosti glede na vrsto kmetijske rastline (od 30 do 170 kg N/ha).
- Gnojiti se sme le na podlagi gnojilnega načrta, kar še posebej velja za intenzivne kulture (intenzivne trajne nasade, njivske površine, drevesnice in vrtnarske površine).

Finančne podpore za izvajanje teh ukrepov izhajajo predvsem iz PRP 2004-2006, kjer kmetovalci za vse površine, ki vstopajo v ukrepe prevzamejo obveznost izvajanja dobre kmetijske prakse skladno z letno uredbo. V letu 2004 so te vsebine vključene v Uredbo o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004-2006 za leto 2004 (UL RS, št. 24/2004) in Uredbo o izvedbi ukrepov kmetijske politike za leto 2004 (UL RS, št. 24/2004).

B. Ukrepi za zagotavljanje ustreznih skladiščnih kapacitet za živinska gnojila:

- Živinska gnojila se morajo skladiščiti v ustreznih zbiralnikih kot so lagune, gnojišča ali gnojnične jame, ki morajo biti vodotesni in izdelani iz betona ali drugih ustreznih materialov, odpornih proti kislinam. Gnojišča morajo biti drenirana in ne smejo imeti odtoka v površinske ali podzemne vode.
- Skladišča živinskih gnojil morajo zadostovati za obdobje skladiščenja, ki ustreza obdobju, ko gnojenje z organskimi gnojili ni dovoljeno ter dodatno še za obdobje, ko vremenske razmere ne dopuščajo gnojenja. Priporočljiva dolžina skladiščenja na območju Slovenije je 6 mesecev in na to morajo biti preračunane tudi kapacitete gnojišč ali gnojnih jam. Natančneje se skladiščne kapacitete preračunajo glede na kategorijo živali in na klimatsko območje v katerem se nahaja kmetijsko gospodarstvo. V območju obalnega pasu zadoščajo kapacitete za 4 mesece, v kontinentalnem delu Slovenije pa morajo kapacitete zadoščati za 6 mesecev.
- Skladno z Navodilom za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju je treba za 1 GVŽ zagotoviti najmanj 3,5 m² gnojiščne plošče za skladiščenje hlevskega gnoja, 2 m³ gnojnične jame za skladiščenje gnojnice in 8 m³ lagune za skladiščenje gnojevke.
- Pri preračunavanju vsebnosti rastlinskih hranil v živinskih gnojilih se upoštevajo tudi izgube celotnega dušika, ki nastanejo zaradi skladiščenja. Te znašajo 10% pri gnojevki in gnojnici ter 25% pri hlevskem gnoju.
- Izobraževanje, obveščanje in svetovanje poteka preko tečajev, seminarjev, tematskih publikacij, delavnic, informativnih predstavitev ter osebnega svetovanja.

V okviru PRP 2004-2006 so kmetijska gospodarstva, ki ob sprejemu operativnega programa za varstvo voda niso imela ustrežno urejenih skladiščnih kapacitet, upravičena do sredstev iz naslova ukrepa podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih v triletnem obdobju, v katerem lahko povečajo ali sanirajo skladiščne kapacitete, tako da bodo ustrezale določilom Nitratne direktive (91/676/ES).

C. Ukrepi prilagajanja živinorejskih obratov najboljšim razpoložljivim tehnikam:

- Z uveljavitvijo Direktive IPPC leta 1996 je bil sprejet tudi 11-letni rok, v katerem se morajo obstoječi obrati prilagoditi standardom, ki jih omogočajo najboljše razpoložljive tehnike. Obstoječe farme morajo torej do leta 2007 uskladiti rabo naravnih virov in energije ter emisije v okolje do ravni, ki so navedene v referenčnih dokumentih (BREF), ki jih izdaja Evropski IPPC Biro (EIPPCB) v Sevilji. RS je za nekatere obrate uveljavila prehodno obdobje, in sicer za farmo Stična, farmo Ihan, Kmetijski kombinat Ptuj (farma Draženci) in Ljutomerčan Cven do 30. oktobra 2010. Za vse ostale živinorejske obrate, ki so IPPC zavezanci pa velja rok 30. oktober 2007.
- Na ozemlju RS je trenutno obratuje 25 objektov za rejo domačih živali, ki si bodo morali za obratovanje, skladno z Direktivo IPPC (oz. novim Zakonom o varstvu okolja) pridobiti okoljevarstveno dovoljenje. V okviru Ministrstva za okolje, prostor in energijo (v nadaljevanju: MOPE) za te industrijske objekte že poteka program seznanjanja z zahtevami referenčnih dokumentov s ciljem zmanjšanja vplivov na okolje in pridobitve okoljevarstvenega dovoljenja.

Spremljanje in oceno izvajanja programa oz. ukrepov posameznih programov se izvaja z uporabo indikatorjev in sistemom poročanja po direktivi. Prvo poročilo za obdobje od leta 2000 do vključno leta 2003 morajo države članice oddati Evropski komisiji junija 2004. Naslednje poročilo za obdobje 2004 do vključno 2007 pa bo potrebno pripraviti do junija 2008, ko bo morala tudi RS poročati o uspešnosti izvajanja tega operativnega programa.

5.1.3.2 Zrak

V zadnjih letih se je kakovost zraka v Sloveniji bistveno izboljšala. Ugotovitve, da so koncentracije SO_2 ¹, dima in dušikovih oksidov (NO_x) v urbanih predelih pod mejno vrednostjo, niso zanemarljive. Manj ugodni pa so podatki o koncentracijah ozona, kjer so mejne vrednosti pogosto presežene. Na nekaterih bolj izpostavljenih lokacijah na vplivnem območju termoelektrarn se ob neugodnih vremenskih razmerah še pojavljajo koncentracije škodljivih snovi v zraku, ki močno presegajo kritične emisijske vrednosti.

Onesnaženost zraka z NO_x , s katerimi je najbolj obremenjena neposredna bližina prometnih cest in energetskih objektov, narašča. V letih 1990 in 1991 so se emisije NO_x začasno zmanjšale zaradi zmanjšane prometa in proizvodnje, od takrat pa se hitro povečujejo. V primerjavi z letom 1987, so se emisije NO_x v letu 1997 povečale za okoli 23%.

Emisije CO_2 so se po letu 1986 zmanjšale zaradi gospodarske recesije. S ponovnim oživljanjem gospodarstva in povečanim prometom, pa emisije CO_2 od leta 1992 hitro naraščajo in so leta 1997 presegle emisijske vrednosti za referenčno leto 1986 (15,1 mio t leta 1996). Največji delež emisij CO_2 povzročita proizvodnja električne energije (35%) in promet (32%). K učinkom tople grede pa prispevajo tudi emisije metana (CH_4), didušikovega oksida (N_2O) in amoniaka (NH_3), h katerim največ prispevajo ravnanje z odpadki, premogovništvo, promet in kmetijstvo. Program za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov je še v začetni fazi. Prve ocene pa kažejo, da bo zmanjševanje emisij toplogrednih plinov za Slovenijo zahtevna naloga, hkrati pa tudi izziv, ki ga Slovenija lahko spremeni v dodatno spodbudo za prestrukturiranje proizvodnje elektrike in industrije ter doseganje boljše ekonomske učinkovitosti.

Kmetijstvo onesnažuje zrak na različne načine. Opremljenost kmetij in kmetijskih podjetij s kmetijsko mehanizacijo je na visokem nivoju in se še izboljšuje, kar sicer povečuje emisije CO , CO_2 , SO_2 in NO_x , vendar pa je prispevek kmetijstva k tem emisijam skromen. K onesnaževanju zraka prispeva tudi živinorejska proizvodnja, k virom onesnaževanja zraka pa se prišteva tudi škropljenje. Onesnaženje se lahko pojavi na lokalni ravni ali pa na širšem območju, zato je pravilna uporaba fitofarmaceutskih sredstev in brezhibno delovanje naprav za njihovo nanašanje velikega pomena. V Sloveniji je zakonodaja na tem področju urejena.

V Sloveniji kmetijstvo prispeva 11% vseh emisij toplogrednih plinov. Najpomembnejša toplogredna plina, ki nastajata kot posledica kmetovanja, sta N_2O , ki predstavlja 58% kmetijskih izpustov in CH_4 , ki predstavlja 42% izpustov. Večina metana nastaja pri fermentaciji v prebavilih domačih živali, predvsem v vampih prežvekovalcev. Nekaj ga nastane tudi med skladiščenjem živinskih gnojil. N_2O se sprošča med skladiščenjem živinskih gnojil, zaradi mineralizacije žetvenih ostankov, simbiotske vezave dušika pri gojenju metuljnic in gnojenja z živinskimi in rudninskimi gnojili. Kmetovanje prispeva tudi k posrednim emisijam N_2O . Slednje nastanejo zaradi N , ki se zaradi kmetovanja izgubi v ozračje, v podtalnico, površinske vode in v vodotoke.

Živinoreja predstavlja 56% skupnih izpustov toplogrednih plinov ter 92% izpustov NH_3 . Izpusti s kmetijskih zemljišč predstavljajo 44% izpustov toplogrednih plinov. V obdobju 1986-1996 so se izpusti toplogrednih plinov zmanjšali za 11,3%, izpusti NH_3 pa za 14,2% v obdobju 1990-1997. Prispevek kmetijstva k skupnim izpustom toplogrednih plinov je v Sloveniji v letu 1996 znašal 11,4%.

Ocenjuje se, da se je v letu 1996 zaradi kmetovanja v Sloveniji sprostilo 42.700 t CH_4 in 4.455 t N_2O .

Skupni izpusti N_2O so se od obdobja 1985-1987 do leta 1996 zmanjšali od 3.501 na 3.226 t oz. za 7,8%. Skupno zmanjšanje izpustov N_2O s kmetijskih zemljišč je pripisati predvsem zmanjšanju števila živine (predvsem govedi) oz. zmanjšanju količine uporabljenih živinskih gnojil na kmetijskih zemljiščih.

Skupni izpust CH_4 , ki se sprosti med fermentacijo v prebavilih in med skladiščenjem gnoja, se je od obdobja 1985-1987 do leta 1996 zmanjšal od 50.600 na 42.700 t letno. Izpust N_2O , ki nastane med skladiščenjem živinskih gnojil, se je v istem obdobju zmanjšal od 1.353 na 1.229 t letno. Zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov je predvsem posledica zmanjšanja števila goveda in izboljšanja tehnologij ravnanja s prašičjo gnojevko.

Emisije toplogrednih plinov kot posledica kmetijske dejavnosti so se v Sloveniji med leti 1986 in 2000 zmanjšale za 16%. Temu zmanjšanju je botrovalo zmanjšanje obsega obdelovalnih površin in živinorejske proizvodnje. Površina kmetijskih zemljišč se je zmanjšala, prav tako pa se je zmanjšalo tudi število živali, predvsem pri perutnini in govedu. Od ukrepov, ki zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov je potrebno omeniti izgradnjo in sanacijo čistilnih naprav na velikih prašičerejskih farmah.

Emisije toplogrednih plinov v kmetijstvu gre pripisati tudi rabi fosilnih goriv in rabi goriv za transport.

V Sloveniji je kmetijski sektor razdeljen na številne manjše enote. Povprečna velikost kmetijskega gospodarstva znaša le 5,6 ha kmetijskih zemljišč. Z vidika emisij toplogrednih plinov je to po eni strani prednost, saj je kmetovanje na manjših gospodarstvih v splošnem manj intenzivno kot na večjih. Na drugi strani pa ta majhna velikost slovenskih kmetij otežuje izvajanje določenih ukrepov, kot npr. izobraževanje in nadzor, uvajanje paše, izgradnjo obratov za proizvodnjo bioplina.

¹ Med letom 1980, ki se upošteva kot referenčno leto in letom 1995, so se skupne emisije SO_2 v Sloveniji znižale za 50% (od več kot 250.000 na 120.000 t letno).

Ukrepi za izpolnjevanje določil Kjotskega protokola v kmetijstvu so skladni z razvojnimi usmeritvami na tem področju. Pridelava poljščin (oljna repica, sončnica ipd.) za proizvodnjo biogoriva predstavlja dodatno aktivnost na podeželju in skupaj z uporabo drugih obnovljivih virov energije (vodna, sončna, vetrna, geotermalna) prispeva k bolj uravnoteženemu regionalnemu razvoju. Proizvodnja bioloških materialov, ki se uporabljajo kot energetski viri (hitro rastoče rastline kot so topoli, trstje in konoplja), ne igra pomembnejše vloge zaradi omejenega prostora za kmetijsko dejavnost v Sloveniji.

Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla je v Sloveniji v veljavi od leta 1996. Bistveni cilj te uredbe, ki *inter alia* določa mejne vrednosti letnega vnosa dušika v tla z živinskimi gnojili, je predvsem varovanje podtalnice. Z določili, ki se nanašajo na gnojenje kmetijskih rastlin, pa prispeva tudi k zmanjševanju emisij N_2O . V letu 2001 so bile sprejete dopolnitve k tej uredbi, na podlagi katerih je bilo celotno ozemlje Slovenije opredeljeno kot občutljivo območje, letni vnos dušika v tla pa omejen na 170 kg/ha. Omenjene dopolnitve so določile tudi vsebino operativnega programa za varstvo voda pred nitrati. Z vidika emisij toplogrednih plinov pa je najpomembnejše določilo, ki se nanaša na zahtevo, da je potrebno gnojiti v skladu s potrebami rastlin. V letu 2000 so bila izdana tudi Navodila za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju.

Kmetijska politika spodbuja varovaje okolja preko številnih ukrepov, kar se odraža tudi v PRP. Upravičenci morajo pri izvajanju ukrepov PRP obvezno upoštevati načela dobre kmetijske prakse. Kljub temu, da sam PRP ni direktno usmerjen v zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, je njegov posredni vpliv precejšen. Z vidika emisij toplogrednih plinov so najpomembnejši naslednji ukrepi:

- količina organskega dušika ne sme preseči 170 kg/ha letno,
- omejitev obtežbe pri kmetijsko okoljskih ukrepih na 1,9 GVŽ/ha KZU,
- zmanjševanje obremenitve obdelanih kmetijskih zemljišč,
- evidentirana raba mineralnih in živinskih gnojil,
- izvajanje EU standardov,
- pridobitev podpor za standardne investicijske stroške, ki bodo kmetom omogočile lažje investiranje v izgradnjo ustreznih in zadostnih kapacitet za skladiščenje hlevskega gnoja, gnojnice in gnojevke.

Predvideva se, da se bodo ob izvajanju ukrepov emisije toplogrednih plinov v kmetijstvu do leta 2005 nekoliko zmanjšale, nato pa do leta 2010 spet povečale (*preglednica 3*). K zmanjšanju naj bi prispevalo predvsem pospešeno uvajanje paše, gradnja anaerobnih digestorjev na velikih farmah, postopno opuščanje reje prašičev za domačo porabo in zmanjšanje porabe rudninskih gnojil. Povečanje se lahko pripiše predvideno večjemu obsegu reje goveda in povečanju gojenja metuljnic. Napovedi ne upoštevajo ponorov CO_2 v kmetijstvu, ki dobivajo v zadnjem času vse pomembnejšo vlogo.

Preglednica 3: Pričakovane emisije toplogrednih plinov v kmetijstvu do leta 2012 in indeksi glede na izhodiščno leto

Leto	2000	2005	2008	2010	2012
Predvideni izpusti (kT CO_2 ekv. na leto)	2.156	2.141	2.175	2.199	2.193
Izpusti glede na leto 1986 (Indeks, 1986=100)	84,0	83,4	84,7	85,7	85,4

Vir: Verbič et al., Kmetijski inštitut Slovenije, 2003

Negativni vplivi onesnaženega ozračja na vegetacijo se lahko odražajo v akumulaciji toksičnih snovi v rastlinah in njihovih plodovih ter poškodbah vegetacije, ki v prvi stopnji pomeni ekonomsko škodo, v drugi pa dolgoročne systemske ekološke posledice. Tako je zaradi dolgoletnega onesnaževanja ozračja, posredno pa tudi tal s snovmi (SO_2 , NO_x), ki povzročajo kisle padavine, prišlo do propadanja gozdov v večjem delu Slovenije ter do ogrožanja biotske raznovrstnosti.

5.1.3.3 Tla

5.1.3.3.1 Talni pokrov

V Sloveniji so tla zelo raznolika. Ker so dejavniki nastanka in razvoja tal, predvsem geološka podlaga (matična podlaga), biotske razmere, klima ter razgiban relief, izredno raznoliki, tudi tla odražajo to ekološko pestrost. Na tla pa vplivajo tudi antropogeni dejavniki.

V goratih alpskih predelih Slovenije prevladujejo plitva skeletna tla s slabo razgrajeno organsko snovjo, večinoma so to litosoli in prhlinaste rendzine na apnenčih in dolomitih, redkeje tudi rankerji na silikatnih kamninah.

Na nižje ležečih predelih goratega območja Alp in Dinaridov so poleg rendzin in nekoliko večjega deleža rankerjev prisotne tudi različne vrste izpranih tal, kot so rjava izprana tla, na dobro propustnih silikatnih peščenih podlagah pa zelo redko tudi podzoli. Na nepropustnih podlagah se pojavljajo glejna in šotna tla.

V osrednji Sloveniji in na Dolenjskem so se na ravninah in v gričevju razvila srednje globoka, dobro strukturna in ponekod tudi izprana tla. Na pretežno apnenčevi in dolomitni matični podlagi se pojavlja združba rendzin in rjavih pokarbonatnih tal. Na mehkih karbonatnih kamninah so nastala evtrična rjava tla, na nekarbonatnih kamninah pa distrična rjava tla. Na obsežnih dolinskih nanosih fluvioglacialnega proda prevladujejo evtrična rjava tla, na nanosih s finejšo teksturo pa prevladujejo različne razvojne oblike hidromorfni tal.

V Prekmurju so pogosta hidromorfna tla, kjer se psevdogleji in gleji prepletajo z distričnimi rjavimi tlemi na nekarbonatnih nanosih reke Mure.

V severnem delu Primorske so na malo karbonatnem flišu ob Vipavski dolini prisotna evtrična rjava tla, na nekarbonatnem flišu Brkinov pa distrična rjava tla. V Vipavski dolini prevladujejo obrečna tla. Na apnencih, se poleg rendzine in rjavih pokarbonatnih tal, pojavi tudi terra rossa.

V južni Primorski močno prevladuje karbonatni fliš z regosolom, karbonatno rendzino in evtričnimi rjavimi tlemi.

Nižine severovzhodne Slovenije pokrivajo nanosi nekarbonatnega proda z distričnimi tlemi. Na finejših nanosih so se razvili psevdogleji in gleji. Akrična tla pa so posebna značilnost Bele Krajine.

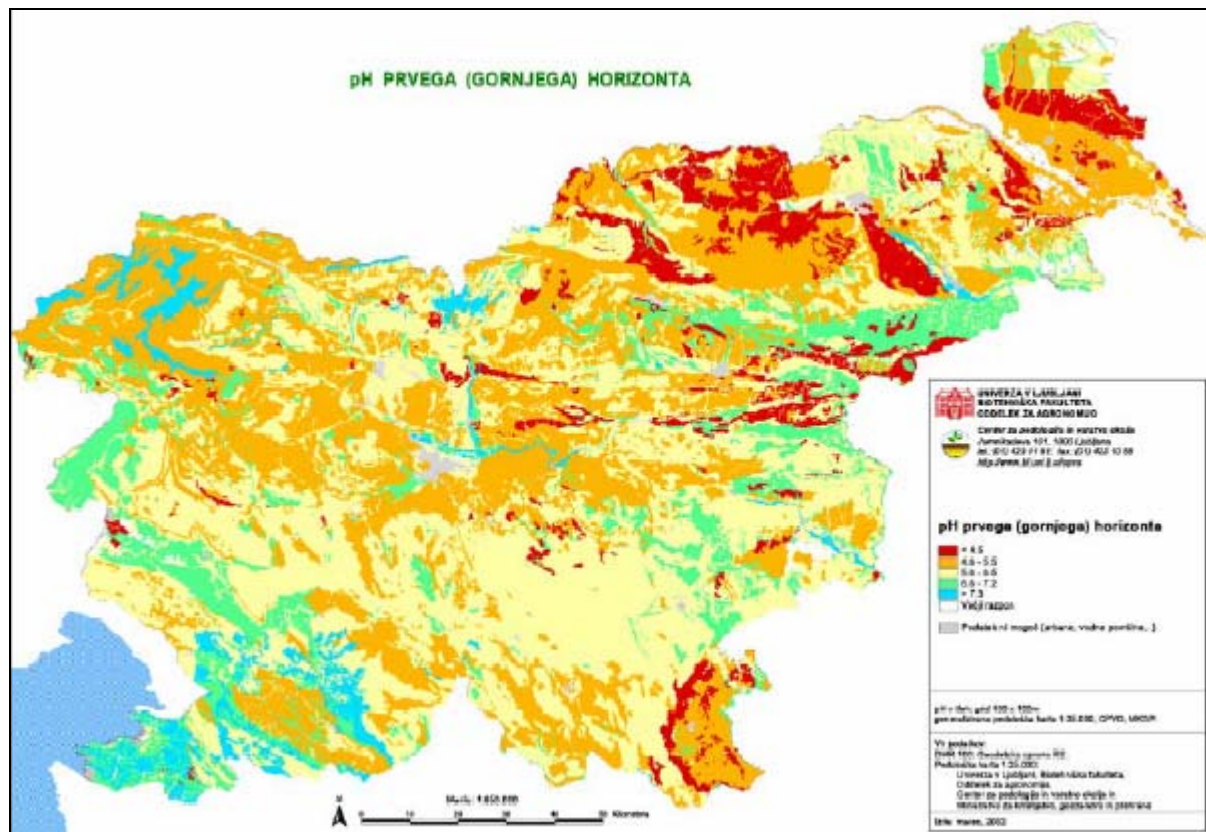
Za kmetijsko proizvodnjo so primernejša samo tla z ugodnimi fizikalnimi, kemijskimi in biotskimi lastnostmi, ki se poleg tega nahajajo v nižinskih predelih. Najboljših kmetijskih tal je v Sloveniji le okoli 300.000 ha in se predvsem nahajajo v ravninah, ki so po naravnih danostih tudi najboljši kmetijski prostor v Sloveniji. Iz pedološke karte Slovenije izhaja, da so najpogostejši talni tipi, na katerih so tudi kmetijske površine, naslednji:

- distrična rjava tla – 410.392 ha,
- evtrična rjava tla – 300.818 ha,
- jerovica – 247.272 ha,
- obrečna tla, evtrična – 47.955 ha,
- obrečna tla, karbonatna – 21.506 ha,
- rigolana tla – 18.255 ha,
- rjava karbonatna tla – 13.276 ha.

5.1.3.3.2 Zakisovanje

V Sloveniji se je velik delež tal razvil na karbonatni matični podlagi, katere puferna sposobnost je velika in preprečuje prekomerno zakisovanje tal zaradi intenzivne kmetijske rabe. Tla na nekarbonatnih (silikatnih) matičnih podlagah, kakor tudi izprana tla na globokih dekalificiranih nanosih so bolj izpostavljena zakisovanju, kar pa zahteva dodatno apnjenje kmetijskih površin.

Slika 6 prikazuje kislost tal (pH) in s tem različne fizikalne, kemijske in biotične lastnosti tal. Kislost vpliva na rodovitnost tal, občutljivost za onesnaževanje in vrsto rabe tal. V širšem smislu je dovolj primeren indikator kemijskih lastnosti tal, ki odločajo o njihovi primernosti za kmetijstvo. Slaba založenost tal z rastlinskimi hranili pogosto sovпада z večjo kislostjo tal. V Sloveniji so tla kisla tako zaradi nekarbonatne matične podlage (Pohorje, del Goričkega) kakor tudi zaradi izpiranja hranil (Bela krajina) (slika 6). Taka tla so kljub ustrezni globini manj primerna za kmetijsko rabo. Prav tako je prostorska razporeditev nevtralnih ali celo šibko bazičnih tal povezana z matično kamnino, saj so tla s pH vrednostjo nad 7,2 prisotna v zgornjih horizontih na karbonatnem flišu obalnega in priobalnega območja ter plitvih (skeletnih) tleh na apnencu in dolomitu.

Vir: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta – Oddelek za agronomijo, marec 2002

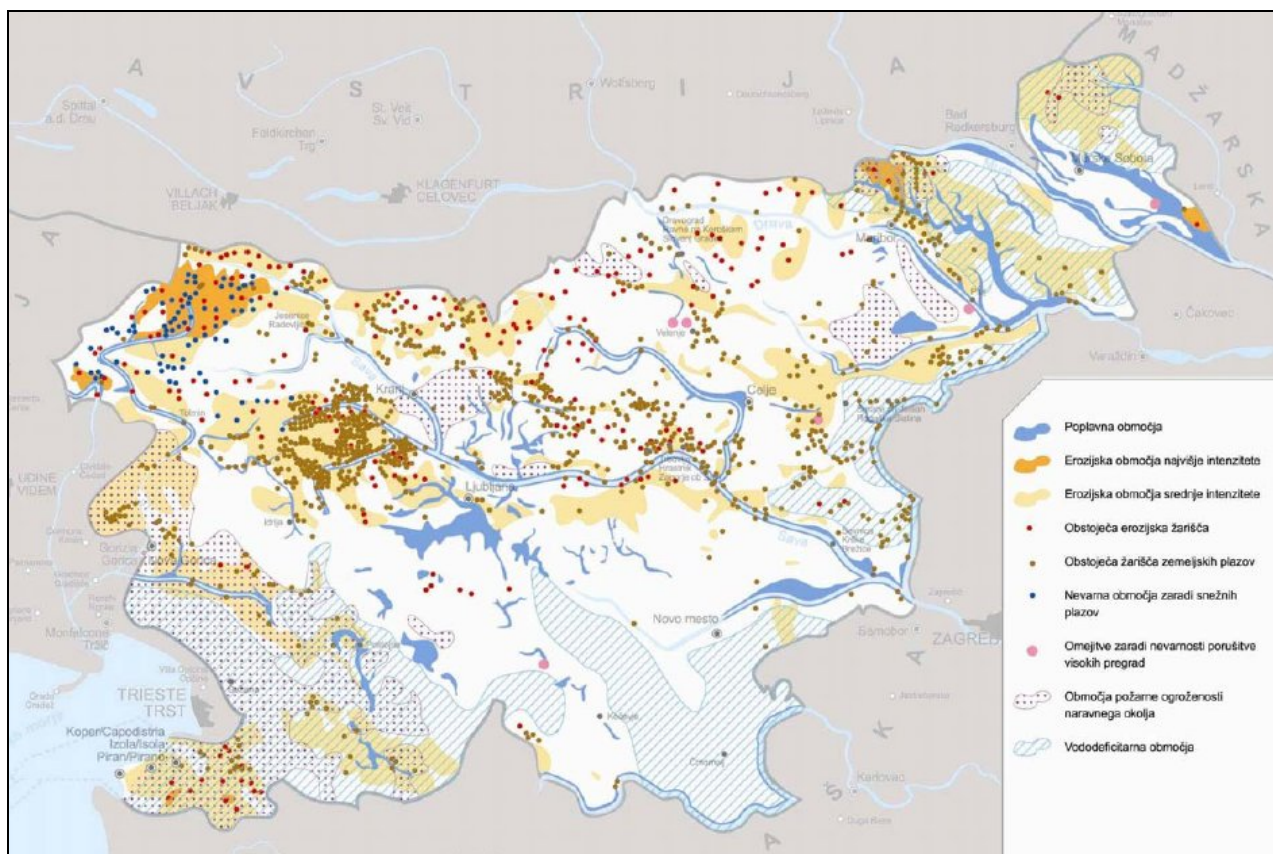
Slika 6: Generalizirani podatki o pH tal v Sloveniji, preračunani iz pedosistematskih enot

Kmetijska tla se običajno redno analizirajo ter glede na rezultate analiz gnojijo in apnijo. Kljub temu je nevarnost nižanja pH vrednosti tal v intenzivnem kmetijstvu prisotna predvsem tam, kjer uporabljajo samo mineralna gnojila in fiziološko kisl mineralna gnojila brez redne kontrole rodovitnosti tal in gnojenja. Ker so se v pretežnem delu Slovenije tla razvila na matičnih podlagah, ki vsebujejo veliko karbonatov, je puferna sposobnost takih tal velika, zato bistvenih sprememb pH vrednosti ni pričakovati. Zakisovanju so bolj izpostavljena tla na nekarbonatnih (silikatnih) podlagah, prav tako pa tudi izprana tla na globokih dekalificiranih nanosih.

5.1.3.3.3 Erozija tal

Erozija tal je Sloveniji splošen problem, saj je erozijsko občutljivega 44% ozemlja, kar povzroča letno izgubo 2,5 milijonov m³ zemlje¹. Erozija je značilna predvsem za alpska in hribovita območja.

Več kot 300.000 ha slovenskega ozemlja je poplavno ogroženega. Velike in obsežne poplave je možno pričakovati na 94.000 ha površin, poplavam pa je izpostavljenih tudi 2.500 ha urbanih površin. Več kot polovica (54%) vseh poplavam izpostavljenih površin je v porečju reke Save, 42% v porečju Drave in 4% v porečju Soče in njenih pritokov. Več kot četrtina prebivalcev Slovenije živi na območjih, kjer lahko pride do katastrofalnih poplav (50-letne poplavne vode in več). Pogosti pa so tudi zemeljski plazovi, ki so prisotni na tretjini ozemlja države. Nestabilen teren je podvržen erozijskim procesom zaradi svojih pedoloških in geoloških lastnosti ter vremenskih razmer. Na številnih območjih vetrna in vodna erozija stalno ogrožata tamkajšnje prebivalce, predvsem zaradi zmanjšanja proizvodne sposobnosti kmetijskih zemljišč, geološke nestabilnosti in zemeljskih plazov (slika 7). Najslabše so razmere na strmih legah in nestabilni geološki strukturi, ki se nahajajo v osrednjem in vzhodnem delu države.

Slika 7: Karta erozijskih območij in plazov v Sloveniji

5.1.3.3.4 Vetrna erozija

Vetrna erozija je v Sloveniji manj izrazita. Geografsko je omejena predvsem na območje Vipavske doline, kjer so potencialne možnosti za njeno pojavljanje in burja občasno povzroča močno vetrno erozijo. Izrazitejša je bila v prvi polovici osemdesetih let, ko so bila izvršena obsežnejša zemeljska dela ob hidromelioraciji reke Vipave in njenih pritokov. Pri tem so bile odstranjene tudi številne žive meje, travnate površine pa so se spreminjale v obdelovalne površine, saj je bil namen melioracijskih del prav povečanje deleža kmetijske pridelave. Delovanju vetra preko zime pa je bilo izpostavljenih tudi veliko neporaslih preoranih zemljišč.

¹ Pregled učinkovitosti okoljske politike – Slovenija. Organizacija združenih narodov, Komisija za Evropo, 1996

5.1.3.3.5 Vodna erozija

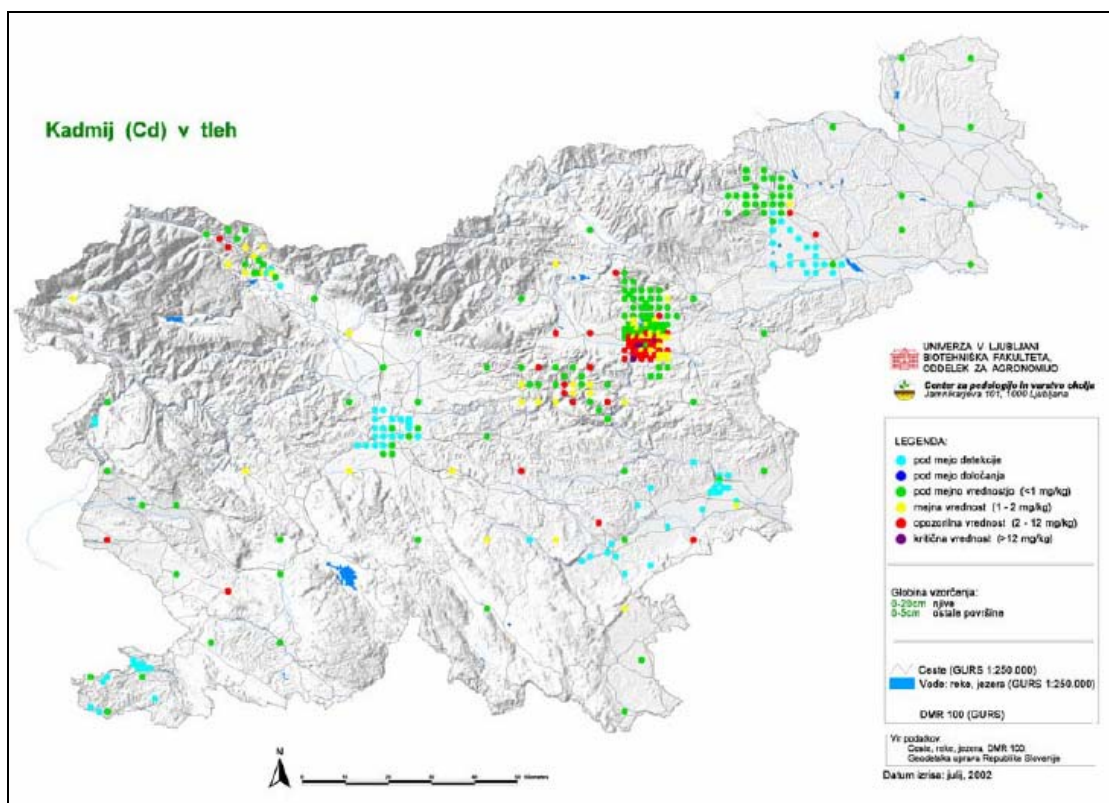
Potencialna škoda zaradi erozijskih procesov se povečuje z neustreznim rabo kmetijskih zemljišč. Raziskave so pokazale, da je vodna erozija v Sloveniji v rahlem upadanju, vsaj tista, katere vzrok so obdelana kmetijska zemljišča. Te pozitivne vplive se lahko pripiše dejstvu, da je mnogo obdelovalnih zemljišč v reliefu z nagibom spremenjenih v travnike, številni bolj strmi travniki so opuščeni in se zaraščajo z začetno gozdno vegetacijo, mnogih vinogradov več ne okopavajo in so zatravljeni. Intenzivna kmetijska pridelava pa lahko v nekaterih primerih povzroča zbijanje tal, pri čemer se zaradi manjše infiltracijske sposobnosti tal povečuje površinski odtok vode. Hkratno zmanjševanje deleža organske snovi v obdelovalnih horizontih povzroča slabšo obstojnost strukturnih agregatov. S tem pa so dane razmere za povečanje erozije. V novem času se pojavljajo tudi nekatere klimatske spremembe (npr. daljša sušna obdobja in močna deževja). Močno izsušena tla imajo zelo zmanjšano sposobnost vpijanja (infiltracije), kar ob močnem naliivu izredno poveča površinski odtok vode, s tem pa tudi vodno erozijo. Nekatere poljščine ne dajejo veliko zaščite tlam pred erozijo (predvsem kromuza), medtem ko imajo posevki travno deteljnih mešanic izrazito varovalen vpliv. Vodna erozija pa je izrazitejša na nekaterih vrstah tal. Med najbolj erodibilne v kmetijski rabi spadajo pobočni psevdogleji in nekatera evtrična tla na mehkih karbonatnih kamninah.

Posebna vrsta erozijskih procesov v Sloveniji so tudi usadi in zemeljski plazovi. Usadi lahko zajamejo samo tla, kjer drsna ploskev tvori stik med tlemi in matično podlago. Plazovi pa lahko zajamejo tudi matično podlago tal, če je ta razdrobljena, sipka oz. nekompaktna, pri čemer pa drsna ploskev pogosto ni posebej izražena.

5.1.3.3.6 Onesnaženost tal

Z intenzivno industrializacijo in kmetijsko proizvodnjo, pa tudi zaradi gostega prometa in poselitve, so plodna tla in gozdovi po drugi svetovni vojni, predvsem pa v zadnjih 20 letih, utrpeli veliko škode. Namembnost kmetijskih zemljišč se zaradi neupoštevanja zakonodaje spreminja, predvsem v urbano. Zaradi antropogenega vpliva pa so tla podvržena tudi različnim degradacijskim spremembam, kot so: erozija, zbijanje tal, uničevanje strukture, nastanek površinske skorje, izpiranje, zakisovanje, zaslanjevanje, zmanjševanje vsebnosti organske snovi v tleh, zmanjševanje biotične aktivnosti.

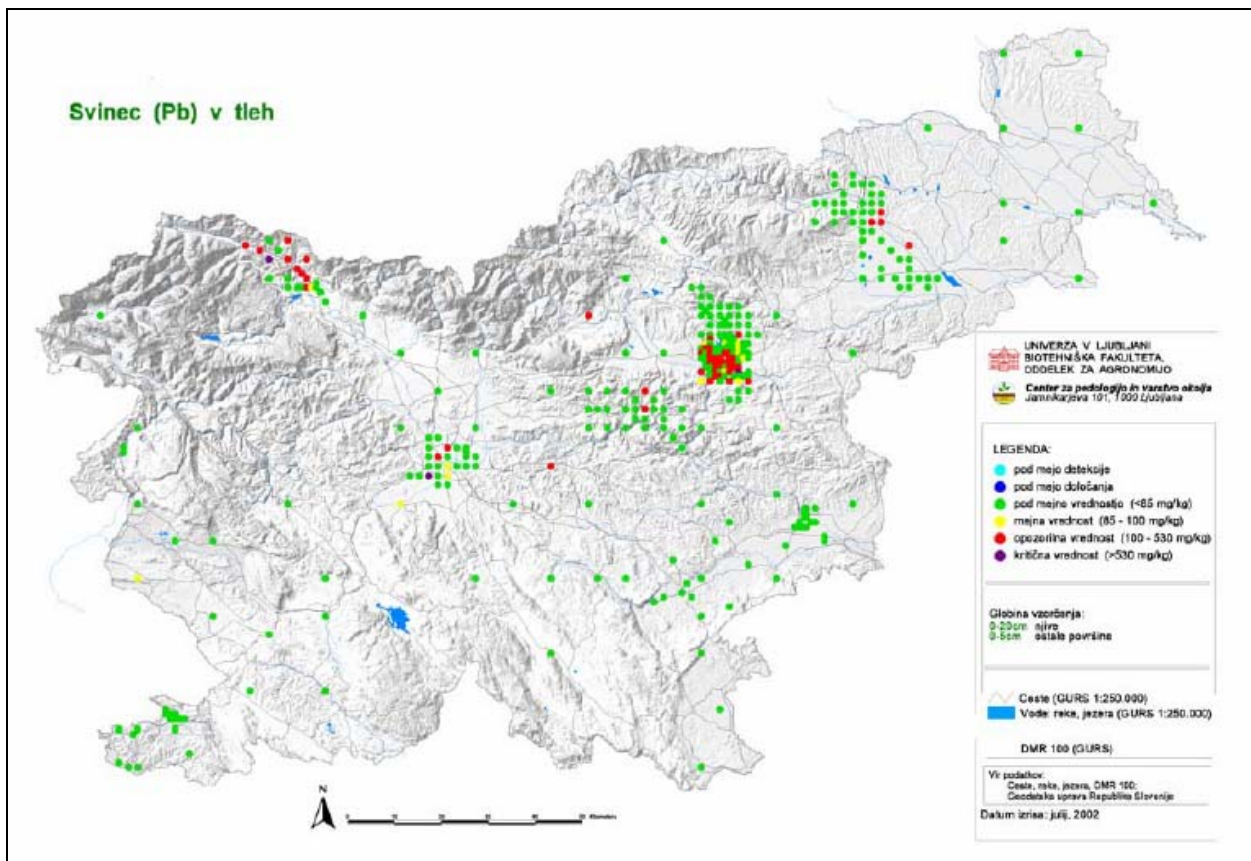
Podatki o onesnaženosti tal so nepopolni, saj se nanašajo v glavnem na tradicionalna industrijska središča (Celje, Ljubljana, Koper, Jesenice) in nekatera območja z intenzivno kmetijsko pridelavo (Dravsko polje, Krško). Intenzivno kmetovanje na nekaterih ravninskih območjih preobremenjuje tla s hranili in fitofarmacevtskimi sredstvi. Nekateri mineralni in organski dodatki tlam lahko vsebujejo težke kovine, ki se prav tako dolgoročno nalagajo v tleh. Tudi fitofarmacevtska sredstva se lahko akumulirajo v tleh, čeprav se večinoma razgradijo v manj kot enem letu. Zaradi velike obstojnosti in skoraj popolne biotske nerazgradljivosti so tla na nekaterih posameznih lokacijah še danes onesnažena z DDT in njegovimi derivati, vendar ne v velikih koncentracijah. Prav tako so ugotovljene povečane koncentracije Cu v vinogradniških tleh zaradi redne uporabe fungicidov na osnovi Cu. Rezultati kažejo rahlo povečanje vsebnosti težkih kovin, predvsem svinca, ob glavnih cestah. Na območjih s kmetijsko pridelavo je v tleh zaznati povečano vsebnost organskih spojin, zlasti insekticidov na osnovi kloriranih ogljikovodikov in produkti njihove razgradnje, kakor tudi triazinske herbicide, ki so zelo obstojni in težko razgradljivi.

Slika 8: Vsebnost kadmija (mg/kg s.s.) v zgornjem sloju tal (0-5 cm ali 0-20 cm) na preiskovanih območjih

Do sedaj so bile izvedene sistematične raziskave onesnaženosti tal na območjih, ki obsegajo približno 13% ozemlja Slovenije (leta 1999 le 8%). Mejne vrednosti vsebnosti težkih kovin (cink, kadmij, svinec) so bile presežene v okolici industrijskih središč (območje Celje, določene lokacije v okolici Maribora in Jesenic) (slika 8, 9). Večina zaznanih organskih nevarnih snovi se pojavlja v tleh v nizkih koncentracijah (Stanje okolja – Poročilo 2002, MOPE). Na sliki 8 je prikazana koncentracija kadmija na vzorčnih mestih po Sloveniji. V okolici glavnih industrijskih onesnaževalcev je mreža vzorčenja gostejša, pri nekaterih talnih vzorcih pa je bilo ugotovljeno točkovno onesnaženje.

Intenzivno kmetovanje pogosto vodi do prevelikega obremenjevanja tal s hranili (npr. nitrati in v določeni meri tudi fosfati) in fitofarmaceutskimi sredstvi (pesticidi). Uporaba težke mehanizacije neugodno vpliva na fizikalno degradacijo tal. Ukrepi na področju nadzora onesnaževanja in uvajanje sonaravnega kmetijstva pa se še ne izvajajo v želenem obsegu.

Slika 9: Vsebnost svineca (mg/kg s.s.) v zgornjem sloju tal (0-5 cm ali 0-20 cm) na preiskovanih območjih

5.1.3.3.7 Zaslanjevanje

Do povečanja zaslanjevanja tal vsekakor lahko prihaja zaradi namakanja tal z neustrezno vodo, zaradi močnega zimskega soljenja in neustreznih odtočnih sistemov pa je možno zaslediti tudi propadanje obcestnih dreves in degradacijo zemljišč. Zaslanjevanje tal se v slovenskih klimatskih razmerah ne more razviti v akutni obliki.

5.1.3.4 Krajina

Na površje zemlje (podobo krajine) je potem, ko se je dvignilo iz morja, najmočnejše učinkovala vodna erozija. Temperaturna nihanja med zimo in poletjem so povzročala razpadanje kamenin na površju. Na nastali drobni delci delovala voda in tako oblikovala karakteristični relief, posebno v gorah iz mehkejših kamenin. Drugi pomembni dejavnik oblikovanja reliefa je bilo učinkovanje ledenikov, predvsem v Julijskih Alpah. Ledeniki so kotalili ogromne količine ledu in kamenja v doline in pri tem razrahljali pobočja hribov in poravnali dna dolin, ter tako oblikovali značilen U profil. Tako se je izoblikovalo dno doline, ki ga je povzročilo premikanje bohinjskega ledenika pod Studorjem. Reke pod ledenikom so odnašale prod in ga odlagale kot fluvio-glacialne nanose, s katerimi so nasute doline vseh večjih rek. Na temrodu se danes nahajajo najrodovitnejša tla. Štirim desetlinam slovenskega ozemlja dajejo pečat kraški pojavi. Kraški pojavi se razvijajo tako, da v vodi raztopljen ogljikov dioksid povzroči topljenje apnenca. Razjedanje, ki se nadaljuje, povzroči nastanek veličastnih površinskih ali podzemnih jam. Najpogostejše so vrtače, prav tako večje doline in kraška polja, od katerih je najlepše Planinsko polje. Raznovernost Slovenije se kaže ne le v razčlenjenem reliefu, ki se razteza od skoraj 3.000 m visokih Alp do nižin Prekmurja in Istrskega gričevja, ampak tudi v raznovernosti kameninah.

V naravnem okolju pisana rastlinska odeja zgovorno odraža značilno sliko omenjene mnogovrstnosti. Vegetacija v Sloveniji je deljena v šest pokrajin. Na severu so Alpe z gozdovi macesna, bora, jelke in bukve. Nižje, v predalpskem svetu, ki se razprostira od zahoda proti vzhodu, je razširjen bukov gozd, pomemben pa je tudi mešani gozd bukve in jelke. Južneje, v preddinarskem svetu, je prav tako razširjen listnat gozd bukve in gabra. Zahodno leži Dinarski svet, kjer prevladuje bukev, kakor tudi mešan gozd bukve in jelke ter gorski smrekov gozd. Najbolj zahodno leži Primorska, kjer se je vegetacija razvila pod vplivom Jadranskega morja. Severno-vzhodni del Slovenije je del Panonske nižine, kjer spet največji del predstavljajo bukov gozdovi, skupaj s gabrom in hrastom, v vlažnih rastiščih in vzdolž mokrotnih predelov pa topol in vrba.

Vegetacija se prav tako spreminja z nadmorsko višino in jo navadno delimo v pet višinskih razredov. Najvišji, predalpski se konča z višino 1.500 do 1.700 m z gozdno mejo. V mnogih primerih se gozd na tej višini umakne pašnikom. Naravni pogoji bolj ustrezajo listavcem, vendar je v gozdu več kot polovica iglavcev, ker so ekonomsko ugodnejši.

Kmetijstvo kot prvobitna dejavnost civilizacije spremlja razvoj prostora tudi na slovenskih tleh. Različni ekološki pogoji omogočajo veliko možnost izbire pri kmetijski pridelavi, od sredozemskega sadja in zelenjave preko bogate izbire vina, žit, hmelja in ostalih poljščin do gospodarjenja na planinskih pašnikih. Pri tem je trava glavna kmetijska rastlina. Praktično vsepovsod razširjeno travinje, je poleg gozda najpomembnejši sooblikovalec podobe kulturne krajine. Vzorci polj, vinogradov in sadovnjakov dajejo pokrajini dejansko raznolikost in skladnost. Velika razdrobljenost te pokrajine spominja na mozaično strukturo.

Obdelovalna zemljišča so najprej nastala na različnih terasah in vsepovsod tam, kjer so bila tla dovolj globoka in propustna, sicer se so umaknila na pobočja, kjer je bil relief in druge danosti vzrok za delitev na manjše parcele. Vzrok za to je bil v socialnih razmerah, v prenaseljenosti in deloma v načinu obdelave v določenem časovnem obdobju. V delitvi zemljišč so se oblikovali trije vzorci posesti parcel. Prvi in najstarejši je delitev zemljišč na parcele nepravilnih oblik. Drugi vzorec prikazuje pravilne, pravokotne oblike, v ekstremnih primerih samo nekaj metrov široke in več sto metrov dolge. Tretji vzorec tradicionalnega oblikovanja obdelovalnih zemljišč se je razvil pozno, predvsem na samotnih in višjih legah, kot strnjena posest v enem delu skupaj s kmetijo.

Z gospodarjenjem na travinju je tesno povezan »kozolec«, ki predstavlja tipično slovensko zgradbo za sušenje in skladiščenje žita in sena in je tako originalni »sestavni del« slovenske krajine. V vlažni klimi je sušenje zaradi padavin oteženo, zato so se delovna opravila poskušala v teh okoliščinah v največji meri prilagoditi, in žitni kozolec je najpopolnejša stopnja v pripravi sena. Že pred drugo svetovno vojno je prišlo do združevanja večjih parcel v lastnini veleposestnikov. Po nacionalizaciji zemljišč po vojni se je oblikovala državna lastnina na velikih površinah, ki je omogočila moderno racionalno pridelavo z velikimi stroji. Pri tem naravovarstveni in krajinski interesi niso bili vedno upoštevani.

Zelo značilna kmetijska kultura so vinogradi. Vinorodna območja so značilno razporejena na robovih krajine. Ni jih le na severu, v alpskem svetu. Relief pokrajine je določen z značilnimi linijami poteka vrst vinske trte. V območjih z manjšim osončenjem potekajo vrste vinske trte navpično in je tako omogočeno boljše osončenje.

Razdrobljenost je značilna za Slovenijo. Izraža se ne le v reliefu in razdrobljenosti zemljišč, ampak tudi v poseljenosti. Prebivalstvo je namreč razpršeno v 6.000 mest in vasi in številnih samotnih domačijah. Dežela je bila naseljena že pred Rimljani, o čemer pričajo sicer maloštevilne sledi. Rimljani so zapustili številne sledi njihovih mest, vojaških taborov, utrd, svetišč in cest; med drugim so na rimskih temeljih zrastle tri pomembna mesta: Ljubljana, (Emona), Celje (Celeia), in Ptuj (Petovio). Po naselitvi Slovanov v 6. stoletju so sprva nastale manjše in kasneje večje vasi, in sicer praviloma v bližini rodovitne zemlje in ob izvirih pitne vode. Razvili so se trije temeljni tipi z vmesnimi prehodi:

- gručasta vas je zaprto naselje brez pravilne ureditve,
- obcestna vas je prevladujoč kolonialen izvor in poteka vzdolž ceste s hišami v ospredju, za njimi so gospodarske zgradbe in na koncu podolgovate njive,
- razložena vas z razpršenimi domačijami.

Poleg enotne prostorske ureditve učinkuje vas enotno tudi z enakim načinom gradnje, enakim gradbenim materialom, nagibom in smerjo streh, barvo opeke in pročelja itd. Te značilnosti so običajno regionalno obarvane. Naselja so v ravnini praviloma obkrožena s sadnim drevjem in na ta način zlita s pokrajino. Glavni del zgradbe je navzven optično nevsiljiv in skromen, izstopajo le strehe in zvoniki. Od tega odstopajo le naselja na vrhovih gričev in na izrazitih pobočjih.

Razmerje med grajenimi sestavinami in krajino se oblikuje po dveh poteh. Prva je ta, da se posamezne zgradbe ali cela naselja zlijejo z množico dreves, ki obkrožajo vasi. To je pot asimilacije. Druga pot sloni na nasprotjih, ki se odražajo s strukturno, vsakdanjo, geometrijsko in barvno različnostjo. Najboljši primer je ureditev cerkva na izpostavljenih, od daleč vidnih točkah. V tem pogledu so cerkve v Sloveniji popoln primer tega tipa arhitekture.

V Sloveniji so prisotne tri temeljne krajinske podobe: relief z gozdnim pokrovom, bogato členjeno kmetijsko rabo in raznovrstna poseljenost. Še do pred kratkim je vsak od njih imel uravnotežen delež v tem sožitju.

Trenutno poteka več procesov, ki obstoječo krajinsko zgradbo v svojem bistvu pretresajo in zahtevajo drugačen pristop. Sem sodi v prvi vrsti neizogibna potreba po združevanju kmetijskih zemljišč. Pri današnji razpršenosti cenovno ugodna pridelava ni možna. Združitev zemljišč v večje pridelovalne enote bo pospešila spremembo starega vzorca, ki ima značilnosti visoko razvite kulturne krajine. To se kaže ne le v prilagoditvi tehnološkim potrebam časa, kjer so nastali, ampak tudi v spoštljivem odnosu z naravo, v skrbi za urejanje prostora, kar je tudi videno v vsečni obliki. Enostavno, gre za zadostitev gospodarskih, tehnoloških, okoljskih in kulturnih meril istočasno. Dosedanji poskusi v tej smeri so se končali največ v pravilih, ki poudarjajo zlasti tehnološka merila in pomanjkanju razmisleka o krajinsko in okoljsko kvalitetah rabe prostora v prihodnje.

Podoben problem se je pojavil na melioriranih zemljiščih. Gorska območja, kjer je kmetovanje v opuščanju, so postala območja največjih sprememb in izginjanja kulturne krajine. Gozdne površine v Sloveniji so narasle iz 37% v letu 1875 na skoraj današnjih 60%, kar uvršča Slovenijo na vrh Evrope.

Nadaljnje opuščanje manj produktivnih zemljišč bo v bodoče odprlo pomembna krajinsko okoljska vprašanja, posebno v gorskih območjih.

Vsi ti problemi zahtevajo visoko stopnjo zavesti pri strukturi in ravnanju z okoljem v Sloveniji, katerega pomemben del je krajinska dediščina.

5.1.3.5 Biotska raznovrstnost in NATURA 2000

Za Slovenijo je značilna izredno pestra in sorazmerno dobro ohranjena narava. Razmeroma majhno slovensko ozemlje ima veliko biotsko raznovrstnost, ki je predvsem posledica konvergence različnih vrst podnebja, geološke strukture ter velikih višinskih razlik, v veliki meri pa je povezana tudi s tradicionalno kmetijsko rabo. Ocenjuje se, da je okrog 60% okolja naravnega ali polnaravnega, vključno s krajinami in površinami, s katerimi se je v preteklosti gospodarilo tradicionalno in kjer so bile dejavnosti že dolgo opuščene.

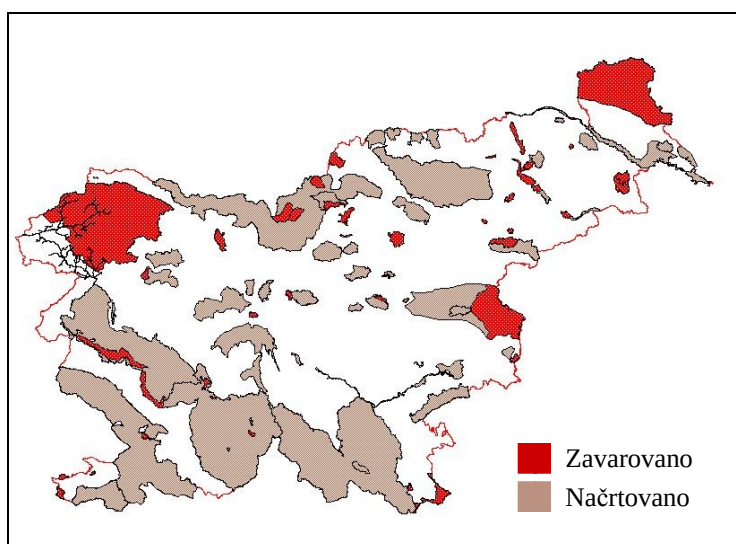
Slovenija sodi po oceni strokovnjakov med območja z nadpovprečno biotsko raznovrstnostjo. Na ozemlju države živi okoli 24.000 vrst živih bitij, številčne ocene vseh potencialnih vrst se gibljejo med 45.000 in 120.000 vrst. Od tega je 800 živalskih in 46 rastlinskih vrst endemičnih. Posebej značilni so gozdni, podzemni in vodni ekosistemi, mokrišča, morje, alpski in gorski svet, suha travišča idr.

Stanje in trendi biotske raznovrstnosti so bili ocenjeni v procesu priprave Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti Sloveniji in Poročilu o stanju okolja 2002 (z obema dokumentoma je bila seznanjena Vlada RS). Ta dokumenta temeljita na objavljenih študijah. Navajata pomanjkanje podatkov iz daljših časovnih razdobj za mnoge sestavine biotske raznovrstnosti (ekosisteme, vrste), kot v velikem delu Evrope. Vendar podatki in študije na skupinah, ki so tudi na nivoju EU pojmovane kot indikatorske (ptice, nekatere vrste sesalcev in rastlin), kažejo na upad biotske raznovrstnosti v zadnjih desetletjih. Habitati s pomembnim deležem ogroženih vrst, navedenih tudi v prilogah Direktiv o pticah in habitatih¹ in so relevantne za področje kmetijstva, so zlasti suha in vlažna travišča ter celinske vode. Glavni razlog za navajanje ogroženosti je izguba habitatov, in obsežno zmanjšanje teh mineralno revnih travišč je posledica njihovega spreminjanja v proizvodno bolj intenzivne oblike rabe (pretežno v nižinah) in opuščanja kmetijske proizvodnje.

Status zavarovanega območja ima 10% površine Slovenije. Na državni ravni predstavljajo dobrih 6% širša zavarovana območja: Triglavski narodni park, Kozjanski regijski park in Krajinski park Goričko, veliko pa je še manjših zavarovanih območij. Številna širša zavarovana območja na lokalni ravni predstavljajo okrog 3,5%.

V skladu z NPVO se bo, upoštevajoč naravne danosti, kot različne tipe zavarovanih območij razglasilo 30% ozemlja države.

Območja, najprimernejša za ohranjanje večine vrst in habitatnih tipov naravovarstvenega interesa na državni ravni, so bila v skladu z zakonom o ohranjanju narave določena kot ekološko pomembna območja. Ta območja pokrivajo 47,4% ozemlja Slovenije. Znotraj teh območij bo Slovenija izpolnila tudi obveznosti iz Direktive Sveta (ES) št. 409/1979 o zaščiti prosto živečih ptic¹ (v nadaljevanju: Direktiva o pticah) in Direktive Sveta (ES) št. 43/1992 o zaščiti naravnih habitatov ter prosto živečih rastlin in živali¹ (v nadaljevanju: Direktiva o habitatih), ki se nanašajo na območno varstvo, vključno z mrežo območij NATURA 2000.

Slika 10: Obstoječa in načrtovana zavarovana območja v Sloveniji

¹ Direktiva Sveta 79/409/ES o zaščiti prosto živečih ptic (UL L št. 103, 25.4.1979, str., 1), Direktiva Sveta 92/43/ES o zaščiti naravnih habitatov ter prosto živečih rastlin in živali (UL L št. 206, 22.7.1992, str. 7)

Skladno z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih NATURA 2000) (UL RS, št. 49/2004), je kot območja NATURA 2000 določenih 35,5% ozemlja Slovenije. Seznam območij NATURA 2000 je naveden v Prilogi 2.

Znotraj ekološko pomembnih območij in območij NATURA 2000 so za ohranjanje vrst in habitatnih tipov v interesu Skupnosti ena najpomembnejših oblik rabe ekstenzivni, mineralno revni travniki (vlažni in suhi), travniški sadovnjaki, pasovi dreves in omeji vzdolž majhnih parcel in gozdni rob. Sedanji delež travnišč in gozdov znotraj NATURA 2000 območij je prikazan v preglednici 4, ki predstavlja splošno referenčno točko za različne kmetijsko okoljske ukrepe v prihodnje, vendar bo podrobneje obdelan v skladu z indikatorji za posamezne kmetijsko okoljske ukrepe iz poglavja 9.3.2 *Kmetijsko okoljski ukrepi*. Zlasti travniki, ki predstavljajo ca. 35% teh območij, skupaj s travniškimi sadovnjaki, omeji in pasovi drevja ob njih, omogočajo ohranjanje populacij vrst naštetih v Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih, kot so: vidra, kosec, bela štoklja, kotorna, pivka, hribski škrjanec, črnočeli in rjavi srakoper, metuljev in orhidej. Ti travniki so še dragulji biotske raznovrstnosti zaradi tradicionalnih oblik kmetovanja, velikega števila majhnih kmetij in manj tržno usmerjene proizvodnje. Večina nižinskih travnišč je podvržena urbanizaciji in intenzifikaciji, v višinskih in odročnih legah pa opuščanju.

Preglednica 4: Vrsta rabe zemljišč znotraj območij NATURA 2000

Vrsta rabe zemljišč	SPA (%)	pSCI (%)
Gozdovi	66,0	70,0
Zemljišča v zaraščanju	3,0	2,0
Ekstenzivni travniki	9,0	9,0
Intenzivni travniki	4,0	3,0
Barjanski travniki	0,4	0,3
Odperta zemljišča brez ali z nepomembnim rastlinskim pokrovom	5,0	4,0
Njive in vrtovi	7,0	5,0
Ekstenzivni sadovnjaki	0,3	0,4
Drugo	5,3	6,3
SKUPAJ	100,0	100,0

Evropske živalske vrste kot so divji prašič (*Sus scrofa*), navadni jelen (*Cervus elaphus*), gams (*Rupicapra rupicapra*) so številne, pogoste pa so tudi evropsko redkejšje vrste kot so rjavi medved (*Ursus arctos*), volk (*Canis lupus*) in ris (*Lynx lynx*). Slovenija je uspela ohraniti te velike zveri, med njimi zlasti rjavega medveda. Sprejetje te velike vrste s strani lokalnih prebivalcev je omogočilo ohranitev vitalne in velike populacije medveda, navkljub dejstvu, da njegov habitat vključuje naseljena in kmetijska območja. Ustrezni ukrepi za ohranitev ekstenzivnega kmetijstva v nižinskih in gorskih območjih, za ohranjanje travniških sadovnjakov in za kmetovanje ob prisotnosti velikih zveri je izjemnega pomena za ohranitev vrednosti območij NATURA 2000.

Gozdovi so prav tako izjemnega pomena za ohranjanje vrst in habitatnih tipov v interesu Skupnosti. Pokrivajo večino zgoraj navedenih območij in njihova trajnostna raba je ključni element do ugodnega stanja ohranjenosti teh vrst in habitatnih tipov.

Ena od prepoznavnih značilnosti Slovenije je tudi krajinska raznovrstnost, ki se je izoblikovala na stiku naravnih pokrajinskih enot, kot posledica rabe prostora in načina življenja naših prednikov. Tradicionalno kmetovanje je povzročilo nastanek določenih tipov drugotnih habitatov, ki imajo tudi izreden pomen pri ohranjanju biotske raznovrstnosti. Značilno krajinsko raznovrstnost ogroža opuščanje kmetijske rabe na nekaterih območjih (kraške košenice in pašniki, visokogorski pašniki) in intenzifikacija kmetijske proizvodnje, zaradi česar se spreminjata videz krajine in biotska raznovrstnost (izginjanje mokrotnih in suhih travnišč). Na raznovrstnost krajine negativno vplivajo tudi posledice neurejene prostorske politike in urbanizma, sprememb v načinu kmetovanja ter preusmerjanja iz kmetijstva v druge panoge (npr. turizem). Poseben problem so veliki posegi v prostor (avtocestni križ) s svojim neposrednim vplivom (degradacija krajine, sekanje biokoridorjev) ter s potencialnim vplivom na prostor, zaradi večje dostopnosti do teh območij.

V Sloveniji je mogoče najti številne elemente nežive narave (minerali, fosili), z geomorfološkimi in hidrološkimi pojavi, ki predstavljajo bogastvo naravnih vrednot (soteske, jame, slapovi itd.). Njihova atraktivnost je podlaga za hiter razvoj različnih dejavnosti, ki temeljijo na izkoriščanju teh posebnosti. To je povezano s posegi na praviloma najobčutljivejša področja, s čimer so ogrožene te posebnosti ter biotska raznovrstnost.

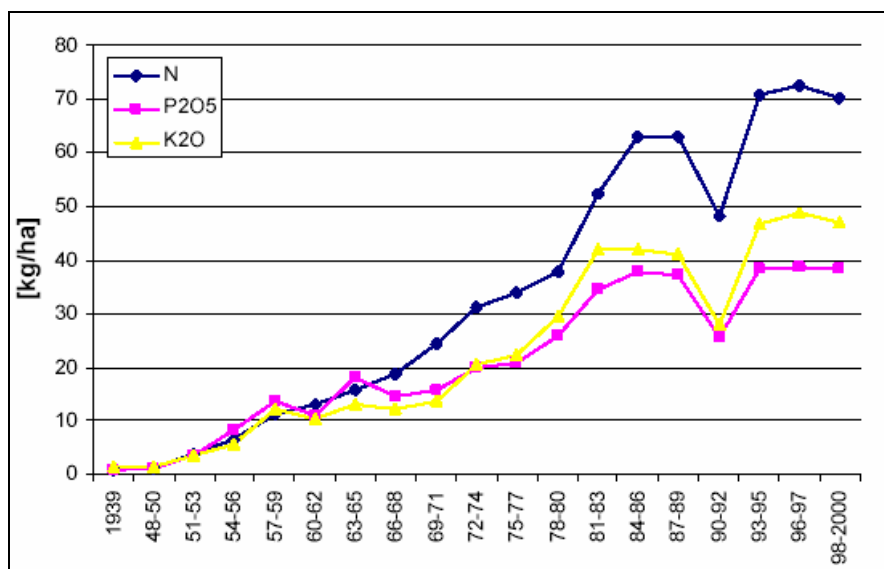
5.1.3.6 Okoljski problemi, ki izhajajo iz kmetijstva

5.1.3.6.1 Poraba mineralnih in živinskih gnojil

Povprečna poraba hranil iz mineralnih gnojil je v Sloveniji 70 kg N/ha, 38 kg P₂O₅/ha in 47 kg K₂O/ha (1939-2000) in je na ravni 155 kg/ha kmetijske zemlje, kar nekoliko presega povprečje EU-15 (124 kg/ha)¹.

¹ Stanje okolja v Sloveniji – Poročilo, Vlada Republike Slovenije – MOPE, 2002

Poraba mineralnih gnojil se je v zadnjih petih letih zmanjšala in je leta 2002 dosegla 176.955 t. V letu 2000 je bilo porabljenih 174.620 t mineralnih gnojil, ki so vsebovala 75.000 t rastlinskih hranil. Zaradi zmanjšanja kmetijskih zemljišč v uporabi se je zmanjšala tudi Poraba gnojil na obdelovalnih zemljišč je v povprečju znašala 397 kg/ha (171 kg rastlinskih hranil). Glede na podatke KZU je bilo na hektar porabljenih 337 kg mineralnih gnojil (146 kg rastlinskih hranil). Na družinskih kmetijah je bila poraba 359 kg/ha, v kmetijskih podjetjih pa 911 kg/ha. Poraba rastlinskih hranil (N, P₂O₅ in K₂O) na ha obdelovalnih zemljišč je leta 2000 znašala 148 kg/ha in je Slovenijo uvrščala med manjše porabnike v Evropi. Na hektar KZU je bilo porabljenih 68 kg N, 36 kg P₂O₅ in 43 kg K₂O. Podatki kažejo, da v strukturi prevladujejo dušična hranila, ki obsegajo 45% vseh vnosov. Poraba dušika je od leta 1990 iz 27.169 t narasla na 34.847 t, vendar se je v zadnjih letih ustalila. Kljub ukrepom v zadnjem času, pa ta ustalitev še ni dovolj trdna.

Vir: Stanje okolja v Sloveniji – Poročilo, Vlada Republike Slovenije – MOPE, 2002

Graf. 5: Poraba hranil iz mineralnih gnojil (kg/ha kmetijskih zemljišč) v Sloveniji v obdobju 1939-2000

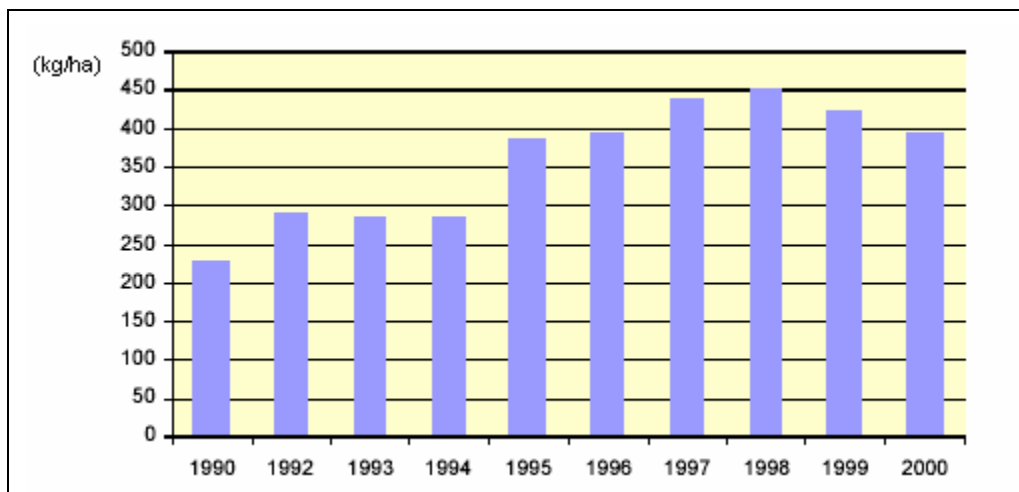
Preglednica 5: Porabljena mineralna gnojila na KZU

	Enota	1990	1995	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Skupaj									
Gnojila	t	149.677	171.389	180.707	184.892	186.569	174.620	178.639	176.955
Poraba na ha KZU*	kg	229	388	440	451	424	397	412	407
Hranilo:									
N	t	27.169	32.508	34.102	34.813	34.392	34.847	34.771	33.415
P ₂ O ₅	t	14.870	17.851	17.534	18.784	19.751	18.375	16.685	15.795
K ₂ O	t	15.878	21.705	22.343	22.992	24.451	22.135	21.012	20.755
Od tega na družinskih kmetijah**									
Gnojila	t	105.536	143.667	145.336	154.470	160.102	147.622	149.621	152.191
Poraba na ha KZU*	kg	183	354	383	411	392	359	370	376
Hranilo:									
N	t	19.433	27.112	27.764	29.282	29.682	29.627	29.364	28.930
P ₂ O ₅	t	9.906	15.148	13.770	15.602	16.867	15.849	13.986	13.448
K ₂ O	t	10.359	18.277	17.283	18.610	20.508	18.793	17.287	17.466

* V tem primeru so KZU v uporabi vsa KZU razen travnikov in pašnikov z enkratno rabo in skupnih pašnikov.

** Razpoložljiva mineralna gnojila.

Vir: SURS

Graf. 6: Poraba mineralnih gnojil (kg/ha) obdelovalnih zemljišč v Sloveniji v obdobju 1990-2000

Stalež živine se v zadnjih petih letih ni pomembno spremenil, povečalo se je le število konjev in ovc. Na osnovi podatkov SURS je bil izračunan vnos dušika z živinskimi gnojili, ki je znašal 154 kg/ha kmetijskih zemljišč. Za Slovenijo tako še vedno ostaja značilno razmerje med dušikom iz mineralnih in živinskih gnojil, ki znaša 1 : 2 v prid živinskih gnojil.

V živinskih gnojilih je okoli 33.000 t N in 15.100 t P_2O_5 letno. Prašičja gnojevka z velikih prašičerejskih farm se le delno (30%) uporabi za gnojenje, preostanek, okoli 900 t N in 500 t P_2O_5 letno pa se odvaja v vode.

Kmetijstvo in vrtničkarstvo postajata pomembna uporabnika tudi drugih organskih gnojil in izboljševalcev tal. Za steljo se tradicionalno uporabi večina stranskih pridelkov iz rastlinske pridelave (slama žit, koruznica, krompirjeva cima ipd.) in delno listje iz gozda. Težave povzročajo le ostanki hmeljevine, ki nastajajo sezonsko (6.000 t s.s./leto), kompostirati pa jih težko zaradi ostankov sintetične vrvice, ki služi kot opora pri rasti hmelja.

Polikulturalna usmerjenost slovenskih kmetij z nizkim staležem živine na kmetijsko gospodarstvo, ki je znašal povprečno 1 GVŽ/ha KZU na družinskih kmetijah, bi ob enakomerni porazdeljenosti števila živine lahko bila ugodna. Vendar je za prostorsko razporeditev govedoreje in prašičereje značilno, da je bolj razvita na poljedelskih (Prekmurje, Dravsko-Ptujsko polje in Kranjsko-Sorško polje), manj pa na živinorejsko usmerjenih območjih. Reja je razdrobljena na majhnih in srednje velikih kmetijah. Povprečni stalež živine v kmetijskih podjetjih je bil večji in je znašal 2,3 GVŽ/ha.

Razmerje med številom živine in razpoložljivimi obdelovalnimi površinami še ni povsod ustrezno, problemi pa se pojavljajo tam, kjer so gostote živali prevelike in kjer ni dovolj razpoložljivih zemljišč za uporabo teh živinskih gnojil.

Po dobrih štirih desetletjih, odkar so se v Sloveniji začela uporabljati mineralna gnojila, je vsebnost P in K v kmetijskih tleh zelo raznolika. Najmanj so gnojena travniki, raziskave pa so pokazale, da je 65-75% vzorcev tal slabo oskrbljenih s P in K. Ker travniki in pašniki obsegajo dve tretjini slovenske kmetijske zemlje, to pomeni, da je večina kmetijskih zemljišč še vedno slabo oskrbljena s P in K. Oskrbljenost s K je vendarle na splošno boljša kot s P. Njive so nekoliko bolje oskrbljene kot travniki, posebno s K. Predvsem hmeljišča, vinogradi, deloma tudi plantažni sadovnjaki in vrtovi (zelenjadarstvo), so pogosto pretirano gnojena. Zato je ena najpomembnejših nalog svetovalne službe in vseh, ki delajo na tem področju, da kmetovalce čim bolj poučijo o pravilnem odmerjanju gnojil.

Manj kot 45 kg N/ha je na 45% preiskovanih kmetijskih območjih, na 55% pa kmetje pretirano gnojijo. Na območjih, kjer so kmetijske površine v tesnem stiku s plitvo ležečimi podzemnimi vodami, je pridelava razmeroma preveč intenzivna. V državah članicah ES se presežki dušika gibljejo od +24 kg N/ha (Portugalska) do +256 kg N/ha (Nizozemska), Slovenija pa je približno na sredini, skupaj z Nemčijo (+60 kg N/ha) (Eurostat, 2000).

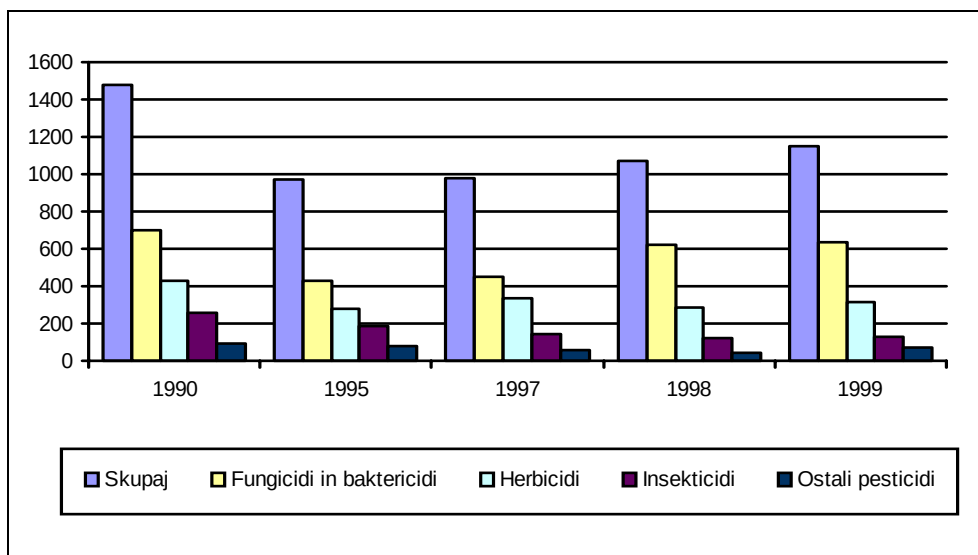
Izgube kalija in fosforja z izpiranjem so ponavadi majhne. Večji problem predstavlja izpiranje dušika. Bilanca dušika je bila izračunana na podlagi podatkov o 268 kmetijskih območjih v Sloveniji, ki ležijo nad podzemnimi vodami in lahko vplivajo na širšo okolico zajetij pitne vode. Ta bilanca predstavlja razliko med vnosom dušika z mineralnimi in/ali organskimi gnojili ter odvzemom N s kmetijskimi pridelki. Najnovejši podatki kažejo, da je v povprečju dušikova bilanca pozitivna (aritmetična sredina je +64 kg N/ha).

Obremenitev z N ni enakomerna, presežek je pogosto tam, kjer plitva tla ležijo nad podzemnimi vodami. Onesnaženje se pojavlja predvsem pod plitvimi rjavimi tlemi v ravnih porečja večjih rek (Mura, Drava, Savinja in Sava). Ta tla imajo majhno sposobnost zadrževanja vode, zato je izpiranje pogostejše. Kmetijstvo na teh območjih je intenzivno (intenzivna, predvsem hlevska živinoreja in poljedelstvo, v zadnjem času se širi tudi intenzivno zelenjadarstvo). Nevarnost onesnaženja podzemnih voda se povečuje proti vzhodu države. V tej smeri pojemajo padavine, obenem pa narašča evapotranspiracija, zato je presežka vode manj. Zaradi majhnega pronicanja vode skozi talni profil, je koncentracija nitratov v podzemnih vodah večja kot na zahodu (manjša razredčitve). Velike koncentracije nitratov se dalj časa obdržijo tudi potem, ko kmetje zmanjšajo intenziteto gnojenja. V osrednji in zahodni Sloveniji je izpiranje vode in nitratov skozi talni profil sorazmerno večje, vendar zaradi velikega pretoka vode pride do razredčenja, verjetnost onesnaženosti teh podzemnih voda je zato manjša.

Preobremenjevanju okolja s hranilnimi snovmi se je mogoče izogniti s količinsko in časovno ustrezno uporabo gnojil glede na potrebe kmetijskih rastlin po hranilih. Pri takem načinu gospodarjenja so možnosti za izpiranje in izgube teh hranil veliko manjše. Podatki raziskave (Rejec Brancelj, 2001)¹ so pokazali, da tri četrtine kmetovalcev izvajajo samo osnovno gnojenje ob setvi ali tik pred njo, ena četrtina pa tudi dognovanje. Pri pripravi gnojilnih načrtov in strokovnih navodil pa ima pomembno vlogo tudi kmetijska svetovalna služba.

5.1.3.6.2 Uporaba fitofarmacevtskih sredstev

Poraba fitofarmacevtskih sredstev se v je zadnjih letih povečala od 1.495 t v letu 1995 na 1.602 t v letu 2000. Skupna poraba teh sredstev je znašala 3,1 kg/ha kmetijskih zemljišč. Več kot polovico količine uporabljenih sredstev predstavljajo fungicidi in baktericidi (55%), 27% je herbicidov, 12% insekticidov in 6% drugih sredstev. Od leta 1995 do leta 1999 se je poraba fitofarmacevtskih sredstev na družinskih kmetijah povečala od 968 na 1.147 t. Na družinskih kmetijah je bilo porabljenih več kot dve tretjini teh sredstev, povprečna poraba pa je znašala 2,4 kg/ha, s čimer se Slovenija uvršča med večje porabnike v Evropi.

Vir: SURS

Graf. 7: Poraba fitofarmacevtskih sredstev na družinskih kmetijah

Preglednica 6: Poraba fitofarmacevtskih sredstev v Sloveniji*

	Enota	1990	1995	1997	1998	1999
Skupaj	t	2.212	1.495	1.452	1.526	1.602
Fungicidi in baktericidi	t	1.045	693	694	839	886
Herbicidi	t	634	418	478	428	432
Insekticidi	t	417	260	180	154	192
Ostali pesticidi	t	116	124	100	105	92
Od tega na družinskih kmetijah						
Skupaj	t	1.481	968	982	1.072	1.147
Fungicidi in baktericidi	t	703	426	450	621	636
Herbicidi	t	428	275	336	289	312
Insekticidi	t	259	188	141	118	129
Ostali pesticidi	t	91	79	55	44	70

* Komercialne količine, ker se podatkov o aktivnih snoveh ne zbira. V pripravi je nova metoda, s katero bodo obdelani tudi podatki za leti 2000 in 2001.

Vir: SURS

Fitofarmacevtska sredstva sicer olajšajo kmetijsko pridelavo, vendar pa so nekatere spojine zelo strupene. Zaradi tega je uporaba nekaterih sredstev, npr. atrazina, kot enega najbolj toksičnih herbicidov, prepovedana. Kljub temu pa so sestavine in metaboliti teh sredstev zelo obstojni in težko razgradljivi, zato jih je še vedno mogoče zaznati.

Preglednica 7 prikazuje podatke o prodaji fitofarmacevtskih sredstev glede na kemični razred. V letih 2000-2002 je prodaja fungicidov dosegla 57-67% celotne prodaje. Prodaja herbicidov se je gibala med 26 in 28%, insekticidov med 6 in 7% ter drugih sredstev med 1 in 8% v primerjavi s celotno prodajo.

¹ Rejec Brancelj, Irena, 2001: Kmetijsko obremenjevanje okolja v Sloveniji. Inštitut za geografijo. Ljubljana, 104 strani.

Preglednica 7: Fitofarmacevtska sredstva – celotna prodaja na slovenskem tržišču (kg aktivne snovi) v obdobju 2000-2002

	2000	2001	2002
Skupaj	1.468.110	1.398.268	1.471.927
Fungicidi	842.594	932.718	936.687
Herbicidi	408.532	365.894	384.981
Insekticidi	97.966	80.905	109.457
Ostali pesticidi	119.017	18.751	40.802

Vir: MKGP, Fitosanitarna uprava RS

Leta 2001 je bilo v Sloveniji 215 aktivnih snovi v registriranih fitofarmacevtskih sredstvih. Poleg uporabljenih količin je pomemben tudi način nanosa teh sredstev. V letu 2001 je testiranje naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev izvajalo 9 pooblaščenih organizacij, ki so skupno opravile 3.668 pregledov in izdale 3.614 znakov o uspešno opravljenem testiranju.

5.1.3.6.3 Kmetijsko okoljski problemi, ki izhajajo iz kmetijstva

Človek je s svojim delovanjem že od nekdaj posegal v naravo. Okolje, struktura in biotska raznovrstnost krajine so močno odvisni od socialno ekonomskih razmer. Pri tem je eden od ključnih sektorjev kmetijstvo. Kmetijstvo v veliki meri vpliva na status in razporeditev habitatnih tipov v ekosistemih kulturne krajine (kmetijski ekosistemi), saj je vedno imelo pomembno vlogo pri raznovrstnosti ekosistemov. Ohranitev in nadaljnji razvoj kmetovanja je zaradi tega prvi pogoj za ohranitev in sonaravno rabo kmetijskih ekosistemov.

Okolje, elemente krajine in biotsko raznovrstnost ogrožajo intenziviranje kmetijske proizvodnje (ravnine) in opuščanje rabe kmetijskih zemljišč v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (v nadaljevanju: OMD), ki niso najprimernejša za intenzivno kmetovanje (hribovska in gorska območja). V ravninskih predelih je bila večina vlažnih travnikov osušena za intenzivno pridelavo koruze, pšenice in sladkorne pese. Z neustrezno rabo mineralnih gnojil in fitofarmacevtskih sredstev pa so njive, sadovnjaki in travniki postali negostoljubni za številne rastlinske in živalske vrste. Osušeni so mnogi močvirni travniki, na velikih kmetijskih površinah se ponekod kopičijo ostanki kemikalij, življenjske selitvene poti živali sekajo številni komunikacijski objekti. Značilno krajinsko raznovrstnost pa ogroža opuščanje kmetijske rabe na nekaterih območjih (kraške košenice in pašniki, visokogorski pašniki) ter intenzifikacija kmetijske proizvodnje, ki spreminjata videz krajine in negativno vplivata na biotsko raznovrstnost (izginjanje mokrotnih in suhih travišč).

Problemi na področju kmetijstva in okolja se nanašajo predvsem na:

- onesnaževanje s kemičnimi in mineralnimi snovmi ter drugi vplivi na biotsko raznovrstnost in krajinsko pestrost,
- emisije iz točkovnih (živinorejske farme) in razpršenih (intenzivna obdelava) virov onesnaževanja,
- izumiranje vrst in pasem ki so prilagojene naravnim razmeram,
- izginotje ekosistemov ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, še posebej na mednarodno pomembnih območjih za ptice in območjih velikih zveri,
- ohranjanje ekstenzivne kmetijske dejavnosti na območjih visoke naravne vrednosti, predvsem na zavarovanih območjih.

Z vidika opisanih problemov, PRP odraža ekološko in socialno funkcijo kmetijstva, ki prispevata k ohranjanju podeželja in bogate biotske raznovrstnosti podeželskih območij. V okoljsko zaščitene območjih igra pomembno vlogo uvajanje sonaravnega kmetovanja, ki upošteva okoljski, socialni in pridelovalni vidik kmetijstva in s tem prispeva k ohranjanju okolja, ekološkega ravnotežja, poseljenosti in kulturne krajine.

5.1.3.6.4 Vpliv kmetijstva na naravne vire

Glede na navedeno je možno zaključiti, da kmetijstvo v Sloveniji podpira okoljska izhodišča. To se kaže v relativno dobrem okoljskem stanju naravnih virov, s katerimi upravlja kmetijski sektor. Vsekakor bi morale biti vse pozitivne značilnosti okolja obvarovane in s tem ciljem tudi vključene v ukrepe PRP. Vseeno pa obstajajo nekatera področja, kjer se odraža negativen vpliv kmetijstva, ki bi ga bilo potrebno ublažiti oz. odpraviti s posebnimi ukrepi.

Okoljski problemi v kmetijstvu so prikazani v preglednici 8.

Preglednica 8: Vrsta vplivov kmetijstva na naravne vire in potrebni ukrepi

Naravni vir	Vpliv kmetijstva	Potrebni ukrepi
Voda	Visoka vsebnost nitratov v podtalnici	Izboljšanje stanja
	Ostanki pesticidov v podtalnici	Izboljšanje stanja
	Dobra kakovost vodotokov	Vzdrževanje stanja
Zrak	Emisije hlapljivih spojin, ki povzročajo učinek tople grede	Izboljšanje stanja
	Velik delež gozda	Vzdrževanje stanja
Tla	Ostanki pesticidov v kmetijskih tleh	Izboljšanje stanja
	Vodna erozija na travinju	Vzdrževanje stanja
	Erozija na neporaslih tleh	Izboljšanje stanja
	Prekomerne količine hranil v tleh	Izboljšanje stanja

Naravni vir	Vpliv kmetijstva	Potrebni ukrepi
Biotska raznovrstnost	Visoko vredni (kmetijski) habitati	Vzdrževanje stanja
	Avtohtoni in redki genetski viri	Vzdrževanje stanja
	Krajinska pestrost	Vzdrževanje stanja
	Občutljivi habitati na njivskih površinah	Izboljšanje stanja
	Mozaična struktura rabe tal	Vzdrževanje stanja
	Neobdelanost kmetijskih zemljišč	Izboljšanje stanja

5.1.3.7 Gozdarstvo

Zaradi obsega in prostorske razporeditve je gozd eden pomembnejših tvorcev krajinske identitete. Njegovo stanje vpliva na stanje celotnega prostora. Po pojavnosti in prostorski razporeditvi prevladuje njegov delež v naravno bolj ohranjenih krajinah, bistveno manjši je v kulturni in najmanjši v urbani krajini. Zaradi zagotavljanja možnosti gospodarskega izkoriščanja gozda, njegove večfunkcionalnosti v razponu od naravnega vira do njegovega pomena za izgled prostora in pomena za ohranjanje drugih naravnih virov, je gozdarstvo že po svoji naravi usmerjeno k sonaravnemu gospodarjenju. Zaradi visoke stopnje naravne ohranjenosti je pomemben pri zagotavljanju višje kvalitete bivalnega okolja. Cilji v okviru prostorskega razvoja gozdarstva so: ohranitev sklenjenih območij gozda na produktivnih rastiščih, varstvo gozdov na strmih in labilnih zemljiščih, zagotavljanje krajinsko ekološke pestrosti v ravninskih in obvodnih krajinah ter multifunkcionalne vloge gozdov v primestni in mestni krajini, povečevanje vloge gozdov pri varstvu vodnih virov ter ohranitev življenjskih prostorov velikih zveri.

Za nadaljnji razvoj gozdarstva v okviru zasnove sistema krajine je treba zagotavljati želeno stanje gozda v vseh sistemih krajine: funkcionalno, ekološko in oblikovno uravnotežen sistem, naravni habitat pomembnih naravnih procesov in kot bivalni prostor živali, prostor, v katerem se odvija lesnoproizvodna dejavnost ter nosilec nacionalne identitete s svojim deležem v slovenskem prostoru in s svojimi različnimi vlogami v prostoru.

Z zasnovo gozdarstva, ki temelji na konceptu uravnoteženega razvoja in presega samo skrajnosti varovanja ali razvoja, so določeni obseg in funkcije gozda s ciljem zagotavljati ekološko stabilnost krajine in ustrezen krajinski okvir.

Pestre rastiščne razmere se odražajo v izjemno pestri zgradbi in izjemni potencialni ali dejanski biotski raznolikosti slovenskih gozdov. Zaradi veliko težko dostopnih območij je bil človekov vpliv na gozd manj izrazit kot v večini drugih srednjeevropskih držav. Velika pestrost rastišč in raznolikost življenjskih združb na njih sta pogojevala nastanek velikegaštevila raznovrstnih ekosistemov in življenjski prostor številnih rastlinskih in živalskih vrst (stabilna navzočnost treh velikih zveri – medveda, volka in risa). Pestrost naravne sestave drevesnih vrst in strukturiranosti gozdnih sestojev je razmeroma dobro ohranjena, kljub temu da dejanska drevesna sestava precej odstopa od potencialne vegetacije.

V Sloveniji gozdovi pokrivajo 59% ozemlja, kar jo uvršča med tri države z največ gozdov v Evropi (za Finsko in Švedsko). Gozdovi so zato pomembni elementi slovenske krajine in se imajo pomembno ekološko in socialno vlogo. Tudi njihova produktivna vloga bi lahko imela večji gospodarski pomen za Slovenijo, ki nima mnogo drugih naravnih virov.

Gospodarjenje z gozdovi je usmerjeno v proizvodnjo lesa visoke kakovosti, katere dohodek je pomembna podlaga za ohranjanje in razvoj hribovskih kmetij in podeželskih območij preko zagotavljanja ekoloških in socialnih funkcij. Naravni gozdovi omogočajo ohranjanje gozdne krajine, ki v Sloveniji prevladuje. Tesno je povezano z možnostmi za razvoj turizma in rekreacije, ki s povečanim dohodkom neposredno ali posredno prispevata tudi k razvoju podeželja.

Varovanje, izkoriščanje in raba gozdov ter razpolaganje z gozdovi kot naravnimi viri, s ciljem zagotoviti sonaravno in večnamensko gospodarjenje skladno z načeli varstva okolja in naravnih vrednot, dolgoročnega in optimalnega delovanja gozdov kot ekosistemov in omogočanja njihove funkcije, ureja Zakon o gozdovih (UL RS, št. 30/1993), ki ga je Državni zbor sprejel leta 1993, medtem ko so podlaga za gospodarjenje z gozdovi Program za razvoj gozdov Slovenije (UL RS, št. 14/1996) in načrti gospodarjenja z gozdovi.

Program razvoja gozdov Slovenije upošteva Agendo 21 (Poglavje XI) Konference Združenih narodov o okolju in razvoju v Riu (1992), določbe Konvencije o biološki raznovrstnosti (1992), Alpske konvencije (1993) in Resolucije ministrskih konferenc o varstvu gozdov v Evropi.

Načrti gospodarjenja z gozdovi se izdelajo kot splošni načrti za vse gozdove ne glede na lastništvo, ob upoštevanju posebnih lokalnih pogojev. Sestavijo se za obdobje 10 let na ravni gozdnogospodarskih območij in gozdnogospodarskih enot. Opredeljujejo pogoje za usklajeno rabo gozdov in gozdnega prostora, potrebni obseg gojitvenih del in varstva gozdov, največji dovoljeni obseg njihovega izkoriščanja in pogoje za gospodarjenje z divjadjo.

Kot izvedbeni načrt načrta za gospodarjenje z gozdovi se izdela gozdnogojitveni načrt v sodelovanju z lastniki gozdov.

Na podlagi prednostnih nalog, določenih z načrti gospodarjenja z gozdovi, Zavod za gozdove Slovenije pripravi letni program vlaganj v gozdove. Ta vlaganja se sofinancirajo iz državnega proračuna. Podrobna pravila o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove so opisana in urejena s predpisom ministra.

Lastniki majhnega deleža gozdov kažejo malo zanimanja za pridobivanje dohodka iz gozda, kar je povzročilo, da se je zadnjih nekaj let posek izvajal le na ravni 75-80% možnega poseka. Vzporedno z zmanjšanim obsegom sečnje, se je v zasebnih gozdovih v zadnjem času opravilo manj gozdno gojitvenih del, še posebej nege. Zaradi tega so potrebna dodatna prizadevanja, da bi lastnike gozdov spodbudili k izvajanju vlaganj v gozdove, s katerimi se bo izboljšala njihova gospodarska in ekološka vrednost.

Ukrepi za izboljšanje ekološke stabilnosti in gospodarske vrednosti gozdov (Uredba 1257/99, člen 30(1), druga alinea) so vključeni v EPD. Zaradi specifičnih razmer (visok delež gozda), Slovenija v EPD ne vključuje ukrepa pogozdovanje, bo pa preverjena možnost, kako bi v naslednjem programskem obdobju ta ukrep lahko vplival na gozdarstvo.

5.1.4 Kmetijstvo

5.1.4.1 Naravne danosti za kmetijsko proizvodnjo

Zaradi različnih podnebnih, geoloških in morfoloških talnih razmer, je znaten delež kmetijskih zemljišč v Sloveniji v OMD. Neugodne razmere kmetijske dejavnosti sicer ne onemogočajo popolnoma, vendar pa pomenijo manjšo proizvodno sposobnost kmetij, ožji izbor kultur in usmerjanje proizvodnje ter dražjo pridelavo. Gorsko višinske kmetije so manj konkurenčne in zaradi odražanja specifičnih naravnih pogojev v strukturi rabe kmetijskih površin tudi manj prilagodljive. Kljub nižjim pridelovalnim potencialom taka območja igrajo zelo pomembno vlogo pri ohranjanju poseljenosti podeželskih območij in kulturne krajine ter vzdrževanju ekološkega ravnotežja.

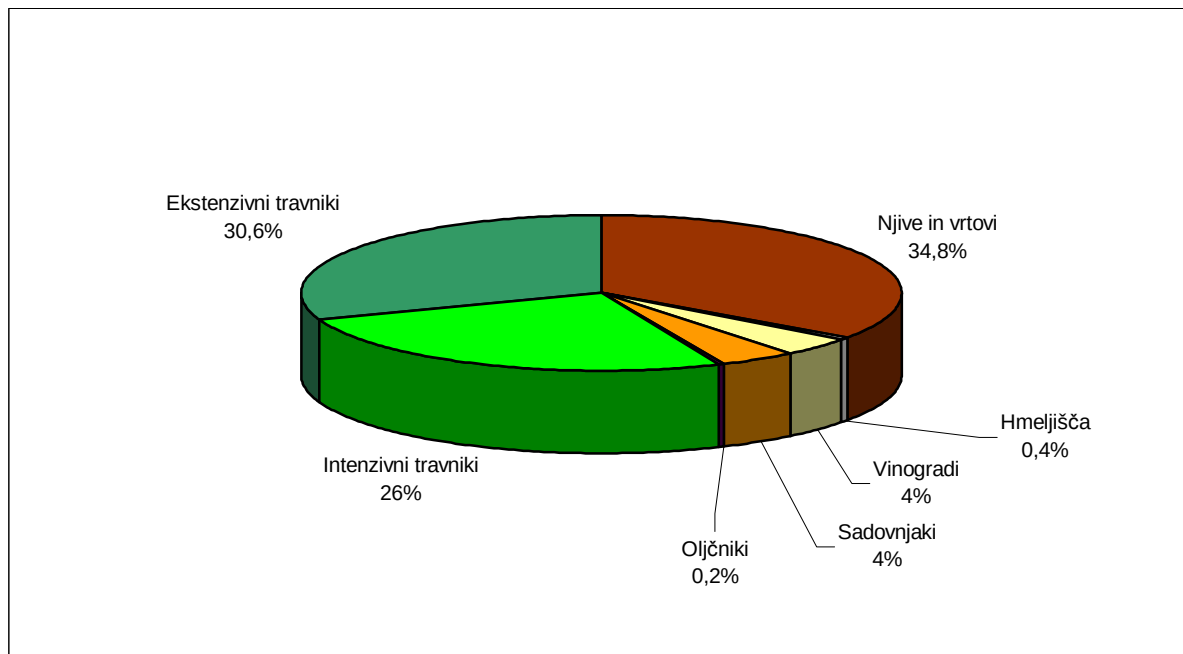
Poleg nekaterih zgodovinskih in političnih dejavnikov, na strukturo rabe zemljišč neposredno vplivajo predvsem naravni pogoji. Glede na naravne danosti, pa Slovenija v veliki meri odstopa od evropskega povprečja. To še posebej velja za Srednjo Evropo, kjer ni države, ki bi razpolagala s tako velikim deležem gozdov v strukturi rabe zemljišč – v poznih osemdesetih letih je delež gozdov presegal 50%, po zadnjih podatkih pa gozdovi pokrivajo skoraj 60% ozemlja. V Evropi imata večji delež gozdov le še Finska in Švedska.

Najnovejši podatki o rabi zemljišč (2002) kažejo, da kmetijska zemljišča obsegajo nekaj manj kot 33% ozemlja države, t.j. 663.000 ha.

Gozdovi pokrivajo 59% ozemlja oz. 1,2 mio ha in so zelo pomemben naravni vir. Tako bogastvo gozdov sicer ne omejuje kmetijske pridelave neposredno, vendar pa kaže na to, da velik delež površin Slovenije ni ustrezen za kmetovanje. Istočasno je potrebno poudariti, da so zaradi tipične razdrobljene poseljenosti in rabe zemljišč, kmetijska zemljišča v Sloveniji izredno nagnjena k zaraščanju z gozdovi. Medtem ko se gozdovi v drugih državah širijo počasi proti kmetijskim zemljiščem, je ta proces v Sloveniji mnogo hitrejši in bolj agresiven.

5.1.4.2 Raba kmetijskih zemljišč

Značilna posledica specifičnih naravnih razmer za kmetijsko pridelavo v Sloveniji je tudi velik delež absolutnega travinja (travnikov in pašnikov) in razmeroma majhen delež njiv in trajnih nasadov (sadovnjakov in vinogradov) v strukturi rabe kmetijskih zemljišč.

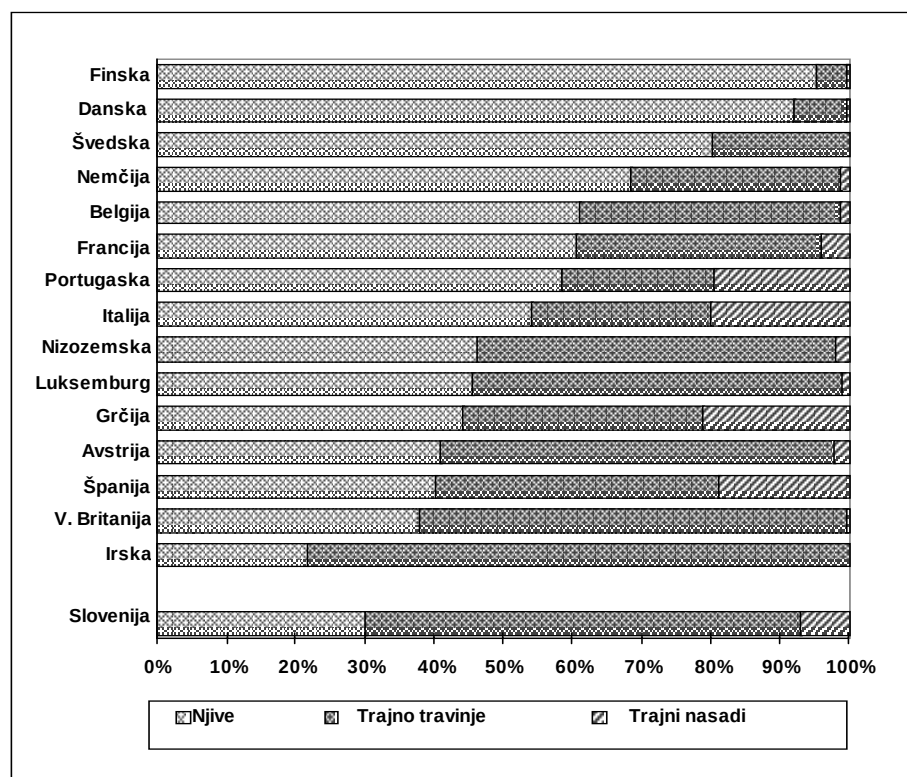

Vir: Raba zemljišč, MKGP, 2002

Graf. 8: Struktura rabe kmetijskih zemljišč v Sloveniji

Slovenija razen ravninskega dela subpanonskega sveta na severovzhodu ter nekaterih sklenjenih območij na dnu kotlin in ravnin, nima pomembnejših območij primernih za intenzivno rastlinsko proizvodnjo. Njive so omejene na razmeroma majhne površine, ki pa so še dodatno ogrožene zaradi urbanizacije. Razen Irske, v EU ni države, ki bi imela manjši delež njiv v strukturi rabe kmetijskih zemljišč, kot ga ima Slovenija. Z 0,12 ha njiv na prebivalca Slovenija močno zaostaja za povprečjem EU, saj ima npr. v povprečju trikrat manj njiv na prebivalca kot večina drugih držav, članic CEFTA.

Da travinje v slovenskem kmetijstvu absolutno prevladuje, kaže podatek, da zavzema več kot dve tretjini kmetijskih zemljišč. To je skoraj dvakrat toliko kot je povprečje ES, kjer ima večji delež travinja v strukturi rabe le še Irska. Kljub velikemu deležu pa je za travinje v Sloveniji značilno, da je praviloma slabo izkoriščeno. Dobri dve tretjini travnatih površin se koristi v obliki travnikov, slaba tretjina pa v obliki ekstenzivnih pašnikov.

Graf. 9: Raba kmetijskih zemljišč v EU-15 in Sloveniji

Zaradi geografske lege, ki je deloma submediteranska in deloma subpanonska, je delež kmetijskih zemljišč, primernih za trajne nasade v Sloveniji razmeroma velik. Na prebivalca ima Slovenija enako površino trajnih nasadov kot EU.

Različne in pester naravne razmere (humidna klima, razgiban relief, kras in siromašnejša tla) pomembno vplivajo na sedanjo rabo zemljišč v Sloveniji. Vendar pa so socio-ekonomske in agrarno politične razmere tudi v preteklih stoletjih v veliki meri vplivale na spremembe v strukturi rabe, kot npr. opuščanje kmetovanja zaradi zmanjševanja števila prebivalcev, industrializacija, uvajanje tržno usmerjenega kmetijstva, različni načini rabe zemljišč v socialističnem obdobju itd.

Rezultati teh procesov so se odražali v zmanjševanju njivskih površin, vrtov in vinogradov. Njive v hribovitih območjih Slovenije, kakor tudi na nižinskih območjih vzhodne Slovenije so bile zapuščene, kar pa je manj zaželeno. Prestrukturiranje se je izvedlo v korist travnikov, prav tako so bile številne njivske površine pozidane. Vinogradi so bili skoncentrirani predvsem v tipičnih vinogradniških področjih, medtem ko so bili vinogradi na podnebno manj primernih področjih opuščeni. Širjenje travnatih površin je bilo v veliki meri rezultat zavestne preusmeritve iz prejšnje samooskrbe in gospodarske neodvisnosti (pridelava žit) v rejo živali, za kar v Sloveniji obstajajo ugodni naravni pogoji. Tipično je, da je bil v ta proces vključen tudi subpanonski del Slovenije, čeprav so tamkajšnje naravne razmere ugodne za pridelavo poljščin.

Dejstvo je, da se površine kmetijskih zemljišč v Sloveniji hitro zmanjšujejo, posamezne oblike njihove rabe pa se stalno spreminjajo. Statistični podatki o kmetijskih zemljiščih so relativno nezanesljivi. Ocenuje se, da se površine kmetijskih zemljišč dejansko zmanjšujejo še hitreje, na kar vplivajo v glavnem naslednji trije procesi:

- opuščanje pridelave na posameznih obrobniških področjih, ki so nerentabilna in se postopoma zaraščajo,
- urbanizacija z izgradnjo infrastrukture, ki se jima namenja veliko kvalitetnih njivskih površin,
- zatavljanje njivskih površin, tudi tistih, ki so najbolj ustrezne za pridelavo poljščin.

Na celoten obseg kmetijske zemlje v največji meri vplivata prva dva procesa, ki sta tudi dejanski razlog za izgubo pridelovalnega potenciala v kmetijstvu.

5.1.4.3 Pomen živinorejske proizvodnje

Zaradi naravnih danosti, ki pogojuje predvsem izkoriščanje travinja, predstavlja živinoreja osrednjo panogo v slovenskem kmetijstvu. Delež živinoreje v bruto vrednosti kmetijske pridelave znaša v Sloveniji več kot 50%. Govedo še vedno predstavlja več kot 70% vse živine v Sloveniji. V EU imajo v strukturi živine več govedi kot Slovenija le Francija, Irska in Luksemburg. Obratno razmerje se pojavlja pri prašičih, predvsem pa pri drobnici, kjer ima Slovenija kljub ugodnim razmeram za rejo, v strukturi GVŽ povsem zanemarljiv delež.

Intenzivnost živinorejske proizvodnje, merjene s številom GVŽ na ha kmetijske zemlje, se je v Sloveniji v zadnjem obdobju, kljub absolutnemu zmanjšanju števila živine, vseeno povečala. Seveda še zdaleč ne dosega ravni, kot jo dosegajo živinorejsko najbolj razvite države (Nizozemska, Belgija, Danska), vendar pa se je že v veliki meri približala povprečju držav EU.

Preglednica 9: Struktura živinorejske proizvodnje v Sloveniji

	Slovenija	EU-15
GVŽ (000)	479	115.380
Struktura GVŽ (%)		
- govedo	76,7	52,3
- prašiči	12,7	24,4
- ostalo (ovce, koze, konji)	10,6	23,3
Povprečno število GVŽ na ha kmetijskih zemljišč	0,85	0,90

Vir: Eurostat, SURS, 2000

Število GVŽ na ha kmetijskih zemljišč pa je poleg merila, ki opredeljuje intenzivnost živinorejske proizvodnje tudi pomembno ekološko merilo. V tem pogledu ima kmetijstvo v nekaterih območjih Slovenije (hribovskih, gorskih, kraških območjih) zaradi nizke obremenitve v smislu okolju prijaznega kmetovanja, veliko razvojno priložnost.

5.1.4.4 Agrarna struktura

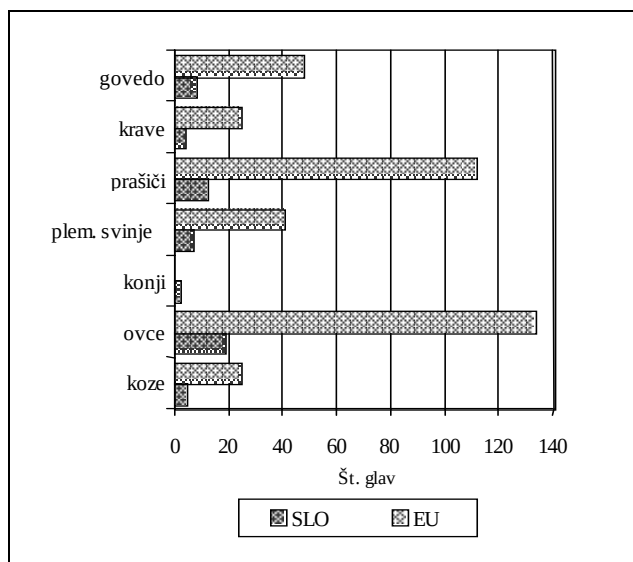
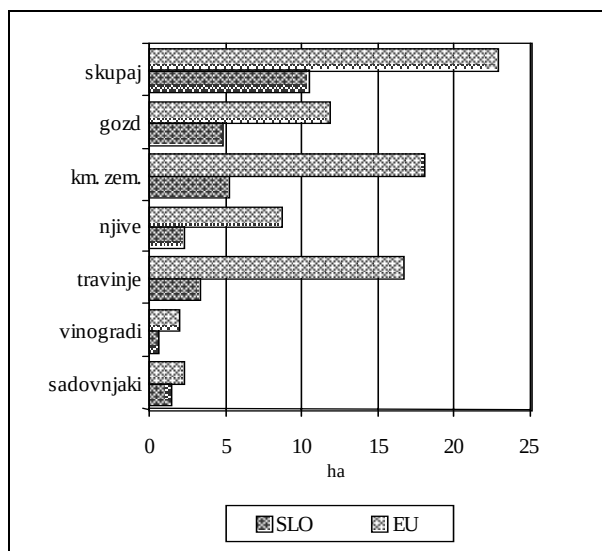
Ob vzorčnem popisu kmetijskih gospodarstev v letu 2000 je bilo v Sloveniji nekaj več kot 86.000 kmetijskih gospodarstev – kmetij. Po evropskih merilih standardne ekonomske moči (ESU), ki upoštevajo proizvodno sposobnost obratov, so te kmetije direktno primerljive z evropskimi.

Tipična značilnost Slovenije je njena agrarna struktura, ki se je razvijala skozi mnoga leta v popolnoma drugo smer kot v državah z razvitim kmetijstvom. Zaradi kmetijske in zemljiške politike, ki je z uveljavljanjem restriktivnih ukrepov po drugi svetovni vojni zavirala razvoj zasebnega kmetijstva, se je struktura kmetijstva slabšala do leta 1981. Izjemno neugodna velikostna struktura ter nadpovprečna razdrobljenost posesti in zemljišč sta postala največja problema v kmetijski politiki.

5.1.4.4.1 Velikostna struktura kmetij

V primerjavi z večino držav EU so kmetije v Sloveniji izjemno majhne. Povprečna velikost je praktično neprimerljiva z velikostjo kmetijskih gospodarstev v drugih državah članicah EU. S povprečno 5,6 ha kmetijske zemlje v uporabi so gospodarstva v Sloveniji kar 3,5-krat manjša kot povprečna v EU in kar 12-krat manjša kot v Veliki Britaniji, ki so sicer v povprečju največja v EU.

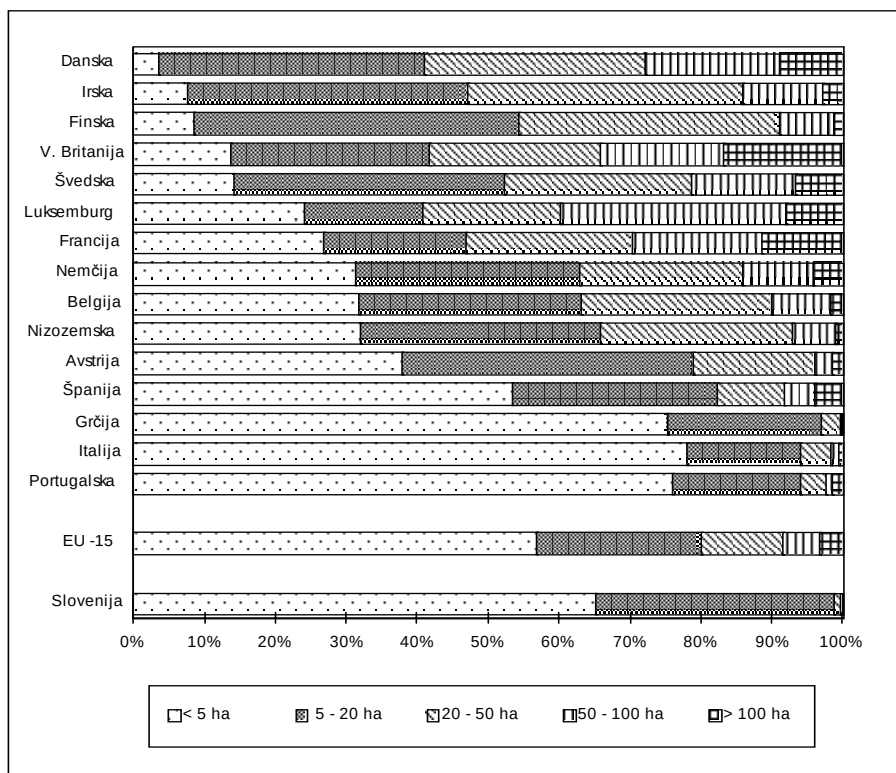
Kljub dejstvu, da je Slovenija izrazito živinorejska država, je razlika pri številu živine še večja, saj povprečna evropska kmetija redi kar šestkrat več GVŽ na kmetijo kot povprečna slovenska kmetija.

Graf. 10: Velikost kmetij v Sloveniji in EU glede na povprečno število zemljišč in živine

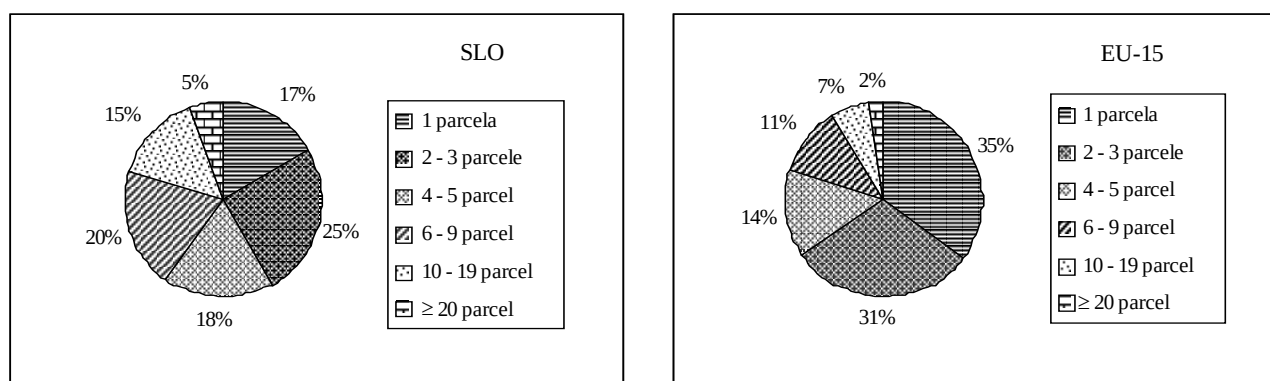
Medtem ko se v medpopisnem obdobju 1981-1991 povprečna velikost slovenske kmetije (ocena na podlagi skupnih zemljišč) praktično ni spremenila, pa se je v devetdesetih letih vendarle pričelo obdobje zmerne koncentracije posesti in zemljišč. V obdobju med popisom prebivalstva 1991 in popisom kmetijskih gospodarstev leta 2000 se je tako površina kmetijske zemlje v uporabi na kmetijo povečala za 0,7 ha ali za dobrih 15%.

Velikostna struktura slovenskih kmetij je praktično neprimerljiva z velikostno strukturo kmetij v EU. Več kot polovica kmetij je manjših od 2 ha, skoraj 70% pa manjših od 5 ha. Te kmetije so skupaj s tistimi od 6 do 10 ha temelj kmetijske pridelave v Sloveniji in zavzemajo kar dve tretjini kmetijskega prostora v Sloveniji. Podobno drobno velikostno strukturo imajo v EU le nekatere sredozemske države (Grčija, Italija) ter Portugalska, kjer pa je pridelava na manjših kmetijah bolj specializirana in usmerjena v proizvodno intenzivne usmeritve (vrtnarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo).

Graf. 11: Velikostna struktura kmetij v Sloveniji in EU

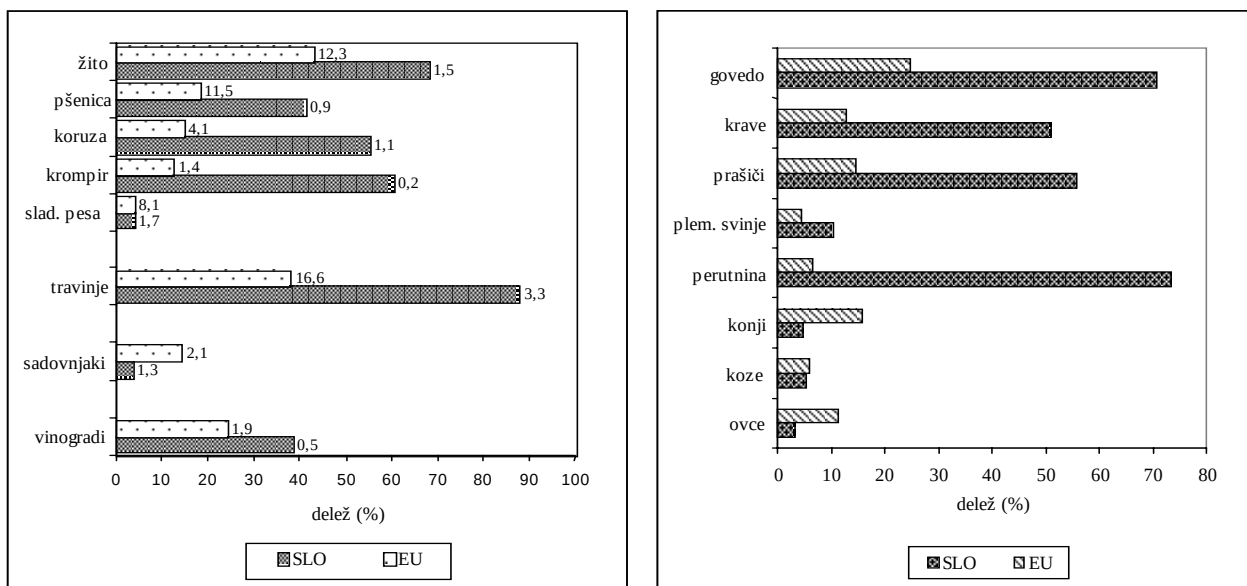
Poleg neugodne strukture, v Sloveniji velik problem predstavlja tudi precejšnja razdrobljenost posesti. Zanimivo je, da se ta kljub različnim ukrepom za večjo zemljiško koncentracijo celo povečuje. Podatki zemljiškega katastra v Sloveniji namreč kažejo, da se na eni strani povprečna velikost parcele še vedno zmanjšuje, po drugi strani pa se povečuje povprečno število parcel na kmetijo.

Graf. 12: Struktura kmetij glede na število parcel

5.1.4.4.2 Proizvodna struktura kmetij

Kot kaže primerjava proizvodne usmerjenosti kmetij med Slovenijo in EU, je pridelava posameznih poljščin na slovenskih kmetijah veliko bolj razdrobljena, setvena sestava pa dokaj poenostavljena in zožena. Medtem ko je delež kmetij, ki pridelujejo posamezne poljščine praktično pri vseh izbranih kulturah v Sloveniji večji, pa so povprečne površine povsod manjše. Tako slovenska kmetija v povprečju prideluje osemkrat manj žita, trinajstkrat manj pšenice, štirikrat manj koruze in celo sedemkrat manj krompirja kot primerljiva kmetija v EU. Kljub izraziti travniški naravnosti slovenskega kmetijstva je celo površina travinja na kmetijo v EU kar petkrat večja kot v Sloveniji.

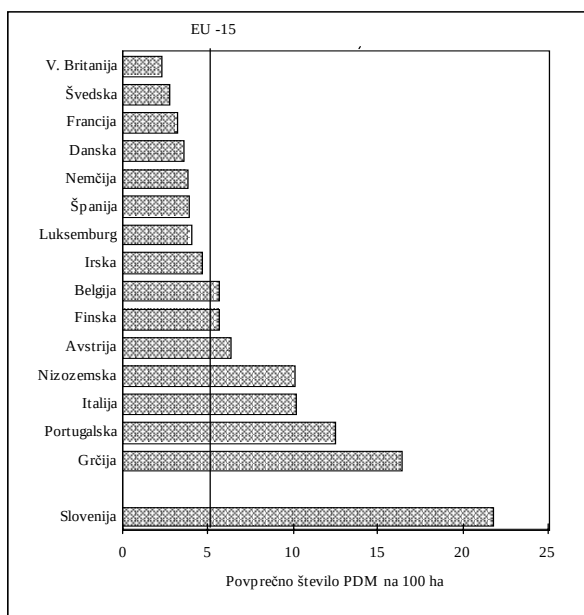
Graf. 13: Delež kmetij (s povprečnimi površinami)

Živinorejska usmerjenost slovenskih kmetij je še bolj enostranska kot poljedelska. Govedorejo kot prevladujočo tržno proizvodno usmeritev narekujejo že naravne danosti ter posredno velik delež travinja v strukturi kmetijske zemlje. Pomemben dejavnik pa je brez dvoma tudi velikostna struktura kmetij, ki je primerna predvsem za delovno in dohodkovno intenzivnejše živinorejske proizvodne usmeritve in manj za specializirane poljedelske oz. poljedelsko živinorejske usmeritve.

5.1.4.4.3 Socio-ekonomska struktura

Posledice neugodne velikostne strukture kmetij v Sloveniji se kažejo tudi v socio-ekonomski strukturi. Prevladujejo mešane kmetije, saj so gospodarstva premajhna, da bi lahko zagotovila dohodek samo iz kmetijske dejavnosti. V Sloveniji je le slabih 20% čistih kmetij. Majhne kmetije zaradi pogosto neugodnih naravnih razmer večinoma iščejo dohodek v delovno intenzivnih proizvodnih usmeritvah – govedoreji in priraji mleka.

Po podatkih popisa kmetijstva dela na slovenskih kmetijah okoli 100.000 polnovrednih delovnih moči (PDM). Število PDM na hektar kmetijske zemlje nadalje kaže na nizko splošno storilnost slovenskega kmetijstva. Na to v velikem obsegu vplivajo težke pridelovalne razmere, slabša tehnološka opremljenost, slaba strokovna izobraženost pridelovalcev ter predvsem izredno neugodna posestna in zemljiška struktura. V EU je v povprečju zaposlenih več kot štirikrat manj PDM na 100 ha kot v Sloveniji. Vse države članice EU imajo višjo delovno storilnost v kmetijstvu kot Slovenija.

Graf. 14: Povprečno število PDM na 100 ha kmetijskih zemljišč v EU-15 in Sloveniji

5.1.4.5 Obseg proizvodnje

Ker naravni strukturni pogoji narekujejo strukturo kmetijske proizvodnje v Sloveniji, živinoreja prevladuje z več kot 60% BKP, sledi ji pridelovanje poljščin s 34% deležem. Tudi proizvodnji sadja in vina predstavljata pomemben del kmetijske proizvodnje (okoli 12% BKP).

Obseg in struktura poljedelske proizvodnje sta v veliki meri usmerjena v pridelovanje poljščin za potrebe živinorejske proizvodnje – krma predstavlja slabo polovico skupne proizvodnje poljščin. Prevladujoča poljščina je koruza, ki pokriva okoli 40% obdelovalne zemlje, sledijo žita (20% obdelovalne zemlje) in krompir (10% obdelovalne zemlje). Pomemben del pridelovanja poljščin predstavljata sladkorna pesa in hmelj, slednji je tradicionalno izvozno usmerjen. Intenzivnost proizvodnje stalno narašča, čeprav povprečne žetve še vedno zaostajajo za tistimi v EU.

Obseg proizvodnje sadja letno zelo niha, predvsem zaradi različnih klimatskih pogojev. Raznoliki naravni pogoji omogočajo proizvodnjo različnih vrst sadja, nasploh pa v strukturi proizvodnje prevladujejo jabolka, sledijo hruške, breskve, višnje in češnje. Letna nihanja so opazna tudi v proizvodnji vina, čeprav je mogoče zaslediti postopno rast.

V strukturi živinorejske proizvodnje prevladuje govedoreja, v glavnem kombinirana proizvodnja mleka in mesa. Sledita prašičereja in perutninarstvo. V zadnjem času stalno naraščata ovčjereja in kozjereja. Pomembne spremembe je mogoče opaziti predvsem v perutninarstvu, kjer je mogoče zaznati občuten padec, predvsem zaradi izgube nekdanjih jugoslovanskih trgov. Negativno gibanje je mogoče opaziti tudi v govedoreji, kjer se je zmanjšalo skupno število živali. Intenzivnost proizvodnje pa je vseeno narasla, kar je povzročilo tudi rahlo rast celotne živinorejske proizvodnje. V prašičereji je mogoče opaziti nekatera tipična nihanja z rahlim trendom upadanja.

Preglednica 10: Struktura vrednosti skupne kmetijske proizvodnje v obdobju 1990-2000 (%)

	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Skupna kmetijska proizvodnja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Rastlinska proizvodnja	47,0	44,3	42,1	44,4	42,5	39,7	38,7
Poljščine	39,2	35,8	30,2	32,3	31,2	30,3	26,8
- Žita	7,3	8,6	8,7	8,9	9,0	6,8	7,5
- Industrijske rastline	2,2	2,8	3,0	3,1	3,3	3,4	2,4
- Zelenjava	15,2	9,5	8,7	8,4	5,5	6,0	6,1
- Krmne rastline	6,1	3,9	1,6	3,2	4,0	3,8	2,6
- Zelene krmne rastline	8,3	11,0	8,2	8,7	9,3	10,3	8,1
Sveže sadje	3,7	4,7	5,8	3,2	4,1	4,1	6,0
Grozdje	4,1	3,8	6,1	8,9	7,2	5,4	5,9
Živinorejska proizvodnja	52,9	55,7	57,9	55,6	57,5	60,3	61,3
- Govedo in mleko	25,5	31,9	32,7	30,1	31,3	34,7	36,7
- Prašiči	11,5	12,2	11,8	11,8	11,7	12,3	11,2
- Ovce, mleko in volna	0,1	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,9
- Perutnina in jajca	15,8	11,2	12,7	12,9	13,5	12,3	11,9
- Med	0,0	0,2	0,3	0,3	0,5	0,4	0,6

Vir: SURS in Kmetijski inštitut Slovenije

5.1.4.5.1 Zunanja trgovina

Delež Slovenije v mednarodni trgovini s kmetijskimi proizvodi je praktično zanemarljiv. Zunanja agroživilska tržna bilanca je tradicionalno negativna. Trgovina s kmetijskimi proizvodi predstavlja okoli 4% vsega slovenskega izvoza in 8,5% vsega slovenskega uvoza. Agroživilska tržna bilanca se je poslabšala v prehodnem obdobju. Leta 1996 se je izvoz kmetijskih proizvodov prvič povečal (za 3,5%) in uvoz prvič zmanjšal (za 3,1%). Zadnji razpoložljivi podatki kažejo, da delež izvoza v primerjavi z uvozom dosega 49%. Ta delež je občutno nižji od povprečnih razmerij med izvozom in uvozom v slovenski zunanji trgovini na splošno (90%).

Kot je razvidno iz preglednice 11, ima Slovenija pomembne viške le pri perutninskih izdelkih in mleku, določen delež v izvozu pa imajo tudi nekateri predelani proizvodi (govedina, mesni izdelki, kakovostna vina, pivo). Glavnino slovenskega uvoza predstavljajo žitarice, sladkor, olje in svinjina.

Preglednica 11: Samooskrba z nekaterimi glavnimi slovenskimi kmetijskimi proizvodi v obdobju 1992-2000 (%)

Proizvod*	1992	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Krušna žita, skupaj	37	50	50	55	57	48	48
- pšenica	43	56	52	44	54	41	63
- koruza	36	54	55	67	69	58	47
Sladkor	46	57	60	63	62	87	57
Krompir	101	97	96	100	95	95	-
Zelenjava	73	79	71	72	69	-	-
Sadje	74	70	69	53	59	58	-
Vino	83	73	95	82	105	93	-

Proizvod*	1992	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Meso, skupaj	104	94	96	95	94	95	-
- govedina	101	88	94	102	98	97	96
- svinjina	78	78	83	77	77	82	76
- perutnina	164	134	121	114	112	114	111
Jajca	115	109	107	106	100	99	-
Mleko	122	115	115	113	120	123	-

*: Delež domače pridelave v domači porabi

Vir: SURS in Kmetijski inštitut Slovenije

Za slovensko kmetijstvo so glavni tuji trgi še vedno nekdanje jugoslovanske republike, kamor je namenjena več kot polovica vrednosti celotnega izvoza kmetijskih proizvodov. EU, ki ima za razliko od Slovenije izredno uravnoteženo zunanjetrgovinsko bilanco, je glavni uvozni partner Slovenije, saj uvoz iz držav EU stalno narašča in sedaj znaša več kot 50%.

5.2 Dosedanji ukrepi, ki so se financirali iz proračuna RS

5.2.1 Krajska in okoljska plačila

5.2.1.1. Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

Izravnalna plačila so pomemben del Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SKP). Ti ukrepi igrajo pomembno vlogo povsod tam, kjer naravne in strukturne danosti ne omogočajo konkurenčnosti kmetijske pridelave (npr. v alpskih območjih), pač pa se kmetijstvu priznava tudi opravljanje drugih javnih funkcij. Izvajanje ukrepa je tudi eden od osrednjih delov reforme kmetijske politike v Sloveniji. Ti ukrepi so tržno nevtralni in podpirajo okolju prijazno kmetovanje s prehodom na proizvodno nevezana plačila. Program reforme slovenske kmetijske politike (1998) za ta območja se je uskladi s kriteriji in usmeritvami ES že v pristopnem obdobju. S programom tržno nevtralnih plačil se kmetijstvu in podeželskim območjem priznava večnamenskost in zagotavlja primerno obdelanost kmetijskih zemljišč ter uvajanje okolju prijaznih postopkov pridelave. Na ta način kmetijstvo opravlja družbeno pomembne storitve kot so ohranjanje poseljenosti, kulturne krajine, okolja, ki niso neposredno tržno merljive.

Dejstvo je, da se OMD običajno nahajajo na obrobju in so največkrat odmaknjena od večjih gospodarskih središč. Zaradi naravnih danosti so pogoji za življenje zelo oteženi, ekonomske razmere pa neugodne. S prostorskega, socialnega, kmetijskega in političnega vidika pa so ta območja ključni element strukturnega razvoja. Dolgoročni temeljni cilj kmetijske in socialne politike do območij s težjimi razmerami za pridelavo je ohranjanje funkcionalne sposobnosti teh območij. Upoštevajoč načela uravnoteženega eko-socialnega razvoja, so cilji uvedbe proizvodno nevezanih izravnalnih plačil v območjih s težjimi razmerami naslednji:

- zagotavljanje stabilne demografske strukture in trajne poseljenosti, ki je pomembna za ohranitev decentraliziranosti Slovenije,
- ohranjanje zemljiških in drugih potencialov, ki zagotavljajo čim večjo samostojnost teh območij,
- ohranjanje kulturne krajine, ki je osnova za uspešen razvoj turizma in rekreacije v naravnem okolju,
- ohranjanje v preteklosti doseženega ekološkega ravnotežja v prostoru, ki je pogoj za preprečevanje različnih naravnih nesreč,
- ohranjanje naravne in kulturne dediščine, ki prispeva k ohranjanju krajinske in narodne identitete.

Funkcije kmetijstva se tako iz osnovne funkcije pridelovanja hrane razširijo na družbeno pomembne funkcije obdelanosti krajine, odprtosti prostora in njegovega upravljanja z vidika ekonomije, strategije in ekologije. Osnovni pogoj za takšno delovanje pa je zadovoljiva poseljenost podeželskih območij.

V zadnjih desetih letih se usmeritve kmetijske politike glede OMD v EU in Sloveniji niso bistveno razlikovale. V obeh primerih so pogoji na teh območjih slabši kot v ravninskih predelih, zato je strukturna politika temu ustrezno prilagojena in z ukrepi želi izenačiti razlike, ki so posledica različnih pogojev za gospodarjenje na teh območjih. Izboljšanje ekonomskega položaja kmetov neposredno vpliva na ohranjanje poseljenosti in obdelanosti teh območij. V Programu reforme slovenske kmetijske politike so bili strukturni ukrepi za OMD vključeni v drugi steber reforme, kar skupaj z uvedbo direktnih plačil predstavlja eno od bistvenih preusmeritev slovenske kmetijske politike. Opredelitev OMD, vključno z veljavnimi kriteriji in postopki razvrstitve območij in kmetij, določa 110. člen Zakona o kmetijskih zemljiščih (UL RS, 55/2003).

Razgiban teren, visoke nadmorske višine, neugodne klimatske in pedološke razmere, oddaljenost in otežen dostop so glavni dejavniki, ki zavirajo razvoj kmetijstva na teh območjih. Zaradi različnih naravnih omejitvenih dejavnikov je proizvodna sposobnost zemljišč manjša, pridelava pa dražja. Ti neugodni pogoji uvrščajo Slovenijo med države z najtežjimi pogoji za kmetijsko pridelavo v Evropi. Več kot 70% kmetijskih zemljišč v Sloveniji je na območjih, kjer so proizvodne sposobnosti omejene, kar pomembno vpliva na konkurenčnost in prilagodljivost slovenskega kmetijstva.

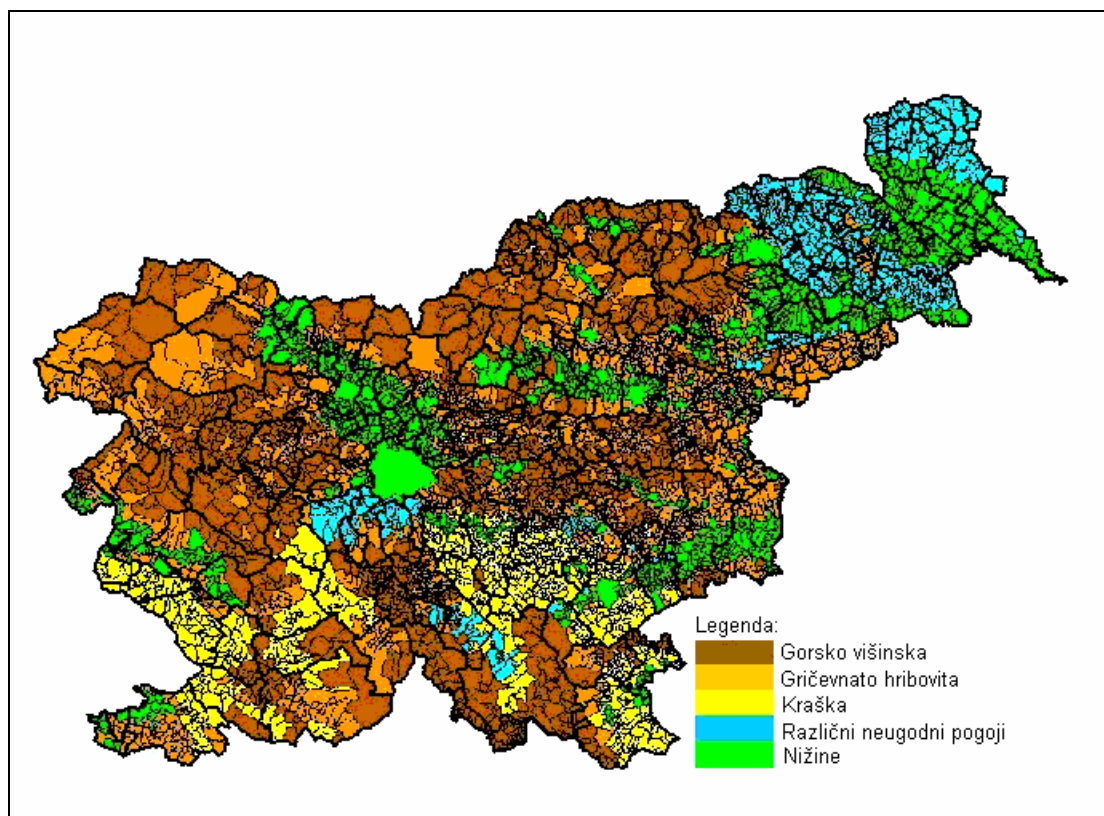
Na podlagi naravnih danosti, tehnoloških postopkov pridelave in socio-ekonomskih pogojev, OMD v Sloveniji vključujejo:

- gorsko višinska območja,
- gričevnato hribovita območja,
- kraška območja,
- druga območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (različni neugodni pogoji) in
- strme kmetije.

Razvrstitev je bila narejena na osnovi podatkov o naseljih, z izjemo strmih kmetij (elaborat »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki za kmetijstvo v Republiki Sloveniji«, 1990).

Praktično v vsaki slovenski občini, OMD predstavljajo relativno majhen del kmetijskih površin. To je posledica velike variabilnosti klimatskih, pedoloških, geoloških in morfoloških razmer. Pri določitvi kriterijev v 80-ih letih so bili za opredelitev naselij in kmetij v gorsko višinskih območjih uporabljeni podobni kriteriji kot v Švici, Avstriji in Južni Tirolski. Pred uvedbo sistema v Sloveniji, pa se je izvedlo še testiranje glede na specifične naravne in socialne razmere. Razvrstitev naselij in/ali kmetij v gorsko višinska in gričevnato hribovita območja upošteva tako naravne kot ekonomske in socialne vidike, ki so:

- konfiguracija terena, ki omejuje ali onemogoča uporabo kmetijske mehanizacije,
- specifične klimatske in pedološke pogoje, ki vplivajo na pridelek,
- oddaljenost kmetij od gospodarskih in upravnih središč,
- dostopnost do kmetij,
- nadmorska višina.

Slika 11: OMD v Sloveniji razvrščena po naseljih

Kmetije, ki so se nahajajo znotraj hribovskega območja, kjer so izredno težki pogoji, t.j. strmi nagibi, so uvrščene v posebno kategorijo t.i. strmih kmetij. Te kmetije so upravičene do enakih podpor kot kmetije na gorskih območjih.

Značilnosti Krasa močno otežujejo kmetijsko proizvodnjo in omejujejo rabo kmetijskih zemljišč. To so predvsem specifični elementi kraškega sveta, kot so apnenčasti teren, različna globina tal, razgiban mikro relief, vrtače, poplavna polja in drugi kraški pojavi. Geografski inštitut Univerze v Ljubljani je naselja na Krasu glede na intenziteto kraških pojavov razvrstil v dve kategoriji.

Druga OMD vključujejo širša območja naselij, kjer je prišlo do deagrarnizacije in izseljevanja zaradi oteženega razvoja infrastrukture in drugih gospodarskih panog. V to skupino so uvrščena geografsko manj razvita območja (Goričko in Slovenske Gorice) in poplavna območja (Ljubljansko barje, področja ob Krki in Dravinji), kjer je pridelava omejena zaradi specifičnih pogojev pridelave.

Preglednica 12: Proizvodne in ekonomske značilnosti gospodarstev v OMD v obdobju 2000-2002

KMG		Gorsko višinska	Gričevnato hribovita	Kraška	Različni neugodni pogoji	Strme kmetije	Planine	Skupaj
Indikator								
Upravičenci skupaj	2000							
	število	11.950	11.732	5.507	9.379	2.205	-	40.773
	delež (%)	29,3	28,8	13,5	23,0	5,4	-	100
	2001							
	število	12.544	13.052	5.850	10.233	2.292	235	44.206
	delež (%)	28,4	29,5	13,2	23,1	5,2	0,5	100

KMG		Gorsko višinska	Gričevnato hribovita	Kraška	Različni neugodni pogoji	Strme kmetije	Planine	Skupaj
Indikator								
	2002 število delež (%)	12.848 28,1	13.786 30,2	6.025 13,2	10.453 22,8	2.378 5,2	213 0,5	45.703 100
Površine, za katere so bila dodeljena plačila	2000 ha delež (%)	90.820 35,3	62.065 24,1	35.691 13,9	53.842 20,9	15.051 5,8	- -	257.469 100
	2001 ha delež (%)	99.399 33,1	74.014 24,6	39.470 13,1	63.298 21,1	17.637 5,9	6.706 2,2	300.526 100
	2002 ha delež (%)	100.845 32,5	77.498 25,0	41.702 13,5	64.747 20,9	18.467 6,0	6.502 2,1	309.761 100
	2002 ha delež (%)	100.845 32,5	77.498 25,0	41.702 13,5	64.747 20,9	18.467 6,0	6.502 2,1	309.761 100
Plačila skupaj	2000 (000 SIT) delež (%)	1.447.991 43,1	684.584 20,4	395.376 11,8	593.232 17,7	235.241 7,0	- -	3.356.424 100
	2001 (000 SIT) delež (%)	1.590.377 41,1	814.159 21,0	434.170 11,2	696.286 18,0	282.192 7,3	53.651 1,4	3.870.837 100
	2002 (000 SIT) delež (%)	1.814.458 41,0	937.118 21,2	504.293 11,4	783.157 17,7	332.286 7,5	57.214 1,3	4.428.526 100
	2002 (000 SIT) delež (%)	1.814.458 41,0	937.118 21,2	504.293 11,4	783.157 17,7	332.286 7,5	57.214 1,3	4.428.526 100
Plačila na hektar	2000 (SIT)	16.000	11.000	11.000	11.000	16.000	-	-
	2001 (SIT)	16.000	11.000	11.000	11.000	16.000	8.000	-
	2002 (SIT)	18.000	12.100	12.100	12.100	18.000	8.800	-

Razvrstitev naselij in kmetij na nivoju prejšnjih občin (sedanjih upravnih enot) je opisana v elaboratu »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki za kmetijstvo v Republiki Sloveniji« (1990) in kasneje urejena z Zakonu o kmetijskih zemljiščih (UL RS, št. 55/2003). Razvrstitev naselij je prikazana na sliki 11.

Skladno z Nacionalnim programom reforme kmetijstva, uredba o uvedbi finančnih intervencij za ohranjanje in razvoj kmetijstva ter proizvodnjo hrane za leto 2000 predstavlja dokončen prehod na izravnalna plačila za OMD – plačila na hektar kmetijskih zemljišč.

Kot je razvidno iz preglednice 12, je v prvem letu po uveljavitvi novega sistema plačila za izravnano proizvodnih stroškov prejelo 40.773 kmetijskih gospodarstev. Od skupno 257.469 ha kmetijskih zemljišč, za katere je bil vložen zahtevek za plačila, jih več kot tretjina (35,3%) leži v gorsko višinskih območjih. Ta območja so prejela tudi največji delež izravnalnih plačil (43,1%). V drugem letu izvajanja ukrepa OMD se je število upravičencev, ki so uveljavljali izravnalna plačila za 300.526 ha kmetijskih zemljišč povečalo na 44.206.

5.2.1.2 Kmetijsko okoljski ukrepi

Kmetijsko okoljski ukrepi so usmerjeni v uvajanje okolju prijaznih načinov pridelave, ki se odražajo v ohranjanju rodovitnosti tal, varovanju okolja, ohranjanju biotske raznovrstnosti in tradicionalne podeželske krajine. Namen teh ukrepov je uvajanje kmetijske pridelave, ki ustreza potrebam potrošnikov in varuje zdravje ljudi ter zagotavlja trajnostno rabo naravnih virov. Na podlagi strateških usmeritev Programa razvoja kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000-2002 ter Programa reforme kmetijske politike 1999-2002, se krajinski in okoljski ukrepi izvajajo že od leta 1999, nekateri od njih pa celo prej, in sicer:

1. Pohorje Beef

Ukrep Reja govedi »Pohorje beef« se je izvajal v letih 1995-2000 z namenom uveljavitve zahtevnejše tehnologije reje govedi za prirejo visoko kvalitetnega mesa mlade govedi na geografsko omejenem območju Pohorja, kjer prevladuje tradicionalna govedoreja s pašništvom. Ukrep je temeljil na križanju med čisto pasemskimi kravami svetlo lisaste pasme in biki 'limousin', pri čemer so bili vsi potomci križanci namenjeni za zakol. Izvajanje ukrepa se je odražalo v visoki kvaliteti pridelanega mesa mlade govedi, pri čemer je reja te govedi prispevala tudi k ohranjanju obdelanosti in poseljenosti območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost na področju Pohorja. Večina kmetijskih gospodarstev na tem območju se je usmerila v rejo govedi »Pohorje beef«, ki pa je od leta 2001 vključena v ekološko kontrolo. Pri izvajanju ukrepa so problem predstavljale predvsem premajhne količine pridelanega mesa, izkazala pa se je tudi potreba po investicijah za ureditev hlevov in izgradnjo manjše klavnice.

2. Preprečevanje erozije vinogradov

Zmanjševanju potencialne nevarnosti za erozijo zemlje na vinogradniških legah v nagibu je bil namenjen ukrep preprečevanje erozije vinogradov z najmanj 20% nagibom, ki se je pričel izvajati v letu 2000. Ukrep je spodbudil precejšnje zanimanje pri pridelovalcih, saj je v primerjavi s podatki o površinah vinogradov iz registra pridelovalcev grozdja in vina zajel okoli 50% vinogradov z nagibom nad 20%, v katerih so bila tla zato zaščitena pred erozijo. Izvajanje tega ukrepa pa je prispevalo tudi k ozaveščenju kmetovalcev o nujnosti zatavljanja vinogradov kot načina zaščite tal proti eroziji. V letu 2001 se je ta ukrep preoblikoval v nov ukrep z nekoliko spremenjenimi pogoji za izvajanje. Nov ukrep z naslovom *Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu* je postal sestavni del Slovenskega kmetijsko okoljskega programa, vendar se v letu 2001 ni izvajal. Cilj novega ukrepa je zmanjševanje erozije v sadovnjakih in vinogradih z zasaditvijo obdelovalnih površin s primerno vegetacijo proti plazenju in zmanjševanje erozije.

3. Slovenski kmetijski okoljski program

Da bi spodbudili kmetovalce za prehod od uveljavljenih konvencionalnih oblik gospodarjenja na okolju bolj prijazne načine kmetovanja, je Vlada RS v letu 2001 sprejela Slovenski kmetijski okoljski program 2001-2006 (v nadaljevanju: SKOP), ki ni ozko proizvodno usmerjen, ampak upošteva tudi ekološke, socialne in prostorsko poselitvene vidike podeželja. Ta program je s posebnim poudarkom na okoljski komponenti razdeljen na tri osnovne skupine, ki določajo naravo in vsebino ukrepov neposrednih plačil:

- I. skupina: zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje (9 ukrepov),
- II. skupina: ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine (8 ukrepov),
- III. skupina: varovanje zavarovanih območij (5 ukrepov).

V IV. skupino sta vključena izobraževanje in promocija, ki sicer nista zasnovana kot ukrepa plačil na površino. Izobraževalni programi so namenjeni kmetom ter uslužbencem državne uprave in javnih zavodov. Sodelovanje v procesu izobraževanja je za kmete, ki so vključeni v kmetijsko okoljske ukrepe, obvezno. S promocijskimi aktivnostmi se SKOP in njegov pomen predstavlja širši javnosti, pri čemer so potrošniki informirani tudi o novostih in kakovosti sonaravno pridelanih kmetijskih proizvodov in živil.

V tem času je SKOP vključeval 22 ukrepov ter izobraževanje in promocijo in se je na podlagi letne uredbe na ravni cele države v letu 2001 začel poskusno izvajati z 10 ukrepi, v letu 2002 se je izvajalo 12 ukrepov in v letu 2003 že 14 ukrepov (preglednica 13).

Preglednica 13: Ukrepi SKOP v obdobju 2001-2003

Skupina	Ukrep	2001	2002	2003
I. Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje	Zmanjšanje obremenitve obdelanih kmetijskih zemljišč	-	-	-
	Odpravljanje zaraščanja	+	+	+
	Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	-	-	-
	Ohranjanje kolobarja	+	+	+
	Ozelenitev njivskih površin	-	+	+
	Integrirano sadjarstvo	+	+	+
	Integrirano vinogradništvo	+	+	+
	Integrirano vrtnarstvo	+	+	+
	Ekološko kmetovanje	+	+	+
II. Ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine	Planinska paša	+	+	+
	Košnja strmih travnikov	-	-	-
	Košnja grbinastih travnikov	-	-	-
	Travniški sadovnjaki	+	+	+
	Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali	-	-	-
	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	-	-	-
	Sonaravna reja domačih živali	+	+	+
	Ohranjanje ekstenzivnega travinja	-	-	+
III. Varovanje zavarovanih območij	Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih	+	+	+
	Prestrukturiranje reje domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	-	+	+
	Ohranjanje habitatov ogroženih vrst ptic	-	-	-
	Pokritost tal na vodo varstvenem območju	-	-	+
	Zatravljanje in praha	-	-	-
IV. Izobraževanje in promocija	Izobraževanje	+	+	+
	Promocija	+	+	+

+ : ukrep se je izvajal

- : ukrep se ni izvajal

Do kmetijsko okoljskih plačil so bila upravičena kmetijska gospodarstva, ki so izvajala vsaj en ukrep ter pri različnih načinih kmetovanja upoštevala zahteve varovanja okolja, vzdrževala življenjski prostor mnogih rastlinskih in živalskih vrst ter s tem prispevala k ohranjanju poseljenosti in obdelanosti podeželja. Pristop v program je bil prostovoljen, kmetje so sami izbrali ukrepe, ki so jih izvajali na delu ali celotni kmetiji. S podpisom petletne pogodbe, ki so jo upravičenci sklenili z Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju: AKTRP), so se obvezali, da bodo ves čas trajanja kmetijsko okoljskega programa skladno s predpisanimi pogoji izvajali ukrep oz. ukrepe, s katerimi so se vključili v program. Pri izvajanju kmetijsko okoljskih ukrepov so morali upravičenci dosledno upoštevati vse obveznosti, ki jih določajo posamezni ukrepi ter ves čas trajanja programa obvezno in sproti voditi evidenco o vseh delovnih opravilih, ki se izvajajo pri izbranih ukrepih. Kmetijsko okoljska plačila so se dodelila upravičencem na ravni cele države na podlagi proračunskih sredstev in letne uredbe, ki je določala ukrepe, ki so se izvajali v tekočem letu. Ob vstopu Slovenije v EU se bo pogodba preverila oz. spremenila, ker se bodo kmetijsko okoljski ukrepi izvajali v okviru PRP 2004-2006.

Kmetijsko gospodarstvo, ki je izvajalo kmetijsko okoljske ukrepe, je moralo izpolnjevati tudi vse pogoje, ki jih zahteva Integrirani administrativni in kontrolni sistem (v nadaljevanju: IAKS), za celoten čas trajanja programa, kot je to določeno v predpisih o dodeljevanju plačil.

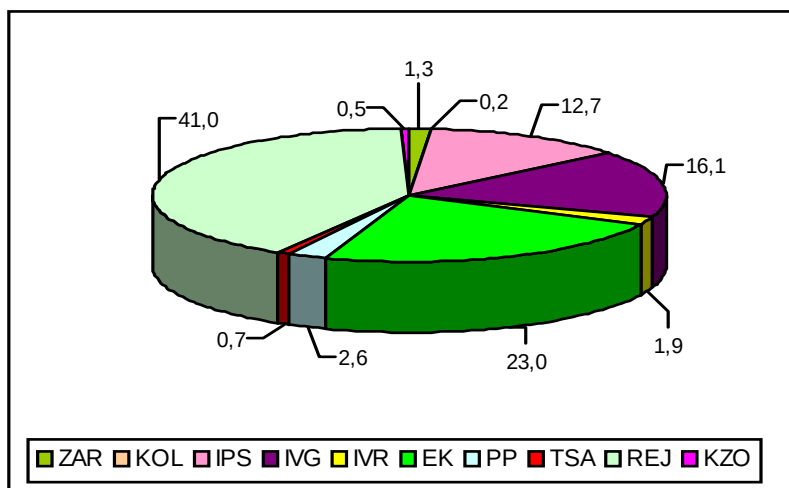
Administrativne postopke za dodeljevanje sredstev za ukrepe SKOP je izvajala AKTRP. Nadzor je vključeval IAKS ter v tem sklopu tudi inšpekcijske preglede na terenu, ki so letno naključno zajeli 5% upravičencev, vključenih v program. Plačila so se izplačevala kot podpore v tekočem letu.

Kontrola nad izvajanjem ukrepov in nadzor nad porabo proračunskih sredstev je izvajal Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, skladno z zakonom. Kmetijski inšpektorji so imeli pravico preverjati izpolnjevanje pogojev na kmetijskem gospodarstvu, zlasti izpolnjevanje predpisanih pogojev za posamezne ukrepe in upravičenost do zaprosenih ali že izplačanih plačil.

Kontrola izvajanja in izpolnjevanja pogojev za dodelitev proračunskih sredstev za posamezne kmetijsko okoljske ukrepe je bila ločena in je potekala dodatno h kontroli, ki se je izvajala v okviru kontrolnih organizacij za integrirano in ekološko pridelavo z namenom pridobitve certifikata.

Do leta 2003 so se kmetijsko okoljski ukrepi v obliki državne pomoči v celoti financirali iz proračuna RS. Od leta 2004 naprej, pa se bo 21 ukrepov SKOP izvajalo v okviru PRP 2004-2006, izobraževanje in promocija pa kot tehnična pomoč, v skladu z Uredbo 1257/99 in Uredbo Komisije (ES) št. 817/2004. Število ukrepov se je zmanjšalo od 22 na 21. Glede na značilnosti živinorejske proizvodnje v Sloveniji, se je pokazalo, da ukrep Zmanjšanje obremenitve obdelanih kmetijskih zemljišč ni smiselno, medtem ko je bil ukrep Odpravljanje zaraščanja ukinjen. Prvi ukrep je nadomestil ukrep Integrirano poljedelstvo, za katerega je interes med pridelovalci precejšen. V letu 2004 se bodo vsi kmetijsko okoljski ukrepi izvajali v okviru PRP na podlagi veljavnih predpisov v RS in ES.

Odziv pridelovalcev na SKOP je bil razmeroma velik, saj je v prvem letu izvajanja za kmetijsko okoljska plačila zaprosilo dobrih 20% vseh kmetijskih gospodarstev. Skupno je bilo izplačanih 1.393.680.692 SIT, največ (41,0%) za ukrep sonaravna reja domačih živali (REJ) (graf. 15). V letu 2001¹ je kmetijsko okoljske ukrepe izvajalo 11.400 kmetijskih gospodarstev na 93.736 ha, v letu 2002², 11.859 kmetijskih gospodarstev na 110.849 ha in v letu 2003³, 12.422 kmetijskih gospodarstev na 124.838 ha. V primerjavi z letom 2001, se je v letu 2002 obseg površin vključenih v kmetijsko okoljske ukrepe povečal za približno 18% in v letu 2003 za okoli 33%.

Graf. 15: Sredstva (%), namenjena kmetijskim gospodarstvom za izvajanje kmetijsko okoljskih ukrepov v letu 2001

Ukrepi I. skupine so že v prvem letu izvajanja (2001) naleteli na dober odziv pri pridelovalcih. Pri integriranem sadjarstvu (IPS), integriranem vrtnarstvu (IVR) in ekološkem kmetovanju (EK), ki so se začeli izvajati pred letom 2001, pa se kaže trend povečevanja vključenosti kmetijskih gospodarstev v te ukrepe, saj njihovo število narašča z leti po uveljavitvi ukrepov.

Pozitivni vplivi izvajanja teh ukrepov so se odrazili v zmanjšanju deleža površin v zaraščanju na kmetijskih gospodarstvih in nadaljnji rabi očiščenih zemljišč, nadzorovani uporabi gnojil, substratov in fitofarmaceutskih sredstev, zmanjševanju negativnih vplivov kmetovanja na okolje, izboljšani setveni strukturi, izboljšani kakovosti prehrane (manj ostankov kemičnih sredstev v živilih) ter zagotavljanju potencialnega zdravja potrošnikov. Pri ukrepih integrirane pridelave in ekološkega kmetovanja pa so certifikati, ki jih pridelovalcem izda kontrolni organ, potrošnikom zagotavljali zeleno kakovost ter jamčili, da je pridelava potekala na integriran oz. ekološki način.

Preglednica 14: Število kmetijskih gospodarstev (KMG) (izdan certifikat) in površine (ha) vključene v integrirano in ekološko pridelavo v letih 1999-2003

Ukrep	1999		2000		2001		2002		2003	
	KMG	ha	KMG	ha	KMG	ha	KMG	ha	KMG	ha
Integrirano sadjarstvo	451	2.334	549	3.085	676	3.397	660	3.336	845	3.603
Integrirano vinogradništvo	*	*	*	*	505	4.334	1.176	6.084	1.688	6.939
Integrirano vrtnarstvo	43	117	111	333	176	518	222	710	343	899
Ekološko kmetovanje**	41	355	281	3.009	661	8.331	897	11.762	1.341	18.945

*: Ukrep se ni izvajal

**: Izdan certifikat ali pozitivno poročilo

Vir: AKTRP

¹ Vir: AKTRP, stanje na dan 22.10.2002

² Vir: AKTRP, stanje na dan 12.2.2003

³ Vir: AKTRP, stanje na dan 3.2.2004

Učinki ukrepov II. skupine so se odražali v ohranjanju obdelanosti gorskih območij in tradicionalnih oblik kmetovanja, ohranjanju značilne krajine in habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste, ohranjanju travinja in preprečevanju zaraščanja, zagotavljanju na kmetijskih gospodarstvih pridelane krme za živali ter zdravih in kakovostnih živilskih proizvodov. Podpore za travniške sadovnjake so, v povezavi z nacionalnim projektom »Oživitev travniških sadovnjakov in sadnih vrtov Slovenije«, v okviru katerega so se izvajale praktične aplikacije oživitve in oskrbe travniških sadovnjakov ter programi predelave sadja, prispevale k oživitvi teh sadovnjakov ter ohranjanju biotske raznovrstnosti in tradicionalne kulturne krajine.

Ukrepi III. skupine so bili namenjena ohranjanju obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih, tradicionalnim načinom kmetovanja, ustvarjanju pogojev za sobivanje velikih zveri in ohranjanju zelenega pokrova na vodo varstvenih območjih preko celega leta, s ciljem izravnave stroškov zaradi posebnih okoljskih razmer. Ti ukrepi so se izvajali na območju Triglavskega narodnega parka, v območjih nekaterih regijskih parkov (Kozjanski park, Park Škocjanske jame, Notranjski regijski park) in v ostalih zavarovanih območjih (Krajski park Kolpa, Krajski park Lahinja, Krajski park Topla, Drava, Jareninski dol, Jeruzalemsko-ormoške gorice, Kamenski-Hrastovec, Kum, Ljutomerski ribniki in Jeruzalemske gorice, Mrzlica, Ponikovski kras, Rački ribniki-Požeg, Šturmovci, Zgornja Idrija, Planinsko polje, Robanov kot, Logarska dolina, Zelenci, Potok Bičje in močvirni biotopi, Jovsi, Globodolsko polje, Strunjan), v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri in nekaterih vodo varstvenih območjih.

Pri izvajanju ukrepov SKOP je problem predstavljalo pomanjkanje proračunskih sredstev, posledično pa je bila prenizka tudi višina plačil na ha.

V okviru IV. skupine so se sredstva namenjala izobraževanju in promociji. Izobraževalni programi so bili namenjeni kmetom in uslužbencem državne uprave ter javnih zavodov. Ti programi so prispevali k razumevanju odnosa med kmetijstvom in okoljem, nudenju pomoči pri izvajanju in izpopolnitvi postopkov kmetijske pridelave, skladnih z ohranjanjem in razvojem kmetijske krajine, varovanju okolja in biotske raznovrstnosti, zagotavljanju higienskih standardov ter okolju in živalim prijazne reje, učinkovitemu kmetovanju na zavarovanih območjih ter posredovanju znanja kmetom za vzpostavitev in vodenje ekonomsko učinkovitih sonaravnih kmetijskih gospodarstev. Izobraževalni programi so prispevali k raznolikosti, konkurenčnosti in promociji kmetij, nenazadnje pa je izobraževanje omogočalo tudi uspešnejše izvajanje ukrepov SKOP.

Da bi SKOP predstavili čim širšemu krogu ljudi in ozavešili javnost o pomembnosti trajnostnega ohranjanja in razvoja kmetijstva na podeželju, so bile v letih 2001-2003 izdane tudi tematske publikacije in izdelani prikazi programa na spletnih straneh.

Publikacije na temo SKOP so bile natisnjene v različnih oblikah. Knjižica s podrobno predstavitvijo ukrepov programa je bila namenjena kmetom. Kot pripomoček pri obveznem vodenju evidenc, ki jih morajo voditi kmetijska gospodarstva, ki se vključijo v izvajanje ukrepov tega programa, pa tudi obrazci »Evidence o delovnih opravilih«. Knjižico in evidence so kmetje prejeli na območnih enotah kmetijske svetovalne službe.

Celoten program je bil natisnjen tudi v obliki brošure v slovenskem in angleškem jeziku, ki je bila posredovana splošnim in šolskim knjižnicam, občinam ter drugim institucijam, ki se ukvarjajo s kmetijsko okoljsko problematiko. Ukrepi SKOP so bili predstavljeni tudi v obliki zloženke, prav tako v obliki zloženke pa so bili podrobneje predstavljeni tudi integrirana pridelava, ekološko kmetovanje in planinska paša (Integrirano sadjarstvo, Integrirano vinogradništvo, Integrirano vrtnarstvo, Integrirano poljedelstvo, Ekološki pridelki in ekološka živila, Paša v slovenskih gorah, Paša v Kamniško-Savinjskih Alpah). Zloženke so bile natisnjene v slovenskem in angleškem jeziku.

Za namene izvajanja integrirane pridelave so bili natisnjeni naslednji pravilniki: »Pravilnik o integrirani pridelavi sadja«, »Pravilnik o integrirani pridelavi grozdja in vina«, »Pravilnik o integrirani pridelavi zelenjave« in »Pravilnik o integrirani pridelavi poljščin«, vključno s tehnološkimi navodili. V slovenskem in angleškem jeziku pa sta bila natisnjena tudi »Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil« in Pravilnik o določitvi območij v Republiki Sloveniji, ki so primerna za ekološko čebelarjenje.

Informiranje javnosti o sonaravno pridelanih kmetijskih proizvodih in živilih je potekalo preko sredstev javnega obveščanja (televizija, radio, plakati, zloženke) in ob posebnih dogodkih, kot so sejmi, javne predstavitve ipd.

Pri pripravi SKOP in kasnejšem izvajanju ukrepov je bil dan poudarek tudi sodelovanju med vladnimi institucijami (predvsem: MKGP in MOPE, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, Zavod za gozdove), univerzami (izobraževalnimi ustanovami), lokalnimi skupnostmi, kmeti in nevladnimi organizacijami (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zveza združenj ekoloških kmetov, DOPPS itd.).

5.2.2 Strukturni ukrepi in ukrepi razvoja podeželja

Strukturni ukrepi in ukrepi razvoja podeželja so pomembno vplivali na Program razvoja podeželja. Večina teh ukrepov je bila investicijsko naravna in je vključena v EPD ali druge oblike strukturnih državnih pomoči.

Ti ukrepi so vključevali:

- *Naložbe v kmetijska gospodarstva*

Republika Slovenija izvaja ukrep Naložbe v kmetijska gospodarstva na celotnem ozemlju za tako rekoč vse sektorje primarne kmetijske proizvodnje. Do leta 1994 so ukrepi investicijske politike zadevali investicije v nakup, obnovo ali razširitev vseh oblik osnovnih sredstev. Po letu 1994 so postali ukrepi bolj specifični in ciljno usmerjeni. Od leta 1996 dalje ima pomembno vlogo tudi Sklad za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja d.o.o., ki z dodeljevanjem dodatnih finančnih sredstev v obliki ugodnih kreditov in jamstev spodbuja investicijska vlaganja v kmetijstvo.

- *Obnova trajnih nasadov*

Obnova trajnih nasadov vključuje obnovo vinogradov, sadovnjakov in oljčnikov ter izgradnjo nasadov jagod in špargljev. V zadnjih petih letih je bilo za obnovo trajnih nasadov dodeljeno 4.023.565.558,00 SIT nepovratnih sredstev in obnovljenih ali zgrajenih 3.697,17 ha trajnih nasadov na 6.996 kmetijskih gospodarstvih. Delež podpore se je gibal med 20 in 30% stroškov izgradnje trajnega nasada.

- *Programi podpor za prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev*

V sklopu teh programov so se dodeljevale podpore investicijskim projektom namenjenih prestrukturiranju in prenovi kmetijske proizvodnje na kmetijskih gospodarstvih (fizične in pravne osebe) ter projektom dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. V obdobju od leta 1997 do leta 2001 je MKGP v okviru samostojnih javnih razpisov dodelilo 1.736.298.921,00 SIT nepovratnih sredstev 1.481 investicijskim projektom, od tega 943.789.638,00 SIT nepovratnih sredstev 1.347 projektom na kmetijah in 792.509.283,00 SIT nepovratnih sredstev 134 projektom kmetijskih podjetij in zadrug. V okviru skupnih javnih razpisov MKGP in Javnega sklada pa je bilo v tem obdobju dodeljeno 3.302.137.596,00 SIT nepovratnih sredstev MKGP 2.383 investicijskim projektom, od tega 2.643.222.734,00 SIT nepovratnih sredstev 2.335 projektom na kmetijah ter 658.914.862,00 SIT nepovratnih sredstev 48 projektom kmetijskih podjetij in zadrug. Poleg tega je MKGP dodatno pripomoglo k hitrejši izvedbi investicij saj je v letih od 1997 do vključno 1999 regresiralo obresti v času moratorija na odplačilo dodeljenih kreditov Javnega sklada.

5.2.2.1 Dosedanji učinki in problemi pri izvajanju ukrepov

Republika Slovenija je z izvajanjem ukrepov v obdobju od leta 1997 do 2001 dosegla pomembne premike na področju prestrukturiranja in preнове kmetijske proizvodnje. Urejenih je bilo dovolj skladiščnih kapacitet za skladiščenje in dodelavo svežega sadja pridelanega v Sloveniji, s čimer so se vzpostavili pogoji za enakovreden nastop pridelovalcev sadja na domačem in tujem trgu.

V sadjarstvu in vinogradništvu, ki sta za slovensko kmetijstvo pomembni gospodarski panogi, je bilo obnovljenih 941 ha sadovnjakov in 2.512 ha vinogradov, kar predstavlja glede na uradne statistične podatke skoraj eno petino vseh intenzivnih sadovnjakov oz. eno sedmino vseh vinogradov.

Na ostalem področju prestrukturiranja in modernizacije kmetijske proizvodnje je bilo v tem obdobju dodeljenih 1.451.424.145,00 SIT nepovratnih sredstev 182 investicijskim projektom kmetijskih podjetij in zadrug, s čimer so ob 20% povprečnem deležu bila spodbujena njihova lastna vlaganja v višini 5,8 mrd SIT in 3.587.012.372,00 SIT nepovratnih sredstev 3.682 investicijskim projektom na kmetijah, s tem pa so ob 20% povprečnem deležu bila spodbujena njihova lastna vlaganja v višini skoraj 18 mrd SIT.

Načrtovanje in izvajanje ukrepa *Naložbe v kmetijska gospodarstva* je bilo v preteklih letih razdeljeno na različne posamične programe pomoči, kar je onemogočalo vodenje enotne in učinkovite kmetijske strukturne politike ter učinkovito spremljanje doseženih rezultatov, hkrati pa je povzročalo zmedo tudi samim kmetijskim proizvajalcem. V letu 2000 se je začelo s postopnim združevanjem teh programov, s čimer se bo nadaljevalo tudi v prihodnje.

Sedanje analize kažejo, da je kmetijska pridelava v Republiki Sloveniji še vedno precej razdrobljena in premalo tržno usmerjena. To velja zlasti za družinske kmetije, kjer je manjša velikost kmetijskega gospodarstva v veliki meri posledica agrarne politike v preteklosti (zemljiški maksimum 10 ha). Zato je potrebno še naprej spodbujati družinske kmetije, da iščejo nove dohodkovne vire v dopolnilnih dejavnostih na kmetijah (npr. predelava lastnih pridelkov, kogeneracija energije iz biomase in bioplina na kmetijah, kmečki turizem, domača obrt itd.). Tržna usmeritev, skupni tržni nastopi in zmanjševanje stroškov kmetijske pridelave ostajajo glavna usmeritev pri načrtovanju tega ukrepa tudi v prihodnje. Glede na to, da postajata skrb za okolje in za dobrobit živali pri kmetijski proizvodnji izjemno pomembna dejavnika, bo tudi v prihodnje dana posebna pozornost spodbujanju investicij v biološko in integrirano pridelavo hrane ter investicij v živalim prijazne načine in vrste reje (npr. hlevi za prosto rejo).

5.3 Aktivnosti, ki jih je sofinancirala EU

5.3.1 PHARE Nacionalni program – Kmetijstvo

1. Pomoč pred letom 1995

Sredstva EU: 0,25 MECU

Leta 1995 je deset mesečni študij nemške GFA, ki je bil financiran s strani EU (SLO 94 E 32), podpiral ustanovitev poskusnega kmetijskega centra Jable kot samostojne institucije. Leta 1998 je Federativna Republika Nemčija na bilateralni ravni financirala nadgradnjo projekta.

2. Nacionalni program 1995 (št. programa: SL9504)

Sredstva EU: 0,5 MECU

Na podlagi javnega razpisa je bila sklenjena pogodba s svetovalno agencijo ATA Agriconsulting Europe in ustanovljena PHARE-ESPU (PHARE pisarna) kot pomoč pri vstopu v EU. Njene naloge so bile: generalno svetovanje, izobraževanje in priprava programov ter upravljanje s sredstvi različnih PHARE programov na MKGP. Nabavljena je bila računalniška oprema skupaj s telefaksom, kopirnim strojem in avto Fiat Bravo. Sredstva so bila na razpolago tudi za študijske obiske EU strokovnjakov na področju veterinarske kontrole in kontrole varstva rastlin kakor tudi za strokovne obiske slovenskih strokovnjakov v EU.

3. Nacionalni program za Slovenijo 1996 (št. programa: SL9602)

Sredstva EU: 0,5 MECU

Program je bil osredotočen na priporočila Bele knjige glede izboljšanja osnov kmetijske politike in vzpostavitve pogojev za delovanje notranjega trga – veterinarske kontrole in kontrole varstva živali. Izvedene so bile osnovne analize glede razmer in zahtev MKGP in kmetijske politike. Nabavljena je bila oprema za Veterinarski inštitut RS in za Biološki inštitut RS.

4. Nacionalni operativni program 1997 – Slovenija (št. programa: SL9704)

FWC: ATA, Agriconsulting Temporary Association, Belgija

Sredstva EU: 1,25 MECU

Program je bil nadaljevanje Nacionalnega operativnega programa iz leta 1996, kateri je vključeval veterinarsko kontrolo, kontrolo varstva rastlin in razvoj informacijskega sistema. Poudarek je bil dan izobraževanju, pripravi priročnikov, študijskim obiskom ter nabavi laboratorijske in druge opreme. Nabavljena je bila najbolj nujna IT oprema (strežniki) za vzpostavitev mreže v skladu s programom. Del sredstev je bil namenjen za zagotovitev strokovne pomoči na področju veterinarske kontrole in kontrole varstva rastlin, za kar je bila tudi sklenjena FWC pogodba s partnerjem ATA.

5. Nacionalni program 1998 za Slovenijo (št. programa: SI 9805 in SI 9806)

- Izgradnja veterinarskih in fitosanitarnih kapacitet na obmejnih inšpekcijskih mestih – tehnična pomoč (št. projekta: SI-9806.01.0002)

Št. pogodbe: SI-9806.01.0002

Partner: COWI, Danska

Sredstva EU: 249.153,00 € (angažirano)

Splošni cilj je omogočiti Sloveniji izvajanje pravnega reda ES na področju zaščite prihodnje zunanje meje EU glede na standarde in postopke EU, Schengenski pravni red in IV. poglavje pogodbe, ki ustanavlja Evropsko komisijo ter veterinarske in fitosanitarne inšpekcijske kapacitete in postopke v skladu z EU standardi na mejnem prehodu Obrežje. Pripravili so se dokumenti za ustanovitev in opremo veterinarskih in fitosanitarnih inšpekcijskih kapacitet na obmejnem inšpekcijskem mestu Obrežje in načrt za še dve dodatni obmejni inšpekcijski mesti, Jelšane in Gruškovje, ki bosta tudi zunanji meji EU.

- Ustanovitev posebne enote za pomoč pri izdelavi evropske strategije (št. projekta: SL-9806.01.02.0001)

Št. pogodbe: SL-9806.02.0001

Partner: ATA, Agriconsulting Temporary Association, Belgija

Sredstva EU: 249.970,00 € (angažirano)

Splošni cilj je bil omogočiti pristop Slovenije k EU na način, ki zagotavlja ugodnosti obema, Sloveniji in EU, ter omogočiti slovenskemu kmetijskemu sektorju, da prevzame evropsko strategijo in se zagotovi posebno znanje zaposlenim na MKGP kot pomoč pri pristopnih pripravah. Namen projekta je večja osredotočenost na reformo kmetijske in podeželske politike, preusmeritev razvoja kmetijstva, ustanovitev integriranega kmetijskega informacijskega sistema ter priprava, upravljanje in koordinacija razvojnih programov EU.

- Delegiranje inšpekcijskih funkcij – Nabava opreme (št. projekta: SL 9806.02.0003)

Št. pogodbe: SL-9806.01.02.0003

Partner: ATA, Agriconsulting Temporary Association, Belgija

Sredstva EU: 49.996,00 € (angažirano)

Splošni cilj je uskladiati nacionalni inšpektorat, ki na terenu izvaja inšpekcijo, s kriteriji in predpisi ES. Projekt zajema posodobitev standardnih postopkov, analize tveganj, zbiranje vzorcev, načine in metode poročanja, odkrivanje nepravilnosti, določitev vmesnega in letnega poročila Inšpektorata plačilni agenciji, odgovorni za kmetijske trge in razvoj podeželja.

- Izboljšanje fitosanitarne kontrole (št. projekta: SI-9806.01.02.0004)

Št. twinninga: SL98/IB/AG/01b

Projektni partner: Nizozemska

Sredstva EU: 50.000 € (angažirano)

Splošni cilj je prevzem in izvajanje pravnega reda ES glede fitosanitarnih procedur, nadzora meje, preventivnih in kontrolnih ukrepov proti škodljivcem in boleznim, razkritja in določitve specifičnih bolezni. V okviru projekta se je osredotočilo na zmogljivosti fitosanitarnih inšpektorjev, uradnike na MKGP in laboratorijske strokovnjake z namenom, da se doseže standarde EU pri prevzemu ukrepov proti pojavljanju in širitvi škodljivih organizmov.

- Twinning Register kmetij (št. projekta: SL98/IB/AG/02)

Twinning partnerja: Nemčija in Avstrija

Sredstva EU: 355.411,00 € (angažirano)

Namen je bil vzpostaviti Integrirani administrativni kontrolni sistem (IAKS) – infrastrukturo na AKTRP in MKGP ter vzpostaviti register kmetij, register za identifikacijo živali in povezavo med in z drugimi informacijskimi sistemi v skladu z zahtevami EU. Slednji elementi so nujni za upravljanje in kontrolo območij in živali, za katere kmetje prejmejo sredstva.

- Twinning za strukturni razvoj podeželja (št. projekta: SI-9806.01.02.0002)

Št. twinninga: SL98/IB/AG/03

Twinning partnerji: Nemčija, Avstrija in Grčija

Sredstva EU: 400.000,00 € (angažirano)

Cilj projekta je bil ustanovitev kmetijskega sektorja znotraj ARSKTRP v skladu z zahtevami EU do zaključka twinniga, aprila 2001.

- Agencija za tržno intervencijo (št. twinninga: SI/98IB/AG/04)

Twinning partnerja: Francija in Avstrija

Sredstva EU: 398.459,00 € (angažirano)

Cilj je bil vzpostaviti sektor za kmetijske trge znotraj ARSKTRP, ki deluje v skladu z zahtevami EU.

6. Nacionalni program za Slovenijo za leto 1999 (št. programa: SL9905.01)
- Povečanje kontrole kvalitete hrane – tehnična pomoč (št. projekta: SL-9905.01/I.02.2)
Št. pogodbe: SL-9905.01.02.0001
Projektni partner: (AFNOR) Francija
Sredstva EU: 380.770,00 € (angažirano)
Namen projekta na področju povečanja kontrole kvalitete hrane je pregled in izboljšanje slovenskega sistema glede živalske krme, registracije in inšpekcije kot tudi kontrolnih institucij. V okviru projekta se prevzame sekundarna zakonodaja, usposobi zaposlene na MKGP, inšpektoratu, kontrolnih institucijah in industriji. To je omogočilo ustrezno izvajanje vseh potrebnih aktivnosti, postopkov in akreditacijo pilotnih laboratorijev.
 - Povečanje kontrole kvalitete hrane – nabava opreme (št. projekta: SL-9905.01/I.02.2)
Št. pogodbe: SL-9905.01.01.0005
Sredstva EU: 258.723,85 € (angažirano)
Namen je bil dobaviti opremo javnim institucijam pristojnim za testiranje in certificiranje kmetijskih pridelkov in živil. Oprema je nujna za obstoječe nacionalne institucije, pristojne za testiranje živil, ki so pooblaščen s strani MKGP in so akreditirane v skladu s postopki EU. Vse tri institucije, ki so prejele opremo, so pooblaščen s strani MKGP za uradno kontrolo določenih proizvodov.
 - Izboljšanje fitosanitarne kontrole – nabava opreme (št. projekta: SL9905.01/I.02.3)
Št. pogodb: SL-9905.01.01.0006, SL-9905.01.01.0007
Sredstva EU: 142.340,88 € (angažirano)
Splošen cilj je bil omogočiti izvajanje kontrole glede škodljivih organizmov in preventivnih ukrepov glede škodljivih organizmov, ki so jih razglasile članice EU in mejna fitosanitarna inšpekcija na zunanjih mejah EU. Posebni cilji so bili:
 - nadgradnja obstoječe opreme za odkrivanje in prepoznavanje bolezni škodljivih organizmov v štirih pooblaščenih laboratorijih s strani MKGP,
 - izvajanje Direktive Komisije 98/22/ES¹, ki določa minimalne pogoje za izvajanje kontrole zdravja rastlin v EU,
 - izpolnitev zahtev, določenih v Direktivi Komisije 95/44/ES², ki omogoča ustvariti pogoje na podlagi katerih so določeni škodljivi organizmi, rastline, rastlinski izdelki in drugo, navedeno v aneksih št. I do V, ki so priloga Direktive Sveta št. 77/93/ES³, ki se jih lahko uvaža v EU ali znotraj EU ali iz določenih zaščitnih območij.
 - Izboljšanje fitosanitarne kontrole – twinning (št. projekta: SL99/IB/AG/02)
Twinning partner: Nizozemska
Sredstva EU: 400.000,00 € (angažirano)
Splošen cilj projekta je usposobiti slovensko fitosanitarno kontrolo v skladu z zahtevami pravnega reda ES, kar je pogoj za članstvo Slovenije v EU. Slovenija mora tako prevzeti in izvajati pravni red ES za fitosanitarno področje že ob vstopu v EU in sicer pri proizvodnji, informacijskem sistemu z večjim poudarkom na rastlinskih škodljivcih in boleznih, registru proizvajalcev in uvoznikov, carinskem sistemu glede rastlin, odkritju in prepoznavanju določenih bolezni, avtorizaciji in uporabi rastlinskih proizvodov. Poudarek je na čimprejšnji usposobitvi dodatnega in odgovornega osebja na MKGP in podpornih diagnostičnih laboratorijev, ki izpolnjujejo zahteve EU na področju fitosanitarnih standardov glede ukrepov proti pojavljanju in širjenju škodljivih organizmov.
 - Izboljšanje veterinarske kontrole- twinning (št. projekta: SL99/IB/AG/01a)
Twinning partner: Italija
Sredstva EU: 491.268,00 € (angažirano)
Splošni cilj je bil okrepiti slovenske veterinarske storitve z namenom, da se uskladijo z veterinarskim pravnim redom ES. Specifični cilji projekta so bili vzpostaviti HACCP sistem, politiko samokontrole, uskladiti področje prehrabnih rastlin in varstva živali vključujoč perutnino in sladkovodni sektor, uskladiti delovanje Veterinarskega urada RS in sistema kontrole s posebnim poudarkom na mejni inšpekcijski kontroli, vzpostaviti povezavo z ANIMO programom in identifikacijo živali ter sistemom kontrole premikanja živali v skladu s pravnim redom ES glede zaščite živali in postopka akreditacije v laboratorijih.
7. Nacionalni program za Slovenijo za leto 2001 (št. programa: SI0101-SI0105)
- Računovodstvo, sistem poročanja in sistem finančnih zavarovanj Jamstvenega oddelka Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (v nadaljevanju: Jamstveni oddelek EKUJS) (št. projekta: SI0101.01)
Št. twinninga: SI2001/IB/AG/02/TL
Twinning partner: EURATA
Sredstva EU: 113.837,00 € (angažirano)
Splošni cilj je do pristopa Slovenije v EU pripraviti na akreditacijo plačilne agencije Evropske komisije za kmetijstvo v Sloveniji. Namen projekta je vzpostaviti računovodski in plačilni sistem ter sistem poročanja, upravljanje z Jamstvenim oddelkom EKUJS in kontrolo. Namen projekta je tudi vzpostaviti sistem kontrole in poročanja glede na zahteve Jamstvenega oddelka EKUJS.

¹ UL L št. 126, 28.4.1998, str. 26² UL L št. 184, 3.8.1995, str. 34³ UL L št. 130, 29.5.1979, str. 32

- Veterinarska kontrola kužnih bolezni (št. projekta: SI.0101.02)
Št. twinning pogodb: SI0101.02.01.0001, SI0101.02.01.0002, SI0101.02.01.0003
Sredstva EU: 1.247.289,26 € (angažirano)
Cilj je prevzeti pravni red notranjega trga glede veterinarske kontrole kužnih bolezni pri prostem pretoku blaga. Namen je uskladiti veterinarske diagnoze in kontrole prepoznanih visoko kužnih bolezni s prepoznanimi v EU. Z dobavo opreme se namerava zadostiti potrebam po laboratorijskih diagnostičnih pripomočkih, laboratoriju za biološke teste in visoko kužne bolezni živali, po molekularnih diagnozah, po monoklonalnem laboratoriju, laboratoriju za higieno hrane (mikrobiološki del), po seroloških diagnozah, virusnih diagnozah, da se bo lahko ugotovilo diagnoze priznanih bolezni v EU.
 - Implementacija *acquis* na fitosanitarnem področju (št. projekta: SI01.01.03)
Št. twinninga: SI2001/IB/AG/01
Twinning partner: Nizozemska
Sredstva EU: 480.000,00 EUR (angažirano)
Cilj je dokončno uskladiti in uveljaviti pravni red na fitosanitarnem področju. Na podlagi projekta se vzpostavlja večja vloga Uprave RS za varstvo rastlin in semenarstvo, kar je v skladu z zahtevami pravnega reda ES na področju izdelkov za varstvo rastlin, kvalitete semen in rastlin ter zdravja rastlin. Pomoč je usmerjena predvsem na kvaliteto semen in rastlin, posebno za promocijski material in nacionalni seznam rastlinske raznolikosti ter za zaključitev aktivnosti na področju zdravja rastlin in izdelkov za varstvo rastlin.
8. Nacionalni program za Slovenijo za leto 2001 – Twinning Light “Pot” (št. programa: SI0104)
- Tržni informacijski sistem na podlagi ekonomskih analiz (št. projekta: SI0104.01)
Št. twinninga: SI2001/IB/AG/02/TL
Twinning partner: Francija
Sredstva EU: 149.039,00 € (angažirano)
Cilj je do pristopa Slovenije v razviti tržni informacijski sistem EU za poročanje, zbiranje, uporabo in objavo podatkov o nacionalnih cenah glavnih kmetijskih proizvodov za namen akreditacije plačilne agencije. Projekt vključuje predvsem:
 - načrtovanje in vzpostavitev IT sistema in organizacijskih struktur, razvoj programskih postopkov in metod (na podlagi kratkoročnih posvetovanj, ki ne vključujejo izvedbenih del),
 - razvoj standardov in procesov za zaščito IT v skladu s smernicami za zaščito EU,
 - razvoj in izvajanje sistema poročanja o cenah in drugih tržnih informacijah v Sloveniji in sistema poročanja Evropski Komisiji,
 - izvajanje postopkov in oblik za zbiranje, obdelavo in objavljanje podatkov,
 - razvoj in prilagoditev programskih aplikacij,
 - usposabljanje zaposlenih v Oddelku za tržno informiranje (vnašanje podatkov, uporaba programske opreme itd.),
 - vzpostavitev postopkov za hitro ocenjevanje,
 - priprava inštrukcij, smernic in priročnikov.
9. Nacionalni program za Slovenijo za leto 2002, 1. del (št. programa: SI0201-SI0207)
- Nadgradnja inšpekcijskega sistema za kontrolo kakovosti živil za kmetijske izdelke in živila (št. projekta: SI0201.01A)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/02/TL
Twinning partner: Francija (AFNOR)
Sredstva EU: 149.393,00 € (angažirano)
Cilj je uskladiti Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano s predpisi ES, uveljaviti inšpekcijske in certifikatne procedure, vzpostaviti sistem certificiranja pilotnih produktov, vzpostaviti informacijski sistem za ocenjevanje potrebnih podatkov in model ravnanja s podatki Inšpektorata, Organa za certificiranje in Direktorata za varno hrano vključno s povezavo med temi tremi telesi.
 - Dograjevanje registracijskega sistema v Uradu za priznavanje označb kmetijskih pridelkov oz. živil (št. projekta: SI0201.01B)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/03/TL
Twinning partner: Francija (AFNOR)
Sredstva EU: 149.393,00 € (angažirano)
Cilj je uskladiti sistem za registracijo določenih kmetijskih proizvodov oz. živil Direktorata za varno hrano z uredbami ES, dokončno uskladiti procedure za registracijo vključno s pregledovanjem vlog in pomagati pri razvoju določenih produktov, vzpostaviti spis za pilotne produkte, pravno zaščititi določene produkte, oceniti slovenska pravila za registracijo in certificiranje, uskladiti programsko opremo in računalniško povezavo v skladu z uredbami ES.
 - Uvrščanje blaga na trg proizvodov za varstvo rastlin (št. projekta: SI0201.02)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/04/TL
Twinning partner: Velika Britanija
Sredstva EU: 148.579,00 € (angažirano)
Cilj je uveljaviti zahteve pravnega reda ES pri Upravi RS za varstvo rastlin in semenarstvo glede proizvodov za varstvo rastlin.
 - Nadzor širjenja klasične prašičje kuge med divjimi svinjami (št. projekta: SI0201.03)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/05/TL
Twinning partner: Nemčija
Sredstva EU: 149.968,00 € (angažirano)
Cilj je v skladu s priporočili EU uskladiti slovenske ukrepe za kontrolo bolezni s poudarkom na klasični prašičji kugi in vzpostaviti učinkovito nadziranje klasične prašičje kuge med divjimi svinjami.

- Izkoreninjenje stekline (št. projekta: SI0201.04)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/06/TL
Twinning partner: Francija
Sredstva EU: 49.564,00 € (angažirano)
Cilj je v skladu s priporočili EU uskladiti slovenske ukrepe za kontrolo bolezni s poudarkom na steklini in vzpostaviti učinkovit program za cepljenje divjadi (lisic) proti steklini.
 - Zdravstvena zakonodaja na področju stranskih proizvodov živalskega izvora, ki niso namenjene prehrani ljudi (št. projekta: SI0201.05)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/01/TL
Twinning partner: Nemčija
Sredstva EU: 400.000,00 € (angažirano)
Cilj je s predpisi ES uskladiti zdravstveno zakonodajo in trgovino na področju stranskih proizvodov živalskega izvora, ki niso namenjene prehrani ljudi. Projekt vključuje ločevanje, varno razpolaganje, predelavo in trgovino s stranskimi proizvodi živalskega izvora, vzpostavitev ustrezne stopnje zaščite ljudi in živali pri ravnanju, uporabi in trgovanju s temi produkti.
 - Center za kmetijstvo in razvoj podeželja – Jable (št. projekta: SI0201.06)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/07/TL
Twinning partner: Danska
Sredstva EU: 148.634,00 € (angažirano)
Cilj je usposobiti upravo Centra za kmetijstvo in razvoj podeželja – Jable za upravljanje in organiziranje aktivnosti povezanih z načrtovanjem, programiranjem, izvajanjem in evalviranjem nacionalnega programa usposabljanja ter testiranje in promoviranje prenosa posebnega znanja na univerzitetnem nivoju, ki temelji na izkušnjah članic EU, do svetovalcev in kmetov. Realizacija tega cilja bo izboljšala tehnologijo pridelave in storitev za manjše slovenske kmete glede na potrebe svetovalne službe, kmetov in kmetijskih organizacij.
 - Priprava na vzpostavitev kontrolnega sistema in sistema poročanja za izpolnjevanje akreditacijskih zahtev plačilne agencije za Jamstveni oddelek EKUJS (CMO) (št. projekta: SI0201.07)
Št. twinninga: SI2002/IB/AG/08/TL
Twinning partner: Francija (Onic)
Sredstva EU: 149.987,00 € (angažirano)
Cilj projekta je akreditacija plačilne agencije do pristopa Slovenije v EU in vzpostaviti kontrolo poročanja, v skladu z zahtevami Jamstvenega oddelka EKUJS, CMO predpisi, Uredbo št. 386/90 in št. 4045/89 (razen kontrole direktnih plačil, ki sodi med IAKS).
10. Nacionalni program za Slovenijo za leto 2002 – Twinning Light Pot (št. programa: SI0206)
- Nadgradnja referenčnih laboratorijev za mleko in mlečne proizvode (št. projekta: SI 0206.03)
Št. pogodbe: SI2002/IB/AG/09/TL
Twinning partner: Danska
Sredstva EU: 147.732,00 € (angažirano)
Cilj je uskladiti sistem za testiranje mleka in mlečnih proizvodov v Sloveniji, ki bo omogočil učinkovito sodelovanje med področnimi laboratoriji, referenčnimi laboratoriji in Meteorološkim inštitutom RS ter obnoviti skupni informacijski sistem za izmenjavo izmerjenih podatkov med področnimi in referenčnimi laboratoriji ter vladnimi telesi.
11. Nacionalni program za Slovenijo za leto 2002, 2. del – »Unallocated Institution Building Envelope« (št. CRIS: 2002/000-600.02 in št. programa: SI0209)
- Notranja ocena usposobljenosti AKTRP (št. projekta: SI0209.01)
Št. pogodbe: SI0209.01
Twinning partner: plačilna agencija AMA, Avstrija
Sredstva EU: 149.460,00 € (angažirano)
Cilj je do pristopa Slovenije v EU oceniti notranjo usposobljenost in akreditacijo AKTRP kot plačilne agencije s strani Evropske komisije.
 - Usposobitev AKTRP in Zavoda za ribištvo RS za izvajanje skupne ribiške politike (v nadaljevanju: SRP) (št. projekta: SI0209.07)
Št. twinninga: SI0209.07
Twinning partner: Nemčija
Sredstva EU: 149.973,00 € (angažirana)
Cilj je vzpostaviti skupno tržno ureditev na področju ribištva, nadgraditi ponudbo javnih storitev, ustanoviti organizaciji proizvajalcev, vzpostaviti register ribiških plovil v skladu z zahtevami EU, nadgraditi ponudbo javnih storitev in usposobiti zaposlene na MKGP, Zavodu za ribištvo Slovenije in AKTRP v skladu z zahtevami FIFG.
12. Phare Nacionalni program za Slovenijo za leto 2003 (št. programa: SI0301)
- Nadgradnja informacijskega sistema IAKS ter fitosanitarnega in veterinarskega informacijskega sistema (št. CRIS: 2003/004-938.01, št. projekta: SI0301.01)
Sredstva EU: 2.345.000 € (dodeljeno)
Cilj je nadgraditi zmogljivosti in varnost kmetijskega informacijskega sistema s pomočjo dodatne računalniške in programske opreme ter zaključiti priprave na uporabo in uveljavitev mehanizma upravljanja SKP v praksi. Poudarek je dan predvsem IAKS-u, vodenju izdatkov pri plačilni agenciji za SKP, kot tudi izvajanju in uveljavitvi veterinarske in fitosanitarne kontrole in varnosti hrane.

- Izkoreninjenje stekline – nadaljevanje (št. CRIS: 2003/004-938.02, št. projekta: SI0301.02)
Sredstva EU: 125.000 € (dodeljeno)
Cilj je uskladiti ukrepe za nadzor stekline v Sloveniji z zakonodajo ES in vzpostaviti učinkovit program za cepljenje lisic v skladu s priporočili EU.

5.3.2 PHARE projekti čezmejnega sodelovanja na področju kmetijstva

PHARE CBC programi so del PHARE programov in predpristopne strategije. Obstaja močna povezanost med CBC in INTERREG programi z Avstrijo, Italijo in Madžarsko. Poseben poudarek je dan aktivnostim v zvezi s prenosom znanja in izkušenj kot pogoj, da se izkoristi potencialne na področju kmetijstva, ki so podobni na obeh straneh meje tako z Avstrijo, Italijo in Madžarsko.

Čezmejni programi in projekti na področju kmetijstva zavzemajo posebno mesto. Programi so bili pripravljeni na pobudo lokalnih institucij in kmetijsko-svetovalnih služb ter so koordinirani s strani MKGP kakor tudi s strani medsektorske skupine za koordinacijo teh projektov, ki je sestavljena iz predstavnikov različnih ministrstev.

1. Izvajanje PHARE CBC programov na področju kmetijstva: Italija-Slovenija

- Revitalizacija planinskih travnikov v zgornjem delu reke Soče (št. projekta: SL 9802.03.06)
Sredstva EU: 120.000,00 € (angažirano)
Cilj projekta je bil izboljšanje življenjskega standarda in prihodkov planinskih kmetov in kmetov, ki planinske travnike v zgornjem delu reke Soče koristijo le sezonsko z namenom, da se ne zarastejo, da se izboljša kvaliteta njihovih produktov, da se jim omogoči izvajanje nekaterih turističnih storitev kot dodaten vir dohodka. V okviru projekta se je pripravila osnova za dolgotrajni razvoj planinskih travnikov v skladu z standardi EU in predpisi, ki se nanaša na planinske kmetije, kvaliteto hrane, higieno in okoljevarstvo. Nabavljena je bila oprema za učilnico (pohištvo in računalniška oprema) in izvedena so bila osnovna usposabljanja. Visokogorski tolminski pašniki so edinstveni v Sloveniji, tu se mleko že več stoletij predeluje v znan Tolminski sir, saj prvi znani pisni viri o tem segajo v 13. stoletje. Osnovni cilj skupnega projekta je ponuditi Tolminski sir na trgu in tako povečati dohodek kmetov.
- Vinogradništvo in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kraških kmetijah (št. projekta: SL 9701.03.04 in SL 9701.03.05)
Sredstva EU: 107.977,00 € (angažirano)
Razgiban kraški relief in težki kraški pogoji omejujejo razvoj ekstenzivnega, intenzivnega in gospodarnega kmetovanja. Z namenom ustvariti pogoje za kmete, da preživijo in ohranijo poseljenost ter obdelujejo zemljo, se jim je omogočilo razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ki nadomeščajo izgubo dohodka.
- Pilotni nasadi jablan v Tolminu (št. projekta: SL 9403.03.01)
Sredstva EU: 30.798,00 € (angažirano)
Na razširjenem kmetijskem področju zahodnega dela občine Kobarid so skušali ugotoviti, katera aktivnost poleg edine aktivnosti in še te v upadanju – to je živinoreje, bi še prinašala razumen dohodek. Na več kmetijah so na 14 različnih lokacijah posadili približno 10 ha pilotnih nasadov jablan. Projekt je bil uspešno zaključen in prvi pozitivni rezultati so že vidni.

2. Izvajanje PHARE CBC programov na področju kmetijstva: Avstrija-Slovenija

- Priprava investicijskega modela za izboljšanje izkoriščanja lesene biomase za posameznike in skupinske uporabnike (št. projekta: SL00.09.03)
Št. pogodbe: SL00.09.03.01.0002
Sredstva EU: 18.368 €
S tem projektom se je skušala doseči boljša izraba biomase za posameznike in skupinske uporabnike v občini Slovenska Bistrica in sicer na podlagi nakupa računalniške opreme izvedenih seminarjev, konferenc, delavnic in študijskih obiskov.
- Počitnice brez meja na turističnih kmetijah (INTERREG IIIA Italija-Avstrija in INTERREG IIIA/Phare CBC Slovenija/Avstrija)
Sredstva EU: /
Sofinanciranje RS: 50.000 €
V okviru projekta je bilo vzpostavljeno močno sodelovanje med ponudniki turističnih storitev treh dežel ter financirana trijezična brošura in katalog počitniških namestitev v hribovitih predelih. Ponudba turističnih kmetij treh dežel je objavljena na tudi na internetni strani. Aktivno so se udeležili sejmov in organizirali strokovne ekskurzije za tuje novinarje.
- Proizvodnja in trženje organskih pridelkov (št. projekta: SL-9912.02.01)
Št. pogodbe: SL-9912.02.01.64
Sredstva EU: 25.000 €
Namen projekta je bil razvoj kmetijstva v obmejnih občinah z Avstrijo na področju izobraževanja kmetov glede pridobitve certifikatov za proizvodnjo mleka in mlečnih izdelkov, peko kruha, predelavo sadja, pripravo osnov za študijo o oceni potrebnih investicij v pridelavo organskih pridelkov. Organizirani so bili študijski obiski in predavanja.
- Razvoj kotlov za lesno biomaso z napravo za zgostitev in kotlov za olje za Logarsko dolino (št. projekta: 9912.01)
Sredstva EU v znesku 90.000 € so bila razdeljena med 4 občine Gornji grad, Nazarje, Preddvor, Solčava za razvoj ogrevalnega sistema na biomaso v višini 22.500 € na vsako občino.

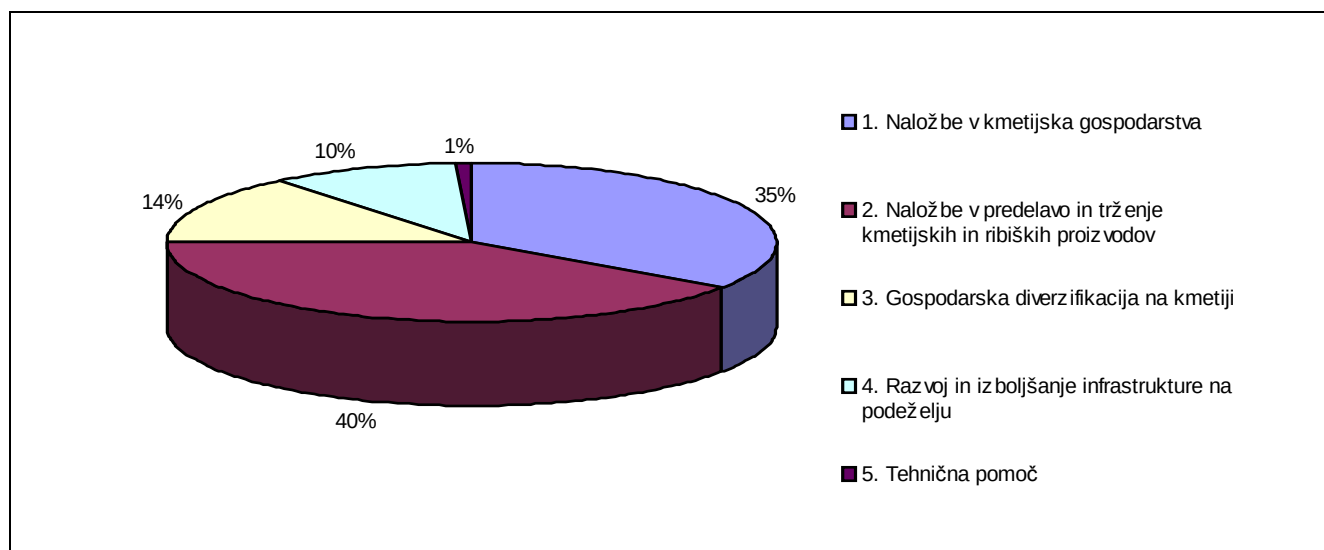
- Kmetovanje v vodo varstvenih območjih in zaščita pitne vode (št. projekta: SL-9807.02.03)
Sredstva EU: 78.096,13 € (angažirano)
Namen projekta je bil zmanjšati nevarnost onesnaženja podtalne pitne vode in izboljšati njeno kvaliteto na podlagi kontroliranega kmetovanja in povečanega zavedanja o vplivu dušikovih gnojil na okolje. Kontrolirano kmetovanje je vključevalo merjenje dušika v zemlji pred gnojenjem, uporabo novih metod proti plevelu, sejali so »vmesne pridelke« in na podlagi izobraževanj povečali ozaveščenost kmetov.
- Oživitev prvotne jezersko-solčavske pasme ovc (št. projekta: SL 9807.02)
Št. pogodb: SL-9807.02.01.0002, SL-9807.02.02.0006, SL-9807.02.02.0007, SL-9807.02.02.0008, SL-9807.02.02.0009
Sredstva EU: 136.712,20 € (angažirano)
Namen projekta je bil ustanoviti vzrejni center za avtohtono in ogroženo pasmo Jezersko-Solčavskih ovc in spodbuditi čezmejno sodelovanje med rejci, izmenjavo izkušenj v ovčjereji, ohranjanje pasme, lokalne tradicije, turistične dogodke in festivale, izmenjavo genskih materialov itd.
- Organizacija, pridelava in trženje kmetijskih proizvodov v alpskem območju (št. projekta: SL 9807.02.01)
Sredstva EU: 95.000,00 € (angažirano)
Cilj projekta je bil razvoj dopolnilnih dejavnosti, ohranitev in razvoj proizvodnje in predelave hrane, trženje kmetijskih proizvodov, organizacija in povezovanje kmetov in izmenjava čezmejnih izkušenj z Avstrijo in Italijo.
- Revitalizacija območja Karavank (št. projekta: SI9702.02.07)
Sredstva EU: 150.000,00 € (angažirano)
Cilj projekta je bil organizirati predelavo surovin to je mesa, mleka in volne. Poseben poudarek je bil dan trženju na domačem trgu in trgu sosednjih držav ter ekološki pridelavi.
- Obmejno območje – Skupni življenjski prostor (št. pogodb: SL-9608.02.06.0001 in SL-9701.02.06)
Sredstva EU: 167.000,00 €
Cilj večletnega projekta je bil izboljšati življenjske pogoje za male kmete in tako ohraniti poseljenost podeželja z majhnimi kmetijami, ki nameravajo ohraniti vrednote kot so solidarnost, družbena oskrba in ekološko ravnanje. Projekt je bil osredotočen na izboljšanje in identificiranje nadaljnjega razvoja novih lokalnih proizvodov na tem območju, kakor tudi novih načinov proizvodnje, trženja in prodaje. V okviru tega projekta so se izvajali:
 - Integrirana proizvodnja, predelava, trženje in promocija sadja vzdolž sadne ceste
Sadjarji v obmejni regiji so bili v okviru 10 delavnic seznanjeni s pomembnostjo in prednostmi integrirane pridelave sadja pred konvencionalno pridelavo. V okviru projekta so na podlagi določenih kriterijev glede kvalitete registrirali blagovno znamko »sadna cesta«, ki je dodeljena vsem sadežem pridelanih v obmejni regiji. V obmejnih regijah (med avstrijsko in slovensko Štajersko) je bilo doseženo močnejše sodelovanje med strokovnimi institucijami in med njihovimi strokovnjaki za sadje ter podano poglobljeno znanje o alkoholni destilaciji in izboljšanju kvalitete.
 - Jagodičje – dodaten vir prihodka na majhnih kmetijah
Med jagodičjem proizvajalci predelujejo robidnice, črni ribez in jagode. Namen projekta je bil povečati zanimanje kmetovalcev za tovrstno predelavo in doseči višjo njeno kvaliteto.
 - Ohranitev in promocija kulturne dediščine na podeželju
Z uporabo andragoških načel dela se je začelo povečati zavedanje ljudi v regionalno identiteto – pripadnost določenim krajem ali območjem z tipičnimi naravnimi in kulturnimi značilnostmi. Služba za pospeševanje kmetijstva je prevzela motiviranje ljudi in predstavila cilje in aktivnosti projekta. S sodelovanjem podeželskega prebivalstva so bili zbrani podatki o kulturni dediščini v obmejnih regijah in posebej objavljeni v knjigi, ki jo je financirala EU.
 - Alternativna živinoreja, predelava in prodaja na domu
Projekt je zajemal dva podprojekta: vzrejo krav dojilj ter vzrejo ovc, koz in prašičev. Osnovni cilj vzreje krav dojilj je zagotoviti ponudbo na trgu visoko kvalitetne govedine, ki se jo pridobi od vola, vzrejenega ob kravi na travniku ali v hlevu. Program za vzrejo krav dojilj je poznan tudi kot »korak proti ekološki reji«. Kmetje so postali tudi člani Združenja za organsko kmetovanje v skladu s smernicami za biološko pridelavo. Na območju Pohorja, Kozjaka in Slovenskih Goric je postala vzreja ovc in koz alternativa prvotni enostranski usmerjenosti v vzrejo govedi. Namen podprojekta je bil izboljšanje reje in prodaje.
 - Metoda za organiziranje strojnih krožkov
V strukturi stroškov pridelave kmetijska mehanizacija predstavlja zelo visok delež direktnih stroškov. V okviru projekta se je skušalo zmanjšati ta delež na podlagi uveljavitve strojnih krožkov, to je delitev storitev med kmeti. Namen je bil v bližnji prihodnosti nuditi sosedsko pomoč, kot je pomoč v primeru bolezni, nesreč in pomoč med viškom sezone na kmetijah.
 - Integrirana pridelava grozdja, predelava, prodaja in promocija vina
V letu 1998 so bila pripravljena skupna pravila in smernice za integrirano pridelavo grozdja in vina. Dokumenti vključujejo podrobnejšo razlago naravi prijazne tehnologije, ki je usmerjena k proizvodnji kvalitetnega grozdja, vina in drugih grozdnih proizvodov, kjer je skrb za zdravje in ohranitev obdelovalne zemlje na prvem mestu.
 - Okolju prijazna pridelava zelenjave in zdravilnih zelišč
Kmetje in kmetijski svetovalci so se seznanili z integrirano pridelavo zelenjave v Avstriji (Februar 1998) in z možnostmi uporabe dušikovega apna pri pridelavi ter seznanili so se tudi z integrirano pridelavo v Nemčiji (april 1998). Organizirana je bila strokovna ekskurzija (September 1998) na kmetije, na katerih so že poskusno pridelovali zelenjavo v skladu s smernicami za integrirano pridelavo zelenjave.

- Ekološko kmetovanje in nadzor ekoloških kmetij
V Sloveniji je bilo leta 1999 več kot 300 kmetij registriranih za ekološko kmetovanje. Višina državne pomoči se je izračunavala glede na število hektarjev tako obdelane zemlje, kar je dokaz, da država spodbuja tovrstno kmetovanje.
 - Kmetovanje na vodo varstvenih območjih in zaščita pitne vode
Namen projekta, ki se je začel v letu 2000, je bilo zmanjšati nevarnost onesnaženja podtalnice zaradi kmetovanja in sicer tako, da se poveča ozaveščenost kmetov na vodo varstvenih območjih glede potrebnih sprememb metod pridelovanja, s predstavitvijo nadomestnih metod ozelenitve površin med zimo, z analizo zemlje pred gnojenjem z dušikom in s svetovanjem glede gojenih in zaščitene rastlin.
 - Revitalizacija gorskega območja na slovensko-avstrijski meji (št. projekta: SL 9608.02.07)
Sredstva EU: 129.955 € (angažirano)
Projekt se je izvajal vzdolž meje med Slovenijo in Avstrijo, ki se je širil na območjih 9 občin Gorenjske in zgornje Savinjske doline. Cilj projekta je bil izboljšati domačinom pogoje za življenje na območju in ohranitev poseljenosti podeželja. V okviru tega projekta sta 2 podprojekta: ekološko kmetovanje in turizem na podeželju.
3. Izvajanje PHARE programov za področje kmetijstva: Slovenija-Madžarska
- Razvoj skupnega naravnega parka v Pomurju (št. projekta: SI-008.01)
Sredstva: 50.000 €
Projekt je podpiral ustanovitev skupnega naravnega parka z Avstrijo, Madžarsko in Slovenijo (Raab-Orseg-Goričko). V okviru projekta so bile v 11 občinah dosežene izboljšave na področju tradicionalne pridelave sadja, promocije prodaje na kmetijah, lokalne kulinarike, ekološke pridelave semen in širitve blagovne znamke »Vonj po Prekmurju«. V okviru projekta so bili organizirani seminarji in delavnice za lokalne strokovnjake, pripravljene brošure, promocijski materiali, navodila za pridelavo, kontrolo in prodajo kmetijski pridelkov in trijezični menuji. Projekt je bil predstavljen tudi na internetu.

Ukrepi vključeni v PRP 2004-2006 niso bili subvencionirani v okviru programov PHARE, so pa nekateri programi PHARE zagotovili pomoč pri pripravi zakonodaje ali izvajanju pomembnih ukrepov PRP, npr. ekološkega kmetovanja. Ti projekti so nudili pomoč v okviru tehnične pomoči, organizacijske podpore organizacijam rejcev, razvoja blagovnih znamk. Kmetje istočasno ne morejo pridobiti sredstev iz naslova programov PHARE in ukrepov PRP, saj se le-ti ne prekrivajo.

5.4 SAPARD

Program razvoja podeželja 2000-2006 (Program SAPARD) je strateški dokument, na podlagi katerega Slovenija – ob podpori Skupnosti za predpristopne ukrepe za prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja – izvaja štiri ukrepe, opredeljene v Uredbi Sveta (ES) št. 1268/1999¹. V tem dokumentu je Slovenija opredelila dve prednostni nalogi političnega ukrepanja. Prva prednostna naloga se ukvarja z *Izboljšanjem proizvodnih struktur v kmetijstvu in živilski industriji* in zajema dva ukrepa, povezana z naložbami: (1) naložbe v kmetijska gospodarstva in (2) naložbe v živilsko predelovalno industrijo (mleko in meso, vključno z ribami). Za doseganje ciljev iz te prednostne naloge Programa SAPARD namenja 75% sredstev. Druga prednostna naloga obsega *Gospodarsko diverzifikacijo in izboljšanje podeželske infrastrukture*. Tudi ta prednostna naloga vključuje dva ukrepa: gospodarska diverzifikacija na kmetijah ter razvoj in izboljšanje podeželske infrastrukture, za kar je skupaj namenjenih 24% sredstev iz Programa SAPARD, 1% sredstev pa je namenjenih spremljevalnemu ukrepu 5 – tehnična pomoč (graf. 16).

Graf. 16: Delež sredstev po posameznih ukrepih Programa SAPARD

¹ UL L št. 161, 26.6.1999, str. 87

Po odobritvi Programa SAPARD, podpisu in ratifikaciji Večletnega finančnega sporazuma, sklenjenega med Vlado Republike Slovenije in Komisijo Evropskih skupnosti ter 19. novembra 2001 izdani Odločbi Komisije (2001/820/ES)¹ o prenosu upravljanja instrumenta SAPARD na AKTRP (Agencija SAPARD), je Slovenija izpolnila zahteve za koriščenje sredstev Skupnosti. Za izvajanje Programa SAPARD je Slovenija upravičena do sredstev Skupnosti v znesku 6,45 milijona € na leto (cene za leto 2000).

Dejansko izvajanje Programa SAPARD se je začelo leta 2002, z objavo javnega razpisa SAPARD. V letu 2002 sta bila objavljena dva javna razpisa (januarja in decembra), ki sta pokrila vse štiri ukrepe iz Programa SAPARD². Znesek sredstev, namenjen posameznemu ukrepu v razpisu, je temeljil na dodeljenih pravicah porabe Skupnosti, kot je opredeljena v letnih sporazumih o financiranju za 2000 in 2001, in na določbah Finančnega načrta Programa SAPARD. Slovenija razpolaga s 6,45 milijona € sredstev Skupnosti za leto 2000 in 6,58 milijona € sredstev Skupnosti za leto 2001.

Začetne izkušnje, pridobljene na podlagi vlog, prispelih na prva dva javna razpisa so pokazale, da obstaja zanimanje potencialnih upravičencev za sredstva, toda zaradi zelo strogih meril, ki jih je Slovenija določila v Programu SAPARD, so bile zahteve v nekaterih primerih preveč omejujoče, da bi lahko dovolj upravičencev zaprosilo za razpoložljiva sredstva. Prosilci za sredstva iz Programa SAPARD so morali izpolniti bolj zahtevne upravne in organizacijske pogoje kot za sredstva iz državnih shem. Predvsem zaradi omejitev glede ukrepa naložbe v kmetijska gospodarstva je bila izraba sredstev dokaj nezadovoljiva.

MKGP je v funkciji organa za upravljanje v sodelovanju s socialnimi partnerji izvedlo podrobno analizo razlogov in pripravilo nekatere spremembe v Programu SAPARD, ki bodo dostop do sredstev SAPARD omogočile širši ciljni skupini potencialnih upravičencev.

Med pomembnejšimi spremembami so kriteriji, vezani na ukrep 1 – naložbe v kmetijska gospodarstva, in sicer:

- odprava starostne meje upravičencev,
- vključitev podpore področju vrtnarstva (pridelava in dodelava),
- znižanje minimalne velikosti kmetijskega gospodarstva, ki je upravičeno do podpore na 3 ha,
- omilitev minimalne stopnje izobrazbe upravičencev,
- nakup kmetijske mehanizacije ni vezan na investicijo, možen je nakup mehanizacije tudi v nižinskem območju,
- povečanje obsega naložbe in najvišjih možnih zneskov javne podpore v programskem obdobju,
- gradnja in predvsem adaptacija hlevov ni vezana samo na prosto rejo, ampak vse oblike reje skladno s standardi za zaščito živali,
- vključitev prvega nakupa živali, skladno z navodili Evropske komisije za državne pomoči v kmetijstvu.

Nadaljnje spremembe programa SAPARD pri ukrepu 2 – naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov:

- zvišanje deleža sofinanciranja s 35% na 50% javnih sredstev, sprostitev razmerja sredstev med sektorjema mleko in meso, zvišanje najvišjega skupnega zneska javne pomoči za naložbo iz 200 mio SIT na 400 mio SIT ter uskladitev poglavja *Zakonska podlaga*.

Pri ukrepu 3 – gospodarska diverzifikacija na kmetijah je opredeljena zmogljivost dopolnilne dejavnosti za turizem na kmetijah usklajena s spremembo v novem predpisu (povečanje števila sedežev iz 50 na 60).

Predlog sprememb v Programu SAPARD je odobril Nadzorni odbor SAPARD aprila 2003, na odboru STAR pa je bil obravnavan dne 25. junija 2003.

Spremenjeni pogoji za prosilce v tretjem javnem razpisu za dodelitev sredstev iz Programa SAPARD (UL RS, št. 75/2003) so bili torej omiljeni, v pričakovanju boljšega odziva pri ukrepih, za katere so bila sredstva prej premalo izkoriščena.

V letu 2003 so bila razpisana še sredstva na podlagi sklenjenih letnih sporazumov o financiranju za leto 2002 in 2003. ES je za leto 2002 namenila Sloveniji sredstva v višini 6,76 milijona €, za leto 2003 pa 6,82 milijona €.

Iz preglednice 15 je razvidna skupna vrednost razpoložljivih sredstev (SIT) po ukrepih Programa SAPARD.

Preglednica 15: S programom SAPARD in sporazumom opredeljena sredstva po ukrepih, preračunano v 000 SIT na dan uveljavitve sporazuma

Letni program	2000		2001		2002		2003		SKUPAJ
	Nacionalni proračun	Prispevek ES	Nacionalni proračun	Prispevek ES	Nacionalni proračun	Prispevek ES	Nacionalni proračun	Prispevek ES	
1. Naložbe v kmetijska gospodarstva	243.753	487.506	256.083	512.166	273.030	546.059	282.207	564.414	3.165.218
2. Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov	278.575	557.150	292.666	585.332	312.034	624.068	322.522	645.044	3.617.391

¹ UL L št. 307, 24.11.2001, str. 25

² Javni razpis za dodelitev sredstev iz Programa SAPARD (UL RS, št. 2/2002, 97/2002, 68/2003)

Letni program	2000		2001		2002		2003		SKUPAJ
3. Gospodarska diverzifikacija na kmetiji	97.505	195.010	102.437	204.874	109.216	218.432	112.887	225.774	1.266.135
4. Razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju	69.644	139.287	86.078	172.156	91.589	183.177	80.630	161.260	983.821
5. Tehnična pomoč, 2. člen	3.482	13.929	3.179	12.716	3.390	13.558	3.504	14.014	67.772
SKUPAJ UKREPI	692.959	1.392.882	740.443	1.487.244	789.259	1.585.294	801.750	1.610.506	9.100.337

Na podlagi vseh javnih razpisov je Agencija SAPARD do konca leta 2003 sklenila 236 pogodb z upravičenci v skupnem znesku 5,413 mio SIT javnih sredstev (prispevek ES in nacionalna sredstva). Pregled prevzetih obveznosti po ukrepih je razviden iz preglednice 16.

Glede na skupna razpoložljiva sredstva, je bil delež prevzetih obveznosti do konca leta 2003 skoraj 60% razpoložljivih sredstev (preglednica 16). Po podatkih Agencije SAPARD o številu vlog, ki so še v obdelavi, je bilo ocenjeno, da je možno pred pristopom k EU in pred začetkom sklepanja pogodb po EPD (Usmerjevalni oddelek EKUJS), pravočasno prevzeti obveznosti v obsegu vseh razpoložljivih sredstev predpristopnega instrumenta SAPARD. Na podlagi objavljenih javnih razpisov je na Agencijo do 30. aprila 2004 prispelo 958 vlog. Agencija SAPARD je do tega dne sklenila z upravičenci 564 pogodb v skupni višini 10.473.277.300,00 SIT (preglednica 17). Glede na prevzete obveznosti v tolarski vrednosti se ocenjuje, da se bo s sklenjenimi pogodbami 100% izkoristilo razpoložljiva sredstva Skupnosti.

Preglednica 16: Pregled prevzetih obveznosti po ukrepih in delež glede na razpoložljiva sredstva (000 SIT) do 31. 12. 2003

UKREP	Skupaj	Prevzete obveznosti do 31.12.2003	Delež prevzetih obveznosti
1. Naložbe v kmetijska gospodarstva	3.165.218	1.561.499	49,3
2. Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov	3.617.391	2.272.894	62,8
3. Gospodarska diverzifikacija na kmetiji	1.266.135	710.410	56,1
4. Razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju	983.821	867.889	88,2
5. Tehnična pomoč, 2. člen	67.772		0,0
SKUPAJ UKREPI	9.100.337	5.412.691	59,5

Preglednica 17: Pregled prevzetih obveznosti po ukrepih in delež glede na razpoložljiva sredstva (000 SIT) do 30.04.2004

Ukrep	Obdobje Programa SAPARD 2000-2003	Sprejete obveznosti do 30.04.2004	Delež sprejetih obveznosti
	Vrednosti odlokov javna sredstva – prispevek ES in nacionalni proračun (SIT)	Skupna višina odobrenih javnih sredstev (SIT)	% glede na odlok
1. Naložbe v kmetijska gospodarstva	3.165.217.607	3.675.647.520,00	116,1
2. Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov	3.617.391.408	4.135.265.580,00	114,3
3. Gospodarska diverzifikacija na kmetiji	1.266.134.705	1.405.174.799,00	111,0
4. Razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju	983.821.427	1.257.189.401,00	127,8
SKUPAJ UKREPI 1-4	9.032.565.148	10.473.277.300,00	116,0

Izkušnje, pridobljene z izvajanjem pomoči Skupnosti za predpristopne ukrepe za prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja, so upoštevane pri pripravi na učinkovito izvajanje podobnih ukrepov v okviru EPD.

5.5 ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI (SWOT ANALIZA)

Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza) je določena na podlagi zgoraj predstavljenih ukrepov razvoja podeželja. Analiza opredeljuje aktivnosti, ki jih je potrebno izboljšati in razviti z namenom doseganja večje učinkovitosti na tem področju. Na ta način se lahko ugotovi in prepreči morebitne nevarnosti ter izkoristi določene priložnosti.

Skladnost z ugotovljenimi potrebami je prikazana v preglednici 18.

Preglednica 18: Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

PREDNOSTI	SLABOSTI
- Razgibano, privlačno in v predvsem neonesnaženo podeželje - Ohranjenost kulturne krajine in tradicionalnih načinov kmetovanja - Zemljišča večinoma v lasti družinskih kmetij - Povečano povpraševanje po kakovostni hrani in dopolnilne dejavnosti na kmetijah - Tradicionalna navezanost slovenskih kmetov na zemljo in iz tega izhajajoče izkušnje - Povečan interes za življenje na podeželju - Skladnost slovenske zakonodaje s predpisi ES - Ustanovitev potrebnih institucij kot so AKTRP, regionalne razvojne agencije, kmetijske in gozdarske službe oz. zavodi	- Velik delež OMD - Degradacija okolja na nekaterih območjih - Majhnost kmetij, razdrobljenost zemljišč - Opuščanje kmetijske pridelave (zmanjšanje števila kmečkega prebivalstva, siromašenje kulturne krajine) - Prevladujoč delež mešanih kmetij - Zmanjševanje števila prebivalstva in izguba intelektualnega potenciala na podeželskih območjih - Pomanjkanje učinkovitosti: neučinkovite proizvodne strukture glede na ostale gospodarske panoge - Zmanjševanje prihodka iz kmetijske dejavnosti - Slabo sodelovanje kmetij na horizontalni in vertikalni ravni
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
- Priznana in okrepljena multifunkcionalna vloga kmetijstva kot ena izmed prednostnih nalog nacionalne politike - Stabilizacija sonaravne kmetijske proizvodnje - Povečanje pomena ustvarjanja alternativnih virov dohodka na kmetijah (visoka kakovost hrane, ekološki pridelki) - Povezovanje pridelovalcev za skupen nastop na tržišču - Povečane možnosti za izkoriščanje tržnih niš - Socialne in okoljske prednosti kot način za krepitev konkurenčnosti kmetijstva in njegove vloge v družbi	- Nadaljnje opuščanje kmetijskih zemljišč in proizvodnje - Potencialno onesnaževanje okolja, zlasti onesnaževanje voda in tal - Nevarnost prekomernega izkoriščanja naravnih virov - Koncentracija visoko intenzivnega kmetovanja na določenih območjih - Zmanjševanje veljave kmetijstva zaradi različnih okoljskih problemov ali onesnaževanja

6. OPIS PREDLAGANE STRATEGIJE, NJENIH KVANTIFICIRANIH CILJEV, IZBRANIH PREDNOSTNIH NALOG RAZVOJA PODEŽELJA TER ZAJETEGA GEOGRAFSKEGA OBMOČJA**6.1 Predlagana strategija, kvantificirani cilji in izbrane prednostne naloge****6.1.1 Podlaga za predlagano strategijo in cilje**

Slovenski PRP je bil izdelan v skladu z določili Pristopne pogodbe, Uredbo Sveta (ES) št. 1257/1999, 1783/2003, 567/2004, 583/2004 in Uredbo Komisije (ES) št. 445/2002, 963/2003, 27/2004, 141/2004, 740/2004, 817/2004 ter Zakonom o kmetijstvu (UL RS, št. 54/2000, 16/2004 – odločba US).

Razvojni cilji in prednostne naloge, predstavljeni v tem programu temeljijo na dokumentih, ki so bili sprejeti po letu 1990.

Državni zbor RS je s sprejemom Strategije razvoja slovenskega kmetijstva v letu 1993 postavil smernice za spremembe slovenske kmetijske politike. Strategija določa, da ima kmetijstvo, poleg svoje proizvodne funkcije, pomembno vlogo tudi pri opredelitvi in ohranjanju kulturne krajine ter varovanju naravnih virov, s posebnim poudarkom na zaščiti okolja in razvoju podeželja. V skladu s to strategijo, slovenska kmetijska politika določa štiri ključne cilje:

- stabilna pridelava kakovostne in čim cenejše hrane ter zagotavljanje prehranske varnosti v Sloveniji,
- ohranjanje poseljenosti in kulturne krajine, ohranjanje kmetijske zemlje in varstvo kmetijskih zemljišč ter voda pred onesnaženjem in nesmotrno rabo,
- trajno povečevanje konkurenčne sposobnosti kmetijstva,
- zagotavljanje paritetnega dohodka nadpovprečno produktivnim pridelovalcem.

Opisani cilji so navedeni tudi v Programu reforme kmetijske politike (1998), ki temelji na štirih stebrih oz. programih: (1) programu tržne politike, (2) SKOP, (3) programu prestrukturiranja kmetijstva in živilsko predelovalne industrije ter (4) Programu razvoja podeželja. Usmerjanje k okolju prijazni pridelavi in eko-socialnemu tipu kmetijstva sta postali najpomembnejši usmeritvi slovenskega kmetijstva.

Eko-socialni koncept razvoja kmetijstva je skladen s širšimi političnimi, ekonomskimi, socialnimi in okoljskimi cilji države. Državni razvojni program določa prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja kot eno od štirih nacionalnih prioritet, s poudarkom na multifunkcionalni vlogi kmetijstva v družbi. To ima poseben pomen, saj družba kmetijstvu na ta način poleg pridelovalne funkcije priznava tudi pomembno družbeno vlogo, ki pa ni plačana skozi pridelke in proizvode, ampak zahteva določena izravnalna plačila.

Poleg družbenega interesa po ohranitvi uravnotežene gostote poseljenosti in obdelanih kmetijskih zemljiščih, je posebna skrb namenjena tudi zahtevam po varovanju okolja ter tipične podeželske krajine, zaščiti tal in vodnih virov pred onesnaženjem, kar predstavlja kvalitativno osnovo za kmetijstvo in nadaljnje življenje na podeželju. Rezultati novih usmeritev kmetijske politike se kažejo v pripravi kmetijsko okoljskih programov, novi definiciji OMD, novemu pristopu k naložbam v kmetijska gospodarstva in živilsko predelovalno industrijo ter nadaljevanjem in razširitvijo projekta Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi (v nadaljevanju: CRPOV).

V sedanjem PRP Slovenija nadaljuje dolgoletno tradicijo ukrepov strukturne politike in ukrepov s področja razvoja podeželja. Tradicionalni ukrepi strukturne politike (zemljiške operacije, naložbe v kmetijska gospodarstva in prestrukturiranje živilsko predelovalne industrije) se izvajajo že od sredine osemdesetih. Ostali ukrepi celostnega razvoja podeželja (inovativni programi, obnova vasi, ohranjanje kulturne dediščine na podeželju, spodbujanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, upravljanje s kmetijsko infrastrukturo) pa so bili uvedeni v začetku devetdesetih.

Za uspešno izvajanje predlagane strategije in doseganje ciljev je izjemnega pomena ustrezno vzpostavljen in uveljavljen izobraževalni sistem na področju kmetijstva in gozdarstva, dobra organiziranost kmetijske svetovalne službe ter strokovno vključevanje organizacij in podjetij na podeželju v razvoj teh območij. Izobraževalni programi s področja kmetijstva in gozdarstva se izvajajo na 11 srednjih šolah ter univerzah v Ljubljani in Mariboru. Organizacijsko podporo izvajanju kmetijske politike in razvoja podeželja nudi Kmetijsko svetovalna služba, ki v Sloveniji deluje že od sedemdesetih let dalje in je sedaj del Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Preko 300 svetovalcev nudi pomoč v 8 območnih zavodih.

Poleg državnih organov, so se v zadnjem desetletju razvile in postale pomembne tudi nevladne ter strokovne organizacije. Delujejo predvsem na področju uvedbe in izvajanja programa CRPOV. Na ta način se odraža lokalna iniciativa na podeželju, ki spodbuja, pripravlja in nadzoruje izvajanje programov razvoja podeželja in tudi zagotavlja, skupaj z ostalimi institucijami, zadovoljivo izvajanje predlagane strategije.

6.1.2 Strategija in cilji

Strategija razvoja podeželja je osnovana na dejstvu, da je v interesu slovenskega kmetijstva razviti transparenten in dolgoročen sistem z jasnimi pričakovanji, ki bo kmetom omogočil sprejemanje dolgoročnih načrtov za njihove kmetije in zagotavljal specifične pogoje za gospodarjenje. Podobno velja tudi za gozdarstvo in živilsko predelovalno industrijo, ki predstavljata dve pomembni ekonomski osnovi za razvoj slovenskega podeželja. V okviru PRP bodo imeli sektorsko naravnani razvojni programi možnost razviti se v celostne programe, ki bodo upoštevali, da je bistvo kmetijskega, pa tudi splošnega gospodarskega in socialnega razvoja, optimalna raba domačih virov hkrati z ohranjanjem in zaščito narave in naravnih virov ob upoštevanju multifunkcionalne vloge kmetijstva v družbi.

Celotni pristop bo omogočal ohranjanje gostote poseljenosti podeželja ter sonaravno rabo gozdov in zaščito naravne in kulturne dediščine, kar je tesno povezano z ohranjanjem in zagotavljanjem delovnih mest na podeželju – v kmetijski pridelavi in gozdarstvu, z razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (predelava, turizem, obrt), z razvojem dodatnih delovnih mest na podeželju (organiziranje prodaje pridelkov in proizvodov, servisne dejavnosti), ter z uvajanjem alternativnih metod kmetijske pridelave in predelave s posebnim poudarkom na varovanju okolja (skrb za živali, doseganje ekoloških standardov, visoka kvaliteta hrane).

PRP je namenjen pospeševanju in prestrukturiranju kmetijstva ter zagotavljanju postopnega povečevanja učinkovitosti pridelave in predelave ter konkurenčnosti kmetijstva. Z izravnavo visokih stroškov pridelave na OMD in podpiranjem okolju prijaznega kmetovanja bo dosežen tudi ekonomski učinek, kar bo omogočalo boljšo kvaliteto življenja na podeželju in ohranjanje teh območij tudi za ostale aktivnosti, kot sta turizem in rekreacija.

Opisano strategijo so sprejele tudi druge strokovne organizacije in združenja, ki sodelujejo oz. so vključena v razvoj podeželja. Te organizacije so dejansko poudarile potrebo po nadaljnjem izvajanju oz. povečevanju izravnalnih plačil za OMD in kmetijsko okoljske ukrepe.

Ključnega pomena je tudi naraščajoč obseg dodatnega izobraževanja. Znanje bo, poleg profesionalizacije, prispevalo k osveščanju o nujnosti boljšega poslovnega povezovanja in združevanja na podeželju in usmerjanju h kvalitetnejši proizvodnji hrane, ki bo koristna tako za proizvajalce kot potrošnike.

Celotna strategija je bila zasnovana na osnovi:

- okrepitve multifunkcionalne vloge kmetijstva,
- uravnoteženega in celostnega razvoja podeželja, varovanja okolja, predvsem tal in voda pred onesnaženjem in degradacijo,
- zagotavljanja poseljenosti z ohranjanjem delovnih mest in zagotavljanjem primernega dohodka na kmetijah,
- uvajanja in promocije naravi prijaznih postopkov pridelave, ki prispevajo tudi k ohranjanju elementov podeželske krajine,
- proizvodnje visoko kakovostnih kmetijskih pridelkov in živil,
- izboljšanja strukture kmetijstva (socio-ekonomske strukture).

6.1.3 Prednostne naloge

Cilji politike razvoja podeželja bodo doseženi z zasledovanjem dveh glavnih prednostnih nalog te politike, ki sta usmerjeni v razvoj in ohranjanje podeželja:

- prednostna naloga 1: sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja,
- prednostna naloga 2: ekonomsko in socialno prestrukturiranje kmetijstva.

6.1.3.1 Prednostna naloga 1: sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja

Bistvo te naloge je varovanje naravnih virov, ohranjanje značilnih elementov krajine in poselitvene strukture na podeželju. Usmerjena je k naravi, prilagojena zahtevam okolja, dobrobiti živali, upošteva pa tudi multifunkcionalno vlogo kmetijstva. Ukrepi v okviru te prednostne naloge se bodo financirali iz Jamstvenega oddelka EKUJS in predstavljajo izravnavo stroškov kmetom pri pridelavi za t.i. javno dobro.

V ta namen se bodo izvajali naslednji ukrepi iz Uredbe 1257/99 in Pristopne pogodbe:

- izravnalna plačila za OMD (poglavje V),
- kmetijsko okoljski ukrepi (poglavje VI).

6.1.3.2 Prednostna naloga 2: ekonomsko in socialno prestrukturiranje kmetijstva

Ti ukrepi bodo prispevali k povečevanju kakovosti proizvodnje in izboljšanju starostne strukture kmetov ter izvajanju EU standardov, predvsem na področju varovanja okolja. S temi ukrepi se bodo pospešeno uvajale okolju prijazne metode gospodarjenja.

V ta namen se bodo izvajali naslednji ukrepi iz Uredbe 1257/99 in Pristopne pogodbe:

- zgodnje upokojevanje (poglavje IV),
- podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih (poglavje Va),
- tehnična pomoč (poglavje IXa).

6.1.4 Pričakovani učinki

Skladno s strateškimi cilji PRP, se pričakovani učinki nanašajo predvsem na povečano osveščenost kmetov za usmerjanje v dolgoročno in sonaravno kmetovanje. Za vsak ukrep so predvideni številni indikatorji, v preglednici 19 pa so navedeni le splošni cilji.

Preglednica 19: Splošni cilji ukrepov PRP

Nivo	Indikator	Cilj
Splošni	Število kmetijskih gospodarstev	55.000
	ha obdelanih zemljišč	400.000
Posebni	OMD: ha obdelanih zemljišč v OMD	350.000
	K-O ukrepi: število kmetijskih gospodarstev s kmetijsko okoljskimi plačili	25.000
	Zgodnje upokojevanje: število mlajših kmetov	780
	Izvajanje EU standardov: število kmetijskih gospodarstev	55.000

6.1.5 Celostni pristop

Ukrepi obeh prednostnih nalog so pripravljeni v skladu s celostnim pristopom ob sodelovanju strokovnjakov, NVO in ostalega javnega sektorja. Progresivno uvajanje ukrepov v zadnjih letih, usklajenih z ES, je olajšalo vpeljavo ukrepov v okviru PRP. Institucija, odgovorna za pripravo programa je dosegla visok nivo usklajenosti vseh predlaganih ukrepov z vsemi sodelujočimi.

6.1.6 Enake možnosti za ženske in moške

V Sloveniji je načelo enakosti pred zakonom oz. načelo pravne enakosti kot eno izmed temeljnih človekovih pravic in svoboščin zapisano v 14. členu Ustave RS (UL RS/I, št. 33/1991), ki določa, da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebnostno okoliščino. Z vidika varstva človekovih pravic in svoboščin je varstvo pravice enakosti pred zakonom (tudi glede na spol) posameznici oz. posamezniku zagotovljeno neposredno ali preko instituta varuha človekovih pravic kot neodvisnega in samostojnega organa. Kljub ustavno deklarirani enakosti spolov vsakdanja praksa in navade v slovenski družbi kažejo in dokazujejo, da neenako obravnavanje spolov in zastopanost na posameznih področjih družbenega življenja dejansko obstajata. Za njuno odpravo je potrebno obvezno pravno urediti ravnanja določenih subjektov na vseh področjih družbenega življenja, saj bo le-tako ženskam in moškim omogočeno uresničevanje načela enakosti tudi v praksi. Takšen pristop se je že uveljavil v Zakonu o delovnih razmerjih (UL RS, št. 42/2002), ki izrecno prepoveduje diskriminacijo glede na spol pri zaposlovanju, med trajanjem in v zvezi s prenehanjem delovnega razmerja. Zakon zapoveduje delodajalcu določeno ravnanje oz. vedenje in predpisuje sankcije v primeru kršitve teh prepovedi oz. zapovedi. Enake možnosti žensk in moških pa so opredeljene tudi z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških (UL RS, št. 59/2002). V Sloveniji so določila, ki zagotavljajo enake možnosti in obravnavo žensk in moških, opredeljena tudi v drugih veljavnih predpisih in dokumentih.

Ženske in moški imajo enake možnosti tudi v kmetijstvu; v Sloveniji se s kmetijstvom lahko ukvarjajo tako ženske kot moški. V letu 2002 je bilo delovno aktivnih 783.499 oseb, od katerih je delež zaposlenih žensk znašal 51,3%. V kmetijstvu je bilo samozaposlenih 35.235 oseb, od katerih je bilo 29,6% žensk. V primerjavi z letom 2001 se je delež žensk, zaposlenih v kmetijstvu, povečal za okoli 7%. Podatki o vlogah iz preteklih let za ukrep OMD in kmetijsko okoljske ukrepe kažejo, da je zahtevke za plačila vložilo 28% žensk, ki so bile istočasno tudi nosilke kmetijskih gospodarstev.

Ženske imajo enake možnosti tudi na področju izobraževanja in usposabljanja za kmetijsko dejavnost. V Sloveniji ni zakonskih ovir in spolne diskriminacije glede lastništva ali gospodarjenja z zemljišči, prevzema ali prenosa kmetij na ženske, možnosti najemanja posojil in pridobitve sredstev na podlagi javnih razpisov. Ženske lahko aktivno sodelujejo tudi v različnih skupinah in združenjih.

Številne ženske na podeželju so vključene v društva kmečkih žena, v okviru katerih sodelujejo na različnih prireditvah lokalnih skupnosti, skrbijo za predstavitev kulinarčnih dobrot in lokalnih posebnosti širši javnosti, pripravljajo razstave in sejme ter na ta način ohranjajo tradicijo slovenskega podeželja in to kulturno dediščino prenašajo na mlajše generacije. Številni mladi se tudi zato usmerjajo v ekološko kmetovanje in sonaravne načine pridelave.

Statistični podatki iz junija 2000 kažejo, da je na 86.500 kmetijskih gospodarstvih kmetovalo 260.000 oseb. Velikost kmetij je zelo majhna, saj ima 60% kmetij manj kot 5 ha zemljišč. Na teh kmetijah v povprečju živi 3,7 ljudi, 2,9 ljudi pa je tam tudi zaposlenih. Večina slovenskih kmetij se ukvarja z živinorejo, predvsem z mlekarstvom in pridelavo krme za lastne potrebe. Delež žensk, ki pomagajo gospodarjem kmetij znaša 48% od tistih, ki so zaposlene v kmetijstvu, le 19% pa je tudi nosilk kmetijskih gospodarstev. Delež žensk glede na skupno število zaposlenih v kmetijstvu dosega 60%.

Večina nosilcev kmetijskih gospodarstev ima le znanje, pridobljeno z izkušnjami. Na gospodarstvih z manj kot 10 ha KZU, ima 9 nosilk od 10 samo praktične izkušnje in nobene kmetijske izobrazbe, medtem ko imajo gospodarji kmetij z 10 ali več ha KZU, višji nivo izobrazbe. Na splošno pa je izobrazbena raven nizka. Ženske z univerzitetno ali višjo izobrazbo predstavljajo 10% žensk, ki gospodarijo na večjih kmetijah in le 3% v primeru manjših kmetij.

Starost nosilcev kmetijskih gospodarstev je relativno visoka. Starejših od 65 let je 32 nosilcev od 100 (28 pri moških in 43 pri ženskah). Delež mlajših gospodarjev (pod 35 let) je le 5,2% (6% za moške in 4% za ženske).

Določene možnosti za ženske izhajajo tudi iz PRP. Že od samega začetka so predstavnice različnih organizacij aktivno sodelovale v delovni skupini za pripravo programa. PRP pa ponuja tudi priložnost pridobitve dodatnega zaslužka na kmetiji. V ukrepe se lahko vključijo vsi upravičenci, ženske in moški, pri čemer so nekatera področja še posebej naklonjena ženskam: npr., ponudba sonaravno pridelanih proizvodov in živil.

Tudi izobraževalni programi omogočajo ženskam pridobiti nova znanja, ki jih lahko uporabijo pri delu na kmetiji in v okviru dopolnilnih dejavnosti, ki predstavljajo dodaten vir dohodka na kmetiji. Ukrepi PRP naj bi tudi v bodoče prispevali k zagotavljanju enakih zaposlitvenih možnosti za ženske in moške in ohranjali poseljenost podeželskih območij.

Celoten PRP tako zagotavlja enake možnosti vsem, tako moškim kot tudi ženskam in diskriminatorno ne razlikuje upravičencev glede vere, političnega prepričanja oz. spolne usmerjenosti. Vsi ukrepi PRP so dostopni vsem zainteresiranim, ki izpolnjujejo pogoje za posamezne ukrepe. Kakršnokoli diskriminatorno ravnanje bo podvrženo zakonski odgovornosti.

6.1.7 Drugi relevantni okoljski ukrepi

PRP upošteva tudi vse ostale relevantne obveznosti ES in nacionalne obveznosti s področja okolja in sonaravnega razvoja, h kateremu so usmerjene glavne prednostne naloge programa. Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji, NPVO in Operativni program za varstvo voda že vključujejo nekatere vsebine iz PRP in z načrtovanimi aktivnostmi podpirajo cilje programa.

6.2 Opis in učinki ostalih ukrepov

Izven PRP ni drugih ukrepov.

6.3 Območja, podvržena specifičnim teritorialnim ukrepom

OMD so opisana v poglavju 9.3.1.

6.4 Časovni razpored in izvedba

PRP za Slovenijo 2004-2006 bo izveden v programskem obdobju, ki se začne 01. januarja 2004 in konča 31. decembra 2006. Sredstva za podpore bodo na voljo od začetka leta 2004 oz. od dne predložitve PRP v potrditev Evropski Komisiji. Financiranje ukrepov PRP bo potekalo skladno z določili Pristopne pogodbe.

Kot začetni datum upravičenosti do podpor se šteje 26. februar 2004, ko je Evropska komisija tudi formalno potrdila prejem PRP.

7. OCENA PRIČAKOVANIH EKONOMSKIH, OKOLJSKIH IN SOCIALNIH VPLIVOV

7.1 Podatki o ocenjevalcu

Predhodno vrednotenje PRP je izdelalo neodvisno podjetje OIKOS, svetovanje za razvoj, d.o.o., Jarška cesta 30, 1230 Domžale, ki je bilo izbrano na podlagi javnega razpisa. Celotna ocena je podana v Prilogi 3.

Temeljna področja delovanja podjetja so:

- regionalni razvoj:
 - priprava regionalnih razvojnih programov,
 - vrednotenje regionalnih razvojnih programov in drugih programskih dokumentov,
 - svetovanje vladnim uradom pri pripravi programov EU (Phare, Interreg),
 - svetovanje končnim upravičencem in končnim prejemnikom pri prijavah projektov za nacionalna sredstva in sredstva EU,
 - priprava regionalnih razvojnih projektov za prijavo na Strukturne sklade in Interreg,
 - krepitev institucij,
 - izobraževanje;
- razvoj podeželja:
 - priprava programov CRPOV za lokalne skupnosti in občine,
 - priprava regionalnih programov razvoja podeželja,
 - priprava strategij razvoja kmetijstva,
 - priprava strategij razvoja turizma,
 - izvedba projektov, povezanih z razvojem podeželja,
 - izobraževanje,
 - svetovanje občinam in strokovnim organizacijam, ki delujejo na področju razvoja podeželja;
- varstvo okolja:
 - poročila o vplivih na okolje,
 - lokalni programi varstva okolja,
 - strateške presoje vplivov na okolje,
 - svetovanje industriji (okoljska učinkovitost, okoljski pregledi),
 - priprava registrov onesnaževalcev,
 - programi varstva pitne vode,
 - programi za rastlinske čistilne naprave (umetne akumulacije),
 - okoljske smernice za prostorsko planiranje,
 - krepitev institucij;
- varstvo narave:
 - programi upravljanja za zavarovana območja,
 - vrednotenje parkov (PAN-Parks),
 - svetovanje lokalnim skupnostim, regionalnim organizacijam in ministrstvom na področju ustanavljanja zavarovanih območij, coniranja, kartiranja habitatov.

Podjetje izvaja številne projekte s področja varovanja okolja, regionalnega razvoja in razvoja podeželja, varovanja narave, upravljanja z odpadki in infrastrukturo za slovenske in tuje partnerje ter pripravlja ocene in preglede vplivov na okolje. Poleg tega je podjetje pripravilo strokovne podlage za okoljski monitoring, ekspertni sistem za oceno tveganja za odlagališča odpadkov, uvedbo GIS, programsko opremo za vodenje podatkovne baze smetišč, gnojišč in kamnolomov ter organiziralo in izvajalo okoljske izobraževalne programe.

Preglednica 20: Osnovni podatki o ocenjevalcu

Ime	Oikos, svetovanje za razvoj, d.o.o.
Leto ustanovitve	1989
Registracija	Okrožno sodišče v Ljubljani, vložek 1/03782/00
Davčna številka	23512580
Številka transakcijskega računa	18300-0015045736
Sedež	Jarška cesta 30, Jarše pri Domžalah, 1230 Domžale
Direktor	Črtomir Praprotnik
Telefon	01 721 4807, 722 6400
Faks	01 721 4807
E-pošta	info@oikos.si
Domača stran	www.oikos.si
Število zaposlenih	13
Lastništvo	Zasebno
Registracija znamke	Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino, Številka znamke: 9671608 in Mednarodna registracija znamke po Madridskem protokolu v državah: Albanija, Avstrija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Benelux, Češka Republika, Nemčija, Hrvaška, Madžarska, Italija, Makedonija, Poljska, Romunija, Slovaška, Jugoslavija pod številko: 673859

7.2 Pričakovani ekonomski, okoljski in socialni vplivi

Slovenija je PRP pripravila v skladu s tremi osnovni usmeritvami ES: (1) konkurenčnost, (2) sonaravnost in (3) multifunkcionalnost. Čeprav ima kmetijska pridelava vse manjšo vlogo v slovenskem BDP, pa pomen kmetijstva narašča zaradi njegovega multifunkcionalnega značaja, ki se odraža v pozitivni socialni, ekonomski in okoljski vlogi kmetijstva na podeželju. (glej tudi poglavje 6.1.4 Pričakovani učinki).

Ukrepi PRP bodo pomembno prispevali k okoljskim, ekonomskim in socialnim koristim podeželskih območij. Pri predhodni oceni bi bilo potrebno upoštevati tudi povezanost PRP z drugimi razvojnimi programi (npr. EPD) in okoljskimi operativnimi programi. Ocena učinkov ukrepov PRP je prikazana v preglednici 21.

Preglednica 21: Ekonomski, okoljski in socialni učinki ukrepov PRP

Ukrepi	Ekonomski	Okoljski	Socialni
OMD	+++	++	+++
Kmetijsko okoljski ukrepi	++	+++	+
Zgodnje upokojevanje	++	0	+++
Podpora izvajanju EU standardov na KMG	++	+++	0
Tehnična pomoč	0	0	++

Velik: +++

Srednji: ++

Majhen: +

Ni učinka: 0

7.2.1 Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

Izravnalna plačila v veliki meri prispevajo k pridobivanju dohodka kmetov na teh specifičnih območjih. V povezavi z osnovnimi načeli dobre kmetijske prakse, ta ukrep prispeva tudi k varovanju kmetijskih zemljišč in se zato odraža tudi v okoljski funkciji OMD, ima pa tudi pozitiven socialni vpliv na ohranjenost poseljenosti na območjih z nizko gostoto prebivalstva.

7.2.2 Kmetijsko okoljski ukrepi

Kmetijsko okoljski ukrepi nedvomno pozitivno vplivajo na okolje, tako z zmanjševanjem negativnih učinkov kmetijstva na okolje kot tudi z vzdrževanjem obstoječega stanja. Njihov namen je dolgoročno izboljšanje naravnih virov v Sloveniji. Kmetijsko okoljska plačila so namenjena delnemu kritju stroškov dodatnega dela zaradi izpolnjevanja posebnih zahtev pri posameznem ukrepu. Ukrepi pozitivno vplivajo tudi na dvig izobrazbene ravni in usposobljenost za izvajanje sonaravnih načinov kmetovanja.

7.2.3 Zgodnje upokojevanje

Zgodnje upokojevanje v največji meri vpliva na izboljšanje starostne strukture na kmetijah. Z rento, ki se izplača prenosnikom, se hkrati izboljša tudi ekonomski položaj kmetijskih gospodarstev, ki so vključena v ta ukrep.

7.2.4 Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih

V odvisnosti od vrste standarda, ki se izvaja, ima ukrep predvsem pozitiven vpliv na okolje, prispeva pa tudi k izboljšanju ekonomskega položaja kmetijskih gospodarstev, ki so se odločila za izvajanje zahtevnih in dražjih EU standardov.

7.2.5 Tehnična pomoč

Vsi udeleženci, ki sodelujejo pri pripravi, izvajanju in monitoringu PRP, lahko koristijo sredstva za tehnično pomoč, predvsem preko aktivnosti za povečanje ozaveščenosti, izboljšanja znanja in raziskovalnega dela.

8. OKVIRNA SKUPNA FINANČNA PREGLEDNICA

Preglednica 22: Okvirna skupna finančna preglednica

	2004			2005			2006			Skupaj	
	Javni izdatki	Prispevek ES	Prispevek zasebnega sektorja	Javni izdatki	Prispevek ES	Prispevek zasebnega sektorja	Javni izdatki	Prispevek ES	Prispevek zasebnega sektorja	Javni izdatki	Prispevek ES
Prednostna naloga 1: Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja											
OMD (milo €)	42,0	33,6	0,0	47,3	37,8	0,0	52,3	41,8	0,0	141,6	113,2
Kmetijsko okoljski ukrepi (milo €)	32,9	26,3	0,0	36,3	29,0	0,0	39,4	31,5	0,0	108,6	86,8
Skupaj Prednostna naloga 1 (milo €)	74,9	59,9	0,0	83,6	66,8	0,0	91,7	73,3	0,0	250,2	200,0
Prednostna naloga 2: Ekonomsko in socialno prestrukturiranje kmetijstva											
Zgodnje upokojevanje (milo €)	1,8	1,4	0,0	3,9	3,1	0,0	7,0	5,6	0,0	12,7	10,1
Podpora izvajanju EU standardov (milo €)	9,4	7,5	0,0	13,9	11,1	0,0	19,3	15,4	0,0	42,6	34,0
Tehnična pomoč (milo €)	2,2	1,7	0,0	2,4	1,9	0,0	2,5	2,0	0,0	7,1	5,6
Skupaj Prednostna naloga 2 (milo €)	13,4	10,6	0,0	20,2	16,1	0,0	28,8	23,0	0,0	62,4	49,7
Skupaj Prednostna naloga 1 + 2 (milo €)	88,3	70,5	0,0	103,8	82,9	0,0	120,5	96,3	0,0	312,6	249,7
Program SAPARD (milo €)	0,0	0,0	0,0	1,5	1,0	1,5	0,8	0,5	0,8	2,3	1,5
Dopolnila k direktnim plačilom (milo €)	17,8	14,2	0,0	13,2	10,5	0,0	7,2	5,7	0,0	38,2	30,4
SKUPAJ (milo €)	106,1	84,7	0,0	118,5	94,4	1,5	128,5	102,5	0,8	353,1	281,6

Finančno programiranje temelji na sredstvih, ki so določena v Odločbi Komisije 2004/21/ES¹ (z dne 29.12.2003). Podpore so bodo izplačevale na način, opredeljen v letni uredbi.

¹ UL L št. 5, 9.1.2004, str. 87

9. OPIS UKREPOV, NAMENJENIH IZVAJANJU PROGRAMA**9.1 Splošne zahteve****A. Glavne značilnosti ukrepov podpore**

- Seznam ukrepov in navedba členov Uredbe Sveta (ES) 1257/1999, na podlagi katerih se dodeljujejo podpore

Ukrep	Uredba Sveta (ES) št. 1257/1999, člen
Prednostna naloga 1: Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja	
Izravnalna plačila za OMD	Poglavje V (členi 13 do 21)
Kmetijsko okoljski ukrepi	Poglavje VI (členi 22 do 24)
Prednostna naloga 2: Ekonomsko in socialno prestrukturiranje kmetijstva	
Zgodnje upokojevanje	Poglavje IV (členi 10 do 12)
Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih	Poglavje Va (členi 21a do 21d)
Tehnična pomoč	Poglavje IXa (člen 33e)

- *Financiranje ukrepov PRP*

Ukrepi PRP se financirajo iz javnih sredstev, pri čemer se do 80% sredstev sofinancira iz Jamstvenega oddelka EKUJS, vsaj 20% pa iz proračuna RS.

Letna sredstva, ki so na razpolago upravičencem za izvajanje ukrepov PRP, ne smejo preseči razpisanih vrednosti, pri čemer je potrebno upoštevati tudi prevzete obveznosti iz prejšnjih let.

V skladu s Pristopno pogodbo in zadevnimi predpisi, bo Slovenija določeno višino sredstev, namenjenih ukrepom PRP, namenila za izvajanje projektov iz Programa SAPARD in direktnim plačilom kot je opisano v poglavjih 9.3.5 in 9.3.6.

9.2 Zahteve, ki se nanašajo na vse ali določene ukrepe**9.2.1 Dobra kmetijska praksa**

Za namene tretje alinee člena 14(2) in prvega pododstavka člena 23(2) Uredbe 1257/99 običajna dobra kmetijska praksa v Sloveniji pomeni, da mora kmet izvajati vsaj minimalne tehnološke postopke obdelave, ki bi jih izvajal razumen kmet ob upoštevanju kmetijske zakonodaje. To pa pomeni, da bo izvajal ekonomske aktivnosti tako, da bo s KZU ravnal gospodarno brez dolgoročnih negativnih vplivov kmetovanja na okolje, zlasti še na tla, vodo in rastline.

Kode dobre kmetijske prakse temeljijo na sedanjem poznavanju razmer v kmetijstvu in načinih pridelave, ki se običajno uporabljajo v Sloveniji in vključujejo tri ločene dokumente. Gospodarjenje s travinjem, varovanje vodnih teles in izvirov, varovanje zavarovanih območij in ohranjanje tal so v dobro kmetijsko prakso vključeni na podlagi predpisov navedenih v nadaljevanju. Kmet, ki upošteva načela dobre kmetijske prakse mora izpolnjevati vse pogoje in obveznosti, ki jih določajo: načela dobre kmetijske prakse pri gnojenju, načela dobre kmetijske prakse varstva rastlin in načela dobrega gospodarja.

Načela dobre kmetijske prakse pri gnojenju kot tudi načela dobre kmetijske prakse varstva rastlin pomenijo odgovorno ravnanje, ki v skrbi za rodovitna tla, zdrave posevke in čisto okolje, omogoča pridelavo kakovostne hrane. V precejšnji meri so ta načela tudi že ustaljena praksa dobrih slovenskih kmetij, ki dolgoročno ohranja rodovitnost zemljišč ter kmetom zagotavlja primeren in kakovosten pridelek.

9.2.1.1 Dobra kmetijska praksa pri gnojenju

Upoštevanje načel dobre kmetijske prakse pri gnojenju pomeni strokovno utemeljeno uporabo rastlinskih hranil, ki:

- zmanjšuje tveganje za onesnaževanje kmetijskih tal in voda z ostanki hranil,
- varuje naravne vire pred potencialnim kmetijskim onesnaženjem,
- dopušča gospodarno kmetijsko pridelavo.

Skladno z Navodilom za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (UL RS, št. 34/2000) (*Priloga 4*) ter ob upoštevanju Nitratne direktive, je potrebno:

- gnojiti tako, da se hranila v čim večji možni meri izkoristijo za rast in razvoj kmetijskih rastlin,
- preprečevati izgube rastlinskih hranil med in izven rastnega obdobja,
- gnojenje z dušikom prilagoditi dejanskim potrebam posameznih posevkov in odmerek dušika porazdeliti na več obrokov,
- upoštevati predpise o varovanju voda,
- poskrbeti, da naprave za vnos gnojil ustrezajo veljavnim tehničnim predpisom,
- upoštevati določbe Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004),
- zmanjšati izgube dušika iz živinskih gnojil, ki ne smejo preseči 25% celotnega dušika, ki ga gnojilo vsebuje pred vnosom,
- upoštevati priporočila o aerobni obdelavi gnojevke pred gnojenjem,
- ustrezno skladiščiti živinska gnojila,
- vzpostaviti krogotok hranil na kmetiji,
- s presežki živinskih gnojil ravnati tako, da okolje ni ogroženo,
- izdelati letni gnojilni načrt,
- izvajati kontrolo rodovitnosti tal in gnojenja vsakih pet let.

Kontrola rodovitnosti tal in izdelava gnojilnih načrtov se opravita na podlagi ustrezne analize tal.

V skladu z določili Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004), število GVŽ na ha KZU ne sme preseči 2,5 GVŽ, ali 2 GVŽ pri prašičih, ali 2 GVŽ pri perutnini, ali 2 GVŽ v primeru mešanje reje (reja se smatra za mešano, če se na kmetijskem gospodarstvu redi najmanj 2 GVŽ prašičev, ali 2 GVŽ perutnine, ali 2 GVŽ prašičev in perutnine). Če je ta obtežba presežena in posledično količine živinskih gnojil povečane, mora kmetijsko gospodarstvo zagotoviti, da presežke teh gnojil, ki jih ne more porabiti na samem kmetijskem gospodarstvu:

- odda s pogodbo drugim lastnikom kmetijskih zemljišč ali
- jih predela in jih v različnih oblikah proda na trgu ali
- jih odstrani na drug način, skladno s predpisi o ravnanju z odpadki.

9.2.1.2 Dobra kmetijska praksa varstva rastlin

Dobra kmetijska praksa varstva rastlin pomeni izvajanje postopkov, ki ob uporabi fitofarmacevtskih sredstev:

- ne ogrožajo biotske raznovrstnosti širšega biotopa,
- v najmanjši možni meri obremenjujejo okolje,
- ne ogrožajo virov pitne vode,
- ne ogrožajo zdravja izvajalcev ukrepov varstva rastlin in potrošnikov.

Načela dobre kmetijske prakse varstva rastlin (MKGP, 2000) (*Priloga 5*), ki veljajo za vse izvajalce postopkov varstva rastlin, določajo pravila ravnanja, po katerih je potrebno:

- izbrati primeren čas setve in saditve, ki ne pospešuje razvoja škodljivih organizmov,
- izbrati tolerantne oz. proti škodljivim organizmom odporne sorte in kultivarje,
- izvajati ustrezne higienske ukrepe za ustvarjanje pogojev za zdrave posevke,
- izvajati redno oskrbo posevkov, primerno rastišču in razmeram,
- upoštevati uravnoteženo in potrebam prilagojeno preskrbo posevkov s hranili, da se občutljivost rastlin za okužbo s škodljivimi organizmi ne poveča,
- škodljive organizme zadrževati pod pragom gospodarske škodljivosti z izbiro rastišču primerne sistema pridelave, vrste gojenih rastlin in kolobarja,
- pred kemičnim zatiranjem izvajati nekemično varstvo rastlin,
- pri oceni potrebnosti ukrepa upoštevati rastne razmere in vrsto posevka ter specifične zahteve za razvoj škodljivih organizmov,
- upoštevati izkušnje iz prejšnjih let, napovedi službe za varstvo rastlin in ostale razpoložljive podatke,
- uporabiti primerno in registrirano fitofarmacevtsko sredstvo, če ni druge možnosti za preprečitev škode in odmerke prilagoditi razmeram,
- dosledno upoštevati uradna navodila za uporabo fitofarmacevtskih sredstev z namenom zagotavljanja varnosti izvajalcev ukrepov varstva rastlin, potrošnikov in okolja,
- pravočasno škropiti manjši del površin, robov, gnezd in posameznih rastlin, da bi se tako izognili škropljenju celotne površine,
- zmanjšati porabo fitofarmacevtskih sredstev z mešanicami,
- preprečiti razvoj odpornosti škodljivih organizmov z menjavanjem in kombinacijo aktivnih snovi in zmanjšanjem števila škropljenj,
- upoštevati, da fitofarmacevtska sredstva lahko uporabljajo le strokovno usposobljeni uporabniki,
- uporabljati le brezhibne in redno pregledane naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev.

Uporabniki fitofarmacevtskih sredstev morajo voditi tudi evidenco o uporabi teh sredstev na prostem in v skladiščih, kar omogoča namensko in sistematično spremljanje ukrepov varstva rastlin ter s tem pridobivanje na kraj in razmere vezanih izkušenj.

9.2.1.3 Dober gospodar

Po Zakonu o kmetijskih zemljiščih (UL RS, št. 55/2003) mora lastnik, zakupnik ali drug uporabnik kmetijskih zemljišč le-ta obdelovati na predpisan način in kot dober gospodar, pri čemer mora kmetijsko proizvodnjo prilagoditi ekološkim in talnim razmeram, uporabljati zemljiščem in kraju primerne metode za preprečevanje zbitosti tal, erozije in onesnaževanja ter zagotavljati trajno rodovitnost zemljišč.

Skladno z merili za presojo ali lastnik, uporabnik oz. imetnik kmetijskih zemljišč le-ta ustrezno obdeluje (UL RS, št. 81/2002) (*Priloga 6*), obdelovalec ravna kot dober gospodar, če:

- redno obdeluje in vzdržuje kmetijska zemljišča,
- zagotavlja ohranjanje oz. izboljševanje rodovitnosti tal z ustreznim načinom rabe,
- ne povzroča degradacije zemljišč (erozija, zbitost, onesnaženje) z neustrezno tehnologijo,
- zgledno in stalno vzdržuje zemljišča, ki so bila izboljšana z agromelioracijami in hidromelioracijami,
- obdeluje zemljišče tako, da je ob uporabi ustrezne agrotehnike omogočena optimalna in ekonomična pridelava,
- upošteva strokovna priporočila o gnojenju z mineralnimi in organskimi gnojili,
- upošteva časovne omejitve in prepovedi pri uporabi gnojevke,
- zagotavlja zadostne skladiščne kapacitete za gnojevko in druga živinska gnojila,
- zagotavlja varovanje domačih živali in upošteva etološke zahteve živali,
- upošteva vso zakonodajo s področij, ki se navezujejo na kmetovanje (varstvo rastlin, živali in okolja itd.),
- upošteva ustrezne vzdrževalne standarde za vse kmetijske stroje in naprave, zlasti za naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev,
- vzdržuje varovalne pasove (kot npr. obvodna vegetacija, protivetrni pasovi, obmejki),
- skrbi za zaokrožanje kmetijskih zemljišč,
- upravlja z vsemi zemljišči, ki pripadajo kmetijskemu gospodarstvu, tako da ni ogrožena vitalnost gospodarstva,
- v primeru svoje nezmožnosti za delo ali daljše odsotnosti poskrbi za ustrezno obdelavo zemljišč.

9.2.1.4 Dobrobit živali

Republika Slovenija se je že ob podpisu Pristopne pogodbe zavezala, da bo do vstopa, to je do 1. maja 2004, prevzela celotni pravni red, ki velja v EU, vključno z zakonodajo, ki se nanaša na področje reje živali, dobrobiti živali in njihove zaščite pred nepotrebnim trpljenjem.

V Sloveniji, je krovni akt, ki ureja področje dobrobiti in zaščite živali Zakon o zaščiti živali (UL RS, št. 98/1999, 110/2003, 126/2003, 20/2004). Z objavo omenjenega zakona, je Slovenija stopila ob bok ostalim razvitim državam, ki so že v preteklosti pokazale skrb za dobrobit živali.

Ta zakon določa odgovornost ljudi za zaščito živali, to je zaščito njihovega življenja, zdravja in dobrega počutja, določa pa tudi pravila za dobro ravnanje z živalmi, kaj se šteje za mučenje živali in katera ravnanja oz. posegi na živalih so prepovedani, pogoje, ki jih je potrebno z namenom zaščite živali zagotoviti pri reji živali, prevozu, izvajanju določenih posegov in poskusov na živalih, zakolu in usmrtnosti živali.

Podrobnejša pravila so predpisana s podzakonskimi akti, ki povzemajo sedanjo zakonodajo ES s področja zaščite živali, kot npr. Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic (UL RS, št. 41/2003), ki povzema Direktive 98/58/ES, 91/628/ES, 91/630/ES in 99/74/ES. V Prilogi 1 omenjenega pravilnika so predpisane zahteve za opravljanje inšpekcijskih pregledov obratov, kjer redijo živali (povzeto po Odločbi komisije 2000/50/ES¹, z dne 17.12.1999). Vsako leto morajo veterinarski inšpektorji poročati o številu opravljenih pregledov in o parametrih, ki so jih preverjali. Tudi ostali podzakonski akti, kot so Pravilnik o pogojih in načinu prevoza živali (Direktiva 91/628/ES), Pravilnik o načinih usmrtnosti živali iz veterinarskih razlogov, živali, ki se jih redi za proizvodnjo krzna, ter odvečnih enodnevnih piščancev in zarodkov v odpadkih iz valilnice (Direktiva 93/119/ES) in Pravilnik o veterinarskih pogojih za proizvodnjo in oddajo v promet živil živalskega izvora (Direktiva 93/119/ES) so v skladu z veljavno zakonodajo EU s področja zaščite živali. Veterinarski inšpektorji so dolžni kontrolirati določene parametre, npr. če obrati, prevozna sredstva, oprema, pogoji itd., ki lahko vplivajo na dobro počutje živali, ustrezajo predpisanim normam. Pri pregledih se opirajo na ustrezne podzakonske akte s področja zaščite živali, ki so kot že omenjeno, v skladu z zakonodajo EU.

9.2.2 Indikatorji dobre kmetijske prakse

Glede na kompleksno naravo kmetijstva in številne zakonsko opredeljene zahteve, je MKGP postavilo nekatere osnovne indikatorje in pričelo izvajati kontrolo nad izvajanjem dobre kmetijske prakse na podlagi teh indikatorjev.

V Sloveniji ti standardi temeljijo na zahtevah, ki se nanašajo na:

- gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči,
- rodovitnost tal/ohranjanje strukture,
- ravnanje z organskimi odpadki,
- gospodarjenje s travinjem,
- posebne režime varovanja,
- uporabo fitofarmacevtskih sredstev v kmetijstvu,
- dobrobit živali.

Standardi dobre kmetijske prakse, ki so določeni v slovenskih kodah dobre kmetijske prakse, vključno s kontrolnimi indikatorji, so opredeljeni v naslednjih predpisih:

Preglednica 23: Predpisi, ki se nanašajo na standarde dobre kmetijske prakse

Predpisi ES	Slovenski predpisi
Gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči	
	• Zakon o kmetijskih zemljiščih (UL RS, št. 55/2003) • Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar (UL RS, št. 81/2002)
Rodovitnost tal/ohranjanje strukture	
	• Zakon o kmetijskih zemljiščih (UL RS, št. 55/2003) • Uredba o varstvu pred požarom v naravnem okolju (UL RS, št. 62/1995)
Ravnanje z organskimi odpadki	
• Direktiva Sveta 75/442/ES o odpadkih (UL L št. 194, 25.7.1975, str. 39) • Direktiva Sveta 86/278/ES o odpadnem blatu (UL L št. 181, 4.7.1986, str. 6)	• Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004)

¹ UL L št. 19, 25.1.2000, str. 51

Predpisi ES	Slovenski predpisi
Uporaba fitofarmacevtskih sredstev v kmetijstvu	
	• Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (UL RS, št. 11/2001, 37/2004) • Pravilnik o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja iz fitomedicine (UL RS, št. 36/2002) • Pravilnik o dolžnostih uporabnikov fitofarmacevtskih sredstev (UL RS, št. 62/2003) • Pravilnik o ravnanju z zalogami fitofarmacevtskih sredstev po prenehanju registracije (UL RS, št. 59/2003)
Gospodarjenje s travinjem	
	• Zakon o kmetijskih zemljiščih (UL RS, št. 55/2003) • Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar (UL RS, št. 81/2002)
Varovanje vodnih teles in izvirov	
• Direktiva Sveta 91/676/ES o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora (UL L št. 375, 31.12.1991, str. 1) • Direktiva Sveta 80/68/ES o varovanju podzemnih voda pred onesnaženjem z določenimi nevarnimi snovmi (UL L št. 20, 26.1.1980, str. 43)	• Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004)
Varovanje zavarovanih območij	
• Direktiva Sveta 79/409/ES o zaščiti prosto živečih ptic (UL L št. 103, 25.4.1979, str. 1) • Direktiva Sveta 92/43/ES o zaščiti naravnih habitatov ter prosto živečih rastlin in živali (UL L št. 206, 21.5.1992, str. 7)	Predpisi, ki se nanašajo na celotno ozemlje RS: • Zakon o varstvu okolja (UL RS, št. 41/2004) • Zakon o ohranjanju narave (UL RS, št. 56/1999, 31/2000, 119/2002, 22/2003) • Uredba o habitatnih tipih (UL RS, št. 112/2003) • Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (UL RS, št. 46/2004) • Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (UL RS, št. 46/2004) Predpisi, ki se nanašajo na zavarovana območja v RS: • Zakon o Triglavskem narodnem parku (UL SRS, št. 17/1981, 18/1981, 42/1986, RS, št. 35/2001) • Zakon o Spominskem parku Trebče (preimenovan z Zakonom o ohranjanju narave v Kozjanski park) (UL SRS, št. 1/1981, 42/1986) • Zakon o regijskem parku Škocjanske jame (UL RS, št. 57/1996) • Uredba o Krajinskem parku Goričko (UL RS, št. 101/2003) • Uredba o ekološko pomembnih območjih (UL RS, št. 48/2004) • Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih NATURA 2000) (UL RS, št. 49/2004)
Dobrobit živali	
• Direktiva Sveta 91/628/ES o zaščiti živali med prevozom in spremembi direktiv 90/425/ES in 91/496/ES (UL L št. 340, 11.12.1991, str. 17) • Uredba Sveta 411/98/ES o dodatnih standardih za zaščito živali, ki se uporabljajo za cestna vozila za prevoz rejnih živali na voznjajah, daljših od osem ur (UL L št. 52, 21.2.1998, str. 8) • Direktiva Sveta 91/629/ES o določitvi minimalnih pogojev za zaščito telet (UL L št. 340, 11.12.1991, str. 28) • Direktiva Sveta 91/630/ES o določitvi minimalnih pogojev za zaščito prašičev (UL L št. 340, 11.12.1991, str. 33) • Direktiva Sveta 98/58/ES o zaščiti rejnih živali (UL L št. 211, 8.8.1998, str. 23) • Direktiva Sveta 93/119/ES o zaščiti živali pri zakolu ali usmrčitvi (UL L št. 340, 31.12.1993, str. 21) • Direktiva Sveta 86/609/ES o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic o varstvu živali, ki se uporabljajo za poskusne in druge znanstvene namene (UL L št. 358, 18.12.1986, str. 1) • Direktiva Sveta 99/74/ES o minimalnih standardih za zaščito kokoši nesnic (UL L št. 203, 3.8.1999, str. 53)	• Zakon o zaščiti živali (UL RS, št. 98/1999, 126/2003) • Pravilnik o pogojih in načinu prevoza živali (UL RS, št. 86/2000, 108/2000, 64/2001, 16/2002, 3/2003) • Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic (UL RS, št. 41/2003) • Pravilnik o načinih usmrčitve živali iz veterinarskih razlogov, živali, ki se jih redi za proizvodnjo krzna, ter odvečnih enodnevnih piščancev in zarodkov v odpadkih iz valilnice (UL RS, št. 63/2003) • Pravilnik o veterinarskih pogojih za proizvodnjo in oddajo v promet živil živalskega izvora (UL RS, št. 100/2002, 30/2003, 89/2003, 131/2003) • Pravilnik o strokovnih, kadrovskih in tehničnih pogojih za opravljanje poskusov na živalih (UL RS, št. 36/2004) • Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar (UL RS, št. 81/2002)

Indikatorji standardov dobre kmetijske prakse so naslednji:

Preglednica 24: Indikatorji standardov dobre kmetijske prakse v Sloveniji

Standard	Predpisi ES	Slovenski predpisi	Indikator
Gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči		Zakon o kmetijskih zemljiščih, Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar	- Na kmetijskem gospodarstvu neobdelana kmetijska zemljišča niso prisotna. - Vsa kmetijska zemljišča na kmetijskem gospodarstvu so redno oskrbovana na krajevno običajen način.
Rodovitnost tal, ohranjanje strukture, erozija zemlje		Zakon o kmetijskih zemljiščih, Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar	- Erozija zemlje zaradi izvajanja neustreznih tehnoloških postopkov ni prisotna. - Zbijanje tal zaradi izvajanja neustreznih tehnoloških postopkov ni prisotno.
Ohranjanje organske snovi		Uredba o varstvu pred požarom v naravnem okolju	Zažiganje organskih materialov (slama, suha trava, grmičevje) na prostem ni prisotno.
Ravnanje z organskimi odpadki:	Direktiva Sveta 75/442/ES, Direktiva Sveta 86/278/ES, Direktiva Sveta 91/676/ES	Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla	
• odpadno blato			- Na kmetijskem gospodarstvu se odpadnega blata ne uporablja v nasprotju s predpisi. - Za uporabo odpadnega blata je izdano dovoljenje.
• skladiščenje			- Kmetijsko gospodarstvo ima zadostne kapacitete za skladiščenje organskih odpadkov: gnoja, gnojnice, gnojevke in komposta za najmanj 6 mesecev na kontinentalnem območju in najmanj 4 mesece na obalnem območju ali v primeru, če so živali večji del leta na paši. - Kmetijsko gospodarstvo investira v izgradnjo skladiščnih kapacitet za organske odpadke (v 3-letnem obdobju). - Skladiščne kapacitete ustrezajo dejanskemu številu živali.
• 170 kg organskega dušika/ha	Direktiva Sveta 91/676/ES		Količina uporabljenega organskega dušika ne presega 170 kg/ha, sicer pa se z odpadki ravna v skladu s predpisi.
Posebni režimi varovanja	Direktiva Sveta 91/676/ES	Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla	- Gnojila se uporabljajo le v obdobjih leta, ko je to dovoljeno. - Uporaba gnojil na vodo varstvenih območjih ne presega mejnih količin. - Na kmetijskem gospodarstvu pravila, ki veljajo za vodo varstveni režim niso kršena.
	Direktiva Sveta 79/409/ES, Direktiva Sveta 92/43/ES	Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar, Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah, Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah	- Obstoječi pasovi, pomembni za razmnoževanje in preživetje številnih rastlinskih in živalskih vrst na kmetijskih zemljiščih – varovalni pasovi (obvodna vegetacija, protivetni pasovi, obmeji) so ustrezno in redno oskrbovani. - Gnojila se uporabljajo v času, ko so jih tla sposobna sprejeti (ta čas optimalno sovпада z obdobjem, ko se živalske vrste na kmetijskih zemljiščih še ne razmnožujejo, zato njihov zarod ni ogrožen).
Aplikacija gnojil – čas		Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla	- Gnojila se uporabljajo le v obdobjih leta, ko je to dovoljeno. - Gnojila ali gnojevka se ne uporabljata na kmetijskih zemljiščih: - brez zelenega pokrova od 15. novembra do 15. februarja, - kjer so tla zasičena z vodo ali pokrita z 10 cm debelo snežno odejo.
Količine uporabljenih hranil		Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla	- Podatki o analizi tal so na voljo. - Gnoji se skladno z gnojilnim načrtom. - Uporaba gnojil na vodo varstvenih območjih ne presega mejnih vrednosti.

Standard	Predpisi ES	Slovenski predpisi	Indikator
Vodo varstveni režim	Direktiva Sveta 91/676/ES, Direktiva Sveta 80/68/ES	Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla	- Uporaba gnojil pozimi, na zmrznjenih ali zasičenih tleh ni dovoljena. - Uporaba gnojil na območju varstvenih pasov ni dovoljena.
Uporaba fitofarmacevtskih sredstev v kmetijstvu:			
• oprema		Zakon o fitofarmacevtskih sredstev	Škroplilnica je testirana in opremljena z ustrezno nalepko.
• usposobljenost		Pravilnik o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja iz fitomedicine	Uporabnik fitofarmacevtskih sredstev je pridobil certifikat iz fitomedicine.
• skladiščenje		Pravilnik o dolžnostih uporabnikov fitofarmacevtskih sredstev	Kmetijsko gospodarstvo ima ustrezen prostor za skladiščenje fitofarmacevtskih sredstev.
• uporaba		Zakon o fitofarmacevtskih sredstev	Na kmetijskem gospodarstvu se uporabljajo in hranijo samo registrirana fitofarmacevtska sredstva.
• odpadki in ostanki		Pravilnik o ravnanju z zalogami fitofarmacevtskih sredstev po prenehanju registracije	Odpadna embalža in odvečne količine fitofarmacevtskih sredstev so ustrezno zbrane in shranjene oz. uničene.
Dobrobit živali	Direktiva Sveta 98/58/ES	Uredba o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar, Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic	- Bivalne razmere omogočajo dobro počutje rejnih živali. - Živali imajo dostop do krme in vode. - Živali so redno oskrbovane. - Živali so v dobri kondiciji glede na način reje na kmetijskem gospodarstvu. - Živali, ki niso v hlevu (pašne živali) so, kjer je to nujno in mogoče, zaščitene pred neugodnimi vremenskimi razmerami in drugimi nevarnostmi za njihovo zdravje. - Svoboda gibanja ni omejena na tak način, da bi povzročala nepotrebno trpljenje in poškodbe živali. - V primeru, ko so živali stalno privezane ali zaprte, je zagotovljen prostor, ki ustreza njihovim fiziološkim in etološkim zahtevam. - Na kmetijskem gospodarstvu ali med transportom (iz ali na pašo) živali niso podvržene trpljenju ali poškodbam.

Navedene indikatorje se preverja v okviru kontrole na kraju samem, ki jo na kmetijskih gospodarstvih za AKTRP izvajajo kmetijski inšpektorji. Sistem se kombinira z obiski inšpektorjev na podlagi predpisov s področja varovanja voda, ravnanja s fitofarmacevtskimi sredstvi in varstva pred požari.

9.3 Zahteve, ki se nanašajo na posamezne ukrepe

Prednostna naloga 1: Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja

9.3.1 Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in območja z okoljskimi omejitvami

A. Glavne značilnosti

- Cilji

Izravnalna plačila za OMD v Sloveniji bodo prispevala k:

- nadaljnji rabi kmetijskih zemljišč in ohranjanju podeželskih območij,
- ohranjanju podeželja,
- ohranjanju in spodbujanju sonaravnih sistemov kmetovanja,
- zagotavljanju kmetovanja na območjih s posebnimi omejitvami.

Od leta 2003 dalje je ukrep izravnalnih plačil v Sloveniji skladen z opredelitvijo OMD kot jih določajo členi 13 do 21 poglavja V Uredbe 1257/99. Nacionalni predpisi temeljijo na Zakonu o kmetijstvu (UL RS, št. 54/2000, 16/2004 – odločba US) in jih je Vlada RS sprejela v letu 2000, razveljavila pa leta 2004 z Uredbo o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004-2006 za leto 2004 (UL RS, št. 24/2004). Od potrditve PRP naprej, bodo v veljavi kriteriji za razmejitev OMD in izravnalna plačila, navedena v tem programu.

OMD v Sloveniji vključujejo:

- hribovska in gorska območja (člen 18),
- druga območja z omejenimi možnostmi (člen 19),
- območja s posebnimi omejitvami (člen 20).

Slovenija ne bo izvajala ukrepa izravnalnih plačil za območja z okoljskimi omejitvami, dokler ne bodo določena območja NATURA 2000 in izdelani programi upravljanja za ta območja. Predvideva se, da bo Slovenija določila člena 16 Uredbe 1257/99 izvajala v naslednjem programskem obdobju.

Osnovna teritorialna enota za razmejitev OMD je katastrska občina. Katastrske občine v Sloveniji so del katastrskega sistema odkar je bil vzpostavljen zemljiški kataster. Celotna površina Slovenije je pokrita s skupno ca. 5.190.600 zemljiškimi parcelami, organiziranimi v 2.698 katastrskih občinah. Katastrska občina je osnovna enota pri upravljanju Zemljiškega katastra, vsaka je označena z uradnim imenom in šifro ter tudi prostorsko identificirana. Najmanjša enota katastrskega sistema je katastrska parcela, ki je povezana s katastrsko občino. Katastrske parcele so se ohranile vse do danes, ko so vključene v slovenski GIS, podatke o njih pa vodi Geodetska uprava RS.

- Opis slovenskih OMD

Značilnosti OMD v Sloveniji so:

Hribovska in gorska območja

V skladu z Evropsko zakonodajo so hribovska in gorska območja tista območja, za katere je značilna precejšnja omejenost možnosti uporabe zemljišč in dražjo uporabo specialne mehanizacije. Zaradi višje nadmorske višine je skrajšana vegetacijska doba. V kombinaciji s strmimi nagibi je v hribovsko gorskih območjih omejena uporaba mehanizacije in zožena možnost izbire primernih rastlin. Na nižji nadmorski višini so preveč strmi nagibi za uporabo običajne mehanizacije in zahtevajo uporabo zelo drage opreme. Ovire na nižjih nadmorskih višinah so potemtakem enakovredne z omejeno možnostjo kmetijske rabe zemljišč na višji nadmorski višini. Določitev hribovsko gorskih območij upošteva oba kriterija za razmejitev teh območij v skladu z Uredbo 1257/99, ki sta: nadmorska višina in nagib. Za preračun so bili uporabljeni podatki nadmorske višine in nagiba iz digitalnega modela reliefa za Slovenijo (DMR 25×25 m).

Digitalni model reliefa 25×25 m je kompleksna slika reliefa, ki vključuje višinske točke, značilne linije in točke kot tudi geomorfološke lastnosti. Digitalni model višin tvori mreža višinskih točk. Digitalni model reliefa in digitalni model višin se uporabljata v kartografiji, prostorskem planiranju geografskem informacijskem sistemu, telekomunikacijah ipd. Razvoj digitalnega modela višin za celo Slovenijo sega v zgodnja sedemdeseta leta. V času projekta je sredi devetdesetih Geodetska uprava Republike Slovenije začela s sistematskim pridobivanjem podatkov potrebnih za digitalni model višin z resolucijo celice 25×25 m (DMR 25). Omenjeni model višin je izdelan z uporabo fotogrametričnih metod in ustrezno dopolnjen z digitalnimi ortofoto načrtov (DOF 5). Osnovni podatki so ciklični fotografski zračni posnetki Slovenije (CAS) v merilu 1:17.500.

Hribovska in gorska območja v Sloveniji izpolnjujejo kriterije, ki so:

- povprečna nadmorska višina najmanj 700 m ali
- povprečni nagib najmanj 20%; najmanj 50% računane površine izpolnjuje kriterij nagiba (večje vodne površine so izključene iz preračuna) ali
- istočasno povprečna nadmorska višina najmanj 500 m in povprečni nagib najmanj 15%.

Homogena manjša območja, ki ne izpolnjujejo kriterija za hribovsko in gorsko območje, so pa obkrožena s hribovsko gorskim območjem, se štejejo kot hribovsko in gorska območja, če je območje:

- manjše ali enako petim katastrskim občinam ali
- večje kot pet katastrskih občin in hkrati izkazuje kriterije slabše proizvodne sposobnosti tal in je delež slabših kategorij najmanj 75%.

Šteje se, da je območje obkroženo s hribovskim in gorskim območjem v skladu s prejšnjim odstavkom, če je:

- najmanj 90% zadevnega območja obkroženih s hribovskim in gorskim območjem, ali
- najmanj 40% zadevnega območja obkroženih s hribovskim in gorskim območjem in preostali del območja meji na reko, morje ali državno mejo (skupaj najmanj 90%).

Območje je opredeljeno kot hribovsko in gorsko tudi v primeru, če se zadevna katastrska občina dotika meje hribovsko gorskega območja in del katastrske občine v celoti izpolnjuje kriterije za razmejitev v hribovsko in gorsko območje. Del katastrske občine, ki ne izpolnjuje kriterijev, ni vključen v hribovsko in gorsko območje. V vsakem primeru najmanjša velikost dela katastrske občine ne more biti manjše od 7 ha.

Postopek izračunavanja hribovsko in gorskega območja v Sloveniji je prikazan v Prilogi 7, rezultat razmejitve pa v preglednici 25.

Preglednica 25: Hribovsko gorsko območje v Sloveniji, razmejeno v skladu s kriteriji v PRP 2004-2006 in povzetek za vsako tehnično fazo v postopku izračuna

Faza		Površina (ha)	% Slovenije
1	Izračunano	1.344.545	66,32
2	Odštete k.o.	- 4.547	- 0,22
3	Sklenjene k.o.	80.966	3,99
4	Dodani poligoni	32.274	1,59
5	Odštet deli k.o.	- 3.878	- 0,19
	Dodani deli k.o.	7.339	0,36
Skupaj – Hribovsko in gorsko območje		1.456.699	71,85

Hribovsko in gorsko območje pokriva okoli 72% površine Slovenije in vključuje gorske predele Julijskih Alp, Kamniško-Savinjskih Alp, Karavank, Pohorja in hribovska območja osrednje Slovenije.

Druga OMD

Druga OMD v Sloveniji predstavljajo območja, ki jim grozi opuščanje rabe zemljišč in kjer je za ohranjanje podeželja nadaljevanje kmetijskih dejavnosti nujno. Ta območja so homogena glede naravnih proizvodnih pogojev v povezavi s slabšimi demografskimi kazalci v primerjavi za državnim povprečjem. Ta območja so predvsem kmetijska, vendar slaba produktivnost tal preprečuje intenzivno proizvodnjo ali izboljšanje brez prekomernih vlaganj.

Za vrednotenje drugih OMD so bili uporabljeni naslednji podatki: (1) podatki o kategorizaciji kmetijskih zemljišč, (2) podatki o katastrskem dohodku, (3) demografski podatki o gostoti prebivalstva, populacijski trend in delež kmečkega prebivalstva.

1. Kategorizacija kmetijskih zemljišč

Kategorije kmetijskih zemljišč temeljijo na Navodilu o strokovnih merilih za določitev zemljišč v kategorije (UL RS, 45/1982) in so za celo Slovenijo prikazane na kartah v merilu 1:5.000. Posamezna kategorija je določena na podlagi značilnosti reliefa (nagib, nadmorska višina, ekspozicija), podnebnih razmer in lastnosti tal. Obstaja šest kategorij kmetijskih zemljišč, kot sledi:

- I kategorija: vključuje zemljišča z najširšo možnostjo kmetijske rabe, ki se kaže v možnosti gojenja vseh kmetijskih rastlin v Sloveniji, če lega tal omogoča uporabo vseh vrst kmetijske mehanizacije.
- II kategorija: delno otežena možnost rabe tal zaradi slabših lastnosti tal ali razgibanega reliefa, kar zmanjšuje možnost izbora gojenja kmetijskih rastlin.
- III kategorija: otežena možnost kmetijske rabe tal zaradi večje vlage v tleh v depresijah in strmega zemljišča. To označuje prepletanje njivskih in travniških površin. Izbor gojenih rastlin in uporaba kmetijskih strojev sta pogosto omejena.
- IV kategorija: kmetijska raba tal je otežena in/ali obdelovanje ni možno zaradi velike vlage v tleh ali pogostih poplav; brez hidromelioracij zemljišče ne more biti obdelano. Izbor rastlin je majhen in raba tal omejena.
- V kategorija: možnost kmetijske rabe tal je zmanjšana zaradi strmega nagiba, pri čemer je še možna uporaba kosilnic. Oranje takih zemljišč ni možno zaradi plitvega talnega sloja, tla so pogosto skeletna in suha.
- VI kategorija: možnost kmetijske rabe tal je močno zmanjšana, ker je uporaba kmetijske mehanizacije onemogočena zaradi nagiba, večje kamnitosti in težje dostopnosti.

Za določitev slabše produktivnih tal za OMD je uporabljeno razmerje med vsoto slabših kategorij III do VI v primerjavi z vsoto boljših kategorij I in II. Državno povprečje znaša 73%.

2. Katastrski dohodek

Katastrski dohodek temelji na Zakonu o katastrskem dohodku (UL RS, št. 23/1976, 24/1988, 110/1999, 31/2003). Katastrski dohodek je izračunan za katastrsko kulturo, katastrski razred in katastrski okraj. Odraža podatke povprečnega pridelka, tržne cene in materialnih stroškov kot tudi statistične in druge podatke kmetijske proizvodnje ali gospodarjenja z gozdom. Katastrski dohodek se uporablja kot osnova za obdavčenje privatnih kmetijskih gospodarstev, osnova za izračun socialnih prispevkov iz teh aktivnosti in za izračun mnogih drugih prispevkov, olajšav ali podpor. Spremembe katastrskega dohodka pripravlja Ministrstvo za finance. Povprečni katastrski dohodek v državi znaša 19.400 SIT/ha.

3. Demografski podatki

Vir podatkov, ki so objavljeni v Statističnem letopisu, predstavlja popis prebivalstva 2002, iz katerega je izračunana gostota prebivalstva in zaposlenost v kmetijstvu. V povprečju gostota prebivalstva znaša 98 prebivalcev/km², zaposlenost v kmetijstvu pa v povprečju dosega 9,2%.

Druga OMD v Sloveniji izpolnjujejo hkrati vse štiri kriterije, ki so:

- slabo produktivna tla, kjer slabše kategorije zemljišč predstavljajo najmanj 78%,
- ekonomski učinek kmetijstva izkazan kot katastrski dohodek, ki je značilen za slabo produktivna kmetijska zemljišča, ne presega 15.500 SIT/ha,
- delež kmečkega prebivalstva, izraženo v deležu zaposlenih v kmetijstvu, dosega najmanj 14%,
- demografski kriterij, kjer je letna stopnja rasti prebivalstva nižja od -0,5% ali gostota prebivalstva ne presega 50 prebivalcev na km² (izvzeta so urbana središča).

Izračun za razmejitev drugih OMD pokaže, da Suha krajina in Bela krajina izpolnjujeta kriterije za razmejitev, kot je prikazano v preglednici 26.

Preglednica 26: Izračun razmejitve drugih OMD za Slovenijo

Geografsko območje	Slaba produktivnost tal (%)	Katastrski dohodek (SIT/ha)	Delež kmečkega prebivalstva (%)	Gostota prebivalstva (prebivalcev na km ²)
'Suha krajina'	79,6	12.800	24	33
'Bela krajina'	78,9	14.770	14	40

Druga OMD pokrivajo približno 4% ozemlja Slovenije in se nahajajo zlasti v Beli krajini in Suhi krajini.

Območja s posebnimi omejitvami

Območja s posebnimi omejitvami so geografsko enotna območja, kjer je potrebno nadaljevati s kmetovanjem z namenom ohranjanja okolja, vzdrževanja podeželja in varstva turističnega potenciala območja. Skupni obseg območij določenih v to skupino v Sloveniji ne presega 10%. Te naravne omejitve so posebnost, ki v veliki meri otežujejo ali omejujejo kmetijsko pridelavo na teh območjih. V Sloveniji so določene naslednje posebne omejitve: pogoste poplave, močan severni veter (burja), Ljubljansko barje, Kras in »erozijsko gričevje v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije«. Območja s temi posebnimi omejitvami so podrobno opisana v nadaljevanju:

• Poplavno območje ob reki Krki

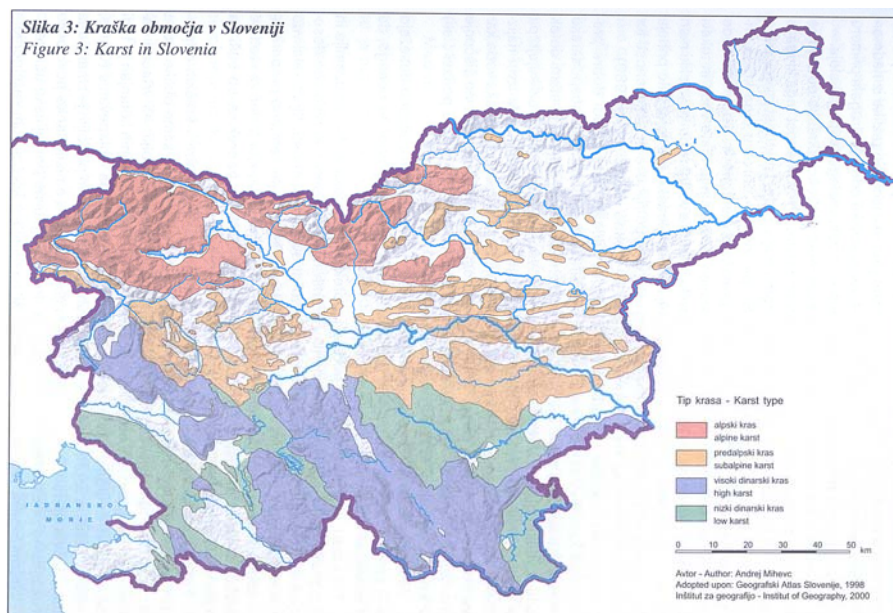
Poplavno območje ob reki Krki obsega območja naselij Drama, Zameško, Mršča vas, Čisti breg, Hrvaški brod in Škocjan ter meri skupaj 1.100 ha površin. Na podlagi podatkov meritev vodostaja reke Krke in Radulje je Vodno gospodarsko podjetje Novo mesto pripravilo grafični in tabelarni prikaz računskih gladin visoke vode reke Krke na območju občin Šentjernej in Škocjan. Visoke vode Krke so povzete po študiji »Vodnogospodarske ureditve povodja Krke«, ki jo je pripravil Vodnogospodarski inštitut Ljubljana (julij 1984). Krka prestopi bregove že pri nastopu voda, ki so manjše kot letne visoke vode (pri pretoku v Podbočju ca. 150 m³/sek oz. pri pretoku 116 m³/sek na vodomerski postaji Gorenja Gomila). Poplave nastopijo povprečno petkrat letno, v vegetacijskem obdobju april – september povprečno 1,9 krat letno. Radulja na odseku od razdelilnega objekta v Grmovljah do Zaloga prestopi bregove že pri nastopu voda, ki so manjše kot letne visoke vode (20-30 m³/sek). Poplave nastopijo povprečno trikrat letno in v vegetacijskem obdobju april – september povprečno enkrat letno. Dolina reke Krke je nastala v holocenu, prevladujejo ilovnata tla, kot rezultat razkrajanja apnencev, dolomitnih apnencev in dolomitov. V dolinskem delu občine je največ naplavin, kjer so nastala globoka ilovnata glinasta tla, mešana s sedimenti peska in prod. Ob reki Krki je kmetijska raba tal zaradi velike vlage v tleh ali zaradi pogostih poplav omejena.

• Ljubljansko Barje

Ljubljansko barje je eno najbolj južnejših visokih barj v Evropi, v Sloveniji pa edini primer nižinskega visokega barja. Glavna značilnost Ljubljanskega barja so poplave, ki vplivajo na naravno okolje in rabo zemljišč. Ljubljansko barje je nastalo na tektonsko zelo aktivnem območju, ki ga prečkajo številni prelomi. V živoskalni osnovi so nastali manjši tektonski jarki alpske ali dinarske smeri. Osamelci ali »otoki« so manj ugreznjeni deli dna Ljubljanskega barja. Ljubljansko barje je široka tektonska udorina, ki se je začela ugrezati pred približno 2 milijona let. Hitrost ugrezanja je bila razmeroma velika, saj se je dno v 500 letih znižalo 1 m. Dno se ugreza še danes, najhitreje od 5 do 25 mm letno v predelu s središčem na Ilovici pri Rudniku. V ugrezajočo se barjansko udorino reke z višjega obrobja nanašajo velike količine gradiva. Na debelo so prekrile stare, pred tem v živo skalo urezane doline. Pod šoto, močno organogeno peščeno ilovico in kreda leži več plasti ilovnatih prodov, ki ločujejo plasti ilovic. Zaporedje in sestava usedlin kažeta, da so bile odložene v poledenitvenih in vmesnih toplejših obdobjih. V toplih dobah so se odlagale kreda, ilovice in glina, v hladnih pa prodi in različni peski. Vode na Ljubljansko barje pritečejo kot kraški izviri na robu pokrajin ali kot površinski tokovi. Neenakomerno ugrezanje kamninskih blokov in nanašanje gradiva sta oblikovali današnje površje, ki je večinoma ravno. V njegovih osrednjih delih se je usedala svetla ilovica, v glavnem iz apneniških snovi. Njena najvišja plast, ki se zaradi obilice polževih hišic imenuje polžarica, leži marsikje neposredno pod šoto. Ena najpomembnejših značilnosti Ljubljanskega barja so poplave. Pogoste (redne, običajne) poplave zajamejo osrednje dele, kjer voda prekrije 2.364 ha ali 15% celotne površine. Ob izjemno visokih poplavih je pod vodo okrog 8.034 ha ali dobra polovica Ljubljanskega barja. Od Vrhniške proti Ljubljani se poplavni svet oži. Voda po Ljubljani zaradi zajezevanja, ki ga povzročijo poplavne vode njenih pritokov, ne more hitro odteči. Na ravnem površju z manjšimi vzpetinami in kotanjami se poplavna voda zadrži še potem, ko voda z vzpetin že odteče. Podobno kot je nagnjeno površje, je nagnjena tudi struga Ljubljanice. Povodnji na Ljubljanskem barju so najpogostejše jeseni in pozimi. Na osamelcih, ki so večinoma zgrajeni iz dolomita, je izprana rjava pokarbonatna prst. Po sestavi je ta prst glinasta, vendar še dobro prepustna za vodo. Za kmetijstvo so primerne le manjše površine na bolj uravnanem reliefu. Na strminah je gozd. Oglejene prsti prekrivajo večje površine. Debelina naplavine se z oddaljevanjem od obeh vodotokov tanjša, dokler ne izgine in se pojavi šotna prst. Šotne prsti se dele glede na debelino organskega dela na plitve (50 do 100 cm) in globoke (nad 100 cm). Šotne prsti porašča rastlinje, ki ga sestavljajo vlagoljubne rastlinske vrste. Zeliščno rastlinje ima majhno krmno vrednost. Zlasti je slabo tam, kjer se razrašča preslica. Šotne prsti v naravnem stanju niso primerne za njivsko rabo zaradi velike vlažnosti ter zelo slabih fizikalnih in kemičnih lastnosti. Zaradi zmanjševanja vlage so nastale ugodnejše možnosti za rast lesnih rastlin. Ohranjanje kmetovanja na Ljubljanskem barju ima izredni pomen zaradi varovanja naravne posebnosti (šota), habitatov posebnih rastlin in živali ter krajine.

- Kras

Kras je posebna geografska regija Slovenije. Z značilnimi apnenčastimi oblikami in kraškimi znaki tvori geomorfološko, hidrografske, talno, botanično kakor tudi kmetijsko pokrajino. S svojimi posebnimi reliefnimi, vodnimi in podzemnimi pojavi obsega okoli 43% celotnega ozemlja Slovenije, razvil se je predvsem na apnencu in dolomitu. Največja sklenjena kraška območja so v južni Sloveniji, ki po zgradbi pripada dinarskemu krasu (primorski, notranjski in dolenski kras), drugi del pa je t.i. visokogorski kras, ki je razvit v Julijskih in Kamniških Alpah, delno tudi v Karavankah. Za kraške pokrajine je značilno kamnito površje z vrtačami, udornicami, uvalami, kraškimi polji, kraškimi ravniki tre suhimi in slepimi dolinami. Površinska vodna mreža je zelo redka, saj meteorna voda skozi prepustne kamnine odteka v podzemlje in oblikuje kraške votline. Kraški ekosistem notranje Slovenije je pretežno gozdni. Nekoliko več kmetijskih zemljišč, gostejše poselitve in gospodarskih dejavnosti je na kraških poljih in v podoljih. Zaradi prevlade kemičnega preperevanja kraškega površja, razpokanosti skladov, njihove prepustnosti in kraške podzemne hidrografije, je kraški ekosistem tridimenzionalen. Razvodnice na krasu navadno ne potekajo po slemenih, ampak po neznanem podzemlju visokih kraških planot. Z njih odteka voda na več strani in v različna povodja. Kraški vodni tokovi pa so zaradi skromnega strmca in podzemnega pretakanja ekološko zelo občutljivi. Za kraške kotanje, predvsem polja, so značilne poplave, ki občasno dosežejo velik obseg. Na krasu, kjer ni vododržne podlage, odteka padavinska voda v podzemlje in tja odnaša del iz zgornjega horizonta spranih hranljivih snovi. Kraška območja so zato podvržena sušnosti, kljub relativno velikim količinam padavin v topli polovici leta. Na krasu, kjer kemično preperevanje prevladuje nad mehaničnim, je zemlja pretežno glinasta. Posledica ekoloških dejavnikov je nastanek posebnih kraških površinskih in podzemnih tvorb. Najbolj značilni površinski pojavi so: vrtača, kraška dolina, kotanja, ponvice, kotlički, polja, studenci, škraplje in žlebiči. Kras zaradi svojih podnebnih in pedoloških značilnosti kmetijski dejavnosti ni naklonjen. Pašniki, osnovani na plitvi rendzini in plitvih kambičnih tleh, ki jih spremlja površinska skalovitost, onemogočajo intenzivno kmetijsko rabo. Če se to območje ne obdeluje, kmalu postane neprimerno za razvoj turistične dejavnosti. Požari v naravi povzročajo znatno škodo v sušnem obdobju, pri čemer so te požgane neporasle površine v naslednjem obdobju izpostavljene različnim dejavnikom.

Vir: Inštitut za geografijo, 2000

Slika 12: Kraška območja v Sloveniji

- Območje z močno burjo

Je geografsko območje prizadeto z močnim severnim vetrom (burja), kjer povprečna hitrost burje presega 14 m/s in se v zimskem času pojavlja v sunkih nad 60 km/h več kot 10% časa in v rastni dobi več kot 4% časa. Območje Vipavske doline, kjer je kot omejitveni dejavnik upoštevana velika vetrovnost, ki se odraža v eroziji tal zaradi pogostega pojavljanja močne burje in poškodb na mladih posevkih. Burja na območju Vipavske doline je močan in sunkovit severovzhodnik, ki piha v obdobju vdorov hladnega celinskega zraka iz notranjosti Slovenije. Po izračunih Hidrometeorološkega zavoda v Vipavski dolini v poprečju 42 dni z burjo, najmočnejša je pozimi in takrat so tudi njeni učinki najbolj izraziti. V delih z manjšim deležem zaščitnega drevja pa so zaradi erozije izpostavljena tudi tla. Vipavska dolina leži med visokima planotama Trnovski gozd in Nanos na severu ter nizko planoto Kras na jugu. To razmeroma samosvoje območje se razteza od vzhoda proti zahodu od povirja potoka Močilnika pod Razdrtim do Goriške ravnine ob državni meji z Italijo. Glavne značilnosti pokrajine so prevlada fliša in submediteranskega podnebja. Sredozemske podnebne značilnosti se kažejo v značilnih temperaturnih nihanjih, količini in razporeditvi padavin ter v vetrovnih razmerah. Sredozemski podnebni vplivi se tu najgloblje zajedajo v celinsko kraško notranjost.

- Gričevnato erozijsko območje v osrednji in vzhodni Sloveniji

V osrednjem in vzhodnem delu Slovenije geološke značilnosti skupaj s podnebjem in vodno erozijo pogojujejo razvoj nekaterih geografskih območij s posebnimi omejitvami. Erozijska in pogosta plazovitost v teh območjih otežujeta kmetijsko rabo (slika 8), vendar je na drugi strani primerno gospodarjenje na teh območjih nujno za preprečitev in varstvo pred škodljivostjo teh omejitev.

Območje se smatra kot kmetijsko, z deležem zaposlenih v kmetijstvu nad državnim povprečjem. Bolj vzhodno gremo, višji je delež zaposlenih v kmetijstvu in prebivalstvo je od njega bolj odvisno. Zaposlenost v kmetijstvu znaša od 11,3% na Kozjanskem do 43,3% na Goričkem.

Gričevnata erozijska območja v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije vključujejo:

- *Goričko*

Goričko je mejno gričevje v skrajnem severovzhodnem delu države. Leži med mejo z Avstrijo na zahodu, mejo z Madžarsko na severu ter Mursko ravnjo na jugu. Ta gričevnati in zaobljeni svet je zgrajen iz najmlajših terciarnih in pleistocenskih odkladnin. Slovenski del Goričkega na zaključena naravno geografska celota. Proti zahodu se podoben svet nadaljuje na avstrijskem Gradiščanskem. Na severu se razteza do Rabe in proti vzhodu na Madžarsko. Zahodno Goričko v porečju Ledave in njenih pritokov je po geološki zgradbi za spoznanje starejše (miocen) in po kamninski sestavi bolj pestro od vzhodnega dela. Gorice so skoraj v celoti zgrajene iz terciarnih usedlin nekdanjega Panonskega morja. Kamnine so še slabo sprijete in zato močno podvržene delovanju zunanjih sil. Usedline so potoki razrezali in površje spremenili v gričevnat svet. Debelina spodnjih pliocenskih plasti znaša od 600 do 800 m. Sestavljajo jih kremenovi peski in peščene glinice. Pod njimi so glinaste plasti, predvsem v dolinah in spodnjih delih pobočij. Na območju naselij Ocinje, Sotina in Serdica, ki ležijo tik ob avstrijski meji, prihajajo na površje palozojški glineni skrilačci. Ker so odpornejši, so reliefne oblike bolj strme in izstopajo od ostale terciarne okolice. Sledove v površinski izoblikovanosti Goričkega je pustilo tudi vulkansko delovanje na prehodu iz spodnjega pliocena v srednji. Središče vulkanizma je bilo v okolici Gleichenberga na avstrijski strani. Doline ob potokih so večinoma ozke in vlažne, zato se naselja držijo pobočij in slemen, po katerih je speljana večina cest. Vzhodni del Goričkega je najmanj namočen predel Slovenije. Povprečno pade letno nekaj nad 800 mm padavin. Med majem in avgustom pade polovica vseh padavin, večinoma v obliki nalivov. Že kratkotrajna zakasnitev padavin povzroči sušo. V sušnih letih, ki so pogosta, pade komaj 600 mm padavin. V ozkih dolinah, ki so večinoma vlažne in redkeje poseljene, se pojavljajo parapodzolne in oglejene peščeno ilovnate in glinaste prsti. Primerne so za travnike, v dvignjenih legah pa tudi za njive. Slemenena in višja pobočja, zlasti v osrednjem delu Goričkega, pokrivajo peščeno ilovnate prsti s kremenčevim peskom in prodrom. Pliocenski prod srednjega in vzhodnega Goričkega večinoma prekriva tanka kisl prst, ki je izprana in slabo rodovitna. Peščena prodnata tla so pogosto porasla z borovimi gozdovi. Podobno je v severnih legah in na bolj strmih pobočjih. V razgibanem reliefu prispevajo k denudaciji in eroziji prsti neugodne površinske in podnebne razmere. V zimskih mesecih s skromno snežno odejo površje globoko zmrzne, zato ob spomladanskem taljenju nastanejo ugodne razmere za poljenje preperine. K eroziji prispevajo tudi poletna neurja.

Goričko je ena najbolj agrarnih pokrajin v Sloveniji, čeprav so naravne razmere za kmetovanje neugodne. Možnosti za uporabo mehanizacije so omejene. Tla so izprana. V sorazmerno ozkih dolinah so tla ilovnata in vlažna, na slemenih pa pogosto prodnata. Za goričko je značilna velika razdrobljenost kmetijske posesti. Dobra tretjina kmetijskih gospodarstev ima manj kot 3 ha. Kmetijstvo je brez dvoma dejavnost, ki ohranja območje Goričkega obdelano in poseljeno, sonaravni načini pridelave pa predstavljajo osnovo za nadaljnji razvoj turizma.

- *Slovenske gorice*

So največje gričevje v Sloveniji. Ležijo med Dravo in Muro, reko Gomilico na severozahodu z Avstrijo ter mejijo na jugovzhodu s Hrvaško. To izrazito gričevje tvori značilno naravno in kulturno krajino. Slovenske gorice sestavljajo nizka in srednja slemenena, ki ob stikanju s predalpskim hribovjem presegajo 500 m nadmorske višine. Zaradi tektonskega ugrezanja je območje ob srednji Pesnici s pritokoma Drvanjo in Velko precej nižje. Rečne doline so razmeroma široke. Vodne struge so plitve in tla mokrotna. Zaradi slabo odpornih, neprepustnih in plazenju podvrženih tal je prehod z dna v pobočja manj izrazit. Rečne terase, tako značilne za prodnata nižavja, so tu le izjema. Vsa večja naselja so se umaknila na sušnejše robove dolin. Prave pleistocenske terase so se ohranile le na bolj prepustnem obrobju doline Ščavnice. Zahodni in južni rob Slovenskih goric je oblikovala reka Drava. V geološkem pogledu pripada ozemlje Slovenskih goric panonskemu bazenu. Zahodni del leži na pogreznjeni podlagi osrednjih Alp, vzhodni del pa na vzhodnih odrastkih Karavank. Pred začetkom neogena se je podlaga razlomila v več blokov, ki so se ugreznili različno globoko. Ugreznino je zalilo Panonsko morje. Neogenske morske usedline so se blago nagubale. Slovenske gorice so zgrajene iz neogenskih usedlin, ki so slabo sprijete in zato slabo odporne proti delovanju zunanjih (eksogenih) sil. Prevladujejo peski, glinice in laporji, manj pa je peščenjakov in apnencev. Najstarejše so spodnjemiocenske usedline, odložene na metamorfnu podlago. Plasti sestavljajo peščeni lapor, peščenjak, pesek in konglomerat. Na njih se pogosto sprožijo usadi, ki ustvarjajo strma pobočja. Srednjemiocenske plasti sestavljata pesek in peščeni lapor, na katerega se je odložil litotamnijski apnenec, najodpornjša kamnina Slovenskih goric. Zaradi trdnosti in prepustnosti za vodo gradi izpostavljene vrhove pa tudi manjše zakrasele planote. Pliocenske plasti so nastale na kopnem. Odložile so jih reke, ki so po umiku Panonskega morja podaljševale tokove proti jugovzhodu. Doline so večkrat poplavljenе, po vzpetinah pa zaradi neprepustnosti tal vode primanjkuje. Vodni pretok potokov in rek močno niha. Ob nalivih močno narastejo, ob suši pa lahko celo presahnejo. Glede na vpliv številnih naravnih dejavnikov in človeka so prsti Slovenskih goric zelo raznolike. Velik del ozemlja prekrivajo laporji, glinice in peski, ki dobro preperevajo in se razvijajo v evtrične karbonatne plasti. Peščenjaki preperevajo počasneje, ob tem pa se izlužijo karbonatne primesi in prst dobi kisle lastnosti. Dolinska tla so dobro oskrbljena s kalcijem, kalijem, vendar pretirano vlažna in slabo zračna. Rjava karbonatna tla so razširjena predvsem v zahodnem in vzhodnem delu goric, so zračna prepustna za vodo in primerna za različne kulture. Na litotamnijskih apnencih so se razvile rendzine, ki so sicer rodovitne, vendar za večino kultur preplitve. Na peščenih, ilovnatih in glinastih kamninah je nastala kisl rjava prst, ki vsebuje več silikatnih primesi. Sestavlja predvsem osrednji pas goric med Pesnico in Ščavnico. Na peščeno prodnatih nanosih je revna peščena prst, na bolj glinastih pa za obdelavo pretežka prst. Slovenske gorice so območje pretežno majhnih gospodarstev. Med gospodinjstvi, ki imajo zemljo, prevladujejo posestniki z manj kot 3 ha zemlje, ki jih je več kot polovica. Večjih kmetov, s površinami zemljišč nad 10 ha, je le slaba desetina.

- *Dravinjske gorice*

Dravinjske gorice so gričevje med Pohorjem na severu, vzhodnimi odrastki Karavank na jugu, Halozami na jugovzhodu in Dravsko ravnjo na severovzhodu. Največji del goric je iz glinice in melja, ki so ju reke odlagale v zgornjem pliocenu in pleistocenu.

Visoka podtalnica v dolinah, prekritih z mlajšimi drobnozrnatimi rečnimi nanosi, preprečuje podzemni odtok vode, zato so dolinska dna večinoma vlažna in zamočvirjena. Najstarejši je južni del gričevja ob Dravinji. Zgrajen je iz laporja, ki hitro prepereva. Zato nastaja preperina, ki pa jo je denudacija marsikje precej odstranila. Osrednji, najvišji del gor, kjer prevladuje peščenjak, prod in konglomerat, je ostanek pliocenskega ravnika. V osamljenih zaplatah se pojavlja litotamnijski apnenec. Dravinjske gorice so nizko gričevje, kjer prevladujejo nadmorske višine med 200 in 300 m. Nad 400 m je samo desetina površja. Zaradi erozije je površje razrezano na drobne, zaobljene griče. Široke doline potokov, ki se izlivajo v Dravinjo, so nastale z bočno erozijo. Po umiku Panonskega morja je bil takratni ravnik izpostavljen močni eroziji. Pohorski potoki so ga močno razrezali in oblikovali široke doline in terase. Najnižje dolinsko dno prekrivajo peščeno ilovnati sloji. Teraso so se preoblikovale skozi procese vodne erozije. Dravinja in njeni pritoki so v zgornjem toku hudourniški in tečejo po globoko vrezanih grapah. V srednjem in spodnjem toku se jim strmec zmanjša, zato so struge širše in plitve. Ob meandrih so močvirnati travniki in manjše kotanje, porasle s trstičjem. Dravinjo spremlja obsežen poplavni svet. Poplave so pogoste zaradi reliefnih značilnosti porečja, podnebnih razmer ter posegov človeka v rastje in rečni režim. Zaradi vsakoletnih poplav in odlaganja erodiranega gradiva v srednjem toku je površje ob strugi neravno in rahlo dvignjeno, kar otežuje odtok poplavne vode. Na starejših usedlinah in mlajših naplavinah se je razvilo več tipov prsti, zlasti gleji in pseudogleji. Dejavná akumulacija in občasen vpliv podtalne in površinske vode onemogočata hitrejši razvoj prsti, zato so plitve. Na teh prsteh prevladujejo travniki. V zahodnem delu Ložniške doline je še ohranjen dobov gozd. Slabo polovico Dravinjskih gorc poraščajo večinoma mešani gozdovi, ki so bili zaradi krčenja degradirani že v preteklosti. Prevladuje kisloljubi gozd bukve, hrastov in kostanja, ki sestavlja več kot polovico gozdnih sestojev.

- Kozjansko

Kozjansko je robna panonska pokrajina. Na severu, zahodu in jugu jo omejujejo vzhodni odrastki predalpskega Posavskega hribovja, na vzhodu pa reka Sotla, onstran katere se začne razgibano, močno obljudeno in vinorodno gričevje hrvaškega Zagorja. V ozkem pasu neposredno ob Sotli se Srednjesotelsko gričevje stika s podobnima panonskima pokrajinama: Zgornjesotelskim gričevjem na severu in Bizeljskim gričevjem na jugu. Značilno gričevje predpanonske pokrajine prepredajo številni prelomi v alpski smeri od zahoda proti vzhodu. Večina prečnih prelomov je omogočila nastanek manjših dolin, ki potekajo prečno na podolje in na potek kamninskih pasov. Kot v večini slovenskih panonskih pokrajin prevladujejo tudi tu usedline iz mlajšega terciarja. O razporeditvi usedlin so v mnogočem odločali kasnejši geomorfološki procesi in živahna tektonika, ki so sooblikovali današnjo podobo gričevnatega sveta. Zaradi živahnega neotektonskega dogajanja je Voglajnsko in Zgornjesotelsko gričevje med potresno bolj ogroženimi slovenskimi pokrajinami. Zadnji močnejši potres je bil leta 1974. Prehod iz predalpskega v panonski svet je v zahodnem delu gričevja dokaj oster. Opazen je v skoraj petstometskem padcu nadmorske višine, vzhodnejše pa vse bolj tudi v pojemanju gozdnatosti in naraščanju obdelovalnih površin.

Obrobno hribovje je zgrajeno večinoma iz triasnih apnencev in dolomitov. Razen dolin ob Bistrici in Sotli, kjer prevladujejo meljasti in glinasti kvartarni nanosi, je največ površja zgrajenega iz terciarnih kamnin. Večje območje kvartarnih naplavin je na skrajnem zahodu pokrajina ob Voglajni, ki ima pod Grobelnim široko poplavno ravnico. Druga širša naplavna ravnica je ob sovodnji Zibiškega potoka in Mestinjščice.

Večina gorc je v višini med 200 in 400 m. Nad 400 m je le 7% površja, predvsem del Drameljskih in Ponikevskih gorc. Dve tretjini površja imata naklone med 6 stopinj in 20 stopinj. Četrtna površja je položnejša in vključuje ravninski del osrednjega podolja. Strmih pobočij z naklonom nad 20 stopinj je manj kot desetina.

Zakrasela območja, ki so na litotamnijskem apnencu, so razpoznavna tudi po ledinskih in krajevnih imenih in so med najvišjimi deli površja. Najbolj zakrasele dele pokrajine označujejo tudi kamnite groblje. Osameli kras se začne vzhodno od Ponikev v spletu dolin in osamljenih planotastih vzpetin okrog Ponikvice in Okroga ter se nadaljuje v manjših otokih proti jugovzhodu vse do okolice Malih in Velikih Roden v Šmohorskem gričevju. V kraškem svetu so manjše jame, plitve vrtače ter suhe in zatrepne doline. V Voglajnskem in Zgornjesotelskem gričevju so pogosti usadi. Najpogostejši so v nesprijetih terciarnih kameninah, ki prevladujejo na severovzhodu in jugovzhodu gričevja. Značilnost teh združenj je njihova velika pogostost. Zaradi neugodne geološke zgradbe se usadi lahko sprostijo že ob manjših nalivih. Največ jih je na strmih travnikih in sadovnjakih.

Pri razvoju hidrografske mreže v tem delu sta imela odločilen vpliv tektonika in selektivna erozija. Vodotoki v gričevnati pokrajini so tesno navezani na potek in vrsto posameznih kamninskih pasov. Ob Sotli in Voglajni so pogoste poplave. Za izboljšanje poplavne varnosti so zgradili na obeh rekah zaježitvena jezera.

Za kmetijstvo je relativno malo primernih prsti. V dolinah večjih vodotokov so v glavnem peščeno prodnati nanosi, kjer so se razvile rjave obrečna tla ali pa oglejena tla z velikim deležem ilovice in gline, ki so rudninsko in biološko zelo revne. Kjer so prsti zaradi visoke talne vode ali poplav oglejene, prevladujejo travniki ali pa gozd. Na območju kremenovih peskov ali prodov so v dolinah kisle prsti. Na apnencih so rjave karbonatna tla in na dolomitu različne vrste rendzin, ki so v gričevju zaradi velikega naklona pobočij zelo plitve. Silikatna tla so se razvila na območjih z andezitnimi tufi, predvsem v večjem delu podolja ob vznožju Boča in Donačke gore ter delu Šmohorskega gričevja. Tu sta značilna ranker in kislá rjava prst, ki sta obe zelo plitvi in zaradi kislosti kmetijsko manj ugodni. Na teh tleh je največ gozda. V dnu dolin so večinoma travniki, struge potokov in rek pa spremljajo vlagoljube vrste dreves in grmičevja.

Zaradi agrarne prenaseljenosti se je drobljenje posesti nadaljevalo tudi po drugi svetovni vojni, tako da je danes za to pokrajino značilna razdrobljenost kmetijske posesti s prevladujočimi malimi kmetijami.

Gričevnata erozijska območja v Sloveniji so določena kot območja s posebnimi omejitvami zaradi nestabilnega terena. Posebno pozornost je potrebno nameniti sonaravnemu gospodarjenju s kmetijskimi zemljišči zaradi varstva pred površinskimi erozijskimi procesi in škodo pred plazovi. Primerno gospodarjenje s kulturno krajino bi tako zagotavljalo razvoj kmečkega turizma v povezavi z razvojem tradicionalnega zdraviliškega turizma v okolici gričevja.

Nujno je potrebno nadaljevati tudi z izvajanjem sonaravnih načinov kmetovanja z namenom ohranjanja območij s posebnimi omejitvami, kjer se dopolnilne dejavnosti (predvsem turizem) lahko razvijejo v tolikšni meri, ki predstavlja osnovo za kvalitetno življenje v teh območjih in omogoča doseganje boljšega življenjskega standarda, kakor tudi možnost zaposlovanja podeželskega prebivalstva ter pestro ponudbo obiskovalcem.

Na teh območjih so v preteklih desetih letih potekale številne aktivnosti v okviru projektov CRPOV, ki so bile namenjene hitrejšemu razvoju teh območij. MKGP je v ta območja usmerjalo pomembna sredstva, pri čemer so bili projekti sofinancirani tudi s strani lokalnih skupnosti in posameznikov.

Praktično v vseh občinah na teh območjih, so bili izvedeni številni projekti v smislu izboljšave prometnih povezav, oskrbe z vodo, obnove vasi, ureditve kulturne dediščine, izobraževanja prebivalstva in podobno. Kot primer so navedeni le nekateri regionalni razvojni projekti CRPOV, ki so v občinah na teh območjih v zaključni fazi:

- regionalni projekt Goričko,
- po vinskih cestah in dediščini Prekije,
- oblikovanje podpornega okolja za razvoj turizma,
- gurmansko-rokodelska pot skozi Slovenske gorice,
- trženje produktov in storitev ob tematskih poteh v Obsotelju in na Kozjanskem.

Na območjih s posebnimi omejitvami dopolnilne dejavnosti predstavljajo pomembni delež v gospodarstvu.

Po objavljenem katalogu je na tem območju več kot 35 turističnih kmetij z raznovrstno in bogato ponudbo turističnih storitev, številne pa so tudi druge kmetije s stalno ali občasno ponudbo, kot so izletniške kmetije in druge kmetije, ki se ukvarjajo z dopolnilnimi dejavnostmi in posebno ponudbo.

Nekatera območja so se tudi aktivno udeležila projektov čezmejnega sodelovanja, npr. v Programu Phare čezmejnega sodelovanja Slovenija/Avstrija 2000.

Posledice zaradi opuščanja kmetovanja so lahko zelo nepredvidljive in okolju škodljive: vetrna in vodna erozija, plazovi, izginjanje posameznih rastlinskih in živalskih vrst, izgube zemljiškega potenciala, zaraščanja, odseljevanja prebivalstva, izguba kulturne krajine, poruši se ekološko ravnotežje, zmanjšanje turističnega potenciala.

Skupno območja s posebnimi omejitvami v Sloveniji, kjer je s kmetijsko dejavnostjo, kot glavnim elementom ohranjanja krajine, potrebno nadaljevati, ne presegajo 10% Slovenije kot je to dovoljeno po Uredbi 1257/99 in znaša 9,2% kot je prikazano v preglednici 27. Slovenija se zaveda, da ta visok delež v bodoče omejuje vključevanje območij iz člena 16 navedene uredbe. Dejstvo pa je, da so ta območja že vključena v obstoječo OMD razvrstitev, torej ne bo prišlo do povečanja območij, ampak do preusmeritve politike določitve OMD v naslednjem programskem obdobju.

Preglednica 27: Območja s posebnimi omejitvami glede na površino (ha) in delež od celotne površine Slovenije (%)

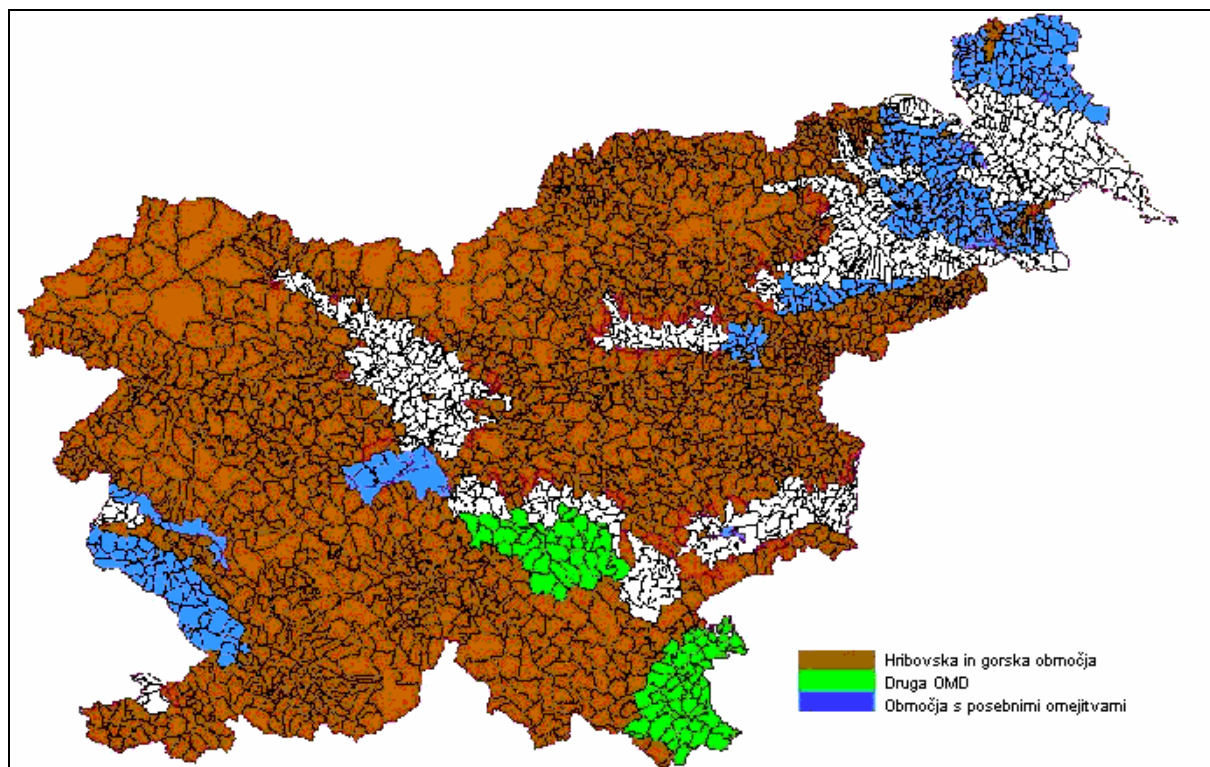
Ime	Površina (ha)	Delež ozemlja SLO (%)
Poplavno območje ob reki Krki	1.070	0,05
Ljubljansko barje	17.116	0,84
Kras	37.472	1,85
Območja z močno burjo	8.750	0,43
Goričko	41.441	2,04
Slovenske gorice	61.823	3,05
Dravinjske gorice	12.300	0,61
Kozjansko	6.540	0,32
Skupaj	186.000	9,20

Delež OMD ob upoštevanju celotnega ozemlja RS je prikazan v preglednici 28.

Preglednica 28: Obseg OMD v skladu z razvrstitvijo ES

Območje	Površina katastrskih občin (ha)	% SLO	ha KZU (podatek iz zajema rabe)	Delež (%)
Hribovsko gorska območja	1.456.700	71,8	365.000	55,1
Druga OMD	81.400	4,0	26.000	3,9
Območja s posebnimi omejitvami	186.500	9,2	99.000	14,9
Skupaj OMD	1.724.600	85,0	490.000	73,9
Območja izven OMD	302.500	15,0	173.000	26,1
Slovenija	2.027.300	100,0	663.000	100,00

Določena OMD so predstavljena v PRP v letih 2004-2006. Pričakuje se, da bo na začetku v ukrep vključenih 48.000 kmetijskih gospodarstev, ki obdelujejo 330.000 ha kmetijskih zemljišč. Na podlagi izkušenj iz preteklih let, se predvideva 3% letna rast števila vlog, predvsem zaradi večje osveščenosti kmetovalcev kot tudi spremenjenih finančnih možnosti. V letu 2003 se je ukrep OMD, usklajen s predpisi ES, izvajal prvič. V subvencije je bilo vključenih okrog 330.000 ha. Na osnovi trenda rasti števila vlog v letih 2000, 2001 in 2002 (od 260.000 ha na 320.000 ha), se v letih 2004-2006 pričakuje letna rast okrog 10.000 ha.

Slika 13: OMD v Sloveniji glede na Uredbo 1257/99

Seznam slovenskih OMD je prikazan v Prilogi 8.

- Znesek pomoči

1. Utemeljitev diferenciacije plačil skladno z določili člena 13(a) Uredbe (ES) št. 1257/1999

Za območja, ki se nanašajo na člen 13(a) Uredbe 1257/99 se uvedejo različna izravnalna plačila skladno s členom 15(2). Višina izravnalnega plačila je odvisna od razvrstitve kmetijskih gospodarstev v eno izmed kategorij, ob upoštevanju razmejitve OMD in okoljskih značilnosti posameznega območja. Za namene diferenciacije plačil je izračune izdelal Kmetijski inštitut Slovenije.

V letu 2003 je Slovenija začela izvajati shemo izravnalnih plačil na OMD, primerljivo s tovrstnimi plačili v ES, ki bila je skladna z Uredbo 1257/99 in Uredbo o kriterijih za določitev območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (UL RS, št. 18/2003). Plačila na površino so se izvršila glede na elaborat »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki za kmetijstvo v Republiki Sloveniji«, ki ga je potrdil minister v letu 1990.

V letu 2003 je Kmetijski inštitut Slovenije, s študijo »Stroški kmetijske proizvodnje v različnih OMD«, ugotovil razlike v pridelovalnih stroških znotraj OMD določenih s predpisi ES. Na tej osnovi so strukturirane dejanske višine izravnalnih plačil v OMD, ki v veliki meri upoštevajo določila člena 15 Uredbe 1257/99.

Bistvo študije je:

- Raven izravnalnih plačil na hektar za posamezne pridelke določa, da je lastna cena (na pragu oz. skladišču gospodarstva) proizvoda proizvedenega v manj ugodnih pogojih enaka lastni ceni proizvoda proizvedenega v ugodnih pogojih.
- Razlikovanje plačil je določeno s simulacijskim modelom s spremenljivimi naravnimi in proizvodnimi faktorji za določitev verjetnih razlik na ravni ekonomskih kazalcev.
- Analiza proizvodnih stroškov in vpliv različnih faktorjev, tipičnih za proizvodnjo v OMD, na proizvodne stroške kaže, da je razlika v stroških za posamezen pridelek dovolj dokazana, če sta kot kriterija za različne pridelovalne pogoje uporabljena sledeča kazalca: (1) intenzivnost proizvodnje (količina pridelka) in (2) potencialna produktivnost človeškega in strojnega dela (možnost uporabe mehanizacije v pridelavi). Vpliv teh dveh faktorjev na stroške je značilno različen za posamezne pridelke. Raven stroškov je torej odvisna od vrste kmetijske rabe zemljišč.
- V primeru Slovenije je raven potrebnih izravnalnih plačil določena na osnovi modelnega matričnega izračuna. V njem so bili v osnovi upoštevani veljavni kriteriji za opredelitev območij z omejenimi dejavniki in razpoložljivi podatki o rabi kmetijskih zemljišč. Kmetijska zemlja je bila po posameznih elementih matrike razporejena po težavnostnih razredih glede na nadmorsko višino (štirje težavnostni razredi) in nagib kmetijskih zemljišč (šest težavnostnih razredov). Razredi vrste rabe so bili opredeljeni na podlagi analize rabe v OMD in analize gibanj stroškov pri različnih pridelkih v težjih pridelovalnih razmerah. Kot značilni predstavniki za izračun stroškov so bili v okviru njiv upoštevani krompir, pšenica in koruza za zrnje, v okviru travinja pa seno, silaža in paša.

Podrobni izračuni izravnalnih plačil za OMD so prikazani v Prilogi 9.

Preglednica 29: Razlikovanje izravnalnih plačil na ha za OMD

Vrsta kmetijskega gospodarstva	Izravnalna plačila na ha	Število kmetijskih gospodarstev (upravičencev)	Upravičena površina (ha)
	€		
Leto 2004			
Gorsko višinska	185,3	12.200	95.000
Planine	185,3	200	6.000
Strma	158,4	2.300	19.000
Kraška	158,4	6.000	40.000
Gričevnato hribovita	130,3	13.100	70.000
Različni neugodni pogoji	63,9	10.200	60.000
Osnovna	25,6	4.000	40.000
Leto 2005			
Gorsko višinska	201,6	12.500	98.000
Planine	201,6	200	6.000
Strma	172,4	2.300	19.000
Kraška	172,4	6.400	43.000
Gričevnato hribovita	141,8	13.300	72.000
Različni neugodni pogoji	69,5	10.300	62.000
Osnovna	25,3	4.000	40.000
Leto 2006			
Gorsko višinska	217,0	12.700	100.000
Planine	217,0	200	6.000
Strma	185,7	2.300	19.000
Kraška	185,7	6.600	45.000
Gričevnato hribovita	152,5	13.600	75.000
Različni neugodni pogoji	74,7	10.600	65.000
Osnovna	25,2	4.000	40.000

Skupne višine potrebnih plačil na hektar za posamezna območja se izračuna tako, se povprečne uteži za posamezen pridelek (ponder težavnostnih razmer in rabe zemljišč) pomnoži z izhodiščnimi stroški in te zmnožke sešteje.

Izravnalna plačila bodo ustrezno diferencirana glede na različne kategorije kmetijskih gospodarstev v skladu z elaboratom »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki za kmetijstvo v Republiki Sloveniji« (1990).

Glede na izračune Kmetijskega inštituta Slovenije, bodo izravnalna plačila za OMD postopno dosegla ciljno vrednost v letu 2006, kot je to razvidno iz preglednice 29.

Povprečno izravnalno plačilo za OMD v Sloveniji temelji na dejanskem vsakoletnem izravnalnem plačilu in površini (ha) kmetijskih zemljišč, upravičeni do podpore in znaša v letu:

- 2004 = 127 €,
- 2005 = 139 €,
- 2006 = 150 €.

2. Izravnalna plačila glede na določila člena 13(a) Uredbe (ES) št. 1257/1999

Najvišji znesek izravnalnih plačil na nivoju programa, v skladu s členom 13(a) Uredbe 1257/99 ne bo presegal najvišjega zneska določenega v Prilogi navedene Uredbe.

3. Izravnalna plačila glede na določila členov 13(b) in 16 Uredbe (ES) št. 1257/1999

Tovrstnih plačil v okviru PRP ni.

B. Druge informacije

- Upravičenost do plačil

1. Pogoji

Izravnalna plačila se upravičencem v OMD dodelijo, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- najmanjša skupna površina na kmetijskem gospodarstvu, za katero je mogoče pridobiti izravnalno plačilo, je 1 hektar,
- upravičenec se obveže, da bo opravljal kmetijsko dejavnost na OMD še najmanj pet let od prejema prvega izravnalnega plačila za ta namen,
- vsa KZU, razen vinogradov, so upravičena do izravnalnih nadomestil,
- vodne površine in kmetijska zemljišča v zaraščanju niso upravičena do izravnalnih plačil,
- upravičenec se obveže, da bodo kmetijska zemljišča, ki so predmet izravnalnih plačil, obdeloval v skladu z določili Uredbe o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar (UL RS, št. 81/2002), Navodilom za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (UL RS, št. 34/2000) in dobro kmetijsko prakso varstva rastlin.

Načela dobre kmetijske prakse in zahteve varstva okolja so določene v Uredbi o podrobnejših merilih za presojo, ali obdelovalec ravna kot dober gospodar in drugih relevantnih predpisih (glej Prilogo 4, 5, 6).

2. Opis ustreznega mehanizma preračunavanja, ki se uporablja pri skupnih pašnikih

Ta zadeva za Republiko Slovenijo ni relevantna.

- Dopolnitve seznama OMD

Dopolnitev seznama ni.

9.3.2 Kmetijsko okoljski ukrepi

9.3.2.1 Zahteve, ki se nanašajo na vse ali posamezne kmetijsko okoljske ukrepe

A. Glavne značilnosti

- Intenziteta pomoči

Preglednica 30: Višina plačil za K-O ukrepe in pričakovane površine vključene v ukrepe

Skupina ukrepov	Ukrepi	Plačilo	Pričakovani ha (št. živali)/leto		
			2004	2005	2006
Skupina I: Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje	I/1 Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	232 €/ha	1.400 ha	1.500 ha	1.600 ha
	I/2 Ohranjanje kolobarja	147 €/ha	1.800 ha	2.000 ha	2.300 ha
	I/3 Ozelenitev njivskih površin	211 €/ha	9.000 ha	10.000 ha	12.000 ha
	I/4 Integrirano poljedelstvo	253 €/ha + 63 €/KMG za stroške kontrole	25.000 ha	27.000 ha	30.000 ha
	I/5 Integrirano sadjarstvo	442 €/ha + 63 €/KMG za stroške kontrole	4.300 ha	4.500 ha	4.600 ha
	I/6 Integrirano vinogradništvo	442 €/ha + 63 €/KMG za stroške kontrole	7.800 ha	8.000 ha	8.100 ha
	I/7 Integrirano vrtnarstvo	402 €/ha + 63 €/KMG za stroške kontrole	1.100 ha	1.300 ha	1.500 ha
	I/8 Ekološko kmetovanje	- Njive – poljščine: 463 €/ha - Vrtine: na prostem: 548 €/ha, v zavarovanih prostorih: 590 €/ha - Oljčniki z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasadi sadovnjakov z gostoto najmanj 120 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri ostalih sadnih vrstah: 800 €/ha - Travniki visokodebelni sadovnjaki z gostoto 50-200 dreves/ha: 295 €/ha	22.000 ha	25.000 ha	28.000 ha

Skupina ukrepov	Ukrepi	Plačilo	Pričakovani ha (št. živali)/leto		
			2004	2005	2006
		- Vinogradi, hmeljišča, drevesnice: 800 €/ha - Trajno travinje: 232 €/ha + 110 €/KMG za stroške kontrole			
Skupina II: Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine	II/1 Planinska paša	61 €/ha + 21 €/ha (dodatek za pastirja)	10.000 ha	10.000 ha	10.000 ha
	II/2 Košnja strmih travnikov	- Nagib strmih travnikov 35-50%: 168 €/ha - Nagib strmih travnikov nad 50%: 253 €/ha	- Nagib strmih travnikov 35-50%: 3.000 ha - Nagib strmih travnikov nad 50%: 1.000 ha	- Nagib strmih travnikov 35-50%: 3.500 ha - Nagib strmih travnikov nad 50%: 1.500 ha	- Nagib strmih travnikov 35-50%: 4.000 ha - Nagib strmih travnikov nad 50%: 2.000 ha
	II/3 Košnja grbinastih travnikov	253 €/ha	500 ha	500 ha	500 ha
	II/4 Travniški sadovnjaki	190 €/ha	900 ha	1.300 ha	1.400 ha
	II/5 Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali	120 €/GVŽ - Govedo: 120 €/žival - Ovce: 18 €/žival - Koze: 18 €/žival - Konji: 120 €/žival - Prašiči: 48 €/žival - Perutnina: 168 €/100 odraslih živali	- Govedo: 200 - Prašiči: 50 - Konji: 200 - Ovce: 2 500 - Koze: 250 - Perutnina: 250	- Govedo: 250 - Prašiči: 50 - Konji: 230 - Ovce: 2.600 - Koze: 280 - Perutnina: 300	- Govedo: 280 - Prašiči: 50 - Konji: 260 - Ovce: 2.700 - Koze: 300 - Perutnina: 350
	II/6 Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	126 €/ha	1.100 ha	1.200 ha	1.300 ha
	II/7 Sonaravna reja domačih živali	84 €/ha	78.000 ha	83.000 ha	87.000 ha
	II/8 Ohranjanje ekstenzivnega travinja	84 €/ha	4.800 ha	5.000 ha	5.500 ha

Skupina ukrepov	Ukrepi	Plačilo	Pričakovani ha (št. živali)/leto		
			2004	2005	2006
Skupina III: Varovanje zavarovanih območij	III/1 Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih	- 20% dodatek na skupni znesek plačil za ukrepe I/2-I/8, II/1-II/8, III/2 v območjih narodnih parkov - 15% dodatek na skupni znesek plačil za ukrepe I/2-I/8, II/1-II/8, III/2 v območjih regijskih parkov - 10% dodatek na skupni znesek plačil za ukrepe I/2-I/8, II/1-II/8, III/2 v ostalih zavarovanih območjih			
	III/2 Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	31 €/ha	9.000 ha	9.000 ha	9.000 ha
	III/3 Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov	147 €/ha	1.800 ha	5.000 ha	10.000 ha
	III/4 Pokritost tal na vodo varstvenem območju	- Njive: 337 €/ha - Trajni nasadi: 253 €/ha - Travinje: 211 €/ha	4.700 ha	5.000 ha	5.200 ha
	III/5 Zatravljanje in zelena praha	253 €/ha	300 ha	400 ha	500 ha

Plačila za ukrepe Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu, Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih in Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov vključujejo tudi določeno finančno spodbudo kot je to opisano pri posameznem ukrepu v nadaljevanju.

Če na kmetijskem gospodarstvu skupni obseg kmetijskih zemljišč v rabi, vključenih v kmetijsko okoljske ukrepe, presega 100 ha, se znesek plačil za te ukrepe zniža za 30% za tiste površine, ki presegajo 100 ha.

Najvišji zneski plačil na hektar zemljišč upravičenca, ki jih je možno pridobiti s kombinacijo kmetijsko okoljskih ukrepov, znašajo:

Preglednica 31: Najvišji zneski plačil pri kombinaciji kmetijsko okoljskih ukrepov

Površina – kultura	Znesek
Njivske površine	600 €/ha
Trajni nasadi	900 €/ha
Travinje	450 €/ha

Za izvajanje posameznih ukrepov lahko zagotavlja financiranje tudi lokalna skupnost, vendar ne z istim ciljem in enakim namenom (Zakon o kmetijstvu – UL RS, št. 54/2000). V tem primeru lokalna skupnost zagotavlja tudi kontrolo porabe sredstev iz lokalnega proračuna. Če upravičenec prejme podporo lokalne skupnosti, ni upravičen do plačila za isti ukrep iz naslova kmetijsko okoljskih ukrepov.

B. Druge informacije

- Podrobnosti pogojev upravičenosti

Upravičenci do plačil

Po Zakonu o kmetijstvu (UL RS, št. 54/2000) so upravičenci za pridobitev plačil v okviru kmetijsko okoljskih ukrepov kmetijska gospodarstva in druge fizične ter pravne osebe s stalnim prebivališčem oz. sedežem v Republiki Sloveniji, ki opravljajo kmetijsko dejavnost na način, ki presega načela dobre kmetijske prakse pri gnojenju, dobre kmetijske prakse varstva rastlin in dobrega gospodarja ter izpolnjujejo dodatne predpisane pogoje za posamezne ukrepe.

Na zavarovanem območju je možno plačilo pridobiti, če se kmetijsko gospodarstvo oz. posamezna kmetijska zemljišča kmetijskega gospodarstva nahajajo na zavarovanem območju.

Velikost kmetijskih zemljišč

Najmanjša velikost enote kmetijskega zemljišča iste rabe, za katero je mogoče pridobiti plačilo za en kmetijsko okoljski ukrep je 0,1 ha, na kmetijskem gospodarstvu pa mora biti skupno vsaj 0,3 ha kmetijskih zemljišč za ta ukrep, razen če s pogoji za posamezne ukrepe ni drugače določeno (npr. integrirano sadjarstvo, košnja grbinastih travnikov).

Trajanje obveznosti

Upravičenec do plačil se s podpisom zahtevka hkrati z vlogo obveže, da bo na kmetijskem gospodarstvu kmetijsko okoljske ukrepe izvajal ves čas trajanja obveznosti (5 let), in sicer skladno z izpolnjevanjem pogojev za pridobitev plačila za določen ukrep. Odstopanja od te obveznosti so dovoljena le v naslednjih primerih:

- če po triletnem obdobju izpolnjevanja obveznosti upravičenec dokončno preneha s kmetovanjem, oz. če njegov naslednik ni sposoben izpolnjevati te obveznosti,
- če se med trajanjem obveznosti površine kmetijskega gospodarstva povečajo, se upravičenec lahko vključi v kmetijsko okoljske ukrepe s povečanim obsegom površin, v kolikor to povečanje površin prispeva k nedvoumnemu varovanju okolja glede na naravo ukrepov in zahtevane pogoje ter še naprej zagotavlja učinkovito kontrolo nad izvajanjem ukrepov; če se upravičenec s povečanim obsegom površin ne vključi v kmetijsko okoljske ukrepe mora na teh površinah izvajati vsaj načela dobre kmetijske prakse pri gnojenju, dobre kmetijske prakse varstva rastlin in dobrega gospodarja, pri čemer se učinkovitost izvajanja in kontrole ostalih ukrepov ne sme poslabšati,
- če se med trajanjem obveznosti površine kmetijskega gospodarstva zmanjšajo in to ne poslabša učinkovitosti izvajanja in kontrole kmetijsko okoljskih ukrepov,
- če se spremeni obseg kmetijskih zemljišč ali način kmetovanja neodvisno od upravičenca (komasacije, zemljiške operacije, denacionalizacijski postopek, prisilna dražba, dedovanje),
- če ob sklenitvi obveznosti, spremembe, ki vplivajo na kasnejše izvajanje ukrepov še niso bile znane oz. v primeru višje sile:
 - smrt upravičenca,
 - dolgotrajna opravilna nesposobnost upravičenca,
 - razlastitev večjega dela kmetijskega gospodarstva, če tega ni bilo možni pričakovati na dan oddaje zahtevka,
 - naravne in elementarne nesreče, ki občutno vplivajo na kmetijske površine na kmetijskem gospodarstvu,
 - uničenje gospodarskih poslopij zaradi nesreč,
 - veterinarske prepovedi, neodvisne od upravičenca,
 - kužne bolezni, ki ogrozijo del ali vse živali upravičenca.

V primeru višje sile mora upravičenec AKTRP pisno obvestiti ter ji posredovati ustrezne dokaze v roku 20 delovnih dni od datuma nastanka primera višje sile.

Upravičenec mora pri izvajanju ukrepov obvezno upoštevati načela dobre kmetijske prakse pri gnojenju, dobre kmetijske prakse varstva rastlin in dobrega gospodarja ob upoštevanju vse veljavne kmetijske zakonodaje, kakor tudi zakonodaje s področja varovanja okolja, zdravstva, veterine ter izpolnjevati tudi vsa ostala zakonska določila, ki so veljavna ob vstopu v kmetijsko okoljske ukrepe.

Vsako odstopanje od obveznosti se na podlagi ustrezne vloge upravičenca, posredovani AKTRP, rešuje individualno.

Višina plačil

Glej poglavje *Intenziteta pomoči*.

Ostali pogoji

Poleg splošnih pogojev, mora upravičenec izpolnjevati tudi ostale zahteve kmetijsko okoljskih ukrepov, ki so naslednje:

- Pri izvajanju kmetijsko okoljskih ukrepov mora upravičenec do plačil dosledno upoštevati načela dobre kmetijske prakse pri gnojenju (UL RS, št. 34/2000), dobre kmetijske prakse varstva rastlin (MKGP, 2000), dobrega gospodarja (UL RS, št. 81/2002) ter kmetijska zemljišča ustrezno obdelovati, pri čemer mora kmetijsko proizvodnjo prilagoditi ekološkim in talnim razmeram, uporabljati zemljiščem in kraju primerne metode za preprečevanje zbitosti tal, erozije in onesnaževanja ter zagotavljati trajno rodovitnost zemljišč (Zakon o kmetijskih zemljiščih – UL RS, št. 55/2003).
- Tudi na površinah, ki ne bodo vključene v kmetijsko okoljske ukrepe, mora upravičenec dosledno upoštevati načela dobre kmetijske prakse pri gnojenju in dobre kmetijske prakse varstva rastlin ter dobrega gospodarja, pri čemer kmetovanje na teh površinah ne sme negativno vplivati na okolje in zmanjšati učinkovitosti izvajanja ukrepov na površinah, ki so vključene v shemo kmetijsko okoljskih plačil.
- Upravičenec se obveže, da bo ves čas trajanja obveznosti (5 let) skladno s predpisanimi pogoji izvajal ukrep oz. ukrepe, s katerimi se je vključil v kmetijsko okoljske ukrepe. Med trajanjem obveznosti se med posameznimi leti (in ne med letom) en kmetijsko okoljski ukrep lahko zamenja z drugim, če ta sprememba prispeva k bistvenemu izboljšanju varovanja okolja. Vsako odstopanje od obveznosti v smislu zamenjave enega ukrepa z drugim ukrepom, se na podlagi ustrezne vloge upravičenca rešuje individualno.
- Na živinorejskih kmetijah mora biti prostor za skladiščenje gnojevke oz. gnojnice ustrezno zgrajen, tako da ne predstavlja vira onesnaževanja okolja (podtalnice).
- Skladiščni prostor za živinska gnojila mora zadoščati za premostitev časa, ko je po Uredbi o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004) gnojenje z živinskimi gnojili prepovedano oz. ni mogoče.

- Obtežba z živino na kmetijskem gospodarstvu ne sme preseči 1,9 GVŽ/ha KZU. Količina uporabljenega organskega dušika pa mora biti manjša od 170 kg na hektar letno. Pri izračunu števila GVŽ se upoštevajo vsa obdelana kmetijska zemljišča kmetijskega gospodarstva (vsa KZU), pri čemer mora biti izračunano število GVŽ zaokroženo na eno decimalko.
- Upravičenec, ki zaprosi za plačila iz naslova kmetijsko okoljskih ukrepov, mora ves čas trajanja obveznosti obvezno in sproti voditi evidenco o vseh delovnih opravilih, ki se izvajajo pri izbranih ukrepih, pri čemer lahko uporabi obrazce MKGP »Evidence o delovnih opravilih«, ali pa lastne zapise. Za ukrepe integrirano poljedelstvo, integrirano sadjarstvo, integrirano vinogradništvo in integrirano vrtnarstvo ustrezajo evidence, ki jih določajo Pravilnik o integrirani pridelavi poljščin (UL RS, št. 10/2004), Pravilnik o integrirani pridelavi sadja (UL RS, št. 63/2002), Pravilnik o integrirani pridelavi grozdja in vina (UL RS, št. 63/2002) ter Pravilnik o integrirani pridelavi zelenjave (UL RS, št. 63/2002). Za ukrep ekološko kmetovanje ustreza vodenje evidenc, ki jih predpiše organizacija za kontrolo ekoloških kmetijskih pridelkov oz. živil.
- Upravičenec do plačil iz naslova kmetijsko okoljskih ukrepov mora v času trajanja petletne obveznosti opraviti najmanj 15-urni izobraževalni program enakomerno razporejen tekom let ter sodelovati vsaj na enem demonstracijskem prikazu oz. prireditvi. Po končanem izobraževalnem procesu upravičenec prejme potrdilo o vsebini, izvajalcu in številu opravljenih ur.
- Upravičenec, ki mu bodo izplačana plačila iz naslova kmetijsko okoljskih ukrepov, je dolžan na kmetijskem gospodarstvu hraniti vso dokumentacijo (zahtevek s prilogami, potrdilo o opravljenem izobraževanju) in vse evidence (zasnova kolobarja, zapisi o delovnih opravilih) ves čas trajanja obveznosti ter nato še štiri leta od dneva zadnje pridobitve plačil.
- Kmetijsko gospodarstvo, ki izvaja kmetijsko okoljske ukrepe, mora izpolnjevati tudi vse pogoje, ki jih zahteva IAKS, za celoten čas trajanja obveznosti, kot je to določeno v predpisih o dodeljevanju plačil.
- Upravičenec mora pri izvajanju kmetijsko okoljskih ukrepov upoštevati tudi okoljske predpise in predpisane akte na zavarovanih območjih.
- Upravičenec pri izvajanju kmetijsko okoljskih ukrepov ne sme uporabljati gensko spremenjenih organizmov in izdelkov pridobljenih iz njih.

Administrativni postopki

Administrativne postopke za dodeljevanje sredstev za kmetijsko okoljske ukrepe bo izvajala AKTRP. Nadzor bo vključeval IAKS ter v tem sklopu tudi inšpekcijske preglede na terenu.

Na podlagi ustrezne vloge na predpisanem obrazcu, se upravičenec v izvajanje kmetijsko okoljskih ukrepov vključi prostovoljno.

Upravičenec bo skupaj z vlogo na predpisanem obrazcu, podpisal tudi izjavo, s katero se bo vključil v izvajanje kmetijsko okoljskih ukrepov in se zavezal k izpolnjevanju vseh pogojev in določil.

Način vlaganja zahtevkov za plačila iz naslova kmetijsko okoljskih ukrepov bo določen z vsakoletno uredbo o izvedbi ukrepov kmetijske politike.

Dodelitev sredstev bo poteka skladno z letnim dotokom sredstev in letno uredbo.

Kontrola in sankcioniranje

Kontrolo nad izvajanjem ukrepov in nadzor nad porabo sredstev bo izvajal Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, skladno z zakonom.

Kmetijski inšpektorji imajo pravico preverjati izpolnjevanje pogojev na kmetijskem gospodarstvu, zlasti izpolnjevanje predpisanih pogojev za posamezne ukrepe in upravičenost do zaprosenih ali že izplačanih plačil.

Kontrola izvajanja in izpolnjevanja pogojev za dodelitev sredstev za posamezne kmetijsko okoljske ukrepe je ločena in poteka dodatno h kontroli, ki se izvaja v okviru kontrolnih organizacij za integrirano in ekološko pridelavo z namenom pridobitve certifikata.

Upravičenec mora v roku 30 dni od pisne zahteve AKTRP, vrniti izplačana plačila za izvajanje kmetijsko okoljskih ukrepov skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi, v primeru:

- če upravičenec zaradi nepričakovanih okoliščin ni zmožen izpolnjevati predpisanih pogojev in obveznosti ter o tem ni obvestil AKTRP v letu nastalih sprememb,
- če upravičenec ne omogoči oz. ne dovoli vpogleda v ustrezno dokumentacijo na kmetijskem gospodarstvu oz. dostopa do kmetijskih zemljišč in zgradb za namene IAKS oz. nadzora nad dodeljevanjem ali porabe sredstev,
- če upravičenec plačilo deloma ali v celoti ne uporabi za namene, za katere je bilo izplačano,
- če je s kontrolo ugotovljeno odstopanje med navedeno in dejansko površino kmetijskih zemljišč in številom živali,
- če upravičenec ne izpolnjuje splošnih določil in ne izvaja kmetijsko okoljskih ukrepov, za katere je pridobil plačila, skladno s predpisanimi pogoji,
- če v predpisanem času za hranjenje dokumentacije ni možno preveriti upravičenosti do že izplačanih plačil.

V primeru, da kmetijsko gospodarstvo ne izpolnjuje pogojev za integrirano pridelavo oz. ekološko kmetovanje, tako da upravičenec ne prejme ustreznega certifikata oz. pozitivnega poročila v obdobju prilagajanja v tekočem letu, upravičenec izgubi pravico do plačila za tovrstne ukrepe v tekočem letu.

Če pa je odstopanje od izpolnjevanja pogojev za integrirano pridelavo oz. ekološko kmetovanje tolikšno, da upravičenec v dveh zaporednih letih ne pridobi ustreznega certifikata, se na podlagi pravnomočne inšpekcijske odločbe obveznost nadaljnjega izvajanja kmetijsko okoljskih ukrepov prekine, pri čemer je upravičenec na pisno zahtevo AKTRP dolžan vrniti tudi že izplačana plačila preteklih let skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi.

V kolikor upravičenec že prejme certifikat organizacije za kontrolo integrirane pridelavo oz. ekološkega kmetovanja in kmetijski inšpektor v obdobju po prejemu certifikata z naknadno kontrolo ugotovi odstopanje od predpisanih zahtev, se certifikat z inšpekcijsko odločbo razveljavi, upravičenec pa je na pisno zahtevo AKTRP dolžan vrniti že izplačana plačila skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi.

Če AKTRP upravičenca pisno obvesti, da mu je bilo plačilo pomotoma izplačano in upravičenec v roku 15 dni od prejema obvestila, nakazanih sredstev ne vrne, mora plačati tudi zakonite zamudne obresti.

Izplačila je brez zakonitih zamudnih obresti potrebno vrniti v primeru:

- če upravičenec ugotovi, da mu je bilo plačilo izplačano pomotoma in o tem obvesti AKTRP v roku 15 dni od datuma napačnega nakazila,
- če v danih okoliščinah upravičenec ni mogel nedvoumno ugotoviti, da je bilo plačilo izvedeno pomotoma.

Upravičenec je oproščen vračila sredstev v primeru višje sile, kot je navedeno v poglavju *Trajanje obveznosti*.

Monitoring in ocenjevanje kmetijsko okoljskih ukrepov

Namen monitoringa in ocenjevanja je zbiranje informacij o izvajanju kmetijsko okoljskih ukrepov, ki bodo služile morebitnim spremembam in dopolnitvam sheme kmetijsko okoljskih plačil.

Z monitoringom se bodo v času trajanja obveznosti zbirali podatki o izvajanju posameznih ukrepov, monitoring ukrepov pa bo tudi pokazal, kako se obveznosti dejansko izvajajo v praksi. Podatki se bodo zbirali na način, ki bo omogočal prilagajanje ukrepov potrebam, ki bodo postale evidentne tekom njihovega izvajanja.

Ocenjevanje kmetijsko okoljskih ukrepov predstavlja bolj detajlno analizo njihovega vpliva, ki bo izvedena na podlagi predhodno določenih ciljev, podatkov monitoringa in drugih relevantnih virov informacij. Ocenjevanje bo temeljilo na socioekonomskih, kmetijskih in okoljskih vidikih območja, kjer se določeni ukrepi izvajajo (*glej preglednici 30, 40*).

Vse parametre, na katere vplivajo kmetijsko okoljski ukrepi, je praktično nemogoče spremljati in analizirati. Zato so v okviru ukrepov opredeljeni tudi indikatorji, na podlagi katerih bodo ocenjeni učinki posameznih ukrepov. Kontrolni (kratkoročni) in dolgoročni indikatorji so navedeni pri posameznih ukrepih.

Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov

Možnosti kombiniranja kmetijsko okoljskih ukrepov na istih površinah so prikazane v preglednici 32.

Da bi preprečili preplačila, so mogoče samo nekatere kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov (*glej preglednico 32*). Najvišji zneski plačil na hektar kmetijskih zemljišč upravičenca, ki jih je možno pridobiti s kombinacijo kmetijsko okoljskih ukrepov pa so prav tako omejena, kot je to razvidno iz preglednice 31.

Če pri posameznem ukrepu ni drugače navedeno, je zahtevke za plačila v okviru kmetijsko okoljskih ukrepov mogoče uveljavljati tudi za površine, za katere se uveljavlja izravnalno plačilo za OMD in/ali za površine, za katere se uveljavlja direktna plačila.

Preglednica 32: Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov na isti enoti rabe

	Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	Ohranjanje kolobarja	Ozelenitev njivskih površin	Integrirano poljedelstvo	Integrirano sadjarstvo	Integrirano vinogradništvo	Integrirano vrtnarstvo	Ekološko kmetovanje	Planinska paša brez pastirja	Planinska paša s pastirjem	Košnja strmih travnikov	Košnja grbinastih travnikov	Travnški sadovnjaki	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	Sonaravna reja domačih živali	Ohranjanje ekstenzivnega travinja	Ohranjanje obdelane in posejane krajine na zavarovanih območjih	Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	Ohranjanje posebnih travniških habitatov	Pokritost tal na vodo varstvenem območju	Zatravljanje in zelena praha	
	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Ohranjanje kolobarja	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Ozelenitev njivskih površin	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Integrirano poljedelstvo	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Integrirano sadjarstvo	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Integrirano vinogradništvo	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Ekološko kmetovanje	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Planinska paša brez pastirja	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Planinska paša s pastirjem	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Košnja strmih travnikov	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Košnja grbinastih travnikov	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Travnški sadovnjaki	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Sonaravna reja domačih živali	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Ohranjanje ekstenzivnega travinja	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Ohranjanje obdelane in posejane krajine na zavarovanih območjih	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Ohranjanje posebnih travniških habitatov	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Pokritost tal na vodo varstvenem območju	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	
Zatravljanje in zelena praha	I/1	I/2	I/3	I/4	I/5	I/6	I/7	I/8	II/1	II/1	II/2	II/3	II/4	II/6	II/7	II/8	III/1	III/2	III/3	III/4	III/5	

N: Kombinacija ni možna

□: Kombinacija je možna

Ukrep II/5 Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali se lahko kombinira z ukrepom III/1 Ohranjanje obdelane in posejane krajine na zavarovanih območjih.

- *Običajna dobra kmetijska praksa*

Načela dobre kmetijske prakse so opisana v poglavjih 9.2.1.1 *Dobra kmetijska praksa pri gnojenju*, 9.2.1.2 *Dobra kmetijska praksa varstva rastlin* in 9.2.1.3 *Dober gospodar*.

9.3.2.2 Informacije zahtevane za posamezne kmetijsko okoljske ukrepe

Kmetijsko okoljski ukrepi, katerih namen je popularizacija kmetijske pridelave, ki bo ustrezala potrebam potrošnikov ter varovala zdravje ljudi, zagotavljala trajnostno rabo naravnih virov in omogočala ohranjanje biotske raznovrstnosti ter značilnosti slovenske krajine, so s posebnim poudarkom na okoljski komponenti razdeljeni na tri osnovne skupine, ki določajo naravo in vsebino ukrepov:

- I. skupina: zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje,
- II. skupina: ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine,
- III. skupina: varovanje zavarovanih območij.

Skupina I.: Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje

Intenzivna pridelava hrane ima lahko negativne vplive na okolje in sistem tla – rastlina – talna voda, ki nastajajo zaradi neustrezne uporabe gnojil in fitofarmacevtskih sredstev. Nesmotna pridelava pa lahko vodi do erozije in zbitosti tal.

Naravi prijazni načini priraje in pridelave pozitivno vplivajo na okolje, saj nadzorovana uporaba fitofarmacevtskih sredstev zmanjšuje potencialno nevarnost onesnaževanja okolja, povečuje biotsko raznovrstnost rastlinskih in živalskih vrst, ohranja rodovitnost in strukturo tal ter ravnovesje talnih mikroorganizmov, zmanjšuje izpiranje hranil, zaradi manjše porabe energije pa zmanjšuje tudi odvisnost kmetij od zunanjih vnosov in prispeva k samozadostnosti.

Da bi zmanjšali antropogeno onesnaževanje okolja zaradi kmetijske pridelave, so v I. skupini predvideni naslednji ukrepi sonaravnega kmetovanja:

- I/1 Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu,
- I/2 Ohranjanje kolobarja,
- I/3 Ozelenitev njivskih površin,
- I/4 Integrirano poljedelstvo,
- I/5 Integrirano sadjarstvo,
- I/6 Integrirano vinogradništvo,
- I/7 Integrirano vrtnarstvo,
- I/8 Ekološko kmetovanje.

Cilji, mehanizmi in pogoji za pridobitev plačil po posameznih ukrepih so opisani v nadaljevanju.

Ukrep I/1: Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Sadovnjaki in vinogradi na nagnjenih legah so še posebej občutljivi za erozijske pojave. Vplive erozijskih procesov je pogosto težko preprečiti, zato pri tem pomembno vlogo igra trajna zatravitev. V primerjavi z onesnaženjem tal, kjer se v tleh kopičijo nezaželeni snovi, pa erozija tal predstavlja izgubo zemlje in njenih sestavin (npr. hranil). Potencialna nevarnost za izgubo tal (erozijo) je odvisna od specifičnih topografskih lastnosti in podnebnih razmer določenega območja. Erozija zmanjšuje tudi sposobnost preostanka tal za zadrževanje zraka in vode, število koristnih mikroorganizmov v tleh in odpornost rastlin na morebitne stresne razmere v rastni sezoni. Manj rodovitna tla zahtevajo več oskrbe in več vlaganj, ki pa so spet lahko izgubljena prav zaradi učinkov erozijskih procesov.

Pričakovani učinki ukrepa so številni. Trava, posejana v sadovnjakih in vinogradih, preprečuje erozijo na pobočnih legah. Ta rastlinska odeja v sadovnjakih in vinogradih stabilizira tla in absorbira večino padavin. Površinski odtok je bistveno zmanjšan in tako odnaša veliko manjši del površinskega sloja tal. Trajna zatravitev v sadovnjakih in vinogradih prispeva k zadrževanju vlage v tleh in povečuje vsebnost organske snovi v tleh. Zato je bistveni namen ukrepa zmanjševanje erozije in zaščita tal v sadovnjakih in vinogradih z rastlinsko odejo preko celega leta. Da bi se izognili potencialnim problemom, ki jih povzročajo erozijski procesi, je potrebno kmetom nuditi finančno spodbudo za varovanje okolja in rodovitnih tal v okviru tega ukrepa.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	• Zmanjševanje erozije v sadovnjakih in vinogradih
Mehanizem	• Plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	• Zasaditev obdelovalnih površin s primerno vegetacijo proti plazenju in zmanjševanje erozije
Pogoji	• Vpis v register sadovnjakov ali register pridelovalcev grozdja in vina (dodeljen MID) • Nagib sadovnjaka ali vinograda mora biti večji od 20% • Trajna zatravljenost sadovnjakov oz. vinogradov • Travnne površine, drevesa oz. trsi morajo biti negovani • Možno je zaoravanje le kemično netretiranih tropin in organske mase, ki je pridelana na kmetijskih gospodarstvih, razen hlevskega gnoja, ki ga je možno tudi dokupiti
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Površine, na katerih se ukrep izvaja (ha) • Pokritost površin (zatravljenost) (ha) • <i>Dolgoročni:</i> • Zmanjšana nevarnost za erozijo • Zmanjševanje površinskega izpiranja talnih delcev

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Sadjarstvo ter vinogradništvo in vinarstvo so tradicionalne in zelo razširjene kmetijske usmeritve, vendar pa sadovnjaki in vinogradi pogosto ležijo na strmih legah: na nagibih nad 20% ležita vsaj dve tretjini vinogradov in ena četrtina sadovnjakov. Zahtevne naravne danosti tako predstavljajo tudi potencialno nevarnost za erozijo zemlje na sadjarskih in vinogradniških legah v nagibu. Plačila, ki vključujejo dodatno 20% spodbudo, so namenjena zmanjševanju nevarnosti za plazenje in erozijo ter površinsko izpiranje talnih delcev in prispevajo h kritju dela stroškov za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja, se dodelijo upravičencem, katerih sadovnjaki in vinogradi ležijo na nagibih nad 20%.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep II/2: Ohranjanje kolobarja**A. Glavne značilnosti**

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

Vsestranski razvoj kmetijstva se odraža v monokulturnem pridelovanju poljščin, ki je večinoma nadomestilo kolobarjenje na njivskih površinah. Podatki o setveni strukturi kažejo, da kolobarjenje povečini ni ustaljena praksa na kmetijskih gospodarstvih, kar pa ni v skladu s sonaravnimi načeli kmetovanja. Kolobarjenje na njivskih površinah je vedno bolj izgubljalo na pomenu tudi zaradi dodatnega planiranja proizvodnje in zahtevanega znanja.

Slovenske kmetije v splošnem niso specializirane, ampak so mešane z živinorejsko in rastlinsko proizvodnjo. Skladnost poljedelskega kolobarja z živinorejo omogoča usklajevanje živinorejske proizvodnje z njivskimi površinami za lastno pridelavo krme, na katerih se lahko uporabijo izločki te živine. Tako zasnovana pridelava preprečuje presežke organskih gnojil (hlevski gnoj, gnojevka, gnojnica), gnojenje z njim pa zmanjša porabo mineralnih gnojil, kar prispeva k manjši obremenitvi okolja in s tem k večji sonaravnosti pridelovanja. Vključitev metuljnic v kolobar omogoča varovanje tal in okolja. Metuljnice s svojim močnim koreninskim sistemom tla rahljajo, zmanjšajo pa tudi erozijo rodovitne zemlje. Ker metuljnice bogatijo tla z dušikom, se potreba po gnojenju z mineralnimi dušikovimi gnojili zmanjša ali celo odpade, kar se odraža v zmanjšani nevarnosti za onesnaženje podtalnice z nitrati in prispeva k ekološko čistejši pridelavi, kar hkrati sovпада tudi z NPVO.

Izvajanje ukrepa omogoča vključitev vseh njivskih površin na kmetijskem gospodarstvu v kolobarjenje, uvajanje alternativnih poljščin (stročnice, oljnice) v kolobar, uveljavljanje alternativnih virov rastlinskih hranil (poljščine za podor, organski odpadki ipd.) ter izboljšanje obstoječega kolobarja in s tem ohranjanje ali/in izboljšanje rodovitnosti tal ob nadzorovani uporabi gnojil in fitofarmaceutskih sredstev. Učinki izvajanja ukrepa se tako posledično odražajo tudi v zmanjševanju negativnih vplivov kmetovanja na okolje, izboljšani setveni strukturi in s tem kakovosti prehrane (manj ostankov kemičnih sredstev v živilih) ter zagotavljanju potencialnega zdravja potrošnikov.

- Podroben opis metodologije kalkulacij

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	Ohranjanje kolobarja na kmetijskih gospodarstvih zaradi izboljšanja lastnosti in rodovitnosti tal
Mehanizem	Plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	Kolobarjenje na njivskih površinah ter nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v poljedelstvu
Pogoji	- V petletno kolobarjenje morajo biti vključene najmanj 3 poljščine; delež žit ne sme preseči 60%, v petletnem kolobarju pa morajo biti vsaj enkrat prisotne metuljnice - Uporaba blata in kompostov iz čistilnih naprav ni dovoljena - Pridelava brez uporabe regulatorjev rasti pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu in tritikali - Uporaba fitofarmacevtskih sredstev na osnovi prognoze, kjer le-ta obstaja
Indikatorji	<i>Kontrolni:</i> - Površine, na katerih se ukrep izvaja (ha) - Stabilizacija kolobarja (zasnova kolobarja) - Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev <i>Dolgoročni:</i> - Nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v poljedelstvu - Izboljšana kakovost prehrane (manj ostankov kemičnih sredstev v živilih) in zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov - Manj reziduov v tleh - Izboljšana kvaliteta podtalnice

Upravičenec lahko pridobi plačilo samo v primeru, če se v izvajanje tega ukrepa vključi z vsemi njivskimi površinami v rabi.

Strniščni posevki se upoštevajo kot ena od treh različnih poljščin, ki morajo biti vključene v 5-letni kolobar, koruza pa kot okopavina. Kot metuljnice se upoštevajo tudi deteljno travne mešanice, pri čemer mora delež metuljnic v tej mešanici dosegati vsaj 50%.

Kolobar mora biti zasnovan že ob vstopu v ukrep. V primeru višje sile ali spremembe tržnih razmer, morebitna zamenjava poljščin v kolobarju ne sme poslabšati kolobarja in negativno vplivati na okolje oz. zmanjšati učinkovitosti izvajanja tega ukrepa.

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Z uporabo fitofarmacevtskih sredstev, monokulturnim pridelovanjem poljščin, mehaniziranjem proizvodnje in vsestranskim razvojem kmetijstva je kolobarjenje na njivskih površinah vedno bolj izgubljalo na pomenu. Že podatki o setveni strukturi nakazujejo, da v slovenskih razmerah kolobarjenje povečini ni ustaljena praksa na kmetijskih gospodarstvih. Prevladuje pridelave koruze in pšenice, ki se v glavnem gojita v monokulturi ali v dvoletnem oz. triletnem kolobarju, ponekod pa po pravilu koruze in pšenice sejejo tudi strniščne dosevke. Da bi se kolobarjenje, ki bi vključevalo tudi krmne koševine in druge ugodilke, ki ugodno vplivajo na rodovitnost tal in izboljšujejo njihove lastnosti, ponovno uveljavilo, se plačila za izvajanje tega ukrepa dodelijo upravičencem na ravni cele države.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep I/3: Ozelenitev njivskih površin**A. Glavne značilnosti**

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

Še ne dolgo nazaj, je bila setev prezimnih poljščin običajna praksa, ki je zagotavljala izboljšanje lastnosti tal in njihove rodovitnosti ter zmanjševanje erozije in površinskega izpiranja hranil. Uveljavitev monokulturne pridelave in poceni dušična gnojila pa so prispevala k temu, da so številni kmetje opustili tak način kmetovanja. Danes pa prezimne prekrivne rastline ponovno pridobivajo na pomenu.

Ker je za Slovenijo značilna velika količina padavin, prihaja do izpiranja hranil praktično tekom celega leta. Na drugi strani pa presežek padavin bolj kot drugod redči nitrata in druga hranila v perkolirani vodi, kar ob relativno hitrem toku podtalnice zmanjšuje nevarnost njenega onesnaževanja nad zgornjo dovoljeno mejo za pitno vodo. Nekatere raziskave so pokazale, da se v naših razmerah iz njiv pod poljščinami izpere letno na hektar 10-40 kg N, 4-9 kg P₂O₅, 9-10 kg K₂O, 400-900 kg CaO, 80-230 kg MgO, 40-280 kg SO₄, 25-100 kg Cl in 10-30 kg Na¹.

¹ Leskošek, M. Gnojenje: za velik in kakovosten pridelek, za zboljšanje rodovitnosti tal, za varovanje narave. Ljubljana, ČZP Kmečki glas, 1993

Zato je s stališča ohranjanja naravnih virov potrebno preprečiti oz. zmanjšati nevarnost izpiranja hranil s kmetijskih površin. Pozitivni vplivi takega načina kmetovanja se kažejo v:

- zmanjševanju nevarnosti za erozijo,
- izboljšanju strukture tal in zmanjševanju zaskorjenosti površin,
- povečani kapaciteti tal za zadrževanje vode,
- zmanjšani rasti plevelov,
- zmanjšanih poškodbah zaradi uporabe herbicidov,
- izboljšanju razmer v tleh za naslednji posevek,
- zagotavljanju dušika, če je prekrivna rastlina metuljnica.

Temu je namenjen ukrep ozelenitev njivskih površin, katerega cilj je izboljšanje lastnosti in rodovitnosti tal ter zmanjševanje erozije in izpiranja hranil z ozelenitvijo njivskih površin preko jeseni in zime s primerno vegetacijo.

Z izvajanjem ukrepa se zagotavlja pokritost tal s prezimnimi poljščinami preko jeseni in zime, zmanjšuje nevarnost za erozijo in izpiranje hranil, kar se posledično odraža v zmanjšani onesnaženosti tal, izboljšanju potencialne rodovitnosti tal ter izboljšani kvaliteti podtalnice.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Ozelenitev njivskih površin
Mehanizem	• Pačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	• Izboljšanje lastnosti in rodovitnosti tal ter zmanjševanje erozije in izpiranja hranil z ozelenitvijo njivskih površin preko jeseni in zime s primerno vegetacijo
Pogoji	• V petletno kolobarjenje morajo biti vključene najmanj 3 poljščine • Pokritost tal s prezimnimi poljščinami preko jeseni in zime • Setev prezimnih poljščin v obdobju od 1.7. do 25.10. tekočega leta, neposredno po pravilu glavnega posevka • Živa (prezimna) zelena odeja mora pokrivati njivske površine od 15.11. tekočega leta do 15.2. naslednjega leta • Obdelava ozelenjenih njivskih površin je možna od 15.2. naslednjega leta • Uporaba blata in kompostov iz čistilnih naprav ni dovoljena • Pridelava brez uporabe regulatorjev rasti pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu in tritikali • Uporaba fitofarmacevtskih sredstev na osnovi prognoze, kjer le-ta obstaja
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Površine, na katerih se izvaja ukrep (ha) • Zeleni pokrov preko jeseni in zime (ha) • Stabilizacija kolobarja (zasnova kolobarja) • Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev • <i>Dolgoročni:</i> • Izboljšanje potencialne rodovitnosti tal • Zmanjšana onesnaženost tal • Izboljšana kvaliteta podtalnice

Kmetijska rastlina, namenjena ozelenitvi njivskih površin se upošteva kot ena od treh različnih poljščin, ki morajo biti vključene v 5-letni kolobar.

Kolobar mora biti zasnovan že ob vstopu v ukrep. V primeru višje sile ali spremembe tržnih razmer, morebitna zamenjava poljščin v kolobarju ne sme poslabšati kolobarja in negativno vplivati na okolje oz. zmanjšati učinkovitosti izvajanja tega ukrepa.

Za površine, za katere upravičenci, v tekočem letu uveljavljajo plačila za ukrep ozelenitev njivskih površin, lahko v naslednjih letih uveljavljajo plačila za ukrep ohranjanje kolobarja, če ozelenitev teh površin ni mogoča. Če upravičenci na teh površinah v naslednjih letih ne uveljavljajo plačil za ukrep ohranjanje kolobarja oz. ozelenitev njivskih površin, morajo na teh površinah izvajati vsaj enostaven kolobar, ki vključuje najmanj tri različne poljščine.

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Ker je za Slovenijo značilna velika količina padavin z razporeditvijo tudi spomladi in jeseni (800 do 1.500 mm in več letno), prihaja do izpiranja hranil tudi med rastno dobo in ne le pozimi, kot v večini evropskih držav. Plačila za ozelenitev njivskih površin preko jeseni in zime s primerno vegetacijo so zato namenjena zmanjševanju erozije in izpiranja hranil ter izboljšanju kvalitete podtalnice in se dodelijo upravičencem na ravni cele države.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep I/4: Integrirano poljedelstvo

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

V Sloveniji se integrirano pridelovanje poljščin do sedaj ni izvajalo. Gre za nov ukrep, ki temelji na Evropski iniciativi za sonaravno kmetovanje (EISA – European Initiative for Sustainable Development in Agriculture), ob upoštevanju načel dobre kmetijske prakse pri gnojenju in dobre kmetijske prakse varstva rastlin, dobrega gospodarja, predpisov s področja varovanja okolja, fitofarmacevtskih sredstev, rezultatov raziskav v Sloveniji in državah, ki so organizirale integrirano pridelavo poljščin ter Uredbe 1257/99 in drugih konceptualnih smernic IOBC (International Organisation for Biological and Integrated Control of Noxious Animal and Plants).

Pričakovani učinki izvajanja ukrepa integrirano poljedelstvo so:

- dolgoročno varovanje okolja na vseh njivskih površinah kmetijskega gospodarstva, še posebej pa zmanjšanje in nadzorovano uporabo fitofarmacevtskih sredstev in gnojil,
- izboljšanje tehnike pridelovanja poljščin ob hkratni uvedbi naravi prijaznega kmetovanja,
- ohranjanje oz. izboljšanje strukture in rodovitnosti tal,
- pridelavo kakovostne in varne hrane oz. surovin, kar je sprejemljivo tudi za potrošnike (sveža, brez škodljivcev, lepega izgleda, primerno velika, ipd.),
- ekonomsko sprejemljivo uporabo proizvodnih sredstev,
- varčno rabo energije ob uporabi moderne mehanizacije.

Učinki integriranega poljedelstva se odražajo v zmanjšanju negativnih vplivov pridelave poljščin na okolje. Izbira okolju manj škodljivih sredstev za varstvo rastlin, zmanjša uporabo teh sredstev in pozitivno vpliva na biotsko raznovrstnost. Vnos sredstev za varstvo rastlin v tla in posledično v podtalnico je zmanjšano tudi s kolobarjenjem. Racionalna strategija gnojenja, predvsem pa analiza tal in izdelava gnojilnih načrtov omogočajo najoptimalnejše gnojenje. Sistem integrirane pridelave omogoča tudi uravnavanje pH tal, doseganje in ohranjanje ugodne strukture tal ter s tem preprečevanje erozije tal, pozitivno pa vpliva tudi na makro in mikro favno ter koristne žuželke. Način pridelovanja pa ima lahko več vrst vplivov na spremembo krajine: monokulturno pridelovanje zelo siromaši izgled kulturne krajine, kar pa se s sistemom integrirane pridelave lahko prepreči (kolobarjenje, setvena struktura, vzpostavitev zelenih robov njiv, mejice, živa meja ipd.). Zeleni poljski robovi so zelo primerni tudi kot gnezdišče in pribežališče za številne prosto živeče živali (ptice in mali sesalci), pa tudi za številne zaželene žuželke (npr. plenilski hrošči.)

Število vključenih kmetij v sistem integrirane pridelave poljščin je povezan z zahtevami, ki jih tak način pridelave prinaša. Ob ekonomski situaciji pridelovalcev se lahko pričakuje, da se bo v sistem integrirane pridelave poljščin v prvem letu vključilo do 10% pridelovalcev, kasneje je pričakovana povprečna 5% rast, s tem da bo drugo in tretje leto ta stopnja rasti verjetno večja. Predvidoma ni pričakovati vključevanja kmetijskih gospodarstev s specializirano mlečno in prašičerejsko proizvodnjo, delno pa tudi kmetij usmerjenih v rejo perutnine.

Sistem integrirane pridelave poljščin temelji na: (1) Pravilniku o integrirani pridelavi poljščin (UL RS, št. 10/2004) (*Priloga 11*), (2) tehnoloških navodilih, ki so namenjena pridelovalcem poljščin in kmetijskim svetovalcem in so izdelana za posamezne vrste poljščin ter vključujejo tehnične (organizacijske zahteve in možnostni pristopa v sistem integrirane pridelave poljščin) in specifične smernice (agrotehnični ukrepi).

Kontrolo nad integrirano pridelavo vršijo organizacije za kontrolo. Imenovanje ter tehnični in organizacijski pogoji, ki jih morajo izpolnjevati te organizacije, so opredeljeni v Pravilniku o tehničnih in organizacijskih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oziroma živil (UL RS, št. 63/2002).

V Sloveniji pridelane poljščine je dovoljeno označevati z uradno označbo »integrirani«, če so bile pridelane v skladu s pravilnikom in je zanje imenovana organizacija za kontrolo izdala certifikat. Ta oznaka, skupaj s certifikati, ki jih izdajo organizacije za kontrolo, zagotavlja kakovost in jamči, da so bile poljščine pridelane na integriran način.

Integrirano poljedelstvo predstavlja za Slovenijo dolgoročno strategijo pridelave poljščin na celotnem kmetijskem gospodarstvu, ki temelji na naravi prijaznejših pridelovalnih sistemih z učinkovitimi vnosi, moderno mehanizacijo ter ekonomsko in ekološko upravičenih ciljnih pridelkih, z namenom zagotavljanja večje kakovosti ter varnosti hrane kot pri konvencionalnem poljedelstvu.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	Nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v poljedelstvu
Mehanizem	Plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	Prehod na integrirano pridelavo v poljedelstvu
Pogoji	- Upoštevanje »Pravilnika o integrirani pridelavi poljščin« - Kontrola v tekočem letu (pridobitev certifikata)
Indikatorji	<i>Kontrolni:</i> - Površine, na katerih se ukrep izvaja (ha) - Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev - Število izdanih certifikatov <i>Dolgoročni:</i> - Povečan delež površin pod integrirano pridelavo poljščin (ha) - Izboljšana kakovost prehrane (manj ostankov kemičnih sredstev v živilih) in zagotavljanje potencialnega zdravega potrošnikov - Manj reziduov v tleh - Izboljšana kvaliteta podtalnice - Zmanjšana nevarnost za erozijo

Skladno z določili pravilnika, ki določa tehnološke zahteve in omejitve pri integrirani pridelavi poljščin, mora upravičenec:

- upoštevati tehnološka navodila,
- v integrirano pridelavo poljščin vključiti vse površine (enote rabe oz. parcele), na katerih prideluje poljščine v tekočem letu in so v njegovi lasti, zakupu ali najemu, razen površin, ki so v preusmerjanju v ekološke ali so ekološke v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo in površin, vključenih v ukrep zatavljanje in zelena praha, ali površin na katerih se prideluje zelenjava v kolobarju v okviru ukrepa integrirano poljedelstvo, ali površin, ki so vključene v ukrep integrirano vrtnarstvo, ali obvezno praho,
- slediti napovedim opazovalno napovedovalne službe za določitev ukrepov zdravstvenega varstva poljščin, ki so navedeni v tehnoloških navodilih in upoštevati dejansko stanje posevkov,
- določiti dejansko stanje posevkov s pregledom poljščin in z uporabo ustreznih pripomočkov,
- izvajati kemične ukrepe oz. uporabo fitofarmacevtskih sredstev, če je mehanske, biološke in biotehnične ukrepe pri zatiranju škodljivih organizmov že izčrpal,
- uporabljati samo fitofarmacevtska sredstva iz tehnoloških navodil ali pa fitofarmacevtska sredstva in druge pripravke za varstvo rastlin, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi, v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo,
- pri kemičnem zatiranju škodljivih organizmov, za katere je v tehnoloških navodilih določen prag škodljivosti, na obrazcih, ki mu jih posreduje organizacija za kontrolo, zagotoviti podatek o škodljivem organizmu in preseženem pragu škodljivosti za ta organizem, da opraviči uporabo fitofarmacevtskih sredstev,
- upoštevati prepoved uporabe gensko spremenjenih organizmov in izdelkov pridobljenih iz njih,
- gnojiti v skladu s gnojilnim načrtom,
- opraviti analizo tal vsakih pet let,
- izdelati petletni načrt kolobarja,
- ob morebitni prekoračitvi mejnih vrednosti mineralnega dušika v tleh opustiti gnojenje z dušičnimi gnojili za naslednjo kulturo oz. v kolobar vključiti vmesni posevek, ki porablja dušik, da se le-ta ne izpira v podtalje,
- prijaviti v kontrolo pooblaščen organizaciji za kontrolo integrirane pridelave poljščin, imenovani na podlagi predpisa, ki ureja tehnične in organizacijske pogoje, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oz. živil najkasneje do 31. decembra tekočega leta za kontrolo v naslednjem letu,
- voditi evidence in hraniti dokumentacijo, kar omogoča organizaciji za kontrolo preverjanje vrste, količine in uporabe nabavljenega materiala (fitofarmacevtska sredstva, gnojila) ter preverjanje vrste in količine prodanih poljščin,
- evidence hraniti najmanj pet let, dokumentacijo pa najmanj eno leto,
- evidence in dokumentacijo na zahtevo organizacije za kontrolo in pristojne inšpekcije dati na vpogled,
- mora MKGP vsakih šest mesecev sporočiti vrste in količine integrirano pridelanih poljščin, pridelane v zadnjem šestmesečju, v petnajstih dneh po preteku zadnjega šestmesečja,
- zagotavljati sledljivost v prometu integrirano pridelanih poljščin.

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Učinki integriranega poljedelstva se odražajo na različne načine. Ključni sestavni del integrirane pridelave poljščin je integrirano varstvo rastlin, ki predstavlja uravnoteženo kombinacijo pridelovalnih, biotičnih, biotehnoških in kemijskih ukrepov v pridelovanju poljščin. Uporaba sredstev z varstvo rastlin je ob tem omejena na najnujnejšo količino, opredeljeno v tehnoloških navodilih, ki je potrebna za vzdrževanje populacije škodljivih organizmov pod mejo praga gospodarske škodljivosti. Integriran način kmetovanja prispeva k omejeni in nadzorovani rabi fitofarmacevtski sredstev, kar pozitivno vpliva na biotsko raznovrstnost, dolgoročno izboljšuje stanje okolja in vpliva na zdravje potrošnikov preko pridelave hrane višje kakovosti. Certifikat, ki ga izda organizacija za kontrolo, zagotavlja kakovost in potrošniku jamči, da so bile poljščine pridelane na integriran način. Plačila na površino, ki so namenjena kritju dela stroškov za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja ob nadzorovani uporabi gnojil in fitofarmacevtskih sredstev pri pridelavi poljščin, se dodelijo upravičencem na ravni cele države. Kmetijska gospodarstva pa so upravičena tudi do podpore za delno kritje stroškov kontrole integrirane pridelave pri pooblaščen organizaciji za kontrolo.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep I/5: Integrirano sadjarstvo

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Integrirana pridelava sadja pomeni ravnovesje, ki se vzpostavlja z ohranjanjem raznovrstnosti življenja v naravi, njen bistveni cilj pa je ob nadzorovani uporabi gnojil in predpisanih fitofarmacevtskih sredstvih na gospodarsko sprejemljiv način pridelati kakovostne in zdrave pridelke sadja.

Integrirana pridelava sadja pomeni:

- uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov,
- izbiro naravnih ukrepov pred fitofarmacevtskimi, veterinarsko-farmacevtskimi in biotehnološkimi ukrepi,
- zmanjšano porabo in skrbno izbiro fitofarmacevtskih sredstev,
- da ima gnojenje z organskimi gnojili prednost pred uporabo mineralnih gnojil,
- redno izvajanje analiz Nmin pred gnojenjem z dušikom in s tem preprečevanje prehoda nitratov v podtalnico ter kopičenja nitratov rastlinah,
- da organizacija za kontrolo stalno kontrolira pridelavo,
- da označeni proizvodi ustrezajo višjim standardom pridelave.

Integrirana pridelava sadja temelji na: (1) Pravilniku o integrirani pridelavi sadja (UL RS, št. 63/2002) (*Priloga 12*) in (2) tehnoloških navodilih, ki so namenjena pridelovalcem sadja in kmetijskim svetovalcem in določajo pogoje za napravo nasada, gnojenje sadovnjaka na podlagi analize tal, namakanje sadovnjaka, oskrbo tal v nasadu, rez, strojno tehnične pogoje za oskrbo nasadov, obiranje in skladiščenje, načine integriranega varstva sadnih vrst pred boleznimi, škodljivci in pleveli ter seznam dovoljenih pripravkov oz. fitofarmacevtskih sredstev za naslednje sadne vrste: jabolane, hruške, breskve in nektarine, marelice, češnje in višnje, češplje in slive, jagode, ameriške borovnice, oljke, aktinidijo, kaki, oreh, lesko in kostanj.

Kontrolo nad integrirano pridelavo vršijo organizacije za kontrolo. Imenovanje ter tehnični in organizacijski pogoji, ki jih morajo izpolnjevati te organizacije, so opredeljeni v Pravilniku o tehničnih in organizacijskih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oziroma živil (UL RS, št. 63/2002).

V Sloveniji pridelano sadje je dovoljeno označevati z uradno označbo »integrirani«, če je bilo pridelano v skladu s pravilnikom in je zanj imenovana organizacija za kontrolo izdala certifikat. Poleg te označbe pa se integrirano pridelano sadje lahko označuje še z zaščitnim znakom GIZ Sadjarstva Slovenije, ki ga predstavlja stilizirana sinička z napisom SIPS (Slovenska integrirana pridelava sadja). Te oznake, skupaj s certifikati, ki jih izdajo organizacije za kontrolo, zagotavljajo kakovost in jamčijo, da je bilo sadje pridelano na integriran način.

Podatki kažejo, da se zanimanje pridelovalcev vsako leto povečuje, kar nakazuje, da so se pridelovalci pričeli zavedati pomembnosti okolju prijaznih načinov kmetovanja.

Pričakovani učinki izvajanja ukrepa se kažejo v povečevanju površin pod integrirano pridelavo sadja, kar se odraža v zmanjšanju obremenjevanja okolja, izboljšani kakovosti sadja in zagotavljanju potencialnega zdravlja potrošnikov.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v sadjarstvu
Mehanizem	• Plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	• Prehod na integrirano pridelavo v sadjarstvu
Pogoji	• Vpis v register pridelovalcev sadja v intenzivnih sadovnjakih (dodeljen MID) • Število dreves mora znašati najmanj 150 dreves/ha pri oljki, najmanj 120 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri ostalih sadnih vrstah • Zatravljenost sadovnjakov z negovano ledino • Drevesa morajo biti redno oskrbovana in negovana • Upoštevanje »Pravilnika o integrirani pridelavi sadja« • Kontrola v tekočem letu (pridobitev certifikata)

	Vsebina
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> · Površine pod integrirano pridelavo sadja (ha) · Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev · Število izdanih certifikatov • <i>Dolgoročni:</i> · Povečan delež površin pod integrirano pridelavo sadja (ha) · Izboljšana kakovost pridelanega sadja in zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov · Zmanjšana nevarnost za erozijo

Skupna površina sadovnjakov posamezne sadne vrste, za katero se lahko uveljavlja plačilo po ukrepu I/5 Integrirano sadjarstvo, mora biti najmanj 0,5 ha za jabolane in hruške ter najmanj 0,3 ha za ostale sadne vrste. Najmanjša velikost enote kmetijskega zemljišča iste rabe (posameznega sadovnjaka) pa mora biti najmanj 0,1 ha.

Skladno z določili pravilnika, ki določa tehnološke zahteve in omejitve pri integrirani pridelavi sadja, mora upravičenec:

- upoštevati tehnološka navodila,
 - v integrirano pridelavo vključiti vse sadovnjake, ki jih obdeluje in so vpisani v register pridelovalcev sadja v intenzivnih sadovnjakih, razen intenzivnih sadovnjakov, ki so v preusmerjanju v ekološke ali so ekološki v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo,
 - slediti napovedim opazovalno napovedovalne službe za določitev ukrepov zdravstvenega varstva sadnega drevja in jagodičevja, ki so navedeni v tehnoloških navodilih in upoštevati dejansko stanje v sadovnjaku ali nasadu,
 - določiti dejansko stanje v sadovnjaku ali nasadu s pregledom sadnega drevja in jagodičja ter z uporabo ustreznih pripomočkov,
 - izvajati kemične ukrepe oz. uporabo fitofarmacevtskih sredstev, če je mehanske, biološke in biotehnične ukrepe pri zatiranju škodljivih organizmov že izčrpal,
 - uporabljati samo fitofarmacevtska sredstva iz tehnoloških navodil ali pa fitofarmacevtska sredstva in druge pripravke za varstvo rastlin, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi, v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo,
 - pri kemičnem zatiranju škodljivih organizmov, za katere je v tehnoloških navodilih določen prag škodljivosti, na obrazcih, ki mu jih posreduje organizacija za kontrolo, zagotoviti podatek o škodljivem organizmu in preseženem pragu škodljivosti za ta organizem, da opraviči uporabo fitofarmacevtskih sredstev,
 - upoštevati prepoved uporabe gensko spremenjenih organizmov in izdelkov pridobljenih iz njih,
 - prijaviti v kontrolo pooblaščen organizaciji za kontrolo integrirane pridelave sadja, imenovani na podlagi predpisa, ki ureja tehnične in organizacijske pogoje, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oz. živil najkasneje do 31. decembra tekočega leta za kontrolo v naslednjem letu, če se v kontrolo prijavlja prvič,
 - voditi evidence in hraniti dokumentacijo, kar omogoča organizaciji za kontrolo preverjanje vrste, količine in uporabe nabavljenega materiala (fitofarmacevtska sredstva, gnojila) ter preverjanje vrste in količine prodanega sadja,
 - evidence hraniti najmanj pet let, dokumentacijo pa najmanj eno leto,
 - evidence in dokumentacijo na zahtevo organizacije za kontrolo in pristojne inšpekcije dati na vpogled,
 - mora MKGP vsakih šest mesecev sporočiti vrste in količine integrirano pridelanega sadja, pridelanega v zadnjem šestmesečju, v petnajstih dneh po preteku zadnjega šestmesečja,
 - zagotavljati sledljivost v prometu integrirano pridelanega sadja.
- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Integrirana pridelava sadja, ki je v Sloveniji precej razširjena, združuje ekonomski in naravovarstveni vidik kmetijske proizvodnje in tako ob ohranjanju raznovrstnosti življenja v naravi omogoča na gospodarsko sprejemljiv način pridelati kakovostne pridelke zdrave hrane. Uveljavljanje integrirane pridelave prispeva k zmanjšani uporabi kemičnih sredstev ter tako varuje okolje in zdravje ljudi, hkrati pa potrošniku nudi sadje z boljšimi notranjimi in zunanjimi lastnostmi. Certifikat, ki ga pridelovalcem izda kontrolna organizacija, pa potrošnikom pomeni garancijo o posebnih načinih pridelave integriranih pridelkov in živil. Plačila na površino, ki so namenjena kritju dela stroškov za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja ob nadzorovani uporabi gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v sadjarstvu, se dodelijo upravičencem na ravni cele države. Kmetijska gospodarstva pa so upravičena tudi do podpore za delno kritje stroškov kontrole integrirane pridelave pri pooblaščen organizaciji za kontrolo.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep I/6: Integrirano vinogradništvo

A. Glavne značilnosti

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

Integrirana pridelava grozdja in vina je naravi prijazen način pridelave, iz katerega izhajajo visoko kakovostni pridelki grozdja in vina ob uporabi naravnih virov in mehanizmov, ki zmanjšujejo negativne vplive kmetovanja na okolje in zdravje ljudi.

Integrirana pridelava grozdja in vina je način pridelave, ki:

- zagotavlja sonaravno pridelavo zdravega grozdja in visoko kakovostnega vina ob zmanjšanju ostankov v pridelkih,
- ohranja naravno ravnotežje v tleh,
- zmanjšuje potencialno tveganje za zdravje pridelovalcev pri uporabi fitofarmacevtskih sredstev,
- pospešuje in ohranja biotsko raznovrstnost agroekosistema vinograda in okoliških površin,
- daje prednost naravnim regulatornim mehanizmom,

- z optimizacijo pridelave minimizira onesnaževanje voda, tal, zraka in biotopov,
- izboljšuje kakovost in zdravstveno neoporečnost pridelanega grozdja in vina,
- upošteva okoljske, socialne, kulturne in turistične funkcije vinogradništva,
- ohranja kmetijsko kulturno krajino,
- je pod stalnim nadzorom, ki ga opravljajo imenovane organizacije za kontrolo.

Integrirana pridelava grozdja in vina temelji na: (1) Pravilniku o integrirani pridelavi grozdja in vina (UL RS, št. 63/2002) (*Priloga 13*) in (2) tehnoloških navodilih, ki so namenjena pridelovalcem grozdja in vina in kmetijskim svetovalcem in določajo obveznosti pridelovalca vina za zagotovitev sledljivosti, gnojenje vinograda na podlagi analize tal, načine oskrbe tal v vinogradu, ozelenitev in zastiranje tal, obremenitev vinograda, oskrbo listne površine v vinogradu po pozebi, uravnavanje pridelka (odstranjevanje grozdja), načine integriranega varstva vinske trte pred boleznimi, škodljivci in pleveli, tehniko škropljenja, seznam dovoljenih pripravkov oz. fitofarmacevtskih sredstev.

Pridelovalci so organizirani v okviru Poslovne skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije. Plačila za izvajanje integriranega vinogradništva so bila prvič dodeljena leta 1999, interes med pridelovalci pa je v zadnjih letih precejšen. V letu 2001 je bilo v kontrolo vključenih 505 pridelovalcev, v letu 2002 se je to število povečalo na 1.176 in v letu 2003 na 1.688.

Kontrolo nad integrirano pridelavo vršijo organizacije za kontrolo. Imenovanje ter tehnični in organizacijski pogoji, ki jih morajo izpolnjevati te organizacije, so opredeljeni v Pravilniku o tehničnih in organizacijskih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oziroma živil (UL RS, št. 63/2002).

Grozdje in vino se lahko označuje z uradno označbo »integrirani« le tedaj, ko je bilo pridelano oz. predelano v skladu s pravilnikom in je zanj imenovana organizacija za kontrolo izdala certifikat. Ta oznaka skupaj s certifikati, ki jih pridelovalcem izda imenovana organizacija za kontrolo, potrošnikom zagotavlja želeno kakovost ter jamči, da sta bila grozdje in vino pridelana na integriran način.

Pričakovani učinki izvajanja ukrepa se kažejo v povečevanju površin pod integrirano pridelavo grozdja in vina, kar se odraža v zmanjšanju obremenjevanja okolja, izboljšani kakovosti zelenjave in zagotavljanju potencialnega zdravja potrošnikov.

- Podroben opis metodologije kalkulacij

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	• Nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v vinogradništvu
Mehanizem	• Plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	• Prehod na integrirano pridelavo v vinogradništvu
Pogoji	• Vpis v register pridelovalcev grozdja in vina (dodeljen MID) • Zatravljenost vinogradov z negovano ledino • Upoštevanje »Pravilnika o integrirani pridelavi grozdja in vina« • Kontrola v tekočem letu (pridobitev certifikata)
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Površine pod integrirano pridelavo v vinogradništvu (ha) • Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev • Število izdanih certifikatov • <i>Dolgoročni:</i> • Povečan delež površin pod integrirano pridelavo v vinogradništvu (ha) • Izboljšana kakovost pridelanega grozdja in vina ter zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov • Zmanjšana nevarnost za erozijo

Skladno z določili pravilnika, ki določa tehnološke zahteve in omejitve pri integrirani pridelavi grozdja in vina, mora upravičenec:

- upoštevati tehnološka navodila,
- v integrirano pridelavo vključiti vse vinograde, ki jih obdeluje in so vpisani v register pridelovalcev grozdja in vina, razen vinogradov, ki so v preusmerjanju v ekološke ali so ekološki v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo,
- slediti napovedim opazovalno napovedovalne službe za določitev ukrepov zdravstvenega varstva vinske trte, ki so navedeni v tehnoloških navodilih in upoštevati dejansko stanje v vinogradu,
- določiti dejansko stanje v vinogradu s pregledom vinske trte in z uporabo ustreznih pripomočkov,
- izvajati kemične ukrepe oz. uporabo fitofarmacevtskih sredstev, če je mehanske, biološke in biotehnične ukrepe pri zatiranju škodljivih organizmov že izčrpal,
- uporabljati samo fitofarmacevtska sredstva iz tehnoloških navodil ali pa fitofarmacevtska sredstva in druge pripravke za varstvo rastlin, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi, v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo,
- pri kemičnem zatiranju škodljivih organizmov, za katere je v tehnoloških navodilih določen prag škodljivosti, na obrazcih, ki mu jih posreduje organizacija za kontrolo, zagotoviti podatek o škodljivem organizmu in preseženem pragu škodljivosti za ta organizem, da opraviči uporabo fitofarmacevtskih sredstev,
- upoštevati prepoved uporabe gensko spremenjenih organizmov in izdelkov pridobljenih iz njih,

- prijaviti v kontrolo pooblaščen organizaciji za kontrolo integrirane pridelave sadja, imenovani na podlagi predpisa, ki ureja tehnične in organizacijske pogoje, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oz. živil najkasneje do 31. decembra tekočega leta za kontrolo v naslednjem letu, če se v kontrolo prijavlja prvič,
 - voditi evidence in hraniti dokumentacijo, kar omogoča organizaciji za kontrolo preverjanje vrste, količine in uporabe nabavljenega materiala (fitofarmacevtska sredstva, gnojila) ter preverjanje vrste in količine pridelanega grozdja in vina, v skladu s predpisi, ki urejajo kletarsko evidenco in register,
 - evidence hraniti najmanj pet let, dokumentacijo pa najmanj eno leto,
 - evidence in dokumentacijo na zahtevo organizacije za kontrolo in pristojne inšpekcije dati na vpogled,
 - zagotavljati sledljivost v prometu integrirano pridelanega grozdja in vina.
- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Številni slovenski vinogradniki pridelujejo grozdje in vino po načelih integrirane pridelave. Integrirana pridelava grozdja in vina sledi ciljem zaštite tal, vode in zraka z metodami in sredstvi, ki so naravi prijazni in omogočajo ohranjanje gospodarnost in pridelavo kakovostnega grozdja in vina, pri čemer ostaja v ospredju skrb za človekovo zdravje in varovanje pridelovalnih površin. Obvezna kontrola integrirane pridelave pa zagotavlja pridelavo kakovostnega grozdja, vina in drugih proizvodov iz grozdja. Certifikat, ki ga izda kontrolna organizacija, potrošnikom nudi garancijo o posebnih načinih pridelave integriranih pridelkov in živil. Pri izvajanju integriranega vinogradništva upravičenci na ravni cele države lahko pridobijo plačila na površino za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja ob nadzorovani uporabi gnojil in fitofarmacevtskih sredstev, kmetijska gospodarstva pa so upravičena tudi do podpore za delno kritje stroškov kontrole integrirane pridelave pri pooblaščen organizaciji za kontrolo.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep I/7: Integrirano vrtnarstvo

A. Glavne značilnosti

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

Integrirana pridelava zelenjave je naravi in potrošnikom prijaznejši način pridelave, katere bistveni cilji so:

- pridelava zdrave zelenjave in izboljšanje prehrane potrošnikov,
- zmanjšana in nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev,
- izboljšana kakovost pridelanih vrtnin in zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov,
- varovanje okolja z zmanjševanjem potencialnih proizvodnih virov onesnaževanja,
- ohranjanje naravnih sovražnikov z uporabo ustreznih metod varstva rastlin,
- izboljšanje in vzdrževanje trajne rodovitnosti in (mikro)biološke aktivnosti tal,
- stalna kontrola pridelave in zagotovilo potrošnikom, da so proizvodi stalno pod strokovnim nadzorom,
- da označeni proizvodi ustrezajo višjim standardom pridelave.

Integrirana pridelava zelenjave temelji na: (1) Pravilniku o integrirani pridelavi zelenjave (UL RS, št. 63/2002) (*Priloga 14*) in (2) tehnoloških navodilih, ki so namenjena pridelovalcem zelenjave in kmetijskim svetovalcem in določajo način oskrbe tal, pogoje za namakanje, gnojenje zelenjave na podlagi analize tal, upoštevanje referenčnih vrednosti N_{min} kot osnove za gnojenje z dušikom, izbiro kultivarjev, izbiro lokacije za pridelavo zelenjave, kolobarjenje, pridelavo v zaščitnih prostorih, spravilo in skladiščenje, načine integriranega varstva zelenjave pred boleznimi, škodljivci in pleveli, seznam dovoljenih pripravkov oz. fitofarmacevtskih sredstev za naslednje vrste zelenjave: fižol in grah, blitvo, endivijo, kapusnice, korenje, zeleno in peteršilj, zgodnji krompir, paradižnik, papriko in jajčevce na prostem in v zaščitnih prostorih, solatne kumare in kumare za vlaganje, bučke, lubenice in melone na prostem, solatne kumare in bučke v zaščitnih prostorih, bučke, melone, rdečo peso, solato, šparglje, špinačo, čebulnice in radič.

Kontrolo nad integrirano pridelavo vršijo organizacije za kontrolo. Imenovanje ter tehnični in organizacijski pogoji, ki jih morajo izpolnjevati te organizacije, so opredeljeni v Pravilniku o tehničnih in organizacijskih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oz. živil (UL RS, št. 63/2002).

Pridelovalci so organizirani v okviru Združenja za integrirano pridelavo zelenjave Slovenije, ki skrbi za organizacijo izobraževalnih tečajev, srečanj pridelovalcev in potrošnikov, uporabo blagovne znamke, označevanje pridelkov, promocijo in predstavitve na razstavah in sejmi. Plačila za integrirano pridelavo so bila prvič dodeljena 1999. Integrirano vrtnarstvo je dobro sprejeto pri pridelovalcih, saj je v zadnjih letih zanimanje za tovrstno kmetovanje precejšnje. V primerjavi s tržno proizvodnjo v Sloveniji, se je v letu 1998 zelenjava na integriran način pridelovala pri 1% članov, v letu 1999 pri 10%, v letu 2000 pri 24%, v letu 2001 pri 45%, v letu 2002 pri 55% in v letu 2003 pri 65% članov.

Zelenjava, pridelana v skladu s pravilnikom, se lahko označuje z uradno označbo »integrirani«, za tako pridelano zelenjavo pa se lahko uporablja tudi oznaka Združenja za integrirano pridelavo zelenjave Slovenije, ki jo predstavlja grafična podoba pikapolonice. Ti oznaki skupaj s certifikati, ki jih pridelovalcem izda imenovana organizacija za kontrolo, potrošnikom zagotavljajo želeno kakovost ter jamčijo, da je bila zelenjava pridelana na integriran način.

Pričakovani učinki izvajanja ukrepa se kažejo v povečevanju površin pod integrirano pridelavo zelenjave, kar se odraža v zmanjšanju obremenjevanja okolja, izboljšani kakovosti zelenjave in zagotavljanju potencialnega zdravja potrošnikov.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilji	Nadzorovana uporaba substratov, gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v vrtnarstvu
Mehanizem	Plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	Prehod na integrirano pridelavo v vrtnarstvu
Pogoji	- Upoštevanje »Pravilnika o integrirani pridelavi zelenjave« - Kontrola v tekočem letu (pridobitev certifikata)
Indikatorji	<i>Kontrolni:</i> - Površine pod integrirano pridelavo vrtnin (ha) - Evidentirana raba substratov, gnojil in fitofarmacevtskih sredstev - Število izdanih certifikatov <i>Dolgoročni:</i> - Povečan delež površin pod integrirano pridelavo vrtnin (ha) - Izboljšana kakovost pridelanih vrtnin in zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov

Upravičenci lahko po tem ukrepu pridobijo plačilo za integrirano pridelavo vrtnin na prostem in v zavarovanih prostorih.

Skladno z določili pravilnika, ki določa tehnološke zahteve in omejitve pri integrirani pridelavi zelenjave, mora upravičenec:

- upoštevati tehnološka navodila,
- v integrirano pridelavo zelenjave vključiti vse površine (enote rabe oz. parcele), na katerih prideluje zelenjavo v tekočem letu in so v njegovi lasti, zakupu ali najemu, razen površin, ki so v preusmerjanju v ekološke ali so ekološke v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo in površin, vključenih v ukrep zatavljanje in zelena praha, ali površin, ki so vključene v ukrep integrirano poljedelstvo, ali obvezno praho,
- slediti napovedim opazovalno napovedovalne službe za določitev ukrepov zdravstvenega varstva zelenjave, ki so navedeni v tehnoloških navodilih,
- določiti dejansko stanje posevka s pregledom posevka in z uporabo ustreznih pripomočkov,
- izvajati kemične ukrepe oz. uporabo fitofarmacevtskih sredstev, če je mehanske, biološke in biotehnične ukrepe pri zatiranju škodljivih organizmov že izčrpal,
- uporabljati samo fitofarmacevtska sredstva iz tehnoloških navodil ali pa fitofarmacevtska sredstva in druge pripravke za varstvo rastlin, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi, v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo,
- pri kemičnem zatiranju škodljivih organizmov, za katere je v tehnoloških navodilih določen prag škodljivosti, na obrazcih, ki mu jih posreduje organizacija za kontrolo, zagotoviti podatek o škodljivem organizmu in preseženem pragu škodljivosti za ta organizem, da opraviči uporabo fitofarmacevtskih sredstev,
- upoštevati prepoved uporabe gensko spremenjenih organizmov in izdelkov pridobljenih iz njih,
- ob morebitni prekoračitvi mejnih vrednosti mineralnega dušika v tleh opustiti gnojenje z dušičnimi gnojili za naslednjo kulturo oz. v kolobar vključiti vmesni posevek, ki porablja dušik, da se le-ta ne izpira v podtalje,
- prijaviti v kontrolo pooblaščen organizaciji za kontrolo integrirane pridelave zelenjave, imenovani na podlagi predpisa, ki ureja tehnične in organizacijske pogoje, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo integriranih kmetijskih pridelkov oz. živil najkasneje do 31. decembra tekočega leta za kontrolo v naslednjem letu, če se v kontrolo prijavlja prvič,
- voditi evidence in hraniti dokumentacijo, kar omogoča organizaciji za kontrolo preverjanje vrste, količine in uporabe nabavljenega materiala (fitofarmacevtska sredstva, gnojila) ter preverjanje vrste in količine prodane zelenjave,
- evidence hraniti najmanj pet let, dokumentacijo pa najmanj eno leto,
- evidence in dokumentacijo na zahtevo organizacije za kontrolo in pristojne inšpekcije dati na vpogled,
- mora MKGP vsakih šest mesecev sporočiti vrste in količine integrirano pridelane zelenjave, pridelane v zadnjem šestmesečju, v petnajstih dneh po preteku zadnjega šestmesečja,
- zagotavljati sledljivost v prometu integrirano pridelane zelenjave.

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Integrirana pridelava zelenjave v Sloveniji se v zadnjih letih močno širi. Pri integriranem vrtnarstvu je glavna skrb posvečena obravnavanju kmetije kot celote in uravnoteženemu kroženju snovi, obvezno je gnojenje na podlagi analize tal in potreb rastlin, ohranjanju in povečevanju rodovitnosti tal, kolobarju, izboru odpornih sort/kultivarjev. Osnovni cilji integrirane pridelave vrtnin so pridelati zdravo zelenjavo visoke notranje in zunanje kakovosti, varovanje okolja in varčna uporaba surovin. Kontrola pridelave vključno z analizami pridelkov na ostanke pesticidov in nitratov pa zagotavlja potrošniku poleg zunanje kakovosti pridelkov, tudi visoko notranjo kakovost ter zdravstveno neoporečnost zelenjave. Certifikat, ki ga izda kontrolna organizacija, potrošnikom nudi garancijo o posebnih načinih pridelave integriranih pridelkov in živil. Plačila na površino za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja ob nadzorovani uporabi substratov, gnojil in fitofarmacevtskih sredstev v vrtnarstvu se upravičencem dodelijo na ravni cele države. Kmetijska gospodarstva pa so upravičena tudi do podpore za delno kritje stroškov kontrole integrirane pridelave pri pooblaščen organizaciji za kontrolo.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep I/8: Ekološko kmetovanje

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

V Sloveniji se ekološko kmetovanje izvaja že od poznih 80 letih, pridelovalci pa so plačila prvič prejeli v letu 1999. Izvajanje ekološkega kmetovanja temelji na osnovi Pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (UL RS, št. 31/2001, 52/2003) in Pravilnika o določitvi območij v Republiki Sloveniji, ki so primerna za ekološko čebelarjenje (UL RS, št. 52/2003), ki sta usklajena z Uredbo Sveta (ES) št. 2092/1991¹. Ekološko kmetovanje je naletelo na precejšnje zanimanje pri pridelovalcih (v letu 1999 je bilo v kontrolo ekološke pridelave in predelave vključenih 41 pridelovalcev, v letu 2003 pa že okoli 1.440), zato se pričakuje, da bo v ekološko kmetovanje do leta 2006 vključenih okoli 5% KZU. Vedno večje pa je tudi zanimanje potrošnikov za tovrstne pridelke oz. živila, saj tudi potrošniki postajajo vse bolj ozaveščeni in zahtevni glede kakovosti in zdravstvene neoporečnosti pridelkov oz. živil.

V skladu z usmeritvijo pridelave oz. predelave varne hrane, je nadzorovana ekološko pridelana oz. predelana hrana gotovo najvarnejša, saj ne sme vsebovati ostankov fitofarmacevtskih sredstev in težkih kovin, ostankov regulatorjev rasti oz. hormonov ter gensko spremenjenih organizmov v pridelkih oz. živilih. Da so pridelki oz. živila res ekološki, lahko potrošnik ali kupec preveri, ali je za te pridelke oz. živila bil izdan certifikat pooblaščenice organizacije za kontrolo ali ne.

Z namenom pospeševanja ekološkega kmetovanja:

- se plačila za različne kulture dodeljujejo že od leta 1999,
- je bila vzpostavljena mreža ekoloških kmetov,
- je bila v letu 2001 uradno imenovana organizacija za kontrolo ekoloških kmetijskih pridelkov in živil,
- so se razvile blagovne znamke (s finančno podporo MKGP) posameznih društev in združenj ekoloških pridelovalcev (BIODAR, DEMETER),
- je bil oblikovan uraden zaščitni znak »ekološki«,
- MKGP vodi tudi register ekoloških pridelovalcev in predelovalcev ter upravlja s sistemom za označevanje ekoloških kmetijskih oz. živilskih proizvodov,
- je bil vzpostavljen dobro organiziran trg z ekološkimi kmetijsko-živilskimi proizvodi,
- je bil vzpostavljen nadzor nad uvozom iz t.i. tretjih držav,
- je v Ljubljani in Mariboru aktivna ekološka tržnica (prodaja ekoloških kmetijskih pridelkov oz. živil).

Prednost ekološkega kmetovanja je v tem, da na površinah, na katerih se ta ukrep izvaja, fitofarmacevtskih sredstev in lahkotopnih mineralnih gnojil, rastnih regulatorjev, gensko spremenjenih organizmov ipd., sploh ni dovoljeno uporabljati. To pa pomeni, da se te površine že v prvem letu vključitve v ukrep ne bodo več obremenjevale s tovrstnimi snovmi. Na ta način pa ekološko kmetovanje prispeva tudi k varovanju okolja pred dodatnimi obremenitvami iz kmetijstva in ohranjanju biotske raznovrstnosti.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Ekološko kmetovanje
Mehanizem	• Plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedbeni ukrep	• Pridelava s posebnim nadzorom in tehnološkimi omejitvami
Pogoji	• Upoštevanje »Pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil« in »Pravilnika o določitvi območij v Republiki Sloveniji, ki so primerna za ekološko čebelarjenje« • Kmetijska zemljišča morajo biti v uporabi • Kontrola organizacije za kontrolo v tekočem letu (pridobitev pozitivnega poročila o opravljeni kontroli oz. certifikata)

¹ Uredba Sveta (ES) št. 2092/91 z dne 24. junija 1991 o ekološki pridelavi kmetijskih proizvodov in označevanju tovrstno pridelanih kmetijskih proizvodov in živil (UL L št. 198, 22.7.1991, str. 1)

	Vsebina
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Evidenca o ekološkem kmetovanju (število kmetij, ha, število živali) • Obseg površin pod različnimi kulturami (ha) • Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev • Število izdanih certifikatov • <i>Dolgoročni:</i> • Povečanje števila ekoloških kmetij (ha, število živali) • Izboljšana kakovost pridelane hrane in zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov • Izboljšanje lastnosti tal • Manj reziduov v tleh

Upravičenec lahko uveljavlja pravico do plačila za travinje (travniki, trave in travno deteljne mešanice na njivah, pašniki) v uporabi le za ekološko rejo živine z obtežbo 0,2 do 1,9 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v rabi.

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Povprečna intenzivnost slovenskih kmetij je bistveno nižja od tiste v zahodnoevropskih državah. Pridelava je večinoma še vedno tradicionalna, z mnogo ročnega dela, kar ob dejstvu, da tudi potrošnik želi vedno kakovostnejšo hrano, prispeva k uveljavljanju ekološkega kmetovanja. Tudi manjše do srednje velike mešane kmetije nudijo idealne možnosti za prehod na ekološko pridelavo hrane. Število pridelovalcev se vsako leto večja. Plačila na površino so namenjena podpori pridelave s posebnim nadzorom in tehnološkimi omejitvami in se zato dodelijo upravičencem na ravni cele države. Pri ekološkem načinu kmetovanja je obvezna tudi kontrola pridelave. Certifikat, ki ga izda kontrolna organizacija, pa potrošnikom nudi garancijo o posebnih načinih pridelave ekoloških pridelkov in živil. Kmetijska gospodarstva so zato upravičena tudi do podpore za delno kritje stroškov kontrole ekološke pridelave in predelave kmetijskih pridelkov oz. živil pri pooblaščenici organizaciji za kontrolo.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Skupina II.: Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine

Naravne danosti so specifična značilnost določenega območja. Da bi jih lahko ohranili ali vsaj vzdrževali na določenem nivoju, ukrepi II. skupine kmetijsko okoljskih ukrepov predvidevajo uveljavljanje in ohranjanje ustreznega načina gospodarjenja v okviru tradicionalnih oblik kmetovanja, s poudarkom na zaščiti in varovanju naravnih danosti, rodovitnosti tal, biotske raznovrstnosti podeželja, biotopov in kulturnih elementov krajine.

Biotska raznovrstnost določenega ekosistema temelji na biološki pestrosti in variacijah znotraj vrst in med vrstami. Ukrepi so direktno usmerjeni na ohranjanje habitatov in ekosistemov, saj je variabilnost vrst in habitatov močno odvisna tudi od načina kmetovanja.

Ker sta biotska raznovrstnost in kulturna krajina na podeželju povezani tudi s kmetovanjem, ukrepi omogočajo vzpostaviti potrebno ravnovesje med njimi ob upoštevanju okoljske komponente, saj bi v nasprotnem primeru lahko izgubili bogato biološko in kulturno dediščino podeželja.

Ukrepi ohranjanja naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine tako vključujejo naslednje ukrepe:

- II/1 Planinska paša,
- II/2 Košnja strmih travnikov,
- II/3 Košnja grbinastih travnikov,
- II/4 Travniški sadovnjaki,
- II/5 Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali,
- II/6 Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin,
- II/7 Sonaravna reja domačih živali,
- II/8 Ohranjanje ekstenzivnega travinja.

Cilji, mehanizmi in pogoji za pridobitev plačil po posameznih ukrepih so opisani v nadaljevanju.

Ukrep II/1: Planinska paša

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Ker je v Sloveniji, podobno kot v nekaterih sosednjih državah, pomemben del ozemlja v alpskem in visokogorskem svetu, ima planinsko pašništvo v tem prostoru bogato tradicijo, saj pisni viri že v 12. stoletju omenjajo planine pod Krnom. Izoblikovala se je posebna oblika gospodarjenja, ki se začne vsako leto s premikom živine iz doline na planinske pašnike in jeseni nazaj v hlev. Za urejanje paše na planinah se je izoblikoval poseben pašni red, ki je bil v uradni obliki prvič odrejen v 19. stoletju. V pašnem redu so bile zapisane pravice in obveznosti kmetov do paše in dela. Pomembna vloga planinske paše pa se je ohranila vse do danes, saj se s poletno pašo na pašnikih v visokogorskem svetu nadaljuje z dolgoletno tradicijo planinske paše, predelave

mleka v mlečne proizvode (značilno sirarstvo), ohranja biotska raznovrstnost pašnikov in preprečuje njihovo zaraščanje, vsako letna raba pa omogoča tudi vzdrževanje in ohranjanje infrastrukture na planinah.

Planinski pašniki se nahajajo predvsem v alpskem svetu (Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško-Savinjske Alpe) in predalpskem svetu (Polhograjsko-Škofjeloško hribovje, Cerkljansko-Idrijsko hribovje, Tolminsko hribovje, Posavsko hribovje, Zgornja Savinjska dolina, Pohorje s Kozjanskim), nekaj pa tudi na Dinarsko Kraškem svetu (visoke kraške planote, kraške planote južne Slovenije). Posebnost teh območij, v katerih prevladuje predvsem reja govedi in drobnice mlečnega tipa, je paša živali v poletnem času na planinskih pašnikih. Planinski pašniki skupno obsegajo okoli 12.000 ha, njihova velikost je različna: od 5 do 250 ha, v povprečju pa okoli 27 ha. Zaradi krajše vegetacijske dobe, obdobje paše traja 80 do 120 dni. Planinski pašniki so večinoma opremljeni s kočami za pastirje, hlevi za živali, ograjami, urejene pa so tudi dovozne poti. Imajo tudi bolj ali manj urejeno oskrbo z elektriko in vodo. Stavbe so pogosto pravi arhitekturni spomeniki in kot taki neprecenljiva kulturna in stavbna dediščina podeželja.

Za planinske pašnike je značilna okoljska, kulturna in krajinska pestrost, zaradi česar so ta območja multifunkcionalna. Tradicionalna planinska paša je naravi prijazen način gospodarjenja s planinami, ki hkrati omogoča tudi vsestranski trajnostni razvoj teh območij. Izvajanje ukrepa planinske paše je zato namenjeno ohranjanju obdelanosti gorskih območij in tradicionalnih oblik kmetovanja, ohranjanju značilne krajine in habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste ter zagotavljanju zdravih in kakovostnih živil živalskega izvora ter potencialnega zdravlja potrošnikov.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Planinska paša
Mehanizem	• Plačilo na pašno površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	• Paša na planinah v pašni sezoni
Pogoji	• Vpis v register planin/skupnih pašnikov (dodeljen MID) • Označene živali • Pašni red • Obtežba v pašni sezoni 0,2-1,9 GVŽ/ha (ob upoštevanju vseh živali na paši) • Če je navzoč pastir, je potrebno z njim skleniti pogodbo • Predložiti je potrebno zapisnik o prigonu živali na planinsko pašo s predvidenim datumom odгона živali s planinske paše
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Površine v planinski rabi (ha) • Število živali na paši • Pogodba s pastirjem • <i>Dolgoročni:</i> • Ohranjanje obdelanosti gorskih območij • Ohranjanje značilne krajine in habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste • Zagotavljanje zdravih in kakovostnih živil živalskega izvora in potencialnega zdravlja potrošnikov

Planina, na kateri se izvaja planinska paša, mora poleg navedenih pogojev izpolnjevati tudi naslednje zahteve:

- da je tradicionalna oblika individualne ali skupinske rabe kmetijskih zemljišč v gorskem svetu Slovenije,
- da predstavlja geografsko zaokroženo posest z gospodarskimi objekti (hlevi, mlekarne), stanovanjskimi objekti (stanovi, pastirske kočje), lastno oskrbo z vodo za ljudi in živali (zajetja, vodnjaki, kali),
- da ima krajšo vegetacijsko dobo, pestre klimatske in talne razmere, raznovrstni živalski in rastlinski svet,
- da je na njej organizirana sezonska paša živali brez vsakodnevnega vračanja živali v domačo oskrbo,
- da je oddaljena najmanj 1 km od najbližjega koristnika,
- da se živali na planini pasejo vsaj 80 dni na nadmorski višini najmanj 750 m in na minimalno 5 ha travnatih površinah v rabi.

Pašni red mora biti v primeru skupne uporabe potrjen na občnem zboru pašne skupnosti v tekočem letu, kolikor gre za skupno uporabo planine ali planinskega pašnika.

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Planinski pašniki predstavljajo tradicionalno obliko individualne ali skupinske rabe kmetijskih zemljišč v gorskem svetu Slovenije. Gospodarjenje na planinah prispeva tudi k ohranjanju naravne in kulturne dediščine. Da bi ta območja ostala obdelana in poseljena, se plačila dodelijo upravičencem, ki ohranjajo planinske pašnike v rabi, in sicer: (1) plačila na površino za planinsko pašo ali (2) plačila na površino za planinsko pašo in pastirja.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep II/2: Košnja strmih travnikov

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Slovenija sodi v krog držav z izredno pestrim kmetijskim prostorom, za katerega je značilen zelo razgiban relief, ki se odraža predvsem v nagibih kmetijskih zemljišč, visoki nadmorski višini ter neugodnih klimatskih in pedoloških razmerah. V teh neugodnih razmerah na strmih legah prevladuje travinja. Da bi preprečili opuščanje kmetovanja ter procese zaraščanja, je izvajanje ukrepa usmerjeno v ročno košnjo strmih travnikov z namenom preprečevanja zaraščanja, ohranjanja tradicionalnih oblik kmetovanja in tipične krajine, naravnih posebnosti in habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Košnja strmih travnikov
Mehanizem	• Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	• Ročna košnja strmih travnikov z namenom preprečevanja zaraščanja in ohranjanja tradicionalnih oblik kmetovanja
Pogoji	• Nagib strmih travnikov 35 do 50% ali nad 50% • Najmanj enkratna košnja (ročna ali s samohodno kosilnico) in spravilo letno
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> · Površine, na katerih se izvaja ukrep (ha) · Površina pokošenih travnikov (ha) • <i>Dolgoročni:</i> · Preprečevanje zaraščanja · Ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja in značilne kulturne krajine · Ohranjanje naravnih posebnosti · Ohranjanje habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Ena od prepoznavnih značilnosti Slovenije je krajinska raznovrstnost, ki se je izoblikovala na stiku naravnih pokrajinskih enot kot posledica rabe prostora in načina življenja naših prednikov. Zelo pogosti krajinski elementi so prav strmi travniki. Kot del kmetijske krajine bi morali biti redno oskrbovani, vendar pa se zaradi strmih leg ti travniki zaraščajo. Da bi zaustavili te negativne trende in ohranili tradicionalne oblike kmetovanja, se plačila za ročno košnjo strmih travnikov dodelijo upravičencem, katerih travniki ležijo na nagibih 35 do 50% oz. nad 50%.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep II/3: Košnja grbinastih travnikov

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Intenzifikacija proizvodnje lahko povzroči izgubo identitete posameznih območij in zaradi ekonomskih razlogov tudi izgubo določenih habitatov in vrst. Grbinasti travniki so posebnost kmetijske krajine in naravna dediščina, vendar pa zaradi težke obdelave žal izginjajo. Da bi ohranili te pleistocenske posebnosti, ukrep predvideva vsaj eno ročno košnjo in spravilo letno. Tak način kmetovanja preprečuje zaraščanje kmetijskih površin ter prispeva k ohranjanju tradicionalnih oblik kmetovanja in tipične krajine, naravnih posebnosti ter habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vseбина
Cilj	• Košnja grbinastih travnikov
Mehanizem	• Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	• Ročna košnja grbinastih travnikov z namenom preprečevanja zaraščanja in ohranjanja tradicionalnih oblik kmetovanja
Pogoji	• Najmanj enkratna ročna košnja in spravilo letno • Minimalna površina grbinastega travnika mora biti 0,5 ha
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> · Površine, na katerih se izvaja ukrep (ha) · Površina pokošenih travnikov (ha) • <i>Dolgoročni:</i> · Preprečevanje zaraščanja · Ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja in značilne kulturne krajine · Ohranjanje naravnih posebnosti · Ohranjanje habitatov za mnoge rastlinske in živalske vrste

Ukrep II/3 Košnja grbinastih travnikov se izvaja na površinah, za katere MOPE pripravi uradno evidenco grbinastih travnikov, z navedbo parcelnih števil in katastrskih občin (imena in šifre k.o.).

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Dodatna posebnost slovenske krajine je tudi drobna členitev prostora, ki daje zelo zanimivo in pestro krajinsko sliko mozaične strukture. Eno teh značilnosti lahko najdemo na apnenčastih ledeniških nanosih predvsem talnih morenah, na katerih so se s kemičnim raztapljanjem razvile nekakšne plitve vrtače. Po obliki in velikosti so si podobne, po travnikih pa so razvrščene neenakomerno. Plitve vdolbine ločujejo najpogostejše manj kot 1 m visoke zaokrožene izbokline, imenovane tudi grbinasti travniki. Te travnike je možno kositi le ročno, vendar pa se zaradi lažje obdelave vse pogostejše izravnavajo. Plačila so zato namenjena ohranjanju kulturne krajine in tradicionalnim oblikam gospodarjenja z grbinastimi travniki in se dodelijo upravičencem na območjih, navedenih v Prilogi 15.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep II/4: Travniški sadovnjaki**A. Glavne značilnosti**

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

Številni travniški sadovnjaki so se ohranili vse do današnjih dni, vendar pa so jih v veliki meri izpodrinili intenzivni sadovnjaki. Temu je botrovala njihova neekonomičnost in tržna nezanimivost. V primerjavi z modernimi intenzivnimi sadovnjaki, so visokodebelna drevesa manj ekonomična in bolj podvržena napadu škodljivcev in boleznih. Zaradi tega so travniški sadovnjaki ostali neobdelani in neobnovljeni, drevesa pa neneogovana. Še vedno pa so dragocen vir sadja, namenjenega izdelavi jabolčnega kisa, mošta, jabolčnega soka in krhljev.

Podatki o rabi zemljišč (2002) kažejo, da kmečki sadovnjaki pokrivajo manj kot 1% površine Slovenije. Površina kmečkih sadovnjakov se postopoma zmanjšuje, medtem ko se površina intenzivnih sadovnjakov v zadnjih letih povečuje. V ekstenzivnih sadovnjakih so pridelki izpostavljeni izmenični rodnosti, zato so nihanja v obsegu pridelave so občutna. V ekstenzivnih travniških sadovnjakih z visokodebelnimi drevesi prevladujejo tradicionalne stare sorte (bobovec, carjevič, jonatan, zlata parmena), v intenzivnih sadovnjakih pa predvsem sodobne sorte jabolk (idared, jonagold, zlata delišes, gloster).

Travniški sadovnjaki predstavljajo tradicionalen način kmetovanja in so tesno povezani z varovanjem okolja. Zasajeni so na trajnem travnju na različnih talnih razmerah in vrstah tal, zanje pa je značilna tudi velika vrstna pestrost. Ta strukturna raznolikost pa omogoča, da travniški sadovnjaki nudijo življenjski prostor številnim živalskim in rastlinskim vrstam. Miši in ježi živijo pri tleh. Debla starih sadnih dreves pa so pokrita z lišaji, gobami in mahom. Drevesne votline nudijo zatočišče gnezdečim pticam, žolnam, taščicam ali ogroženim vrstam kot so vijeglavke, sove ali netopirji. Cvetovi nudijo nektar za čebele, čmrle ali metulje. Sadje iz travniških sadovnjakov ne predstavlja le hrane za ljudi, ampak tudi za številne ptice, ježe, jazbece in druge prosto živeče živali.

Travniški sadovnjaki predstavljajo identiteto slovenskega podeželja. Zanje je značilna dvonamenska raba: paša ali košnja travnatih površin ob istočasni pridelavi sadja. Sadje, pridelano v tradicionalnih travniških sadovnjakih ni tretirano s kemičnimi sredstvi in je prav tako okusno ali celo bolj, kot sadje pridelano v intenzivnih sadovnjakih.

Ker so travniški sadovnjaki dragoceni elementi krajine, biotske raznovrstnosti in kulturne dediščine jih je dolžnost ohraniti. Ukrep je zato namenjen zagotavljanju ustrezne oskrbe travniških sadovnjakov, ki omogoča njihovo ohranjanje, kakor tudi ohranjanje prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Ohranjanje travniških sadovnjakov
Mehanizem	• Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	• Ohranjanje ekstenzivnih trajnih nasadov
Pogoji	• Vpis v evidenco travniških sadovnjakov • Vzdrževanje visokodebelnih ekstenzivnih sadovnjakov, ki vključuje tudi nego dreves in obnovo nasadov (dopolnjevanje praznih mest) • Oživitvena rez mora biti opravljena v 1. oz. 2. letu vključitve v ukrep • Pri obnovi nasadov ni dovoljeno uporabljati šibkih podlag • Zatavljenost sadovnjakov z negovano ledino • Kosna ali pašna raba zatavljenih površin, pri čemer zgornja meja obtežbe ne sme preseči 1,9 GVŽ/ha • Uporaba fitofarmacevtskih sredstev na osnovi prognoze • Najmanj 50 in največ 200 dreves/ha
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Negovane površine travniških sadovnjakov (ha) • Zmanjšana uporaba fitofarmacevtskih sredstev na osnovi prognoze • Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev • <i>Dolgoročni:</i> • Zmanjšana nevarnost za erozijo • Ohranjanje starih tradicionalnih in avtohtonih sort sadnega drevja • Ohranjanje tradicionalnih oblik travniških sadovnjakov z eventualno dvonamensko rabo • Ohranjanje značilne krajine in habitatov za mnoge rastlinske ter ptičje in druge živalske vrste • Pestrejša ponudba proizvodov, katerih osnova so stare, aromatične sorte sadja

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Travniški sadovnjaki predstavljajo identiteto slovenskega podeželja in zakladnico biotske raznovrstnosti v kmetijstvu. Razširjeni so praktično po celi državi, žal pa so bili v zadnjih desetletjih močno zapostavljeni. Potrošnikom so bile vsiljene novejšje sorte sadnega drevja, medtem ko so se ti ekstenzivni sadovnjaki zaradi neekonomičnosti in tržne nezanimivosti starali, ostali so neobdelani in neobnovljeni, drevesa pa nenegovana. Z vračanjem interesa kupcev in ponovnim uvajanjem tradicionalnih sort, pa se travniški sadovnjaki ponovno oživljajo. Plačila na površino so tako namenjena kritju dela stroškov za dodatno delo, ki je potrebno zaradi oživljanja in vzdrževanja travniških sadovnjakov in se dodelijo upravičencem na ravni cele države.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep II/5: Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali**A. Glavne značilnosti**- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Domače živali so stara kulturna vrednota človeštva in se že tisočletja uporabljajo za prirejo hrane, surovin, kot pomoč pri delu ali kot udomačene živali. V stoletjih in tisočletjih razvoja po udomačitvi so iz geografsko izoliranih populacij nastale podvrste in znotraj njih tipi, prilagojeni razmeram določenega okolja in podnebja. Tako so se tudi v slovenskem prostoru razvile številne avtohtone pasme domačih živali, ki so prispevale k večji biotski (genski) raznovrstnosti. V Sloveniji je bila reja domačih živali dobro razvita že v srednjem veku. Na začetku 20. stoletja je bilo število večine vrst domačih živali večje kot danes, slovenske avtohtone domače živali pa so kmetijam še nedavno pomenile osnovo za preživetje. V zadnjih desetletjih so genotipi z visoko proizvodnostjo nadomestili manj produktivne avtohtone tipe domačih živali, ki so se na ta način izgubili, zmanjšala pa se je tudi genska raznolikost pri posameznih vrstah domačih živali. Tako so številne stare avtohtone slovenske pasme domačih živali izginile, od nekaterih pa so se ohranili le ostanki. Zato je z namenom ohranjanja pasem oz. linij ter zagotavljanjem prehranske varnosti prebivalstva, potrebno preprečiti izgubo biološkega materiala in ohraniti genetsko variabilnost domačih živali. Plačila na GVŽ so namenjena ohranjanju avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali v proizvodnji, kar prispeva tudi k ohranjanju biotske raznovrstnosti in zagotavljanju trajnostne rabe naravnih virov.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	• Ohranjanje avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali
Mehanizem	• Plačilo na GVŽ za ohranjanje avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali v proizvodnji
Izvedbeni ukrep	• Reja čisto pasemskih živali
Pogoji	• Zahtevek za plačilo se lahko uveljavlja samo za tiste pasme domačih živali, ki so navedene v posebnem seznamu ministra • Vodenje rodovniške knjige oz. registra živali • Poraba na kmetijskih gospodarstvih pridelane krme za lastne živali
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Število živali v reji • Seznam avtohtonih in tradicionalnih pasem v reji po tem ukrepu • <i>Dolgoročni:</i> • Ohranjanje (ogroženih) avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali • Ohranjanje značilne kulturne krajine, ki je povezana z rejo določenih vrst in pasem domačih živali na krajevno običajen način • Zagotavljanje zdravih in kakovostnih živil živalskega izvora in potencialnega zdravja potrošnikov

Možen je nakup krme za zagotavljanje kakovostne in uravnotežene prehrane živali ter vitaminsko mineralnih dodatkov.

Upravičenci lahko uveljavljajo plačila za najmanj 1 GVŽ. Pri vzreji perutnine morajo upravičenci rediti vsaj 100 odraslih živali. Za mlado govedo staro manj kot eno leto, to je za teleta za zakol (bikci, teličke), za žrebeta do enega leta, za drobnico (ovce in koze) staro manj kot eno leto in za pujske do 20 kg, upravičenci ne morejo uveljavljati plačil za ta ukrep.

Po preteku roka za oddajo vloge, morajo upravičenci imeti število živali, za katere so vložili zahtevek, v reji še najmanj 6 mesecev pri govedu, 100 dni pri drobnici (ovce, koze), 3 mesece pri konjih in prašičih ter 2 meseca pri perutnini.

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Avtohtone in tradicionalne pasme domačih živali so sestavni del naravne in kulturne dediščine, ki so že v preteklosti pripomogle k ohranitvi poseljenosti bolj oddaljenih krajev Slovenije, pomembno pa so prispevale tudi k preprečevanju zaraščanja kmetijskih površin. Povečevanje števila avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali tudi v današnjem času igra pomembno vlogo pri ohranjanju tradicionalnih oblik kmetovanja ter varovanju okolja, ohranjanju značilne kulturne krajine, ki je povezana z rejo določenih vrst in pasem domačih živali na krajevno običajne načine ter zagotavljanjem zdravih in kakovostnih živil živalskega izvora in potencialnega zdravja potrošnikov. Plačila na GVŽ se dodelijo upravičencem na ravni cele države in so namenjena ohranjanju naslednjih avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali:

1. govedo:
 - cikasto govedo;
2. konji:
 - lipicanski konj,
 - posavski konj,
 - slovenski hladnokrvni konj,
 - ljutomerski kasač;
3. prašiči:
 - krškopoljski prašič;
4. ovce:
 - jezersko-solčavska ovca,
 - bovška ovca,
 - istrska pramenka – istrijanka,
 - belokranjska pramenka;
5. koze:
 - drežniška koza,
 - slovenska sanska koza,
 - slovenska srnasta koza;
6. perutnina:
 - štajerska kokoš,
 - slovenska grahasta kokoš,
 - slovenska srebrna kokoš.

Opis zgoraj navedenih pasem domačih živali je prikazan v Prilogi 16, vključno z navedbo števila plemenic za posamezne pasme, ki je potrjeno od pristojnega organa, to je: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Groblje 3, 1230 Domžale.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep II/6: Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Generacije selekcijskega in žlahtniteljskega dela so prispevale k ohranitvi številnih sort kmetijskih rastlin, ki so optimalno prilagojene specifičnim lokalnim okoljskim razmeram. Na enak način pa krajina nosi značilen pečat krajevnih posebnosti, ki se odražajo v različnih vrstah rabe zemljišč in načinih pridelave.

Industrializacija kmetijstva je v zadnjih desetletjih močno ogrozila to genetsko in zgodovinsko pomembno ter za človekovo dejavnost značilno biotsko raznovrstnost. Za številne kmetijske rastline iz različnih območij so značilni majhni pridelki, počasna rast in neekonomičnost, zaradi česar so v nevarnosti, da bodo izgubljene.

Žal pa so številne vrste kmetijskih rastlin z genetskim potencialom, ki bi ga bilo vredno ohraniti, kakor tudi mnoga lokalna rastišča s specifično floro in fauno že za vedno izgubljena. Da bi se ta genetska dediščina ohranila, je ukrep namenjen ohranjanju avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin, pri čemer bodo plačila na površino spodbudila kmetje, da bi še naprej kmetovali na tradicionalne načine in izboljševali pogoje za pridelavo teh sort.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Ohranjanje avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
Mehanizem	• Plačilo na površino za ohranjanje avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin v proizvodnji
Izvedbeni ukrep	• Pridelava avtohtonih in tradicionalnih redkih sort kmetijskih rastlin
Pogoji	• Zahtevek za plačilo se lahko uveljavlja samo za tiste sorte kmetijskih rastlin, ki so navedene v posebnem seznamu ministra • V petletno kolobarjenje morajo biti vključene najmanj 3 poljščine • Uporaba blata in kompostov iz čistilnih naprav ni dovoljena • Pridelava brez uporabe regulatorjev rasti pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu in tritikali • Uporaba fitofarmacevtskih sredstev na osnovi prognoze, kjer le-ta obstaja
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Površine, na katerih se izvaja ukrep (ha) • Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev • Seznam avtohtonih in tradicionalnih sort v pridelavi po tem ukrepu • <i>Dolgoročni:</i> • Ohranjanje (ogroženih) avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin • Ohranjanje značilne kulturne krajine, ki je povezana s pridelavo določenih vrst in sort kmetijskih rastlin na krajevno običajen način • Zagotavljanje kakovosti pridelane hrane in potencialnega zdravja potrošnikov

Upravičenci lahko uveljavljajo plačila za avtohtone in tradicionalne sorte sadnih rastlin, če gostota dreves znaša 50-200 dreves/ha pri travniških visokodebelnih sadovnjakih in v nasadih pri oljčnikih najmanj 150 dreves/ha, pri orehu in kostanju najmanj 120 dreves/ha ter pri ostalih sadnih vrstah najmanj 200 dreves/ha.

Strniščni posevki se upoštevajo kot ena od treh različnih poljščin, ki morajo biti vključene v 5-letni kolobar.

Kolobar mora biti zasnovan že ob vstopu v ukrep. V primeru višje sile ali spremembe tržnih razmer, morebitna zamenjava poljščin v kolobarju ne sme poslabšati kolobarja in negativno vplivati na okolje oz. zmanjšati učinkovitosti izvajanja tega ukrepa.

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Velika raznolikost podnebnih in talnih razmer omogoča, da so na naravnih rastiščih prisotni številni tipi rastlin v okviru iste vrste, bogata pa je tudi pestrost različnih vrst. Z namenom varovanja in ohranjanja izvirnih lastnosti in genetske variabilnosti avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin, se plačila za ohranjanje teh sort v proizvodnji dodelijo upravičencem na ravni cele države za:

1. žita:
 - ajda (*Fagopyrum esculentum*) (Moench): 'Darja', 'Siva', 'Črna gorenjska';
2. koruzo (*Zea mays* L.):
 - 'Lj – 275 t (FAO 200)';
3. krmne rastline:
 - visoka pahovka (*Arrhenatherum elatius* (L.) P. Beauv. ex. J.S. et K.B. Presl.): 'Sora',
 - krmna ogrščica (*Brassica napus* L. var. *napus*): 'Starška',
 - podzemna koleraba (*Brassica napus* L. var. *napobrassica*): 'Rumena maslena',
 - strniščna repa (*Brassica rapa* L. var. *rapa*): 'Kranjska okrogla',
 - črna detelja (*Trifolium pratense* L.): 'Živa', 'Poljanka',
 - inkarnatka (*Trifolium incarnatum* L.) 'Inkara',
 - lucerna (*Medicago sativa* L.) 'Bistra',
 - rdeča bilnica (*Festuca rubra* L. ssp. *vulgaris*): 'Jasna',
 - travniška bilnica (*Festuca pratensis* L.) 'Jabelska',
 - mnogocvetna ljujka (*Lolium multiflorum* Lam.): 'Draga',
 - trepžna ljujka (*Lolium perenne* L.) 'Ilirka',
 - pasja trava (*Dactylis glomerata* L.) 'Kopa';
4. zelenjadnice:
 - čebula (*Allium cepa* L. var. *cepa*): 'Belokranjka', 'Ptujška rdeča',
 - česen (*Allium sativum* L.): 'Ptujski jesenski', 'Ptujski spomladanski',
 - korenje (*Daucus carota* L. ssp. *sativus* (Hoffm.) Hayek): 'Ljubljansko rumeno',
 - belo zelje (*Brassica oleracea* L. ssp. *oleracea* convar. *capitata* (L.) Alef. var. *capitata f. alba* DC.): 'Kranjsko okroglo', 'Emona', 'Ljubljansko', 'Varaždinsko',
 - radič (*Cichorium intybus* L. var. *foliosum* Hegi.): 'Anivip', 'Monivip', 'Solkanski',
 - glavната solata (*Lactuca sativa* L. convar. *sativa* var. *capitata* L.): 'Dalmatinska ledenka',
 - motovilec (*Valerianella locusta*): 'Ljubljanski motovilec',
 - preklarji, visoki stročji fižol in visoki fižol za zrnje (*Phaseolus vulgaris* L. ssp. *vulgaris* var. *vulgaris*): 'Jabelski stročnik', 'Jabelski pisanec', 'Jeruzalemski', 'Klemen', 'Semenarna 22', 'Ptujski maslenec';
5. krompir (*Solanum tuberosum* L.):
 - 'Kresnik', 'Jana', 'Cvetnik', 'Vesna';
6. oljnice (*Cucurbita pepo* L. var. *oleifera* (L.) Greb. var. *styriaca* sin. var. *citulina*):
 - oljna buča: 'Slovenska golica';
7. hmelj (*Humulus lupulus* L.):
 - 'Savinjski golding';
8. sadne rastline:
 - jablana (*Malus domestica* Borkh.): 'Bobovec', 'Boskopski kosmač', 'Beličnik', 'Carjevič', 'Dolenjska voščenska-Sevniška voščenska', 'Gorenjska voščenska-Besniška voščenska', 'Goriška sevka-Tolminka', 'Grafenštajnc', 'Kanadka', 'Krivopecelj', 'Londonski peping', 'Štajerski mošancelj-Zimski mošancelj', 'Lonjon', 'Majda', 'Ovčji nos', 'Pisani kardinal', 'Zlata parmena', 'Priolov delišes',
 - hruška (*Pyrus communis* L.): 'Tepka', 'Rjavka', 'Pohorska moštnica', 'Vinska moštnica',
 - sliva (*Prunus domestica* L.): 'Domača češplja',
 - češnja (*Prunus avium* L.): 'Vipavka',
 - oljka (*Olea europaea* L.): 'Istrska belica', 'Črnica', 'Buga', 'Štorta';
9. vinska trta (*Vitis vinifera* L. ssp. *vinifera*):
 - 'Maločrn', 'Pinela', 'Ranfol', 'Radgonska ranina', 'Rebula', 'Refošk', 'Rumeni plavec', 'Šipon', 'Zelen', 'Žametovka', 'Kraljevina', 'Malvazija'.

Opis zgoraj navedenih sort kmetijskih rastlin je prikazan v Prilogi 17. Seznam je potrjen s strani pristojnih organov, in sicer:

Kmetijski inštitut Slovenije Hacquetova 17 1000 Ljubljana	Zelenjadnice, krompir, krmne rastline, vinska trta
Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta – Oddelek za agronomijo Jamnikarjeva 101 1000 Ljubljana	Ajda, koruza, sadne rastline, trave, detelje
Inštitut za hmeljartsvo in pivovarstvo Žalskega tabora 2 3310 Žalec	Hmelj
Poskusni center za oljkarstvo Ulica 15. maja 17 6000 Koper	Oljka

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep II/7: Sonaravna reja domačih živali**A. Glavne značilnosti**

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Najpomembnejša panoga slovenskega kmetijstva je živinoreja, ki v strukturi končne kmetijske pridelave predstavlja več kot dve tretjini vrednosti, pri čemer ima največji delež govedoreja, sledita pa ji perutninarstvo in prašičereja. Reja drobnice, konjereja, kuncereja, čebelarstvo, in ribogojstvo so manj razširjene panoge. Živinorejska prireja se v celoti preusmerja v bolj ekonomične oblike reje, kjer se upoštevajo tudi etološke in okoljske zahteve.

Govedorejo narekujejo že naravne danosti z velikim deležem travinja. Travinje obsega skoraj dve tretjini vseh KZU, vendar pa se površina travinja v zadnjih letih zmanjšuje, saj se travinje, ki ni v rabi, zelo hitro zaraste. Krma se prideluje na okoli 90% travnikov in manj kot 70% pašnikov in večinoma vključuje tri košnje.

Ob upoštevanju etoloških zahtev živali in okoljskih standardov, je cilj ekstenziviranja prireje doseči sklenjen krogotok snovi na kmetijskih gospodarstvih, zmanjšati onesnaževanje naravnih virov in obremenitve obdelanih kmetijskih zemljišč ter prilagoditi število živali krmni bazi na kmetijskih gospodarstvih in s tem zmanjšati njihovo odvisnost od zunanjih vnosov.

Da bi spodbudili sonaravno rejo domačih živali, vključno z ustreznim gospodarjenjem na travinju, je izvajanje ukrepa namenjeno kmetijskim gospodarstvom z obtežbo 0,5-1,9 GVŽ/ha KZU. Tak način kmetovanja se odraža v živalim prijazni reji in omogoča naravno kroženje snovi na kmetiji, zmanjšanju onesnaževanje okolja z organskimi odpadki ter proizvodnjo zdrave in kvalitetne hrane živalskega izvora, ki zagotavlja potencialno zdravje potrošnikov.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsečina
Cilj	• Sonaravna reja domačih živali
Mehanizem	• Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	• Sonaravna reja domačih živali z namenom ohranjanja travinja in preprečevanja zaraščanja ter zagotavljanja na kmetijskih gospodarstvih pridelane krme za živali ter zdravih in kakovostnih živinorejskih proizvodov
Pogoji	• Obtežba 0,5-1,9 GVŽ/ha • Najmanj enkratna raba (paša ali košnja) in spravilo letno • Poraba na kmetijskih gospodarstvih pridelane krme za lastne živali
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Površine, na katerih se izvaja ukrep (ha) • Evidentirana raba gnojil • Količina pridelane voluminozne krme • Število živali na ha obdelanih kmetijskih površin • <i>Dolgoročni:</i> • Živalim prijazna reja • Naravni krogotok snovi na kmetiji • Zmanjšano onesnaževanje okolja z organskimi odpadki • Manjše obremenjevanje tal in voda • Zagotavljanje zdravih in kakovostnih živil živalskega izvora in potencialnega zdravja potrošnikov

Možen je nakup krme za zagotavljanje kakovostne in uravnotežene prehrane živali ter vitaminsko mineralnih dodatkov.

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

V Sloveniji travinje obsega skoraj dve tretjini KZU, na katera je večinoma vezana živinorejska proizvodnja. Gospodarjenje na travinju, namenjeno sonaravni reji domačih živali, prispeva tudi k preprečevanju zaraščanja in zagotavlja na kmetijskih gospodarstvih pridelati krmo za lastne živali ter proizvodnjo zdravih in kakovostnih živil živalskega izvora. Plačila za izvajanje tega ukrepa se zato dodelijo upravičencem na ravni cele države.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep III/8: Ohranjanje ekstenzivnega travinja**A. Glavne značilnosti**

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Zaradi nujnosti intenzifikacije kmetijstva, se z večino ekstenzivnega trajnega travinja ni pravilno gospodarilo. V zadnjih desetletjih je intenzivno izkoriščanje travnatih površin prispevalo k vrstno osiromašeni sestavi travne ruše. Nasprotno pa ekstenzivna raba travinja povečuje delež nesejanih rastlinskih vrst. Vzdrževanje in ohranjanje trajnega travinja s tradicionalnim načinom gospodarjenja temelji na zmanjšanju obtežbe in je namenjeno ohranjanju habitatov in biotske raznovrstnosti, krajine in mozaične strukture podeželskih območij ter omogoča polno cvetenje glavnih vrst trav.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Ohranjanje ekstenzivnega travinja
Mehanizem	• Plačilo na površino za ohranjanje ekstenzivnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	• Gospodarna raba travinja z namenom preprečevanja zaraščanja
Pogoji	• Obtežba 0-0,5 GVŽ/ha • Najmanj enkratna raba (paša ali košnja) in spravilo letno • Košnja v obdobju po polnem cvetenju glavnih vrst trav
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Pokošene travnate površine (ha) • Število živali • Količina pridelane voluminozne krme • Evidentirana raba gnojil • <i>Dolgoročni:</i> • Preprečevanje zaraščanja • Ohranjanje habitatov in biotske raznovrstnosti • Ohranjanje krajine in mozaične strukture podeželskih območij • Ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Tradicionalno kmetovanje na travinju je povzročilo nastanek določenih tipov drugotnih habitatov, ki imajo tudi izreden pomen pri ohranjanju biotske raznovrstnosti. Značilno krajinsko pestrost pa ogroža opuščanje kmetijske rabe na nekaterih območjih ter intenzifikacija kmetijske proizvodnje, ki spreminjata videz krajine in negativno vplivata na biotsko raznovrstnost. Intenzivni načini gospodarjenja se odražajo tudi v neugodni botanični sestavi travne ruše ter zmanjšanem številu živalskih vrst, ki so odvisne od določenih habitatov. Ekstenzivna raba travinja seveda nima pravega ekonomskega učinka, vendar pa vključuje naravovarstveni vidik, saj omogoča obogatiti floristično sestavo in povečati številčnost živalskih vrst na travnikih. Plačila na površino, namenjena ohranjanju ekstenzivnega travinja, se dodelijo upravičencem na ravni cele države.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Skupina III.: Varovanje zavarovanih območij

Del kmetijsko okoljskih plačil so tudi ukrepi pomoči v zavarovanih območjih, kot so vodo varstvena območja ter narodni, regionalni in krajinski parki, naravni rezervati, naravni spomeniki, naravne znamenitosti in ekološko pomembna območja.

Ukrepi z izravnavo stroškov zaradi posebnih okoljskih razmer prispevajo tudi k ohranjanju krajinskih elementov in površin za razvijanje biotopov.

Da bi ohranili obdelanost in poseljenost krajine s posebnim statusom, kmetijsko okoljska plačila predvidevajo naslednje ukrepe:

- III/1 Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih,
- III/2 Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri,
- III/3 Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov,
- III/4 Pokritost tal na vodo varstvenem območju,
- III/5 Zatravljanje in zelena praha.

Uradno evidenco območij grbinastih travnikov, zavarovanih, ekološko pomembnih in vodo varstvenih območij z navedbo imen teh območij, katastrskih občin (ime in šifra k.o.) in podatkov o parcelah (parcelne številke) vodi in AKTRP ter MKGP posreduje MOPE, ki zagotavlja tudi izvajanje monitoringa o stanju okolja, habitatih in biotski raznovrstnosti. Sistem monitoringa mora biti prilagojen potrebam PRP.

Uradno evidenco o osrednjem območju pojavljanja velikih zveri (z navedbo parcelnih števil in katastrskih občin – imena in šifre k.o.) vodi in AKTRP ter MKGP posreduje Zavod za gozdove Slovenije. Sistem monitoringa velikih zveri mora biti prilagojen potrebam PRP.

Cilji, mehanizmi in pogoji za pridobitev plačil po posameznih ukrepih so opisani v nadaljevanju.

Ukrep III/1: Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih

A. Glavne značilnosti

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

V Sloveniji zavarovana območja trenutno predstavljajo 8% ozemlja, v naslednjih 15 letih pa naj bi status zavarovanih območij imelo 30% ozemlja. V skladu z Zakonom o ohranjanju narave (UL RS, št. 56/1999, 31/2000, 119/2002, 22/2003) in mednarodnih kriterijih so v Sloveniji zavarovana območja razvrščena v različne kategorije: narodni, regijski in krajinski parki, naravni spomeniki, strogi naravni rezervati in naravni rezervati.

Vsem zavarovanim območjem pa je skupno prepletanje naravnih ekosistemov in habitatov s habitatnimi tipi, ki so nastali kot posledica stoletne kmetijske in gozdarske rabe prostora. Poleg naravnih in kulturnih vrednot zavarovana območja predstavljajo tudi prostor za polno doživljanje narave, oddih in rekreacijo.

V zavarovanih območjih imajo določeni habitatni in habitatni tipi, ki jih je s svojim delovanjem soustvaril človek poseben ekološki in naravovarstveni pomen. Opuščanje tradicionalne kmetijske rabe v teh območjih vodi v izgubo za prostor pomembnih habitatnih tipov in biotske raznovrstnosti. Opuščanje kmetijske rabe vodi tudi v odseljevanje in s tem propadanje kmetijske kulturne krajine ter drugih za ta območja pomembnih dejavnikov: infrastrukture cest, telekomunikacij, vodooskrbe, prenočitvenih in gostinskih zmogljivosti.

Pričakovani učinek ukrepa je zato preprečiti posledice opuščanja kmetovanja v teh območjih ter vzpodbuditi kmete, da bi na teh območjih kmetovali tudi v prihodnje ter istočasno ohranjali in varovali kulturno kmetijsko krajino. Zato je kmetom na teh območjih potrebno dati finančno spodbudo v obliki plačil, namenjeno kritju stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja.

- Podroben opis metodologije kalkulacij

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	• Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih
Mehanizem	• Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja na zavarovanih območjih
Izvedbeni ukrep	• Ukrepi I/2-I/8, II/1-II/8, III/2
Pogoji	• Kmetijsko gospodarstvo oz. posamezne parcele kmetijskega gospodarstva se morajo nahajati na zavarovanem območju • Kmetijsko gospodarstvo mora izvajati najmanj enega od ukrepov I/2-I/8, II/1-II/8, III/2, skladno s predpisanimi pogoji • Izvajanje tradicionalnega kmetovanja na krajevno običajen način • Kmetovanje v skladu s sprejetim programom upravljanja (če je program že sprejet)
Indikatorji	• Kontrolni: • Površine znotraj zavarovanih območij, na katerih se izvajajo ostali kmetijsko okoljski ukrepi (ha) • Število živali • Dolgoročni: • Ohranjanje sonaravnega kmetovanja • Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih • Ohranjanje habitatov in biotske raznovrstnosti

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

V Sloveniji je statusno zavarovanega 8% ozemlja. Z vidika varstva narave naj bi status zavarovanih območij v prihodnje pridobilo še dodatnih 22% ozemlja. Ohranjanju obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih so namenjena plačila, ki predstavljajo dodatnih 20% v območjih narodnih parkov, 15% v območjih regijskih parkov in 10% v ostalih zavarovanih območjih in se obračuna na skupno vrednost plačil za ukrepe I/2-I/8, II/1-II/8, III/2 in se dodeli upravičencem znotraj zavarovanih območij, navedenih v Prilogi 18.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep III/2: Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri**A. Glavne značilnosti**

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Rjavi medved je bil do 18. stoletja v Sloveniji splošno razširjen. Skozi stoletja ga je človek zaradi posegov v naravo in neposrednega uničevanja (lov, zastrupljanje) potisnil v gozdove Visokega Krasa. V času najbolj močnega preganjanja je na ozemlju Slovenije preživelo le nekaj 10 medvedov. Po uvedbi varstvenih ukrepov na veleposestih, na notranjskem in kočevskem konec 19. stoletja, se je število osebkov spet povečalo in ohranilo.

Osrednje območje je opredeljeno na prostoru, kjer je medved od nekdaj stalno prisoten in danes strnjeno naseljen. V nobenem primeru ne gre za naseljevanje medveda v ta prostor, ampak za ohranitev populacije rjavega medveda v ugodnem stanju, v čim bolj naravni spolni in starostni strukturi in v takšnem številu, ki človeku omogoča sožitje z njim.

Pričakovani učinki izvajanja ukrepa izhajajo iz določil Bernske konvencije, ki sta jo ratificirali tako RS kot ES, in zakonodaje, ki določa njeno izvajanje. V Evropski skupnosti je to za velike zveri Direktiva Sveta 92/43/ES, v Sloveniji pa Zakon o ohranjanju narave (UL RS, št. 56/1999, 31/2000, 119/2002, 22/2003) in Strategija upravljanja z rjavim medvedom (*Ursos arctos*) v Sloveniji, ki temelji na ohranjanju ugodnega stanja ohranjenosti vrst velikih zveri, navedenih v Prilogah II in IV Direktive Sveta 92/43/ES.

Kjer območje razširjenosti rjavega medveda sovпада z območji za kmetijsko pridelavo, predvsem rejo drobnice, prihaja do določenega izpada prihodka zaradi škode, ki jo povzročijo medvedi. Izpad prihodka ob hkratnem ohranjanju ugodnega stanja ohranjenosti velikih zveri (predvsem rjavega medveda) je možno preprečevati z dodatnim varovanjem čred, predvsem drobnice, ali pa prestrukturiranjem iz reje drobnice v rejo velike živine. Plačilo je namenjeno povečanemu obsegu dela zaradi izvajanja zaščitnih ukrepov nadzora paše (postavljanje ograj, staj, redno odpiranje in zapiranje prehodov), hkrati pa lahko spodbuja prestrukturiranje reje drobnice v rejo velike živine ter zagotovi sobivanje medveda s človekom, zlasti z lokalnim prebivalstvom.

Kot osrednje območje pojavljanja velikih zveri se upošteva tisto območje, ki ga s posebnim aktom opredeli Vlada RS.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	• Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri
Mehanizem	• Plačilo na površino travinja za kritje stroškov dodatno vloženega dela zaradi varovanja črede pred napadi velikih zveri
Izvedbeni ukrep	• Reja domačih živali z namenom ohranjanja travinja in preprečevanja zaraščanja ter zagotavljanja sobivanja z velikimi zvermi
Pogoji	• Obtežba 0,5-1,9 GVŽ/ha • Paša živine • Če je na paši drobnica, mora biti čreda stalno varovana
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Površine, na katerih se izvaja ukrep (ha) • Število živali na paši • <i>Dolgoročni:</i> • Ohranjanje travinja in preprečevanje zaraščanja • Zmanjšanje konflikta med velikimi zvermi in kmetovanjem • Zmanjšano število napadov velikih zveri • Sobivanje velikih zveri in domačih živali

Upravičenci lahko uveljavljajo plačilo samo za obdobje, ko so živali dejansko na paši in so varovane.

B. Druge informacije

- *Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja*

Osrednje območje pojavljanja velikih zveri obsega: širšo Kočevsko z Ribniško dolino, Notranjsko s Krmsko-Mokrškim pogorjem, del Dolenjske in del Bele Krajine, Nanos, Hrušico, Trnovski gozd, del Idrijskega hribovja. Velike zveri sicer živijo v gozdu, vendar jim obdelane površine nudijo hrano, zmanjšanje prehranjevalnega prostora zaradi prekomernega staleža nekaterih divjih živali v gozdu pa jih priganja v urbana območja ter povzroča konflikt s podeželskimi prebivalci in njihovimi dejavnostmi (ovčereja). Plačila na površino travinja so namenjena kritju stroškov dodatno vloženega dela zaradi varovanja črede pred napadi velikih zveri in se dodelijo upravičencem na območjih, navedenih v Prilogi 19.

- *Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi*

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep III/3: Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov

A. Glavne značilnosti

- *Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke*

Tradicionalni in ekstenzivni načini kmetovanja so bili v Sloveniji v preteklosti splošno razširjeni in so omogočali ohranjanje življenjskega prostora številnim živalskim in rastlinskim vrstam. Zaradi sprememb naravne in kmetijske krajine pa so v zadnjih stoletjih mnoge živalske in rastlinske vrste postale odvisne od človekove dejavnosti. Lastovke so svoja gnezdišča iz skalnatih sten prestavile na hiše, skednje in v hleve, bela štokrlja, ki je včasih gnezдила na visokih drevesih pa danes gnezdi na dimnikih ali drogovi sredi naselij.

Kljub majhni velikosti ozemlja, je za Slovenijo značilna velika krajinska pestrost in zelo raznolike podnebne razmere ter tradicionalno kmetovanje, kar prispeva k relativno visoki biotski raznovrstnosti. Slovenija je tudi po biotski raznovrstnosti na drugem mestu (UNEP WCMC biodiverzitetni indeks) s preko 850 endemišnimi vrstami. Preko 250 vrst in preko 40 habitatnih tipov je v interesu ES in kot takih predmet habitatnega varstva v skladu z Direktivo o pticah (79/409/ES) in Direktivo o habitatih (92/43/ES) ter mreže NATURA 2000. To izstopajoče število je posledica lege Slovenije na stiku vzhodnih, zahodnih in severnih elementov favne. Mnoge vrste tukaj dosegajo tudi svojo severno, južno, vzhodno ali zahodno mejo razširjenosti.

Da bi to raznovrstnost tudi ohranili, je izvajanje ukrepa usmerjeno v naravi in pticam bolj prijazno kmetovanje, ki omogoča ohranjanje njihovega življenjskega okolja.

Pričakovani učinki izvajanja ukrepa pa izhajajo iz določil Konvencije o ohranjanju biotske raznovrstnosti, ki sta jo ratificirali tako RS kot ES, in zakonodaje, ki določa njeno izvajanje. V ES sta to Direktiva o pticah (79/409/ES) in Direktiva o habitatih (92/43/ES), v Sloveniji pa Zakon o ohranjanju narave (UL RS, št. 56/1999, 31/2000, 119/2002, 22/2003). Ta učinek je ohranjanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih vrst in habitatnih tipov, navedenih v Prilogah I in II Direktive o habitatih in Prilogi I Direktive o pticah, na ekološko pomembnih območjih (ki vključujejo območja NATURA 2000), ki so v kmetijski rabi.

Ekološko pomembna območja so praviloma območja z ohranjeno ali značilno biotsko raznovrstnostjo. V okviru ukrepa bo raba kmetijskih zemljišč sonaravna, kar bo prispevalo k visoki biotski raznovrstnosti območja in ohranja habitate (življenjske prostore) ekološko zahtevnih vrst. V Sloveniji so habitatni številnih ogroženih vrst in habitatni tipi tudi kasno košeni vlažni in suhi travniki na mineralno revnih tleh. Pričakovani učinek ukrepa je ohranjanje ciljno določenega obsega in kvalitete teh travnikov znotraj določenih območij. Na številnih ekološko pomembnih območjih so ti travniki podvrženi spreminjanju v bolj intenzivne oblike kmetijske rabe (intenzivno gnojene travnike ali njive). Zato je ohranjanje teh posebnih traviščnih habitatov izrednega pomena.

Plačila so namenjena vzdrževanju travnikov s košnjo ali pašo oz. njihovi ponovni vzpostavitvi. Sestavni del takega ukrepa je košnja po polnem razcvetu, kar omogoča preživetje rastlinskim vrstam, ki cvetijo kasno, gnezdečim pticam in nekaterim drugim živalskim vrstam pa uspešno vzrejo zaroda. Takšna raba zemljišča je bolj specifična in lastniku povzroči določen izpad prihodka. Zato je kmetom potrebno nuditi določeno finančno spodbudo zaradi prilagoditve kmetovanja z namenom ohranjanja ekološko zahtevnih rastlinskih in živalskih vrst. Ustrezno plačilo zagotavlja dohodkovno enakost kmetov, ki se odločijo za izvajanje tega ukrepa, s kmeti, ki tovrstnega ukrepa ne izvajajo in zato nimajo izpada prihodka.

- *Podroben opis metodologije kalkulacij*

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- *Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci*

	Vsebina
Cilj	Povečevanje deleža travinja, ki omogoča uspešno razmnoževanje ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter gnezditve travniških ptic na ekološko pomembnih območjih
Mehanizem	Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela zaradi okoljevarstvenih in krajinskih zahtev
Izvedbeni ukrep	Ohranjanje ekstenzivnega travinja in omejkov (drevesne in grmovne zarasti) znotraj ekološko pomembnih območij
Pogoji	- Kmetijsko gospodarstvo oz. posamezne parcele kmetijskega gospodarstva se morajo nahajati na ekološko pomembnem območju - Osnovna obtežba 0,5-1,9 GVŽ/ha - Pri pašni rabi obtežba pred 15.6. ne sme preseči 0,75 GVŽ/ha - Košnja po cvetenju trav (po 15.7. na območju osrednje Slovenije) in spravilo - Obstoječe robne pasove dreves in živih mej je potrebno obrezovati in redčiti vsako drugo leto

	Vsebina
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Travnate površine, na katerih se izvaja ukrep (ha) • Površine znotraj ekološko pomembnih območij, ki so pokošene oz. popasene skladno s pogoji (ha) • Evidentirana raba gnojil • <i>Dolgoročni:</i> • Ohranjanje značilne krajine in habitatov za mnoge rastlinske ter ptičje in druge živalske vrste • Velikost populacije indikatorskih vrst ptic • Razširjenost indikatorskih rastlinskih vrst

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Med EU 15+10 državami je Slovenija po biotski raznovrstnosti na drugem mestu (UNEP WCMC biodiverzitetni indeks). Najprimernejša območja za ohranjanje večine vrst in habitatnih tipov naravovarstvenega interesa so ekološko pomembna območja (določena s strani Vlade RS). Na teh območjih bo Slovenija izpolnjevala obveze, ki v zvezi s habitatnim varstvom izhajajo iz Direktive o pticah (79/409/ES) in Direktive o habitatih (92/43/ES), vključno z vzdrževanjem mreže NATURA 2000. Znotraj teh območij so za ohranjanje vrst v interesu Skupnosti ena najpomembnejših oblik rabe ekstenzivni, mineralno revni travniki. Vzdrževanje teh ekstenzivnih travnikov in mejic ob njih znotraj ekološko pomembnih območij, skupaj s povečevanjem njihove površine, omogoča ohranjanje habitatov rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih navedenih v Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih. Plačila, ki vključujejo dodatno 20% finančno spodbudo, so namenjena podpori takemu načinu kmetovanja, ki omogoča zlasti uspešno razmnoževanje pozno semenečih vrst rastlin in gnezdenje travniških vrst ptic, in so zato izplačajo upravičencem, katerih kmetijska gospodarstva oz. posamezne parcele se nahajajo znotraj območij, naštetih v Prilogi 20.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep III/4: Pokritost tal na vodo varstvenem območju

A. Glavne značilnosti

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

V letu 2000 je bila ena tretjina preiskanih podtalnic čista ter po slovenskih in evropskih kriterijih za pitno vodo dovolj kakovostna, da se je lahko uporabljala kot vir pitne vode. V drugih dveh tretjinah je bila odkrita vsaj ena spojina, ki je kvarila kakovost podtalnic in je bila vzrok odstopanj od smerničnih vrednosti EU. Največkrat sta bila to atrazin in desetilatrazin. Drugi kontaminanti, ki so presegli mejne vrednosti za pitno vodo, so še: nitrati, klorirana topila, pesticidi, kovine (Fe, Mn, Cr, Pb, Zn, Cd), amonij in nitriti.

Delež kmetijstva v onesnaženosti z nitrati ni vedno lahko določiti, vendar uporaba mineralnih gnojil na področjih z intenzivno rabo kmetijske zemlje predstavlja glavni vir onesnaženja (predvsem nitratov) okolja. Škodljivi učinki kmetijstva na vodne vire, še posebej na kakovost podtalnice, so najopaznejši v porečju reke Drave in Mure. V vzhodnem delu Slovenije (Mursko, Ptujsko in Dravsko polje) na kakovost podtalne vode neposredno vpliva intenzivna poljedelska proizvodnja. Nižine v pomurski in mariborski regiji z intenzivno pridelavo žit ter celjski regiji s plantažami hmelja so onesnažene z nitrati. Na kakovost podtalnice Krško-Brežiškega polja prav tako vpliva intenzivno kmetijstvo, vendar koncentracije nitratov v letu 2000 niso bistveno presegale mejne vrednosti. V pomurski in celjski regiji na povečano vsebnost nitratov v podtalnici vplivajo tudi presežki gnoj z velikih živinorejskih farm. V zahodnem delu Slovenije (Vipavska dolina) je kakovost podtalnice sorazmerno dobra. V alpskem zaledju so izviri veliko čistejši kot drugod.

Glede na evropske standarde je kakovost voda iz večine podzemnih virov v Sloveniji še vedno primerna za pitje. Kakovost podtalnice kaže v zadnjih letih trend izboljšanja glede na vsebnost nitratov in pesticidov v odvzetih vzorcih, boljša kot pred desetletji pa je tudi kakovost vodotokov v Sloveniji.

Še vedno pa so nujni ukrepi za ohranjanje in izboljšanje kakovosti podtalnice. Celotno območje Slovenije je opredeljeno kot občutljivo območje, omejitve glede onesnaževanja podtalnice z ostanki pesticidov in nitratov pa je potrebno upoštevati na območjih črpališč. Poleg okoljevarstvenih predpisov, ki v nobenem primeru ne smejo biti kršeni, ukrep vključuje še dodatne omejitve. Celoletni zeleni pokrov in evidentirana raba gnojil in fitofarmaceutskih sredstev se odražata v zmanjševanju onesnaževanja podtalnice in izboljševanju njene kakovosti.

- Podroben opis metodologije kalkulacij

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge značilnosti

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	Ohranjanje obdelane in poseljene krajine s posebnim statusom
Mehanizem	Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela zaradi okoljevarstvenih in krajinskih zahtev ter za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	Ohranjanje zelenega pokrova na vodo varstvenem območju preko celega leta
Pogoji	- V shemo kmetijsko okoljskih ukrepov mora biti vključeno celotno kmetijsko gospodarstvo, če leži na vodo varstvenem območju oz. vsa tista kmetijska zemljišča v rabi, ki se nahajajo na vodo varstvenem območju 5-letni kolobar mora vključevati vsaj 3 poljščine - Celoletni zeleni pokrov - Enkratni odmerek dušika ne sme preseči 30 kg/ha - Uporaba le na kmetiji pridelane organske mase (odpadkov) - Zgornja meja obtežbe ne sme preseči 1,9 GVŽ/ha - Posevkom, stanju tal in času primerna obdelava površin - Vsaj 2-kratna košnja in spravilo na travinju
Indikatorji	<i>Kontrolni:</i> - Celoletni zeleni pokrov (ha) - Evidentirana raba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev <i>Dolgoročni:</i> - Zmanjšano onesnaženje podtalnice - Ohranjanje in izboljšanje kvalitete podtalnice

Strniščni posevki se upoštevajo kot ena od treh različnih poljščin, ki morajo biti vključene v 5-letni kolobar.

Kolobar mora biti zasnovan že ob vstopu v ukrep. V primeru višje sile ali spremembe tržnih razmer, morebitna zamenjava poljščin v kolobarju ne sme poslabšati kolobarja in negativno vplivati na okolje oz. zmanjšati učinkovitosti izvajanja tega ukrepa.

Za celoletni zeleni pokrov so primerni posevki trav, detelj, lucerne, travno deteljnih mešanic, deteljno travnih mešanic, ozimnih žit, krmnih koševin in drugih prezimnih poljščin.

Okoljevarstveni standardi v nobenem primeru ne smejo biti kršeni.

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

Slovenija je bogata z vodnimi viri, podtalnico in izviri, ki so pomembni viri zelo kakovostne in čiste pitne vode. Podzemni vodonosniki, od koder se črpa pitna voda, so večinoma plitvi in locirani v aluvialnih dolinah vodotokov, ki so pretežno tudi območja z intenzivno kmetijsko proizvodnjo. Vzdrževanju in izboljšanju kvalitete podtalnice, ob sočasnem ohranjanju obdelane in poseljene krajine s posebnim statusom so namenjena plačila, ki se dodelijo upravičencem na najožjih vodo varstvenih območjih, navedenih v Prilogi 21.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Ukrep III/5: Zatavljanje in zelena praha**A. Glavne značilnosti**

- Upravičenost do plačil glede na pričakovane učinke

Zelena praha neposredno vpliva na zmanjšanje onesnaževanja in pozitivno vpliva na okolje. Pri presoji ciljev varovanja voda, je za njihovo doseganje najboljši način prav zelena praha. Površine so trajno pokrite s travinjem, ki zmanjšuje možnosti za potencialno onesnaževanje podtalnice. Kmetje lahko uveljavljajo plačila za celotno površino in ne le za dele, ki jih zatravijo. To pa prispeva tudi k varovanju značilnosti podeželskih območij, saj kmetje ne dobijo spodbude za odstranjevanje živih meja in posameznih dreves, pomembnih za ohranjanje prosto živečih rastlin in živali, da bi na ta način povečali plačilo na površino.

Pričakovani učinki ukrepa so ohranjanje obdelane in poseljene krajine na vodo varstvenih območjih. Plačila nadomeščajo izgubljeni prihodek zaradi opustitve pridelave na njivskih površinah ali v trajnih nasadih.

- Podroben opis metodologije kalkulacij

Metodologija izračuna višine plačila je prikazana v Prilogi 10.

B. Druge informacije

- Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci

	Vsebina
Cilj	• Ohranjanje obdelane in poseljene krajine s posebnim statusom
Mehanizem	• Plačilo na površino za kritje stroškov dodatno vloženega dela zaradi okoljevarstvenih in krajinskih zahtev ter za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja
Izvedbeni ukrep	• Zatravljanje in zelena praha
Pogoji	• Izvajanje ukrepa le na zavarovanih vodo varstvenih območjih • Travnate površine morajo biti negovane
Indikatorji	• <i>Kontrolni:</i> • Število ha spremenjene rabe • Travnate površine (ha) • <i>Dolgoročni:</i> • Trajna zatravljenost • Izboljšana kvaliteta podtalnice

Plačilo za ta ukrep se lahko izplača le za tiste površine, ki so bile v letu 2003 njivske površine. Njivske površine morajo biti zatravljene za obdobje trajanja obveznosti (5 let) oz. 20 let v primeru podaljšanja trajanja kmetijsko okoljskih ukrepov.

- Opis obsega izvedbenega ukrepa glede na potrebe in cilje z vidika geografskega, sektorskega ali drugega pokritja

V Sloveniji so glavni onesnaževalci voda industrijski in drugi proizvodni obrati, prebivalstvo ter kmetijstvo. Neustrezna obdelava površin lahko dolgoročno na večjih območjih poveča raven potencialno nevarnih snovi v vodah (nitrati, fosfati, pesticidi, organske snovi, amonijeve spojine ipd.). Zatravljanje njivskih površin z ekstenzivnim gospodarjenjem na novo zatravljenih površin prispeva k varstvu in ohranjanju voda in virov pitne vode. Plačila za zatravljanje in zeleno praho so namenjena kritju dela stroškov dodatno vloženega dela zaradi okoljevarstvenih in krajinskih zahtev in se dodelijo izključno upravičencem na najnižjih vodo varstvenih območjih, navedenih v Prilogi 21.

- Kombinacije z drugimi kmetijsko okoljskimi ukrepi

Možnosti kombiniranja so prikazane v poglavju *Kombinacije kmetijsko okoljskih ukrepov*.

Prednostna naloga 2: Ekonomsko in socialno prestrukturiranje kmetijstva**9.3.3 Zgodnje upokojevanje****A. Glavne značilnosti**

- Cilj

Ukrep je ciljno naravnan v izboljšanje neugodne starostne strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev in zagotavljanje dohodka starejšim kmetom, ki se odločijo, da bodo prenehali s komercialno kmetijsko dejavnostjo ter predali kmetijsko gospodarstvo mlajšim prevzemnikom. Tovrstne podpore bodo pospešile strukturne in organizacijske spremembe na kmetijah.

B. Druge informacije

- Pogoji, ki jih morata izpolnjevati prenosnik in prevzemnik

Do plačila rente so upravičeni kmetje s področja celotne Slovenije, ne glede na vrsto proizvodnje, pri čemer morajo izpolnjevati zahtevane pogoje.

Prenosnik kmetijskega gospodarstva:

- ne sme biti mlajši od 55 let in starejši od 61 let za ženske ali 63 let za moške,
- mora imeti v lasti vsaj 3 ha primerljivih kmetijskih zemljišč,
- na kmetijskem gospodarstvu, ki ga prenaša mora kmetovati vsaj zadnjih 10 let,
- mora biti vsaj zadnjih 5 let pokojninsko in invalidsko zavarovan kot kmet ali član kmečke družine,
- mora nepreklicno prenehati s komercialno kmetijsko dejavnostjo, za svoje potrebe pa lahko obdrži največ 0,5 ha površin, na katerih mora prav tako prenehati s komercialno kmetijsko dejavnostjo,
- še ne sme biti upokojen po nacionalni shemi upokojevanja,
- mora predati kmetijsko gospodarstvo izbranemu nasledniku, ki izpolnjuje pogoje in z njim skleniti ustrezno pogodbo o lastninskem prenosu in predaji kmetijskega gospodarstva,
- mora seznaniti naslednika z vsemi posebnostmi, ki so povezane z zadevnim kmetijskim gospodarstvom.

Prevzemnik mora:

- biti na dan prenosa star vsaj 18 let ali največ 50 let,
- naslediti celotno kmetijsko gospodarstvo ter postati nosilec in lastnik kmetijskega gospodarstva (kmetijska zemljišča, vključno z gozdom in pripadajočimi stavbami na kmetijskem gospodarstvu),
- na prenesenih zemljiščih kmetovati v skladu z dobro kmetijsko prakso vsaj 10 let,

- imeti na dan prenosa ustrezno usposobljenost za kmetovanje, in sicer:
 - vsaj 5 let izkušenj s kmetovanjem (izjava lastnika kmetijskega gospodarstva, na katerem je prevzemnik pridobil izkušnje) ali,
 - dokončano najmanj 3-letno srednjo šolo s področja kmetijstva ali druge ustrezne smeri (izdano spričevalo) ali,
 - vsaj 3 leta izkušenj s kmetovanjem (izjava lastnika kmetijskega gospodarstva, na katerem je prevzemnik pridobil izkušnje) in opravljeno dodatno izobraževanje iz kmetijstva ali dopolnilnih dejavnosti v trajanju najmanj 50 ur (izdano potrdilo),
- predložiti načrt gospodarjenja za preneseno kmetijsko gospodarstvo in v roku 5 let izboljšati njegovo ekonomsko sposobnost (ko je to mogoče) v skladu s tem načrtom.

Pravice in obveznosti prenosnika, prevzemnika in plačilne agencije (AKTRP) se podrobneje uredijo s pogodbo, ki jo pripravi AKTRP, podpišejo pa prenosnik, prevzemnik in AKTRP na dan vstopa v ukrep.

- Vrsta pomoči

Letna renta za ukrep zgodnje upokojevanje je sestavljena iz fiksnega dela, ki znaša 4.212 € na kmetijsko gospodarstvo in iz variabilnega dela, ki je odvisen od velikosti prenesenih površin in znaša 358 €/ha, vendar največ do vključno 24 ha primerljivih kmetijskih zemljišč. Če je preneseno kmetijsko gospodarstvo večje, se morajo prenesti vsa kmetijska zemljišča, pri čemer se površine primerljivih kmetijskih zemljišč nad 24 ha v izračunu rente ne upoštevajo.

Letna renta se izplačuje mesečno v enakih zneskih in se začne izplačevati za naslednji mesec po tem ko tripartitna pogodba stopi v veljavo.

Variabilni del rente se izračuna na osnovi obsega površin, ki so dejansko v rabi v letu prenosa in so upravičene do plačil. Za izračun prenesenih površin se uporabljajo ekvivalenti, navedeni v preglednici 33.

Preglednica 33: Ekvivalenti za izračun obsega prenesenih kmetijskih zemljišč

Dejanska raba	1 ha primerljivih prenesenih zemljišč
Njive ali vrtovi	1 ha
Trajni travniki	2 ha
Ekstenzivni sadovnjaki	2 ha
Intenzivni sadovnjaki ali vinogradi ali oljčniki ali hmeljišča ali vrtnine v zavarovanih prostorih	0,25 ha
Gozd	8 ha
Plantaze gozdnega drevja	5 ha

Velikost prenesenega kmetijskega gospodarstva se lahko ohrani ali poveča glede na velikost gospodarstva pred prenosom. Referenčno leto za velikost kmetije je leto 2003.

Če sta solastnika kmetijskega gospodarstva dva ali več in vsi izpolnjujejo pogoje za vstop v ukrep, se lahko dogovorijo, da vsak od solastnikov prejema, glede na solastniški delež, pripadajoči del rente. V tem primeru se morajo solastniki dogovoriti za istočasen prenos kmetijskega gospodarstva na enega prevzemnika.

V času prejemanja rente je prenosnik/ca dolžan/a plačevati prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje do izpolnitve pogojev za pridobitev pokojnine po nacionalni shemi.

- Opis nacionalne sheme upokojevanja

V Sloveniji sistem starostnega upokojevanja (nacionalna shema upokojevanja) temelji na Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju¹, ki je bil sprejet 1. decembra 1999 in je v veljavi od 1. januarja 2000. V obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje so vključeni vsi zaposleni (v javnem in zasebnem sektorju), samozaposleni, kmetje, kakor tudi druge kategorije prebivalstva. Glede na prejšnji sistem, se v Sloveniji starost ob upokojitvi postopoma zvišuje, prav tako pa se zvišuje tudi zahtevana pokojninska doba za ženske.

Zakon določa tako minimalno kot tudi polno starost za pridobitev pravice do pokojnine. Minimalna starost, to je minimalna zahteva za pridobitev pravice do starostne pokojnine, zavarovancu omogoča, da se upokoji, vendar je višina pokojnine ustrezno nižja glede na število mesecev, ki zavarovancu manjkajo do polne starosti za upokojitev. Polna starost, ki zavarovancu omogoča, da se mu pokojnina določi izključno na osnovi pokojninske dobe, znaša 61 let za ženske in 63 let za moške.

- Trajanje pomoči

Ukrep se bo izvajal v obdobju 2004-2006. Prenosniki lahko v tem triletnem obdobju uveljavljajo pravico do plačila rente.

Obdobje prejemanja rente je 10 let.

V času prejemanja rente in dokler niso izpolnjeni pogoji za upokojitev po nacionalni shemi, mora prenosnik/ca plačevati vse obveznosti, ki izhajajo iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

¹ UL RS, št. 106/1999, 72/2000, 124/2000, 109/2001, 108/2002, 40/2003 – odločba US, 63/2003 – odločba US, 133/2003 – odločba US, 135/2003

Ko prenosnik izpolni pogoje za pridobitev pokojnine po nacionalni shemi, se višina rente po začetku prejemanja pokojnine zmanjša za znesek odobrene pokojnine.

Če prejemnik/prejemnica rente umre v obdobju prejemanja rente, se renta ne more prenesti na njegove/njene dediče.

- Pričakovano število vlagateljev

Ukrep se bo v Sloveniji prvič pričel izvajati v letu 2004.

Pričakovano število vlagateljev za leto 2004 je 200, v letu 2006 pa naj bi zahtevek za plačilo rente vložilo 345 vlagateljev (preglednica 34).

Preglednica 34: Pričakovano število vlagateljev in prenesenih površin v obdobju 2004-2006

	2004	2005	2006
Število prenosnikov	200	235	345
Prenesena površina (ha)	2.400	2.600	4.200

9.3.4 Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih

A. Glavne značilnosti

- Cilj

Cilj ukrepa podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih iz Poglavja Va Uredbe 1257/99, je nameniti pomoč kmetom za izvajanje oz. prilagajanje kmetijskih gospodarstev EU standardom na področju varstva okolja, zdravja rastlin ter varstva pri delu.

Z vstopom v EU se morajo slovenske kmetije soočiti z novimi standardi, ki jih določajo predpisi ES.

V okviru ukrepa se podpora namenja naslednjim standardom:

- Direktiva Sveta 91/676/ES o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora – Nitratna direktiva,
- Direktiva Sveta 91/414/ES o prometu fitofarmacevtskih sredstev,
- Direktiva Sveta 89/391/ES o ukrepih za spodbujanje izboljšanja varnosti in zdravja delavcev pri delu.

- Seznam standardov, ki temeljijo na predpisih ES in so upravičeni do podpore na podlagi člena 21b Uredbe (ES) št. 1257/1999 in datum od katerega je standard potrebno obvezno izvajati v skladu s predpisi ES

Področje	Standard	Datum, od katerega je standard potrebno obvezno izvajati	Predpisi	
			SLO	ES
Varstvo okolja	Nitrata direktiva	01.05.2004	• Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004) • Navodilo za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (UL RS, št. 34/2000)	• Direktiva Sveta 91/676/ES z dne 12. decembra 1991 o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora (UL L št. 375, 31.12.1991, str. 1)
Zdravje rastlin	Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin	01.05.2004	• Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (UL RS, št. 11/2001) • Pravilnik o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja iz fitomedicine (UL RS, št. 36/2002) • Pravilnik o ravnanju z zalogami fitofarmacevtskih sredstev po prenehanju registracije (UL RS, št. 59/2003) • Pravilnik o dolžnostih uporabnikov fitofarmacevtskih sredstev (UL RS, št. 62/2003)	• Direktiva Sveta 91/414/ES z dne 15. julija 1991 o prometu fitofarmacevtskih sredstev (UL L št. 230, 19.8.1991, str. 1)

Področje	Standard	Datum, od katerega je standard potrebno obvezno izvajati	Predpisi	
			SLO	ES
Varstvo pri delu	Varnost in zdravje pri delu	01.05.2004	Zakon o varnosti in zdravju pri delu (UL RS, št. 56/1999, 64/2001)	Direktiva Sveta 89/391/ES z dne 12. junija 1989 o ukrepih za spodbujanje izboljšanja varnosti in zdravja delavcev pri delu (UL L št. 183, 29.6.1989, str. 1)

- Obrazložitev izbire

Direktiva Sveta 91/676/ES

Okoljske zahteve, določene v Direktivi Sveta 91/676/ES – Nitratni direktivi, predstavljajo najbolj zahteven del zakonodaje, ki se nanaša na živinorejsko proizvodnjo in tozadevno varovanje okolja. Veliko kmetij že izvaja standard iz te Direktive, zato so upravičene do plačil za izvajanje tega standarda. Ker je celotno ozemlje Republike Slovenije opredeljeno kot občutljivo območje, se bodo plačila za standardne stroške dodelila upravičencem ravni cele države.

Podpora je namenjena kmetijskim gospodarstvom, ki izvajajo standard Nitratne direktive, pri čemer morajo upoštevati, da:

- mora biti količina uporabljenega organskega dušika manjša od 170 kg/ha letno (v izračunu se upošteva število vseh živali na KMG in vsa kmetijska zemljišča v rabi), kar ustreza obremenitvi 2,5 GVŽ/ha KZU, ali 2 GVŽ/ha KZU pri prašičih, ali 2 GVŽ/ha KZU pri perutnini, ali 2 GVŽ/ha KZU v primeru mešane reje (reja se smatra za mešano, če se na kmetijskem gospodarstvu redi najmanj 2 GVŽ prašičev, ali 2 GVŽ perutnine, ali 2 GVŽ prašičev in perutnine),
- mora biti prostor za skladiščenje hlevskega gnoja, gnojevke oz. gnojnice vodotesno zgrajen, pri kompostnih kupih na polju pa je potrebno preprečiti izcejanje in površinsko izpiranje, tako da ne predstavljajo vira onesnaževanja okolja (površinskih voda in podtalnice),
- mora kapaciteta skladiščnega prostora za živalska gnojila zadoščati za več kot 6 mesecev na kontinentalnem območju in 4 mesece na obalnem območju,
- morajo za živali, ki se pasejo večji del leta skladiščni prostori za živalska gnojila zadostovati za najmanj 4 mesece,
- je gnojiti mogoče le na osnovi analize tal in gnojilnega načrta,
- je gnojenje potrebno opraviti v skladu s predpisom, ki ureja izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju.

Število GVŽ na ha KZU ne sme preseči 2,5 GVŽ, ali 2 GVŽ pri prašičih, ali 2 GVŽ pri perutnini, ali 2 GVŽ v primeru mešanje reje. Če je ta obtežba presežena in posledično količine živalskih gnojil povečane, mora kmetijsko gospodarstvo zagotoviti, da presežke teh gnojil, ki jih ne more porabiti na samem kmetijskem gospodarstvu:

- odda s pogodbo drugim lastnikom kmetijskih zemljišč ali
- jih predela in jih v različnih oblikah proda na trgu ali
- jih odstrani na drug način, skladno s predpisi o ravnanju z odpadki.

Kmetijska gospodarstva, ki že izvajajo standard, so upravičena do podpore v višini 211 €/GVŽ ali 36 €/ha (v primeru, če na kmetiji ne redijo živali). V petletnem obdobju kmet lahko uveljavlja sredstva za izvajanje standarda po regresivni lestvici (1. leto 100%, 2. leto 80%, 3. leto 60%, 4. leto 40%, 5. leto 20%). Če je to obdobje krajše od 5 let, se plačila izplačujejo letno v enakomernih padajočih odstotkih.

Direktiva Sveta 91/414/ES

Fitofarmacevtska sredstva se morajo uporabljati v skladu z dobro kmetijsko prakso varstva rastlin ter skladno s predpisi, ki urejajo registracijo fitofarmacevtskih sredstev, certificiranje in redne preglede naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev ter usposabljanje in preverjanje znanja iz fitomedicine. Z upoštevanjem načel dobre kmetijske prakse varstva rastlin, se zmanjšuje vsebnost ostankov fitofarmacevtskih sredstev v pridelkih in živilih ter varuje podtalnico in vire pitne vode pred onesnaženjem.

Pri nanašanju fitofarmacevtskih sredstev s škropljenjem, morajo oprema in pogoji v času nanašanja zagotavljati, da čim večji delež sredstva doseže svoj cilj, oz. da so izgube čim manjše. Vsako sredstvo mora biti učinkovito uporabljeno. Oprema za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev mora biti prilagojena namenu uporabe in redno vzdrževana v skladu z določili Zakona o fitofarmacevtskih sredstev (UL RS, št. 11/2001) ter Pravilnika o pogojih in postopkih, ki jih morajo izpolnjevati in izvajati pooblaščen nadzorni organi za redno pregledovanje naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev (UL RS, št. 12/2000, 18/2002).

Pri izvajanju tega standarda je potrebno upoštevati, da:

- je potrebno pridobiti potrdilo o pridobitvi znanja iz fitomedicine za izvajalce ukrepov,
- se sme uporabljati le certificirane naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev, ki brezhibno delujejo in imajo opravljen redni pregled in pridobljeno nalepko o rednem pregledu,
- je potrebno skladiščenje fitofarmacevtskih sredstev glede časa in količine omejiti na nujni minimum,
- je potrebno pri prevozu fitofarmacevtskih sredstev poskrbeti oz. preprečiti, da ne bi prišlo do poškodb embalaže in onesnaženja okolja,

- je potrebno pri pripravi škroplilne brozge izvajati priporočene preventivne ukrepe zaradi varovanja uporabnika, tretjih oseb in okolja,
- se neočiščene posode in naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev nikoli ne sme pustiti brez nadzora, da se ne bi ogrožalo tretjih oseb,
- je potrebno onesnažene posode in naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev zaščititi pred padavinami,
- je potrebno izvajati ustrezne higienske ukrepe med in po uporabi fitofarmacevtskih sredstev, da so tveganja za uporabnika čim manjša (npr. uporabljene rokavice temeljito oprati, preden se jih sname ipd.),
- se morajo ostanki in odvečne količine fitofarmacevtskih sredstev ter njihova embalaža hraniti ločeno in biti ustrezno uničeni.

Kmetijskim gospodarstvom, ki izvajajo ta standard, se dodeli podpora v višini 182 €/KMG.

Direktiva Sveta 89/391/ES

Z upoštevanjem zakonodaje, ki se nanaša na preprečevanje poklicnih tveganj, zagotovitev varnosti in zdravja delavcev, preprečevanje nevarnosti pri delu, obveščanje in usposabljanje delavcev, mora nosilec kmetijskega gospodarstva:

- pridobiti izjavo o varnosti z oceno tveganja za delo na kmetiji,
- zagotoviti, da so delavci usposobljeni za varno in zdravo delo,
- zagotoviti preglede in meritve delovnega okolja,
- zagotoviti kontrolo, testiranje in meritve delovne opreme in pripomočkov,
- zagotoviti zdravniške preglede.

Kmetijska gospodarstva, ki izvajajo ta standard so upravičena do plačil v višini:

- 969 € za prvega delavca (katerikoli član kmetijskega gospodarstva) in
- 274 € za drugega in vsakega naslednjega delavca.

Delavec je tisti, ki se ukvarja s kmetijstvom na zadevnem kmetijskem gospodarstvu kot edino dejavnostjo in je kmečko zavarovan.

Vsi delavci (člani kmetijskega gospodarstva) morajo izpolnjevati vse zahtevane pogoje.

- *Seznam standardov, za katere je možno uveljavljati standardne investicijske stroške*

Področje	Standard	Predpisi	
		SLO	ES
Varstvo okolja	Nitratna direktiva	• Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (UL RS, št. 68/1996, 35/2001, 29/2004) • Navodilo za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (UL RS, št. 34/2000)	• Direktiva Sveta 91/676/ES z dne 12. decembra 1991 o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora (UL L št. 375, 31.12.1991, str. 1)

- *Opis zahtevane investicije*

V okviru ukrepa se bodo plačila za standardne investicijske stroške dodelila za naslednji standard:

- Direktiva Sveta 91/676/ES (Nitratna direktiva) o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora.

Direktiva Sveta 91/676/ES

Okoljevarstvene zahteve določene z Nitratno direktivo so najbolj zahteven del predpisov na področju živinorejske proizvodnje v povezavi z okoljem. V tej direktivi so navedene določene zahteve, ki jih nekatere slovenske kmetije še vedno ne izpolnjujejo.

Celotno ozemlje Slovenije je opredeljeno kot občutljivo območje; istočasno pa na območjih vodnih zajetij veljajo posebne omejitve glede onesnaževanja podtalnice z ostanki pesticidov in nitratov.

Neupoštevanje EU standardov, posebno okoljskih standardov skladnih z Nitratno direktivo, bo v prihodnje vplivalo na celotno kmetijo in ne samo na strukturne podpore (izvajanje preverjanja navzkrižne skladnosti), zato je največji pomen dan temu standardu tako z okoljskega kot s kmetijskega vidika.

V primeru, da kmetijska gospodarstva ne izpolnjujejo zahtev Nitratne direktive, lahko kmetje v prvih treh letih od datuma vstopa v EU uveljavljajo plačila za standardne investicijske stroške za izgradnjo zadostnih skladiščnih kapacitet za živinska gnojila.

Za izpolnitev zahtev Nitratne direktive pa morajo kmetijska gospodarstva upoštevati:

- da je potrebno prostor za skladiščenje hlevskega gnoja, gnojnice ali gnojevke zgraditi vodotesno, tako da ne predstavlja vira onesnaževanja okolja (površinskih voda in podtalnice),
- da mora kapaciteta skladiščnega prostora za živinska gnojila zadoščati za več kot 6 mesecev na kontinentalnem območju in za 4 mesece na obalnem območju,
- za živali, ki se pasejo večji del leta morajo skladiščni prostori za živinska gnojila zadoščati za najmanj 4 mesece,
- da mora biti investicija končana do konca triletnega investicijskega obdobja.

Za 1 GVŽ je potrebno zagotoviti najmanj 3,5 m² gnojišča (če je višina kupa 2 m ali 7 m³ prostora za hlevski gnoj), 2 m³ jame za gnojnico oz. 8 m³ jame za gnojevko.

Kmetijska gospodarstva, ki investirajo v izgradnjo ustreznih skladiščnih kapacitet, so upravičena do plačil za standardne investicijske stroške v višini 650 €/GVŽ.

B. Druge informacije

- Upravičenost do podpore

Kmetijsko gospodarstvo (KMG) je upravičeno do plačil:

- pri Nitrates direktivi za:
 - standardne stroške za najmanj 1 GVŽ/KMG in največ za število GVŽ, ki ustreza obremenitvi navedeni v operativnem programu za varstvo voda pred nitrati, t.j. 2,5 GVŽ/ha KZU, ali 2 GVŽ/ha KZU pri prašičih, ali 2 GVŽ/ha KZU pri perutnini, ali 2 GVŽ/ha KZU v primeru mešane reje,
 - standardne stroške v primeru rastlinske proizvodnje, če se živinska gnojila uporabljajo na najmanj 1 ha KZU in na KMG ne redijo živali,
 - standardne investicijske stroške za najmanj 1 GVŽ/KMG in največ za število GVŽ, ki ustreza obremenitvi 1,9 GVŽ/ha KZU na KMG; KMG mora rediti živino še najmanj 5 let po prejemu prvega plačila za standardne investicijske stroške,
- za standardne stroške za zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin, če se fitofarmacevtska sredstva uporabljajo na najmanj 1 ha KZU na zadevnem KMG,
- za standardne stroške za varnost in zdravje pri delu za najmanj 1 delavca na KMG.

Kmetijsko gospodarstvo ni upravičeno do plačil za izvajanje standarda varnost in zdravje pri delu za sezonske delavce oz. delavce, ki niso člani zadevnega kmetijskega gospodarstva.

Kmetijsko gospodarstvo, ki uveljavlja plačila za standardne investicijske stroške, v istem letu za isti standard ni upravičeno do plačil za standardne stroške.

Za pripravo kompostnih kupov pokritih s folijo, ni možno uveljavljati podpore za standardne investicijske stroške.

Za živali, ki se pasejo celo leto, ni mogoče uveljavljati podpore za standardne stroške za izvajanje Nitrates direktive.

Za sanacijo obstoječih skladiščnih kapacitet za živinska gnojila, ob upoštevanju dejanskega števila živali na kmetijskem gospodarstvu, se lahko pridobi podpora v okviru tega ukrepa, vendar pa se mora upravičenec z izjavo obvezati, da mu ta sanacija zagotavlja zadostne skladiščne kapacitete do konca programskega obdobja.

Kmetijska gospodarstva s hlevi na nastil, kjer so skladiščne kapacitete delno urejene, lahko investirajo samo v izgradnjo gnojišča ali samo gnojnične jame. Taka kmetijska gospodarstva so upravičena le do delne podpore za standardne investicijske stroške (75% od skupnih investicijskih stroškov pri gradnji gnojišča in 25% pri gradnji gnojnične jame) (glej Prilogo 22).

Podpore za novogradnje hlevov skupaj s pripadajočimi kapacitetami za skladiščenje živinskih gnojil je možno pridobiti skladno z določili Poglavja I Uredbe 1257/99 v obsegu, ki ga določa ukrep naložbe v kmetijska gospodarstva v okviru EPD za Republiko Slovenijo in so izključene iz ukrepa podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih.

Kmetijsko gospodarstvo, ki je prejelo podporo za izgradnjo hleva in pripadajočih skladiščnih kapacitet iz Programa SAPARD, ni upravičeno do uveljavljanja plačil za standardne investicijske stroške iz naslova tega ukrepa.

Če je kmetijsko gospodarstvo kadarkoli prejelo kakršnokoli podporo za izgradnjo hlevov s pripadajočimi kapacitetami za skladiščenje živinskih gnojil, ali samo podporo za izgradnjo kapacitet za skladiščenje živinskih gnojil iz javnih sredstev, ni upravičeno do tovrstne podpore iz naslova tega ukrepa.

- Trajanje podpore

Podpora za izvajanje standarda (standardni stroški) lahko za posamezen standard traja največ 5 let. V tem obdobju se uporablja regresivna lestvica (1. leto 100%, 2. leto 80%, 3. leto 60%, 4. leto 40%, 5. leto 20%). Najvišji letni zgornji mejni znesek na kmetijsko gospodarstvo za plačila iz naslova tega ukrepa znaša 8.500 €. Za kmetijsko gospodarstvo, ki uveljavlja plačila za standardne investicijske stroške v prvih treh letih trajanja podpore zgornji mejni znesek znaša 21.000 € na investicijsko leto. V tem investicijskem obdobju se regresivnost plačil ne uporablja. Če standardni investicijski stroški na kmetijskem gospodarstvu presegajo zgornji mejni znesek 21.000 €, se podpora dodeli vsako leto do višine 21.000 €. Če so skupni standardni investicijski stroški nižji od 21.000 €, obdobje podpore traja eno leto, za 21.000-42.000 € je to obdobje dve leti, za več kot 42.000 € pa 3 leta. Skladno s ciljem ukrepa mora biti investicija zaključena v čim krajšem obdobju.

Standardni stroški in standardni investicijski stroški za vse uveljavljane standarde se seštevajo do zgornjega mejnega zneska. V primeru, da kmetijsko gospodarstvo uveljavlja standardne stroške in standardne investicijske stroške v istem letu, delež standardnih stroškov ne sme preseči 8.500 €.

Po končani investiciji, upravičenec lahko uveljavlja podporo za standardne stroške za preostali del petletnega obdobja, ki se izplačuje letno v enakomernih padajočih odstotkih. Za eno, dve in tri leta trajajoče investicijsko obdobje je v preglednici 35 prikazan primer plačil za posamezen standard. Če upravičenec prejme podporo za več različnih standardov, se vsak standard obravnava ločeno, tako da se določi ustrežna višina podpore za vsako leto, zneski pa se seštevajo v skupno izplačljivo podporo.

Preglednica 35: Primer sheme plačil za posamezen standard

Primer za dani standard	Standardni stroški (brez investicije)	Investicija zaključena v 1. letu	Investicija zaključena v 2. letu	Investicija zaključena v 3. letu
1. leto	100% plačilo za standardne stroške	Plačilo za standardne investicijske stroške do zgornjega mejnega zneska	Plačilo za standardne investicijske stroške do zgornjega mejnega zneska	Plačilo za standardne investicijske stroške do zgornjega mejnega zneska
2. leto	80% plačilo za standardne stroške	100% plačilo za standardne stroške	Plačilo za standardne investicijske stroške do zgornjega mejnega zneska	Plačilo za standardne investicijske stroške do zgornjega mejnega zneska
3. leto	60% plačilo za standardne stroške	75% plačilo za standardne stroške	100% plačilo za standardne stroške	Plačilo za standardne investicijske stroške do zgornjega mejnega zneska
4. leto	40% plačilo za standardne stroške	50% plačilo za standardne stroške	67% plačilo za standardne stroške	100% plačilo za standardne stroške
5. leto	20% plačilo za standardne stroške	25% plačilo za standardne stroške	33% plačilo za standardne stroške	50% plačilo za standardne stroške

Izračuni plačil za posamezen standard so prikazani v Prilogi 22.

- *Preverjanje*

Vsako kmetijsko gospodarstvo, ki ima 5 ali več GVŽ, mora pred oddajo zahtevka za uveljavljanje standardnih investicijskih stroškov za Nitratno direktivo v okviru tega ukrepa, obiskati kmetijski svetovalec. Kmetijski svetovalec mora pregledati in popisati obstoječe stanje in potrditi potrebo po investiciji.

Podpora se izplača po zaključeni investiciji. V primeru, da znesek plačila presega 8.500 €, mora kmetijski inšpektor obiskati kmetijo in preveriti ali je investicija zaključena in skladna z Nitratno direktivo. Če so plačila razdeljena na več let, mora kmetijski inšpektor pred izplačilom vsako leto preveriti ali so se dela začela in potekajo v skladu z zastavljenim planom.

- *Pričakovano število vlog*

Ukrep podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih se bo v Sloveniji pričel izvajati v letu 2004. Pričakovano število vlog je razvidno iz preglednice 36.

Preglednica 36: Število pričakovanih vlog pri ukrepu podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih v obdobju 2004-2006

	2004	2005	2006
Nitratna direktiva – živinorejska proizvodnja			
Število GVŽ	20.000	33.000	55.000
(mio €)	9,6	13,6	19,2
Nitratna direktiva – rastlinska proizvodnja			
Število KMG	300	400	500
(mio €)	0,03	0,03	0,04
Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin			
Število KMG	1.000	1.500	2.000
(mio €)	0,2	0,3	0,4
Varnost in zdravje pri delu			
Število KMG	10	50	100
(mio €)	0,01	0,05	0,1
Skupaj 2004	9,8 €		
Skupaj 2005	14,0 €		
Skupaj 2006	19,8 €		

9.3.5 Program SAPARD

Skladno s Pristopno pogodbo (člen 33(5)) in z Uredbo Komisije (ES) št. 447/2004¹ (člen 3(2)), bo Slovenija iz naslova odobrenih pravic ES za PRP črpala morebitna manjkajoča sredstva za pokrivanje prevzetih obveznosti v breme ES, za sofinanciranje projektov, odobrenih v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1268/1999 in Programom razvoja podeželja 2000-2006 (Program SAPARD).

¹ UL L št. 72, 11.3.2004, str. 64

Predlagane okvirne vrednosti za sofinanciranje projektov iz Programa SAPARD so vključene v PRP za leto 2005 in 2006 v višini 1,5 mio € sredstev ES.

Preglednica 37: Okvirna vrednost prevzetih obveznosti SAPARD, ki se bo sofinancirala iz EKUJS

Leto	Mio €
2005	1,0
2006	0,5
Skupaj	1,5

Ukrepi Programa SAPARD imajo različne stopnje javnega sofinanciranja:

- naložbe v kmetijska gospodarstva so sofinancirane v višini 40-50% (OMD) javnih sredstev (1/3 nacionalnih sredstev in 2/3 sredstev ES), 50-60% sredstev pa zagotavljajo upravičenci,
- naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov (sektor mleko in meso) in podpore gospodarski diverzifikaciji na kmetiji (področje turizma na kmetijah in domače obrti) so sofinancirani v višini 50% javnih sredstev (1/3 nacionalnih sredstev in 2/3 sredstev ES), 50% sredstev zagotavljajo upravičenci,
- podpore razvoju in izboljšanje infrastrukture na podeželju, povezane z razvojem kmetijstva, pa so sofinancirane v višini 75% (1/3 nacionalnih sredstev in 2/3 sredstev ES) in 25% iz sredstev občinskih proračunov.

Projekti, odobreni po predpristopnem instrumentu SAPARD se bodo do zaključka izvajali po postopkih Programa SAPARD.

Okvirni seznam projektov iz programa SAPARD, ki naj bi se sofinancirali iz EKUJS, je naveden v Prilogi 23.

9.3.6 Dopolnila k direktnim plačilom

Slovenija bo kot začasni instrument financiranja del sredstev iz razvoja podeželja prerazporedila na direktna plačila.

Predlagani dopolnilni zneski za direktna plačila ne presegajo razlike med višino direktnega plačila za zadevno leto v RS in 40% višine direktnih plačil v ES, pri čemer ta dopolnila ne bodo presegla omejitve 20% sredstev namenjenih razvoju podeželja.

V okviru PRP bo Slovenija direktnim plačilom namenila določen delež sredstev ES, ki se bo sofinanciral iz nacionalnih sredstev v višini do 20% (preglednica 38).

Preglednica 38: Predlagana dopolnila k direktnim plačilom iz EKUJS za Slovenijo

Leto	Mio €
2004	14,2
2005	10,5
2006	5,7
Skupaj	30,4

Dodelitev direktnih plačil upravičencem in dejanska višina plačil znotraj SKP sta določeni z *acquiem* in Pristopno pogodbo, ob upoštevanju vse veljavne nacionalne zakonodaje za direktna plačila v zadevnem letu.

10. POTREBA PO ŠTUDIJAH, PREDSTAVITVENIH PROJEKTIH, USPOSABLJANJU ALI TEHNIČNI POMOČI

A. Glavne značilnosti

- Cilj

Sredstva, namenjena ukrepu tehnična pomoč bodo v obdobju 2004-2006 omogočala predvsem učinkovito izvajanje programa v prvem izvedbenem obdobju. Za to in naslednje programske obdobje pa so načrtovani nekateri novi in perspektivni ukrepi, za katere je potrebno izdelati še določene študije in raziskave. Za ukrepe, vključene v program je potrebno učinkovitost sistema monitoringa, vrednotenja in kontrole izboljšati, optimizirati in nadgraditi. Posebno pozornost je potrebno nameniti tudi javnim informativnim kampanjam, vzpostavitvi mreže demonstracijskih kmetij in promociji celotnega programa. Aktivnosti, ki jih financirajo javne službe preko svojih programov, kakor tudi šolsko izobraževanje, so izključene iz tovrstne podpore.

B. Druge informacije

- Upravičenci

Končni upravičenec do sredstev iz ukrepa tehnične pomoči je MKGP, ki bo sredstva za izvajanje aktivnosti v okviru tehnične pomoči dodeljevalo na podlagi javnih razpisov.

- *Upravičenost do sofinanciranja*

Sredstva za ukrep tehnične pomoči se bodo izplačala predvsem za naslednje aktivnosti:

- študije,
- seminarje,
- promocijske aktivnosti,
- posredovanje informacij širši javnosti,
- monitoring in vrednotenje,
- strokovne analize,
- izdelavo in postavitev računalniških sistemov za vodenje, monitoring in vrednotenje.

Podpora za tehnično pomoč se bo dodelila v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1260/1999¹, 1685/2000², 1145/2003³.

10.1 Študije in raziskave

Med pripravo programa in izvajanjem ukrepov razvoja podeželja je bilo poznavanje samega izvajanja ukrepov ter nadgradnje in izboljšav posameznih ukrepov omejeno. V naslednjem programskem obdobju bo potrebno izdelati številne strokovne podlage in modele za izboljšanje obstoječega plačilnega sistema in kontrolnih mehanizmov. Za vse ukrepe bo potrebno nadgraditi aplikacije informacijskega sistema za ustrežnejšo in bolj transparentno porabo javnih sredstev. Po reformi SKP se predvidevajo tudi velike spremembe ukrepov določenih z uredbo, ki ureja razvoj podeželja. Predlagani so bili že nekateri novi ukrepi, nekateri od obstoječih pa se bodo nadaljevali. V času priprave tega dokumenta formalni postopek še ni bil zaključen, vsebina teh ukrepov pa ni bila jasno definirana. Nekateri od teh ukrepov so zanimivi tudi za Slovenijo, vendar pa bo za njihovo uvedbo potrebno izvesti bolj natančno analizo in opredelitev ciljev ter definirati ukrepe za naslednje programsko obdobje.

10.2 Demonstracijski projekti

Glede na to, da se poudarja cilj trajnostnega in sonaravnega kmetijstva, bodo novi in inovativni pristopi nekaterih naprednejših kmetij predstavljeni kot pilotni in demonstracijski projekti za bolj učinkovito izvajanje kmetijsko okoljskih ukrepov in EU standardov v Sloveniji. To vključuje vzpostavitev mreže pilotnih in demonstracijskih projektov na nacionalni ravni ob upoštevanju regijskih posebnosti in različnih okoljskih razmer.

10.3 Usposabljanje

Ciljno usposabljanje za potrebe izvajanja programa in za izboljšanje obstoječih ukrepov bo organizirano za svetovalce, javne uslužbenke, kmete in člane različnih organizacij proizvajalcev, potrošnikov, nevladnih organizacij in javnosti ter bo potekalo v okviru delavnic, seminarjev, obiskov in študijskega izobraževanja.

10.4 Tehnična pomoč

Za ukrepe, vključene v program bo potrebno sistem monitoringa, vrednotenja in kontrole izboljšati, optimizirati in nadgraditi. Za te namene se bodo organizirale delavnice, srečanja različnih delovnih skupin in strokovna srečanja ter omogočilo sodelovanje zunanjih strokovnjakov.

Posebna pozornost je namenjena tudi informativnim kampanjam in promociji celotnega programa.

10.5 Indikatorji

Preglednica 39: Indikatorji za ukrep tehnična pomoč

Aktivnosti	Indikatorji
Študije in raziskave	Število študij in raziskovalnih projektov
Demonstracijski projekti	Število pilotnih in demonstracijskih projektov, število kmetij vključenih v mrežo demonstracijskih kmetij
Usposabljanje	Število obiskov, delavnic, seminarjev, število udeležencev
Tehnična pomoč	Število srečanj, zloženek, promocijskih aktivnosti, subvencioniranih strokovnih nalog

11. IMENOVANJE PRISTOJNIH OBLASTI IN ODGOVORNIH ORGANOV**11.1 Odgovornosti**

MKGP je odgovorni organ za pripravo PRP v skladu s členom 43 Uredbe 1257/99 ter za spremljanje, nadzor in vrednotenje PRP.

AKTRP, kot plačilna agencija, je odgovorna za izvajanje vseh ukrepov PRP.

¹ UL L št. 161, 26.6.1999, str. 1

² UL L št. 193, 29.7.2000, str. 39

³ UL L št. 160, 28.6.2003, str. 48

Kriteriji za akreditacijo plačilne agencije so določeni v Uredbi o pogojih za podelitev akreditacije plačilni agenciji za izplačevanje sredstev Jamstvenega oddelka EKUJS (UL RS, št. 81/2003). S to uredbo so sprejeti pogoji, ki jih mora izpolnjevati plačilna agencija za izplačevanje sredstev Jamstvenega oddelka EKUJS, določa pa tudi naloge, odgovornosti in delovanje plačilne agencije v skladu z določili Uredbe Komisije (ES) št. 1663/1995¹ (v nadaljevanju: Uredba 1663/95).

MKGP, kot pristojni organ za izdajo in odvzem akreditacije plačilne agencije za izplačevanje sredstev Jamstvenega oddelka EKUJS, je 15. aprila 2004 izdalo AKTRP Akt o začasni akreditaciji. Akt o začasni akreditaciji je bil izdan na podlagi ugotovitev in priporočil iz Poročila o pred-akreditacijskem pregledu in Revizorjevega mnenja na dan 31. marec 2004 ter določa časovne termine za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti. V času pred-akreditacijskega pregleda AKTRP še ni imela izdelanih podrobnih pisnih postopkov za izvajanje ukrepov zgodnje upokojevanje in podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih. Zato je z Aktom o začasni akreditaciji določeno, da AKTRP do 30. maja 2004 sprejme podrobne pisne postopke za izvajanje navedenih ukrepov. Zaradi nedavnega sprejema zakonodaje na področju podpor izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, je navedeni datum preložen na 30. junij 2004.

AKTRP kot plačilna agencija izvaja tri osnovne naloge kot jih določa Uredba 1663/95:

- odobravanje izplačil,
- izvajanje izplačil,
- računovodstvo izplačil.

AKTRP je delegirala izvajanje fizičnih pregledov na kraju samem Inšpektoratu RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano.

Služba za kontrolo na AKTRP je v sodelovanju z oddelki in sektorji, ki izvajajo ukrepe podpor, odgovorna za pripravo analize tveganj in za spremljanje izvajanja delegiranega opravila kontrole na kraju samem.

AKTRP izvaja naloge usklajevalnega organa za zagotavljanje usklajene uporabe izvedbenih predpisov ES, razdeljevanje dokumentov in smernic ES ter za sporočanje informacij Evropski komisiji.

AKTRP je že vzpostavila Službo za notranjo revizijo, ki preverja izvajanje administrativnih postopkov in postopkov odločanja na podlagi revizijske sledi.

Certifikacijski organ za dodeljevanje pomoči je Urad RS za nadzor proračuna.

11.2 Kontaktne točke

- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska 58
1000 Ljubljana
Telefon: 01 478 9000
Telefaks: 01 478 9021
Elektronska pošta: gp.mkgp@gov.si
- Odgovorna za Program razvoja podeželja:
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska 58
1000 Ljubljana
Marta Hrustel Majcen
Telefon: 01 478 9124
Telefaks: 01 478 9133
Elektronska pošta: marta.hrustel@gov.si
- Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
Dunajska 160
1000 Ljubljana
Telefon: 01 478 9256
Telefaks: 01 478 9294
Elektronska pošta: aktrp@gov.si
- Služba za informiranje in EU zadeve
Štefka Videčnik
Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
Dunajska 160
1000 Ljubljana
Telefon: 01 478 9357
Telefaks: 01 478 9294
Elektronska pošta: stefka.videcnik@gov.si

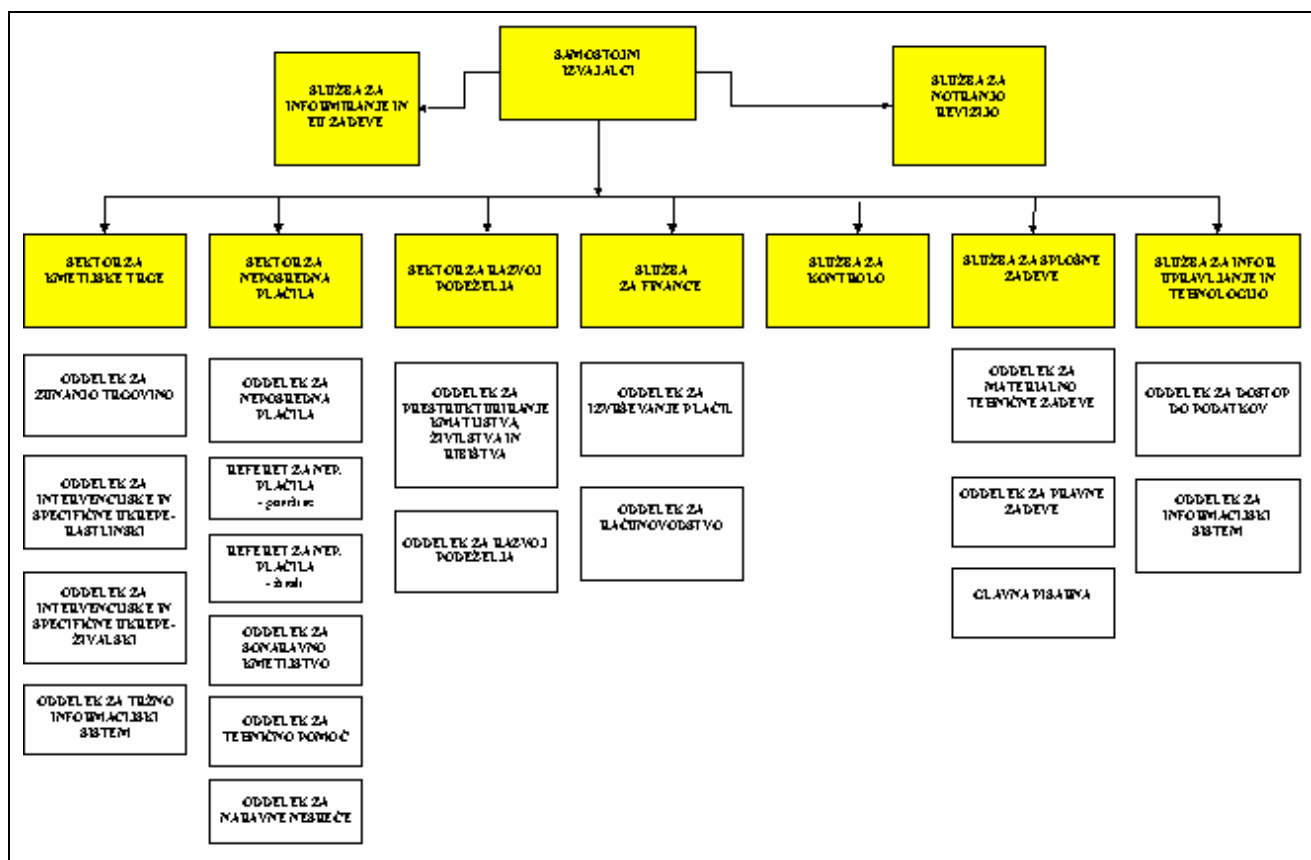
¹ UL L št. 158, 8.7.1995, str. 6

12. DOLOČBE ZA ZAGOTOVITEV USPEŠNEGA IN PRAVILNEGA IZVAJANJA PROGRAMOV, VKLJUČNO S SPREMLJANJEM IN VREDNOTENJEM, DOLOČITEV KVANTIFICIRANIH INDIKATORJEV ZA VREDNOTENJE, UREDITEV NADZORA IN SANKCIJ TER USTREZNEGA INFORMIRANJA JAVNOSTI

12.1 Izvajanje določil členov 60 do 65 Uredbe Komisije (ES) št. 817/2004

12.1.1 Plačilna agencija

MKGK, kot pristojni organ za izdajo in odvzem akreditacije plačilne agencije za izplačevanje sredstev Jamstvenega oddelka EKUJS, je 15. aprila 2004 izdalo AKTRP Akt o začasni akreditaciji. Akt o začasni akreditaciji je bil izdan na podlagi ugotovitev in priporočil iz Poročila o pred-akreditacijskem pregledu in Revizorjevega mnenja na dan 31. marec 2004 ter določa časovne termine za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti. V času pred-akreditacijskega pregleda AKTRP še ni imela izdelanih podrobnih pisnih postopkov za izvajanje ukrepov zgodnje upokojevanje in podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih. Zato je z Aktom o začasni akreditaciji določeno, da AKTRP do 30. maja 2004 sprejeme podrobne pisne postopke za izvajanje navedenih ukrepov. Zaradi nedavnega sprejema zakonodaje na področju podpor izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, je navedeni datum preložen na 30. junij 2004.

Graf. 17: Organizacijska struktura AKTRP

12.1.2 Opis finančnih tokov za izplačilo pomoči končnim upravičencem

12.1.2.1 OMD in kmetijsko okoljska plačila

Oddelek za sonaravno kmetijstvo v Sektorju za neposredna plačila AKTRP (v nadaljevanju Oddelek za sonaravno kmetijstvo) izvaja obdelavo skupinske vloge na površino za dodeljevanje izravnalnih in kmetijsko okoljskih plačil v skladu z Uredbo 1663/95.

Pred odobritvijo vsake vloge so izvedene podrobne administrativne kontrole, tako da se preveri popolnost vloge in izpolnjevanje pogojev upravičenosti do izplačila ter izpolnjevanje drugih pogojev.

AKTRP je uvedla popoln IAKS s programskimi administrativnimi kontrolami za obdelavo vlog za izravnalna in kmetijsko okoljska plačila. Te kontrole zajemajo:

- navzkrižno preverjanje prijavljenih površin in živali,
- navzkrižno preverjanje z zbirkami podatkov za ugotavljanje upravičenosti do pomoči.

Programska podpora za izvajanje IAKS je podrobno testirana pred začetkom zajema podatkov. Izvedene kontrole v času testiranja so dokumentirane na posebnih kontrolnih listih.

Po opravljenih administrativnih kontrolah in kontrolah na kraju samem (Služba za kontrolo), se izvede izračun plačil. V Službi za finance se po izvedenem knjiženju zneskov pomoči in razdelitve skupnega zneska na sredstva EU in nacionalni del financiranja, podatki prenesejo na skupni plačilni nalog v avtomatiziranem plačilnem sistemu preko Ministrstva za finance. Služba za finance preveri ali so skupinski plačilni nalogi skladni s seznamom odobrenih zahtevkov upravičencev. Plačilo se izvede neposredno na bančni račun upravičenca.

Spremljajoča dokumentacija k odobrenim zahtevkom zagotavlja revizijsko sledenje od prejema vloge do izplačila upravičencu in do odgovarjajoče vloge za povračilo sredstev izdelane v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 27/2004.

12.1.2.2 Zgodnje upokojevanje

Oddelek za sonaravno kmetijstvo izvaja obdelavo vloge za ukrep zgodnje upokojevanje.

Pred odobritvijo vsake vloge so izvedene podrobne administrativne kontrole, tako da se preveri popolnost vloge in izpolnjevanje pogojev upravičenosti do izplačila ter izpolnjevanje drugih pogojev. Vse izvedene kontrole so dokumentirane na podrobnih standardiziranih kontrolnih listah.

Po opravljenih administrativnih kontrolah in kontrolah na kraju samem (Služba za kontrolo), se izvede izračun rente za ukrep zgodnje upokojevanje (letno plačilo). Oddelek za sonaravno kmetijstvo je odgovoren za pripravo mesečnega plačilnega naloga upravičencu. V Službi za finance se po izvedenem knjiženju zneskov pomoči in razdelitve skupnega zneska na sredstva EU in nacionalni del financiranja, podatki prenesejo na skupni plačilni nalog v avtomatiziranem plačilnem sistemu preko Ministrstva za finance. Služba za finance preveri ali so plačilni sezname skladni s seznamom upravičencev, ki prejemajo mesečno plačilo. Plačilo se izvede neposredno na bančni račun upravičenca.

Za obdobje prejemanja rente za zgodnje upokojevanje se izvaja administrativno preverjanje in kontrola na kraju samem tako prenosnikov kot prevzemnikov, da se preveri izpolnjevanje pogojev za ukrep.

Spremljajoča dokumentacija k odobrenim zahtevkom zagotavlja revizijsko sledenje od prejema vloge do izplačila upravičencu in do odgovarjajoče vloge za povračilo sredstev izdelane v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 27/2004.

12.1.2.3 Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih

Oddelek za sonaravno kmetijstvo izvaja obdelavo vlog za ukrep podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih v skladu z Uredbo 1663/95.

Pred odobritvijo vsake vloge so izvedene podrobne administrativne kontrole, tako da se preveri popolnost vloge in izpolnjevanje pogojev upravičenosti do izplačila ter izpolnjevanje drugih pogojev. Vse izvedene kontrole so dokumentirane na podrobnih standardiziranih kontrolnih listah. Pred začetkom izvajanja investicijskega ukrepa z upoštevanjem Nitratne direktive, kmetijski svetovalci pregledajo kmetijska gospodarstva, da ugotovijo potrebo po izvedbi investicije. Po zaključku investicije in pred dodeljenim izplačilom, kmetijski inšpektorji obiščejo vsa kmetijska gospodarstva, za katera izračunana višina podpore presega 8.500 €.

Po opravljenih administrativnih kontrolah in kontrolah na kraju samem (Služba za kontrolo), se izvede izračun podpore. V Službi za finance se po izvedenem knjiženju zneskov pomoči in razdelitve skupnega zneska na sredstva EU in nacionalni del financiranja, podatki prenesejo na skupni plačilni nalog v avtomatiziranem plačilnem sistemu preko Ministrstva za finance. Služba za finance preveri ali so plačilni sezname skladni s seznamom odobrenih zahtevkov upravičencev. Plačilo se izvede neposredno na bančni račun upravičenca.

Spremljajoča dokumentacija k odobrenim zahtevkom zagotavlja revizijsko sledenje od prejema vloge do izplačila upravičencu in do odgovarjajoče vloge za povračilo sredstev izdelane v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 27/2004.

12.1.3 Monitoring in vrednotenje programa

MKGP je odgovorno za stalno spremljanje programa.

Monitoring PRP se izvaja na podlagi podatkov, ki jih določa delovni dokument Odbora STAR VI/12006/00 in drugi okoljski predpisi. Zahtevane podatke iz navedenih dokumentov bo MKGP pridobilo od Statističnega urada RS, MOPE ter drugih vladnih organov in nevladnih organizacij. Za koordinacijo navedenih organov in organizacij je odgovorno MKGP.

Podatke za izvajanje monitoringa posameznih ukrepov bo zbiral AKTRP na podlagi vlog upravičencev, plačilnih nalogov in poročil o izvedenih projektih. Ti podatki bodo vključeni v podatkovno bazo Organa upravljanja (v nadaljevanju: OU) do preteka obdobja n+2.

Indikatorji za spremljanje ukrepov PRP so navedeni v preglednici 40.

Preglednica 40: Indikatorji za monitoring ukrepov PRP

Ukrep	Indikatorji
OMD	Število kmetijskih gospodarstev, ki je prejelo plačila (skupaj, glede na območje)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, glede na območje)
	Povprečni znesek plačil na kmetijsko gospodarstvo (glede na območje)
	Povprečni znesek plačil na hektar (glede na območje)
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS)
	Število GVŽ (skupaj, glede na območje)
	Delež KZU, ki je prejel plačila
Kmetijsko okoljski ukrepi	Število izplačanih obveznosti (skupaj, glede na posamezen ukrep)
	Število novih izplačanih obveznosti (skupaj, glede na posamezen ukrep)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, glede na posamezen ukrep)
	Število izplačanih hektarjev – novi (skupaj, glede na posamezen ukrep)
	Število izplačanih obveznosti (območja izven OMD, hribovska in gorska območja, druga OMD, območja s posebnimi omejitvami)
	Število novih izplačanih obveznosti (območja izven OMD, hribovska in gorska območja, druga OMD, območja s posebnimi omejitvami)
	Število izplačanih hektarjev (območja izven OMD, hribovska in gorska območja, druga OMD, območja s posebnimi omejitvami)
	Število izplačanih hektarjev – novi (območja izven OMD, hribovska in gorska območja, druga OMD, območja s posebnimi omejitvami)
	Število GVŽ (glede na posamezen ukrep)
	Plačilo na hektar (glede na posamezen ukrep)
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS)
	Znesek javnih izdatkov (posamezni ukrepi, od tega EKUJS za vsak ukrep)
	Znesek javnih izdatkov (območja izven OMD, hribovska in gorska območja, druga OMD, območja s posebnimi omejitvami)
	Delež KZU, ki je prejel plačila
Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	Število izplačanih obveznosti (sadovnjaki, vinogradi, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (sadovnjaki, vinogradi, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (sadovnjaki, vinogradi, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (sadovnjaki, vinogradi, skupaj)
Ohranjanje kolobarja	Število izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (enoletne poljščine, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (enoletne poljščine, skupaj)
Ozelenitev njivskih površin	Število izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (enoletne poljščine, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (enoletne poljščine, skupaj)
Integrirano poljedelstvo	Število izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, ostalo, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (enoletne poljščine, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (enoletne poljščine, ostalo, skupaj)
Integrirano sadjarstvo	Število izplačanih obveznosti (specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
Integrirano vinogradništvo	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
Integrirano vrtnarstvo	Število izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
Ekološko kmetovanje	Število izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število GVŽ
Planinska paša	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
	Število pogodb s pastirjem (skupaj, od tega novih)
	Število GVŽ

Ukrep	Indikatorji
Košnja strmih travnikov	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih obveznosti: nagib 35-50% (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev: nagib 35-50% (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih obveznosti: nagib nad 50% (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev: nagib nad 50% (skupaj, od tega novih)
Košnja grbinastih travnikov	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
Travniški sadovnjaki	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali (glede na pasmo živali)	Število izplačanih obveznosti (skupaj, glede na posamezno pasmo, mešano)
	Število GVŽ – izplačano (skupaj, glede na posamezno pasmo, mešano)
	Število novih izplačanih obveznosti (skupaj, glede na posamezno pasmo, mešano)
	Število GVŽ – izplačano, nove (skupaj, glede na posamezno pasmo, mešano)
	Plačilo na žival
Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	Število izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
Sonaravna reja domačih živali	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
	Število GVŽ
Ohranjanje ekstenzivnega travinja	Število izplačanih obveznosti (skupaj, glede na kategorijo zavarovanega območja)
	Število novih izplačanih obveznosti (skupaj, glede na kategorijo zavarovanega območja)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, glede na kategorijo zavarovanega območja)
	Število izplačanih hektarjev – novi (skupaj, glede na kategorijo zavarovanega območja)
Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
	Število GVŽ
Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
Pokritost tal na vodo varstvenem območju	Število izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število novih izplačanih obveznosti (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število izplačanih hektarjev – novi (enoletne poljščine, specializirane trajne kulture, ostalo, skupaj)
	Število zgrajenih skladiščnih kapacitet (skupaj, glede na vrsto skladiščnih kapacitet)
Zatravljanje in zelena praha	Število izplačanih obveznosti (skupaj, od tega novih)
	Število izplačanih hektarjev (skupaj, od tega novih)
Zgodnje upokojevanje	Število pogodb (skupaj, od tega novih)
	Število prenesenih hektarjev (skupaj, od tega novih)
	Število prenesenih hektarjev (kmetijska raba – skupaj, od tega novih)
	Število prenesenih hektarjev (nekmetijska raba – skupaj, od tega novih)
	Število odobrenih vlog – novih (glede na starost)
	Povprečen znesek podpore
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS)
Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih	Število kmetijskih gospodarstev, ki je prejelo podporo (skupaj, glede na posamezen standard)
	Število standardov
	Število standardov na kmetijsko gospodarstvo
	Povprečno plačilo na standard
	Število podpor za standardne investicijske stroške (skupaj, na kmetijsko gospodarstvo, glede na vrsto skladiščnih kapacitet)
	Število zgrajenih skladiščnih kapacitet (skupaj, glede na vrsto skladiščnih kapacitet)
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS)
Tehnična pomoč	Število pilotnih in demonstracijskih projektov, število kmetij vključenih v mrežo demonstracijskih kmetij
	Število obiskov, delavnic, seminarjev, število udeležencev
	Število srečanj, zloženek, promocijskih aktivnosti, subvencioniranih strokovnih nalog
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS)
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS, prispevek zasebnega sektorja)
Program SAPARD	Število kmetijskih gospodarstev, ki je prejelo podporo
	Število pogodb
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS, prispevek zasebnega sektorja)

Ukrep	Indikatorji
Dopolnila k direktnim plačilom	Število kmetijskih gospodarstev, ki je prejelo podporo
	Število izplačanih hektarjev
	Znesek javnih izdatkov (skupaj, od tega EKUJS)

Ocenjevanje izvajanja in vplivov ukrepov PRP bo potekalo v skladu s členi 62 do 65 Uredbe Komisije (ES) št. 817/2004, ob upoštevanju delovnega dokumenta Komisije VI/8865/99 in Odbora STAR VI/12004/00.

Poročila ocenjevanj bodo opredelila uporabljene metode in podala opis vsebine PRP kakor tudi finančne informacije vključno z uporabljenimi indikatorji, navedenimi v skupnih vprašalnikih ocenjevanja, ki so opredeljeni v navodilih Evropske komisije. Ocenjevanje bodo opravili neodvisni ocenjevalci kot to določa člen 62 navedene uredbe.

Ocena naknadnega vrednotenja bo posredovana Evropski komisiji najkasneje dve leti po preteku obdobja n+2.

12.1.4 Organ upravljanja

Sektor za sonaravno kmetijstvo na MKGP izvaja naloge OU in je odgovoren za učinkovito in korektno sodelovanje pri spremljanju izvajanja PRP, za poročanje Nadzornemu odboru (v nadaljevanju NO) in organom Evropske komisije ter za organizacijo vrednotenja izvajanja PRP.

Najpomembnejše naloge OU glede spremljanja izvajanja nadzora nad izvajanjem PRP so:

- vzpostavitev učinkovitega sistema za zbiranje fizičnih in finančnih indikatorjev in statističnih podatkov o napredku izvajanja PRP ter posredovanje teh podatkov NO in Evropski komisiji,
- priprava periodičnih poročil o izvajanju programa,
- organizacija vrednotenja izvajanja programa,
- informiranje javnosti o programu in o vlogi Evropske komisije pri izvajanju programa ter doseženih rezultatih,
- priprava predlogov sprememb programa po posvetovanju z izvedbeno agencijo in pridobitev soglasja o spremembah programa s strani NO.

MKGP je izdelalo osnutek Priročnika za koordinacijo in spremljanje izvajanja PRP 2004-2006.

12.1.5 Nadzorni odbor

Na podlagi predloga MKGP bo Vlada Republike Slovenije imenovala člane NO za PRP.

Člani NO bodo predstavniki ministrstev in vladnih služb, javnih agencij, ekonomskih in socialnih partnerjev ter nevladnih organizacij. Še posebej pomembno je, da bodo v NO zastopani vladni organi in organizacije zadolžene za varovanje okolja (MOPE, nevladne organizacije za varovanje okolja, združenje nevladnih organizacij za okoljske programe, javne institucije za upravljanje z zavarovanimi območji, socialni partnerji povezani z okoljsko problematiko).

Vsi člani morajo spoštovati cilje NO in princip partnerstva. Predstavniki Evropske komisije bodo pri delu NO imeli vlogo opazovalca in svetovanja.

NO bo izvajal naslednje naloge:

- spremljanje in preverjanje učinkovitosti ter kakovosti izvajanja PRP,
- izdajanje soglasja k vsebini PRP,
- podajanje pripomb k prilagoditvam PRP, vključno s fizičnimi in finančnimi indikatorji za spremljanje izvajanja ukrepov PRP,
- preučitev in potrditev kakršnih koli sprememb programa in izbirnih kriterijev za posamezne ukrepe ter potrditev letnega in končnega poročila o izvajanju PRP.

NO bo preučil in potrdil morebitne bistvene spremembe odločitev Evropske komisije o dodeljevanju sredstev ES za PRP 2004-2006 in predlagal AKTRP morebitne spremembe pri izvajanju ukrepov za učinkovitejše doseganje zastavljenih ciljev.

NO bo preko OU predlagal Evropski komisiji kakršne koli spremembe ali popravke programa, ki bi nastali z namenom lažjega doseganja zastavljenih ciljev.

NO bo za izvajanje navedenih nalog sprejel svoj poslovnik.

12.1.6 Informiranje

MKGP je odgovorno za informiranje javnosti o PRP.

Informiranje potencialnih upravičencev o ukrepih PRP bosta izvajala MKGP in AKTRP.

Služba za informiranje in EU zadeve na AKTRP že izvaja informiranje na več ravneh (sodelovanje z mediji, informacijska pisarna, internetni forum v sodelovanju s Kmetijsko svetovalno službo).

12.2 Izvajanje določil členov 66 do 73 Uredbe Komisije (ES) št. 817/2004

AKTRP izvaja administrativne kontrole in kontrole na kraju samem na ravni ukrepa v skladu z Uredbo 1663/95. Za izvajanje navedenih kontrol ima AKTRP izdelane priročnike na nivoju ukrepa.

Glede napačno izplačanih zneskov AKTRP upošteva splošno pravilo, da morajo biti taki zneski izterjani. To pravilo se uporablja za vse ukrepe PRP.

Sistem sankcij je določen z IAKS in se uporablja za vse nepravilnosti, ki zadevajo izplačila na podlagi površin in/ali živali. Za ta namen je Služba za kontrolo na AKTRP že izdelala navodila v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 2419/2001. Za vse ostale nepravilnosti (dobra kmetijska praksa in drugi specifični pogoji za ukrepe PRP) je AKTRP pripravila Katalog kršitev in sankcij, ki je v postopku potrditve s strani MKGP. Vse ugotovljene nepravilnosti v postopku izvajanja kontrol pred in po izplačilih, bodo sankcionirane na podlagi Kataloga kršitev in sankcij.

Neodvisno od zahtev IAKS za povračilo napačno plačanih zneskov in sankcij, bodo upravičenci dolžni pri odkritih nepravilnostih povrniti tudi druge zneske pomoči, do katerih so sicer upravičeni.

Po ugotovljeni nepravilnosti, Služba za kontrolo obvesti oddelek odgovoren za posamezen ukrep. V takem primeru zadevni oddelek sproži postopek v skladu z nacionalno zakonodajo za izterjavo že izplačanih zneskov.

Služba za kontrolo o odkritih namerno povzročenih napakah ali malomarnostih obvesti Urad RS za nadzor proračuna, ki o zadevi obvesti ustrezne službe Evropske komisije.

Vlagatelji niso dolžni povrniti zneskov pomoči, če pogoji za dodelitev pomoči niso bili izpolnjeni zaradi:

- okoliščin višje sile,
- posebnosti uredb,
- pravic do uporabe pogoja prekinitve zaradi nepredvidenih okoliščin, na katere nosilec pravice do prejema sredstev ni mogel vplivati,
- sprememb, ki vplivajo na izvajanje ukrepov in niso bile znane v času sklenitve kmetijsko okoljske obveznosti,
- ostale podobne okoliščine.

Upravičenci do sredstev iz ukrepa zgodnje upokojevanje, ki AKTRP ne obvestijo o vstopu v nacionalno shemo upokojevanja, so sankcionirani ali izključeni iz ukrepa. Pred podpisom pogodbe vsak upravičenec prejme seznam nepravilnosti in sankcij. Sankcije vključujejo povračilo že dodeljenih sredstev in prenehanje prejetanja plačil.

12.2.1 Izvajanje fizičnih kontrol

Služba za kontrolo na AKTRP je odgovorna za izvajanje kontrol na kraju samem. Administrativna struktura AKTRP zagotavlja ločenost izvajanja nalog administrativnih kontrol in kontrole na kraju samem. Opravilo fizične kontrole je AKTRP delegirala Inšpektoratu RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Služba za kontrolo je odgovorna za pripravo analize tveganj v sodelovanju v oddelki AKTRP, odgovornimi za izvajanje posameznega ukrepa kot tudi za spremljanje izvajanja delegiranega opravila.

Analiza tveganja je v prvi fazi izdelana na podlagi stratificiranega naključnega vzorčenja na eni četrtini vlog. V drugi fazi se vzorčenje izvede na podlagi ključnih kriterijev tveganja kot so:

- višina pomoči,
- signifikantno povečanje površine,
- upravičenec vlaga zahtevek za pomoč prvič,
- nepravilnosti ugotovljene v predhodnih letih (za že izvedene ukrepe),
- vlagatelj je blizu praga upravičenosti za dodelitev pomoči,
- poznavanje dejstev o upravičencu.

Kontrole na kraju samem bodo izvedene preko obiskov na kmetijskih gospodarstvih in vključujejo najmanj 7,5% upravičencev za plačila na površine in 10% upravičencev za plačila na žival. Poleg teh kontrol se na kmetijskih gospodarstvih izvede kontrola izvajanja dobre kmetijske prakse in drugih specifičnih pogojev za dodelitev pomoči za posamezen ukrep PRP.

Pregledi bodo vključevali vse pogoje in obveznosti upravičenca, ki se jih lahko preverja v času obiska na kmetijskem gospodarstvu. Kontrole na kraju samem bodo dokumentirane na podrobnih in standardiziranih poročilih o izvedeni kontroli.

12.2.2 Monitoring dobre kmetijske prakse

Zahteve glede dobre kmetijske prakse imajo podlago v več nacionalnih predpisih, ki se nanašajo na okolje in kmetijstvo. Te zahteve zadevajo vse ukrepe PRP, pri katerih je izvajanje načel dobre kmetijske prakse obvezno in so podrobno opisana v poglavju 9.3.

Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano izvaja nadzor nad izpolnjevanju teh zahtev na podlagi indikatorjev, navedenih v preglednici 41.

Inšpektorji izvajajo kontrolo na kraju samem za vse ukrepe. Kontrole na podlagi indikatorjev določenih v PRP, inšpektorji izvajajo ob vsakem pregledu na kmetijskem gospodarstvu najmanj pri enem od ukrepov (OMD, kmetijsko okoljski ukrepi, zgodnje upokojevanje, podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih). Skladno z IAKS, inšpektorji predložijo zapise o opravljenih pregledih AKTRP za izvajanje nadaljnjih postopkov.

Preglednica 41: Kriteriji za kontrolo ukrepov PRP

Izhodišče	Kriterij	Ukrep	Preverjanje	
			Administrativna kontrola	Kontrola na kraju samem
Osnovna kontrola površin	- Površina, upravičena do podpore - Velikost parcel (skupaj, minimalna) - Obseg ukrepa na KMG	Vsi ukrepi PRP	IAKS – vse vloge	Izbrane vloge na podlagi analize tveganja: - vizualna kontrola, - meritve, - kontrola dokumentacije.
	• Lega parcel		IAKS – v razvoju	Pilotni projekt.
Kontrola živali	- Število vseh živali - Glave velike živine (GVŽ) na KMG: - minimum - maksimum 170 kg organskega N/ha - Kategorije živali	Vsi ukrepi, ki se nanašajo na živinorejsko proizvodnjo	IAKS – vse vloge, ki se nanašajo na živinorejsko proizvodnjo	Izbrane vloge na podlagi analize tveganja: - vizualna kontrola, - štetje, - kontrola dokumentacije.
Dobra kmetijska praksa	Gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči	Vsi ukrepi PRP		Inšpektor vizualno preveri, ali: - so na KMG prisotna neobdelana kmetijska zemljišča, - so vsa kmetijska zemljišča redno oskrbovana na krajevno običajen način.
	Ravnanje z organskimi odpadki: - odpadno blato - skladiščenje 170 kg organskega N	Vsi ukrepi PRP	IAKS – za navzkrižno preverjanje se uporabi registre živali	- Inšpektor preveri ali so dovoljenja izdana. - Inšpektor vizualno preveri, ali se na KMG uporablja odpadno blato. - Inšpektor vizualno preveri in ugotovi ali ima KMG urejene skladiščne kapacitete za organske odpadke: gnoj, gnojnica, gnojevka in komposti. - Inšpektor vizualno preveri velikost kapacitet glede na dejansko število živali in obtežbo na ha.
	Rodovitnost tal, ohranjanje strukture, erozija zemlje	Vsi ukrepi PRP		Inšpektor vizualno preveri ali je prišlo do erozije tal zaradi izvajanja neustreznih tehnoloških postopkov ali previsoke obtežbe na ha travinja.
	Posebni režimi varovanja	Vsi ukrepi PRP	IAKS – registri zavarovanih območij	

Izhodišče	Kriterij	Ukrep	Preverjanje	
			Administrativna kontrola	Kontrola na kraju samem
	Aplikacija gnojil – čas	Vsi ukrepi PRP		• Inšpektor preveri ali gnojilni načrt vključuje omejitve glede uporabe gnojil. • Inšpektor preveri ali se gnojila uporabljajo le v obdobju leta, ko je to dovoljeno. • Inšpektor preveri ali se gnojnica ali gnojevka na kmetijskih zemljiščih brez zelenega pokrova uporabljata od 15.11. do 15.2. • Inšpektor preveri ali se gnojnica ali gnojevka uporabljata na tleh zasičenih z vodo ali pokritih z 10 cm debelo snežno odejo.
	Količina uporabljenih hranil	Vsi ukrepi PRP		• Inšpektor preveri analizo tal. • Inšpektor preveri gnojilni načrt. • Inšpektor preveri ali uporaba gnojil na vodo varstvenih območjih ne presega mejnih količin.
	Vodo varstvena območja	Vsi ukrepi PRP		• Inšpektor administrativno preveri ali so na KMG pravila, ki veljajo za vodo varstveni režim kršena. • Inšpektor vizualno preveri: - velikost varovalnih pasov, - gnojilni načrt, - ali kmet pravilno gospodari z varovalnimi pasovi.
	Uporaba fitofarmacevtskih sredstev v kmetijstvu: • oprema • usposobljenost • skladiščenje • uporaba	Vsi ukrepi PRP		• Inšpektor preveri ali je škropilnica testirana in opremljena z ustrezno nalepko. • Inšpektor preveri ali je certifikat skladen s tehničnimi parametri za nove škropilnice. • Inšpektor preveri ali je uporabnik fitofarmacevtskih sredstev pridobil certifikat iz fitomedicine. • Inšpektor preveri ali je na KMG ustrezen prostor za skladiščenje fitofarmacevtskih sredstev. • Inšpektor preveri ali se na KMG uporabljajo in hranijo samo registrirana fitofarmacevtska sredstva.

Izhodišče	Kriterij	Ukrep	Preverjanje	
			Administrativna kontrola	Kontrola na kraju samem
	odpadki in ostanki			Inšpektor preveri ali so odpadna embalža in odvečne količine fitofarmacevtskih sredstev ustrezno zbrane in shranjene oz. uničene.
	Ohranjanje organske snovi	Vsi ukrepi PRP		- Inšpektor preveri ali je na prostem prisotno zažiganje organskih materialov (slama, suha trava, grmičevje). - Inšpektor preveri ali je v času razglasitve splošne požarne nevarnosti na prostem prisotno zažiganje.
	Dobrobit živali			Inšpektor preveri ali: - bivalne razmere omogočajo dobro počutje rejnih živali, - imajo živali dostop do krme in vode, - so živali redno oskrbovane, - so živali v dobri kondiciji glede na način reje na KMG, - so živali, ki niso v hlevu (pašne živali), kjer je to nujno in mogoče, zaščitene pred neugodnimi vremenskimi razmerami in drugimi nevarnostmi za njihovo zdravje, - svoboda gibanja ni omejena na tak način, da bi povzročala nepotrebno trpljenje in poškodbe živali, - je v primeru, ko so živali stalno privezane ali zaprte, zagotovljen prostor, ki ustreza njihovim fiziološkim in in etološkim zahtevam, - na KMG ali med transportom (iz ali na pašo) živali niso podvržene trpljenju ali poškodbam.
Kmetijsko okoljski (K-O) ukrepi – dodatno	Izpolnjevanje obveznosti za vsak posamezen K-O ukrep	Vsi K-O ukrepi		Inšpektor opravi kontrolo nad izvajanjem K-O ukrepov in nadzor nad porabo sredstev skladno z zakonom.
	Vodenje evidenc o delovnih opravilih, ki se izvajajo pri posameznih K-O ukrepih	Vsi K-O ukrepi		Inšpektor preveri ali KMG vodi evidence za ukrepe, ki jih izvaja.
	Udeležba na izobraževalnih programih	Vsi K-O ukrepi	IAKS	Inšpektor preveri ali je upravičenec pridobil ustrezno potrdilo, ki dokazuje udeležbo na izobraževalnem programu.

Izhodišče	Kriterij	Ukrep	Preverjanje	
			Administrativna kontrola	Kontrola na kraju samem
	Vključenost v kontrolo pri imenovanih organizacijah za kontrolo	Integrirano poljedelstvo, integrirano sadjarstvo, integrirano vinogradništvo, integrirano vrtnarstvo, ekološko kmetovanje	IAKS	
	Certifikati, ki so jih izdale imenovane organizacije za kontrolo	Integrirano poljedelstvo, integrirano sadjarstvo, integrirano vinogradništvo, integrirano vrtnarstvo	IAKS	Inšpektor preveri ali je upravičenec pridobil ustrezen certifikat, ki dokazuje, da je kmetoval v skladu s predpisi o integrirani pridelavi.
	Certifikati ali pozitivna poročila, ki jih je izdala imenovana organizacija za kontrolo	Ekološko kmetovanje	IAKS	Inšpektor preveri ali je upravičenec pridobil ustrezen certifikat ali pozitivno poročilo, ki dokazuje, da je kmetoval v skladu s Pravilnikom o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil.
	Strme lege	Košnja strmih travnikov		Inšpektor izmeri nagib strmih travnikov.
	Lega KMG ali posameznih parcel na območjih grbinastih travnikov	Košnja grbinastih travnikov	IAKS – kontrola preko evidence grbinastih travnikov	
	Število dreves na ha	Integrirano sadjarstvo, travniški sadovnjaki, pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	IAKS – kontrola preko registra pridelovalcev sadja v intenzivnih sadovnjakih in evidence travniških sadovnjakov	Inšpektor: • oceni število dreves, • preveri sorte rastlin.
	Pasme domačih živali	Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali		Inšpektor: • prešteje živali, • preveri pasme domačih živali (dokumentacija).
	Sorte kmetijskih rastlin	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin		Inšpektor preko evidenc preveri izvor semena in njegovo ustreznost/pristnost.
	Lega KMG ali posameznih parcel znotraj zavarovanih območij	Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih	IAKS – kontrola preko evidence zavarovanih območij	
	Lega KMG ali posameznih parcel znotraj osrednjega območja pojavljanja velikih zveri	Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	IAKS – kontrola preko evidence območij osrednjega območja pojavljanja velikih zveri	Inšpektor preveri ali je drobnica (ovce in koze) stalno varovana (pastir, ograja).
	Lega KMG ali posameznih parcel znotraj ekološko pomembnih območij	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov	IAKS – kontrola preko evidence ekološko pomembnih območij	
	Lega KMG ali posameznih parcel znotraj vodo varstvenih območij	Pokritost tal na vodo varstvenem območju	IAKS – kontrola preko evidence vodo varstvenih območij	

Izhodišče	Kriterij	Ukrep	Preverjanje	
			Administrativna kontrola	Kontrola na kraju samem
	Lega KMG ali posameznih parcel znotraj vodo varstvenih območij	Zatravljanje in zelena praha	IAKS – kontrola preko evidence vodo varstvenih območij	
Zgodnje upokojevanje – dodatno	• ha prenesenih zemljišč • minimalno 3 ha • maksimalno 24 ha • starost prenosnika kmetovanja na tem KMG vsaj 10 let • »kmečko zavarovanje« • lastništvo po prenosu • dokument o prenosu (pogodba) • izjava prenosnika da bo trajno prenehal s komercialno kmetijsko proizvodnjo • usposobljenost prevzemnika • starost prevzemnika • izjava prevzemnika, da bo kmetoval v skladu z načeli dobre kmetijske prakse vsaj 10 let		IAKS – kontrola celotne vloge in vseh prilog	• Inšpektor preveri ali KMG izvaja načela dobre kmetijske prakse. • Inšpektor preveri ali je prenosnik prenehal s komercialno kmetijsko dejavnostjo.
Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih – dodatno	Direktiva Sveta 91/676/ES (dodatno k zgoraj navedeni kontroli) • gnoj, gnojnica in gnojevka • organski odpadki • gnojenje		IAKS	• Inšpektor preveri ali so vse osnovne zahteve izpolnjene. • Inšpektor pregleda ali so kapacitete zgrajene vodotesno. • Inšpektor izmeri in izračuna ali kapaciteta skladiščnega prostora zadošča za skladiščenje odpadkov za najmanj 6 mesecev na kontinentalnem območju in najmanj 4 mesece na obalnem območju ali v primeru, če so živali večji del leta na paši. • Inšpektor preveri ali se gnoji samo na podlagi analize tal. • Če kateri od zgoraj navedenih pogojev ni izpolnjen, inšpektor preveri ali kmet investira v ureditev skladiščnih kapacitet za živinska gojila.
	Direktiva 91/414/ES			• Inšpektor preveri ali je uporabnik fitofarmaceutskih sredstev pridobil certifikat iz fitomedicine.

Izhodišče	Kriterij	Ukrep	Preverjanje	
			Administrativna kontrola	Kontrola na kraju samem
				- Inšpektor preveri ali je škropilnica testirana in opremljena z ustrezno nalepko. - Inšpektor preveri ali so odpadna embalaža in odvečne količine fitofarmacevtskih sredstev ustrezno zbrane in shranjene oz. uničene.
	Direktiva 89/391/ES			Inšpektor preveri ali je kmet pridobil izjavo o varnosti z oceno tveganja.

13. REZULTATI POSVETOVANJ IN IMENOVANJE ZDRUŽENIH ORGANOV IN TELES KAKOR TUDI EKONOMSKIH IN SOCIALNIH PARTNERJEV

13.1 Sodelujoče organizacije

V času priprave PRP je MKGP imelo številne predstavitve, srečanja in posvete z vladnimi in nevladnimi organizacijami (preglednica 42).

Poudarek je bil na sodelovanju med vladnimi institucijami, predvsem MKGP, MOPE, Ministrstvom za finance, Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvom za zdravje, Zavodom za gozdove Slovenije, Gozdarskim inštitutom Slovenije, Kmetijskim inštitutom Slovenije, univerzami (Biotehniška fakulteta – Oddelek za agronomijo, Oddelek za zootehniko, Fakulteta za kmetijstvo, Maribor), lokalnimi skupnostmi, kmeti in nevladnimi organizacijami (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije, DOPPS itd.).

13.2 Povzetek posvetovanj in srečanj

Preglednica 42: Posvetovanja in srečanja z institucijami, ki so sodelovale pri pripravi PRP

Institucija	Datum	Tema
Fakulteta za kmetijstvo, Maribor	13.06.2002	Kalkulacije za kmetijsko okoljske ukrepe Dogovorjeno je bilo, da metodologija izračuna za posamezne kmetijsko okoljske ukrepe temelji na dodatnih stroških in zmanjšanih prihodkih na eni strani ter dodatnih prihodkih in zmanjšanih stroških na drugi strani.
MOPE	02.07.2002	PRP Predstavljen je bil osnutek PRP. Govora pa je bilo tudi o izvajanju monitoringa za potrebe PRP.
Biotehniška fakulteta – Oddelek za zootehniko	08.07.2002	Pasme Avtohtone pasme določa že Zakon o živinoreji, pripraviti pa je potrebno še seznam tradicionalnih pasem ter opredeliti avtohtone in tradicionalne pasme, ob upoštevanju določil relevantne predpise ES.
Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), Uprava RS za varstvo rastlin in semenarstvo	07.08.2002	Sorte Predstavljen je bil PRP in kmetijsko okoljski ukrep pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin. Dogovorjeno je bilo, da se opredeli kaj je avtohtona in kaj tradicionalna sorta ter pripravi seznam tovrstnih sort skladno z relevantnimi predpisi ES.
NVO, Biotehniška fakulteta, Ljubljana – Oddelek za agronomijo, Oddelek za zootehniko, Fakulteta za kmetijstvo, Maribor, Kmetijska svetovalna služba, kmetijske zadruge	23.- 24.09.2002	PRP Predstavljeni so bili ukrepi PRP iz Jamstvenega in Usmerjevalnega oddelka EKUJS. Na sestanku se je oblikovalo več mnenj, sprejeti pa so bili naslednji sklepi: (1) ukrepe je potrebno nedvoumno oblikovati, tako da bodo sonaravno usmerjeni ter jih tudi presoditi iz okoljskega vidika, (2) preveriti je potrebno medsebojno skladnost ukrepov, (3) presoditi je potrebno medsebojne učinke ter preprečiti eventualno podvajanje, (4) pri ukrepih zgodnje upokojevanje, organizacije proizvajalcev, razvoj podeželja, naložbe, zemljiške operacije se skliče sestanek delovne skupine, ki dopolni ukrepe.

Institucija	Datum	Tema
Agencija RS za okolje (ARSO)	14.10.2002	Monitoring, kritične točke za merjenje, skladišča gnojil, fitofarmacevtska sredstva Predstavljeni so bili ukrepi PRP, s poudarkom na kmetijsko okoljskih ukrepih. Tozadevno je ARSO zaprosil za podatke o regijski pokritosti kmetijsko okoljskih ukrepov ter regionalni uporabi pesticidov zaradi opredelitve kritičnih točk za merjenje. ARSO je bila usmerjena na AKTRP, ki razpolaga s tovrstnimi podatki in jih tudi obdeluje.
Fakulteta za kmetijstvo, Maribor	17.10.2002	Kalkulacije za kmetijsko okoljske ukrepe V zvezi s predlaganim modelom je bilo nekaj pripomb, predvsem glede tega kaj se upošteva v izračunu za posamezne ukrepe.
Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS)	30.10.2002	Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost Predstavniki MKGP so predstavili določila Uredbe o kriterijih za določitev območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in predvidenega sistema plačil za ta območja. Na obravnavano temo predstavniki KGZS niso imeli pripomb.
Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije, Biotehniška fakulteta – Oddelek za gozdarstvo	13.11.2002	Pogozdovanje, PRP Predstavljen je bil PRP, s poudarkom na ukrepu pogozdovanje, smiselnosti uvajanja tega ukrepa v RS ter opredelitvi pogojev za njegovo izvajanje. V kolikor se bo ukrep izvajal, je potrebno izdelati strokovne podlage in ustrezne modelne kalkulacije, za kar pa je nujno nadaljnje sodelovanje med strokovnimi institucijami in MKGP.
Okoljske NVO, KGZ Maribor – Oddelek za kontrolo ekološkega kmetijstva	14.11.2002	PRP Predstavljen je bil PRP, razpravljalo pa se je o: (1) novi razdelitvi območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, (2) višini plačil za posamezne kmetijsko okoljske ukrepe, (3) ukrepu ekološko kmetovanje in ekološko čebelarjenje, (4) problemu črnih gradenj in tozadevnem zmanjševanju obsega kmetijskih zemljišč, (5) investicijskih podporah, (6) izobraževanju kmetov in kmetijskih svetovalcev, (7) ukrepu pomoči pol-oskrbnim kmetijam, (8) ukrepu podpore izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih. Zaključki sestanka pa so bili: (1) Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost bodo ustrezno opredeljena tudi po novem sistemu razdelitve, ki bo stopil v veljavo v letu 2003. Ko bo dokončno izdelan digitalni kataster, se bo pripravil tudi kataster teh območij, kjer bodo vsaki parceli posebej pripisane lastnosti. Strme kmetije se bodo v sistemu ohranile, saj so bile že do sedaj natančno opredeljene. (2) Predlagane višine plačil za kmetijsko okoljske ukrepe morajo temeljiti na ustreznih izračunih. Ti izračuni so v izdelavi, pripravlja jih Fakulteta za kmetijstvo, Maribor in bodo v pripombe predloženi tudi NVO. Organiziran bo tudi sestanek z NVO v zvezi z metodologijo izračuna višine kmetijsko okoljskih plačil. NVO lahko MKGP posredujejo predloge morebitnih sprememb in dopolnitev obstoječih kmetijsko okoljskih ukrepov ali predlagajo nove ukrepe, ki bi jih bilo možno tudi dejansko izvajati. (3) Čebelarji lahko pridobijo podporo, možnosti za pridobitev podpore pa sedaj nimajo ekološki čebelarji. Problem je tudi v tem, da število ekoloških čebelarjev ni znano. (4) Problema črnih gradenj PRP ne more rešiti. Ta program je izvedbeni akt, ki omogoča izvedbo ukrepov v skladu z Uredbo 1257/99 in Uredbo Komisije (ES) št. 445/02. (5) Izobraževanje kmetov in kmetijskih svetovalcev je sedaj vključeno v redno delo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. (6) Pri ukrepu pogozdovanje se postavlja vprašanje o smiselnosti izvajanja ukrepa v slovenskih razmerah. Zato je potrebno ukrep ustrezno zasnovati in natančno definirati pogoje za njegovo izvajanje. Strokovnjaki s področja gozdarstva in kmetijstva bodo pripravili ustrezne strokovne podlage. (7) Za Slovenijo ukrep pomoči pol-oskrbnim kmetijam ni toliko zanimiv. Ustreznejši ukrep je podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, kjer pa je potrebno postaviti jasne kriterije za njegovo izvajanje. Na tehničnem sestanku v Bruslju dne 18.11.2002 bo MKGP poskušalo razjasniti nekatera splošna in vsebinska vprašanja glede ukrepov PRP (območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost: vključevanje zavarovanih območij, kmetijsko okoljski ukrepi: priprava seznamov avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali in sort kmetijskih rastlin, pogozdovanje: prilagoditev ukrepa slovenskim razmeram, status zemljišč, plantažni sistemi, organizacije proizvajalcev: možnost podpiranja organizacij proizvajalcev z mešanimi proizvodi, zgodnje upokojevanje: ali se v to shemo plačil lahko prištevajo tudi gozdna zemljišča).

Institucija	Datum	Tema
		NVO so pozdravile tak način sodelovanja z vladnimi službami, zato bo tudi v prihodnje potekalo intenzivno sodelovanje med MKGP in NVO pri pripravi PRP.
Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), Uprava RS za varstvo rastlin in semenarstvo	22.11.2002	Sorte Pripombe so se nanašale predvsem na predlog seznama avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin. Dogovorjeno je bilo, da se v seznam lahko vključijo le tiste sorte, ki izpolnjujejo zahteve po Uredbi Komisije (ES) št. 445/02 ter slovenski zakonodaji.
Biotehniška fakulteta – Oddelek za zootehniko	04.12.2002	Pasme Pripravljalci so predstavili seznam avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali in poudarili, da opredelitev ogroženosti vrst temelji na metodiki FAO, pri čemer so upoštevali še strožja merila. Dogovorjeno je bilo, da se pri pripravi tega seznama doda tudi vključenost posameznih pasem v svetovne baze podatkov tovrstnih živali. Pripraviti pa je potrebno tudi podrobnejše opise posameznih pasem.
Kmetijska svetovalna služba – strokovnjak za živinorejo	12.12.2002	Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih – predlogi S strani strokovnjaka kmetijske svetovalne službe je bil podan pisni predlog glede ukrepa podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih na področju govedoreje (preureditev hlevov za dobrobit živali, prilagajanje higienskemu standardom, ureditev gnojišč, gnojnih jam in skladiščnih kapacitet za gnojnico in gnojevko).
Kmetijska svetovalna služba – strokovnjaki za živinorejo	12.12.2002	Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih Razpravljalo se je predvsem o tehničnih vprašanjih izvedbe in priprave ukrepa podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, pri čemer je bila posebna pozornost namenjena pripravi akcijskih načrtov za posamezno kmetijo. Izpostavljeno je bilo, da se ta ukrep ne sme pokrivati z ukrepom investicije na kmetijskih gospodarstvih.
Okoljske NVO, MOPE	20.12.2002	Pristopna pogajanja in PRP Tema sestanka so bila pristopna pogajanja z EU na področju kmetijstva in predstavitev najnovejših informacij na področju PRP 2004-2006. Zaključki sestanka pa so bili: (1) PRP, ki naj bi postal aktiven s 1.5.2004, je še v pripravi, (2) tehnični sestanek v Bruslju, na katerem bodo podrobneje predstavljeni kmetijsko okoljski ukrepi bo potekal konec januarja 2003, (3) v zvezi z ukrepom podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, NVO najkasneje do 15.01.2003 MKGP posredujejo predloge možnih investicij, vključno s seznamom EU standardov, ki tovrstne zahteve tudi opredeljujejo, (4) zaradi boljšega prikaza obstoječega stanja se bo izdelala karta z razporeditvijo kmetijskih gospodarstvih, na kateri bodo posebej označena tista kmetijska gospodarstva, ki kmetujejo na naravi prijazne načine. Tovrstna karta bo sestavni del Zelenega poročila za leto 2002.
Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije	15.- 30.12.2002	Božično – novoletni sejem v Ljubljani Predstavitev ekološkega kmetovanja in ekoloških kmetijskih gospodarstev obiskovalcem sejma (sofinanciranje s strani MKGP).
Predstavniki upravne enote Slovenska Bistrica in kmetijske svetovalne službe Slovenska Bistrica	Dec. 2002	Uredba o kriterijih in seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost Po sprejemu uredbe o kriterijih in seznamu OMD je prišlo na območju občine Slovenska Bistrica do t.i. »izpadlih kmetij«. Te kmetije so bile glede na elaborat »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki v Republiki Sloveniji« uvrščene v območja z omejenimi možnostmi. Po uveljavitvi sistema, skladnega s predpisi EU, pa so te kmetije izpadle iz območij z omejenimi možnostmi in tako niso upravičene do izravnalnih plačil. Prisotni na sestanku se z »izpadom« niso strinjali in so predlagali vključitev teh območij v OMD. Dogovorjeno je bilo, da bo MKGP ponovno preverilo, glede na veljavne kriterije, možnost vključitve teh območij v OMD.
Uprava RS za varstvo rastlin in semenarstvo	09.01.2003	Fitofarmacevtska sredstva in kmetijsko okoljski ukrepi Ker je s 1.1.2003 pričel veljati zaostren evropski standard glede dovoljenih mejnih vrednosti pesticidov v pitni vodi, so za preprečevanje potencialnega onesnaževanja pitne vode s strani kmetijstva, kmetijsko okoljski ukrepi zelo pomembni. Zato je poleg prepovedi uporabe določenih pripravkov za varstvo rastlin, te ukrepe potrebno izvajati v čim večjem obsegu, posebno pozornost pa nameniti tudi izobraževanju in osveščanju tako kmetov kakor tudi javnosti.

Institucija	Datum	Tema
MOPE	16.01.2003	NATURA 2000 in PRP, vodo varstvena območja, SPA Razpravljajo se je o zavarovanih območjih in območjih NATURA 2000 ter vključevanju le-teh v ukrepe PRP. Poudarjeno je bilo, da bi bilo v te ukrepe potrebno vključiti čim več tovrstnih območij, za kar pa je poleg določitve prioriteten oz. ustreznih usmeritev kmetijske politike nujno tudi izobraževanje vseh tistih, na katere se tozadevna problematika nanaša (kmetje, svetovalci ipd.). Dogovorjeno je bilo, da MOPE dopolni obstoječo uradno evidenco vodo varstvenih in drugih zavarovanih območij ter dokončno opredeli območja NATURA 2000.
Agencija RS za okolje (ARSO)	30.01.2003	Vodo varstvena območja Na sestanku se je razpravljalo o vodo varstvenih območjih in njihovem vključevanju v ukrepe PRP. Dogovorjeno je bilo, da za ta območja ARSO pripravi ustrezno evidenco, ki mora zaradi kasnejše administrativne kontrole izvajanja ukrepov vključevati tudi podatke o katastrskih občinah (ime in šifra k.o.) ter parcelah (parc. št.).
Biotehniška fakulteta – Oddelek za agronomijo	10.02.2003	Zgodnje upokojevanje Pregledani so bili dokumenti EU, ki se nanašajo na ukrep zgodnje upokojevanje, razpravljalo pa se je tudi o podobnih shemah, ki se izvajajo v državah članicah EU. Sklenjeno je bilo, da mora biti shema zgodnjega upokojevanja skladna s predpisi ES ob upoštevanju razmer v slovenskem kmetijstvu.
NVO, VITRA – Center za uravnotežen razvoj	12.03.2003	Promocija PRP Ker sta za uspešno izvajanje ukrepov PRP ključnega pomena tudi promocija in informiranje javnosti o tovrstnih ukrepih, se je na sestanku razpravljalo predvsem o načinu predstavitve PRP širši javnosti. Podanih je bilo več predlogov, ki se bodo še preučili. O izbrani vrsti aktivnosti pa se bo odločil MKGP in o tem obvestil tudi potencialne izvajalce.
Kmetijska svetovalna služba	15.03.2003	Zgodnje upokojevanje Predstavljena je bila okvirna shema za ukrep zgodnje upokojevanje. Sklenjeno je bilo, da je potrebno opraviti analizo o tem, kakšen je interes kmetov za izvajanje tega ukrepa.
Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije	20.03.2003	Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih – predlogi V zvezi s sklepom sestanka z dne 20.12.2002, so bili podani pisni predlogi za ukrep podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, in sicer: • ureditev gnojišč ter kapacitet za shranjevanje gnojevke in gnojnice (Nitratna direktiva), • nabava posebnih strojev oz. priključkov za nekemično zatiranje plevelov (okopalniki, česalniki, osipalniki, mulčerji za sadovnjak in vinograd ipd.) za ekološko kmetovanje (Uredba Sveta (ES) št. 2092/91), • ureditev obveznega izpusta v ekološkem kmetijstvu (postavitve ograj za izpuste in za pašo, nabava posebnih strojev oz. priključkov za čiščenje izpustov ter izdelavo sekancev za izpuste) (Uredba Sveta (ES) št. 2092/91), • ureditev hleva, kokošnjaka, zajčnika oz. posebnih objektov za živali v ekološki reji (Uredba Sveta (ES) št. 2092/91). Potrebno je razmisliti katerega od naštetih predlogov bi bilo smiselno vključiti v ukrep, saj je to odvisno od tega, kaj predvidevajo drugi ukrepi (npr. naložbe v kmetijska gospodarstva). V primeru, da niso predvidene druge možnosti in kjer gre za majhne investicije, predlagatelji menijo, da so našeti predlogi smiselni.
KGZ Maribor – Oddelek za kontrolo ekološkega kmetijstva	25.03.2003	Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih – predlogi V zvezi s sklepom sestanka z dne 20.12.2002, so bili podani pisni predlogi za ukrep podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, in sicer: • ureditev izpustov, • ureditev hlevov, • nabava različnih priključkov (česalne brane, okopalniki, mulčerji ipd.), • ureditev gnojišč, • nabava specialnih strojev za čiščenje izpustov, • nabava strojev za izdelavo sekancev (utrjevanje tal v izpustih, kompostiranje ipd.).

Institucija	Datum	Tema
Uprava RS za varstvo rastlin in semenarstvo	09.04.2003	Sorte Pripravljalci so predstavili seznam avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin. Dogovorjeno je bilo, da se seznam ustrezno popravi, tako da bo skladen z uredbami EU in domačo zakonodajo. Zaradi uvrstitve avtohtonih in tradicionalnih sort v sortno listo, bi bilo tudi te sorte potrebno opremiti z ustreznimi šiframi, tako da bo zadeva enotna in pregledna. Pripraviti pa je potrebno tudi podrobnejše opise posameznih sort.
Predstavniki območne enote Kmetijsko gozdarske zbornice Murska Sobota	24.04.2003	Predstavitev Uredbe o kriterijih in seznamu območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost Sodelujoči na sestanku so opozorili na določena območja v Prekmurju, kjer se je v zadnjih letih pogosto pojavila suša. Predlagali so uvrstitev teh območij v OMD. Sklep je bil, da MKGP ponovno preveri, glede na veljavne kriterije, možnost vključitve teh območij v OMD.
Kmetijska svetovalna služba – strokovnjak za živinorejo	25.04.2003	Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih S strokovnjakom na področju živinoreje se je razpravljalo o tehničnih vprašanjih izvedbe ukrepa podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih. Podal je smernice glede tehničnih normativov za ureditev gnojnih jam in kapacitet za skladiščenje gnojnice in gnojevke.
Biotehniška fakulteta – Oddelek za agronomijo	23.05.2003	Zgodnje upokojevanje Predstavljen je bil prvi osnutek sheme zgodnjega upokojevanja. Zaključek je bil, da je ukrep potrebno ustrezno prilagoditi in o njem razpravljati z vsemi institucijami, ki jih ta ukrep zadeva.
MOPE	27.05.2003	NATURA 2000 in PRP Razpravljalo se je o vključevanju območij NATURA 2000 v PRP. Predstavniki MOPE so predstavili potek dela na opredelitvi območij NATURA 2000 ter časovni razpored medresorskih usklajevanj. Pojasnili so, da bodo ob vstopu v EU ta območja tudi uradno veljavna.
NVO, Ministrstvo za zdravje, trgovske organizacije (Mercator, ...)	11.06.2003	Predstavitev PRP ('Dnevi zdrave prehrane' – posvet) Predstavnica MKGP je predstavila PRP in kmetijsko okoljske ukrepe. V razpravi je bilo poudarjeno, da so ukrepi PRP pomembni elementi trajnostnega razvoja podeželja. Pri tem pomembno vlogo igrajo tudi kmetijsko okoljski ukrepi, ki na eni strani omogočajo gospodarno obdelanost in izrabljenost kmetijskih površin, na drugi strani pa z izvajanjem sonaravnih oblik kmetovanja vplivajo na vzpostavitev ravnotežja med ohranjanjem raznolikosti življenja v naravi in proizvodnjo zdrave hrane. Predstavniki NVO so zato predlagali, da je potrebno kmetovalce spodbujati za izvajanje tovrstnih ukrepov ter jih tudi izobraževati, posebno pozornost pa nameniti tudi osveščanju trgovcev.
Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)	19.06.2003	Monitoring ptic Tema sestanka je bil monitoring ptic. MKGP je postavilo vprašanje glede obstoječih podatkov monitoringa in njihove možnosti uporabe, možnosti dodatnih meritev in primerjave stanja. Predstavniki DOPPS je pojasnil, da 20% države pokrivajo posebna varstvena območja za ptice, ki so določena po kriterijih BirdLife International. V monitoring so vključene ključne kvalifikacijske vrste, na katerih zbirajo številčne podatke vsako gnezdiščno sezono. Številčni monitoring se za večino vrst izvaja od leta 2002. DOPPS ima vzpostavljeno mrežo popisovalcev po celi Sloveniji. Sistem monitoringa za potrebe PRP, predvsem kmetijsko okoljskih ukrepov, pa bi bilo potrebno prilagoditi, da bi lahko bolj eksaktno spremljali učinke izvajanja teh ukrepov.
Zavod za gozdove Slovenije (ZGS), Lovska zveza Slovenije (LZS)	09.07.2003	Monitoring prosto živečih živali Tema sestanka je bil monitoring prosto živečih živali. MKGP je postavilo vprašanje, katere živali lovci evidentirajo, kakšni so ti podatki in možnosti njihove uporabe. Predstavniki ZGS in LZS sta pojasnila, da podatki izhajajo že iz uradne statistike in vključujejo podatke o odvzemu (odstrel in vse ostale izgube). Lovci imajo stalne opazovalnice na mrhoviščih, podatke štetja pa pridobijo dvakrat letno. Poročilo je še v pripravi, podatke pa je možno pridobiti na podlagi pisne vloge.
OIKOS d.o.o.	09.07.2003	Predhodna ocena PRP Predstavniki MKGP so pojasnili, da je predhodna ocena (ex ante evalvacija) sestavni del PRP. Skladna mora biti z določili Uredbe Sveta (ES) št. 445/02.

Institucija	Datum	Tema
Predstavniki občine Slovenske Konjice in kmetijsko svetovalne službe Slovenske Konjice	14.07.2003	Uredba o kriterijih in seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost Po sprejemu uredbe o kriterijih in seznamu OMD je prišlo na območju občine Slovenske Konjice do t.i. »izpadlih kmetij«. Te kmetije so bile glede na elaborat »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki v Republiki Sloveniji« uvrščene v območja z omejenimi možnostmi. Po uveljavitvi sistema, skladnega s predpisi EU, pa so te kmetije izpadle iz območij z omejenimi možnostmi in tako niso upravičene do izravnalnih plačil. Prisotni na sestanku se z »izpadom« niso strinjali in so predlagali vključitev teh območij v OMD. Dogovorjeno je bilo, da bo MKGP ponovno preverilo, glede na veljavne kriterije, možnost vključitve teh območij v OMD.
Kmetijska svetovalna služba (KSS)	15.07.2003	Zgodnje upokojevanje Predstavljen je bil osnutek ukrepa zgodnje upokojevanje. Na sestanku se je razpravljalo o pogojih in potencialnih upravičencih za vstop v ukrep. Predstavniki KSS so predlagali, da je pogoje za prenosnika in prevzemnika potrebno natančno opredeliti, da bi dosegli zastavljene cilje in namen ukrepa.
Fakulteta za kmetijstvo, Maribor	23.07.2003	Kalkulacije za kmetijsko okoljske ukrepe Izvajalec je predstavil popravljen modelni izračun za posamezne kmetijsko okoljske ukrepe. Razpravljalo se je o tako popravljenem modelu, vendar bistvene pripombe niso bile podane.
Predstavniki občine Škocjan in kmetijsko svetovalne službe Škocjan	25.07.2003	Uredba o kriterijih in seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost Po sprejemu uredbe o kriterijih in seznamu OMD je prišlo na območju občine Škocjan do t.i. »izpadlih kmetij«. Te kmetije so bile glede na elaborat »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki v Republiki Sloveniji« uvrščene v območja z omejenimi možnostmi. Po uveljavitvi sistema, skladnega s predpisi EU, pa so te kmetije izpadle iz območij z omejenimi možnostmi in tako niso upravičene do izravnalnih plačil. Prisotni na sestanku se z »izpadom« niso strinjali in so predlagali vključitev teh območij v OMD. Dogovorjeno je bilo, da bo MKGP ponovno preverilo, glede na veljavne kriterije, možnost vključitve teh območij v OMD.
Predstavniki občine Slovenske Konjice in Slovenska Bistrica	26.08.2003	Uredba o kriterijih in seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost Po sprejemu uredbe o kriterijih in seznamu OMD je prišlo na območju občin Slovenske Konjice in Slovenska Bistrica do t.i. »izpadlih kmetij«. Te kmetije so bile glede na elaborat »Območja z omejenimi naravnimi dejavniki v Republiki Sloveniji« uvrščene v območja z omejenimi možnostmi. Po uveljavitvi sistema, skladnega s predpisi EU, pa so te kmetije izpadle iz območij z omejenimi možnostmi in tako niso upravičene do izravnalnih plačil. Prisotni na sestanku se z »izpadom« niso strinjali in so predlagali vključitev teh območij v OMD. Dogovorjeno je bilo, da bo MKGP ponovno preverilo, glede na veljavne kriterije, možnost vključitve teh območij v OMD.
Kmetijsko živilski sejem v Gornji Radgoni	26.08.2003	PRP Ukrepi PRP so bili predstavljeni širši javnosti na kmetijsko živilskem sejmu v Gornji Radgoni.
Kmetijsko živilski sejem v Gornji Radgoni	26.08. 2003	Avtohtone in tradicionalne sorte kmetijskih rastlin Na kmetijsko živilskem sejmu v Gornji Radgoni je predstavnica MKGP širši javnosti predstavila kmetijsko okoljski ukrep pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin.
Ministrstvo za finance	12.09.2003	Zgodnje upokojevanje Razpravljalo se je o pogojih, možnostih in finančnih vidikih ukrepa. Sklenjeno je bilo, da se zneska razpoložljivih sredstev ne sme preseči. Pripomba se bo upoštevala.
NVO, Turistični forum	25.09.2003	Predstavitev in razprava o obdelanosti slovenskega podeželja in možnosti za razvoj turizma.
Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije	27.09.2003	EKO praznik Promocija ekološkega kmetovanja na ekološki tržnici v Ljubljani.
MOPE	07.10.2003	PRP Osnutek PRP je bil predstavljen predstavnikom MOPE in dan v usklajevanje. Bistvenih pripomb predstavniki MOPE niso imeli, podrobneje bodo preučili predvsem kmetijsko okoljske ukrepe, ki se nanašajo na vsebine, ki jih pokrivajo in podali pisno mnenje ter predloge.

Institucija	Datum	Tema
Vodstevni delavci Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS)	08.10.2003	PRP Osnutek PRP je bil predstavljen vodstvenim delavcem KGZS, ki bistvenih pripomb niso imeli. Podali bodo pisno mnenje ter morebitne predloge. Dogovorjeno pa je bilo, da bo osnutek PRP v oktobru predstavljen tudi kmetijskim svetovalcem, podrobnejša predstavitev ukrepov za vse kmetijske svetovalce pa bo potekala v novembru.
Kontaktna oddaja na TV Vaš kanal Novo mesto (mreža loklanih TV)	08.10.2003	Ukrepi PRP TV gledalcem so bili predstavljeni ukrepi PRP. Zanimanje je bilo precejšnje, vprašanja pa so se nanašala predvsem na ekološko kmetovanje in usmeritve v naravi prijaznejše načine kmetovanja.
Ministrstvo za finance	09.10.2003	Finančna sredstva za PRP Na sestanku so potekala usklajevanja glede višine sredstev za PRP.
Strokovnjaki iz Kozjanskega regijskega parka, NVO in lokalna javnost	10.10.2003	Naravi prijazni načini kmetovanja v EU Predstavnik MKGP je predstavil ukrepe PRP. Razpravljalo se je o možnih poenostavitvah za prejemnike pomoči in izboljšanju kakovosti podatkov o katastru ter možnosti vključevanja območij NATURA 2000 v ukrepe PRP po preteku LIFE projekta.
MOPE	14.10.2003	Kmetijsko okoljski ukrepi Skladno s sestankom z dne 07.10.2003, je MOPE podalo pisno mnenje v zvezi z ukrepom ohranjanje habitatov ogroženih vrst ptic. Mnenje se je upoštevalo in pripombe so bile vključene v PRP.
Kmetijska svetovalna služba (KSS)	22.10.2003	Predstavitev in razprava o PRP KSS so bili predstavljeni ukrepi PRP, razpravljalo pa se je tudi o njihovi tehnični izvedbi. Vprašanja so se nanašala predvsem na zgodnje upokojevanje in podporo izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, ker se ukrep OMD in K-O ukrepi že izvajajo. Sklenjeno je bilo, da bodo ukrepi PRP kmetijskim svetovalcem podrobno predstavljeni v najkrajšem možnem času.
Lokalne skupnosti, NVO, strokovnjaki iz različnih institucij	23.10.2003	Predstavitev in razprava o PRP Ukrepi PRP so bili predstavljeni županjam in županom, drugim predstavnikom lokalnih skupnosti, NVO in strokovnjakom iz različnih institucij, ki se ukvarjajo s kmetijsko in okoljsko problematiko. Razprava je bila usmerjena v: (1) sodelovanje med vsemi zainteresiranimi organizacijami, pri pripravi PRP, (2) vključevanje regionalnih vsebin v PRP, (3) možnosti nadaljnega sodelovanja, (4) tehnična vprašanja glede izvajanja ukrepov PRP. Sklenjeno je bilo: (1) nadaljnje sodelovanje je neizbežno in nujno potrebno, (2) udeleženci bodo posredovali pisne pripombe in predloge, (3) na pobudo oz. zahtevo bodo predstavniki MKGP obiskali posamezne občine in druge organizacije z namenom podrobnejše predstavitve PRP.
Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve	06.11.2003	Zgodnje upokojevanje Razpravljalo se je o pogojih za ukrep zgodnje upokojevanje in zadevah, ki se nanašajo na nacionalni sistem upokojevanja. Sklenjeno je bilo, da morata biti nacionalni sistem upokojevanja in ukrep zgodnje upokojevanje usklajena. Pripomba bo upoštevana.
Kmetijska svetovalna služba	21.11.2003	PRP Ukrepi PRP so bili predstavljeni na tradicionalnem posvetu kmetijskih svetovalcev. Postavljena so bila številna vprašanja, predvsem v zvezi z novimi ukrepi, t.j. zgodnje upokojevanje in podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih. Dogovorjeno je bilo, da bo vprašanja možno postavljati tudi preko internetnega foruma.
Fakulteta za kmetijstvo, Maribor, MOPE	26.11.2003	Kalkulacije za kmetijsko okoljske ukrepe MOPE je podalo pripombe na izračune za kmetijsko okoljske ukrepe, predvsem glede izračuna pri ukrepu, ki se nanaša na ekološko pomembna območja. Predlog je bil, da je v izračunu potrebno upoštevati še dodatne vhodne podatke. MKGP bo ponovno preučilo modelni izračun in upoštevalo pripombe MOPE v največji možni meri.
Kmetijska svetovalna služba – strokovnjaki za živinorejo in rastlinsko proizvodnjo	26.11.2003	Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih Razpravljalo se je o ukrepu podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih, glede na informacije, ki so jih predstavniki MKGP pridobili na tehničnem sestanku v Bruslju dne 20.11.2003.

Institucija	Datum	Tema
Kmetijska svetovalna služba (KSS), NVO	02.12.2003	Zgodnje upokojevanje Postavljena so bila vprašanja glede ukrepa zgodnje upokojevanje, predvsem glede pogojev upravičenosti, trajanja podpore in odnosa med prevzemnikom in prenosnikom. Dane so bile pripombe glede prenosa rente na dediče v primeru smrti prenosnika, kakor tudi povezave med ukrepom zgodnje upokojevanje in nacionalno shemo upokojevanja. Zaključek je bil, da bodo pripombe upoštevane v okviru veljavnih predpisov.
MOPE	11.12.2003	Kalkulacije za kmetijsko okoljske ukrepe Skladno s sestankom z dne 26.11.2003 so bili predstavljeni izračuni za kmetijsko okoljske ukrepe. MOPE se je s predlaganimi izračuni strinjalo. Bistvenih pripomb ni bilo podanih, pripombe MOPE pa so bile vključene v PRP.
Biotehniška fakulteta – Oddelek za agronomijo	22.12.2003	Zgodnje upokojevanje Postavljena so bila vprašanja v zvezi z ukrepom zgodnje upokojevanje, predvsem glede pogojev upravičenosti, trajanja podpore in odnosa med prevzemnikom in prenosnikom. Zaključek je bil, da je ukrep zgodnje upokojevanje v skladu s prioriteta PRP.
MOPE	22.12.2003	Osnutek PRP MOPE je osnutek PRP pregledalo z vidika treh funkcij, ki jih ima kmetijstvo: proizvodne, socialne in okoljske. MOPE je pozdravilo usmerjanje večjega deleža sredstev v okoljske ukrepe kot je bilo to v preteklih letih in je sprejelo osnutek ter predlagalo MKGP, da nadaljuje s postopkom za sprejem PRP.

14. RAVNOTEŽJE MED RAZLIČNIMI UKREPI PODPOR

Namen in usmerjenost ukrepov slovenskega PRP za obdobje 2004-2006 sta usklajena s cilji nacionalne kmetijske politike, kmetijsko okoljskimi cilji ter okoljskimi, ekonomskimi in socialnimi vidiki SKP. V PRP ukrepi niso proizvodno naravnani, kar pomeni, da kmet ne dobi plačila za obseg določene proizvodnje. Subvencije, ki jih prejmejo kmetje so izravnalna plačila za OMD, kmetijsko okoljska plačila, plačila na površino za zgodnje upokojevanje ali pavšalna podpora za izvajanje EU standardov na kmetijskih gospodarstvih (podpora za standardne stroške ali standardne investicijske stroške).

V prvem programskem obdobju je posebna pozornost namenjena prednostnim nalogam države, ki so vključene v skupno kmetijsko politiko. Prav te prednostne naloge pa so usmerjene v uveljavljanje okolju prijaznega in sonaravnega kmetijstva. Predlagani ukrepi PRP iz drugega stebra so medsebojno uravnoteženi, z glavnim poudarkom na ukrepu OMD in kmetijsko okoljskih ukrepih, kar je v skladu s prvo prednostno nalogo PRP.

Shema OMD se izvaja na območjih, kjer je kmetijska dejavnost ovirana zaradi neugodnih naravnih pogojev – strmi travniki, krajša vegetacijska doba, neugodni vremenski pogoji, slaba kakovost tal ali neuravnotežena oskrba z vodo. S tem ukrepom naj bi se kompenzirala javna funkcija kmetijstva, ki jo ni mogoče plačati preko ukrepov tržnih redov.

Shema OMD, ki je usklajena z evropsko zakonodajo, se izvaja od leta 2003 in za naslednja leta so OMD območja ter potencialni upravičenci že določeni. Na osnovi izračunov strokovnjakov s Kmetijskega inštituta Slovenije bodo izravnalna plačila dosegla ciljno raven podpore v letu 2006. Vsako leto se na podlagi stopnje neugodnih razmer na kmetijskih zemljiščih kmetijskega gospodarstva nameni okoli 40% sredstev PRP za izravnalna plačila kmetom, ki so znotraj OMD. Ukrep je med kmeti dobro poznan in sprejet, prav tako pa ima AKTRP že dovolj izkušenj z izplačevanjem tovrstnih plačil, tako da se v naslednjem programskem obdobju glede izvajanja sheme OMD ne pričakuje večjih problemov. V letu 2003 je bilo za izravnalna plačila že 50.000 upravičencev. Podpora za OMD pa se na istih površinah lahko kombinira z direktnimi plačili, kmetijsko okoljskimi plačili, z zgodnjim upokojevanjem in s podporo za izvajanje EU standardov na kmetijskih gospodarstvih.

Druga največja shema v okviru PRP so kmetijsko okoljska plačila z 21 ukrepi. Kmetijsko okoljski ukrepi so obvezen del PRP, ki se bodo tudi v prihodnje pozitivno odražali v okolju prijaznem in sonaravnem kmetovanju, ohranjanju značilne krajine, območij visoke naravne vrednosti in biotske raznovrstnosti, prav tako kot dosedanj program, ki se je v celoti financiral iz proračuna RS.

Zaradi osnovnih kmetijsko okoljskih zahtev in dodatnih pogojev za posamezne ukrepe, je za kmeta ta shema zagotovo najzahtevnejša. Z administrativnega vidika je shema kmetijsko okoljskih plačil bolj zapletena kot večina ostalih ukrepov. Zato so se kmetijsko okoljski ukrepi uvajali postopoma – vsako leto se je število ukrepov povečalo. Na celotnem območju RS se horizontalno izvajata dve skupini kmetijsko okoljskih ukrepov, in sicer: (1) I. skupina ukrepov, katere cilj je zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje z omejeno in nadzorovano uporabo fitofarmaceutskih sredstev in gnojil (zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu, ohranjanje kolobarja, ozelenitev njivskih površin, integrirano poljedelstvo, integrirano sadjarstvo, integrirano vinogradništvo, integrirano vrtnarstvo, ekološko kmetovanje), (2) ukrepi II. skupine, ki so namenjeni ohranjanju značilne krajine in dragocenih kmetijskih okolij, ki so v Sloveniji povezana s tradicionalnim in sonaravnim kmetovanjem (planinska paša, košnja strmih travnikov, košnja grbinastih travnikov, travniški sadovnjaki, reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali, pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin, sonaravna reja domačih živali, ohranjanje ekstenzivnega travinja). Tretja skupina ukrepov pa se nanaša na specifične ekosisteme z ogroženo izredno biotsko raznovrstnostjo in vire podtalnice (ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih, reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri, ohranjanje posebnih traviščnih habitatov, pokritost tal na vodo varstvenem območju, zatavljanje in zelena praha). Glavni namen te skupine ukrepov je kmetom nuditi dodatno finančno spodbudo za

vzpostavitev in ohranjanje sonaravnih načinov kmetovanja v območjih s posebnim režimom. Kmetje, ki uveljavljajo ukrepe iz tretje skupine, lahko te kmetijsko okoljske ukrepe kombinirajo z ukrepi iz prve in druge skupine. Prav tako so upravičeni in lahko uveljavljajo direktna plačila, izravnalna plačila za OMD, zgodnje upokojevanje in podporo za izvajanje EU standardov na kmetijskih gospodarstvih.

Shemi, ki se izvaja horizontalno na območju celotne države, se namenja približno 30% vseh sredstev PRP.

V letu 2004 bo Slovenija začela izvajati tudi dva nova ukrepa iz druge prednostne naloge PRP: (1) zgodnje upokojevanje in (2) podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih. Ta dva ukrepa se bosta prav tako izvajala na območju celotne države. S shemo zgodnjega upokojevanja se bo spodbujal ekonomski in socialni trajnostni razvoj, naravnani na strukturne spremembe v kmetijstvu in na podeželju. Ukrepi podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih spodbujajo kmetje k uvajanju oz. izvajanju ekoloških in drugih standardov na kmetijah. V prvem obdobju izvajanja je od skupnega zneska PRP tema dvema ukrepoma namenjenih skoraj 16% vseh sredstev, ukrepu tehnična pomoč pa sta namenjena 2% skupnih sredstev.

Horizontalni pristop PRP je ena izmed prednosti programa, ki vsakemu kmetu v Sloveniji omogoča, da izbere optimalno kombinacijo ukrepov za svoje kmetijsko gospodarstvo. S tako strategijo država spodbuja veliko število kmetov, da ostanejo na kmetijah in še naprej živijo na podeželju. Poleg ohranjanja podeželskih območij, so glavni cilji, ki bodo doseženi s temi ukrepi še: relativno stabilna pridelava hrane, sonaravno gospodarjenje z naravnimi viri, ohranjanje biotske raznovrstnosti in socialna stabilnost.

Skladno s Pristopno pogodbo in Uredbo Komisije (ES) št. 447/2004, bo Slovenija iz naslova odobrenih pravic ES za PRP črpala morebitna manjkajoča sredstva za pokrivanje prevzetih obveznosti v breme ES, za sofinanciranje projektov, odobrenih v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1268/1999 in Programom SAPARD. Predlagane okvirne vrednosti za sofinanciranje projektov iz programa SAPARD so vključene v PRP za leto 2005 in 2006 v višini 1,5 mio € sredstev ES.

Republika Slovenija se je v skladu s Pristopno pogodbo, ki se nanaša na dopolnitve Uredbe 1257/99, odločila, da dodeli do 20% sredstev iz PRP kmetom, ki so upravičeni do doplačil k nacionalnim direktnim plačilom ali pomočem. Del sredstev PRP se bo uporabil kot del doplačil k nacionalnim direktnim plačilom ali pomočem za podporo shem, ki so vključene v Prilogo Uredbe Sveta (ES) št. 1782/2003¹.

15. ZDRUŽLJIVOST IN SKLADNOST

A. Glavne značilnosti

- Združljivost in skladnost

Slovenski PRP je skladen z državno politiko Republike Slovenije do podeželskih območij. Osnovni cilj programa je podpreti dosledno izvajanje razvojne politike na podeželju ter povezovanje različnih sektorjev, tako da se bo trajno povečala kakovost življenja in dela ljudi v podeželskih območjih ob hkratnem dolgoročnem in uravnoteženem izboljšanju vseh treh komponent razvoja: (1) ekonomske, (2) socialne in (3) okoljske. Obenem se posebna pozornost posveča uravnoteženemu regionalnemu razvoju ob upoštevanju socialnih in okoljskih vidikov. PRP bo prispeval tudi k zmanjšanju regionalnih razlik med urbaniimi središči ter podeželskimi območji.

Ukrepi, ki so bili izbrani v okviru Uredbe 1257/99 in izvajanje PRP podeželja so skladni in združljivi s politiko EU. Program zagotavlja enake možnosti za vse in ne izključuje nobenih kategorij kmetij.

PRP se navezuje tudi na druge sektorje – poseben poudarek je dan povezavam z regionalno in okoljsko politiko.

Ukrepi regionalne politike (EPD)

PRP dopolnjuje slovenski EPD, posebej podpira izvajanje prednostne naloge št. 3: Prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva. Ta prednostna naloga predvideva izvajanje ukrepov kot so: izboljšanje predelave in prodaje kmetijskih pridelkov in izdelkov, naložbe v kmetijsko gospodarstvo, diverzifikacija, trženje itd. Ukrepi zgodnje upokojevanje bo imel pozitiven vpliv predvsem na izboljšanje starostne strukture na kmetijah. Ukrepi, ki se nanašajo na OMD pa bo zagotavljali boljšo ekonomsko osnovo za razvoj in s tem prispevali pri odločitvah za investicije, kar bo povečalo tudi konkurenčnost kmetijstva, zagotovilo poseljenost ter kmetijsko rabo zemljišč v teh območjih.

Okoljska politika

Ukrepi PRP so skladni s cilji, ki so opredeljeni v NPVO, Strategiji ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji, Nitratni direktivi (91/676/ES) (posebno še v Operativnem programu za varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijske proizvodnje za Slovenijo 2004-2008) ter programu NATURE 2000 (Direktiva o habitatih – 92/43/ES in Direktiva o pticah – 79/409/ES). Tako bodo imeli kmetijsko okoljski ukrepi, ukrep OMD ter ukrep podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih zagotovo naslednje pozitivne učinke na okolje:

- ohranjanje mozaične kulturne krajine in specifičnih sekundarnih tipov habitatov, ki so pomembni za ohranjanje biotske raznovrstnosti – poleg ukrepa OMD tudi naslednji kmetijsko okoljski ukrepi: planinska paša, košnja strmih travnikov, košnja grbinastih travnikov, travniški sadovnjaki, sonaravna reja domačih živali,
- ohranjanje genetskih resursov: kmetijsko okoljski ukrepi, kot so reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali, pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin,

¹ UL L št. 270, 21.10.2003, str. 1

- varovanje podtalnice in izvajanje Nitratne direktive: preko ukrepa podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih ter poleg tega tudi preko kmetijsko okoljskih ukrepov, kot so ohranjanje kolobarja, ozelenitev njivskih površin, integrirano poljedelstvo, integrirano sadjarstvo, integrirano vinogradništvo, integrirano vrtnarstvo, ekološko kmetovanje, pokritost tal na vodo varstvenem območju, zatavljanje in zelena praha,
- varovanje in ohranjanje ekološko pomembnih območij (zavarovana območja in območja NATURA 2000): kmetijsko okoljski ukrepi podpirajo ta območja z ukrepi ohranjanja obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih, reja domačih živali v osrednjem območju velikih zveri ter ohranjanje posebnih travniških habitatov,
- trajnostna raba v skladu s Strategijo ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji je zagotovljena preko izvajanja načel dobre kmetijske prakse.

B. Druge informacije

- Koordinacija med vladnimi in nevladnimi organizacijami

Program je bil pripravljen v tesnem sodelovanju različnih sektorjev na MKGP posebno še sodelovanja med sektorjem za sonaravno kmetijstvo, ki je pripravljalo program ter sektorjem za razvoj podeželja, ki je odgovorno za strukturne ukrepe, ki so del EPD, kakor tudi s sektorjem za EU zadeve ter AKTRP. V času priprave so potekali številni sestanki in diskusije, ki so bili pripravljeni v sodelovanju z MOPE, Ministrstvom za delo, družine in socialne zadeve, Ministrstvom za finance ter drugimi javnimi institucijami kot Triglavski narodni park, pa tudi NVO (npr. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, DOPPS, predstavniške organizacije kmetov in društva). Program je bil predstavljen in o njem se je razpravljalo tudi na Svetu za kmetijstvo in podeželje, ki bo tudi poskrbel za združljivost ukrepov iz Uredbe 1257/99 ter nacionalnih instrumentov v okviru pristojnosti Sveta.

Ta program se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 303-04/2003-3

Ljubljana, dne 14. oktobra 2004.

EVA 2002-2311-0219

Vlada Republike Slovenije

mag. Anton Rop l. r.
Predsednik

PRILOGE K PROGRAMU RAZVOJA PODEŽELJA ZA REPUBLIKO SLOVENIJO 2004–2006**Priloga 1:****PRERAČUN IZ GLAV VELIKE ŽIVINE (GVŽ) V KOLIČINE DUŠIKA**

Preglednica 1: Teža domačih živali in število GVŽ na posamezno žival

Vrsta domače živali	GVŽ/žival	Povprečna teža (kg)
Krave, telice, 500 kg žive teže	1,0	500
Goveji pitanci in voli	1,0	500
Biki	1,40	700
Teleta, pitanci	0,30	200
Mlado govedo, 1-2 leti	0,60	350
Teleta	0,15	75
Konji	1,20	600
Žrebeta	0,50	250
Ovce in koze	0,15	50
Plemenske svinje	0,34	170
Plemenski merjasci	0,30	170
Pujski	0,07	3,5
Perutnina	0,005	2,5

Preglednica 2: Količina dušika v živinskih gnojilih, ki se pridobi na leto glede na vrsto domačih živali, preračunano na GVŽ

Vrsta domače živali	Dušik (kg/leto)
Govedo	70
Prašiči	85
Perutnina	75

Priloga 2:**OBOČJA NATURA 2000**

Seznam SPA in pSCI območij, ki jih je sprejela Vlada Republike Slovenije dne 29. aprila 2004, vključuje:

- Območja SPA

ŠIFRA	IME	POVRŠINA (ha)
SI5000026	POSAVSKO HRIBOVJE	2.673,403
SI5000009	GORIČKO	36.598,961
SI5000015	CERKNIŠKO JEZERO	3.357,448
SI5000018	SEČOVELJSKE SOLINE	968,091
SI5000001	JELOVICA	9.800,450
SI5000005	DRAVINJSKA DOLINA	1.960,652
SI5000007	BANJŠICE	3.225,642
SI5000016	PLANINSKO POLJE	1.042,338
SI5000020	KOBARIŠKI STOL – PLANJA	1.541,408
SI5000022	KOZJANSKO – DOBRAVA – JOVSI	10.874,276
SI5000004	SLOVENSKE GORICE	4.943,067
SI5000019	JULIJSKE ALPE – TRIGLAV	84.550,175
SI5000025	TRNOVSKI GOZD	11.529,254
SI5000011	DRAVA	9.006,933
SI5000024	KAMNIŠKO – SAVINJSKE ALPE IN VZHODNE KARAVANKE	23.282,548
SI5000017	NANOŠČICA – POREČJE	1.940,657
SI5000010	MURA	11.298,077
SI5000008	ŠKOCJANSKI ZATOK	115,369
SI5000002	SNEŽNIK – PIVKA	48.522,199

ŠIFRA	IME	POVRŠINA (ha)
SI5000014	LJUBLJANSKO BARJE	11.409,352
SI5000012	KRAKOVSKI GOZD – ŠENTJERNEJSKO POLJE	6.216,176
SI5000021	TRNOVSKI GOZD IN NANOS – JUŽNI ROB	10.370,369
SI5000006	POHORJE	17.241,746
SI5000013	KOČEVSKO – KOLPA	97.854,836
SI5000003	REKA – DOLINA	1.650,239
SI5000023	KRAS	49.845,187
SKUPAJ		461.818,853

• Območja pSCI

ŠIFRA	IME	POVRŠINA (ha)
SI3000273	ORLICA	3.772,776
SI3000001	CVELBAR – SKALOVJE	4,543
SI3000002	OBISTOVE SKALE	12,990
SI3000005	MATEČA VODA IN BISTRICA	193,241
SI3000006	JEŽEVEC	213,614
SI3000007	POTOČNIKOV POTOK	409,590
SI3000008	DOLGI POTOK NA RUDNICI	174,011
SI3000010	KORITNO IZVIR – IZLIV V SAVO DOLINKO	2,648
SI3000011	ZADNJE STRUGE PRI SUHADOLAH	51,911
SI3000012	KREMŽARJEV POTOK IZVIR – IZLIV V BARBARO	3,132
SI3000013	VRZDENEČ	132,725
SI3000014	BUTAJNOVA	257,695
SI3000015	MEDVEDJE BRDO	188,995
SI3000016	ZAPLANA	216,278
SI3000018	JEREKA	71,140
SI3000019	NEMŠKI ROVT	124,078
SI3000021	PODREBER – DVOR	291,904
SI3000022	BRIŠE	97,071
SI3000023	OTALEŽ – LAZEC	518,942
SI3000024	AVČE	24,923
SI3000025	KOČNO OB LOŽNICI	114,535
SI3000027	LIPOVŠČEK	3,461
SI3000028	SUHADOLNICA SUHI DOL – SOTOČJE Z MARTIŽEVIM GRABNOM	5,779
SI3000029	MRZLICA	93,745
SI3000030	ŽERJAV – DOLINA SMRTI	79,026
SI3000031	POD BUČNICO – MELIŠČA	4,066
SI3000032	PRI MODREJU – MELIŠČA	11,041
SI3000033	POD MIJO – MELIŠČA	28,864
SI3000034	BANJŠČICE – TRAVIŠČA	1.174,892
SI3000037	PREGARA – TRAVIŠČA	250,347
SI3000038	SMREKOVŠKO POGORJE	86,974
SI3000042	JEZERC PRI LOGATCU	0,325
SI3000044	BOHINJSKA BELA – MELIŠČA	72,086
SI3000045	BOHINJSKA BELA – SKALOVJE	3,626
SI3000046	BELA KRAJINA	537,966
SI3000047	KORITNO	4,883
SI3000048	DOBLIČICA	382,258
SI3000049	TEMENICA	156,030
SI3000050	TOPLICA	8,458
SI3000052	KOTARJEVA PREPADNA	38,417
SI3000053	IZVIRI SUŠICE	37,533
SI3000055	STOBE – BREG	101,800
SI3000058	ŠUMBERK	435,320
SI3000061	SLOVENSKE KONJICE	43,328
SI3000062	GRADAC	1.491,028
SI3000063	METLIKA	686,867
SI3000064	BEZGOVKA	40,652
SI3000065	GORSKA GRAPA	3,053
SI3000066	HUDA GRAPA	1,748
SI3000068	VOGLAJNA PREGRADA TRATNA – IZLIV V SAVINJO	59,865

ŠIFRA	IME	POVRŠINA (ha)
SI3000069	STANETINSKI POTOK IN KUPETINSKI POTOK	19,937
SI3000070	PIKRNICA – SELČNICA	24,529
SI3000071	ČERMENICA S PRITOKOM	23,870
SI3000072	PETRIŠINA JAMA	134,146
SI3000073	GORNJI KAL	18,661
SI3000076	LJUBIČNA – ZGORNJE POLJČANE	0,159
SI3000077	KENDOVE ROBE	69,038
SI3000078	JELENK	61,219
SI3000081	JAMA V GLOBINAH	13,716
SI3000082	UKOVNIK	48,482
SI3000083	OCVIRKOVA JAMA	29,516
SI3000084	JAMA POD LEŠETNICO	47,714
SI3000085	BOŠTANJ	6,325
SI3000086	GABRJE – BRUSNICE	10,215
SI3000087	ZELENCI	54,550
SI3000088	BOLETINA – VELIKONOČNICA	1,790
SI3000089	PRAGERSKO – MARSILJKA	66,735
SI3000090	PESJAKOV BUDEN	62,979
SI3000094	BIDOVČEVA JAMA	155,667
SI3000095	TINETOVA JAMA	5,863
SI3000097	COVŠKA PREPADNA	27,285
SI3000098	MESARSKA LOPA	21,337
SI3000099	IHAN	184,003
SI3000100	GOZD KRANJ – ŠKOFJA LOKA	1.951,069
SI3000101	GOZD OLŠEVEK – ADERGAS	832,632
SI3000102	LEDINA NA JELOVICI	23,202
SI3000103	BLATO NA JELOVICI	29,403
SI3000105	KROPA	34,765
SI3000107	BREZNICA	53,335
SI3000108	RADUHA	1.622,504
SI3000109	SAVINJA PRI ŽALCU	51,261
SI3000110	RATITOVEC	2.469,147
SI3000111	SAVINJA PRI ŠENTJANŽU	141,637
SI3000112	VELOVLEK	54,995
SI3000113	PODVINCI	216,753
SI3000114	DOBJE (CEROVEC)	12,256
SI3000115	DRAVINJA PRI ZBELOVEM	42,139
SI3000116	LOŽNICA	64,874
SI3000117	HALOZE – VINORODNE	6.299,009
SI3000118	BOČ – HALOZE – DONAČKA GORA	10.818,118
SI3000119	POREZEN	847,472
SI3000121	ČEMŠENIŠKA PLANINA	316,357
SI3000122	TOŠČ	331,390
SI3000123	DIVJA JAMA NAD PLAVMI	47,080
SI3000124	KRASNICA	76,684
SI3000125	POTOK KOŽBANJŠČEK	31,470
SI3000126	NANOŠČICA	668,745
SI3000127	MALI VRH NAD GRAHOVIM OB BAČI	6,053
SI3000128	ZNOJILE	10,191
SI3000129	RINŽA	235,109
SI3000130	KOZJA LUKNJA	12,103
SI3000131	SKEDNEVNICA	105,124
SI3000132	PECA	385,328
SI3000133	RADOVNA MOST V SR, RADOVNI – JEZ HE VINTGAR	46,287
SI3000134	AJDOVSKA PEČ	47,138
SI3000135	RAJA PEČ	13,653
SI3000136	VOTLA PEČ	12,508
SI3000137	HUDA LUKNJA PRI RADLJAH	14,595
SI3000138	PUTIŠKOVA POLŠNA	40,139
SI3000139	STRŽENE LUŽE	45,486
SI3000140	ŠENTANELSKA REKA (MEŽICA)	100,280
SI3000142	PAVLOVSKI POTOK (LIBANJA)	97,066

ŠIFRA	IME	POVRŠINA (ha)
SI3000143	ČATEŽ	75,060
SI3000144	JURŠINCI	175,482
SI3000145	ZASIP	96,442
SI3000146	VELENIK	268,084
SI3000147	BORECI	426,304
SI3000149	OBREŽ	757,070
SI3000150	SREDIŠČE OB DRAVI – HRAŠČICA	161,414
SI3000151	KOZJE STENE PRI SLIVNICI	19,646
SI3000152	VODENA JAMA	71,921
SI3000153	VRHEK	0,935
SI3000154	BLAD – PODHOM	4,626
SI3000155	SORA ŠKOFJA LOKA – JEZ GORIČANE	170,561
SI3000157	BOBNOVA JAMA	33,184
SI3000158	BABJA LUKNJA	32,992
SI3000160	ŠKOCJAN	118,798
SI3000161	STUDENEC IZVIR – IZLIV V KANOMLJICO	2,237
SI3000162	BREG PRI MALI LOKI	4,538
SI3000164	REBER – BOROVJA	71,057
SI3000165	MEDIJA – BOROVJA	85,870
SI3000166	RAZBOR	1.467,236
SI3000167	NADIŽA S PRITOKI	135,340
SI3000168	ČRNA DOLINA PRI GROSUPLJU	10,707
SI3000169	POVIRJE VZHODNO OD BODEŠČ	4,385
SI3000170	KRŠKA JAMA	436,391
SI3000173	BLOŠČICA	784,711
SI3000174	MRZLA JAMA PRI PRESTRANKU	64,818
SI3000175	KOLPA	850,069
SI3000176	BISTRIŠKI JAREK	29,406
SI3000177	POLSKAVA	33,560
SI3000179	VELIKO BUKOVJE	1.300,732
SI3000180	RODINE	103,171
SI3000182	VELKA S SLIVNIŠKIM POTOKOM IN LAHINSKI POTOK	21,657
SI3000183	POLŠNIK	92,031
SI3000184	ZGORNJA JABLANICA	79,835
SI3000185	KOPRIVNICA	390,353
SI3000186	SLUGOVA JAMA	10,657
SI3000187	PETANJSKA JAMA	79,704
SI3000189	ŽEJNA DOLINA	54,710
SI3000192	RADULJA	1.228,954
SI3000195	DOLE PRI LITJI	74,296
SI3000197	SLAVINSKI RAVNIK	1.191,252
SI3000198	LIJAK	36,829
SI3000199	DOLENJA VAS PRI RIBNICI	12,538
SI3000201	NAKELSKA SAVA	116,617
SI3000202	VIR PRI STIČNI	4,693
SI3000203	KOMPOLJSKA JAMA – POTISKAVEC	157,185
SI3000204	GLOBOČEC	105,902
SI3000205	KANDRŠE	1.328,771
SI3000207	PODPEŠKA JAMA	86,009
SI3000208	ŠIMENKOVA JAMA	43,990
SI3000209	JAMA POD SMOGODNICO	40,808
SI3000210	ČASTITILJIVA LUKNJA	52,491
SI3000211	JAMA NA PUCOVEM KUCLU	46,577
SI3000214	LIČENCA PRI POLJČANAH	2.721,124
SI3000216	BARBARSKI POTOK S PRITOKI	19,324
SI3000217	DRAVINJA PRI POLJČANAH	480,451
SI3000219	GRAD BRDO – PREDDVOR	579,783
SI3000222	ZABIČE	806,230
SI3000225	DOLINA BRANICE	6.271,620
SI3000229	VRHE NAD RAŠO	568,758
SI3000236	KOBARIŠKO BLATO	58,757
SI3000238	STRUNJANSKE SOLINE S STJUŽO	35,316

ŠIFRA	IME	POVRŠINA (ha)
SI3000239	KANAL SV. JERNEJA	11,638
SI3000240	SEČOVELJSKE SOLINE IN ESTUARIJ DRAGONJE	415,813
SI3000241	ANKARAN – SV. NIKOLAJ	7,223
SI3000245	MED STRUNJANOM IN PACUGOM – KLIF	1,829
SI3000246	MED PACUGOM IN FIESO – KLIF	2,295
SI3000247	PIRANSKI KLIF	3,480
SI3000258	SUŠAČKI, SMRDEJSKI IN FABSKE POTOK	30,917
SI3000259	BOHINJSKA BISTRICA	650,142
SI3000260	BLEGOŠ	1.571,944
SI3000261	MENINA	4.165,303
SI3000266	KAMENŠKI POTOK	127,397
SI3000267	GORJANCI – RADOHA	11.607,285
SI3000268	DOBRAVA – JOVSI	2.902,407
SI3000272	ŽERJAVINSKI POTOK	45,577
SI3000159	VINTARJEVEC	130,825
SI3000213	VOLČEKE	106,254
SI3000228	GRABONOŠ	124,229
SI3000277	PODBRDO – SKALOVJE	2,243
SI3000278	POKLJUŠKA BARJA	871,697
SI3000279	KOPITNIK	303,093
SI3000280	VELIKO KOZJE	652,601
SI3000281	VRHE – POVIRNO BARJE	6,296
SI3000282	GRAČNICA – SPODNJA	5,040
SI3000283	GRAČNICA – ZGORNJA	14,140
SI3000148	DOBRAVA	102,444
SI3000252	ŠKOCJANSKI ZATOK	113,826
SI3000194	RADGONSKO – KAPELSKE GORICE	1.090,326
SI3000256	KRIMSKO HRIBOVJE – MENIŠIJA	20.107,188
SI3000243	DEBELI RTIČ – KLIF	2,044
SI3000251	ŽUSTERNA – RASTIŠČE POZEJDONKE	6,885
SI3000067	SAVINJA – LETUŠ	225,005
SI3000262	SAVA – MEDVODE – KRESNICE	382,990
SI3000235	OLŠEVA – BOROVJA	128,916
SI3000057	VRHTREBNJE – SV. ANA	690,630
SI3000220	DRAVA	3.622,710
SI3000212	SLOVENSKA ISTRA	5.138,449
SI3000227	KRKA	1.339,132
SI3000275	RAŠICA	2.212,323
SI3000120	ŠMARNJA GORA	1.680,962
SI3000284	DACARJEVO BREZNO – ŽIGANJA VAS	108,997
SI3000233	MATARSKO PODOLJE	2.311,106
SI3000026	RIBNIŠKA DOLINA	431,442
SI3000230	IDRIJCA S PRITOKI	258,299
SI3000141	DUPLICA	9,165
SI3000249	MED IZOLO IN STRUNJANOM – KLIF	18,982
SI3000093	IHANSKA JAMA	14,925
SI3000091	BOŠTONOVA JAMA	3,829
SI3000223	REKA	273,120
SI3000226	DOLINA VIPAVE	1.464,420
SI3000254	SOČA Z VOLARJO	1.399,456
SI3000196	BREGINJSKI STOL	1.574,498
SI3000188	AJDOVSKA PLANOTA	2.411,052
SI3000059	MIRNA	516,950
SI3000056	VEJAR	226,011
SI3000171	RADENSKO POLJE – VIRŠNICA	499,795
SI3000156	ŽUPANOVA JAMA	3,159
SI3000009	LUČKA JAMA	42,871
SI3000274	BOHOR	6.792,622
SI3000224	HUDA LUKNJA	3.014,799
SI3000079	PREVOJE	313,400
SI3000285	KARAVANKE	23.066,029
SI3000043	STAHOVICA – MELIŠČA	7,369

ŠIFRA	IME	POVRŠINA (ha)
SI3000264	KAMNIŠKO – SAVINJSKE ALPE	14.519,390
SI3000232	NOTRANJSKI TRIKOTNIK	15.201,701
SI3000215	MURA	8.244,131
SI3000075	LAHINJA	824,177
SI3000234	VRBINA	144,942
SI3000257	RAČKI RIBNIKI – POŽEG	506,225
SI3000221	GORIČKO	44.823,002
SI3000231	JAVORNIKI – SNEŽNIK	43.821,470
SI3000181	KUM	5.852,004
SI3000017	LIGOJNA	139,730
SI3000271	LJUBLJANSKO BARJE	12.666,086
SI3000172	ZGORNJA DRAVA S PRITOKI	5.949,097
SI3000054	AJDOVSKA JAMA – BRESTANICA	298,126
SI3000074	KOSTANJEVIŠKA JAMA	228,714
SI3000191	AJDOVSKA JAMA	1.705,993
SI3000051	KRAKOVSKI GOZD	3.412,429
SI3000020	CERKNO – ZAKRIŽ	567,765
SI3000253	JULIJSKE ALPE	74.158,910
SI3000206	MARIJINO BREZNO	1.247,575
SI3000255	TRNOVSKI GOZD – NANOS	52.636,488
SI3000270	POHORJE	26.826,288
SI3000263	KOČEVSKO	106.341,567
SI3000276	KRAS	47.485,704
SI3000237	POLJANSKA SORA LOG – ŠKOFJA LOKA	157,717
SKUPAJ		551.581,775

Priloga 3:**PREDHODNA OCENA UČINKOV PROGRAMA RAZVOJA PODEŽELJA 2004-2006¹****Uvod**

Uredba sveta št. 1260/1999 (40. člen) določa, da morajo imeti programi, ki prejemajo pomoč strukturnega sklada izvedeno tudi predhodno oceno učinkov.

Predhodna ocena je bila izvedena oktobra 2003 in sicer na podlagi osnutka PRP 2004-2006, ki ga je 10. oktobra 2003 pripravilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

PRP se je pripravljala od leta 2001. V tem času se je tudi precej spremenil. Originalno je vključeval tudi ukrepe v skladu s 33. členom Uredbe sveta št. 1257/1999, vendar je bil zaradi uvrstitve celotnega območja Slovenije v regije Cilja 1, spremenjen. Ti ukrepi so namreč postali del Enotnega programskega dokumenta, ki ga je pripravilo Ministrstvo za gospodarstvo. Tudi zaradi tega mora biti PRP usklajen z ukrepi, ki so vključeni v kmetijski del Enotnega programskega dokumenta.

Predhodna ocena je usklajena z Navodili za vrednotenje programov razvoja podeželja 2000-2006, podprtimi s strani Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (EKUJS), ki jih je izdal Generalni direktorat za kmetijstvo leta 1999.

Cilj predhodnega vrednotenja je pomoč pri pripravljanju PRP in pospeševanje njegovega izvajanja, predvsem z razčiščevanjem ciljev ter njihovega pomena za zadovoljevanje potreb in zagotavljanjem usklajenosti predlagane strategije in izbranih ciljev z obstoječo situacijo v ciljnih regijah oziroma sektorjih.

Z namenom razjasnitve določenih vprašanj v zvezi s pripravo PRP, ter zato, da bi zbrali različna mnenja v zvezi z doslednostjo PRP, izbiro in predvidenimi cilji ukrepov, so bila izvedena posvetovanja z naslednjimi strokovnjaki:

- pripravljala skupino na MKGP (Marta Hrustel-Majcen, Jana Paulin, Silvester Kranjec),
- Mladenom Bergincem, državnim sekretarjem za naravo na Ministrstvu za okolje, prostor in energijo,
- Marijo Markeš, Triglavski narodni park, ki je tudi sodelovala pri pripravi PRP,
- Stojanom Ščuko, direktorjem kmetijsko svetovalne službe za Primorsko (zahodna in jugozahodna Slovenija).

Analiza neskladnosti, vrzeli in možnosti trenutnega stanja v Sloveniji

V opisu trenutnega stanja v Sloveniji (poglavje 5) so opisane tipične karakteristike naslednjih področij: geografske lastnosti, socio-ekonomsko stanje, stanje okolja in kmetijstva. V istem poglavju so opisani tudi dosedanj ukrepi, financirani iz državnega proračuna.

¹ Predhodno vrednotenje je oktobra 2003 izdelal neodvisni ocenjevalec: OIKOS d.o.o., svetovanje za razvoj, Jarška cesta 30, 1230 Domžale

Večina podatkov je primerjana s statističnimi podatki članic EU, kar omogoča še bolj natančno analizo oziroma postavi PRP v evropski okvir.

V nekaterih primerih značilnosti in podatki, ki so bili podlaga za SWOT analizo, niso predstavljeni. Na geografskem področju niso predstavljene lastnosti, značilnosti in faktorji, ki so pomembni pri uvrstitvi večjega dela Slovenije v za kmetijstvo manj ugodna območja. Natančno so opisana v poglavju 9.3.1, čeprav bi morala biti vključena tudi v splošni analizi. Pri analizi socio-ekonomske strukture, so opisani splošni trendi, niso pa predstavljeni natančni podatki o starostni, izobrazbeni in zaposlitveni strukturi slovenskega in posebej še kmečkega prebivalstva. To bi bilo pomembno za upravičenje 2. prioritete in ukrepov, ki so naravnani k prestrukturiranju socio-ekonomskega stanja. Ravno tako ni opisana migracija, njeni trendi in vzorci, ki bi potrjevali ugotovitve SWOT analize v zvezi z izseljevanjem iz oddaljenih kmetijskih območij in na drugi strani s povečanim interesom za življenje na tistem delu podeželja, ki je v bližini urbanih območij. Stanje okolja je natančno predstavljeno. Tudi kmetijski sektor je dobro predstavljen, izpostavljena so vsa pomembnejša vprašanja, vključena pa je tudi primerjava s članicami EU. Del analize je predstavljen v poglavju 5.2 Dosedanji ukrepi, financirani iz državnega proračuna.

Logična struktura programa bi bila izboljšana, če bi bili analitični podatki, ki so del poglavij 5.2 in 9., vključeni v poglavje 5.1.

Zemljevidi, ki bi prikazovali stanje, bi bili zelo uporabni za boljše razumevanje trenutnih trendov in razvoja.

Ključni problemi in možnosti, s katerimi se bo slovensko kmetijstvo soočilo v prihodnjih letih niso jasno definirani in prioritizirani. To lahko privede do težav pri postavljanju prioritet in ciljev ter do neskladnosti med ukrepi PRP in problematiko, na katero se nanašajo.

V splošnem je opis stanja naravnani k predstavitvi problemov, medtem ko so priložnosti manj jasno opisane, vendar pa jih lahko razberemo iz konteksta.

SWOT analiza je predvsem usmerjena v kmetijstvo in zanemara nekatera druga vprašanja, odločilna za razvoj podeželja, kot so socio-ekonomska struktura kmečkega prebivalstva, potreba po vzgoji in izobraževanju, stanje infrastrukture, ...

Nekatera vprašanja so predstavljena le v SWOT analizi in niso omenjena v opisu stanja. Tako se včasih zdi, da SWOT analiza ni narejena na osnovi ugotovitev iz opisa stanja (omenjene niso npr. dopolnilne dejavnosti na kmetiji, slabo horizontalno in vertikalno sodelovanje med kmetijami, pomanjkanje podjetniškega poguma).

Ostale pripombe glede doslednosti SWOT analize:

- Na področju razvojnih prednosti sta dve točki, ki bi bolj sodili v sklop priložnosti (povečane zahteve po kvalitetni hrani in dopolnilnih dejavnostih na kmetiji ter naraščajoč interes za bivanje na deželi).
- Vprašanje je, če je tradicionalna navezanost slovenskih kmetov na njihovo zemljo (in izkušnje, pridobljene iz nje) le prednost. Lahko je prednost, gledano iz stališča ohranjanja poseljenosti, lahko pa jo razumemo tudi kot slabost, saj pogosto zavira modernizacijo, prestrukturiranje in konkurenčnost slovenskega kmetijstva.
- Potrditev in povečanje multifunkcionalne vloge kmetijstva, kot ena od prioritet, je omenjena v obeh sekcijah, kot prednost in kot slabost. Morala bi biti odstranjena iz prednosti.
- Vprašanje ustalitve sonaravne kmetijske prakse bi moralo biti opredeljeno med razvojnimi cilji in ne med priložnostmi.
- Tržne niše so priložnost, ne prednost.

Končni vtis je, da so priložnosti najšibkejša točka SWOT analize.

Ocena doslednosti predlagane strategije

V strategiji PRP je definiranih šest namenov programa. Glede na program bi morali biti doseženi v sklopu dveh prioritetnih nalog:

Prednostna naloga 1: Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja

Prednostna naloga 2: Ekonomsko in socialno prestrukturiranje kmetijstva

Prva prioritetna naloga (P1) vključuje dva ukrepa:

- izravnalna plačila za OMD-je in
- Slovenski kmetijski okoljski program (SKOP).

Druga prioritetna naloga (P2) vključuje 3 ukrepe:

- zgodnje upokojevanje,
- podpora izvajanju EU standardov in
- tehnična pomoč.

V nadaljevanju so navedeni kratki opisi prioritet (poglavje 6.1.3), ciljev oziroma pričakovanih rezultatov za vsako prioritetu (prikazano v naslednji preglednici).

Natančnega razlikovanja med vsemi šestimi nameni, prioritetami in cilji ni mogoče napraviti, saj se vsaj delno prekrivajo ali niso logično povezani.

Povezave med nameni (N), cilji (C) in prioritetami (P) so naslednje:

N1	okrepitev vsestranske vloge kmetijstva = P1
N2	uravnotežen in celosten razvoj podeželja in varovanje okolja (tal in vodnih virov) = P1 + C1
N3	zagotavljanje poseljenosti (z ohranjanjem delovnih mest in zagotavljanjem primerne dohodka na kmetijah) = C3
N4	uvajanje in promocija naravi prijaznih tehnologij in ohranjanje značilnosti krajine = C7 + C2
N5	proizvodnja visoko kvalitetnih pridelkov in živil = C4
N6	izboljšanje kmetijske strukture (socio-ekonomska struktura) = P2

Z namenom razjasnitve logične strukture in izboljšanja doslednosti predlagamo, da se šest splošnih namenov upošteva kot osnovna načela, medtem ko naj vsaka prioriteta vključuje specifične cilje glede na aktivnosti oziroma ukrepe (U):

Predlagana struktura:

P1 Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja

- C1 varovanje naravnih virov
- C2 ohranjanje krajine
- C3 ohranjanje poseljenosti
- U1 izravnalna plačila za OMD-je $\Rightarrow$ C2, C3, tudi socialna komponenta P2
- U2 Slovenski kmetijsko okoljski program $\Rightarrow$ C1, C2, C3, C7, tudi socialna komponenta P2

P2 Socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva

- C4 boljša kvaliteta pridelkov in proizvodov
- C5 boljša starostna struktura kmetov
- C6 izvajanje EU standardov
- C7 okolju prijazne metode gospodarjenja
- U3 zgodnje upokojevanje $\Rightarrow$ C3, C5, N1 in N2
- U4 podpora izvajanju EU standardov (nitrati) $\Rightarrow$ C1, C6, C7, tudi P1
- U5 tehnična pomoč

Predlagana struktura je bila preverjena z uporabo logičnega okvirnega pristopa z namenom ugotovitve njene doslednosti in logike.

Logični okvir programa

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA 2004-2006 ZA SLOVENIJO

	Logika posega	Vir v SWOT analizi	Ustrezni ukrepi	Objektivni, preverljivi kazalci uspeha	Pojasnila
Prioritete programa	Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja	DA	U1 izravnalna plačila za OMD U2 Slovenski kmetijsko okoljski program U3 zgodnje upokojevanje U4 podpora izvajanju EU standardov	Število kmetijskih gospodarstev vključenih v program (55.000) ha obdelanih zemljišč (400.000)	PRP ima več socialnih kot ekonomskih učinkov. Konkurenčnost kmetov ne bo izboljšana. Malenkosten učinek na velikostno strukturo Slovenskih kmetij. Prva prioriteta ima nesorazmerno več teže kot druga. Program je bolj orientiran k ohranjanju trenutnega stanja kot pa k razvoju.
	Socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva	DA			
Specifični cilji	- C1 varovanje naravnih virov - C2 ohranjanje krajine - C3 ohranjanje poseljenosti - C4 boljša kvaliteta proizvodov - C5 boljša starostna struktura kmetov - C6 izvajanje EU standardov	DA DA DA DA DA NE	U2, U1, U4 U1, U2 U1 U2 U3 U4	Niso jasno definirani.	Vsestranska vloga kmetijstva bo ojačena. Program bo trajno prispeval k ohranjanju poseljenosti in krajine. Pričakovani je pozitiven učinek na kvaliteto proizvodov (integrirana, ekološka pridelava). Ne pričakujejo se večje strukturne spremembe. Program bo prispeval k izboljšanju kvalitete vode.

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA 2004-2006 ZA SLOVENIJO					
	Logika posega	Vir v SWOT analizi	Ustrezni ukrepi	Objektivni, preverljivi kazalci uspeha	Pojasnila
	C7 okolju prijazne metode gospodarjenja	NE	U2, U4		Pričakovano je pozitiven vpliv na biološko raznovrstnost in manjši negativni vplivi na okolje.
Ukrepi	U1 izravnalna plačila za OMD	DA		U1 ha obdelanih zemljišč (370.000)	Pričakuje se ohranjanje obdelanih zemljišč. Ukrepi so bolj socialne kot razvojne narave.
	U2 Slovenski kmetijski okoljski program	DA		U2: število kmetijskih gospodarstev z okoljskimi podporami (30.000)	Pričakuje se zmanjšanje negativnih vplivov na okolje. Ti ukrepi bodo prevladujoče usmerjeni v OMD.
	U3 zgodnje upokojevanje	NE		U3: število mlajših kmetov (1.200)	Ta ukrep bi moral biti bolj aktivno promoviran, zanj bi moralo biti namenjenih več sredstev, da bi resnično dosegli strukturne spremembe. Ukrepi bi moral biti dopolnjeni z izobraževalnimi aktivnostmi.
	U4 podpora izvajanju EU standardov	NE		U4: število kmetijskih gospodarstev (12.000)	Ukrepi so dobro naravnani, s pričakovanimi pozitivnimi vplivi na okolje. V naslednjem programskem obdobju bi moral biti razširjen še na druge EU standarde.
Pričakovani rezultati	Niso jasno definirani.			Niso jasno definirani.	

Logika programa ni lahko prepoznavna. Predlagamo revizijo namenov, ciljev in pričakovanih rezultatov na nivoju programa in posameznih ukrepov z namenom pospeševanja izvajanja programa in monitoringa.

Usklajenost s skupno kmetijsko politiko in ostalimi politikami

V sedanjem PRP Slovenija nadaljuje tradicijo strukturnih ukrepov in ukrepov s področja razvoja podeželja.

Splošno so cilji in ukrepi v PRP usklajeni s prioritetami in cilji, definiranimi v naslednjih strateških nacionalnih dokumentih:

Državni razvojni program 2001-2006
Strategija razvoja slovenskega kmetijstva (1993)
Program reforme slovenske kmetijske politike (1999-2002)
Nacionalni program razvoja kmetijstva, prehrane, gozdarstva in ribištva (2000-2002)
Zakon o kmetijstvu
Skupna kmetijska politika (SKP)

Večina ciljev zgoraj omenjenih dokumentov je že usklajena s Skupno kmetijsko politiko, predvsem Zakon o kmetijstvu in Nacionalni program razvoja kmetijstva, prehrane, gozdarstva in ribištva. Cilji, prioritetne naloge in posledično ukrepi PRP so v skladu z zadnjimi razvojnimi usmeritvami SKP. Sistem neposrednih plačil je bil uveden leta 1996 in je zdaj vključen v PRP. Podobno je bil SKOP uveden leta 2001 in zdaj predstavlja samostojno skupino ukrepov znotraj PRP.

Skladnost z Državnim razvojnim programom 2001-2006 (DRP)

Strateška usmeritev slovenske kmetijske politike sledi podobnim ciljem kot EU. To se odraža tudi v DRP.

DRP 2001-2006 načrtuje 5 prioritetnih nalog:

1. Spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti
2. Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje
3. Informacijska družba, infrastruktura in kakovost bivanja
4. Prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja
5. Krepitev skladnega regionalnega razvoja

Četrta prioriteta DRP: Prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja

Cilji četrte prioritetne naloge DRP so naslednji:

- povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti,
- izboljšanje strukture kmetijstva: združevanje kmetijskih zemljišč, izboljšanje produkcijskega potenciala, spodbujanje prenosa kmetij na mlajše kmete,
- razvoj dopolnilnih virov dohodka,
- krepitev združevanja pridelovalcev, povečanje učinkovitosti kooperacij in trženja kmetijskih proizvodov.

Poleg tega DRP določa vlogo kmetijske politike pri spodbujanju razvoja podeželja z vzbujanjem interesa za obstoječe programe razvoja podeželja (CRPOV, Vinske ceste, Po poteh dediščine) in s povezovanjem s politiko regionalnega razvoja.

PRP je v določenih vprašanjih povezan s četrto prioriteto DRP in nekatere priložnosti celo naprej razvija in dopolnjuje z ukrepi za doseg njenih ciljev, npr. prenos kmetij na mlajše kmete z ukrepom zgodnjega upokojevanja. Vendar pa DRP spodbuja bolj konkurenčno in učinkovito kmetijstvo, kar pa ni eden od ciljev PRP.

Izboljšanje strukture kmetijstva je v PRP delno pokrito z ukrepom zgodnjega upokojevanja, čeprav bi morali ukrepu nameniti več promocije in več sredstev, če naj bi dosegli njegov cilj. Ukrepi prve prioritete (OMD, SKOP) lahko celo zavrejo proces združevanja kmetijskih zemljišč.

Razvoj dopolnilnih virov dohodka na kmetijah je del Enotnega programskega dokumenta (EPD). Ukrep pomoči pri združevanju proizvajalcev ni bil vključen v program zaradi specifičnega stanja v Sloveniji (majhen trg, obstoječe kooperacije), saj bi bil bolj ali manj neučinkovit.

Ostale štiri prioritete DRP

PRP mora biti v skladu tudi z ostalimi prioritetami DRP.

Peta prioriteta DRP, krepitev skladnega regionalnega razvoja, je tesno povezana z ekonomsko vrzeljo, omenjeno v SWOT analizi v PRP.

Zmanjševanje razvojnih razlik med poseljeno ljubljansko regijo in preostalo Slovenijo (spodbujanje uravnoveženega regionalnega razvoja) je eden od dveh ključnih ciljev DRP. Po našem mnenju PRP ne bo prispeval k uravnoveženemu regionalnemu razvoju, dokler bodo sredstva razpršena po celem območju Slovenije.

Glede na to, da DRP posveča veliko pozornosti znanju in človeškim virom, menimo, da to področje ni dovolj pokrito v PRP. To področje je pomembno predvsem v kmetijskih območjih. Stopnja izobrazbe kmečkega prebivalstva ni poudarjena. Strokovno izobraževanje kmečkih delavcev ni zadosti pokrito niti v EPD.

DRP daje visoko prioriteto razvoju podeželja. Po našem mnenju je DRP naznanilo za bolj ambiciozen PRP. V kombinaciji z ukrepi EPD bodo cilji bolj uspešno doseženi.

Strategija razvoja slovenskega kmetijstva

Ker je bila v času Jugoslavije kmetijska politika skupna in je bila strategija razvoja kmetijstva narejena kmalu po osamosvojitvi Slovenije, je bil njen glavni cilj najti odgovore na izzive in težave, ki jih je prinesla nova nastala država.

Strategija razvoja slovenskega kmetijstva (Državni zbor, 1993) ima štiri glavne cilje:

- stabilna pridelava kakovostne in čim cenejše hrane ter zagotavljanje prehranske varnosti v Sloveniji,
- ohranjanje poseljenosti in kulturne krajine, ohranjanje kmetijske zemlje in varstvo kmetijskih zemljišč ter voda pred onesnaženjem in nesmotno rabo,
- trajna povečevanje konkurenčne sposobnosti kmetijstva,
- zagotavljanje paritetnega dohodka nadpovprečno produktivnim pridelovalcem.

V Strategiji so opredeljeni trije scenariji. Tretji podpira **eko-socialni tip kmetijstva** in zmerno intenzivnost proizvodnje ter hkrati podpira tudi vse štiri glavne cilje strategije.

Cilji Strategije so močno povezani s cilji SKP, s poudarkom na multifunkcionalni vlogi kmetijstva in njegovem prispevku k varovanju okolja.

Strategija razvoja slovenskega kmetijstva je razmeroma star dokument. Strategija ne daje dosti pozornosti spodbujanju razvoja podeželja in socio-ekonomskemu prestrukturiranju kmetijstva.

Menimo, da so se cilji v zvezi z razvojem podeželja pokazali po njenem sprejetju, zato je Strategija razvoja slovenskega kmetijstva manj pomemben dokument za PRP. Čeprav je PRP zastavljen mnogo širše, strategija kljub temu ostaja eden od osnovnih dokumentov.

Program reforme slovenske kmetijske politike 1999-2002

Glavni cilj Programa je pripraviti slovensko kmetijstvo na EU in je v bistvu neke vrste **pristopna strategija**. Eden od namenov je pripraviti s SKP usklajeno slovensko kmetijsko politiko. Tudi po sprejetju le-te Strategija razvoja slovenskega kmetijstva ostaja eden od osnovnih dokumentov.

Poleg ciljev, ki jih vsebuje Strategija, se v Programu pojavijo nekateri novi cilji. To sta predvsem podpora makroekonomskim ciljem države in prilagoditev zahtevam EU.

Cilji reforme so naslednji:

- zaustavitev procesa zaraščanja in ohranitev poseljenosti podeželja,
- podpora nekaterim makroekonomskim ciljem države (zmanjšanje inflacije, socialno ravnotežje, zaposlovanje, ...)
- spodbujanje okolju prijazne proizvodnje in usmerjenost k eko-socialnemu tipu kmetijstva,
- modernizacija kmetijstva in živilsko predelovalne industrije,
- prilagoditev zahtevam EU,
- osnovanje pogajalske pozicije.

Program ima štiri stebre:

1. tržno cenovna politika,
2. slovenski okoljevarstveni program kmetijstva,
3. program prestrukturiranja kmetijstva in živilstva,
4. program razvoja podeželja.

Četrti steber je v glavnem osnovan na programu CRPOV (Celostni razvoj podeželja in obnova vasi). CRPOV sestoji iz treh glavnih programov: program obnove vasi, regionalni programi in sodelovanje v širših regionalnih programih.

Reforma daje največjo pozornost neposrednim plačilom, strukturnim in okoljskim ukrepom in ukrepom v zvezi z razvojem podeželja. S tem naj bi omogočila učinkovit pristopni proces k EU.

Slovenska kmetijska politika obravnava tudi razvoj podeželja in podaja obširne podlage za reševanje okoljskih vprašanj. Program je povezan tudi z PRP in zanj zagotavlja dobre osnove na področju kmetijstva, medtem ko pa ne pokriva nekmetijskega sektorja na podeželju.

PRP je usklajen z večino ciljev Reforme slovenske kmetijske politike, npr. z zaustavitvijo procesa zaraščanja (SKOP), z ohranitvijo poseljenosti (SKOP, OMD, zgodnje upokojevanje), z okolju prijazno proizvodnjo (SKOP, EU standardi), s prilagoditvijo zahtevam EU (EU standardi – nitratna direktiva). Tudi makroekonomski cilji so delno pokriti, predvsem socialna uravnoteženost in zaposlovanje. Modernizacija kmetijstva in živilsko predelovalne industrije v PRP ni vključena, je pa delno pokrita v EPD.

Nacionalni program razvoja kmetijstva, prehrane, gozdarstva in ribištva (2000-2002)

Je načrt izvršitve Programa reforme slovenske kmetijske politike. Trije glavni deli programa so:

- program kmetijske tržno cenovne politike,
- program kmetijske strukturne politike in
- politika razvoja podeželja.

Glavni cilj tretjega dela programa je **izboljšanje ekonomskega in socialnega statusa kmetijskih območij**, ki se lahko doseže samo z razvojem nekmetijskih ekonomskih sektorjev na teh območjih.

Program upošteva glavne cilje in ukrepe SKP. V programu je kmetijstvo opredeljeno kot multifunkcionalen sektor s živilsko-proizvodno, prostorsko, socialno, ekološko in kulturno funkcijo.

Je zadnji in najbolj napreden dokument, ki se tiče kmetijstva in razvoja podeželja.

Eden glavnih ciljev programa je pripraviti slovensko kmetijstvo na vstop v EU. PRP nadgrajuje osnovna vodila programa in je z njim v celoti usklajen.

Zakon o kmetijstvu

Med cilji Zakona o kmetijstvu sta tudi vzdrževanje ustrezne poseljenosti podeželja in okolju prijaznega kmetijstva.

V skladu z zakonom je strukturna politika usmerjena k naraščajoči konkurenčnosti kmetijske proizvodnje, okolju prijaznemu kmetijstvu in vzdrževanju poseljenosti podeželja. Zato so nekateri cilji kmetijske politike, ki so opredeljeni v Zakonu o kmetijstvu enaki ciljem PRP (zagotavljanje poseljenosti, uravnotežen in celosten razvoj podeželja, varovanje okolja, ...).

Zakon o kmetijstvu predlaga, da naj bodo ukrepi strukturne kmetijske politike usmerjeni predvsem v:

- območja z omejenimi dejavniki
- okolju prijazno kmetijsko proizvodnjo,
- investicije v kmetijska gospodarstva,
- mlade kmete in zgodnje upokojevanje,
- strokovna izobraževanja za delavce v kmetijstvu in gozdarstvu,
- investicije v predelovalno industrijo,
- razvoj podeželja.

Nekateri ukrepi so predvideni in se nadalje razvijajo v PRP. PRP in EPD skupaj pokrivata večino predlaganih ukrepov iz Zakona o kmetijstvu. V splošnem je Zakon močno povezan z PRP, vendar pa namenja več pozornosti konkurenčnosti kmetijstva.

SAPARD

Namen programa SAPARD je pomoč državam kandidatkam za vstop v EU pri problemih strukturnega prilagajanja v njihovih kmetijskih sektorjih in na podeželju, kakor tudi kot pomoč za prilagoditev SKP in z njo povezani zakonodaji. SAPARD financira glavne kmetijske projekte in razvoj podeželja, kandidatke za članstvo pa ta sredstva lahko koristijo od leta 2000 pa do vstopa v EU.

Med 15 možnimi ukrepi je Slovenija izbrala 4 prioriteta področja:

- investicije v kmetijska gospodarstva (mesna in mlečna pridelava ter predelava),
- investicije v predelavo in trženje kmetijskih in ribičkih proizvodov (sektor mleka, rib in mesa),
- ekonomske spremembe na kmetijah (turizem, obrt),
- razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju.

Večina teh ukrepov je zdaj zajeta v EPD in je izločena iz PRP, čeprav morata oba dokumenta podpirati drug drugega. Predvsem ukrepi druge prioritete (socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva), lahko dosežejo pričakovane rezultate le ob združitvi vplivov obeh programov.

Slovenski kmetijsko okoljski program (SKOP)

SKOP podpira izvajanje drugega stebra reforme kmetijske politike. Prvič je bil uveden leta 2001. Vsebuje tri skupine ukrepov:

- zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje,
- ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine,
- varovanje zavarovanih območij.

Ker program na začetku ni bil zadovoljivo podprt s sredstvi državnega proračuna, je bilo sprva izvajanje počasnejše od pričakovanega. Vendar pa je bil kljub temu program uspešno uveden. SKOP se zdaj vključuje v PRP.

Izkušnje preteklih let so narekovele nekaj novih ukrepov in temu primerno je bil program tudi spremenjen. Izvajanje novih ukrepov bo hitrejše in lažje prav zaradi predhodnih izkušenj.

Skupna kmetijska politika (SKP)

PROGRAM razvoja podeželja spodbuja ohranjanje podeželskih skupnosti ter sonaravnega kmetijskega sektorja, kar prispeva k varovanju naravnih bogastev in vizualni privlačnosti podeželja. Spodbuja multifunkcionalno vlogo kmetijstva, posebej s kmetijsko okoljskim programom in z izravnalnimi plačili za območja z omejenimi dejavniki (OMD). Te zadeve so tudi glavni cilji PRP (okrepitev vsestranske vloge kmetijstva, uravnotežen in celosten razvoj podeželja in varovanje okolja, zagotavljanje poseljenosti z ohranjanjem delovnih mest, ...).

Vendar pa PRP ne spodbuja konkurenčnosti kmetijstva, ki je eden od ciljev SKP. Preko ukrepov druge prioritete (socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva) bo težko dosežena večja konkurenčnost kmetijstva.

SKP tudi predlaga, da kmetijska politika določi povezavo med javno podporo in obsegom uslug, ki jih družba kot celota prejema od kmetijskih skupnosti. Veliko pozornosti namenja različnim dejavnostim in novim virom dohodka na kmetijah. Žal pa PRP ne išče nekih novih rešitev ampak je omejen znotraj okvir, ki jih določajo regulative.

Majhne kmetije, ki prevladujejo v Sloveniji potrebujejo ukrepe, ki bodo rešili njihove probleme. Povprečna velikost slovenske kmetije je neprimerljiva z velikostjo kmetij v članicah EU. SKP ne podpira naraščanja produktivnosti in racionalizacije kmetijstva in iz tega stališča je Slovenija v nezavidljivi situaciji.

PRP je precej skladen s SKP. Veliko pozornosti namenja vprašanjem okolja, zdrave hrane in dobrega počutja živali, po drugi strani pa ne spodbuja zadosti konkurenčnosti in raznolikosti kmetijstva.

Vse omenjene politike in programi podpirajo eko-socialne cilje kmetijske politike in veliko pozornosti namenjajo multifunkcionalni vlogi kmetijstva, to je njegovi vlogi v okolju in na podeželju kot celoti.

PRP je usklajen z ostalimi politikami, ki so izvajane v Sloveniji in v splošnem nadaljuje njihove trende in zasleduje njihova osnovna vodila.

Usklajenost prednostnih nalog PRP z:	DRP	SRSK	PRSKP	NPRKPGR	SAPARD	Zakon o kmetijstvu
P 1: Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja	+	+	+	+	+	+
P 2: Socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva	+	- / +	+	+	+	+

DRP- Državni razvojni program

SRSK- Strategija razvoja slovenskega kmetijstva

PRSKP- Program reforme slovenske kmetijske politike

NPRKPGR – Nacionalni program razvoja kmetijstva, prehrane, gozdarstva in ribištva 2000-2002

Ocena pričakovanih vplivov izbranih prioritet in ukrepov

V PRP v splošnem pričakovani vplivi in rezultati niso dovolj jasno definirani. Pričakovanja so opredeljena le na nivoju učinkov. Posledično rezultati in vplivi ne morejo biti podani na nivoju programa oziroma posameznega ukrepa.

Prednostna naloga 1: Sonaraven razvoj kmetijstva in podeželja

Čeprav prednostna naloga 1 deluje zelo splošno, pa njeni cilji:

- ohranjanje naravnih bogastev,
- vzdrževanje značilnosti krajine,
- ohranjanje poseljenosti podeželja,

razkrivajo, da je ta prioriteta usmerjena predvsem v ohranjanje trenutnega stanja (to je ohranjanje obdelane krajine in poseljenega podeželja) bolj kot pa v izboljšavo stanja oziroma razvoj. To še posebej velja za OMD ukrep, medtem ko je SKOP delno usmerjen tudi k izboljšanju stanja okolja. Oba ukrepa v tej prioriteti imata tudi močno socialno komponento. Ker pa so sredstva razpršena med večino slovenskih kmetov, se zaradi njunega izvajanja ne pričakujejo večje strukturne spremembe. Pričakuje pa se ustalitev kmečkega prebivalstva, predvsem v OMD, rahlo izboljšanje njenega socialnega statusa in priprava osnov za bolj razvojno naravnano usmeritev v naslednjem programskem obdobju.

Izravnalna plačila za območja z omejenimi dejavniki (OMD)

Od leta 2003 dalje so izravnalna plačila v Sloveniji namenjena OMD-jem z značilnostmi, ki so določene v Uredbi Sveta št. 1257/1999. Pravna podlaga v Sloveniji je Zakon o kmetijstvu, sprejet leta 2000 in letna uredba, ki določa kriterije za določitev območij z omejenimi dejavniki. Izravnalna plačila so že usklajena s pravili EU. Ukrepi se navezuje na številna področja, podana v SWOT analizi. Raznolika, atraktivna, večinoma neonesnažena kmetijska območja, ohranjena kulturna krajina in tradicionalno kmetijstvo so velike prednosti slovenskega podeželja in so v nevarnosti zaradi opuščanja kmetijske proizvodnje in izseljevanja iz teh območij. Namen ukrepa je izboljšanje povprečnega socialnega stanja kmečkega prebivalstva in priprava temeljev za razvoj in investicije usmerjeno razmišljanje kmetov v naslednjem programskem obdobju.

Izravnalna plačila za OMD so bila natančno analizirana in premišljena v zvezi z vprašanjem prekomerne izravnave.

Ukrep najbrž ne bo prispeval k izboljšanju velikostne strukture kmetijskih gospodarstev, ki je eden glavnih problemov slovenskega kmetijstva. Višji spodnji limit velikosti kmetije za upravičenost do podpor lahko poveča učinek ukrepa. Bolj verjetno pa bo ukrep prispeval k ohranjanju trenutnega deleža kmetov, ki se ukvarjajo s kmetijstvom poleg redne zaposlitve, kar pa ne bo pripomoglo k razvoju slovenskega kmetijstva temveč lahko celo poveča razkorak med učinkovitostjo kmetijstva in ostalih gospodarskih panog. Izravnalna plačila pa lahko povečajo podjetniško zavest kmetov v OMD.

Žal pa 7. poglavje: Ocena pričakovanih ekonomskih, okoljskih in socialnih vplivov, še ni predstavljeno tudi v izvodu PRP, na katerega se nanaša vrednotenje.

V opisu ukrepa, bi morale biti bolj natančno opisane socialne in ekonomske koristi podeželja (privlačnost, rekreacija, življenjsko okolje), da bi dosegli čim večjo upravičenost ukrepa.

Glede na to, da je 85% ozemlja Slovenije uvrščeno v OMD, bo ukrep pokrival večino slovenskega podeželja. Zato bo imel bolj socialni kot pa razvojni učinek. Ukrep bo tako prispeval k ohranjanju poseljenosti, ne bo pa izboljšal strukture – usmerjen je predvsem v ohranjanje trenutne situacije, ne pa v razvoj.

Slovenski kmetijsko okoljski program (SKOP)

SKOP je sprejela vlada leta 2001. SKOP ni usmerjen predvsem k produktivnosti, ampak upošteva tudi ekološke, socialne in prostorske komponente razvoja podeželja, z največjim poudarkom na okoljski komponenti. Glede na naravo in vsebino ukrepov neposrednih plačil ločimo tri skupine ukrepov:

- zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje,
- ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine,
- varovanje zavarovanih območij.

Četrta skupina ukrepov v SKOP, ki pa ni zasnovana kot ukrep neposrednih plačil, vključuje izobraževanje in promocijo. Ukrep je namenjen promociji programa in izobraževanju kmetov o njegovih namenih in ciljih. Ta skupina ukrepov pa ne bo vključena v PRP kot tehnična pomoč. Predvidevamo, da bo program ponudil kmetom, vključenim v SKOP, več priložnosti za izobraževanje. Zato priporočamo, da sta izobraževanje in promocija vključena tudi v državno pomoč.

Brez dvoma ima program pomemben in koristen učinek na slovensko okolje v smislu zmanjšanja negativnih vplivov kmetijstva na okolje, ohranjanja obdelanih gorskih območij, tradicionalnih metod kmetovanja, lastnosti krajine in habitatov številnih rastlinskih ter živalskih vrst. Vendar pa v PRP niso predstavljeni rezultati in vplivi posameznega ukrepa, zato je težko oceniti učinkovitost ukrepov, ki se izvajajo in uporabiti takšno analizo za izboljšanje programa.

Premalo je podatkov o učinkovitosti SKOP, ki se izvaja že od leta 2001. Kazalci posameznega ukrepa niso specifični in merljivi. Vplivi posameznega ukrepa niso ocenjeni. Ukrepi bi morali biti ponovno ocenjeni in izbrani glede na podatke o učinkovitosti.

Program je bil predstavljen širši javnosti. Zavest o pomenu ohranjanja in razvoja kmetijskih dejavnosti na podeželju opazno narašča, vendar pa je potrebno še nadaljnje spodbujanje javne ozaveščenosti.

Zaradi premalo sredstev iz državnega proračuna, nekateri ukrepi še niso bili izvajani. S sprejemom novega dokumenta in EU sredstvi, se bo lahko izvajalo vseh 22 ukrepov programa, izboljšale pa se bodo možnosti za vključitev kmetov, višja izplačila pa bodo še povečala zanimanje za program.

V kombinaciji z ukrepom podpore kmetom pri izvajanju EU standardov, bo SKOP znatno zmanjšal negativne vplive kmetijstva na okolje, saj je kar 48% sredstev, ki so na voljo v PRP, namenjenih tema dvema ukrepoma.

Prednostna naloga 2: Socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva

Čeprav sam naziv druge prioritete veliko obeta, pa se prispevek k večjim strukturnim spremembam slovenskega kmetijstva ne pričakuje. Eden od razlogov so omejena sredstva za te ukrepe, drugi pa izbira ukrepov za doseg spodaj navedenih ciljev:

- povečanje kvalitete proizvodov,
- boljša starostna struktura kmetov,
- izvajanje EU standardov,
- okolju prijazne metode gospodarjenja.

Ukrep podpore kmetom pri izvajanju EU standardov je namenjen predvsem okoljskim vprašanjem (nitrarna direktiva) in bo prispeval predvsem k izboljšanju stanja okolja (vode), ne pričakuje pa se neposrednega učinka na socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva. Zgodnje upokojevanje bo sicer vplivalo na starostno strukturo lastnikov kmetij, vendar pa bo učinek na starostno strukturo kmečkega prebivalstva zanemarljiv, če se bo za vključitev v ukrep odločilo le pričakovanih 400 kmetov letno. Kakor OMD in SKOP ima tudi ta ukrep socialno komponento. Predvidevamo, da se bodo pričakovani vplivi druge prioritete le delno izražali preko tega ukrepa, če ne bo povezan z intenzivnim izobraževanjem in promocijo.

Zgodnje upokojevanje

Zaradi visoke povprečne starosti kmetov je ukrep nujen in upravičen. Vendar pa bi morali sočasno izvajati tudi ukrepa uvajanja mladih kmetov in morda še bolj potrebne izobraževanje. Ta dva ukrepa nista vključena niti v Enotni programski dokument.

Ukrep zgodnjega upokojevanja se tiče tudi nekaterih vprašanj, izpostavljenih v SWOT analizi (npr. vrzel učinkovitosti, izseljevanje in izguba intelektualnega potenciala na kmetijskih območjih). Ima tudi ugoden vpliv na dohodek kmetije in posredno pripomore k horizontalnemu in vertikalnemu sodelovanju med kmetijami.

Vendar pa bo večina teh vplivov dosežena le ob sočasnem obširnem in usmerjenem izobraževanju. Število predvidenih kmetov (400), ki se bodo letno vključili v program, je preskromno, da bi dosegli kaj več kot le obrobni vpliv na socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva. Potrebna bo zelo obširna promocija ukrepa, da bi dosegli zadovoljivo število vključenih kmetov, kakor tudi za doseg širših ciljev druge prioritete.

Poleg ukrepa zgodnjega upokojevanja, bo nujno potreben dopolnilni ukrep obsežnega izobraževanja prevzemnikov, da se izognemo nekaterim nevarnostim, kot je npr. možno onesnaževanje okolja. Nekatere od teh slabosti se lahko premaga z ukrepom podpore kmetom pri izvajanju EU standardov. Vendar pa ta ukrep ne pokriva številnih področij (npr. trženje, vodstvene spretnosti, poznavanje informacijskih tehnologij), ki bi morala biti vključena v PRP za doseg zadovoljivih učinkov tega ukrepa. Menimo, da bo zamenjava generacije prinesla pričakovane rezultate le ob ustreznih izobraževalnih programih.

Ukrepu ni namenjenih dovolj sredstev, predvsem ker je to edini ukrep, ki neposredno podpira drugo prioriteto nalogo: socio-ekonomsko prestrukturiranje kmetijstva.

Kakor ukrep OMD, je tudi ta ukrep bolj socialne kot strukturne narave. Obveščanje končnih upravičencev o možnostih ukrepa je zelo pomembno.. Predlagamo ustanovitev skupine strokovnjakov za pomoč upravičencem pri izvajanju tega ukrepa. Tudi postopki bi morali biti prilagojeni končnim upravičencem.

Podpora kmetom pri izvajanju EU standardov

Ukrep je dobro izbran in jassen. Je nujen in potreben, saj celotna Slovenija leži v občutljivem območju. Izvajanje ukrepa bo poučno tako za kmete kot administracijo. Predvidevamo, da se bo v prihodnje ukrep razširil tudi na druga področja.

Trenutno velja ukrep bolj kot dopnilo prve prioritete.

Merljivost ciljev

Na strani 44 predloženega PRP so opredeljeni kazalci in cilji na nivoju programa in na nivoju ukrepov. To so indikatorji učinkov in ne prikazujejo pričakovanih rezultatov in vplivov programa oziroma posameznih ukrepov. Na nivoju prioritet pa cilji in kazalci niso opredeljeni.

Za potrebe monitoringa nad izvajanjem programa, bi morali biti indikatorji definirani bolj natančno. Usklajeni bi morali biti s cilji, ki so postavljeni za program kot celoto, za obe prioriteti in za posamezne ukrepe. Na nižjem nivoju so določeni indikatorji za posamezne ukrepe znotraj posameznih skupin ukrepov v SKOP-u, ločeni pa so na kontrolne in dolgoročne.

Spodnja preglednica prikazuje cilje in indikatorje, ki so določeni v PRP:

Pregled ciljev in indikatorjev

	Cilji	Učinki	Rezultati	Vplivi
Indikatorji na nivoju programa		število vključenih kmetijskih gospodarstev (55.000) ha obdelanih zemljišč (400.000)		
P1: sonaraven razvoj	ohranjanje naravnih bogastev, značilnosti krajine, poseljenosti podeželja			
OMD	niso določeni	ha obdelanih zemljišč v OMD (370.000)		
SKOP	promocija kmetijske prakse, ki ohranja človekovo zdravje in zagotavlja sonaravno izkoriščanje naravnih bogastev	število kmetijskih gospodarstev z okoljskimi podporami (30.000) Indikatorji učinkov, določeni za vsak ukrep znotraj SKOP		
P2: socio-ekonomsko prestrukturiranje	boljša kvaliteta proizvodov, boljša starostna struktura kmetov, izvajanje EU standardov, uvajanje okolju prijaznih metod gospodarjenja (43)			
Zgodnje upokojevanje		število mladih kmetov (1.200)		
EU standardi		število kmetijskih gospodarstev (12.000)		
Tehnična pomoč		število srečanj, letakov, javna propaganda, strokovna podpora		

Predlagamo določitev indikatorjev učinkov, rezultatov in vplivov za vse nivoje (program, prioriteta, ukrep) v procesu nadaljnje priprave programa.

Preverjanje izvajanja predlaganih ukrepov

Vodilni organ na področju PRP je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je odgovorno za učinkovito in natančno koordinacijo, poročanje o kontroli in nadzoru nad izvajanjem ukrepov, organizacijo vrednotenja PRP in za prenos teh informacij nadzornemu odboru in komisiji.

Nadzorni odbor ima naslednje funkcije: monitoring, ugotavljanje učinkovitosti in kvalitete izvajanja programa, odobritev vsebin programa, obrazložitev kakršnihkoli regulacij programa, premislek in odobritev sprememb programa in izbranih kriterijev za posamezne ukrepe ter potrjevanje letnih in končnih poročil.

Predlagani PRP vključuje vse potrebne ukrepe za njegovo pravilno izvajanje.

Predlagamo, da se v program vključi organigram, ki bo nazorno prikazal odgovorne organe, njihove člane ter njihove naloge, kakor tudi operacije v procesu izvajanja in monitoringa.

Načrt izvajanja je pripravljen za vsak izbran ukrep. Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja je odgovorna za izplačila ukrepov OMD in SKOP že vse od njihove uvedbe in je s tem že pridobila veliko izkušenj. To je velika prednost za izvajanje programa.

Člani in partnerji nadzornega odbora in njegove naloge bi morali biti bolj natančno določene. Ravno tako niso natančno opredeljene kontrole v zvezi z izvajanjem programa.

Zaključki in priporočila

- Glede na možnost izbire ukrepov, ki so lahko vključeni v Program razvoja podeželja v Regijah Cilja 1, so bili izbrani pravi ukrepi. Predvidevamo, da ima program lahko dosti večji pozitivni vpliv na podeželje le ob dopolnjevanju s kmetijskimi ukrepi in ukrepi razvoja podeželja, ki so vključeni v Enotni programski dokument in Državno pomoč.
- Celotne prioritete in cilji PRP so usklajeni s ključnimi strateškimi dokumenti na nivoju države in politikami, ki se tičejo slovenskega kmetijstva in podeželja. Program je usklajen tudi z glavnimi načeli Skupne kmetijske politike.
- Prioriteta 1 in prioriteta 2 nista uravnoteženi. Večina ukrepov zasleduje cilje prve prioritete, medtem ko je ciljem druge prioritete neposredno namenjen samo ukrep zgodnjega upokojevanja. Nadalje so tudi sredstva, namenjena drugi prioriteti, precej manjša, zato je vprašljivo ali bo socio-ekonomsko prestrukturiranje doseženo skozi ukrepe druge prioritete.
- Cilji prve prioritete bi lahko bili bolj ambiciozni – namesto ohranjanja in vzdrževanja bi morala biti poudarjena izboljšanje in razvoj.
- Naslov druge prioritete je preveč ambiciozen, glede na sredstva, namenjena njegovemu izvajanju.
- Opis trenutnega stanja bi moral biti izboljšán, da bi bolj podprl ugotovitve, prikazane v SWOT analizi, predvsem opis socio-ekonomske situacije in migracijskih trendov. Dodani bi morali biti zemljevidi, ki bi prispevali k razumevanju opisov.
- SWOT analiza bi morala biti popravljena in izboljšana tako, da bi podpirala področja obeh priorit in vseh ukrepov.
- Logična struktura programa bi morala biti izboljšana – opredeljeni in popravljene bi morali biti cilji na vseh nivojih, ter določeni pripadajoči indikatorji.
- Program upošteva načela enakih možnosti, slabo pa je pokrit z vidika informacijske družbe. Menimo, da bo obsežno informiranje javnosti o programu ključnega pomena za njegovo uspešno izvajanje, hkrati pa to lahko pomeni njegovo ozko grlo. Pri izbiri primernih medijev bi morale biti upoštevane dostopne tehnologije in znanje kmečkega prebivalstva.
- Opis stanja ne prikazuje dovolj natančno izobrazbe in znanja slovenskih kmetov. Glede na precejšnjo razdrobljenost, velik delež kmetov, ki jim je kmetijstvo dopolnilna dejavnost poleg redne zaposlitve in slabo učinkovitost slovenskega kmetijstva, lahko sklepamo, da je nujno potrebno kvalitetno in sodobno izobraževanje.
- Izobraževanje je delno prisotno že v obeh prioritetah (SKOP in EU standardi). Menimo pa, da je izobraževanje pomembno ozko grlo, ki ovira napredek slovenskega kmetijstva, zato predlagamo, da se izobraževanje, strokovno šolanje in informiranje o programu vključi v dodatno državno pomoč. Praktični tečaji, tečaji o informacijski tehnologiji, trženju, vodstvenih sposobnostih so nujno potrebni.
- V 16. poglavju so omenjene dodatne državne pomoči za širjenje OMD-jev. Šolanje, strokovno izobraževanje in informiranje pa niso vključeni v nobenega od ukrepov v PRP niti v EPD. Menimo, da bi morali biti vključeni v državno pomoč, predvsem kot dopolnilo obstoječim ukrepom, predvsem SKOP in zgodnjemu upokojevanju.
- V predloženi kopiji PRP manjka 7. poglavje: Ocena pričakovanih ekonomskih, okoljskih in socialnih vplivov.
- Program je bil pripravljen na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ob sodelovanju z Ministrstvom za okolje, prostor in energijo. Pri prihodnjih pripravah takšnih programov priporočamo še bolj tesno sodelovanje in vključevanje drugih sektorjev (gospodarstvo, izobraževanje).

Priloga 4:

NAVODILO ZA IZVAJANJE DOBRE KMETIJSKE PRAKSE PRI GNOJENJU¹

¹ Uradni list RS, št. 34/2000

Priloga 5:**DOBRA KMETIJSKA PRAKSA VARSTVA RASTLIN¹****1. UVOD**

Dobra kmetijska praksa varstva rastlin (v nadaljevanju: dobra praksa varstva rastlin) je upoštevanje načel, znanstvenih dognanj in postopkov, ki zagotavljajo učinkovito obvladovanje škodljivih organizmov, pri čemer se:

- ne ogrozi biotične raznovrstnosti v širšem biotopu,
- v čim manjši možni meri obremenjuje okolje,
- ne ogrožajo viri pitne vode,
- ne ogrožajo izvajalci ukrepov varstva rastlin,
- ne ogrožajo porabniki živeža.

Dobra praksa varstva rastlin je v tesni povezavi z dobro kmetijsko prakso. Dobra kmetijska praksa vključuje redno vzdrževanje nasadov in posevkov gojenih rastlin, uporabo zdravega sadilnega materiala in, kjer je možno, odpornih ali tolerantnih kultivarjev. Na ta način se zmanjšajo dodatni stroški pridelave. V sistemu integrirane pridelave si prizadevamo za pridelavo, ki zagotavlja najboljšo možno kakovost. Postopki varstva rastlin morajo biti prilagojeni gojeni rastlini. Izogibati se moramo uporabi fitofarmacevtskih sredstev, ki povzročajo fitotoksičnost na gojenih rastlinah ali posameznih kultivarjih. V prihodnje se bo standard dobre prakse varstva rastlin vedno bolj približeval današnji podobi integriranega varstva rastlin.

Dobra praksa varstva rastlin je temeljna strategija na področju varstva rastlin, ki

- veljajo kot znanstveno podprti,
- so na podlagi praktičnih izkušenj spoznani kot ustrezni, primerni in potrebni,
- jih priporoča služba za varstvo rastlin in
- so znani strokovnim izvajalcem ukrepov varstva rastlin.

Načela izvajanja dobre prakse varstva rastlin veljajo za vsakogar, ki izvaja postopke varstva rastlin.

Načela za izvajanje dobre prakse varstva rastlin, ki so naštet v nadaljevanju, zagotavljajo v povezavi s predpisi o

- registraciji fitofarmacevtskih sredstev,
- certificiranju in rednem pregledovanju naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev in
- usposabljanju iz varstva rastlin,

strokovno varstvo rastlin s fitofarmacevtskimi sredstvi. Hkrati z upoštevanjem načel dobre prakse varstva rastlin zmanjšujemo raven ostankov fitofarmacevtskih sredstev v živilih ter varujemo podtalnico in pitno vodo.

Načela za izvajanje dobre prakse varstva rastlin upoštevajo vse kraju in rastišču prilagojene možnosti za preprečevanje škode in vključujejo samo metode, ki so izvedljive in uporabne tudi z ekonomskega vidika.

2. SPLOŠNA NAČELA

Dobra praksa varstva rastlin omogoča s preventivnimi ukrepi, preprečevanjem vnašanja škodljivih organizmov ter odvrčanjem in zatiranjem škodljivih organizmov ohranjanje zdravja gojenih rastlin ter rastlinskih proizvodov.

Na posamezni gojeni rastlini se lahko pojavijo le določene vrste škodljivih organizmov. V skladu z dobro prakso varstva rastlin je treba odločiti, katere škodljive organizme je treba zatirati na določenem območju in v določenem letu. Dejavniki, na podlagi katerih se odločamo, ali jih bomo med letom zatirali so: številčnost škodljivih organizmov v preteklem letu, stanje populacije škodljivega organizma na začetku sezone in vremenske razmere, ki so bistvene za njihov razvoj.

Posamezno fitofarmacevtsko sredstvo se lahko uporablja za zatiranje dveh ali več škodljivih organizmov hkrati, kar zmanjša število škropljenj. Tak način zatiranja je sprejemljiv, samo takrat ko ga je mogoče časovno uskladiti in imamo na voljo ustrezno fitofarmacevtsko sredstvo, ki hkrati zatira dva ali več škodljivih organizmov.

V skladu z dobro prakso varstva rastlin je dovoljeno mešati različna fitofarmacevtska sredstva (tudi gnojila in dodatke) med seboj. Na ta način zmanjšamo število škropljenj, izpostavljenost uporabnikov in porabo goriva. Pri mešanju fitofarmacevtskih sredstev je treba obvezno upoštevati združljivost sredstev, ohranjanje njihove učinkovitosti po mešanju ter fitotoksičnost mešanic za rastline.

Glede izbora aktivne snovi in pripravka ni posebej določenih omejitev. Vsak pripravek je namreč opredeljen z učinkom, ki ga ima na škodljiv organizem, s stranskimi učinki, ki jih povzroča in ceno.

Pri odmeri fitofarmacevtskega sredstva je treba upoštevati navodilo o uporabi. Uporaba višjega odmerka od predpisanega ne upošteva načel dobre prakse varstva rastlin, uporaba nižjega odmerka pa je sprejemljiva samo v primerih, ko je bilo v praksi dokazano, da je nižji odmerek učinkovit. Pri škropljenju visokih in bujnih rastlin je zelo pomembno, da se škropivo uporabi v ustrezni količini, ki ustreza bujnosti gojenih rastlin. V tem primeru so odmerki praviloma navedeni v obliki koncentracije, zato uporaba večje ali manjše količine škropiva ni v skladu z dobro prakso varstva rastlin.

¹ Izdalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2000

Za učinkovito obvladovanje škodljivih organizmov se med letom izvede ravno toliko škropljenj, kot je nujno treba. Število škropljenj se lahko spreminja med posameznimi leti in med rastišči. Zlasti pomemben je čas izvedbe prvega škropljenja proti določenemu škodljivemu organizmu. Praviloma se odločamo na podlagi napovedi enega izmed številnih opazovalno-napovedovalnih sistemov, ki napove pojav škodljivega organizma (vremenske razmere, vsote temperatur, direktno opazovanje, feromonske vabe). Poleg te napovedi pa je treba upoštevati tudi krajevne izkušnje. Podobno velja tudi za nadaljnja škropljenja proti škodljivim žuželkam, ki imajo letno več rodov in proti boleznim, kjer ustrezne službe spremljajo pogoje in čas, ko pride do okužbe. V takih primerih je treba upoštevati možnost prekrivanja generacij škodljivih organizmov in vremenske pogoje, ki vplivajo na pojav in potek bolezni. Škropljenja na podlagi fenoloških faz lahko štejemo za dobro prakso varstva rastlin, razen če ni bilo dokazano, da je z opazovalno-napovedovalnimi sistemi možno zmanjšati število škropljenj med letom.

Posebno pozornost je treba posvetiti zadnjemu škropljenju, ki mora biti izvedeno dovolj zgodaj pred spravilom pridelka v skladu s karenci.

Za izvajanje škropljenj je treba uporabiti opremo in pogoje, ki zagotavljajo visok izkoristek uporabljenih fitofarmacevtskih sredstev in čim manjše izgube zaradi zanašanja. Za vsak pripravek je treba zagotoviti, da se ohrani njegova učinkovitost. Uporabljene naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev morajo biti prilagojene namenu uporabe in redno pregledane, kot to določajo predpisi, ki urejajo zdravstveno varstvo rastlin ter pogoje in postopke, ki jih morajo izpolnjevati in izvajati pooblaščen nadzorni organi za redno pregledovanje naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev.

Zasnova dobre prakse varstva rastlin vključuje tudi uporabo bioloških sredstev in koristnih organizmov – naravnih sovražnikov, oziroma kombinacijo uporabe fitofarmacevtskih sredstev in koristnih organizmov ter prizadevanja za zaščito koristnih organizmov.

Integrirano varstvo rastlin v največji možni meri izkorišča dejavnike naravnega omejevanja širjenja škodljivih organizmov in zato vključuje vse elemente dobre prakse varstva rastlin. Če postane uporaba koristnih organizmov sestavni del programa varstva rastlin, se je treba izogibati tistim fitofarmacevtskim sredstvom, ki uničujejo koristne organizme, zaradi česar bi bilo treba uporabiti več drugih fitofarmacevtskih sredstev ali večkrat škropiti.

V okviru dobre prakse varstva rastlin je treba upoštevati vsa dosedanja vedenja o stranskih učinkih posameznega fitofarmacevtskega sredstva. Upoštevati je treba vse podatke o odpornosti na aktivne snovi znotraj iste kemijske skupine. Za posamezno gojeno rastlino in njen spekter škodljivih organizmov je treba definirati in upoštevati strategijo preprečevanja pojava odpornosti. To pomeni, da se ne sme uporabljati samo ene skupine fungicidov, ker bi to pospešilo razvoj drugih patogenih organizmov kasneje med letom. Tista fitofarmacevtska sredstva, ki bi lahko vplivala na nastanek odpornosti, se lahko uporabi le enkrat letno. V ta namen se priporoča uporaba pripravkov z različnim načinom delovanja.

Dobra praksa varstva rastlin zahteva dosledno upoštevanje uradnih navodil za uporabo, da bi zagotovila varnost izvajalcev ukrepov varstva rastlin, porabnikov živeža rastlinskega in živalskega izvora ter okolja.

Načela dobre prakse varstva rastlin so:

- vse ukrepe varstva rastlin je treba izvajati glede na kraj, gojeno rastlino in razmere ter omejiti uporabo fitofarmacevtskih sredstev na najnujnejši obseg.
- Izkoristiti je treba preizkušene agrotehnične in druge nekemične ukrepe za zmanjšanje škode, če so izvedljivi in ekonomsko upravičeni.
- Okužbo je treba s primernimi ukrepi omejiti tako, da ne bo prišlo do gospodarske škode. Pri tem ne sme biti glavni cilj zatiranje, ampak zadrževanje škodljivih organizmov pod gospodarskim pragom škodljivosti.
- Podpora pri sprejemanju odločitev so: nasveti svetovalne službe, dopolnilna usposabljanja in druge strokovne informacije, ki so na voljo.

3. NAČELA ZA UKREPE PREVENTIVNEGA VARSTVA RASTLIN

Sistemi pridelave, vrste gojenih rastlin in kolobarji

Ustrezno rastišče, ki izpolnjuje zahteve glede kakovosti tal in klime, rastlinam omogoča optimalno rast, kar znižuje tveganje napada škodljivih organizmov. Neugodno izbrana rastišča slabijo vitalnost in s tem konkurenčno sposobnost rastlin. Ozki kolobarji lahko povzročijo preštevilnost škodljivih organizmov, kar lahko ogroža nadaljnjo pridelavo. S širokim kolobarjem lahko npr. pri sladkorni pesi in krompirju omejimo oziroma preprečimo okužbo z nematodami.

Sistem pridelave, vrsto gojenih rastlin in kolobar je treba izbirati primerno rastišču, kar pripomore k zadrževanju škodljivih organizmov pod pragom gospodarske škodljivosti.

Možnost uporabnika, da izbira vrste gojenih rastlin in kolobar s stališča zdravja rastlin, ima seveda določene meje. Na posameznih rastiščih je zaradi talnih in klimatskih razmer mogoče pridelovati le določene gojene rastline, izmed katerih je treba izbrati tiste, ki prispevajo k ekonomičnosti gospodarjenja. Tudi stroški strojne obdelave lahko omejujejo izbiro gojenih rastlin.

Nenazadnje je pomemben dejavnik tudi povpraševanje po določenem pridelku, ki v veliki meri določa možnost oblikovanja kolobarja. Ne glede na te omejitve si je treba prizadevati za širok kolobar tudi z dosevkami in podorinami ali z vključitvijo prahe, čeprav zmanjšanje napadenosti oziroma infekcijskega pritiska na gojene rastline, ki ga je mogoče na ta način doseči, samo izjemoma dopušča neizvajanje sicer potrebnih ukrepov varstva rastlin.

Izbiri gojenih vrtnin v še večji meri določata tržišče in njegova bližina. Čeprav raznolikost vrtnin na prvi pogled nudi več možnosti za širok kolobar, pa po drugi strani te omejujejo posebne danosti kmetije in regionalni pogoji trženja.

Obdelava tal

Rastišču, gojeni rastlini in zdravstvenemu stanju prilagojena obdelava tal lahko prispeva k zmanjšanju uporabe fitofarmacevtskih sredstev. Za obdelavo tal so predvsem odločilne lastnosti tal, vlažnost tal, prejšnja gojena rastlina in zahteve rastlin. Pri tem je treba upoštevati učinke mineralizacije ter nevarnost erozije tal zaradi vode in vetra. Do tal prizanesljivi postopki obdelave niso možni v vseh talno-klimatskih območjih. Izvajalec ukrepov varstva rastlin lahko izbere primeren postopek obdelave tal le na osnovi upoštevanja lokalnih razmer ter izkušenj.

Izvajalec ukrepov varstva rastlin mora upoštevati, da ima obdelava tal precejšen vpliv predvsem na zapleveljenost posevkov, pa tudi na pojav osnovnih bolezni na žitih. S primerno obdelavo tal lahko izvajalec ukrepov varstva rastlin npr. zmanjša zapleveljenost s plazečo pirnico. Obdelava tal brez pluga zmanjšuje erozijo, vendar je s tem načinom obdelave tal pogosto povezan večji obseg ukrepov varstva rastlin. Zato je za vsak posamezen primer treba preučiti, katera vrsta obdelave tal ustreza tako zahtevam varstva tal kot tudi dobri strokovni praksi varstva rastlin.

Izbira sort in kultivarjev

Vzgoja odpornih oziroma tolerantnih sort prispeva k razvoju okolju prijaznega varstva rastlin. Med te spadajo sorte, ki so odporne ali tolerantne proti škodljivim organizmom, sorte z boljšo konkurenčno sposobnostjo proti plevelom ter sorte, ki so tolerantne proti fitofarmacevtskim sredstvom. Tako ima npr. kmetovalec pri žitih na izbiro visokorodne sorte, ki so malo dovzetne za pepelasto plesen in rje, kar omogoča občutno manjšo porabo fungicidov. To velja tudi za pomembne sadne vrste, zelenjavo ter vinsko trto, pri katerih so na voljo visokorodne sorte, odporne proti različnim škodljivim organizmom. Odpornost sort je zato poleg rodnosti, regionalne ter ekonomske primernosti in povpraševanja po njih na trgu, pomembno merilo izbire.

Odpornost neke sorte ni stabilna lastnost. Že v nekaj letih se lahko zgodi, da se odpornost zmanjša in postanejo odporne sorte zaradi naravne selekcije ali modifikacij škodljivih organizmov zopet neodporne. Ta nevarnost se večja, če posamezne sorte dlje časa prevladujejo v pridelavi.

Pri izbiri sort in kultivarjev je treba dati prednost tolerantnim oziroma odpornim proti škodljivim organizmom.

Izvajalec ukrepov zdravstvenega varstva rastlin lahko v sortni listi oziroma pri trgovcih s semenom pridobi informacije o odpornosti sort in izbire najprimernejše.

Popolnoma ali delno odporne proti nekaterim glivičnim in virusnim boleznim so posamezne sorte poljščin in vrtnin. Sorte, odporne proti insektom, so doslej na voljo samo izjemoma. Ker škodljivi organizmi lahko premagajo odpornost sort, je tudi pri pridelavi odpornih sort treba skrbno opazovati zdravstveno stanje rastlin, da bi po potrebi lahko pravočasno začeli z ukrepi zdravstvenega varstva rastlin.

Higiena

V kmetijstvu, vrtnarstvu in gozdarstvu je cilj higienskih ukrepov zmanjšanje potenciala škodljivih organizmov. Na ta način naj bi prvo okužbo s škodljivimi organizmi časovno čimbolj odmaknili ali jo preprečili. Cilj dosežemo s preprečevanjem vnašanja in prenašanja škodljivih organizmov (nematod, rizomanije na sladkorni pesi in obročkaste gnilobe na krompirju) preko semenskega in sadilnega materiala, okužene zemlje, substratov, sadilnih posod, naprav in bolnih rastlin.

S higienskimi ukrepi je treba ustvariti pogoje za zdrave posevke in visoke pridelke.

Za izvajalce ukrepov varstva rastlin je uporaba zdravega semenskega in sadilnega materiala najpomembnejši higienski ukrep. Podlaga za to je redno pridobivanje certificiranih semen in sadik. Če poljsko orodje in stroje uporablja skupaj več gospodarstev, je treba z njih vedno očistiti zemljo. Tudi kombajn lahko prispeva k širjenju pleva, npr. gluhega ovsa. Z zadelovanjem ostankov rastlin in žetvenih ostankov je mogoče v poljedelstvu praviloma doseči zmanjšanje tveganja pojava škodljivih organizmov, npr. kadar gre za napad prosene vešče ali za zmanjšanje napada žitnih fuzarioz.

Pomembni higienski ukrepi v rastlinjakih so razkuževanje substrata, dezinfekcija opreme in naprav ter odstranjevanje pleva in rastlin, ki so ostale v rastlinjakih. Rastlinske odpadke je treba tako obdelati oziroma predelati ali po potrebi uničiti, da ni možno prenašanje škodljivih organizmov. Nanovo kupljene gojene rastline je treba dati po potrebi za določen čas v karanteno.

Čas setve in saditve

Čas setve in saditve je specifičen glede na zahteve posamezne vrste gojenih rastlin. Določiti ju je treba glede na klimo, stanje tal in vreme. V vrtnarstvu ima razen tega velik vpliv tudi ekonomski dejavnik. Določitev najugodnejšega časa sejanja in saditve je odvisna od vremenskih in talnih razmer ter usmerjenosti kmetije. Z izbiro časa sejanja in saditve je mogoče vplivati na pojav določenih škodljivih organizmov.

Čas sejanja in saditve je treba izbrati tako, da ne pospešuje razvoja škodljivih organizmov.

Zgodnja setev ozimnega žita lahko pospeši okužbo z glivičnimi ter virusnimi boleznimi in pripomore k večji zapleveljenosti. Pogosto dobimo ob zgodnji setvi gojene rastline, ki bolje prestanejo zimo, ki so odpornejše proti škodljivim organizmom in od katerih lahko praviloma pričakujemo večji pridelek. Razen tega zgodnja žetev olajšuje pridelavo strniščnih dosevkov. Pri nekaterih škodljivih organizmih je mogoče s kasnejšo setvijo ozimnega žita in s čim bolj zgodnjo setvijo jarega žita napad toliko zmanjšati, da lahko opustimo ukrepe varstva rastlin, ki bi bili sicer potrebni. O izkoriščanju takih možnosti mora, ob preučitvi vseh okoliščin, odločati izvajalec ukrepov varstva rastlin na mestu samem.

Oskrba posevkov

Primerna oskrba posevkov je predpogoj za razvoj zdravih in vitalnih posevkov. Razen tega je oskrba posevkov v kmetijstvu, vrtnarstvu in gozdarstvu neobhodno potreben sestavni del varstva rastlin.

Posevke je treba redno oskrbovati primerno rastišču in razmeram.

Pri poljščinah in vrtninah na prostem sta med pomembnejšimi mehanskimi postopki rahljanje tal in odstranjevanje plevela. Pogosto lahko z mehanskimi postopki omejimo ali preprečimo razvoj škodljivega organizma, vendar ne gre zanemariti, da lahko v določenih primerih ti postopki spodbujajo erozijo in povečujejo nevarnost prenosa virusov ter drugih povzročiteljev bolezni. Potrebnost in obseg oskrbe posevka je treba oceniti za vsak primer posebej.

V sadjarstvu je rez sadnega drevja pomemben ukrep tako za ohranjanje fiziološkega ravnovesja in s tem zdravstvenega stanja rastlin kot tudi za odvrčanje škodljivih organizmov. Način rezi je pogojen z rastlinsko vrsto, gojitveno obliko ter starostjo rastlin.

Pri vzgoji rastlin v rastlinjakih imajo dejavniki, kot so gostota sklopa rastlin, vlaga in temperatura skupaj z namakalno tehniko, znaten vpliv na razvoj škodljivih organizmov. Njihova pravilna kombinacija glede na vrsto gojene rastline, stadij gojene rastline in tehnične naprave, lahko zmanjša nevarnost okužbe s pomembnimi škodljivimi glivami in pri nekaterih gojenih rastlinah celo delno nadomesti uporabo regulatorjev rasti.

V gozdovih je oskrba usmerjena zlasti v urejanje rastišča dreves. Tako na primer prečiščevanje in delna sečnja povečata odpornost preostalih dreves proti žuželkam, ki objedajo liste oziroma iglice in to zaradi povečanega ravnega prostora in izboljšanja vitalnosti dreves.

Gnojenje posevkov

Uravnotežena in potrebam gojenih rastlin prilagojena oskrba s hranili skozi rastno obdobje, je prav tako pomemben pogoj za razvoj zdravih in vitalnih posevkov.

Oskrba s hranili mora biti uravnotežena in prilagojena potrebam gojenih rastlin. Gnojiti je treba tako, da ne povečujemo občutljivosti rastlin za okužbo s škodljivimi organizmi.

Izvajalec ukrepov varstva rastlin mora upoštevati Navodila za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju in določila Uredbe o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla. S tem naj bi preprečili nepravilno in čezmerno gnojenje.

Upoštevati je treba, da tudi pomanjkanje hranil in neuravnoteženo razmerje med posameznimi hranili slabi gojene rastline, povečuje njihovo dovzetnost za bolezni in škodljivce in praviloma zmanjšuje njihovo konkurenčno sposobnost proti plevelom.

4. NAČELA ZA DOLOČANJE PRAGA ŠKODLJIVOSTI**Ocenjevanje zdravstvenega stanja in ogroženosti posevkov**

Ukrepe proti škodljivim organizmom v posevkih načeloma izvajamo samo v primeru, če posevku grozi gospodarska škoda. Popolna odstranitev škodljivih organizmov se izvaja le v določenih primerih, zlasti pri pridelavi semena in sadik, karanteni rastlin, posebnih kakovostnih zahtevah in preprečevanju prenašanja virusov.

Razvoj in zdravstveno stanje posevka je treba neprestano opazovati. Ocena ogroženosti škodljivih organizmov se oblikuje glede na potrebo po ukrepanju.

Ocene potrebnosti ukrepa ni mogoče podati splošno. Pri oceni potrebnosti je treba vedno upoštevati rastne razmere in vrsto gojene rastline ter specifične zahteve za razvoj škodljivih organizmov.

Izvajalec ukrepov varstva rastlin mora z osnovnim izobraževanjem ter dodatnim usposabljanjem pridobiti znanja, s pomočjo katerih bo lahko ocenil razvoj posevka in njegovo zdravstveno stanje. Prav tako mora poznati osnovne znake okužb ter znake poškodb, ki jih povzročajo pomembni škodljivi organizmi.

Za celo vrsto škodljivih organizmov se lahko izvajalec ukrepov varstva rastlin za ukrepanje odloči na osnovi praga škodljivosti. Temeljni pogoj je, da v naključnem vzorcu določi razširjenost škodljivega organizma v posevku. Ta način se uporablja v primerih:

- zapleveljenosti žita, zlasti ozimne pšenice in oljne ogrščice,
- pepelaste plesni na ozimni pšenici,
- žitnih listnih uši na ozimni pšenici,
- ličink metuljev in listnih uši na kapusnicah ter
- ličink gozdnih škodljivcev na boru, hrastu ali smreki.

Za posamezne škodljive organizme so na razpolago tudi posredne metode za ocenjevanje razširjenosti škodljivega organizma, npr.:

- rumene posode za škodljivce oljne ogrščice (repični bolhač, stebelni kapusov kljunotaj),
- lepljive plošče v sadovnjakih in rastlinjakih,
- feromonske vabe za škodljive metulje (sovke, grahov zavijač, jabolčni zavijač, pasasti grozdni sukač, smrekov prelec, borova sovka itd.) ter lubadarje,
- elektronske napovedovalne naprave za jablanov škrlup in peronosporo v vinogradništvu.

Za nekatere bolezni, npr. lomljivost žitnih bili, črno listno pegavost in rjavo gnilobo krompirja ter ožig na pečkatem sadju, ni mogoča zanesljiva vizualna ocena razširjenosti škodljivega organizma in ne ocena nujnosti ukrepov. V teh primerih pomaga kmetijsko svetovanje s prognostičnimi napovedmi, ki jih pridobimo s pomočjo računalniških modelov in drugimi posrednimi metodami.

Izkušnje in opora za odločitve

Odločitev za ukrepanje ali neukrepanje mora izvajalec ukrepov varstva rastlin vedno sprejeti sam in zanj tudi sam odgovarjati. Sam krije stroške ukrepa, ki lahko v poljedelstvu znašajo tudi 60.000 SIT/ha, v vrtnarstvu pa so lahko še bistveno višji. Zato bo tudi zaradi ekonomskih razlogov zainteresiran za to, da ne bo izvajal nepotrebnih ukrepov. Po drugi strani pa nosi sam tveganje, če opusti katerega izmed ukrepov varstva rastlin, kar lahko povzroči večjo škodo ali celo popolno izgubo pridelka.

Pri odločanju za ukrepanje je treba upoštevati izkušnje in opažanja iz prejšnjih let, napovedi službe za varstvo rastlin in izkoristiti vse ostale razpoložljive podatke, ki so na razpolago.

Izvajalec ukrepov varstva rastlin mora izkoristiti tudi svoje dolgoletne izkušnje in opažanja, da bo lahko primerno ocenil zdravstveno stanje posevka ali se pripravil na morebitno okužbo s škodljivim organizmom. Za oceno nujnosti ukrepa je treba uporabiti vsa razpoložljiva strokovna znanja, strokovna predavanja in seminarje.

Če so na območjih pridelave na voljo računalniško podprti prognostični postopki ali drugi ekspertni sistemi, je treba izkoristiti tudi te. Informacije strokovnjakov službe za varstvo rastlin, strokovnjakov svetovalne službe, odgovornih oseb za prodajo fitofarmaceutskih sredstev, združenj pridelovalcev in industrije lahko prispevajo k pravilni odločitvi.

5. NAČELA ZA IZBIRO USTREZNEGA POSTOPKA VARSTVA RASTLIN

Nekemično varstvo rastlin

Nekemično varstvo rastlin izhaja iz tradicionalnega kmetovanja in temelji na mehanizmih biološkega ravnovesja.

Nekemično varstvo rastlin velja kot posebej okolju prijazno, zato ga je treba uporabljati v največji možni meri, ter mu dajati prednost pred kemičnim varstvom rastlin.

Pri odločitvi za nekemičen način varstva rastlin so pomembni podatki o učinkovitosti, prizanesljivosti do okolja, tveganju in stroških. Pri postopkih nekemičnega varstva rastlin je treba upoštevati posebne zahteve varstva pri delu in varovanja zdravja.

Uporaba fitofarmaceutskih sredstev

Izvajanje dobre prakse varstva rastlin vključuje namensko in strokovno uporabo fitofarmaceutskih sredstev. Ker na mnogih področjih pridelave rastlin ni na razpolago primernih nekemičnih postopkov, dostikrat ni druge možnosti kot uporaba fitofarmaceutskih sredstev.

Če ni na razpolago nobene druge praktične možnosti za preprečevanje škode, je treba uporabiti primerno, registrirano fitofarmacevsko sredstvo.

Pri uporabi primerne, registrirane fitofarmacevtskega sredstva je treba upoštevati opozorila v navodilu za uporabo. Med opozorila spadajo npr. potrebni varnostni ukrepi za uporabnika, določeni pogoji uporabe ali stopnja možne škodljivosti za koristne organizme sli deževnike, fitotoksičnost za gojene rastline, omejitev uporabe na vodo varstvenih območjih ter v bližini rek, jezer, in drugih vodnih virov. Pri uporabi herbicidov in nematocidov je treba upoštevati možne posledice za sledečo gojeno rastlino. Izkoristiti je treba tudi razpoložljiva strokovna znanja, strokovna predavanja in seminarje ter informacije službe za varstvo rastlin.

6. NAČELA ZA STROKOVNO NEKEMIČNO VARSTVO RASTLIN

Uporaba nekemičnega varstva rastlin

Postopke nekemičnega varstva rastlin je treba uporabljati glede na rastišče in druge rastne razmere. Pogosto ti postopki niso niti enostavni niti poceni. Tudi ti postopki lahko imajo neželene stranske učinke kot npr. pospeševanje erozije zaradi vetra in vode po mehanskem uničevanju pleva ali uničenje koristnih organizmov pri požiganju pleva. Biološki postopki v ožjem smislu, ki učinkujejo selektivno in so prizanesljivi do okolja, so na razpolago za relativno majhno število škodljivih organizmov. Pogosto so tudi relativno dragi, večinoma manj učinkoviti in zato uporabni samo izjemoma in v posebnih pogojih, npr. v ekološkem kmetijstvu.

V poljedelstvu, vrtnarstvu in gozdarstvu so pomembni postopki nekemičnega varstva rastlin mehansko odstranjevanje pleva z okopavanjem ali košnjo ter druge tehnike. Izvajalec ukrepov varstva rastlin mora upoštevati, da je učinkovitost mehanskega uničevanja pleva odvisna od stanja tal, sklopa rastlin, zapleveljenosti ter vremena. V žitih lahko dosežemo v povprečju 30 do 70% uničenje pleva, v krompirju in koruzi tudi višje. Po izkušnjah je mogoče v poljščinah izvesti približno 10 do 20% potrebnih ukrepov za uničenje pleva z mehanskimi postopki, v prvi vrsti v krompirju in sladkorni pesi na lahkih tleh in če zapleveljenost ni prehuda. Tudi kombinacija mehanskih in kemičnih postopkov prispeva k zmanjšanju obsega uporabe herbicidov.

V poljedelstvu so mehanski postopki lokalno primerni tudi za zatiranje škodljivih insektov v tleh, pri čemer pa se lahko zgodi, da so prizadete tudi koristne in indiferentne vrste. Drugi nekemični postopki varstva rastlin, kot sta npr. požiganje pleva ali uporaba kolektorjev za zbiranje koloradskih hroščev, so pogosto dragi, zahtevajo veliko energije in pogosto niso dovolj učinkoviti.

Odločitev o izbiri postopka nekemičnega varstva rastlin je mogoče sprejeti samo ob upoštevanju rastišča in drugih rastnih razmer.

V vrtnarstvu so v mnogih primerih boljši pogoji za uporabo najrazličnejših postopkov nekemičnega varstva rastlin, ki poleg odstranjevanja plevela in uporabe koristnih organizmov zajemajo tudi mreže za varstvo pred insekti in pticami, pasti, vabe in odvrčala. Folije za pokrivanje površine tal in drugi postopki zastiranja določenim gojenim rastlinam zagotavljajo učinkovito varstvo pred razraščanjem plevela. Na manjših površinah pridelovanja pese lahko varovalne mreže preprečijo napad pesne muhe ali napad majskih hroščev v sadjarstvu. Na velikih površinah je uporaba mrež težavna ali nemogoča.

V gozdarstvu so mehanski načini zatiranja škodljivcev redni standardni postopki, npr. odstranjevanje lubja pri napadenem lesu, zlasti če gre za zalubnike in krasnike. Učinkovit biotehnični ukrep za zatiranje zalubnikov na majhnih površinah je tudi uporaba pasti z agregacijskimi feromoni.

Svetovanje postopkov nekemičnega varstva rastlin

Učinkovitost postopkov nekemičnega varstva rastlin je v primerjavi z uporabo fitofarmacevtskih sredstev v večji meri odvisna od lastnosti rastišča ter drugih rastnih razmer. Dostikrat je pri nekemičnem varstvu rastlin poraba časa in denarja bistveno višja, hkrati pa so ob tem pogosto potrebna posebna znanja.

Izvajalec ukrepov varstva rastlin mora imeti dobro znanje o posameznih postopkih nekemičnega varstva rastlin in mora izkoristiti vse razpoložljive informacije in nasvete, ki so mu na voljo.

7. NAČELA ZA NAMENSKO IN STROKOVNO UPORABO FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV

Registrirana fitofarmacevtska sredstva

V Republiki Sloveniji se sme uporabljati samo registrirana fitofarmacevtska sredstva, ki so ustrezno označena ter opremljena z ustrezno deklaracijo in navodili za uporabo. Registracija zajema določbe glede uporabe ter zahteve, ki morajo biti izpolnjene za varstvo človeka, živali in naravnega krogotoka. Trije osnovni pogoji – registrirano fitofarmacevtsko sredstvo, redno pregledana naprava za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev in strokovno usposobljen uporabnik – so temeljno jamstvo, da namenska in strokovna uporaba fitofarmacevtskih sredstev ne bo škodljivo vplivala na zdravje ljudi in živali ter na podtalnico in pitno vodo ter ne bo imela nobenih drugih nedopustnih posledic, zlasti za naravni krogotok.

Registrirana fitofarmacevtska sredstva, redno pregledane naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev in strokovno usposobljeni uporabniki so temeljni pogoj za namensko in strokovno uporabo fitofarmacevtskih sredstev.

Preverjanje in ocenjevanje fitofarmacevtskih sredstev v postopku registracije zajema živo in neživo okolje. Preverjanje učinkovitosti fitofarmacevtskih sredstev poteka v skladu s smernicami EPPO, ki določajo enotna načela za ocenjevanje učinkovitosti fitofarmacevtskega sredstva. Za pridobitev registracije in s tem dovoljenj za trgovanje v Republiki Sloveniji morajo biti za določeno fitofarmacevtsko sredstvo opravljena še preverjanja oziroma izdelane ocene:

- kemičnih in fizikalnih lastnosti,
- učinkovitosti fitofarmacevtskih sredstev skupaj z oceno fitotoksičnosti za zasajeno ali naslednjo gojeno rastlino v kolobarju,
- toksičnosti za človeka in živali, poti izločanja oziroma zadrževanja v živalskih organizmih, ter možnosti akumulacije,
- ostankov sredstva v škropljenih rastlinah in delih rastlin ter pri krmilih; ostankov v živalskih proizvodih, kot so mleko, jajca in meso; vpliva ostankov sredstva na zdravje ljudi, če se kopičijo celo življenje,
- razgradnje v tleh, posledic za talne organizme, možnosti izpiranja v podtalnico,
- zadrževanja in razgradnje v površinskih vodah, posledic za vodne organizme,
- odnašanja v zrak in razgradnje v zraku ter
- vpliva in posledic za čebele, koristne organizme in druge prosto živeče terestrične živali.

Poleg registriranih fitofarmacevtskih sredstev sta pogoja za strokovno uporabo fitofarmacevtskih sredstev tudi redno pregledane naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev ter strokovno usposobljen uporabnik.

Uporabnikom, ki fitofarmacevtskih sredstev ne uporabljajo namensko in strokovno pravilno, se sme uporabo prepovedati, dopustna je tudi prepoved uporabe naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev, ki ne delujejo v skladu z zahtevami predpisa, ki določa pogoje, ki jih morajo izpolnjevati in izvajati pooblaščen nadzorni organi za redno pregledovanje naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev. V pravilniku so določene zahteve za pooblaščen nadzorne organe kot tudi za posamezne tipe naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev.

Izbira fitofarmacevtskega sredstva

Pri izbiri fitofarmacevtskega sredstva je treba upoštevati cilj, ki ga s škropljenjem želimo doseči. Osnovno merilo je učinkovitost sredstva na ciljni organizem, nezanemarljivi pa niso tudi stroški škropljenja.

Pri izbiri je treba dati prednost sredstvu, ki je v danih razmerah najprimernejše.

Seznam registriranih fitofarmacevtskih sredstev je vsaj dvakrat letno objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije. Ob enaki učinkovitosti za določen namen je treba dati prednost manj toksičnim, za koristne organizme bolj prizanesljivim in za čebele nenevarnim oziroma manj nevarnim fitofarmacevtskim sredstvom, brez posebnih opozoril. Nadalje je pri uporabi potrebno dati prednost selektivnim fitofarmacevtskim sredstvom pred sredstvi s širokim spektrom delovanja, razen v primeru, ko je prisotnih več škodljivih organizmov hkrati ali pa imajo ustrezna sredstva s širšim spektrom delovanja ekološke prednosti. V vrtnarstvu je pred škropljenjem celotne površine pogosto treba opraviti poskusno škropljenje na manjši površini z namenom preverjanja selektivnosti fitofarmacevtskih sredstev za nove sorte.

Uporaba in odmerki fitofarmacevtskega sredstva

Splošna preventivna uporaba fitofarmacevtskih sredstev brez vnaprejšnjega preverjanja potrebnosti je v nasprotju z dobro prakso varstva rastlin. Zato je treba uporabljati fitofarmacevtska sredstva, ki so najbolj primerna za škodljivi organizem in gojeno rastlino. Ob upoštevanju danih razmer je mogoče zmanjšati uporabo aktivne snovi. Razen tega je treba upoštevati talne in vremenske razmere, da bi preprečili nevarnost zanašanja in izpiranja fitofarmacevtskih sredstev v podtalnico. V posameznih primerih je mogoče povečati učinkovitost fitofarmacevtskih sredstev z uporabo dodatkov, ki povečujejo učinkovitost in hkrati omogočajo znižanje odmerkov fitofarmacevtskega sredstva. Postopki za zmanjšanje števila škropljenj in porabe fitofarmacevtskih sredstev hkrati znižujejo stroške varstva rastlin in prispevajo k splošnemu zmanjšanju tveganja glede uporabe fitofarmacevtskih sredstev.

Izbiri sredstva ter odmerke je treba prilagoditi razmeram.

Upoštevanje pravih rokov za škropljenje predstavlja pomemben člen v težnji omejevanja porabe fitofarmacevtskih sredstev in za doseg primerne učinka. Pri določenih škodljivih organizmih je mogoče, tudi ob zgoraj navedenih pogojih, ob pravilni uporabi tik pred napadom ali ob začetku napada, preprečiti epidemijo z manjšim številom škropljenj oziroma z manjšo količino sredstva kot pozneje tudi zato, ker so škodljivci v mladostnem stadiju dostikrat občutljivejši. Po drugi strani pa obstajajo pleveli, npr. tako imenovani koreninski plevel in škodljivi insekti, katerih zatiranje je v odraslem stadiju lažje. Zatiranje osata in plazeče pirnice s primernimi aktivnimi snovmi je npr. v odraslem stadiju lažje kot v mladostnem stadiju. Glede na škodljivi organizem in aktivno snov so zato potrebni ločeni postopki za zmanjšanje porabe sredstva. Tudi vremenske razmere so pomembne pri odločitvi, do katere mere je mogoče zmanjšati porabo sredstva. Npr. herbicidi, ki delujejo kot rastni hormoni za zatiranje plevela, potrebujejo višje temperature, medtem ko temperatura pri določenih talnih herbicidih nima tako pomembne vloge. Slednji pa za svoj polni učinek potrebujejo zadostno vlago v tleh. Odmerek talnih herbicidov je hkrati odvisen tudi od vsebnosti organske snovi in mineralov glin v tleh.

Škropljenje delov površin, robov, gnezd in posameznih rastlin

Okužba z insekti, glivami ter plevelom se pogosto širi od roba površine navznoter. V začetku okužbe lahko zadošča robljenje, škropljenje delov posevkov ali celo posameznih rastlin. To seveda bolj velja za velike površine kot za majhne. Večkrat se tretiranje celotnih površin lahko opusti, če se pravočasno tretira le dele okuženih površin.

S pravočasnim škropljenjem manjšega dela površin, robov, gnezd in posameznih rastlin, se je v mnogih primerih mogoče izogniti škropljenju celotne površine.

Škropljenje dela posevka je smiselno predvsem pri različno občutljivih sortah gojenih rastlin in ob neenakomernem pojavljanju plevela. Razen tega lahko včasih zadošča tudi točkovno škropljenje npr. zatiranje kislice na zelenih površinah ali zaščita proti objedanju divjadi.

Mešanice fitofarmacevtskih sredstev

Mešanice fitofarmacevtskih sredstev so že pripravljene formulacije, ki vsebujejo več kot eno aktivno snov. Mešanice fitofarmacevtskih sredstev omogočajo manjšo porabo fitofarmacevtskega sredstva, manj škropljenj in preprečevanje razvijanja odpornosti. Razen tega predstavlja škropljenje z večimi fitofarmacevtskimi sredstvi prihranek časa in zmanjšanje stroškov varstva rastlin. Porabi se manj vode in energije, manjša pa je tudi obremenitev tal in okolja nasploh.

Z mešanicami fitofarmacevtskih sredstev je mogoče zmanjšati porabo fitofarmacevtskih sredstev.

Registrirane mešanice fitofarmacevtskih sredstev zagotavljajo največjo možno varnost pri uporabi. Pri mešanicah, ki jih pripravi uporabnik sam iz večih različnih fitofarmacevtskih sredstev, je treba upoštevati, da so lahko lastnosti posameznih fitofarmacevtskih sredstev glede fitotoksičnosti ali možne škodljivosti, npr. za koristne organizme, v takšnih mešanicah spremenjene in večkrat tudi manj ugodne. Zato bi se bilo praviloma treba izogibati mešanicam s tremi ali več fitofarmacevtskimi sredstvi. Če v uporabi ne obstajajo že preverjene mešanice, je treba pridobiti informacije proizvajalcev fitofarmacevtskih sredstev ali službe za varstvo rastlin o izkušnjah s predvideno mešanico fitofarmacevtskih sredstev.

Odpornost (rezistenca) na fitofarmacevtska sredstva

Odporne populacije škodljivih organizmov nastanejo zaradi selekcijskega pritiska, do katerega prihaja zaradi ponavljajoče se uporabe enakih aktivnih snovi fitofarmacevtskega sredstva. Pogostost in hitrost razvoja odpornih populacij škodljivih organizmov sta odvisni od mehanizma delovanja aktivne snovi in od škodljivega organizma (število generacij letno, nastajanje ras).

Razvoj odpornosti preprečimo z menjavanjem aktivnih snovi, kombinacijo aktivnih snovi, zmanjšanjem števila škropljenj idr.

Razvoj odpornih populacij škodljivih organizmov pri večkratni letni uporabi fitofarmacevtskih sredstev omejimo z menjavanjem aktivnih snovi ter izbiri fitofarmacevtskih sredstev z različnimi mehanizmi delovanja. Zlasti pri herbicidih je pomembno, da aktivne snovi menjujemo že med rastno dobo ter v naslednjih letih.

8. NAČELA O NAMENSKI IN STROKOVNI UPORABI NAPRAV ZA NANAŠANJE FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV

Glede na področje in namen uporabe je mogoče fitofarmacevtska sredstva nanašati v različnih oblikah, z različnimi postopki in z različnimi napravami za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev. Približno 95% fitofarmacevtskih sredstev, ki se uporabljajo pri pridelavi rastlin, se uporablja v obliki škropljenja s poljskimi škroplilnicami.

V sadovnjakih, vinogradih in hmeljiščih so v pretežni rabi pršilniki, ki prenašajo kapljice škroplilne brozge do ciljnega objekta s pomočjo zračnega toka.

V rastlinjakih se poleg postopka škropljenja uporablja tudi postopek zamegljevanja. Zamegljevalne naprave proizvajajo zelo drobne kapljice, ki jih v rastlinjakih se dodatno razpršujejo s pnevmatskimi napravami.

Končno je treba omeniti še postopek obdelave semen. V tem primeru gre za posebne naprave za razkuževanje, ki so tehnično prirejene za uporabo registriranih fitofarmacevtskih sredstev za obdelavo semen. Njihovo namensko uporabo je mogoče relativno enostavno zagotoviti s pomočjo omejenih zahtev v navodilu za uporabo naprave. Praviloma postopek vedno izvaja strokovno osebje.

Naprave, ki se smejo dajati v promet v Republiki Sloveniji

V promet se smejo dajati samo naprave, ki so certificirane in je za njih izdan slovenski znak o skladnosti. Certifikat naprave jamči, da v primeru namenske in strokovne uporaba pri trosenju ali škropljenju fitofarmacevtskih sredstev nima škodljivih posledic za zdravje ljudi in živali kot tudi naravni krogotok. Proizvajalci in uvozniki naprav morajo pred dajanjem naprav na trg zanje pridobiti certifikat pri certifikacijskem organu, ki je za dejavnost certificiranja pooblaščen od ministra za kmetijstvo. Certifikacijska organa v Republiki Sloveniji sta Biotehniška fakulteta v Ljubljani ter Fakulteta za kmetijstvo v Mariboru.

Naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev, ki so že v uporabi, morajo biti vsako leto oziroma vsaka tri leta redno pregledane pri pooblaščenih nadzornih organih. Za tiste naprave, s katerimi se vršijo usluge varstva rastlin (strojni krožki) tudi drugim, je potrebno redni pregled opraviti vsako leto, za ostale pa vsaka tri leta. Brezhibne naprave po opravljenem pregledu prejmejo nalepko, brez katere uporaba naprave ni dovoljena.

Prodajati se sme le certificirane naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev, uporabljati pa tiste, ki brezhibno delujejo in imajo opravljen redni pregled in pridobljeno nalepko o rednem pregledu.

Pri uporabi naprav je treba upoštevati naslednje:

- Fitofarmacevtsko sredstvo z napravo za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev natančno odmerimo in s čim manjšimi izgubami enakomerno porazdelimo po ciljnih površinah. Po možnosti naj bi v ta namen uporabljali opremo, ki zmanjšuje izgube (šobe, ki zmanjšujejo zanašanje, reciklažna tehnika). Pred začetkom uporabe je treba določiti porabo vode na hektar. Pri tem je treba med drugim upoštevati lastnosti fitofarmacevtskih sredstev, ki jih uporabljamo, razvojni stadij gojene rastline in vremenske razmere.
- Navodila za uporabo naprav vsebujejo potrebne napotke za pravilno izbiro šob, za nastavitev tlaka in hitrost vožnje. V navodilih mora biti opisana tudi metoda, kako se pred začetkom škropljenja preveri točnost odmerjanja fitofarmacevtskega sredstva.
- Pri pripravi škroplilne brozge je treba upoštevati navodila za uporabo fitofarmacevtskega sredstva, v katerih so navedeni odmerki sredstva, sposobnost mešanja, preventivni ukrepi in ukrepi za varstvo uporabnika. Za odmerjanje in dodajanje fitofarmacevtskih sredstev v rezervoar naprave je treba uporabljati samo za ta namen namenjene merilne posode.
- Polnjenje rezervoarja je treba nadzorovati. Rezervoar se ne sme napolniti preko imenskega volumna in tekočina ne sme teči čez rob. Zagotovljeno mora biti, da pri polnjenju rezervoarja s pitno vodo iz vodovoda ne more priti do povratnega toka ali vsesavanja škroplilne brozge v vodovod.
- Embalažo fitofarmacevtskega sredstva je treba po izpraznitvi skrbno izprati. Izpiralna voda se doda škroplilni brozgi.
- Da bi ob koncu škropljenja v rezervoarju preprečili ostanke škroplilne brozge, je treba na podlagi predvidene porabe vode in velikosti tretirane površine izračunati potrebno količino škroplilne brozge.
- Enakomerno prečno in vzdolžno razporeditev škropiva je najlažje doseči pri hitrosti vožnje do 6 km/h. Če je hitrost vožnje večja od 8 km/h, je nanašanje škropiva pogosto neenakomerno.
- Škropljenje ni priporočljivo pri hitrostih vetra nad 3 m/s, temperaturah nad 25° C ali relativni vlažnosti zraka pod 30%, saj pride do znatnih izgub sredstva zaradi zanašanja in izhlapevanja.
- Pri škropljenju moramo biti pozorni na prevladujočo smer vetra. Za škropljenje prvega škroplilnega pasu vzdolž vodotokov in sosednjih gojenih rastlin je treba upoštevati zakonske določbe, določila glede uporabe in opozorila, ki zmanjšujejo zanašanje, npr. manjšo hitrost vožnje ter s tem povezan manjši tlak, pršenje z večjimi kapljicami in po potrebi zaprtje zunanjih šob. Razen tega je treba proti stanovanjskim območjem, vrtovom, športnim površinam in površinam za prosti čas ter pašnikom, na katerih se pase živina, ohranjanji zadostne varnostne razdalje. V primeru, ko kljub varnostnim ukrepom pride do zanašanja na sosednje površine in gojene rastline, je treba o tem takoj obvestiti uporabnika sosednjih površin in ga po potrebi opozoriti na preventivne ukrepe (npr. upoštevanje karence oziroma prepoved uživanja).
- Neposredno po končanem škropljenju je treba tehnični ostanek škroplilne brozge v napravi razredčiti s čisto vodo vsaj v razmerju 1:10 in to poškropiti po že poškropljeni površini. Pri tem je treba upoštevati, da ostanka tekočine med armaturo in šobami ni mogoče razredčiti in zato pri škropljenju prve metre škropimo s polno koncentracijo raztopine.
- Zunanje čiščenje naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev je treba opraviti na eni od površin, ki jih škropimo.
- Tudi med zakonsko predpisanimi rednimi pregledi naprav je treba napravo skrbno negovati in servisirati zaradi zagotovitve uporabnosti ter natančnosti odmerjanja in razprševanja.
- Pri uporabi pršilnikov je treba poleg navedenega oziroma namesto tega dodatno upoštevati še naslednja opozorila:
 - V skladu z uradnimi priporočili je treba pripraviti napravo za varstvo rastlin tako, da omogoča usmerjeno aplikacijo gojenih rastlin (npr. v sadjarstvu, vinogradništvu ali hmeljarstvu), glede na razvojne stadije, oblike pridelave in objekte (npr. deblovina s skorjo). Zaradi bujnosti gojenih rastlin in s tem povezanega velikega tveganja zanašanja je treba posebej upoštevati ukrepe za zmanjšanje zanašanja fitofarmacevtskih sredstev.
 - Načelno je treba delati z najmanjšim možnim tlakom, ki še zagotavlja, da bodo gojene rastline dovolj dobro poškropljene. Če hkrati škropimo več vrst, so izgube večje, zato takega škropljenja ne priporočamo. V vinogradih, kjer so majhne medvrstne razdalje, lahko v začetku rastne dobe, ko je površina listov še majhna, uporabimo škroplilnice.
 - Porabo vode in fitofarmacevtskih sredstev je treba v sadjarstvu, vinogradništvu in hmeljarstvu uskladiti z razvojnim stadijem gojene rastline.

- Če mejijo na tretirano površino objekti, ki so ogroženi, je treba opraviti škropljenje na robovih enostransko, v smeri tretirane površine. Ob tem moramo upoštevati tudi smer vetra.
- Vsako leto oziroma vsaka tri leta je treba opraviti redni pregled naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev pri pooblaščenih kontrolnih organih.

9. NAČELA ZA SKLADIŠČENJE, ODSTRANJEVANJE IN RAVNANJE S FITOFARMACEVTSKIMI SREDSTVI

Skladiščenje in odstranjevanje fitofarmacevtskih sredstev

Predpis, ki ureja zdravstveno varstvo rastlin določa pogoje, ki jih morajo izpolnjevati organizacije, ki se ukvarjajo s trgovanjem s fitofarmacevtskimi sredstvi. S temi določbami se želi preprečiti nevarnost za ljudi, živali in naravni krogotok.

Skladiščenje fitofarmacevtskih sredstev je treba glede časa in količine omejiti na nujni minimum.

Prevoz fitofarmacevtskih sredstev

Prevoz fitofarmacevtskih sredstev poteka predvsem med trgovinami s fitofarmacevtskimi sredstvi in skladiščem uporabnika oziroma od skladišča uporabnika do kraja škropljenja. Ker se pri tem uporabljajo običajna prometna sredstva in prometne poti, je treba poskrbeti, da ne bi prišlo do poškodb embalaže in onesnaženja okolja.

Pri prevozu fitofarmacevtskih sredstev je treba poskrbeti oziroma preprečiti, da ne bi prišlo do poškodb embalaže in onesnaženja okolja.

Če ob nesreči pride do razsutja ali razlitja fitofarmacevtskih sredstev iz embalaže, je treba prostor takoj zavarovati in poklicati pristojne organe kot so Center za obveščanje (tel.: 112), policija (tel.: 113) in gasilci (tel.: 114).

Priprava škropilne brozge

Priprava škropilne brozge in ravnanje s fitofarmacevtskim sredstvom lahko predstavlja posebno nevarnost tako za uporabnika kot za naravni krogotok. Zato je priprava škropilne brozge zelo pomembna faza pri ravnanju s fitofarmacevtskimi sredstvi.

Pri pripravi škropilne brozge je treba izvajati priporočene preventivne ukrepe zaradi varovanja uporabnika, tretjih oseb in naravnega krogotoka.

Da bi preprečili nevarnost poškodb pri delu in zastripitev, je treba pri pripravi škropilne brozge, pri ravnanju s fitofarmacevtskim sredstvom ter s škropilno brozgo, upoštevati vsa opozorila iz navodil za uporabo, zlasti za zaščito kože in dihalnih poti. Uporabnik je polno odgovoren za spoštovanje varnostnih ukrepov. Pri pripravi škropilne brozge je treba biti pozoren na to, da s strokovnim ravnanjem in ustrezno zaščito telesa preprečimo morebitne zastripitve uporabnika fitofarmacevtskih sredstev.

Neočiščene posode in naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev nikoli ne smemo pustiti brez nadzora, da ne bi ogrozili tretjih oseb. Onesnažene posode in naprave je treba zaščititi pred padavinami. Zadostna higiena med delom in po končanem delu pa prispeva k temu, da so tveganja za uporabnika čim manjša (tako je npr. treba uporabljene rokavice temeljito oprati, preden jih snamemo).

10. NAČELA ZA KONTROLO USPEŠNOSTI IN EVIDENCE UKREPOV VARSTVA RASTLIN

Kontrola uspešnosti ukrepanja

Po vsakem ukrepu za varstvo rastlin je treba preveriti ali je bil cilj ukrepa dosežen. S tem je dana možnost za nadaljnje strokovne odločitve in nabiranje izkušenj o učinkovitosti ukrepov varstva rastlin v določenih okoliščinah.

Uspešnost ukrepov za varstvo rastlin je treba preveriti s primernimi metodami.

Izvajalec ukrepov zdravstvenega varstva rastlin bi se moral v določenem času po izvajanju ukrepa varstva rastlin prepričati o učinkovitosti in primernosti ukrepa, tako da oceni zdravstvena stanje škropljenega posevka. Če je učinek ukrepa nezadosten, je treba skrbno preveriti, kaj je povzročilo nezadosten učinek ali škodo in ali je možen in smiseln ponovni ukrep. Pri tem se je treba posvetovati s službo za varstvo rastlin oziroma s specialisti za varstvo rastlin.

Učinkovitost ukrepa varstva rastlin najlažje ocenimo na netretirani kontroli, to je delu površine, ki smo ga pustili nepoškodovanega. Tega se poslužujemo večinoma le pri raziskavah oziroma demonstracijskih poskusih. Na takih površinah je po škropljenju mogoče spremljati neoviran razvoj škodljivega organizma in oceniti učinek ukrepov. Vendar puščanje takih netretiranih površin ni priporočljivo pri vsaki rastlinski bolezni, ker je lahko netretirano mesto vir infekcije, zaradi katerega so lahko potrebna dodatna škropljenja.

Evidenca o izvajanju ukrepov zdravstvenega varstva rastlin

Evidenca o izvajanju ukrepov zdravstvenega varstva rastlin služi kritični analizi in dolgoročnemu optimiranju varstva rastlin na konkretnem kraju.

Ukrepe varstva rastlin je treba namensko in sistematično spremljati tako, da je mogoče iz zapisanih podatkov pridobiti na kraj in razmere vezane izkušnje.

Uporabniki fitofarmacevtskih sredstev morajo voditi evidenco o uporabi fitofarmacevtskih sredstev na prostem in v skladiščih. V to evidenco se vpisujejo podatki o:

- vrsti in količini uporabljenega fitofarmacevtskega sredstva,
- datum uporabe in datum spravila oziroma žetve gojene rastline, ki omogoča preverjanje upoštevanja predpisane karence in ostanka fitofarmacevtskih sredstev v rastlini in v zemlji.

Zraven zakonsko določene evidence je za izvajalca ukrepov zdravstvenega varstva priporočljivo še zapisovanje naslednjih podatkov:

- stadij gojene rastline, starost nasada,
- vrsta in cilj ukrepa,
- ocena učinkovitosti ukrepa,
- vremenski pogoji (npr. temperatura, moč in smer vetra, čas do prvih padavin po tretiranju),
- tekstura in struktura tal ter priprava zemljišča za setev,
- posebnosti.

11. SLOVAR

V slovarju so zajete opredelitve in razlage pomembnih pojmov, ki se uporabljajo v načelih za izvajanje dobre prakse varstva rastlin.

Akaricidi so sredstva za zatiranje pršic.

Aktivna snov je kemijski element ali njihova spojina, ki se pojavlja v naravi ali se sintetizira v laboratorijih, z namenom zatiranja škodljivih organizmov.

Mikroorganizmi, vključno z virusi in podobni organizmi ter njihove sestavine so izenačeni s kemijskimi elementi.

Erozija je odnašanje zemlje zaradi vetra ali vode iz erozijskega območja na drugo območje. Erozija je najpomembnejši razlog za degradacijo tal in izgubo plodne zemlje, na katerega je mogoče vplivati z obdelovalnimi ukrepi.

Feromoni so kemične snovi, ki jih izločajo žuželke oziroma so pridobljeni sintetično in jih zaznavajo drugi osebkovi iste vrste, pri katerih izzovejo specifično reakcijo (npr. določeno obnašanje ali razvojni proces).

Fitofarmacevtska sredstva so vsa sredstva, ki se uporabljajo:

- a) za varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi in neparazitskimi dejavniki,
- b) za varstvo rastlinskih pridelkov in proizvodov pred škodljivimi organizmi,
- c) za odvrčanje škodljivih organizmov,
- d) za regulacijo rasti gojenih rastlin,
- e) za preprečevanje kaljenja rastlinskih pridelkov,
- f) kot dodatki sredstvom, navedenim v podtočkah a) do e), za povečanje njihove učinkovitosti ali spremembo njihovih lastnosti,
- g) za neselektivno uničevanje rastlin,
- h) za povečanje odpornosti gojenih rastlin proti škodljivim organizmom, pri čemer ne ogrožajo okolja ter zdravja ljudi in živali,
- i) sredstva za privabljanje in spremljanje navzočnosti in številčnosti škodljivih organizmov.

Fitotoksičnost je neželen učinek fitofarmacevtskega sredstva za kulturno rastlino, ki jo tretiramo. Fitotoksičnost je odvisna od odmerka, vremenskih in talnih razmer.

Fungicidi so sredstva za zatiranje gliv, ki povzročajo rastlinske bolezni.

Gospodarski prag škodljivosti je gostota oziroma intenzivnost napada škodljivega organizma, pri katerem prihaja do škod, ki so enako visoke kot stroški ukrepanja.

Herbicidi so sredstva za zatiranje plevela oziroma neželenih rastlin v širšem smislu.

Insekticidi so sredstva za zatiranje žuželk.

Integrirano varstvo rastlin je izvajanje vseh znanih ukrepov in postopkov s področja biologije, biotehnologije, žlahtnenja in pridelovanja rastlin, ki omogočajo minimalno uporabo fitofarmacevtskih sredstev, pri čemer so škode, ki jih povzročajo škodljivi organizmi, na ekonomsko sprejemljivi ravni.

Izvajalci ukrepov zdravstvenega varstva rastlin so pridelovalci rastlin, ki izvajajo nekemične ukrepe varstva rastlin ali uporabljajo fitofarmacevtska sredstva z namenom omejevanja oziroma zatiranja škodljivih organizmov.

Karenca je čas, ki mora preteči od zadnjega škropljenja s fitofarmacevtskim sredstvom do spravila ali žetve tretiranih rastlin. Pri uporabi fitofarmacevtskega sredstva za razkuževanje semena in sadik je karenca čas, ki mora preteči od uporabe sredstva do dajanja tretiranih rastlin v promet.

Koristni organizmi so antagonisti škodljivcev, ki jih spodbujamo bodisi kot sestavni del obstoječe favne ali gojimo in nato izpuščamo na mestih, kjer so škodljivi organizmi.

Nematocidi so sredstva za zatiranje ogorčic ali nematod.

Odmerek je količina fitofarmacevtskega sredstva na količino vode, volumen tal ali prostorsko enoto, ki je potrebna za zatiranje škodljivih organizmov.

Odpornost (rezistenca) je pojav, ko se v populaciji škodljivih organizmov (žuželk, pršic, glivic ali plevela) pojavijo osebk, ki brez poškodb prenesejo koncentracijo aktivnih snovi, ki na večino drugih osebkov iste vrste deluje smrtno. Pomemben cilj žlahtnenja so vrste gojenih rastlin z odpornostjo na škodljive organizme ali stres. Škodljivi organizmi lahko razvijejo odpornost proti fitofarmacevtskim sredstvom do take mere, da le-ta postanejo povsem neučinkovita.

Prag škodljivosti je gostota oziroma intenziteta napada škodljivih organizmov na določenem kraju, ob določenem času ali v določenem razvojnem stadiju, pri katerem nastopi škoda.

Škodljivi organizmi so živali, rastline, glive in mikroorganizmi v vseh razvojnih stadijih, ki lahko povzročajo škodo gojenim rastlinam. Mikroorganizmi so: virusi, viroidi, riketcije, mikoplazme in bakterije.

Toleranca je sposobnost gojene rastline, da preživi prisotnost škodljivih organizmov ali učinek abiotičnih škodljivih dejavnikov z manjšo izgubo življenjske vitalnosti in rodnosti kot velja za občutljive rastline.

Zanašanje je nanos ali vnos fitofarmacevtskega sredstva izven ciljne površine ali prostora.

Priloga 6:

UREDBA O PODROBNEJŠIH MERILIH ZA PRESOJO, ALI OBDELOVALEC RAVNA KOT DOBER GOSPODAR¹

¹ Uradni list Republike Slovenije, št. 81/2002

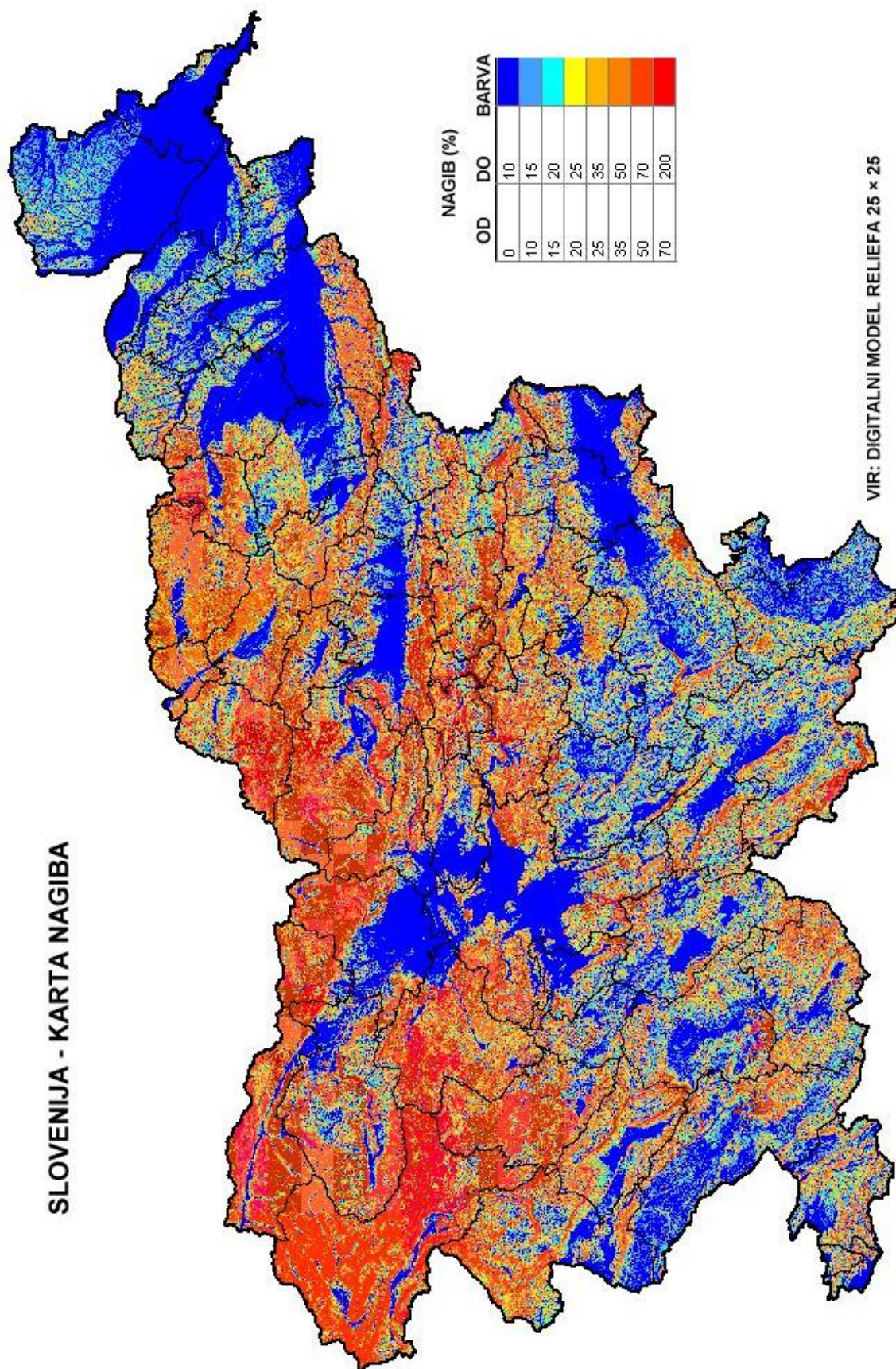
Priloga 7:**DOLOČITEV HRIBOVSKIH IN GORSKIH OBMOČIJ V SLOVENIJI**

Značilnosti reliefa Slovenije je izredna členovitost. Temu so prilagojeni tudi sistemi zajema osnovnih prostorskih podatkov, za katere je v Sloveniji pristojna Geodetska uprava Slovenije. Ta ima glede reliefa na voljo podatke dveh natančnosti in sicer DMR 100×100 m in DMR 25×25 m.

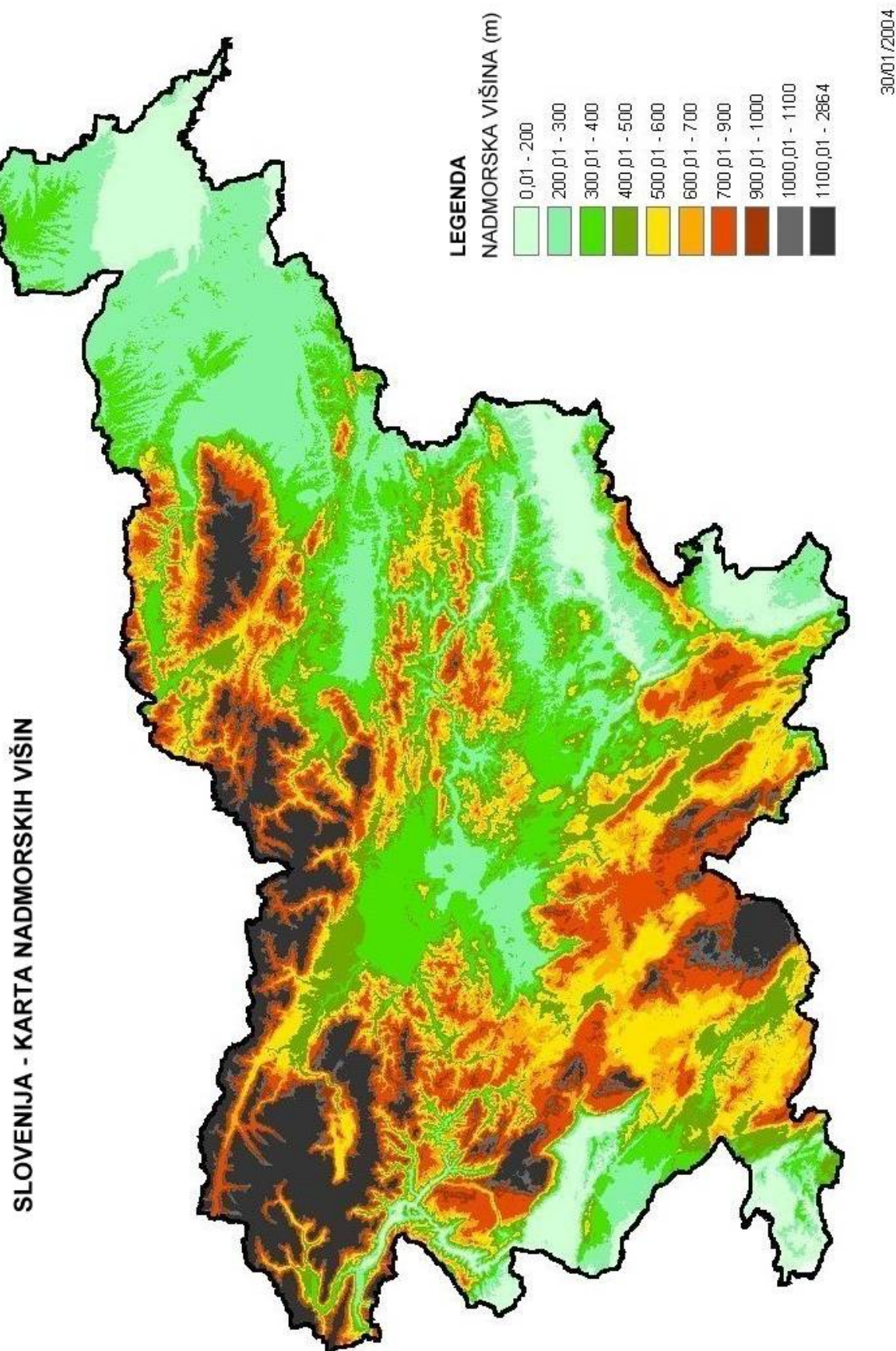
Slovenija je pri določitvi hribovskih in gorskih OMD uporabila bazo podatkov DMR 25×25 m, o čemer je tudi seznanila Komisijo EU in z njene strani nikoli ni bilo danih pripomb. Te predstavitve so bile:

1. »Bilateralni screening« v Bruslju januarja 1999 – predstavitev slovenskih ukrepov,
2. tehnični sestanek na komisiji 5 decembra 2001 v Bruslju o ukrepih razvoja podeželja,
3. tehnični sestanek na Generalnemu Direktoratu (DG AGRI) glede priprave Programa razvoja podeželja 2004-2006 – ukrepi za OMD, Bruselj, 16. december 2002,
4. predstavitev sistema OMD za Slovenijo gospodu Campestriniju julija 2003.

Za uporabo DMR 25 smo se odločili, ker boljše ponazori značilen relief Slovenije pa tudi zaradi relativno malih enot zemljišč v rabi v kmetijstvu.

Slika 1: Digitalni model reliefa. Vsa območja, ki niso modra, imajo nagib nad 20%

Slika 2: Digitalni model reliefa – Nadmorske višine v Sloveniji

Določitev hribovskih in gorskih območij v Sloveniji

Osnovna teritorialna enota, ki jo uporabljamo je katastrska občina (k.o.).

Za določitev hribovskih in gorskih območij smo uporabili sledeče kriterije:

- povprečna nadmorska višina najmanj 700 metrov ali
- povprečni nagib najmanj 20%. Najmanj 50% vrednotenega območja mora izpolnjevati kriterij nagiba (iz vrednotenja so izključene večje vodne površine) ali
- povprečna nadmorska višina najmanj 500 metrov in povprečni nagib najmanj 15%.

Homogena območja, ki ne izpolnjujejo kriterijev iz prejšnjega odstavka, so pa obkrožena z območjem, ki kriterije iz prejšnjega odstavka izpolnjuje in:

- ni večje kot pet katastrskih občin ali
- območje je večje kot pet katastrskih občin in območje izpolnjuje kriterij slabše produktivnosti zemljišč, ki je izkazano z več kot 75% zemljišč slabših kategorij.

Območje se šteje kot obkroženo s hribovskim in gorskim območjem v skladu s prejšnjim odstavkom, če je z njim obkroženo najmanj 90% območja ali če je manj kot 90% območja obkroženo s takim območjem in preostali del območja meji na reko ali državno mejo.

Naslednji odstavek vključuje natančno pojasnitev določitve hribovskih in gorskih OMD.

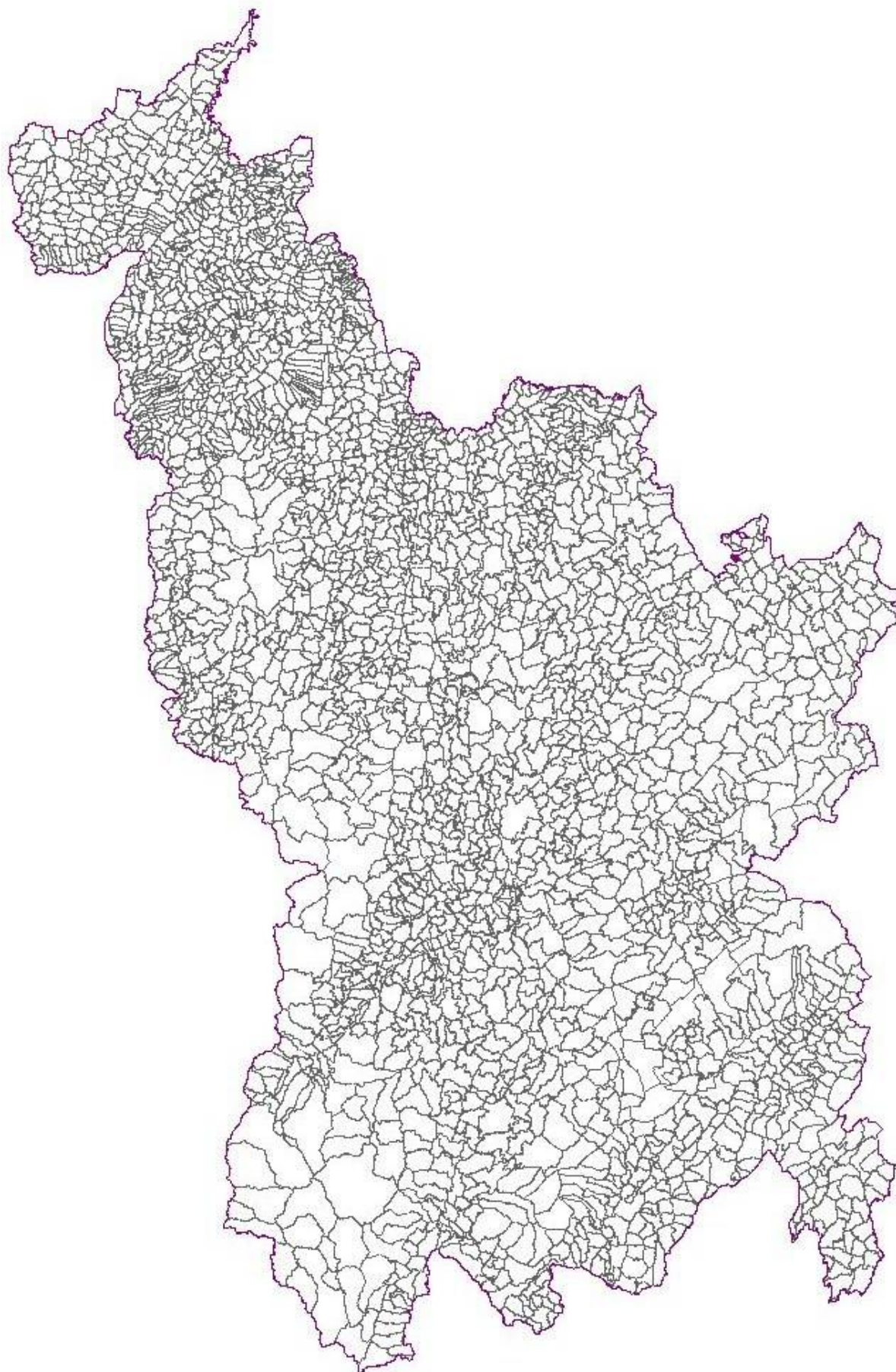
Postopek določitve k.o. v hribovska in gorska OMD je razdeljen v več faz in sicer:

FAZA 1: Preverjanje ustreznosti osnovnih kriterijev:

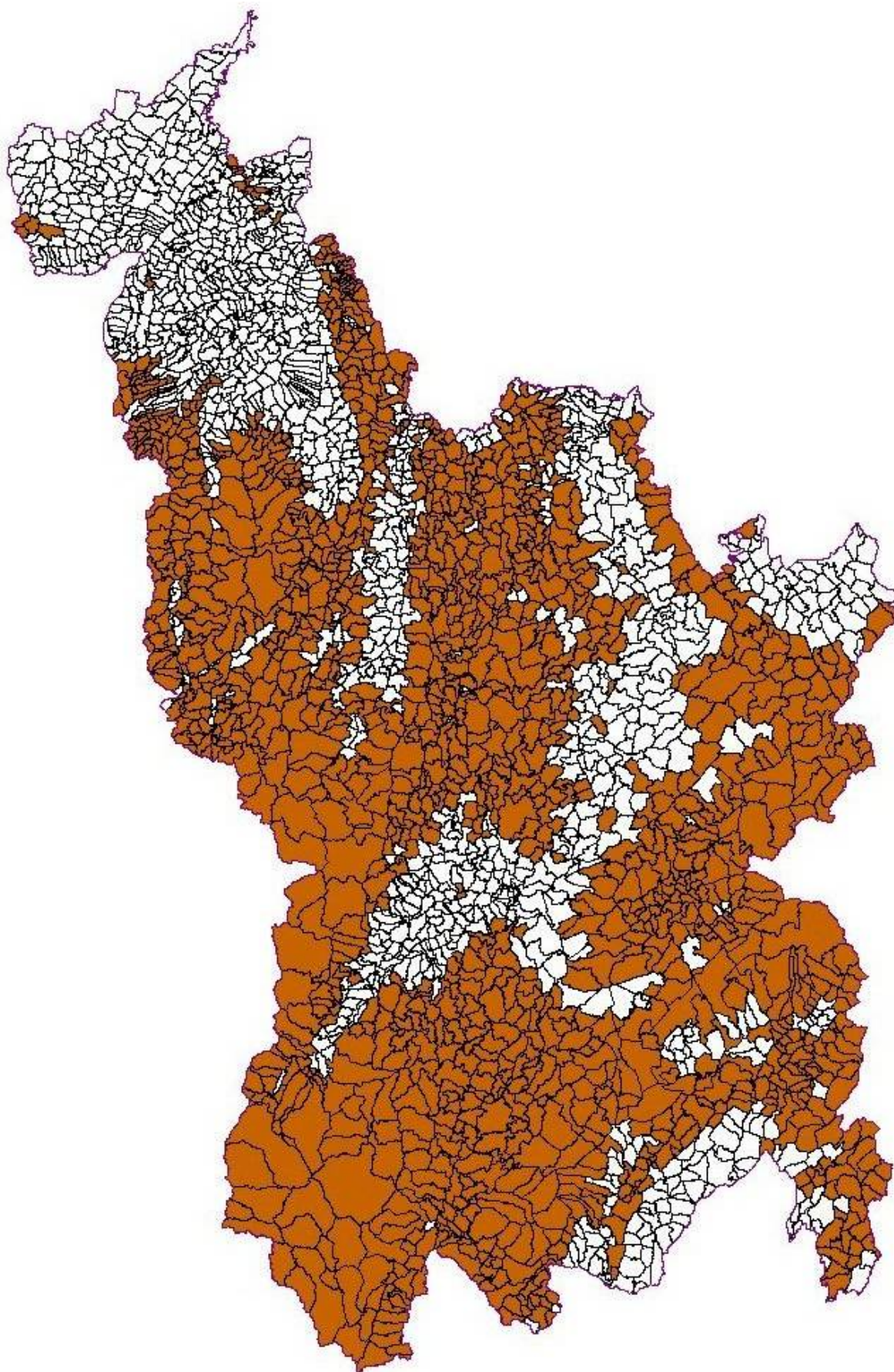
- nadmorska višina najmanj 700 m,
- nagib najmanj 20%; najmanj 50% vrednotenega območja mora izpolnjevati kriterij nagiba (iz vrednotenja so izključene večje vodne površine),
- kombinacija nadmorske višine najmanj 500m in nagiba najmanj 15%.

Preglednica 1: Rezultati faze 1

Število k.o.	Površina v ha	% Slovenije
1402	1.344.544,86	66,36

Slika 3: K.o. v Sloveniji

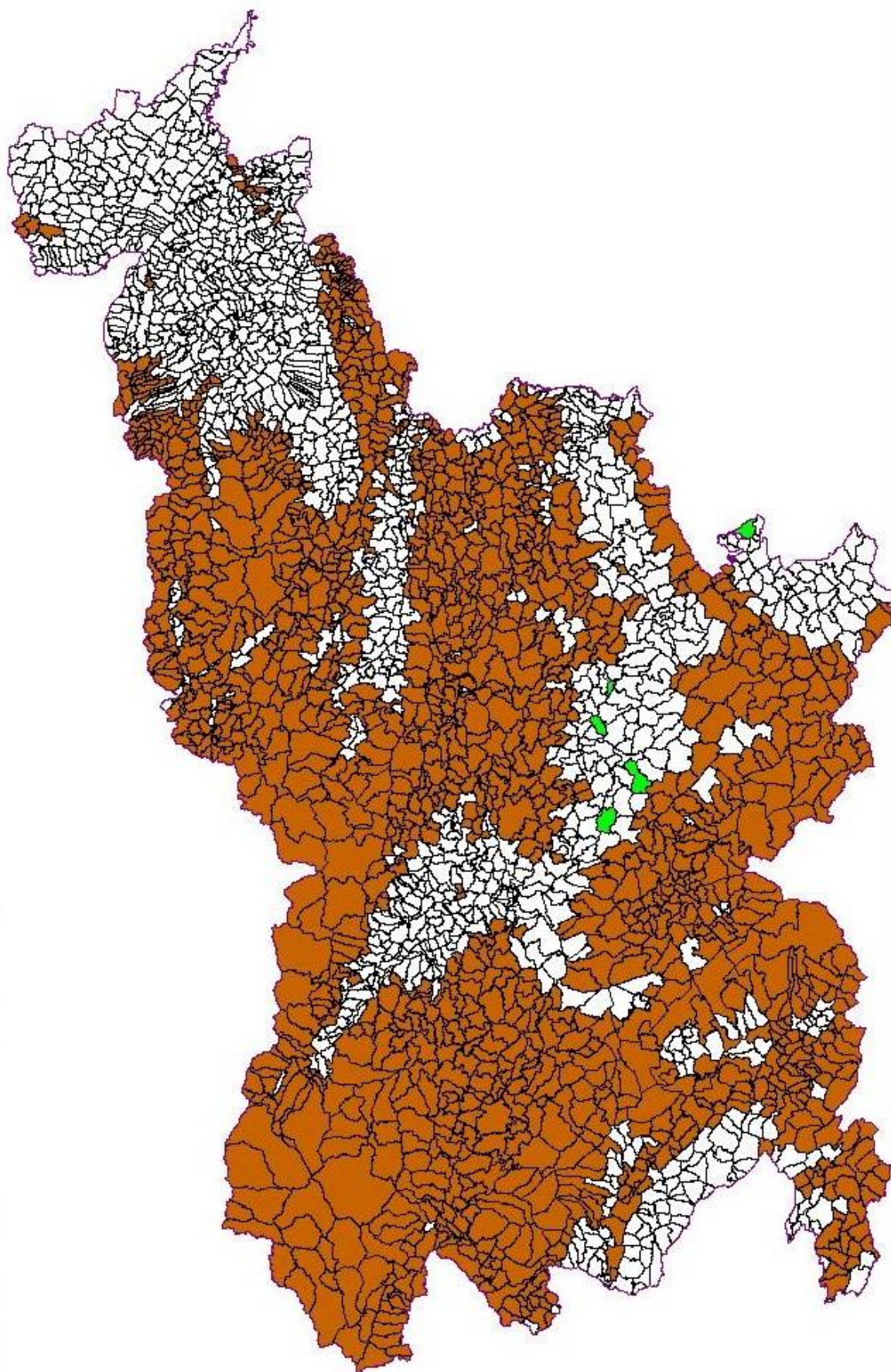

Slika 4: K.o., ki izpolnjujejo kriterije iz faze 1

FAZA 2: Odštejemo k.o., ki izpolnjujejo kriterije, vendar se nahajajo znotraj drugih OMD ali znotraj območja s posebnimi omejitvami.

Preglednica 2: Rezultati faze 2

Število k.o.	Površina v ha	% Slovenije
6	4.547,05	0,22

Slika 5: K.o., ki izpolnjujejo kriterije, ampak se nahajajo znotraj drugih OMD ali znotraj območja s posebnimi omejitvami

FAZA 3: Zaokrožanje območij v hribovska in gorska OMD. Uporabimo za območja, ki so obkrožena s hribovskim in gorskim območjem iz faze 1 in

A) če je območje ≤ 5 k.o., ali

B) če je območje > 5 k.o. izpolnjujejo kriterij slabše produktivnosti zemljišč; slabša talna produktivnost se izkazuje z najmanj 75% kmetijskih zemljišč kategorij III-VI.

Preglednica 3: Rezultati faze 3A

A) OBMOČJE ≤ 5 k.o.			
Skupina	Število k.o.	Površina (ha)	% SLO
1 k.o.	31	12.616,80	0,62
2 k.o.	26	14.880,07	0,73
3 k.o.	12	4.578,27	0,23
4 k.o.	12	4.186,62	0,21
5 k.o.	20	10.558,60	0,52
	101	46.820,36	2,31

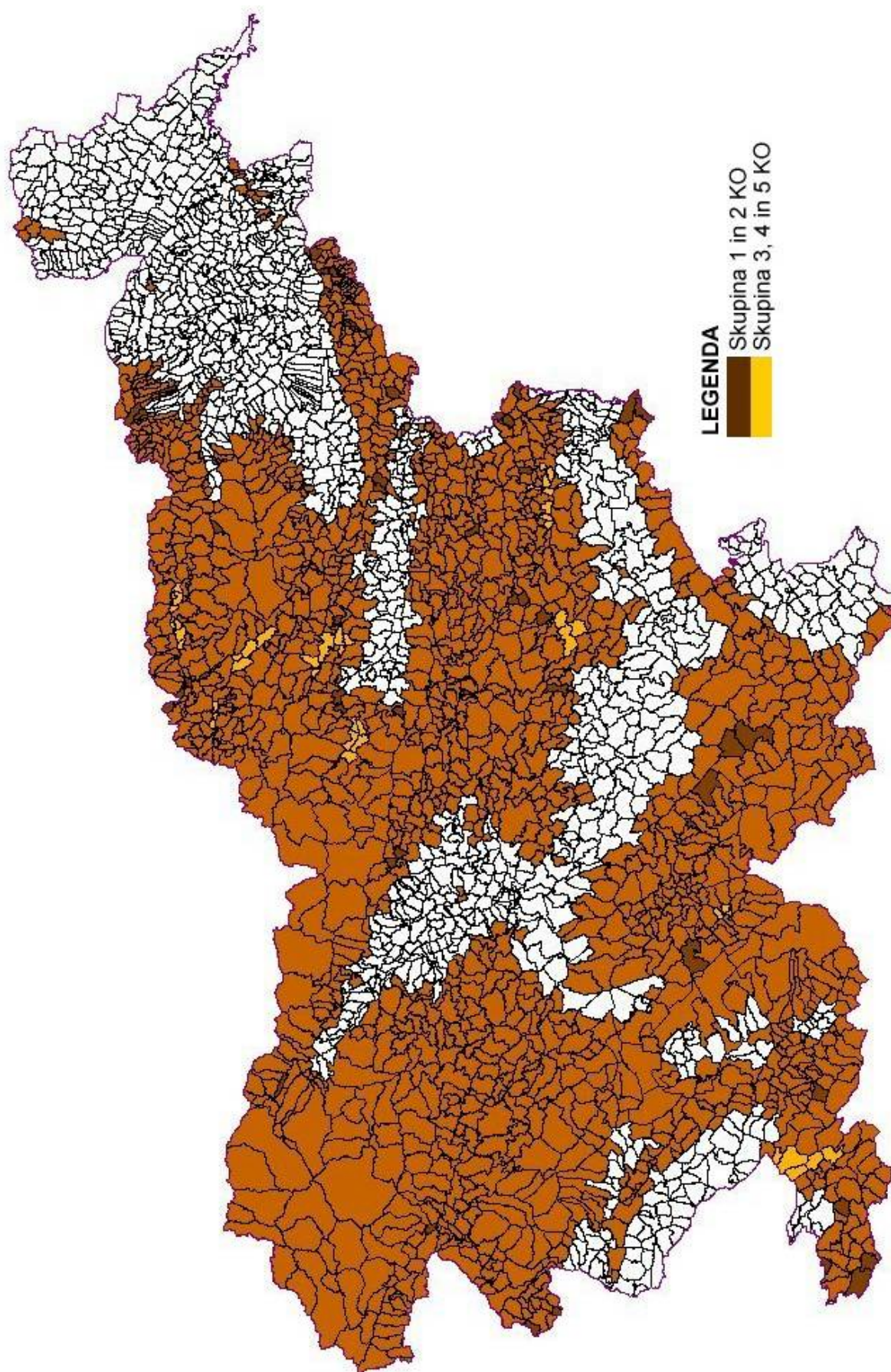
ZAKROŽANJE: 1 k.o.				Zaokroženost s/z		
IME KATASTRSKE OBČINE	ŠIFRA	POVRŠINA (ha)	Zaokroženost (%)	hribovskim in gorskim (%)	mejo (%)	reko ali morjem (%)
LAŽIŠE	2670	336,80	100	100		
IZLAKE	2649	109,02	100	100		
GRADIŠČE	2575	694,72	100	100		
TOLMIN	2248	274,63	100	100		
JESENICE	2175	370,36	100	100		
ZAGORJE-MESTO	1886	140,83	100	100		
HRASTNIK-MESTO	1855	165,05	100	100		
TIHABOJ	1854	554,20	100	100		
VIŠNJA GORA	1813	23,34	100	100		
OTOK II	1678	1.851,39	100	100		
GORIČA VAS	1626	1.878,86	100	100		
SUŠJE	1617	266,78	100	100		
ŠENTJANŽ	1384	576,58	100	100		
VELIKI KAMEN	1343	303,38	100	100		
TLAKE	1173	473,58	100	100		
VRANSKO	1012	308,85	100	100		
VINSKA GORA	975	219,02	100	100		
LJUBNO	923	97,50	100	100		
KOTLJE	896	144,22	100	100		
ŠENTJANŽ PRI DRAVOGRADU	844	284,66	100	100		
LOVRENC NA POHORJU	669	314,50	100	100		
DRAVCI	460	248,03	100	86,94	0	13,06
SPODNJA BESNICA	2129	193,69	100	77,32	0	22,68
VIPOLŽE	2287	222,83	100	75,25	24,75	0
MALEČNIK	650	122,26	100	74,80	0	25,20
OREŠJE	1253	390,89	100	66,79	0	33,21
NEBLO	2284	421,49	100	61,59	38,41	0
IZOLA	2626	327,76	100	51,10	0	48,90
LIBELIČE	825	330,50	100	51,08	48,92	0
VUKOVSKI DOL	612	262,03	93,96	93,96	0	0
MAREZIGE	2611	709,05	90,30	90,30	0	0

ZAKROŽANJE: 2 k.o.				Zakroženost s/z		
IME KATASTRSKE OBČINE	ŠIFRA	POVRŠINA (ha)	Zakroženost (%)	hribovskim in gorskim (%)	mejo (%)	reko ali morjem (%)
MEKINJE	1898	322,93	100	100		
STRANJE	1893	784,35				
ZAKL	455	181,98	100	100		
STANOŠINA	494	333,22				
OSTROŽNO	1125	298,17	100	100		
DOLGA GORA	1126	463,47				
LOKA PRI ZIDANEM MOSTU	1364	371,00	100	100		
VRHOVO	1867	383,41				
MALA GORA	1573	1.654,18	100	100		
ŽELJNE	1578	2.228,29				
DRAVOGRAD	829	209,40	100	87,55	12,45	
VIČ	831	201,19				
DOLANE	462	234,32	100	87,30		12,70
CIRKULANE	474	255,22				
HRASTJE	1248	372,07	100	73,01	26,99	
PLES	1249	287,67				
SEČOVLJE	2632	1.560,30	100	60,15	28,25	11,60
RAVEN	2633	784,35				
ZAVRČ	466	159,00	100	52,48	16,14	31,38
HRASTOVEC	465	514,54				
VELIKA DOLINA	1308	1.104,65	100	41,32	45,99	12,68
NOVA VAS	1310	632,78				
MOZIRJE	920	268,19	91,23	91,23		
LJUBIJA	918	433,15				
ŠENTILJ V SLOV. GORICAH	564	575,16	90,21	72,40	17,81	
ŠTRIHOVEC	582	267,08				

ZAKROŽANJE: 3 k.o.				Zakroženost s
IME KATASTRSKE OBČINE	ŠIFRA	POVRŠINA (ha)	Zakroženost (%)	hribovskim in gorskim (%)
STARI TRG PRI LOŽU	1637	229,22	100	100
VIŠEVEK	1645	222,51		
PUDOB	1646	131,30		
BISTRICA	1398	1.195,37	100	100
MOKRONOG	1412	761,95		
PIJAVICE	1388	665,85		
KLADJE	1376	230,56	100	100
BLANCA	1377	233,38		
ROŽNO	1360	393,49		
FARNA VAS	884	198,34	100	100
RAVNE	882	203,94		
DOBJA VAS	883	112,36		

ZAKROŽANJE: 4 k.o.				Zaokroženost s
IME KATASTRSKE OBČINE	ŠIFRA	POVRŠINA (ha)	Zaokroženost (%)	hribovskim in gorskim (%)
STARI TRG	849	684,21	100	100
SLOVENJ GRADEC	850	214,92		
ŠMARTNO PRI SL. GRADCU	853	629,00		
DOBRAVA	861	772,50		
SPODNJA VIŽINGA	803	234,25	100	100
RADLJE OB DRAVI	804	133,58		
DOBRAVA	805	348,05		
ZGORNJA VIŽINGA	806	185,40		
ZGORNJA MUTA	808	210,84	100	100
SPODNJA GORTINA	810	396,84		
SPODNJA MUTA	807	157,07		
TRBONJE	838	219,96		

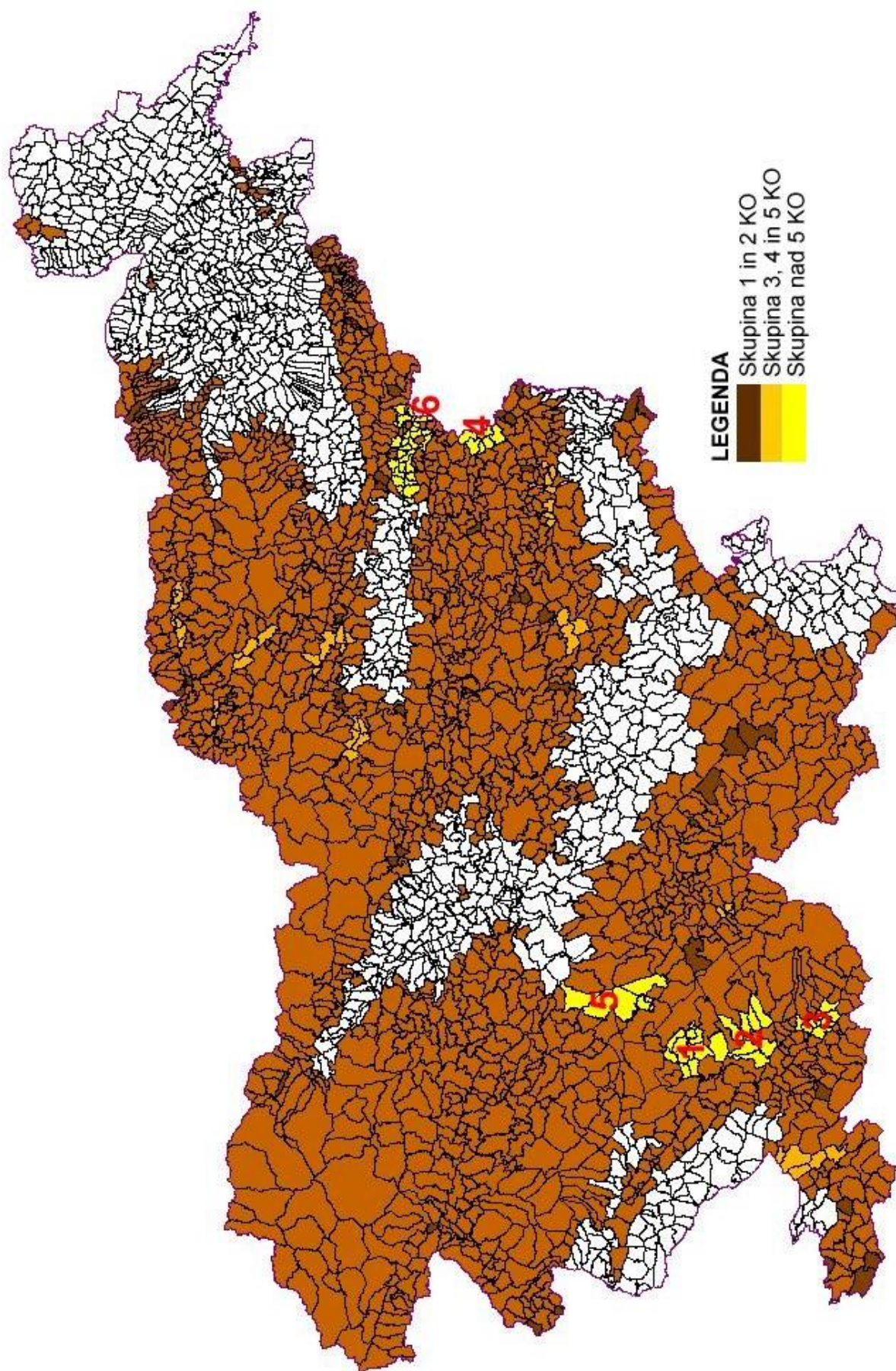
ZAKROŽANJE: 5 k.o.				Zaokroženost s/z	
IME KATASTRSKE OBČINE	ŠIFRA	POVRŠINA (ha)	Zaokroženost (%)	hribovskim in gorskim (%)	mejo (%)
ŠENTJANŽ	932	528,60	100	100	
HOMEČ	933	525,75			
ZGORNJE POBREŽJE	934	312,49			
SPODNJA REČICA	935	315,80			
RADMIRJE	931	493,87			
GABERKE	958	524,52	100		
ŠOŠTANJ	959	253,49			
VELENJE	964	1.081,51			
LAZE	965	495,42			
LOŽNICA	966	483,23			
SOCERB	2598	740,97	100	67,34	32,66
ČRNOTIČE	2599	744,81			
OCIZLA	2557	1.568,26			
DRAGA	2555	397,03			
PODPEČ	2616	843,08			
SENOVO	1350	211,30	97,75	97,75	
GORICA	1354	164,83			
ANŽE	1355	292,24			
STOLOVNIK	1356	314,48			
BRESTANICA	1357	266,92			

Slika 6a: Zaokrožanje znotraj hribovskih in gorskih OMD

Preglednica 4: Rezultati faze 3B

	B) OBMOČJA > 5 k.o.						Zaokroženost s/z	
	IME OBMOČJA'	Število k.o.	Površina (ha)	% SLO	% slabših kategorij	Zaokroženost (%)	hribovskim in gorskim (%)	mejo (%)
1	'POSTOJNA'	12	6.483,25	0,32	87	100	100	
2	'PIVKA'	7	6.188,23	0,31	90	100	100	
3	'ILIRSKA BISTRICA'	9	3.103,78	0,15	85	100	100	
4	'PODČETRTEK'	6	2.889,54	0,14	78	100	61	39
5	'LOGATEC'	6	8.556,39	0,42	88	97,4	97,4	
6	'ŠMARJE'	27	7.118,43	0,35	75	95,9	84,4	11,5

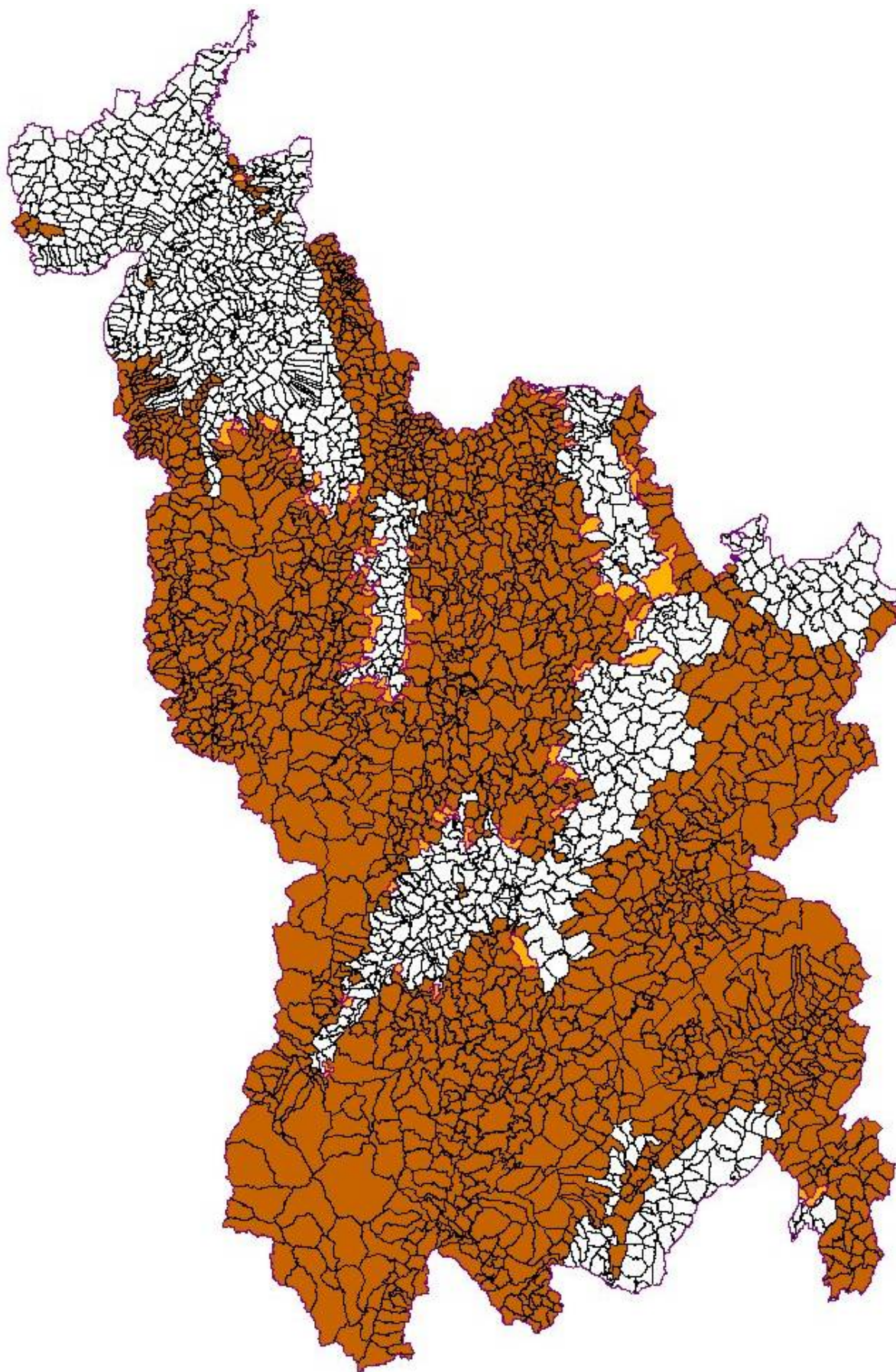

Slika 6b: Zaokroženost znotraj hribovskih in gorskih OMD

FAZA 4: Dodajanje delov k.o. (poligonov), ki so ≥ 7 ha in izpolnjujejo osnovne kriterije.

Preglednica 5: Rezultati faze 4

Število poligonov	Površina v ha	% Slovenije
66	32.274,32	1,56

Slika 7: Dodajanje delov k.o. (poligonov), katerih del je ≥ 7 ha in izpolnjuje osnovne kriterije

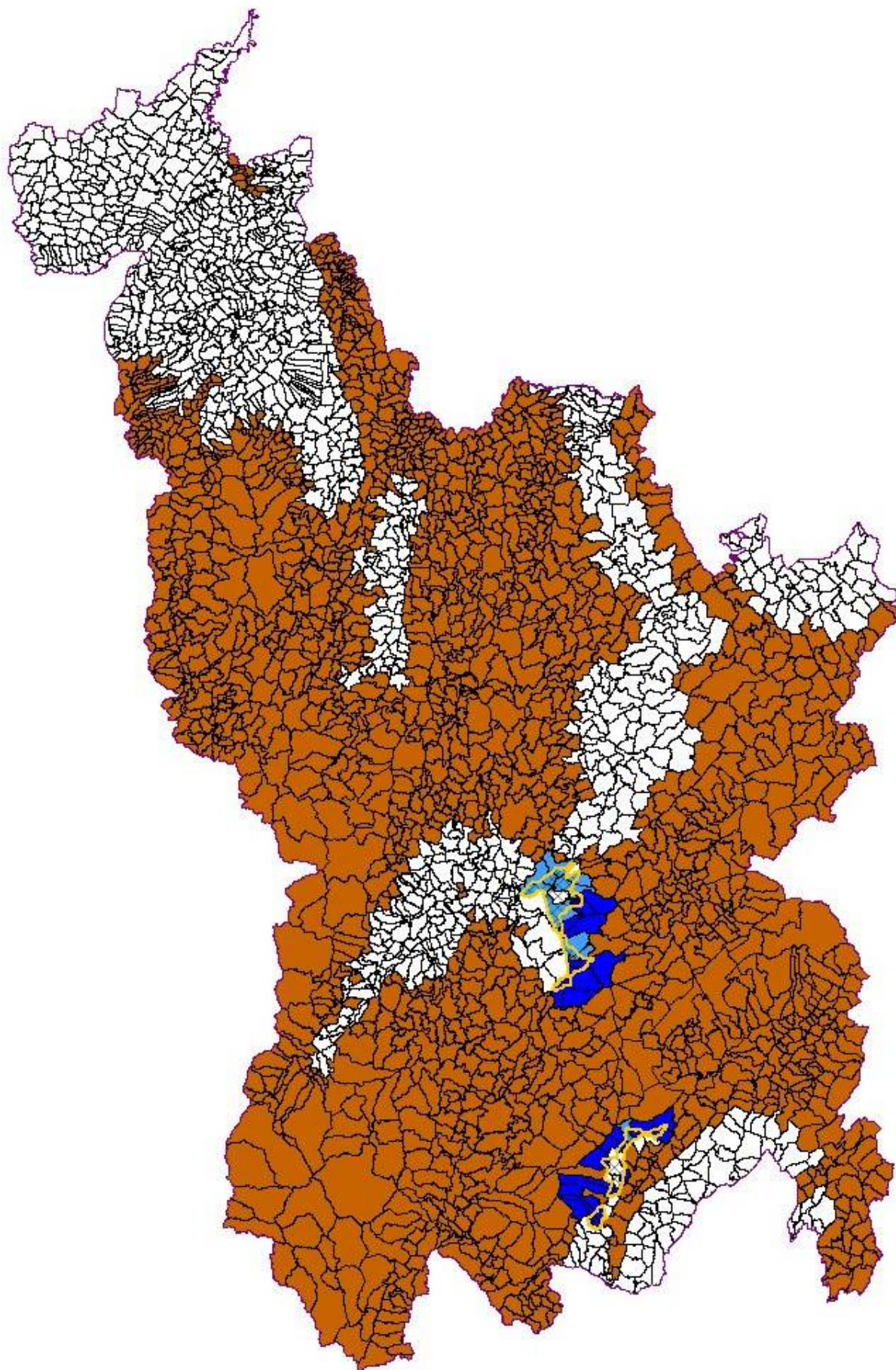
FAZA 5: Delitev k.o. med hribovska in gorska območja in območja s posebnimi omejitvami.

A) Odvzem delov k.o., ki so sicer že razvrščene v hribovska in gorska OMD,

B) Dodajanje delov k.o., ki so delno v območja s posebnimi omejitvami, in preostali del popolnoma izpolnjuje osnovne kriterije za hribovska in gorska OMD.

Preglednica 6: Rezultat faze 5

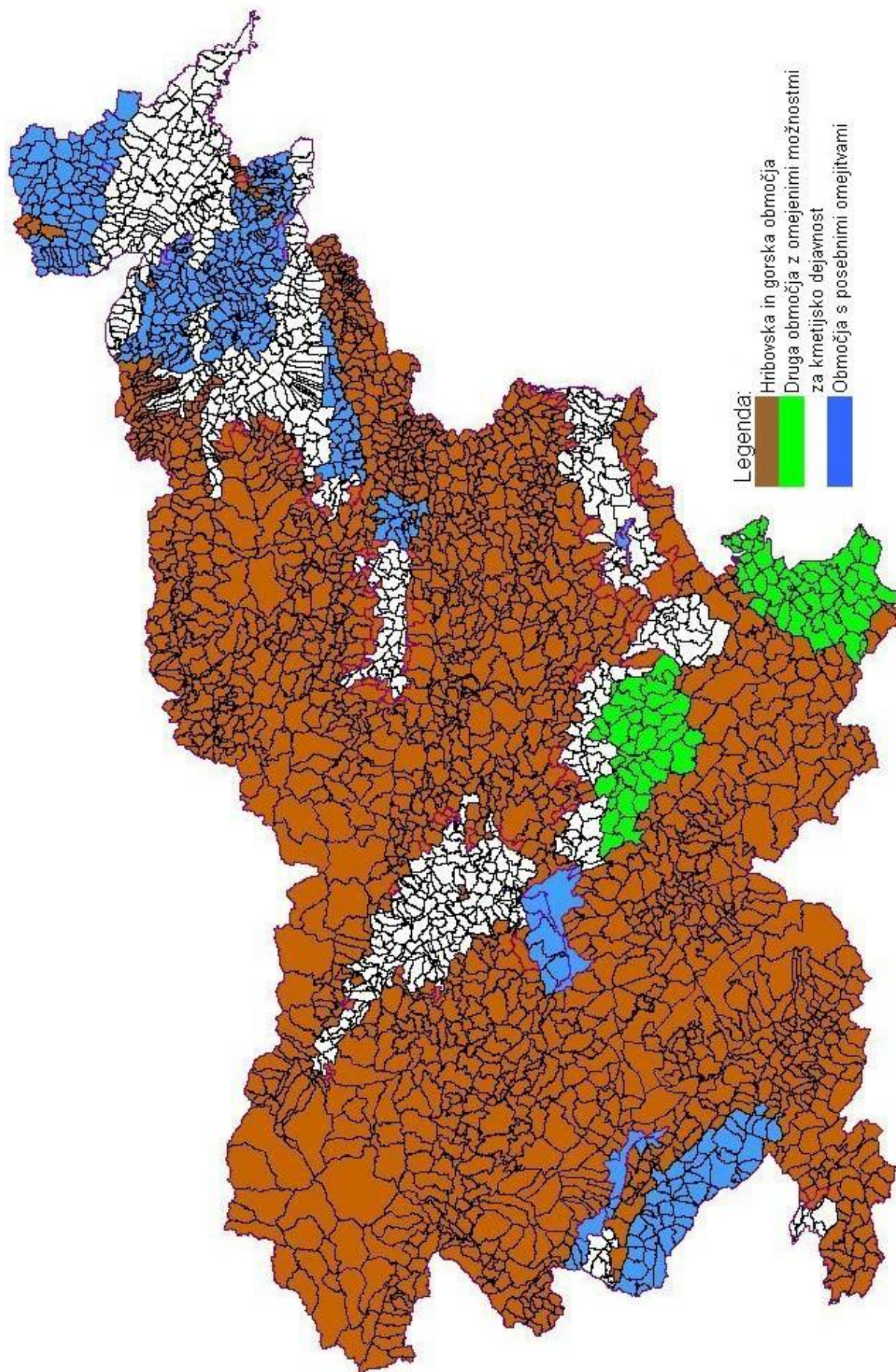
Postopek	Število k.o.	Površina v ha	% Slovenije	Barva
Odvzem dela hribovske in gorske k.o. in vključitev v območja s posebnimi omejitvami	18	3.878	0,19	Temno modra
Dodajanje dela k.o. v hribovska in gorska območja	12	7.339	0,36	Svetlo modra

Slika 8: Delitev k.o. med hribovsko in gorsko območje in območja s posebnimi omejitvami

Preglednica 7: Povzetek faze 1 – 5 o določanju hribovskih in gorskih OMD

FAZA		Površina v ha	% Slovenije
1	Izračun	1.344.545	66,32
2	Odvzem k.o.	- 4.547	- 0,22
3	Zaokrožitev k.o.	81.160	4,00
4	Dodajanje poligonov	32.274	1,59
5	Odvzem dela k.o.	- 3.878	- 0,19
	Dodajanje dela k.o.	7.339	0,36
SKUPAJ hribovska in gorska OMD		1.456.893	71,86

Slika 9: OMD v Sloveniji v skladu z Uredbo 1257/99

Priloga 8:

SEZNAM OBMOČIJ Z OMEJENIMI MOŽNOSTMI ZA KMETIJSKO DEJAVNOST

- HRIBOVSKA IN GORSKA OBMOČJA

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
001	AJDOVŠČINA	2395	BRJE	CELA	550
		2379	BUDANJE	DEL	588
		2373	COL	CELA	1.337
		2384	ČRNIČE	DEL	1.381
		2370	DOL-OTLICA	CELA	2.570
		2397	GABERJE	CELA	458
		2385	GOJAČE	CELA	570
		2388	KAMNJE	DEL	535
		2371	KOVK	CELA	875
		2372	KRIŽNA GORA	CELA	1.516
		2381	LOKAVEC	DEL	1.269
		2399	PLANINA	DEL	714
		2375	PODKRAJ	CELA	1.944
		2382	STOMAŽ	CELA	1.457
		2396	ŠMARJE	CELA	1.032
		2380	ŠTURJE	DEL	702
		2394	VELIKE ŽABLJE	DEL	214
		2376	VIŠNJE	CELA	858
		2374	VODICE	CELA	667
		2383	VRTOVIN	DEL	1.522
149	BISTRICA OB SOTLI	1246	DEKMANCA	CELA	665
		1248	HRASTJE	CELA	372
		1250	KUNŠPERK	CELA	882
		1249	PLES	CELA	288
		1247	TREBČE	CELA	518
		1251	ZAGAJ	CELA	386
		2194	BOHINJSKA BELA	CELA	2.498
		2184	PODHOM	CELA	167
		2188	POLJŠICA	CELA	359
		2189	REČICA	CELA	299
		2193	SELO PRI BLEDU	CELA	4.033
		2185	SPODNJE GORJE	CELA	2.289
		2186	VIŠELNICA I	CELA	1.124
		2183	ZASIP	CELA	431
		2191	ŽELEČE	DEL	295
		2187	ZGORNJE GORJE	CELA	7.738
150	BLOKE	1689	BENETE	CELA	157
		1671	GRADIŠKO	CELA	333
		1667	HITENO	CELA	567
		1691	HUDI VRH	CELA	279
		1685	KRAJIČ	CELA	437
		1692	METULJE	CELA	491
		1683	NOVA VAS	CELA	499
		1674	RADLEK	CELA	344
		1694	RAVNE PRI TOPOLU	CELA	509
		1672	RAVNIK	CELA	384
		1688	RUNARSKO	CELA	215
		1686	STRMCA	CELA	339
		1690	STUDENEC	CELA	268
		1682	STUDENO	CELA	257
		1693	TOPOL	CELA	254
		1673	VELIKE BLOKE	CELA	637
		1687	VELIKI VRH	CELA	320
		1684	VOLČJE	CELA	366
		1668	ZALES	CELA	364
004	BOHINJ	2200	BOHINJSKA BISTRICA	CELA	1.867
		2196	BOHINJSKA ČEŠNJICA	CELA	2.710
		2197	BOHINJSKA SREDNJA VAS	CELA	2.774
		2195	GORJUŠE	CELA	1.383
		2202	NEMŠKI ROVT	CELA	2.626
		2201	NOMENJ	CELA	2.255
		2199	SAVICA	CELA	3.800
		2198	STUDOR	CELA	13.043

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
005	BOROVNICA	2005 2006	BREG ZABOČEVO	DEL CELA	395 2.187
006	BOVEC	2207 2211 2208 2206 2209 2210 2213 2205 2204 2203 2212	BOVEC ČEZSOČA KORITNICA LOG POD MANGARTOM SOČA DESNA SOČA LEVA SRPENICA STRMEC TRENTA DESNA TRENTA LEVA ŽAGA	CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA	7.725 3.574 787 2.619 1.369 4.831 1.323 2.639 3.309 5.977 2.578
151	BRASLOVČE	985 1007 984 986	DOBROVLJE GRAJSKA VAS LETUŠ PODVRH	CELA DEL DEL DEL	1.380 137 256 655
007	BRDA	2285 2289 2290 2288 2278 2279 2286 2277 2284 2291 2281 2282 2287 2283 2280	BILJANA CEROVO KOJSKO KOZANA KOŽBANA KRASNO MEDANA MIRNIK NEBLO PODSABOTIN ŠMARTNO VEDRIJAN VIPOLŽE VIŠNJEVIK VRHOVLJE	CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA	975 464 487 369 939 253 329 781 421 555 370 178 223 315 536
008	BREZOVICA	1703 1704 1705 1652	JEZERO KAMNIK PRESERJE RAKITNA	DEL DEL DEL CELA	554 1.041 1.907 2.098
009	BREŽICE	1264 1257 1267 1274 1270 1256 1254 1303 1307 1266 1306 1268 1255 1305 1309 1252 1277 1310 1263 1253 1259 1269 1258 1260 1261 1272 1304 1308 1271 1265 1262	ARNOVO SELO BIZELJSKO BLATNO BOJSNO BREZJE BREZOVICA BUKOVJE BUŠEČA VAS CERINA CURNOVEC ČATEŽ DEDNJA VAS DRENOVEC GLOBOČICE KORITNO KRIŽE MALI VRH NOVA VAS OKLUKOVA GORA OREŠJE PAVLOVA VAS PIŠECE PODGORJE SILOVEC SROMLJE STARA VAS STOJANSKI VRH VELIKA DOLINA VITNA VAS VOLČJE ZGORNJA POHANCA	DEL CELA CELA DEL CELA DEL CELA DEL CELA CELA CELA CELA DEL CELA CELA DEL CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA DEL CELA CELA CELA CELA CELA	200 854 352 219 165 141 305 420 1.016 446 900 270 153 811 966 754 184 633 131 391 668 374 684 129 249 213 625 1.105 480 418 294

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
011	CELJE	1067	BREZOVA	DEL	179
		1083	BUKOVŽLAK	DEL	138
		1079	KOŠNICA	CELA	598
		1078	LISCE	CELA	434
		1058	ROŽNI VRH	CELA	340
		1057	RUPE	CELA	278
		1069	ŠENTJUNGERT	DEL	235
		1068	ŠMARTNO	DEL	286
		1072	ŠMIKLAVŽ	DEL	372
		1082	TEHARJE	DEL	90
		1080	TREMERJE	CELA	274
		1081	ZAGRAD	CELA	775
		2639	ZVODNO	CELA	488
012	CERKLJE NA GORENJSKEM	2110	GRAD	CELA	539
		2111	PŠATA	CELA	173
		2079	ŠENTURŠKA GORA	CELA	2.015
		2112	ŠMARTNO	DEL	244
		2080	ŠTEFANJA GORA	CELA	402
013	CERKNICA	1661	BEGUNJE PRI CERKNICI	CELA	871
		1658	BEZULJAK	CELA	2.805
		1681	BLOČICE	CELA	849
		1663	CAJNARJE	CELA	309
		1676	CERKNICA	CELA	1.487
		1677	DOLENJA VAS	CELA	1.613
		2710	GLAŽUTA	CELA	197
		1633	GORENJE JEZERO	CELA	257
		1675	GRAHOVO	CELA	1.126
		1665	JERŠIČE	CELA	165
		1657	KOŽLJEK	CELA	615
		1655	KRANJČE	CELA	430
		1669	KREMENCA	CELA	354
		1679	LIPSENJ	CELA	530
		1653	OSREDEK	CELA	502
		1656	OTAVE	CELA	926
		1632	OTOK I	CELA	1.541
		1678	OTOK II	CELA	1.851
		1659	RAKEK	CELA	1.800
		2700	RAKOV ŠKOCJAN	CELA	1.928
		1666	RAVNE PRI ŽILCAH	CELA	486
		1662	SELŠČEK	CELA	1.074
		1664	ŠTRUKLJEVA VAS	CELA	421
		1670	ULAKA	CELA	1.012
		1660	UNEC	CELA	539
		1680	ŽEROVNICA	CELA	521
		1654	ŽILCE	CELA	433
014	CERKNO	2337	BUKOVO	CELA	1.114
		2344	CERKNO	CELA	1.047
		2341	DOLENJI NOVAKI	CELA	413
		2342	GORENJI NOVAKI	CELA	1.225
		2339	GORJE	CELA	1.140
		2338	JESENICA	CELA	667
		2340	LABINJE	CELA	549
		2346	OREHEK	CELA	388
		2350	OTALEŽ	CELA	3.309
		2343	PLANINA	CELA	1.029
		2347	POLICE	CELA	483
		2348	REKA – RAVNE	CELA	914
		2349	ŠEBRELJE	CELA	2.178
		2345	ZAKRIŽ	CELA	366
016	ČRNA NA KOROŠKEM	905	BISTRA	CELA	2.632
		906	ČRNA	CELA	437
		908	JAVORJE	CELA	2.401
		904	KOPRIVNA	CELA	2.967
		907	LUDRANSKI VRH	CELA	1.898
		902	PODPECA	CELA	1.904
		903	TOPLA	CELA	1.343
		899	URŠLJA GORA II	CELA	916
		900	ŽERJAV	CELA	1.098

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
017	ČRNOMELJ	1537	BUKOVA GORA	CELA	1.538
		1561	DAMELJ	CELA	477
		1538	DOLENJA PODGORA	CELA	918
		1559	RADENCI	CELA	837
		1560	SINJI VRH	CELA	1.868
019	DIVAČA	2464	BARKA	CELA	1.023
		2441	DOLENJA VAS	CELA	1.918
		2450	FAMLJE	CELA	811
		2444	GABRČE	CELA	474
		2448	GORNJE VREME	CELA	769
		2468	KOZJANE	CELA	525
		2446	LAŽE	CELA	751
		2466	MISLIČE	CELA	254
		2462	PODGRAD	CELA	464
		2445	POTOČE	CELA	390
		2443	SENADOLE	CELA	499
		2447	SENOŽEČE	CELA	1.963
		2465	VAREJE	CELA	311
		2467	VATOVLJE	CELA	174
		2449	VREMSKI BRITOF	CELA	661
154	DOBJE	1151	BREZJE	CELA	506
		2670	LAŽIŠE	CELA	337
		1152	SUHO	CELA	685
020	DOBREPOLJE	1801	KOMPOLJE	CELA	1.199
		1800	PODGORA	CELA	901
		1568	PODTABOR	CELA	1.121
		1567	POTISKAVEC	CELA	1.766
		1799	VIDEM DOBREPOLJE	CELA	567
155	DOBRNA	1044	BRDCE NAD DOBRNO	CELA	1.777
		1056	DOBRNA	CELA	809
		1045	KLANC	CELA	322
		1046	ZAVRH	CELA	258
021	DOBROVA-POLHOV GRADEC	1983	BABNA GORA	CELA	1.486
		1988	BUTAJNOVA	CELA	990
		1985	ČRNI VRH	CELA	2.285
		1994	DOBROVA	DEL	1.384
		1995	PODSMREKA	CELA	563
		1986	POLHOV GRADEC	CELA	807
		1984	SELO NAD POLHOVIM	CELA	1.075
			GRADCEM		
		1987	SETNIK	CELA	1.310
		1989	ŠENTJOŠT	CELA	756
		1982	ŠUJICA	CELA	1.361
022	DOL PRI LJUBLJANI	1764	KRIŽEVSKA VAS	CELA	278
		1769	LAZE	CELA	384
		1762	PODGORA	CELA	202
		1768	SENOŽETI	CELA	392
		1765	VINJE	CELA	514
157	DOLENJSKE TOPLICE	1446	GORENJE POLJE	CELA	702
		1497	PODSTENICE	CELA	5.006
		1496	PODTURN	CELA	2.468
		1498	POLJANE	CELA	965
		1499	STARE ŽAGE	CELA	1.088
023	DOMŽALE	1965	BRDO	CELA	372
		1958	BREZOVICA	DEL	464
		1964	IHAN	DEL	43
		1935	ROVA	CELA	999
		1957	TROJICA	CELA	318
025	DRAVOGRAD	828	ČRNEČE	CELA	377
		827	ČRNEŠKA GORA	CELA	590
		839	DANIJEL PRI TRBONJAH	CELA	1.343
		842	DOBROVA	CELA	402
		829	DRAVOGRAD	CELA	209
		834	DUH NA OJSTRICI	CELA	537
		832	GORIŠKI VRH	CELA	1.047
		830	GRAD	CELA	43
		836	KOZJI VRH	CELA	837

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		825	LIBELIČE	CELA	331
		826	LIBELIŠKA GORA	CELA	638
		833	OJSTRICA	CELA	638
		840	OTIŠKI VRH I	CELA	1.045
		841	OTIŠKI VRH II	CELA	265
		843	SELOVEC	CELA	755
		844	ŠENTJANŽ PRI DRAVOGRADU	CELA	285
		838	TRBONJE	CELA	220
		835	VELKA	CELA	418
		831	VIČ	CELA	201
		837	VRATA	CELA	320
027	GORENJA VAS-POLJANE	2047	DOBJE	CELA	943
		2038	DOLENČICE	CELA	566
		2058	DOLENJA DOBRAVA	CELA	1.310
		2048	DOLENJE BRDO	CELA	581
		2039	GORENJA RAVAN	CELA	1.200
		2057	GORENJA VAS	CELA	864
		2049	HOTAVLJE	CELA	1.397
		2053	JAVORJEV DOL	CELA	149
		2052	LANIŠE	CELA	283
		2050	LESKOVICA	CELA	2.172
		2059	LUČINE	CELA	1.521
		2051	PODJELOVO BRDO	CELA	435
		2040	PODOBENO	CELA	990
		2037	PODVRH	CELA	802
		2055	STARA OSELICA	CELA	1.296
		2056	TREBIJA	CELA	941
028	GORIŠNICA	473	BREZOVEC	CELA	332
		474	CIRKULANE	CELA	255
		462	DOLANE	CELA	234
		461	GRADIŠČA	CELA	478
		475	GRUŠKOVEC	CELA	265
		482	MALI OKIČ	CELA	192
		477	MEDRIBNIK	CELA	337
		476	MEJE	CELA	63
		478	PARADIŽ	CELA	241
		480	POHORJE	CELA	161
		479	PRISTAVA	CELA	231
		481	SLATINA	CELA	186
		463	VELIKI VRH	CELA	271
029	GORNJA RADGONA	171	VRATJI VRH	CELA	79
		195	ZBIGOVCI	CELA	275
030	GORNJI GRAD	941	BOČNA	CELA	1.868
		930	FLORJAN PRI GORNJEM GRADU	CELA	1.135
		942	GORNJI GRAD	CELA	1.095
		929	LENART PRI GORNJEM GRADU	CELA	1.358
		943	ŠMIKLAVŽ	CELA	2.106
		944	TIROSEK	CELA	1.448
158	GRAD	38	GRAD	CELA	942
032	GROSUPLJE	1780	BLEČJI VRH	CELA	962
		1787	MALI VRH	CELA	388
		1781	POLICA	DEL	550
		1782	STARA VAS	CELA	656
160	HOČE-SLIVNICA	704	ČRETA	CELA	352
		699	HOČKO POHORJE	CELA	1.134
		698	PIVOLA	DEL	367
		701	POLANA	CELA	126
		703	RADIZEL	CELA	274
		700	SLIVNIŠKO POHORJE	CELA	1.051
162	HORJUL	1992	HORJUL	CELA	976
		1991	VRZDENEC	CELA	1.102
		1993	ZAKLANEC	CELA	687
		1990	ŽAŽAR	CELA	490
034	HRASTNIK	2687	BOBEN	CELA	446
		1856	DOL PRI HRASTNIKU	CELA	1.020
		1859	GORE	CELA	835
		2640	HRASTNIK	CELA	530

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1855	HRASTNIK-MESTO	CELA	165
		1857	MARNO	CELA	600
		1863	PODKRAJ	CELA	1.051
		2688	STUDENCE	CELA	101
		2685	ŠAVNA PEČ	CELA	211
		1858	TURJE	CELA	900
035	HRPELJE-KOZINA	2562	ARTVIŽE	CELA	571
		2561	BREZOVICA	CELA	1.459
		2555	DRAGA	CELA	397
		2582	GOLAC	CELA	2.421
		2575	GRADIŠČE	CELA	695
		2553	GROČANA	CELA	651
		2572	HOTIČNA	CELA	439
		2560	HRPELJE	CELA	1.220
		2569	JAVORJE	CELA	449
		2571	KOVČICE	CELA	516
		2574	MARKOVŠČINA	CELA	1.728
		2559	MATERIJA	CELA	1.484
		2576	OBROV	CELA	645
		2557	OCIZLA	CELA	1.568
		2581	POLJANE	CELA	917
		2558	PREŠNICA	CELA	1.715
		2570	RITOMEČE	CELA	99
		2573	SLIVJE	CELA	332
		2563	TATRE	CELA	1.089
036	IDRIJA	2356	ČEKOVNIK	CELA	3.858
		2365	ČRNI VRH	CELA	1.421
		2361	DOLE	CELA	1.859
		2364	GODOVIČ	CELA	1.513
		2354	GORENJA KANOMLJA	CELA	1.327
		2357	IDRIJA – MESTO	CELA	329
		2351	IDRIJSKE KRNIC	CELA	718
		2363	IDRIJSKI LOG	CELA	1.857
		2369	JAVORNIK	CELA	746
		2362	JELIČNI VRH	CELA	1.506
		2367	KANJI DOL	CELA	621
		2359	LEDINE	CELA	836
		2368	LOME	CELA	1.101
		2358	SPODNJA IDRIJA	CELA	642
		2352	SPODNJA KANOMLJA	CELA	1.283
		2353	SREDNJA KANOMLJA	CELA	1.534
		2355	VOJSKO	CELA	3.651
		2696	VOJŠČICA	CELA	292
		2360	VRSNIK I	CELA	785
		2366	ZADLOG	CELA	1.828
037	IG	1699	DOBRAVICA	DEL	566
		1708	GOLO	CELA	1.611
		1700	IG	DEL	493
		1707	IŠKA VAS	DEL	1.631
		1702	TOMIŠELJ	DEL	517
		1706	VRBLJENE	DEL	733
		1712	ZAPOTOK	CELA	1.022
038	ILIRSKA BISTRICA	2509	BAČ	CELA	2.661
		2532	BRCE	CELA	153
		2521	ČELJE	CELA	548
		2530	DOBROPOLJE	CELA	167
		2550	DOLENJE	CELA	695
		2541	DOLNJI ZEMON	CELA	535
		2566	GABERK	CELA	167
		2542	GORNJI ZEMON	CELA	524
		2535	HARIJE	CELA	529
		2577	HRUŠICA	CELA	1.199
		2567	HUJE	CELA	277
		2525	ILIRSKA BISTRICA	CELA	1.797
		2543	JABLANICA	CELA	879
		2518	JANEŽEVO BRDO	CELA	248
		2527	JASEN	CELA	226
		2549	JELŠANE	CELA	634
		2516	KILOVČE	CELA	328

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		2511	KNEŽAK	CELA	1.199
		2510	KORITNICE	CELA	3.760
		2528	KOSEZE	CELA	217
		2540	MALA BUKOVICA	CELA	372
		2568	MALE LOČE	CELA	229
		2514	MEREČE	CELA	292
		2548	NOVOKRAČINE	CELA	905
		2519	OSTROŽNO BRDO	CELA	932
		2537	PAVLICA	CELA	74
		2578	PODBEŽE	CELA	563
		2579	PODGRAD	CELA	1.216
		2545	PODGRAJE	CELA	766
		2513	PODSTENJE	CELA	198
		2565	PREGARJE	CELA	787
		2520	PRELOŽE	CELA	382
		2517	PREM	CELA	320
		2580	RAČICE	CELA	1.194
		2515	RATEČEVO BRDO	CELA	417
		2564	RJAVČE	CELA	407
		2536	SABONJE	CELA	619
		2522	SMRJE	CELA	509
		2508	SNEŽNIK	CELA	9.494
		2552	STAROD	CELA	1.159
		2538	STUDENA GORA	CELA	172
		2547	SUŠAK	CELA	630
		2512	ŠEMBIJE	CELA	1.187
		2534	TOMINJE	CELA	410
		2523	TOPOLC	CELA	358
		2524	TRNOVO	CELA	1.682
		2544	TRPČANE	CELA	1.774
		2539	VELIKA BUKOVICA	CELA	428
		2551	VELIKO BRDO	CELA	707
		2526	VRBOVO	CELA	551
		2546	ZABIČE	CELA	1.807
		2533	ZAJELŠJE	CELA	223
		2529	ZAREČICA	CELA	177
		2531	ZAREČJE	CELA	319
039	IVANČNA GORICA	1805	BUKOVICA	DEL	508
		1804	ČEŠNJICE	DEL	225
		1812	DEDNI DOL	CELA	742
		1811	DOBRAVA	CELA	446
		1815	DRAGA	CELA	603
		1814	KRIŠKA VAS	CELA	553
		1802	LESKOVEC	CELA	834
		1803	METNAJ	CELA	1.249
		1806	SOBRAČE	CELA	570
		1810	STIČNA	DEL	656
		1807	TEMENICA	CELA	463
		1813	VIŠNJA GORA	CELA	23
040	IZOLA	2629	DVORI NAD IZOLO	CELA	494
		2626	IZOLA	CELA	328
		2628	MALIJA	CELA	867
		2715	CETORE	CELA	1.167
041	JESENICE	2176	BLEJSKA DOBRAVA	CELA	803
		2172	HRUŠICA	CELA	959
		2177	JAVORNIŠKI ROVT	CELA	747
		2175	JESENICE	CELA	370
		2178	KOROŠKA BELA	CELA	1.637
		2174	PLANINA	CELA	1.130
		2173	PLAVŠKI ROVT	CELA	406
		2638	PODMEŽAKLJA	CELA	408
		2179	POTOKI	CELA	388
		2637	PRIHODI	CELA	728
163	JEZERSKO	2077	SPODNJE JEZERSKO	CELA	2.784
		2076	ZGORNJE JEZERSKO	CELA	4.097
042	JURŠINCI	360	GRADIŠČAK	CELA	31

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
043	KAMNIK	1892	BISTRIČICA	CELA	856
		1890	ČRNA	CELA	1.874
		1894	GODIČ	CELA	521
		2668	GOJŠKA PLANINA	CELA	223
		1895	GOZD	CELA	344
		1920	HRIBI	CELA	1.012
		1915	HRUŠEVKA	CELA	920
		1911	KAMNIK	CELA	801
		1899	KOŠIŠE	CELA	189
		1916	LOKE	CELA	824
		1898	MEKINJE	CELA	323
		1923	MOTNIK	CELA	371
		1897	NEVLJE	CELA	514
		1912	PALOVČE	CELA	509
		1913	PODHRUŠKA	CELA	503
		1918	PŠAJNOVICA	CELA	327
		2691	RAKITOVEC	CELA	279
		1893	STRANJE	CELA	294
		1917	ŠMARTNO V TUHINJU	CELA	707
		1921	ŠPITALIČ	CELA	2.979
		1896	TUČNA	CELA	393
		1900	TUNJICE	CELA	704
		1910	VOLČJI POTOK	DEL	326
		1922	ZGORNJI MOTNIK	CELA	465
		1919	ZGORNJI TUHINJ	CELA	1.158
		1914	ZNOJILE	CELA	738
		1891	ŽUPANJE NJIVE	CELA	7.194
044	KANAL	2266	AJBA	CELA	2.235
		2274	ANHOVO	CELA	761
		2263	AVČE	CELA	1.029
		2267	BODREŽ	CELA	345
		2276	DESKLE	CELA	2.128
		2264	DOBLAR	CELA	270
		2271	GORENJA VAS	CELA	589
		2272	IDRIJA NAD KANALOM	CELA	318
		2262	KAL NAD KANALOM	CELA	3.045
		2269	KANAL	CELA	235
		2270	MORSKO	CELA	347
		2275	PLAVE	CELA	1.798
		2265	ROČINJ	CELA	694
		2273	UKANJE	CELA	475
		2268	VRH KANALSKI	CELA	452
046	KOBARID	2218	BORJANA	CELA	1.142
		2214	BREGINJ	CELA	1.908
		2225	DREŽNICA	CELA	3.635
		2229	IDRSKO	CELA	1.123
		2223	KOBARID	CELA	457
		2219	KRED	CELA	1.157
		2228	LADRA	CELA	346
		2230	LIVEK	CELA	1.135
		2216	LOGJE	CELA	842
		2215	ROBIDIŠČE	CELA	141
		2217	SEDLO	CELA	1.221
		2227	SMAST	CELA	610
		2220	STARO SELO	CELA	650
		2221	SUŽID	CELA	583
		2222	SVINO	CELA	410
		2224	TRNOVO	CELA	1.051
		2226	VRANO	CELA	3.065
048	KOČEVJE	1589	BOROVEC	CELA	2.125
		1596	BREZJE	CELA	731
		1608	BRIGA	CELA	1.419
		1601	ČEPLJE	CELA	1.195
		1593	ČRNI POTOK	CELA	959
		1603	DOL	CELA	608
		1583	GOTENICA	CELA	2.375
		1598	HRIB	CELA	640
		1600	KNEŽJA LIPA	CELA	1.669
		1574	KOBLARJI	CELA	1.996

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1582	KOČE	CELA	2.964
		1577	KOČEVJE	CELA	1.559
		1590	KOČEVSKA REKA	CELA	2.165
		1597	KOPRIVNIK	CELA	1.203
		1595	KUMROVA VAS	CELA	737
		1581	LIVOLD	CELA	2.045
		1576	MAHOVNIK	CELA	554
		1573	MALA GORA	CELA	1.654
		1594	MOZELJ	CELA	2.347
		1599	NEMŠKA LOKA	CELA	809
		1591	NOVI LAZI	CELA	2.170
		1580	ONEK	CELA	2.115
		1569	POLOM	CELA	2.328
		1602	PREDGRAD	CELA	1.279
		1579	RAJHENAV	CELA	2.196
		1605	RAJNDOL	CELA	1.707
		1572	ROG	CELA	2.138
		1571	SMUKA	CELA	2.215
		1604	SPODNJI LOG	CELA	1.375
		1575	STARA CERKEV	CELA	1.535
		1570	STARI LOG	CELA	3.302
		1606	ŠKRILJ	CELA	829
		1592	ŠTALCERJI	CELA	1.293
		1578	ŽELJNE	CELA	2.228
049	KOMEN	2701	DOLANCI	CELA	95
		2419	KOBOLI	CELA	97
		2702	KODRETI	CELA	104
		2416	ŠTANJEL	CELA	565
050	KOPER	2623	BORŠT	CELA	944
		2600	ČRNI KAL	CELA	255
		2599	ČRNOTIČE	CELA	745
		2603	DEKANI	DEL	427
		2601	GABROVICA	CELA	253
		2607	GAŽON	CELA	330
		2621	GRADIN	CELA	1.228
		2617	HRASTOVLJE	CELA	639
		2624	KOŠTABONA	CELA	1.051
		2625	KRKAVČE	CELA	645
		2614	KUBED	CELA	1.255
		2615	LOKA	CELA	481
		2611	MAREZIGE	CELA	709
		2618	MOVRAŽ	CELA	1.788
		2597	OSP	CELA	634
		2589	PLAVJE	DEL	281
		2583	PODGORJE	CELA	1.819
		2616	PODPEČ	CELA	843
		2609	POMJAN	CELA	724
		2620	PREGARA	CELA	805
		2585	RAKITOVEC	CELA	936
		2602	ROŽAR	CELA	530
		2606	SEMEDELA	CELA	1.530
		2598	SOCERB	CELA	741
		2619	SOČERGA	CELA	1.100
		2612	SVETI ANTON	CELA	701
		2595	ŠKOFIJE	DEL	233
		2608	ŠMARJE	CELA	661
		2596	TINJAN	CELA	472
		2622	TOPOLOVEC	CELA	780
		2613	TRUŠKE	CELA	1.682
		2610	VANGANEL	CELA	355
		2584	ZAZID	CELA	1.326
165	KOSTEL	1609	BANJA LOKA	CELA	1.744
		1611	FARA	CELA	265
		1613	KUŽELJ	CELA	836
		1612	PIRČE	CELA	598
		1607	SUHOR	CELA	1.175
		1610	VRH	CELA	614

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
051	KOZJE	1234	BUČE	CELA	246
		1232	DOBLEŽIČE	CELA	257
		1235	DRENSKO REBRO	CELA	643
		1244	GORJANE	CELA	748
		1242	KOZJE	CELA	884
		2658	OSREDEK	CELA	951
		1237	PILŠTANJ	CELA	1.047
		1245	PODSREDA	CELA	1.178
		1243	VETRIK	CELA	1.206
		1239	VRENSKA GORCA	CELA	358
		1236	ZAGORJE	CELA	942
		1238	ZDOLE	CELA	581
052	KRANJ	2085	BABNI VRT	CELA	1.123
		2087	GOLNIK	CELA	276
		2127	NEMILJE	CELA	1.178
		2695	PLANICA	CELA	317
		2130	PŠEVO	CELA	466
		2129	SPODNJA BESNICA	CELA	194
		2086	SREDNJA VAS	CELA	608
		2131	STRAŽIŠČE	DEL	218
		2128	ZGORNJA BESNICA	CELA	1.686
053	KRANJSKA GORA	2171	DOVJE	CELA	10.290
		2170	GOZD	CELA	5.945
		2169	KRANJSKA GORA	CELA	4.709
		2168	PODKOREN	CELA	1.366
		2167	RATEČE	CELA	2.647
		2644	VIŠELNICA II	CELA	682
054	KRŠKO	1355	ANŽE	CELA	292
		1351	ARMEŠKO	CELA	205
		1357	BRESTANICA	CELA	267
		1348	BREZJE	CELA	184
		1334	ČRNEČA VAS	CELA	1.195
		1338	DOBROVA	CELA	945
		1358	DOLNJI LESKOVEC	CELA	495
		1349	DOVŠKO	CELA	333
		1354	GORICA	CELA	165
		1346	GORNJI LESKOVEC	CELA	285
		1347	KALIŠOVEC	CELA	148
		1341	KOPRIVNICA	CELA	167
		1311	KOSTANJEK	CELA	732
		1331	KOSTANJEVICA	DEL	137
		1322	KRŠKO	CELA	1.461
		1352	LOKVE	CELA	188
		1344	MALI KAMEN	CELA	440
		1340	MRČNA SELA	CELA	382
		1336	OREHOVEC	CELA	1.465
		1335	OŠTRC	CELA	1.096
		1333	PLANINA	CELA	1.003
		1332	PODBOČJE	DEL	658
		1359	PRESLADOL	CELA	453
		1326	RAKA	DEL	968
		1324	RAVNE	CELA	1.332
		1353	RAZTEZ	CELA	265
		1339	REŠTANJ	CELA	934
		1360	ROŽNO	CELA	393
		1350	SENOVO	CELA	211
		1325	SENUŠE	DEL	33
		1314	SREMIČ	CELA	403
		1356	STOLOVNIK	CELA	314
		1337	STRANJE	CELA	606
		1345	ŠEDEM	CELA	186
		1342	VELIKI DOL	CELA	277
		1343	VELIKI KAMEN	CELA	303
		1323	VELIKI TRN	CELA	1.603
055	KUNGOTA	587	CIRINGA	CELA	233
		604	GRADIŠKA	CELA	298
		598	GRUŠENA	CELA	189
		597	JEDLOVNIK	CELA	181
		599	JURSKI VRH	CELA	206

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		603	KOZJAK	CELA	699
		620	MALI ROŠPOH	CELA	228
		600	PESNICA	CELA	333
		592	PLAČ	CELA	267
		595	PLINTOVEC	CELA	270
		586	PODIGRAC	CELA	132
		589	SLATINA	CELA	111
		591	SLATINSKI DOL	CELA	263
		594	SPODNJE VRTIČE	CELA	216
		588	SVEČINA	CELA	216
		590	ŠPIČNIK	CELA	268
		601	VRŠNIK	CELA	293
		596	ZGORNJA KUNGOTA	CELA	364
		593	ZGORNJE VRTIČE	CELA	129
056	KUZMA	25	DOLIČ	CELA	611
		24	MATJAŠEVCI	CELA	340
		23	TRDKOVA	CELA	501
057	LAŠKO	2650	DEBRO	CELA	244
		1035	JURKLOŠTER	CELA	898
		1030	LAHOMNO	CELA	471
		1029	LAHOMŠEK	CELA	435
		1026	LAŠKO	CELA	132
		1037	LAŽIŠE	CELA	563
		1041	LOKAVEC	CELA	1.059
		1040	LOŽE	CELA	625
		1043	MARIJINA VAS	CELA	754
		1034	MRZLO POLJE	CELA	682
		1861	OBREŽJE	CELA	626
		1031	OLEŠČE	CELA	942
		1042	PANEČE	CELA	2.229
		1038	PLAZOVJE	CELA	449
		2651	POŽNICA	CELA	225
		1022	REČICA	CELA	1.517
		1025	REKA	CELA	606
		1024	RIFENGOZD	CELA	945
		1039	RIMSKE TOPLICE	CELA	639
		1028	SEDRAŽ	CELA	805
		1023	SLIVNO	CELA	912
		1032	ŠENTRUPERT	CELA	579
		1860	ŠIRJE	CELA	1.049
		1027	ŠMIHEL	CELA	544
		1033	TROBNI DOL	CELA	1.200
		1036	VRH NAD LAŠKIM	CELA	779
058	LENART	527	ZGORNJI GASTERAJ	CELA	229
060	LITIJA	1842	DOLE PRI LITIJ	CELA	2.484
		1835	HOTIČ	CELA	1.136
		1834	KONJ	CELA	1.850
		1888	KONJŠICA	CELA	1.200
		1836	KRESNICE	CELA	631
		1837	KRESNIŠKI VRH	CELA	1.446
		1838	LITIJA	CELA	982
		1845	MORAVČE	CELA	1.534
		1853	OKROG	CELA	809
		2657	PEČICE	CELA	297
		1840	POLŠNIK	CELA	2.909
		1843	PRELESJE	CELA	1.484
		2656	RIBČE	CELA	201
		1833	SAVA PRI LITIJ	CELA	804
		1854	TIHABOJ	CELA	554
		1832	VAČE	CELA	1.427
		1841	VELIKA GOBA	CELA	1.767
		1844	VODICE	CELA	599
061	LJUBLJANA	1755	GLINCE	CELA	779
		2678	GOLOVEC	CELA	54
		1777	JAVOR	CELA	1.142
		1695	KARLOVŠKO PREDMESTJE	DEL	106
		1770	KAŠELJ	DEL	621
		1776	LIPOGLAV	CELA	1.063

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1774	PODMOLNIK	CELA	506
		1746	RAŠICA	CELA	189
		1775	SOSTRO	CELA	1.061
		1779	TREBELJEVO	CELA	607
		1778	VOLAVLJE	CELA	3.920
062	LJUBNO	923	LJUBNO	CELA	98
		913	PRIMOŽ PRI LJUBNEM	CELA	1.676
		931	RADMIRJE	CELA	494
		924	SAVINA	CELA	1.180
		914	TER	CELA	4.113
063	LJUTOMER	274	GLOBOKA	CELA	317
		265	GRESOVŠČAK	CELA	336
		267	ILOVCI	CELA	210
		270	NUNSKA GRABA	CELA	125
		266	PLEŠIVICA	CELA	176
		271	PRESIKA	CELA	92
		269	RINČETOVA GRABA	CELA	129
		268	SLAMNJAK	DEL	271
064	LOGATEC	2016	BLEKOVA VAS	CELA	1.059
		2017	DOLENJI LOGATEC	CELA	2.011
		2015	GORENJI LOGATEC	CELA	1.597
		2019	GRČAREVEC	CELA	386
		2013	HOTEDRŠICA	CELA	423
		2703	HRUŠICA	CELA	917
		2018	LAZE	CELA	2.052
		2693	LOG	CELA	172
		2011	MEDVEDJE BRDO	CELA	958
		2012	NOVI SVET	CELA	2.154
		2009	PETKOVEC	CELA	764
		2014	RAVNIK	CELA	495
		2008	ROVTE	CELA	1.695
		2007	VRH	CELA	849
		2010	ŽIBRŠE	CELA	1.779
065	LOŠKA DOLINA	1650	BABNA POLICA	CELA	1.235
		1651	BABNO POLJE	CELA	1.640
		1634	DANE	CELA	930
		1644	IGA VAS	CELA	618
		2709	JAVORJE	CELA	580
		1638	KNEŽJA NJIVA	CELA	739
		1648	KOZARIŠČE	CELA	1.471
		2705	LESKOVA DOLINA	CELA	3.113
		1636	LOŽ	CELA	1.013
		1647	NADLESK	CELA	909
		1635	PODCERKEV	CELA	568
		1643	POLJANE	CELA	840
		1646	PUDOB	CELA	131
		1637	STARI TRG PRI LOŽU	CELA	229
		1645	VIŠEVEK	CELA	223
		1649	VRH	CELA	1.466
		1639	VRHNIKA	CELA	952
066	LOŠKI POTOK	1584	DRAGA	CELA	5.333
		1641	HRIB	CELA	1.521
		1640	RETJE	CELA	1.966
		1585	TRAVA	CELA	2.604
		1642	TRAVNIK	CELA	1.826
167	LOVRENC NA POHORJU	666	ČINŽAT	CELA	334
		671	KUMEN	CELA	4.103
		669	LOVRENC NA POHORJU	CELA	315
		668	RDEČI BREG	CELA	1.618
		670	RECENJAK	CELA	1.479
		667	RUTA	CELA	697
067	LUČE	912	KONJSKI VRH	CELA	2.586
		925	KRNICA	CELA	1.581
		926	LUČE	CELA	41
		927	PODVEŽA	CELA	3.839
		928	PODVOLOVLJEK	CELA	1.890
		911	RADUHA	CELA	1.007
068	LUKOVICA	1927	BLAGOVICA	CELA	1.407

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1928	ČEŠNJICE	CELA	274
		1929	KORENO	CELA	573
		1931	KRAŠNJA	CELA	536
		1933	LUKOVICA	DEL	539
		1934	RAFOLČE	CELA	382
		1947	SPODNJE KOSEZE	DEL	388
		1926	ŠENTOŽBOLT	CELA	903
		1924	TROJANE	CELA	786
		1925	UČAK	CELA	154
		1932	ZLATO POLJE	CELA	786
		1930	ŽIROVŠE	CELA	137
069	MAJŠPERK	500	BOLFENK	CELA	548
		443	JANŠKI VRH	CELA	504
		503	KUPČINJI VRH	CELA	569
		499	SITEŽ	CELA	759
		442	SKRBLJE	CELA	524
		502	STOPERCE	CELA	1.099
		501	SVEČA	CELA	503
070	MARIBOR	635	BRESTRNICA	CELA	584
		649	CELESTRINA	CELA	127
		602	GAJ NAD MARIBOROM	CELA	715
		675	HRASTJE	CELA	511
		651	HRENCA	CELA	108
		634	JELOVEC	CELA	102
		636	KAMNICA	CELA	541
		653	KOŠAKI	CELA	232
		638	KRČEVINA	CELA	424
		650	MALEČNIK	CELA	122
		646	METAVA	CELA	297
		621	MORSKI JAREK	CELA	323
		648	NEBOVA	CELA	129
		654	OREŠJE	CELA	229
		640	PEKEL	CELA	217
		676	PEKRE	DEL	285
		639	POČEHOVA	CELA	238
		679	RAZVANJE	DEL	244
		637	ROŠPOH	CELA	450
		678	SPODNJE RADVANJE	DEL	180
		633	SREDNJE	CELA	420
		622	ŠOBER	CELA	1.203
		647	TRČOVA	CELA	201
		652	VODOLE	CELA	185
		677	ZGORNJE RADVANJE	DEL	181
		674	ZGORNJI VRHOV DOL	CELA	336
		2674	ŽAVCARJEV VRH	CELA	629
071	MEDVODE	1981	GOLO BRDO	CELA	621
		1977	SORA	CELA	285
		1978	STUDENČICE	CELA	1.397
		1980	TOPOL	CELA	737
		1979	ŽLEBE	CELA	491
072	MENGES	1939	DOBENO	CELA	181
073	METLIKA	1502	DOLE	CELA	745
		1504	HRAST PRI JUGORJU	CELA	448
		1503	SEKULIČI	CELA	342
074	MEŽICA	887	LOM	CELA	377
		890	MEŽA ONKRAJ	CELA	370
		888	MEŽA TAKRAJ	CELA	1.066
		889	MEŽICA	CELA	175
		901	PLAT	CELA	656
075	MIREN-KOSTANJEVICA	2323	VRTOČE	CELA	275
170	MIRNA PEČ	1450	GOLOBINJEK	DEL	1.622
		1452	HMELJČIČ	CELA	838
076	MISLINJA	865	GORNJI DOLIČ	CELA	566
		868	KOZJAK	CELA	1.286
		864	MISLINJA	CELA	5.446
		2645	PAKA II	CELA	362
		2646	SREDNJI DOLIČ	CELA	500
		863	ŠENTILJ POD TURJAKOM	CELA	1.577

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		866 867	ŠENTVID NAD VALDEKOM ZAVRŠE	CELA CELA	1.191 289
077	MORAVČE	1953 1950 1949 1952 1954 1956 1951	DRTIJA LIMBARSKA GORA NEGASTRN PEČE VELIKA VAS VRHPOLJE ZGORNJE KOSEZE	CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA	784 639 715 1.016 672 779 547
079	MOZIRJE	919 933 917 918 937 920 922 915 921 935 932 916 934	BREZJE HOMEC LEPA NJIVA LJUBIJA LOKE MOZIRJE POLJANE RADEGUNDA REČICA OB SAVINJI SPODNJA REČICA ŠENTJANŽ ŠMIHEL ZGORNJE POBREŽJE	CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA	579 526 1.166 433 739 268 1.072 1.004 688 316 529 1.164 312
081	MUTA	788 786 787 789 810 807 809 808	BRANIK MLAKE PERNICE PODLIPJE SPODNJA GORTINA SPODNJA MUTA ZGORNJA GORTINA ZGORNJA MUTA	CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA	711 320 799 829 397 157 453 211
082	NAKLO	2091	VOJVODIN BORŠT II	CELA	443
083	NAZARJE	938 936 939 940	KOKARJE PRIHOVA PUSTO POLJE ŠMARTNO OB DRETI	CELA CELA CELA CELA	808 660 845 1.925
084	NOVA GORICA	2295 2294 2336 2297 2335 2293 2302 2298 2308 2296 2299 2663 2312 2301 2322 2303 2664 2292 2309 2300 2311	BANJŠICE BATE BRANIK ČEPOVAN DORNBARK GRGAR KROMBERK LAZNA LOKE LOKOVEC LOKVE MRAVLJEVI OŠEK RAVNICA RENČE SOLKAN SPODNJA BRANICA ŠMAVER ŠMIHEL TRNOVO VITOVLE	CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA DEL CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA DEL	1.434 2.347 1.722 2.015 1.444 1.828 834 1.119 370 1.988 2.715 287 560 744 1.233 430 108 400 489 2.565 1.054
085	NOVO MESTO	1468 1479 1489 1458 1478 1459 1488 1474 1480 1481 1460 1501	BELA CERKEV BRUSNICE CEROVEC ČREŠNJICE GABRJE HERINJA VAS HRUŠICA POLHOVICA POTOV VRH SMOLENJA VAS ŠENTPETER VINJA VAS	CELA CELA CELA CELA CELA CELA CELA DEL DEL DEL DEL CELA	333 1.780 1.745 828 1.672 502 345 18 645 300 41 2.766

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1453	ZAGORICA	DEL	874
		1487	ZAJČJI VRH	CELA	588
		1462	ZBURE	DEL	901
		1461	ŽALOVIČE	DEL	836
		1457	ŽDINJA VAS	DEL	516
171	OPLOTNICA	761	BOŽJE	CELA	258
		762	BREZJE PRI OPLOTNICI	CELA	606
		760	KORITNO	CELA	380
		758	OKOŠKA VAS	CELA	203
		763	OPLOTNICA	DEL	449
		764	ZGORNJE GRUŠOVJE	DEL	127
		759	ZLOGONA GORA	CELA	258
067	ORMOŽ	299	MALI BREBROVNIK	CELA	239
		292	RUNEČ	CELA	192
		293	STANOVNO	CELA	296
		321	ŠARDINJE	CELA	276
		297	VELIČANE	CELA	265
088	OSILNICA	1588	BOSLJIVA LOKA	CELA	1.820
		1587	OSILNICA	CELA	943
		1586	ŽURGE	CELA	1.336
089	PESNICA	613	FLEKUŠEK	CELA	172
		610	JARENINSKI VRH	CELA	161
		616	KUŠERNIK	CELA	56
		574	POČENIK	CELA	261
		578	POLIČKA VAS	CELA	289
		579	POLIČKI VRH	CELA	188
		605	SPODNJE DOBRENJE	CELA	395
		572	SPODNJE HLAPJE	CELA	181
		612	VUKOVSKI DOL	CELA	262
		611	VUKOVSKI VRH	CELA	229
		573	ZGORNJE HLAPJE	CELA	243
		577	ZGORNJI JAKOBSKI DOL	CELA	610
090	PIRAN	2634	NOVA VAS	CELA	670
		2631	PORTOROŽ	CELA	1.352
		2633	RAVEN	CELA	784
		2632	SEČOVLJE	CELA	1.560
091	PIVKA	2505	JURIŠČE	CELA	1.143
		2704	JURJEVA DOLINA	CELA	2.066
		2499	KAL	CELA	847
		2494	KOŠANA	CELA	1.403
		2497	NADANJE SELO	CELA	791
		2498	NARIN	CELA	1.067
		2506	PALČJE	CELA	1.896
		2503	PARJE	CELA	711
		2501	PETELINJE	CELA	991
		2502	RADOHOVA VAS	CELA	722
		2500	SELCE	CELA	1.030
		2496	STARA SUŠICA	CELA	999
		2495	SUHORJE	CELA	567
		2507	TRNJE	CELA	5.208
		2493	VOLČE	CELA	1.758
		2504	ZAGORJE	CELA	1.128
092	PODČETRTEK	1218	EMA	CELA	138
		1230	IMENO	CELA	589
		1241	LASTNIČ	CELA	705
		1212	NEZBIŠE	CELA	194
		1229	PODČETRTEK	CELA	420
		1220	ROGINSKA GORCA	CELA	748
		1240	SEDLARJEVO	CELA	403
		1219	SODNA VAS	CELA	322
		1228	SOPOTE	CELA	986
		1233	VERAČE	CELA	589
		1216	VIDOVICA	CELA	234
		1231	VIRŠTANJ	CELA	463
		1217	VONARJE	CELA	275
172	PODLEHNIK	456	DEŽNO	CELA	266
		451	GORCA	CELA	611
		492	GRUŠKOVJE	CELA	1.076

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		454	JABLOVEC	CELA	198
		495	KOZMINCI	CELA	161
		491	LOŽINA	CELA	364
		457	PODLEHNIK	CELA	419
		453	RODNI VRH	CELA	385
		493	SEDLAŠEK	CELA	622
		494	STANOŠINA	CELA	333
		496	STRAJNA	CELA	346
		455	ZAKL	CELA	182
093	PODVELKA	801	BREŽNO	CELA	736
		819	JANŽEVSKI VRH	CELA	1.258
		800	JAVNIK	CELA	666
		822	LEHEN	CELA	1.543
		799	OŽBALT	CELA	841
		820	PODVELKA	CELA	426
		821	RDEČI BREG II	CELA	1.286
		797	SPODNJA KAPLA	CELA	1.671
		796	ZGORNJA KAPLA	CELA	1.387
		798	ZGORNJI VURMAT	CELA	1.210
173	POLZELA	980	ANDRAŽ	CELA	1.118
		981	DOBRIČ	CELA	623
		982	PODVIN	DEL	255
		993	ZALOŽE	DEL	571
094	POSTOJNA	2474	BUKOVJE	CELA	4.096
		2469	DOLENJA PLANINA	CELA	558
		2470	GORENJA PLANINA	CELA	252
		2478	HRAŠČE	CELA	657
		2480	HRENOVICE	CELA	407
		2484	HRUŠEVJE	CELA	551
		2471	KAČJA VAS	CELA	3.455
		2476	LANDOL	CELA	428
		2491	MATENJA VAS	CELA	2.215
		2486	OREHEK	CELA	909
		2490	POSTOJNA	CELA	4.127
		2487	RAKITNIK	CELA	471
		2485	RAKULIK	CELA	1.375
		2483	RAZDRTO	CELA	1.390
		2492	SLAVINA	CELA	1.443
		2489	STARA VAS	CELA	131
		2482	STRANE	CELA	613
		2472	STRMICA	CELA	427
		2479	STUDENEC	CELA	244
		2473	STUDENO	CELA	898
		2475	ŠMIHEL POD NANOSOM	CELA	1.098
		2481	VELIKA BRDA	CELA	448
		2477	ZAGON	CELA	537
		2488	ZALOG	CELA	257
174	PREBOLD	1004	GORNJA VAS	DEL	170
		1006	LATKOVA VAS	DEL	157
		1018	MARIJA REKA	CELA	1.964
		1019	MATKE	CELA	767
		1005	PREBOLD	DEL	130
095	PREDDVOR	2084	BELA	CELA	1.184
		2083	BREG OB KOKRI	CELA	1.824
		2078	KOKRA	CELA	5.403
		2082	TUPALIČE	CELA	414
175	PREVALJE	869	BELŠAK	CELA	228
		876	BREZNICA	CELA	498
		875	DOLGA BRDA	CELA	593
		884	FARNA VAS	CELA	198
		870	JAMNICA	CELA	604
		892	LEŠE	CELA	805
		886	LOKOVICA	CELA	331
		885	POLJANA	CELA	199
		891	PREVALJE	CELA	330
		873	SUHI VRH	CELA	489
		874	ŠENTANEL	CELA	448
		893	ZAGRAD	CELA	635

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
098	RAČE-FRAM	717	FRAM	DEL	287
		718	KOPIVNIK	CELA	242
		720	LOKA PRI FRAMU	CELA	297
		721	MORJE	DEL	321
		719	PLANICA	CELA	372
		702	RANČE	CELA	306
099	RADEČE	1866	HOTEMEŽ	CELA	945
		1865	NJIVICE	CELA	898
		1862	RADEČE	CELA	246
		1864	SVIBNO	CELA	2.302
		1867	VRHOVO	CELA	383
		2686	ZAVRATE	CELA	260
101	RADLJE OB DRAVI	795	BREZNI VRH	CELA	758
		790	BREZOVEC	CELA	935
		805	DOBRAVA	CELA	348
		802	KOZJI VRH	CELA	661
		818	ORLICA	CELA	1.318
		816	PLANINA	CELA	2.148
		792	RADELCA	CELA	592
		804	RADLJE OB DRAVI	CELA	134
		794	REMŠNIK	CELA	682
		803	SPODNJA VIŽINGA	CELA	234
		791	SUHI VRH	CELA	1.178
		793	VAS	CELA	581
		817	VUHRED	CELA	514
		806	ZGORNJA VIŽINGA	CELA	185
102	RADOVLJICA	2151	BEGUNJE	CELA	2.346
		2166	ČEŠNJICA PRI KROPI	CELA	1.129
		2163	KAMNA GORICA	CELA	508
		2165	KROPA	CELA	481
		2164	LANCOVO	CELA	3.310
		2160	LJUBNO	DEL	541
		2153	OTOK	CELA	494
		2648	PERAČICA	CELA	348
		2152	SREDNJA VAS	CELA	633
103	RAVNE NA KOROŠKEM	880	BRDINJE	CELA	571
		883	DOBJA VAS	CELA	112
		879	KOROŠKI SELOVEC	CELA	345
		896	KOTLJE	CELA	144
		894	NAVRŠKI VRH	CELA	330
		897	PODGORA	CELA	948
		895	PREŠKI VRH	CELA	265
		882	RAVNE	CELA	204
		877	STRAŽIŠČE	CELA	384
		871	STROJNA	CELA	743
		878	TOLSTI VRH	CELA	1.306
		898	URŠLJA GORA I	CELA	918
		872	ZELEN BREG	CELA	525
104	RIBNICA	1628	DANE	CELA	1.986
		1629	DOLENJA VAS	CELA	1.228
		1624	GORENJA VAS	CELA	1.286
		1626	GORIČA VAS	CELA	1.879
		1631	GRČARICE	CELA	1.463
		1623	JURJEVICA	CELA	995
		1615	PODPOLJANE	CELA	601
		1627	PRIGORICA	CELA	1.242
		1630	RAKITNICA	CELA	639
		1625	RIBNICA	CELA	1.119
		1614	SLEMENA	CELA	1.115
		1617	SUŠJE	CELA	267
		1616	VELIKE POLJANE	CELA	1.470
177	RIBNICA NA POHORJU	824	HUDI KOT	CELA	3.899
		823	RIBNICA NA POHORJU	CELA	520
106	ROGAŠKA SLATINA	1196	BRESTOVEC	CELA	120
		1169	CEROVEC	CELA	811
		1197	CESTE	CELA	145
		1166	ČAČA VAS	CELA	581
		1165	DREVENIK	CELA	631

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1192	KAČJI DOL	CELA	164
		1213	KAMENCE	CELA	154
		1193	MALE RODNE	CELA	146
		1167	NEGONJE	CELA	395
		1215	NIMNO	CELA	120
		1198	PLAT	CELA	253
		1214	RAJNKOVEC	CELA	227
		1168	RATANSKA VAS	CELA	92
		1195	RJAVICA	CELA	206
		2635	ROGAŠKA SLATINA	CELA	385
		1182	SPODNJA KOSTRIVNICA	CELA	368
		1170	SPODNJE SEČOVO	CELA	333
		1172	STRMEC	CELA	433
		1171	SVETI FLORIJAN	CELA	720
		1181	TEKAČEVO	CELA	160
		1180	TOPOLE	CELA	102
		1179	TRŽIŠČE	CELA	136
		1194	VELIKE RODNE	CELA	165
		1164	ZGORNJI GABRNIK	CELA	495
107	ROGATEC	1177	DOBOVEC	CELA	349
		1175	DONAČKA GORA	CELA	621
		1178	ROGATEC	CELA	435
		1173	TLAKE	CELA	474
		1176	TRLIČNO	CELA	1.497
		1174	TRŠKA GORCA	CELA	394
108	RUŠE	673	LOBNICA	CELA	1.691
		672	SMOLNIK	CELA	3.231
		2711	SPODNJI VRHOV DOL	CELA	138
178	SELNICA OB DRAVI	625	GRADIŠČE	CELA	794
		629	JANŽEVA GORA	CELA	205
		627	SPODNJI BOČ	CELA	607
		632	SPODNJI SLEMEN	CELA	1.106
		2667	SPODNJI VURMAT	CELA	505
		624	VELIKI BOČ	CELA	623
		628	ZGORNJA SELNICA	CELA	177
		626	ZGORNJI BOČ	CELA	1.241
		623	ZGORNJI SLEMEN	CELA	440
109	SEMIČ	1530	BLATNIK	CELA	730
		1521	ČRMOŠNJICE	CELA	1.633
		1531	GOLOBINJEK	CELA	1.206
		1533	KLEČ	CELA	720
		1529	KOT	CELA	333
		1532	PLANINA	CELA	1.511
		1522	PRIBIŠJE	CELA	2.072
		1520	ŠTALE	CELA	1.539
		1523	ŠTREKLJEVEC	CELA	1.203
110	SEVNICA	1377	BLANCA	CELA	233
		1381	BOŠTANJ	CELA	499
		1365	BREG	CELA	337
		1378	BREZOVO	CELA	447
		1383	CEROVEC	CELA	810
		1387	CIRNIK	CELA	794
		1389	GOVEJI DOL	CELA	671
		1392	HUBAJNICA	CELA	988
		1386	KAL	CELA	1.193
		1376	KLADJE	CELA	231
		1382	KOMPOLJE	CELA	1.426
		1374	KRAJNA BRDA	CELA	171
		1396	KRSINJI VRH	CELA	599
		1366	LEDINA	CELA	767
		1391	LOG	CELA	1.292
		1364	LOKA PRI ZIDANEM MOSTU	CELA	371
		2662	MALKOVEC	CELA	584
		1371	METNI VRH	CELA	785
		1362	OKROGLICE	CELA	824
		1388	PIJAVICE	CELA	666
		1385	PODBORŠT	CELA	715
		1361	PODGORJE	CELA	976

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1370	PODVRH	CELA	555
		1368	POKLEK	CELA	628
		1363	RADEŽ	CELA	914
		1375	SELCE	CELA	90
		1379	SEVNICA	CELA	416
		1393	STUDENEC	CELA	1.642
		1384	ŠENTJANŽ	CELA	577
		1380	ŠMARJE	CELA	289
		1395	TELČE	CELA	945
		1369	TRNOVEC	CELA	436
		1397	TRŽIŠČE	CELA	1.269
		1390	VRH	CELA	1.803
		1367	ZABUKOVJE	CELA	1.520
		1373	ŽIGRSKI VRH	CELA	704
		1372	ŽURKOV DOL	CELA	259
111	SEŽANA	2439	GRIŽE	CELA	1.050
		2420	ŠTJAK	CELA	1.456
		2440	VELIKO POLJE	CELA	1.193
112	SLOVENJ GRADEC	862	BRDA	CELA	410
		861	DOBRAVA	CELA	773
		852	GOLAVABUKA	CELA	982
		846	GRADIŠČE	CELA	2.172
		858	GRAŠKA GORA	CELA	370
		851	LEGEN	CELA	828
		845	PAMEČE	CELA	1.437
		854	PODGORJE	CELA	2.151
		848	SELE	CELA	1.143
		850	SLOVENJ GRADEC	CELA	215
		856	SPODNJI RAZBOR	CELA	1.043
		849	STARI TRG	CELA	684
		853	ŠMARTNO PRI SLOVENJ	CELA	629
			GRADCU		
		860	ŠMIKLAVŽ	CELA	457
		857	VELUNA	CELA	403
		859	VODRIŽ	CELA	358
		847	VRHE	CELA	1.519
		855	ZGORNJI RAZBOR	CELA	1.797
113	SLOVENSKA BISTRICA	728	BOJTINA	CELA	999
		741	BUKOVEC	CELA	218
		775	DEŽNO	CELA	719
		729	FRAJHAJM	CELA	1.478
		743	GABERNIK	CELA	197
		784	HRASTOVEC	CELA	641
		776	JELOVEC	CELA	452
		737	JURIŠNA VAS	CELA	376
		739	KALŠE	CELA	510
		725	KOT	CELA	3.995
		745	KOVAČA VAS	DEL	267
		734	MALO TINJE	CELA	293
		740	OGLJENŠAK	CELA	267
		731	OŠELJ	CELA	580
		726	PLANINA	CELA	2.331
		782	POLJČANE	CELA	851
		738	PREBUKOVJE	CELA	580
		733	REP	CELA	149
		744	RITONJOJ	CELA	211
		727	SMREČNO	CELA	525
		785	STARI GRAD	CELA	1.022
		783	STUDENICE	CELA	506
		730	ŠMARTNO NA POHORJU	CELA	314
		735	TINJSKA GORA	CELA	286
		732	URH	CELA	290
		736	VISOLE	CELA	198
		765	VRHOLE PRI KONJICAH	DEL	209
		754	ZGORNJA BISTRICA	DEL	114
114	SLOVENSKE KONJICE	1106	BEZINA	DEL	148
		1114	KONJIŠKA VAS	DEL	302
		1118	LIPOGLAV	CELA	933
		1104	PRELOGE	CELA	1.102

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1116	SLEMENE	CELA	1.052
		1115	SLOVENSKE KONJICE	CELA	901
		1105	ŠKALCE	DEL	81
		1117	TOLSTI VRH	CELA	524
		1121	ZBELOVSKA GORA	CELA	740
		1113	ŽIČE	DEL	370
179	SODRAŽICA	1621	GORA	CELA	906
		1619	SODRAŽICA	CELA	1.405
		1618	VINICE	CELA	522
		1622	ZAMOSTEC	CELA	1.006
		1620	ŽIMARICE	CELA	1.183
180	SOLČAVA	909	LOGARSKA DOLINA	CELA	5.020
		910	SOLČAVA	CELA	5.255
181	SVETA ANA	514	KRIVI VRH	CELA	66
118	ŠENTILJ	563	CERŠAK	CELA	600
		583	CIRKNICA	CELA	240
		585	KRESNICA	CELA	400
		570	PLODERŠNICA	CELA	374
		565	SELNICA OB MURI	CELA	761
		566	SLADKI VRH	CELA	555
		569	SPODNJA VELKA	CELA	629
		576	SREBOTJE	CELA	132
		564	ŠENTILJ V SLOVENSKIH GORICAH	CELA	575
		575	ŠOMAT	CELA	225
		582	ŠTRIOVEC	CELA	267
		567	ZGORNJA VELKA	CELA	796
		584	ZGORNJE DOBRENJE	CELA	183
119	ŠENTJERNEJ	1475	GORENJA OREHOVICA	DEL	730
		1472	OSTROG	DEL	30
		1476	ŠENTJERNEJ	DEL	204
		1477	VRHPOLJE	CELA	3.240
120	ŠENTJUR	2647	BEZOVJE	CELA	186
		1154	DOBRINA	CELA	960
		1126	DOLGA GORA	CELA	463
		1122	DRAMLJE	CELA	888
		1162	GOLOBINJEK	CELA	1.273
		1143	GORICA PRI SLIVNICI	CELA	443
		1148	JAVORJE	CELA	475
		1150	KALOBJE	CELA	871
		1140	KRAJNČICA	CELA	414
		1155	LOKA PRI ŽUSMU	CELA	892
		1160	LOKE PRI PLANINI	CELA	539
		1156	LOPACA	CELA	444
		1125	OSTROŽNO	CELA	298
		1153	PARIDOL	CELA	768
		1161	PLANINA	CELA	164
		1145	PLANINCA	CELA	249
		1159	PLANINSKA VAS	CELA	362
		1123	PLETOVARJE	CELA	472
		2671	PODPEČ	CELA	158
		1127	PONKVICA	CELA	450
		2672	PRAPRETNO	CELA	356
		1158	PRESEČNO	CELA	530
		1141	RIFNIK	CELA	438
		1124	SLATINA	CELA	477
		1147	SLIVNICA PRI CELJU	CELA	373
		1157	STRAŠKA GORCA	CELA	348
		1163	ŠENTVID PRI PLANINI	CELA	1.297
		1146	VEZOVJE	CELA	263
		1144	VODRUŽ	CELA	606
		1149	VODUCE	CELA	448
121	ŠKOCJAN	1394	BUČKA	CELA	1.874
		1464	DOLE	CELA	718
		1465	STARA VAS	DEL	370
		1463	ZAGRAD	CELA	1.078
122	ŠKOFJA LOKA	2043	BARBARA	CELA	824
		2067	BUKOVICA	CELA	769

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		2065	BUKOVŠČICA	CELA	1.036
		2033	DRAGA	CELA	601
		2046	KOVSKI VRH	CELA	967
		2133	KRIŽNA GORA	CELA	241
		2069	LENART	CELA	801
		2044	OŽBOLT	CELA	1.272
		2026	PEVNO	CELA	565
		2034	PUŠTAL	CELA	427
		2036	SOPOTNICA	CELA	1.485
		2045	STANIŠE	CELA	848
		2027	STARA LOKA	DEL	269
		2035	ŠKOFJA LOKA	CELA	599
		2041	VISOKO	CELA	445
		2068	ZGORNJA LUŠA	CELA	977
		2042	ZMINEC	CELA	892
123	ŠKOFLJICA	1697	LANIŠČE	DEL	962
		1696	RUDNIK	DEL	978
		1709	ŽELIMLJE	CELA	1.042
124	ŠMARJE PRI JELŠAH	1226	BABNA GORA	CELA	732
		1224	BABNA REKA	CELA	433
		1189	BOBOVO	CELA	244
		1203	BODREŽ	CELA	568
		1207	BRECLJEVO	CELA	123
		1208	DOL	CELA	289
		1188	DVOR	CELA	262
		1191	GRLIČE	CELA	220
		1225	GROBELCE	CELA	359
		1211	HAJNSKO	CELA	230
		1206	JEŠOVEC	CELA	593
		1209	KORETNO	CELA	349
		1199	KRISTAN VRH	CELA	281
		1183	LEMBERG OKOLICA	CELA	509
		1184	LEMBERG TRG	CELA	236
		1223	OREHOVEC	CELA	339
		1185	PIJOVCI	CELA	585
		1205	PLATINOVEC	CELA	656
		1190	PRELOGE	CELA	330
		1210	PRISTAVA	CELA	326
		1202	SENOVICA	CELA	236
		1186	SLADKA GORA	CELA	370
		2660	SPODNJA PONKVICA	CELA	185
		2659	SPODNJE SELCE	CELA	184
		1200	ŠMARJE PRI JELŠAH	CELA	366
		1227	TINSKO	CELA	547
		1187	VRH	CELA	371
		1222	VRŠNA VAS	CELA	260
		1201	ZADRŽE	CELA	216
		1221	ZIBIKA	CELA	294
125	ŠMARTNO OB PAKI	970	GAVCE	CELA	133
		962	GORENJE	CELA	412
		973	REČICA OB PAKI	DEL	274
		972	ŠMARTNO OB PAKI	DEL	97
		969	VELIKI VRH	CELA	494
194	ŠMARTNO PRI LITJI	2654	GOZD REKA	CELA	648
		1851	GRADIŠČE	CELA	504
		1839	JABLANICA	CELA	1.321
		1850	JEŽNI VRH	CELA	516
		1846	LIBERGA	CELA	1.529
		1852	POLJANE	CELA	588
		2655	RAČICA	CELA	408
		1847	ŠMARTNO	CELA	1.255
		1848	ŠTANGA	CELA	1.593
		1849	VINTARJEVEC	CELA	1.713
126	ŠOŠTANJ	945	BELE VODE	CELA	2.412
		960	FLORJAN PRI ŠOŠTANJU	CELA	377
		958	GABERKE	CELA	525
		963	LOKOVICA	CELA	903
		949	RAVNE	CELA	1.482

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		961	SKORNO PRI ŠOŠTANJU	CELA	466
		946	ŠENTVID PRI ZAVODNJAH	CELA	931
		959	ŠOŠTANJ	CELA	253
		948	TOPOLŠICA	CELA	1.176
		947	ZAVODNJE	CELA	1.033
127	ŠTORE	1085	KOMPOLE	CELA	605
		2652	OGOREVC	CELA	103
		1084	PEČOVJE	CELA	216
		1086	PROŽINSKA VAS	CELA	549
		1087	SVETINA	CELA	1.159
184	TABOR	1016	ČRNI VRH	CELA	1.383
		1017	MIKLAVŽ	CELA	1.287
		1009	OJSTRIŠKA VAS	DEL	62
128	TOLMIN	2698	BUKOVSKI VRH	CELA	316
		2235	ČADRG	CELA	2.161
		2252	ČIGINJ	CELA	491
		2233	DOLJE	CELA	690
		2261	GORENJA TREBUŠA	CELA	2.342
		2244	GRAHOVO	CELA	1.215
		2256	IDRIJA PRI BAČI	CELA	503
		2231	KAMNO	CELA	798
		2697	KANALSKI LOM	CELA	703
		2239	KNEŽA	CELA	1.864
		2251	KOZARŠČE	CELA	252
		2237	LJUBINJ	CELA	1.032
		2255	LOM	CELA	989
		2250	MODREJCE	CELA	304
		2246	MOST NA SOČI	CELA	741
		2243	OBLOKE	CELA	607
		2258	PEČINE	CELA	490
		2242	PODBRDO	CELA	2.779
		2238	PODMELEC	CELA	2.217
		2247	POLJUBINJ	CELA	862
		2245	PONIKVE	CELA	1.186
		2260	PRAPETNO BRDO	CELA	1.976
		2240	RUT	CELA	1.684
		2253	RUTE	CELA	403
		2254	SELA	CELA	430
		2257	SLAP	CELA	878
		2241	STRŽIŠČE	CELA	1.412
		2259	ŠENTVIŠKA GORA	CELA	1.874
		2248	TOLMIN	CELA	275
		2699	UTRE	CELA	500
		2232	VOLARJE	CELA	504
		2249	VOLČE	CELA	1.460
		2234	ZATOLMIN	CELA	1.919
		2236	ŽABČE	CELA	2.096
129	TRBOVLJE	2707	BEVŠKO	CELA	111
		2689	ČEBINE	CELA	364
		1869	ČEČE	CELA	580
		1872	DOBOVEC	CELA	2.238
		1868	KNEZDOL	CELA	919
		1870	OJSTRO	CELA	149
		2690	PRAPREČE	CELA	218
		1871	TRBOVLJE	CELA	1.074
		1877	VRHE I	CELA	131
130	TREBNJE	1398	BISTRICA	CELA	1.195
		1409	BREZOVICA	DEL	709
		1403	ČATEŽ	CELA	845
		1404	DOLGA NJIVA	CELA	420
		1414	JELŠEVEC	CELA	1.145
		1413	LAKNICE	CELA	828
		1418	LUKOVEK	CELA	1.189
		1410	MIRNA	CELA	1.162
		1412	MOKRONOG	CELA	762
		1401	NOVO ZABUKOVJE	CELA	394
		1417	ORNUŠKA VAS	CELA	991
		1411	OSTROŽNIK	CELA	763

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1407	ROJE	CELA	298
		1402	SELO-MIRNA	CELA	590
		1416	STARO ZABUKOVJE	CELA	895
		1400	STRAŽA	CELA	1.152
		1399	ŠENTRUPERT	CELA	1.706
		1415	TREBELNO	CELA	2.029
131	TRŽIČ	2144	BISTRICA	CELA	981
		2146	KOVOR	CELA	430
		2147	KRIŽE	CELA	778
		2145	LEŠE	CELA	460
		2142	LOM POD STORŽIČEM	CELA	7.569
		2141	PODLJUBELJ	CELA	3.965
		2148	SENIČNO	CELA	345
		2143	TRŽIČ	CELA	484
		2150	ZVIRČE	DEL	113
133	VELENJE	955	BEVČE	CELA	216
		952	CIRKOVCE	CELA	378
		976	ČRNOVA	CELA	378
		951	HRASTOVEC	CELA	597
		967	KAVČE	CELA	112
		965	LAZE	CELA	495
		954	LIPJE	CELA	400
		966	LOŽNICA	CELA	483
		953	PAKA	CELA	789
		2669	PAŠKI KOZJAK	CELA	569
		950	PLEŠIVEC	CELA	909
		968	PODKRAJ	CELA	451
		974	PRELSKA	CELA	477
		957	ŠKALE	CELA	794
		964	VELENJE	CELA	1.082
		975	VINSKA GORA	CELA	219
134	VELIKE LAŠČE	1718	DVORSKA VAS	CELA	1.034
		1713	KRVAVA PEČ	CELA	2.045
		1719	LUŽARJI	CELA	1.072
		1715	OSOLNIK	CELA	840
		1714	SELO PRI ROBU	CELA	1.787
		1711	TURJAK	CELA	1.838
		1716	ULAKA	CELA	719
		1717	VELIKE LAŠČE	CELA	984
135	VIDEM	486	BELAVŠEK	CELA	163
		452	DOLENA	CELA	667
		460	DRAVCI	CELA	248
		447	DRAVINJSKI VRH	CELA	265
		484	GRADIŠČE	CELA	145
		449	LJUBSTAVA	CELA	240
		450	MAJSKI VRH	CELA	221
		489	MALA VARNICA	CELA	220
		459	REPIŠČE	CELA	180
		485	SKORIŠNJAK	CELA	130
		458	SPODNJI LESKOVEC	CELA	487
		488	TRDOBOJCI	CELA	106
		448	VAREJA	CELA	423
		490	VELIKA VARNICA	CELA	573
		483	VELIKI OKIČ	CELA	259
		487	ZGORNJI LESKOVEC	CELA	147
136	VIPAVA	2398	ERZELJ	CELA	385
		2403	GOČE	CELA	452
		2407	LOZICE	CELA	866
		2406	NANOS	CELA	3.813
		2405	PODNANOS	DEL	1.136
		2404	PODRAGA	DEL	496
		2377	SANABOR	CELA	536
		2401	VIPAVA	DEL	721
		2378	VRHPOLJE	DEL	390
137	VITANJE	1094	BREZEN	CELA	1.099
		1091	HUDINJA	CELA	2.250
		1097	LJUBNICA	CELA	681
		1092	PAKA I	CELA	867

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1093	SPODNJI DOLIČ	CELA	678
		1096	STENICA	CELA	654
		1095	VITANJE	CELA	173
139	VOJNIK	1063	BEZOVIČA	CELA	321
		1047	ČREŠKOVA	CELA	389
		1050	DOL	CELA	136
		1055	HOMEC	CELA	315
		1059	LEMBERG	CELA	450
		1049	LIPA	CELA	328
		1053	LOKA	CELA	319
		1062	MALE DOLE	CELA	563
		1054	NOVAKE	CELA	458
		1052	PODGORJE	CELA	595
		1048	SOCKA	CELA	414
		1060	STRMEC PRI VOJNIKU	DEL	128
		1064	TOMAŽ	CELA	286
		1051	VERPETE	CELA	682
		1061	VIŠNJA VAS	DEL	338
		1066	VOJNIK OKOLICA	DEL	214
189	VRANSKO	1013	JERONIM	CELA	1.423
		1014	LOČICA	CELA	1.098
		1010	PREKOPA	DEL	572
		1011	TEŠOVA	CELA	618
		1012	VRANSKO	CELA	309
		1015	ZAPLANINA	CELA	1.044
140	VRHNIKA	2004	BOROVNICA	DEL	2.465
		1999	PODLIPA	CELA	556
		2692	SMREČJE	CELA	645
		2001	STARA VRHNIKA	DEL	667
		2003	VERD	DEL	1.776
		2002	VRHNIKA	DEL	1.754
		2000	ZAPLANA	CELA	1.117
141	VOZENICA	811	DRAVČE	CELA	610
		815	PRIMOŽ NA POHORJU	CELA	1.646
		812	ŠENTJANŽ NAD DRAVČAMI	CELA	1.527
		814	ŠENTVID	CELA	1.015
		813	VOZENICA	CELA	213
142	ZAGORJE OB SAVI	1874	BREZJE	CELA	382
		1875	ČEMŠENIK	CELA	370
		1873	HRASTNIK PRI TROJANAH	CELA	520
		2649	IZLAKE	CELA	109
		1876	JESENOVO	CELA	400
		1881	KANDRŠE	CELA	1.346
		1880	KOLOVRAT	CELA	1.272
		1878	KOTREDEŽ	CELA	1.137
		1884	LOKE PRI ZAGORJU	CELA	583
		1889	PODKUM	CELA	2.164
		1885	POTOŠKA VAS	CELA	434
		2708	RODEŽ	CELA	620
		1879	RŽIŠE	CELA	726
		1883	ŠEMNIK	CELA	445
		1887	ŠENTLAMBERT	CELA	2.528
		2714	VRHE II	CELA	91
		1882	ZABAVA	CELA	621
		2641	ZAGORJE	CELA	825
		1886	ZAGORJE-MESTO	CELA	141
143	ZAVRČ	464	BELSKI VRH	CELA	139
		468	DRENOVEC	CELA	77
		472	GORENJSKI VRH	CELA	179
		467	GORIČAK	CELA	174
		465	HRASTOVEC	CELA	416
		470	KORENJAK	CELA	232
		471	PESTIKE	CELA	136
		469	TURŠKI VRH	CELA	421
		466	ZAVRČ	CELA	159
144	ZREČE	1099	GORENJE PRI ZREČAH	CELA	569
		1102	KRIŽEVEC	CELA	278
		1098	LOŠKA GORA	CELA	507

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1088	PADEŠKI VRH	CELA	969
		1101	RADANA VAS	CELA	155
		1089	RESNIK	CELA	648
		1090	SKOMARJE	CELA	885
		1103	STRANICE	CELA	794
		1100	ZREČE	CELA	604
190	ŽALEC	997	GOTOVLJE	DEL	503
		1002	KASAZE	DEL	456
		1021	LIBOJE	CELA	944
		1020	PONGRAC	CELA	1.406
		979	PONIKVA	CELA	865
		978	STUDENCE	CELA	984
		998	VELIKA PIREŠICA	DEL	308
		1003	ZABUKOVICA	DEL	574
		994	ZALOG	DEL	177
		977	ŽELEZNO	CELA	1.335
146	ŽELEZNIKI	2073	DANJE	CELA	1.407
		2075	DAVČA	CELA	1.955
		2066	DOLENJA VAS	CELA	729
		2060	DRAŽGOŠE	CELA	2.050
		2063	KALIŠE	CELA	341
		2070	MARTINJ VRH	CELA	1.583
		2061	PODLONK	CELA	1.458
		2064	SELCA	CELA	622
		2074	SORICA	CELA	2.104
		2062	STUDENO	CELA	1.009
		2072	ZALI LOG	CELA	1.469
		2071	ŽELEZNIKI	CELA	849
191	ŽETALE	505	ČERMOŽIŠE	CELA	774
		497	DOBRINA	CELA	687
		498	KOČICE	CELA	645
		504	NADOLE	CELA	431
		506	ŽETALE	CELA	1.266
147	ŽIRI	2021	DOBRAČEVA	CELA	639
		2054	KOPRIVNIK	CELA	707
		2020	LEDINICA	CELA	432
		2025	OPALE	CELA	707
		2024	VRSNIK II	CELA	363
		2023	ŽIRI	CELA	766
		2022	ŽIROVSKI VRH	CELA	1.308
192	ŽIROVNICA	2182	DOSLOVČE	CELA	2.233
		2181	ZABREZNICA	CELA	849
		2180	ŽIROVNICA	CELA	1.177

• DRUGA OBMOČJA Z OMEJENIMI MOŽNOSTMI ZA KMETIJSKO DEJAVNOST

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
017	ČRNOMELJ	1552	ADLEŠIČI	CELA	1.554
		1545	BEDENJ	CELA	732
		1551	BELČJI VRH	CELA	875
		1553	BOJANCI	CELA	756
		1547	BUTORAJ	CELA	837
		2676	CERKVIŠČE	CELA	577
		1535	ČRNOMELJ	CELA	648
		1540	DOBLIČE	CELA	641
		1550	DRAGATUŠ	CELA	2.003
		1548	GOLEK	CELA	713
		1544	GRIBLJE	CELA	699
		1554	HRAST PRI VINICI	CELA	892
		1541	LOKA	CELA	1.264
		1565	MARINDOL	CELA	1.157
		1539	MAVRLEN	CELA	1.732
		1555	NOVA LIPA	CELA	548
		1534	PETROVA VAS	CELA	1.121
		1564	PRELOKA	CELA	1.503
		1558	SODEVCI	CELA	350
		1556	STARA LIPA	CELA	874

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		1557	STARI TRG OB KOLPI	CELA	1.554
		1536	TALČJI VRH	CELA	1.367
		1549	TANČA GORA	CELA	1.404
		1546	TRIBUČE	CELA	907
		1562	UČAKOVCI	CELA	1.089
		1563	VINICA	CELA	1.365
		2675	VRANOVIČI	CELA	262
		1542	ZASTAVA	CELA	749
		1566	ŽUNIČI	CELA	155
020	DOBREPOLJE	1796	CESTA	CELA	1.714
		1798	ZAGORICA	CELA	971
		1797	ZDENSKA VAS	CELA	1.577
032	GROSUPLJE	1793	ILOVA GORA	CELA	374
		1794	RAČNA	CELA	1.236
		1795	VELIKE LIPLJENE	CELA	1.288
039	IVANČNA GORICA	1830	AMBRUS	CELA	1.394
		1827	KRKA	CELA	579
		1828	PODBUKOVJE	CELA	928
		1826	SUŠICA	CELA	480
		1824	VALIČNA VAS	CELA	627
		1829	VELIKO GLOBOKO	CELA	1.498
		1831	VIŠNJE	CELA	1.299
		1821	VRHE	CELA	1.353
		1825	ZAGRADEC	CELA	776
073	METLIKA	1508	BOJANJA VAS	CELA	462
		1512	BOŽAKOVO	CELA	460
		1505	BUŠINJA VAS	CELA	726
		1517	DOBRAVICE	CELA	683
		1511	DRAŠIČI	CELA	841
		1507	GABROVEC	CELA	383
		1518	GRADAC	CELA	764
		1543	KRASINEC	CELA	477
		1506	LOKVICA	CELA	640
		1515	METLIKA	CELA	1.313
		1519	PODZEMELJ	CELA	750
		1516	PRIMOSTEK	CELA	492
		1509	RADOVICA	CELA	434
		1513	RADOVIČI	CELA	115
		1514	ROSALNICE	CELA	381
		1510	SLAMNA VAS	CELA	430
109	SEMIČ	1528	BREZJE PRI VINJEM VRHU	CELA	460
		1525	ČREŠNJEVEC	CELA	848
		1527	SEMIČ	CELA	859
		1524	SODJI VRH	CELA	478
		1526	VINJI VRH	CELA	1.074
130	TREBNJE	1431	DOBRNIČ	CELA	1.396
		1430	KNEŽJA VAS	CELA	1.302
		1432	KORITA	CELA	1.554
		1433	SELA PRI ŠUMBERKU	CELA	1.676
		1429	STEHANJA VAS	CELA	673
		1423	VRHTREBNJE	CELA	291
		1428	ZAGORICA	CELA	565
193	ŽUŽEMBERK	1444	AJDOVEC	CELA	1.786
		1445	BREZOVA REBER	CELA	1.667
		1443	DVOR	CELA	1.277
		1434	GORNJI KRIŽ	CELA	602
		1439	HINJE	CELA	1.033
		1435	REBER	CELA	591
		1440	SELA PRI HINJAH	CELA	1.427
		1442	STAVČA VAS	CELA	1.654
		1437	ŠMIHEL PRI ŽUŽEMBERKU	CELA	1.591
		1441	VELIKO LIPJE	CELA	1.248
		1436	ŽUŽEMBERK	CELA	1.192
		1438	ŽVIRČE	CELA	2.366

• OBMOČJA S POSEBNIMI OMEJITVAMI

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
001	AJDOVŠČINA	2392	AJDOVŠČINA	CELA	266
		2386	BATUJE	CELA	282
		2379	BUDANJE	DEL	147
		2384	ČRNIČE	DEL	405
		2390	DOBRAVLJE	CELA	349
		2388	KAMNJE	DEL	212
		2381	LOKAVEC	DEL	178
		2399	PLANINA	DEL	50
		2387	SELO	CELA	404
		2389	SKRILJE	CELA	155
		2380	ŠTURJE	DEL	140
		2393	USTJE	CELA	273
		2394	VELIKE ŽABLJE	DEL	76
		2391	VIPAVSKI KRIŽ	CELA	834
		2383	VRTOVIN	DEL	66
148	BENEDIKT	520	BENEDIKT	CELA	754
		516	DRVANJA	CELA	544
		517	IHOVA	CELA	328
		521	SPODNJA ROČICA	CELA	170
		518	TRIJE KRALJI	CELA	289
		519	TROTKOVA	CELA	330
153	CERKVENJAK	542	ANDRENCI	CELA	340
		539	BRENGOVA	CELA	550
		541	CERKVENJAK	CELA	291
		540	COGETINCI	CELA	526
		545	ČAGONA	CELA	243
		544	SMOLINCI	CELA	104
		543	ŽUPETINCI	CELA	250
005	BOROVNICA	2005	BREG	DEL	197
008	BREZOVICA	1724	BREZOVICA	CELA	2.873
		1703	JEZERO	DEL	135
		1704	KAMNIK	DEL	454
		1705	PRESERJE	DEL	39
152	CANKOVA	66	DOMAJINCI	CELA	346
		50	GERLINCI	CELA	570
		67	GORNJI ČRNCI	CELA	159
		51	KRAŠČI	CELA	339
018	DESTRNIK	352	DESENCI	CELA	241
		363	DESTRNIK	CELA	73
		362	DOLIČ	CELA	138
		368	DRSTELJA	CELA	285
		369	JANEŽOVCI	CELA	590
		370	JANEŽOVSKI VRH	CELA	149
		365	JIRŠOVCI	CELA	554
		361	LEVANJCI	CELA	432
		349	LOČKI VRH	CELA	80
		351	SVETINCI	CELA	290
		364	VINTAROVCI	CELA	311
		371	ZGORNJI VELOVLEK	CELA	255
019	DIVAČA	2461	DANE	CELA	887
		2452	DIVAČA	CELA	780
		2451	DOLNJE LEŽEČE	CELA	851
		2460	NAKLO	CELA	554
		2463	ŠKOFLJE	CELA	446
021	DOBROVA-POLHOV GRADEC	1994	DOBROVA	DEL	425
024	DORNAVA	378	BRATISLAVCI	CELA	390
		379	POLENCI	CELA	630
		377	POLENŠAK	CELA	160
		380	PRERAD	CELA	127
		382	SLOMI	CELA	616
028	GORIŠNICA	381	TIBOLCI	CELA	260
		409	ZAMUŠANI	DEL	162
029	GORNJA RADGONA	210	GORNJI IVANJCI	CELA	299
		176	GRABE	CELA	217
		206	IVANJŠEVCI	CELA	555

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		209	KUNOVA	CELA	311
		194	LASTOMERCI	CELA	228
		208	NEGOVA	CELA	746
		203	OČESLAVCI	CELA	312
		197	OREHOVCI	CELA	325
		196	OREHOVSKI VRH	CELA	177
		192	PLITVIČKI VRH	CELA	170
		188	POLICE	CELA	524
		207	RADVENCI	CELA	275
		193	SPODNJA ŠČAVNICA	CELA	973
		211	SPODNJI IVANJCI	CELA	390
		205	STAVEŠINCI	CELA	345
031	GORNJI PETROVCI	15	ADRIJANCI	CELA	531
		10	BOREČA	CELA	349
		14	GORNJI PETROVCI	CELA	534
		57	KOŠAROVCI	CELA	289
		20	KRIŽEVCI	CELA	1.337
		22	KUKEČ	CELA	330
		7	LUCOVA	CELA	266
		9	MARTINJE	CELA	326
		8	NERADNOVCI	CELA	407
		21	PANOVCI	CELA	352
		16	PESKOVCI	CELA	378
		13	STANJEVCI	CELA	669
		12	ŠULINCI	CELA	564
		11	ŽENAVLJE	CELA	353
158	GRAD	37	DOLNJI SLAVEČI	CELA	552
		43	KOVAČEVCI	CELA	311
		46	KRUPLIVNIK	CELA	376
		47	MOTOVILCI	CELA	351
		45	RADOVCI	CELA	486
		39	VIDONCI	CELA	721
161	HODOŠ	1	HODOŠ	CELA	1.252
		18	KRPLIVNIK	CELA	560
035	HRPELJE-KOZINA	2554	RODIK	CELA	1.099
037	IG	1699	DOBRAVICA	DEL	290
		1700	IG	DEL	910
		1701	IŠKA LOKA	CELA	759
		1707	IŠKA VAS	DEL	133
		1702	TOMIŠELJ	DEL	1.436
		1706	VRBLJENE	DEL	188
042	JURŠINCI	357	BODKOVCI	CELA	273
		359	DRAGOVIČ	CELA	146
		353	GRLINCI	CELA	338
		376	HLAPONCI	CELA	461
		358	JURŠINCI	CELA	299
		374	KUKAVA	CELA	200
		373	MOSTJE	CELA	802
		375	ROTMAN	CELA	165
		356	SAKUŠAK	CELA	243
		355	SENČAK	CELA	205
		354	ZAGORCI	CELA	461
047	KOBILJE	144	KOBILJE	CELA	1.974
049	KOMEN	2408	BRESTOVICA	CELA	1.392
		2423	GABROVICA	CELA	619
		2425	GORJANSKO	CELA	1.200
		2417	HRUŠEVICA	CELA	399
		2409	IVANJI GRAD	CELA	497
		2418	KOBDILJ	CELA	582
		2415	KOBJEGLAVA	CELA	958
		2412	KOMEN	CELA	777
		2413	MALI DOL	CELA	159
		2410	SVETO	CELA	546
		2411	ŠKRBINA	CELA	876
		2414	TOMAČEVICA	CELA	421
		2424	VOLČJI GRAD	CELA	480
166	KRIŽEVCI	2643	ZASADI	CELA	56

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
054	KRŠKO	1331	KOSTANJEVICA	DEL	218
056	KUZMA	27	GORNJI SLAVEČI	CELA	471
		26	KUZMA	CELA	363
058	LENART	559	ČRMLJENŠAK	CELA	237
		556	GOČOVA	CELA	422
		529	JUROVSKI DOL	CELA	574
		528	MALNA	CELA	442
		557	NADBIŠEC	CELA	145
		538	OSEK	CELA	602
		530	PARTINJE	CELA	928
		562	ROGOZNICA	CELA	263
		2666	SELCE	CELA	643
		554	SPODNJA VOLIČINA	CELA	495
		525	SPODNJI GASTERAJ	CELA	432
		522	SPODNJI ŽERJAVCI	CELA	241
		526	SREDNJI GASTERAJ	CELA	146
		561	STRAŽE	CELA	72
		531	VARDA	CELA	215
		552	VINIČKA VAS	CELA	221
		558	ZAVRH	CELA	158
		553	ZGORNJA VOLIČINA	CELA	769
		534	ZGORNJI PORČIČ	CELA	230
		523	ZGORNJI ŽERJAVCI	CELA	559
		511	ŽITENCE	CELA	492
061	LJUBLJANA	1695	KARLOVŠKO PREDMESTJE	DEL	823
		1722	TRNOVSKO PREDMESTJE	CELA	1.692
		1723	VIČ	DEL	297
063	LJUTOMER	252	BUČKOVCI	CELA	339
		262	DESNJAK	CELA	202
		253	DRAKOVCI	CELA	418
		255	GODEMARCI	CELA	600
		260	KAMENŠČAK	CELA	297
		249	KURŠINCI	CELA	376
		263	MEKOTNJAK	CELA	273
		254	MORAVCI	CELA	432
		248	PRECETINCI	CELA	167
		264	RADOMERJE	CELA	327
		261	STARA CESTA	CELA	301
069	MAJŠPERK	444	BOLEČKA VAS	CELA	203
		440	DOKLECE	CELA	455
		438	LEŠJE	CELA	428
		437	PODLOŽE	CELA	708
		439	PTUJSKA GORA	CELA	87
		436	SESTRŽE	CELA	752
		441	STOGOVC	CELA	141
075	MIREN-KOSTANJEVICA	2332	KOSTANJEVICA NA KRASU	CELA	1.434
		2334	LIPA	CELA	628
		2329	NOVA VAS	CELA	301
		2328	OPATJE SELO	CELA	981
		2330	SELA NA KRASU	CELA	635
		2333	TEMNICA	CELA	722
		2331	VOJŠČICA	CELA	696
078	MORAVSKE TOPLICE	91	ANDREJCI	CELA	507
		85	BERKOVCI	CELA	162
		98	BUKOVNICA	CELA	385
		95	ČIKEČKA VAS	CELA	427
		90	FOKOVCI	CELA	603
		86	IVANJŠEVCI	CELA	235
		81	IVANOVCI	CELA	378
		82	KANČEVCI	CELA	410
		80	KRNCI	CELA	263
		83	LONČAROVCI	CELA	341
		92	MORAVCI	DEL	332
		97	MOTVARJEVC	CELA	1.019
		96	PORDAŠINCI	CELA	243
		88	PROSENJAKOVCI	CELA	667
		84	RATKOVCI	CELA	277
		89	SELO	CELA	923

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		87	SREDIŠČE	CELA	381
		2	SUHI VRH	CELA	317
		94	VOČJA GOMILA	CELA	998
084	NOVA GORICA	2304	NOVA GORICA	CELA	425
		2312	OSEK	DEL	305
		2310	OZELJAN	CELA	387
		2306	ROŽNA DOLINA	CELA	599
		2307	STARA GORA	CELA	695
		2313	ŠEMPAS	CELA	590
		2311	VITOVLE	DEL	115
087	ORMOŽ	285	BRATONEČICE	CELA	517
		326	BRESNICA	CELA	473
		296	CEROVEC – STANKA VRAZA	CELA	142
		304	GOMILA	CELA	206
		318	HARDEK	CELA	323
		303	HERMANCI	CELA	264
		314	HUM	CELA	383
		294	IVANJKOVCI	CELA	223
		310	JASTREBCI	CELA	182
		307	KAJŽAR	CELA	86
		287	KLJUČAROVCI PRI ORMOŽU	CELA	623
		305	KOG	CELA	274
		288	KORAČICE	CELA	712
		309	LAČAVES	CELA	150
		290	LAHONCI	CELA	403
		320	LEŠNICA PRI ORMOŽU	CELA	484
		316	LIBANJA	CELA	206
		319	LITMERK	CELA	398
		284	MALA VAS	CELA	137
		298	MIHALOVCI	CELA	261
		302	MIKLAVŽ	CELA	432
		317	PAVLOVCI	CELA	279
		315	PAVLOVSKI VRH	CELA	155
		327	PODGORCI	DEL	242
		289	PRŠETINCI	CELA	221
		281	RAKOVCI	CELA	171
		280	RUCMANCI	CELA	474
		282	SAVCI	CELA	587
		323	SENEŠCI	DEL	129
		286	SENIK PRI TOMAŽU	CELA	149
		324	SODINCI	DEL	226
		325	STRJANCI	CELA	222
		313	ŠALOVCI PRI SREDIŠČU	CELA	584
		283	TOMAŽ	CELA	182
		279	TRNOVCI	CELA	365
		331	VELIKA NEDELJA	DEL	318
		300	VELIKI BREBROVNIK	CELA	303
		322	VIČANCI	CELA	368
		301	VINSKI VRH	CELA	446
		312	VITAN	CELA	241
		311	VODRANCI	CELA	555
		306	VUZMETINCI	CELA	214
		308	ZASAVCI	CELA	170
		295	ŽEROVINCI	CELA	372
		291	ŽVAB	CELA	78
096	PTUJ	391	GRAJENA	CELA	178
		367	GRAJENŠČAK	CELA	442
		387	KICAR	CELA	249
		366	KRČEVINA PRI VURBERGU	CELA	970
		390	MESTNI VRH	CELA	530
		372	SPODNJI VELOVLEK	CELA	407
097	PUCONCI	53	BODONCI	CELA	737
		79	BOKRAČI	CELA	284
		55	DANKOVCI	CELA	420
		58	DOLINA	CELA	333
		56	KUŠTANOVCI	CELA	587
		41	MAČKOVCI	CELA	555
		59	MOŠČANCI	CELA	322

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		40	OTOVCI	CELA	679
		54	PEČAROVCI	CELA	811
		44	POZNANOVCI	CELA	373
		42	PROSEČKA VAS	CELA	415
		61	ŠALAMENCI	CELA	552
		52	VADARCI	CELA	575
		60	VANEČA	CELA	592
100	RADENCI	216	HRAŠENSKI-RAČKI VRH	CELA	93
		204	JANŽEV VRH	CELA	271
		202	KAPELSKI VRH	CELA	298
		219	MURSKI VRH	CELA	218
		217	MURŠČAK	CELA	35
		212	OKOSLAVCI	CELA	275
		200	RADENCI	DEL	245
		201	RIHTAROVCI	DEL	129
105	ROGAŠOVCI	35	FIKŠINCI	CELA	302
		31	KRAMAROVCI	CELA	194
		32	NUSKOVA	CELA	288
		30	OCINJE	CELA	295
		48	PERTOČA	CELA	473
		33	ROGAŠOVCI	CELA	295
		49	ROPOČA	CELA	328
		29	SERDICA	CELA	499
		28	SOTINA	CELA	436
		34	SVETI JURIJ	CELA	392
		36	VEČESLAVCI	CELA	514
111	SEŽANA	2421	AVBER	CELA	934
		2458	BAZOVICA	CELA	762
		2426	BRJE	CELA	655
		2432	DUTOVLJE	CELA	1.186
		2457	GROPADA	CELA	294
		2438	KAZLJE	CELA	725
		2422	KOPRIVA	CELA	605
		2430	KRAJNA VAS	CELA	347
		2435	KRIŽ	CELA	1.001
		2459	LOKEV	CELA	1.833
		2454	MERČE	CELA	638
		2429	PLISKOVICA	CELA	1.222
		2453	POVIR	CELA	1.889
		2428	SALEŽ	CELA	8
		2455	SEŽANA	CELA	2.401
		2431	SKOPO	CELA	431
		2442	ŠTORJE	CELA	1.163
		2436	TOMAJ	CELA	593
		2456	TREBČE	CELA	226
		2437	UTOVLJE	CELA	651
		2427	VELIKI DOL	CELA	575
		2433	VELIKI REPEN	CELA	20
		2434	VOGLJE	CELA	390
113	SLOVENSKA BISTRICA	778	BREZJE PRI POLJČANAH	CELA	464
		768	HOŠNICA	CELA	567
		769	LAPORJE	CELA	375
		781	LUŠEČKA VAS	CELA	201
		777	MODRAŽE	CELA	328
		773	PEČKE	CELA	488
		779	PEKEL	CELA	408
		771	PRETREŽ	CELA	452
		780	STANOVSKO	CELA	351
		774	STOPNO	CELA	347
		772	ŠTATENBERG	CELA	666
		765	VRHOLE PRI KONJICAH	DEL	821
		770	VRHOLE PRI LAPORJU	CELA	595
		767	ŽABLJEK	CELA	586
114	SLOVENSKE KONJICE	1111	JERNEJ PRI LOČAH	CELA	420
		1110	LIČENCA	CELA	464
		1119	LOČE	CELA	355
		1120	ZGORNJE LAŽE	CELA	577
181	SVETA ANA	513	KREMBERK	CELA	234

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
		512	LEDINEK	CELA	345
		507	LOKAVEC	CELA	290
		508	ROŽENGRUNT	CELA	355
		510	SPODNJI DRAŽEN VRH	CELA	340
		515	ZGORNJA ROČICA	CELA	418
		509	ZGORNJA ŠČAVNICA	CELA	1.234
		524	ŽICE	CELA	435
182	SV. ANDRAŽ V SLOVENSKIH GORICAH	344	DRBETINCI	CELA	235
		342	HVALETINCI	CELA	405
		339	NOVINCI	CELA	318
		341	RJAVCI	CELA	210
		340	SLAVŠINA	CELA	144
		343	VITOMARCI	CELA	449
116	SVETI JURIJ	213	DRAGOTINCI	CELA	370
		228	GALUŠAK	CELA	328
		224	GRABONOŠ	CELA	508
		229	KOKOLAJNŠČAK	CELA	405
		225	KRALJEVCI	CELA	446
		214	ROŽIČKI VRH	CELA	133
		220	SELIŠČI	DEL	156
		226	SOVJAK	CELA	215
		215	STANETINCI	CELA	268
		227	TERBEGOVCI	CELA	385
033	ŠALOVCI	4	BUDINCI	CELA	617
		6	ČEPINCI	CELA	918
		3	DOLENCI	CELA	772
		19	DOMANJŠEVCI	CELA	1.158
		5	MARKOVCI	CELA	817
		17	ŠALOVCI	CELA	1.535
118	ŠENTILJ	568	TRATE	CELA	447
		2665	ZGORNJI DRAŽEN VRH	CELA	196
119	ŠENTJERNEJ	1473	GRADIŠČE	DEL	357
		1472	OSTROG	DEL	105
120	ŠENTJUR PRI CELJU	1133	GORIČICA	CELA	543
		1137	GROBELNO	CELA	445
		1136	KAMENO	CELA	271
		1135	LOKARJE	CELA	131
		1131	MARIJA DOBJE	CELA	777
		1139	PODGRAD	CELA	372
		1128	PONIKVA	CELA	607
		1132	PRIMOŽ	CELA	881
		1138	ŠENTJUR PRI CELJU	CELA	234
		1142	TRATNA	CELA	554
		1130	VODULE	CELA	494
		1129	ZAGAJ	CELA	906
		1204	ZGORNJE SELCE	CELA	104
		1134	ZLATEČE	CELA	220
121	ŠKOCJAN	1470	DOBRAVA	DEL	45
		1471	MRŠEČA VAS	DEL	535
		1465	STARA VAS	DEL	55
		1469	TOMAŽJA VAS	DEL	19
123	ŠKOFLJICA	1697	LANIŠČE	DEL	442
		1698	PIJAVA GORICA	CELA	369
		1696	RUDNIK	DEL	515
185	TRNOVSKA VAS	346	BIŠ	CELA	690
		347	BIŠEČKI VRH	CELA	474
		350	LOČIČ	CELA	314
		345	TRNOVSKA VAS	CELA	568
		348	TRNOVSKI VRH	CELA	279
135	VIDEM	446	JUROVCI	CELA	361
		445	ZGORNJA PRISTAVA	CELA	728
136	VIPAVA	2402	LOŽE	CELA	391
		2405	PODNANOS	DEL	105
		2404	PODRAGA	DEL	194
		2400	SLAP	CELA	513
		2401	VIPAVA	DEL	393
		2378	VRHPOLJE	DEL	244

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA			
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	VKLJUČENOST	POVRŠINA (ha)
140	VRHNIKA	1997	BLATNA BREZOVICA	CELA	1.561
		2004	BOROVNICA	DEL	648
		1996	LOG	CELA	1.291
		2001	STARA VRHNIKA	DEL	117
		1998	VELIKA LIGOJNA	CELA	981
		2003	VERD	DEL	445
		2002	VRHNIKA	DEL	128

Priloga 9:**MODELNE KALKULACIJE ZA IZRAČUN VIŠINE IZRAVNALNIH PLAČIL ZA OMD¹****Osnovna metodološka izhodišča**

Osnovne značilnosti območij s težjimi pridelovalnimi razmerami opredeljuje že Uredba o kriterijih za določitev območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (UL RS, št. 18/2003). Kot kriterij za hribovska in gorska območja je v tej uredbi opredeljena nadmorska višina in nagib, za »druga območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost«, struktura zemljišč v območju glede na kategorijo zemljišč (opredeljeno s predpisom o merilih za določitev zemljišč v kategorije), za »območja s posebnimi naravnimi omejitvami« pa nekateri drugi naravni omejitveni dejavniki. Za vse omenjene kriterije velja, da vsaj implicitno opredeljujejo tudi obratoslovno tehnične pridelovalne razmere. Ker je za različne pridelovalne razmere mogoče oceniti tudi višino stroškov, to pomeni, da so osnovni kriteriji za določitev območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost ustrezno izhodišče za izgradnjo modela za oceno višine nadomestil za posamezno težavnostno območje.

Izhodišče modela za oceno višine nadomestil predstavlja t.i. »sistem matrik težavnostnih razmer«. S sistemom je vzpostavljena povezava med ocenjeno višino stroškov za posamezni element matrike in deležem kmetijske zemlje za posamezno težavnostno območje, ki je na podlagi določenih kriterijev razporejen v ustrezni element matrike. Vsak element matrike je torej na eni strani opredeljen z obratoslovno tehničnimi značilnostmi in na drugi strani s kriteriji za razporeditev kmetijskih zemljišč. Višina stroškov v posameznem elementu opredeljuje višino nadomestil na hektar, delež kmetijske zemlje v ustreznem elementu pa predstavlja utež (ponder) za izračun povprečnega nadomestila na hektar za posamezno težavnostno območje.

Analiza vplivov različnih dejavnikov, značilnih za pridelavo v območjih s težjimi pridelovalnimi razmerami, na pridelovalne stroške je pokazala, da so razlike v stroških za posamezen pridelek dovolj pojasnjene, če kot kriterij različnih pridelovalnih razmer uporabimo dva kazalca: možno intenzivnost pridelave (višina pridelka) in možno produktivnost živega in strojnega dela (možnost uporabe mehanizacije pri pridelavi). Nadalje je bilo ugotovljeno, da so vplivi teh dveh dejavnikov na stroške pomembno različni pri različnih pridelkih. Višina stroškov je odvisna tudi od vrste rabe kmetijske zemlje. Z vidika ocenjevanja stroškov je torej element v matriki ustrezno opredeljen, če se ta element nanaša na določen pridelek (kulturo) z določenim hektarskim pridelkom in določenimi pridelovalnimi razmerami, ki opredeljujejo možnosti uporabe mehanizacije.

V osnovi smo obliko »matrike težavnostnih razmer« opredelili na podlagi kriterijev in razpoložljivih podatkov, ki veljajo za hribovska in gorska območja. Opredelili smo matriko s štirimi težavnostnimi razredi, šestimi težavnostnimi kategorijami in šestimi vrstami rabe. Za razporeditev kmetijske zemlje po posameznih elementih matrike smo kot kriterij za razporeditev po težavnostnih razredih postavili nadmorsko višino, za razporeditev po težavnostnih kategorijah nagib (oboje na podlagi podatkov digitalnega modela reliefa – DMR), vrsta rabe pa je bila opredeljena na podlagi podatkovne baze »Zajem rabe zemljišč« pri MKGP, pri čemer so bili upoštevani le podatki za njive in travinje.

Razrede vrste rabe smo opredelili na podlagi analize rabe v območjih s težjimi pridelovalnimi razmerami in analize gibanj stroškov pri različnih pridelkih v razmerah značilnih za težje pridelovalne razmere. Kot značilne predstavnike za izračun stroškov in predstavnike vrste rabe smo v okviru njiv postavili krompir, pšenico in koruzo za zrnje, v okviru travinja pa seno, silažo in pašo.

Podatke o skupni površini travinja in podatke o strukturi rabe njiv smo prevzeli neposredno iz »zajema rabe«, notranjo strukturo površine travinja (seno, silaža, paša) pa smo opredelili na podlagi predpostavljene strukture rabe skupnega pridelka s travinja po posameznih težavnostnih območjih. Na povprečne pridelovalne stroške na travinju pomembno vpliva predpostavljena delež pridelka porabljen v obliki paše. Večji kot je delež paše, manjši so povprečni stroški na hektar travinja. Pri opredeljevanju deleža paše za posamezna težavnostna območja smo upoštevali klimatske in obratoslovno tehnične razmere. Največji delež paše v strukturi rabe pridelka smo predvideli v kraškem območju (45%; dolga pašna sezona), nekoliko manjšega v gorsko višinskem (35%; upoštewane planine, kjer nastopa smo paša), srednjega v gričevnoato hribovitem (30%) in najmanjšega v drugih območjih (20%), kjer smo upoštevali, da je možnost paše zmanjšana zaradi obratoslovnih ovir.

Pri vzpostavljanju povezav med kriteriji za razporeditev rabe zemljišč in obratoslovnimi značilnostmi, ki opredeljujejo višino stroškov pri posameznem pridelku, smo postavili, da nadmorska višina vpliva le na hektarski pridelek, nagib pa v prvi vrsti na možnost uporabe mehanizacije, poleg tega pa tudi na hektarski pridelek. Povezave med kriteriji za razporeditev kmetijske zemlje in obratoslovnimi značilnostmi v »matrikah težavnostnih razmer« so prikazane v preglednicah 1 in 2.

¹ Izdelal: Kmetijski inštitut Slovenije, Hacquetova 17, 1000 Ljubljana

Preglednica 1 : Kriteriji za razporeditev rabe zemljišč in predpostavljeni pridelki po težavnostnih razredih in vrstah rabe za hribovska in gorska območja

Težavnostni razred (i = 1,...4)	Kriterij za razporeditev zemljišč (nadmorska višina)	Obratoslovne značilnosti po vrstah rabe (z = 1,...6) pridelek v t/ha (travinje v suhi snovi)					
		seno	silaža	paša	krompir	pšenica	koruza
I	do 500 m	8,0	8,0	9,0	30,0	5,3	7,9
II	500-700 m	7,0	7,0	8,0	24,0	4,8	6,3
III	700-1.100 m	6,0	6,0	7,0	21,0	4,5	-
IV	> 1.100 m	4,0	4,0	4,5	21,0	-	-

Preglednica 2 : Kriteriji za razporeditev rabe zemljišč, predpostavljena možnost uporabe mehanizacije po težavnostnih kategorijah in predpostavljeni pridelki po vrstah rabe za hribovska in gorska območja

Težavnostna kategorija (i =1, ...6)	Kriterij za razporeditev zemljišč (nagib v %)	Možnost uporabe mehanizacije	Obratoslovne značilnosti po vrstah rabe (z = 1, ...6) indeks pridelka (pridelek v težavnostnem razredu = 100)					
			seno	silaža	paša	krompir	pšenica	koruza
1	do 10	1	100	100	100	100	100	100
2	11-25	2	100	100	100	100	100	100
3	26-65	3	95	95	95	100	100	100
4	36-50	4	86	86	86	-	-	-
5	51-70	5	72	-	72	-	-	-
6	> 70	6	66	-	66	-	-	-

Možnost uporabe mehanizacije:

- 1 standardna mehanizacija – brez omejitev
- 2 standardna mehanizacija – zmanjšana produktivnost
- 3 standardna mehanizacija – močno zmanjšana produktivnost
- 4 možna uporaba samo specialne mehanizacije ali ročnih motornih strojev (samo travinje)
- 5 omejena uporaba specialne mehanizacije ali ročnih motornih strojev (samo travinje)
- 6 močno omejena uporaba ročnih motornih strojev (samo travinje)

Za razporeditev kmetijske zemlje po težavnostnih razredih in težavnostnih kategorijah za kraška in druga območja nadmorska višina in nagib nista ustrezen kriterij. Za ta območja je bila površina po težavnostnih razredih razdeljena po kategorizaciji kmetijskih zemljišč. Kot kriterij težavnostne kategorije pa je bila uporabljena potencialna višina pridelkov po strokovni oceni Agrokarte.

Metoda ocenjevanja višine nadomestil

Namen izravnalnih plačil za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost je opredeljen že s samim imenom. Namen je torej izravnati (izenačiti) stroške pridelave. Povsem konkretno smo postavili, da mora biti višina izravnalnega plačila na hektar pri posameznem pridelku tolikšna, da bo lastna cena (na pragu oziroma skladišču gospodarstva) pridelka pridelanega v težavnih razmerah enaka lastni ceni pridelka pridelanega v razmerah brez omejitev. Torej:

$$\frac{S_{i,j,z}}{PR_{i,j,z}} = \frac{S_{i,j,z} - N_{i,j,z}}{PR_{i,j,z}} \quad (1)$$

$$N_{i,j,z} = \left(\frac{LC_{i,j,z}}{LC_{1,1,z}} - 1 \right) \frac{PR_{i,j,z}}{PR_{1,1,z}} S_{1,1,z} \quad (2)$$

$$N_{i,j,z} = \frac{L_{i,j,z} - 100}{100} \frac{P_{i,j,z}}{100} S_{1,1,z} \quad (3)$$

S = stroški na hektar

PR = pridelek na hektar

N = vrednost izravnalnega plačila na hektar

LC = lastna cena

L = indeksi lastnih cen ($L_{i,j,z} = LC_{i,j,z}/LC_{1,1,z} \cdot 100$)

P = indeksi hektarskih pridelkov ($P_{i,j,z} = PR_{i,j,z}/PR_{1,1,z} \cdot 100$)

i = težavnostni razred (I, II, III, IV)

j = težavnostna kategorija (1, 2, 3, 4, 5, 6)

z = pridelek (seno, silaža, paša, pšenica, koruza, krompir)

Na ta način smo izračunali višino izravnalnih plačil vsak element matrike (N). Povprečno višino izravnalnih plačil na hektar za posamezno težavno območje smo izračunali tako, da smo matriko vrednosti izravnalnih plačil na hektar množili z matriko strukture rabe zemlje v posameznem težavnostnem območju. Razporeditev rabe zemljišč v posameznem težavnostnem območju smo torej uporabili kot utež (ponder) za izračun povprečne višine izravnalnega plačila na hektar.

$$VN = \sum N_{i,j,z} \frac{D_{i,j,z}}{100} \quad (4)$$

$$VN = \sum \frac{L_{i,j,z} - 100}{100} \frac{P_{i,j,z}}{100} \frac{D_{i,j,z}}{100} S_{1,1,z} \quad (5)$$

VN = vrednost nadomestila na hektar za določeno težavnostno območje

D = strukturni deleži površine v določenem območju (%)

Analiza je pokazala, da ostajajo razmerja med stroški glede na težavnost pridelave podobna, četudi se izhodiščni stroški ($S_{1,1,z}$) spreminjajo. Tudi struktura rabe zemljišč se med leti verjetno ne spreminja pomembno. Med leti se pomembneje spreminjajo le izhodiščni stroški po posameznih pridelkih. Zato smo želeli rezultate prikazati tako, da bi posebej prikazali tisti del rezultatov, ki se med leti razmeroma malo spreminja in posebej izhodiščne stroške, ki jih je mogoče enostavno izračunavati vsako leto.

Če v enačbi (3) opustimo množenje z vektorjem izhodiščnih stroškov in to izrazimo v odstotku, dobimo:

$$O_{i,j,z} = \frac{L_{i,j,z} - 100}{100} P_{i,j,z} \quad (6)$$

O = odstotek izravnalnega plačila na hektar

Odstotek izravnalnega plačila na hektar je relativen kazalec, ki nam pove, koliko odstotkov višine izhodiščnih stroškov znaša izravnalno plačilo. Če nadalje te odstotne točke za posamezen pridelek ponderiramo s strukturo rabe za posamezno težavnostno območje, dobimo povprečno utež (nekakšne točke) za izračun izravnalnega plačila na hektar za posamezni pridelek, kar je med leti razmeroma malo spremenljiv, specifičen podatek za posamezno težavnostno območje.

$$U_z = \sum \frac{O_{i,j,z}}{100} D_{i,j,z} \quad (7)$$

U = povprečna utež za izračun izravnalnega plačila na hektar za posamezno težavnostno območje

Skupno višino izravnalnega plačila na hektar dobimo, če povprečne uteži za posamezni pridelek pomnožimo z izhodiščnimi stroški in te zmnožke seštejemo.

$$VN = \sum \frac{U_z}{100} S_{1,1,z} \quad (8)$$

Rezultati

Rezultati vsebujejo tabelarni prikaz vsebine vseh matrik opredeljenih v enačbah (1) do (8). Opravljena je bila vsebinska analiza rezultatov in ugotovljena skladnost s pričakovanji. V preglednici 3 prikazujemo izveček teh rezultatov.

Preglednica 3: Izhodiščni stroški na hektar, povprečne uteži za izračun izravnalnega plačila na hektar po pridelkih ter vrednost izravnalnega plačila na hektar po območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

	Izhodiščni stroški na hektar 2002 SIT ($S_{1,1,z}$)	Skupna utež za izračun izravnalnih plačil na hektar (U_z)			
		Gorsko višinska	Gričevnato hribovita	Kraška	Različni neugodni pogoji
Seno	189.474	16,48	10,82	11,94	4,39
Travna silaža	166.904	4,36	2,68	4,88	2,00
Paša	76.375	8,73	5,62	9,81	1,26
Kompir	708.282	0,71	0,63	0,60	0,20
Pšenica	209.397	0,15	0,28	0,26	0,55
Koruza	316.908	0,30	0,60	0,33	0,78
Vrednost izravnalnega plačila na hektar (VN) – SIT		51.494	36.183	44.064	17.718

Priloga 10:

MODELNE KALKULACIJE ZA IZRAČUN VIŠINE PLAČIL ZA KMETIJSKO OKOLJSKE UKREPE¹

Za izračun višine plačil za kmetijsko okoljske ukrepe je bila uporabljena metodologija »parcialnih budgetov« (delnih načrtov), s katerimi se izračunava neto sprememba (razlika) med dodatnimi stroški in zmanjšanimi prihodki na eni strani ter zmanjšanimi stroški in dodatnimi prihodki na drugi strani. Izračunana višina plačila lahko predstavlja do 20% neto spremembe.

Metodologija izračuna višine plačil za kmetijsko okoljske ukrepe je prikazana v naslednji shemi:

Metodologija izračuna višine plačil za kmetijsko okoljske ukrepe	
Dodatni stroški (SIT): DS ki nastanejo kot posledica izvajanja ukrepa koristi, ki nastanejo kot posledica izvajanja ukrepa	Zmanjšani stroški (SIT): ZS ki nastanejo kot posledica izvajanja ukrepa
Zmanjšani prihodki (SIT): ZP ki nastanejo kot posledica izvajanja ukrepa	Dodatni prihodki (SIT): DP ki nastanejo kot posledica izvajanja ukrepa
Skupaj: DS + ZP	Skupaj: ZS + DP
Neto sprememba: (ZS + DP) – (DS + ZP)	
Izračunana višina plačila = 20% × ((ZS + DP) – (DS + ZP))	

Na stroškovni strani modela se vrednoti tudi t.i. družbeno korist. Vrednotenje družbene koristi nekega ukrepa pa je zelo zahtevna naloga. Eden od možnih pristopov bi bila družbeno socialna analiza (CBA – cost benefit analysis). Kljub posameznim poskusom vrednotenja vseh učinkov, ki jih v gospodarski sistem prinese določen projekt (v tem primeru kmetijsko okoljski ukrepi), pa družbeno socialna analiza ne omogoča vrednotenja vseh učinkov projekta.

Vrednotenje »družbene koristi« je zelo kompleksna in zahtevna naloga, pri kateri je potrebno opazovati številne medsebojno povezane dejavnike ter razpolagati z relativno velikim številom podatkov, ki so le redko na razpolago.

Zato model temelji na načinu vrednotenja, ki upošteva izračun stroškov, ki bi nastali, če se nek ukrep ne bi izvajal (npr.: korist zatavljanja vinogradov je enaka stroškom odpravljanja erozije, ki bi nastali, če se ukrep zatavljanja ne bi izvajal).

Vsi izračuni temeljijo na dobri kmetijski praksi ter ustrezno visokih pridelkih. Ocena stroškov posameznih kmetijskih proizvodenj je povzeta po obstoječih stroškovnih študijah ter internih stroškovnih modelih Fakultete za kmetijstvo Maribor.

¹ Pripravili: dr. Črtomir Rozman, Darja Majković, univ.dipl.inž., prof.dr. Jernej Turk; vsi Univeza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo, Vrbanska 30, 2000 Maribor

Izračuni višine plačil za posamezne kmetijske okoljske ukrepe:

	Dodatni stroški (DS)	Zmanjšani prihodki (ZP)	Zmanjšani stroški (ZS)	Dodatni prihodki (DP)	Neto sprememba	Izračunana višina plačila	Plačilo
Skupina I: Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje							
I/1 Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	422.556	0	143.164	0	-279.392	235 €/ha	232 €/ha
I/2 Ohranjanje kolobarja	687.178	518.800	631.060	336.000	-238.918	201 €/ha	147 €/ha
I/3 Ozelenitev njivskih površin	58.899	900.000	625.867	0	-333.032	281 €/ha	211 €/ha
I/4 Integrirano poljedelstvo	201.823	145.264	30.064	0	-317.023	267 €/ha	253 €/ha
Stroški kontrole:	(izračunani na podlagi internega cenika organizacij za kontrolo integrirane pridelave poljščin)						63 €/ha
I/5 Integrirano sadjarstvo	75.147	500.000	45.000	0	-530.147	447 €/ha	442 €/ha
Stroški kontrole:	(izračunani na podlagi internega cenika organizacij za kontrolo integrirane pridelave sadja)						63 €/ha
I/6 Integrirano vinogradništvo	209.056	383.500	43.136	0	-549.420	463 €/ha	442 €/ha
Stroški kontrole:	(izračunani na podlagi internega cenika organizacij za kontrolo integrirane pridelave grozdja in vina)						63 €/ha
I/7 Integrirano vrtnarstvo	237.994	255.000	14.020	0	-478.974	404 €/ha	402 €/ha
Stroški kontrole:	(izračunani na podlagi internega cenika organizacij za kontrolo integrirane pridelave zelenjave)						63 €/ha
I/8 Ekološko kmetovanje:							
njive - poljščine	366.252	480.000	71.630	0	-774.622	653 €/ha	463 €/ha
vrtnine na prostem	324.252	600.000	56.157	0	-868.095	731 €/ha	548 €/ha
vrtnine v zavarovanih prostorih	324.252	600.000	27.749	0	-896.503	755 €/ha	590 €/ha
sadovnjaki	278.296	840.000	127.212	0	-991.084	835 €/ha	800 €/ha
vinogradi	430.591	630.000	98.697	0	-961.894	810 €/ha	800 €/ha
trajno travninje	255.957	52.800	30.000	0	-278.757	235 €/ha	232 €/ha
travniški sadovnjaki	320.296	141.000	30.000	0	-431.296	363 €/ha	297 €/ha
hmeljišče	393.826	799.200	133.000	0	-1.060.026	893 €/ha	800 €/ha
drevesnice	366.252	640.000	30.000	0	-976.252	822 €/ha	800 €/ha
Stroški kontrole:	(izračunani na podlagi internega cenika organizacij za kontrolo ekološkega kmetijstva)						110 €/KMG
Skupina II: Ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine							
II/1 Planinska paša	91.913	436.666	24.500	0	-72.956	61 €/ha	61 €/ha
pašnik	1112146	0	0	0	-29.267	25 €/ha	21 €/ha
pastir							
II/2 Košnja strmih travnikov:							
nagib travnika 35-50%	66.176	0	220.000	0	-286.176	241 €/ha	168 €/ha
nagib travnika >50%	102.940	0	220.000	0	-322.940	272 €/ha	253 €/ha
I/3 Košnja grbinastih travnikov	93.749	0	220.000	0	-313.749	264 €/ha	253 €/ha
II/4 Travniški sadovnjaki	286.720	2.250.000	2.11.6136	150.000	-270.584	228 €/ha	190 €/ha

	Dodatni stroški (DS)	Zmanjšani prihodki (ZP)	Zmanjšani stroški (ZS)	Dodatni prihodki (DP)	Neto sprememba	Izračunana višina plačila	Plačilo
II/5 Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali Koeficienti za preračun višine plačil iz glave velike živine (GVŽ) na žival:	9.191	150.226	16.775	0	-142.642	120 €/GVŽ	120 €/GVŽ
	govedo	1,0 GVŽ					120 €/ žival
	ovce	0,15 GVŽ					18 €/ žival
	koze	0,15 GVŽ					18 €/ žival
	konji	1,0 GVŽ					120 €/ žival
	prašiči	0,4 GVŽ					48 €/žival
	kokoši - 100	1,4 GVŽ					168 €/100
	kijunov						odraslih živali
II/6 Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	9.191	330.000	0	0	-339.191	286 €/ha	126 €/ha
II/7 Sonaravna reja domačih živali:	393.387	614.075	395.168	0	-612.294	94 €/ha	84 €/ha
pitanci	441.412	731.808	427.826	0	-745.394	114 €/ha	84 €/ha
krave molznice							
II/8 Ohranjanje ekstenzivnega travinja	9.191	132.000	30.000	0	-111.191	94 €/ha	84 €/ha
Skupina III: Varovanje zavarovanih območij							
III/1 Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih							
					- 20% dodatek na skupni znesek plačil za ukrepe I/2-I/8, II/1-II/8, III/2 v območjih narodnih parkov		
					- 15% dodatek na skupni znesek plačil za ukrepe I/2-I/8, II/1-II/8, III/2 v območjih regijskih parkov		
					- 10% dodatek na skupni znesek plačil za ukrepe I/2-I/8, II/1-II/8, III/2 v ostalih zavarovanih območjih		
III/2 Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	36.764	0	0	0	-36.764	31 €/ha	31 €/ha
III/3 Ohranjanje posebnih travniških habitatov	37.429	132.000	0	0	-169.429	143 €/ha	147 €/ha
III/4 Pokritost tal na vodo varstvenem območju:							
njive	66.611	377.600	11.914	0	-432.297	364 €/ha	337 €/ha
trajni nasadi	71.411	300.000	11.914	0	-354.697	299 €/ha	253 €/ha
travnje	13.991	371.200	11.914	0	-373.277	314 €/ha	211 €/ha
III/5 Zatravljanje in zelena praha	939.866	1.583.840	1.660.787	550.000	-312.919	264 €/ha	253 €/ha

Priloga 11:

PRAVILNIK O INTEGRIRANI PRIDELAVI POLJŠČIN¹

¹ Uradni list RS, št. 10/2004

Priloga 12:

PRAVILNIK O INTEGRIRANI PRIDELAVI SADJA¹

¹ Uradni list RS, št. 63/2002

Priloga 13:

PRAVILNIK O INTEGRIRANI PRIDELAVI GROZDJA IN VINA¹

¹ Uradni list RS, št. 63/2002

Priloga 14:

PRAVILNIK O INTEGRIRANI PRIDELAVI ZELENJAVE¹

¹ Uradni list RS, št. 63/2002

Priloga 15:

SEZNAM OBMOČIJ GRBINASTIH TRAVNIKOV

Uradno evidenco območij grbinastih travnikov (z navedbo parcelnih števil in katastrskih občin – imena in šifre k.o.) vodi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo. Natančnejši vpogled v seznam katastrskih občin in parcel območij grbinastih travnikov je možen na spletnih straneh Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter izpostavah kmetijske svetovalne službe Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Seznam območij grbinastih travnikov vključuje:

OBČINA		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
003	BLED	2185	SPODNJE GORJE
		2186	VIŠELNICA I
		2187	ZGORNJE GORJE
		2194	BOHINJSKA BELA
004	BOHINJ	2195	GORJUŠE
		2196	BOHINJSKA ČEŠNJICA
		2197	BOHINJSKA SREDNJA VAS
		2198	STUDOR
		2199	SAVICA
006	BOVEC	2203	TRENTA LEVA
		2204	TRENTA DESNA
		2205	STRMEC
		2206	LOG POD MANGARTOM
		2207	BOVEC
		2209	SOČA DESNA
		2210	SOČA LEVA
041	JESENICE	2171	DOVJE
128	TOLMIN	2234	ZATOLMIN
		2235	ČADRG
		2236	ŽABČE
		2238	PODMELEC

Priloga 16:

OPIS SLOVENSКИH LOKALNIH PASEM (AVTOHTONE, TRADICIONALNE) DOMAČIH ŽIVALI¹

¹ Uradni list RS, št. 77/2004

Priloga 17:

OPIS SLOVENSКИH AVTOHTONIH IN TRADICIONALNIH SORT KMETIJSКИH RASTLIN¹

¹ Uradni list RS, št. 33/2004, 110/2004

Priloga 18:

SEZNAM ZAVAROVANIH OBMOČIJ

Uradno evidenco zavarovanih območij (z navedbo parcelnih števil in katastrskih občin – imena in šifre k.o.) vodi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo. Natančnejši vpogled v seznam katastrskih občin in parcel zavarovanih območij je možen na spletnih straneh Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter izpostavah kmetijske svetovalne službe Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Seznam vključuje naslednja zavarovana območja:

ŠIFRA	IME OBMOČJA
NARODNI PARK	
2517	TRIGLAVSKI NARODNI PARK
REGIJSKI PARKI	
124157	KOZJANSKI REGIJSKI PARK
11140	REGIJSKI PARK ŠKOCJANSKE JAME
178735	NOTRANJSKI REGIJSKI PARK
OSTALA ZAVAROVANA OBMOČJA (KRAJINSKI PARKI, NARAVNI REZERVATI, NARAVNI SPOMENIKI, NARAVNE ZNAMENITOSTI, EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA)	
63300	AJDOVSKA JAMA
18300	AJDOVSKA PEČ
62200	AJDOVSKA PLANOTA
57100	AJŠEVICA
58500	AVČE
38900	BABJA LUKNJA
53500	BANJŠICE
68500	BEZGOVKA
27300	BIDOVČEVA JAMA
17900	BLAGOVNA – RIBNIKI
54600	BLEGOŠ
34800	BLOŠČICA
41600	BOČ – HALOZE – DONAČKA GORA
12600	BOHOR – VETRIK
19500	BOLETINA
46200	BORECI
19200	BOŠTANJ
25600	BRDO – GRAD PRI KRANJU
65800	BRESTANICA
27200	BREZJE PRI TRŽIČU
28300	BREZNICA
34900	BRIŠE
68900	BRUSNICE
35600	BUTAJNOVA
55600	CERKNO – ZAKRIŽ
68400	ČATEŽ
35200	ČEMŠENIŠKA PLANINA
26200	ČEŠENIŠKE IN PREVOJSKE GMAJNE
39400	ČRNA DOLINA PRI GROSUPLJU
28600	DACARJEVO BREZNO
78300	DEBELI RTIČ
79400	DEBELI RTIČ – VALDOLTRA
45100	DEVINA
57900	DIVJA JAMA NAD PLAVMI
18900	DOBJE
66300	DOBLIČICA
47900	DOBRAVA
13200	DOBROVLJE – ČRETA
37800	DOLE PRI LITIJU
44700	DOLGA BRDA – STROJNA
28700	DOLGA JAMA
16900	DOLGI POTOK NA RUDNICI
53400	DOLINA BRANICE
39300	DOLINA ČRNEGA POTOKA
48300	DOLINA SMRTI
71500	DRAGONJA – POREČJE
19100	DRAMELJSKI POTOK
41500	DRAVA – SPODNJA

ŠIFRA	IME OBMOČJA
44100	DRAVINJSKA DOLINA
42500	DRAVSKO POLJE
59100	DRISELPOH
44400	FRAM
19700	GLIJA JAMA
41300	GORIČKO
61400	GORJANCI
69400	GORNJI KAL
59500	GORSKA GRAPA
47600	GRABONOŠ
18100	GRMADA PRI PEČOVNIKU
43600	HRASTOVEC
56600	IDRIJA – SPODNJA
56700	IDRIJCA S PRITOKI
27100	IHAN
28800	IHANSKA JAMA
79800	IZOLANSKO BREZNO
38700	JAMA NA PUCOVEM KUCLU
18600	JAMA PEKEL
57800	JAMA POD LEŠETNICAMI
58100	JAMA POD SMOGANICO
58600	JAMA V GLOBINAH
58200	JLENK
178734	JERUZALEMSKO-ORMOŠKE GORICE (KRAJINSKI PARK)
39800	JEZERC
79200	JEZERI V FIESI
47300	JEŽEVEC
63500	JOVSI
21100	JULIJSKE ALPE
47500	JURŠINCI
38500	KADICE, MATEČA VODA IN BISTRICA
17300	KAMENŠKI POTOK
11300	KAMNIŠKO – SAVINJSKE ALPE
24700	KANDRŠE
21300	KARAVANKE
57400	KENDOVE ROBE
41400	KOBANSKO
58700	KOBARIŠKO BLATO
31100	KOČEVSKO
47700	KOČNO OB LOŽNICI
27500	KOKRA – SPODNJI TOK
64700	KOLPA
66500	KOPRIVNICA
55500	KORADA – KOLOVRAT
43500	KOŠENJAK
17800	KOŠNICA PRI CELJU
68600	KOTARJEVA PREPADNA
12200	KOZJANSKO – SOTLA
39200	KOZJE STENE PRI SLIVNICI
58300	KOŽBANJŠČEK – POTOK
61500	KRAKOVSKI GOZD
51100	KRAS
57300	KRASNICA
27400	KRAŠNJA
31200	KRIMSKO HRIBOVJE – MENIŠIJA
65100	KRKA – REKA
28500	KROPA
64500	KRUPA
14800	KUM
64800	LAHINJA
48100	LIBANJA
45200	LIČENCA
36300	LIGOJNA
59400	LIPOVŠČEK
49800	LJUBIČNA – ZGORNJE POLJČANE
31400	LJUBLJANSKO BARJE
63661	LJUTOMERSKI RIBNIKI IN JERUZALEMSKE GORICE (KRAJINSKI PARK)
35100	LOŠKO POLJE

ŠIFRA	IME OBMOČJA
47100	LOVRENC NA POHORJU
18200	LOŽNICA
38300	LUČKA JAMA
39700	MALA LOKA PRI VIŠNJI GORI
59200	MALI VRH
34700	MARIJINO BREZNO
54400	MATAJUR
53700	MATARSKO PODOLJE
37200	MEDIJA
45300	MEDVEDCE
35800	MEDVEDJE BRDO
58800	MELIŠČA PRI MODREJU
29200	MELIŠČA PRI STAHOVICI
12300	MENINA PLANINA
64900	METLIKA
65500	MIRNA
36500	MIŠJA DOLINA Z VELIKIMI LOGI
57700	MLAKE PRI VIPAVI
79900	MOGORON
25200	MOŽJANCA – ŠTEFANJA GORA
57500	MRZLA JAMA PRI PRESTRANKU
59300	MRZLEK
42100	MURA – RADMOŽANCI
56800	NADIŽA S PRITOKI
54500	NANOŠČICA – POREČJE
27600	NEMŠKI ROVT
31300	NOTRANJSKI TRIKOTNIK
48700	OBISTOVE SKALE
45700	OBREŽ
18500	OCVIRKOVA JAMA
43400	OPLOTNICA
55900	OTALEŽ – LAZEC
79500	PACUG – FIESA
29300	PERAČICA
45600	PESNIŠKA DOLINA
68300	PETANJSKA JAMA
67900	PETRIŠINA JAMA
48400	PIKRNICA – SELČNICA
79300	PIRANSKI KLIF
58400	POD MIJO
56900	PODBRDO
28900	PODHOM
37100	PODPEŠKA JAMA
35500	PODREBER – DVOR
47200	PODVINCI
41200	POHORJE
36800	POLHOGRAJSKA GORA
36400	POLHOGRAJSKA GRMADA
36100	POLJANSKA SORA
36900	POLŠNIK
178734	PONIKOVSKI KRAS (KRAJINSKI PARK)
55300	POREZEN – CIMPROVKA
13600	POSAVSKO HRIBOVJE – SEVERNO OSTENJE – MRZLICA
37500	POTISKAVEC
47400	PRAGERSKO
28400	RAČA OD KRAŠC DO ZALOGA
45400	RAČKI RIBNIKI – POŽEG
35400	RADENSKO POLJE – BIČJE
44900	RADGONSKO – KAPELSKE GORICE
63600	RADULJA
18800	RAJA PEČ
38400	RAKOVNIK
34300	RAŠICA, DOBENO, GOBAVICA
21400	RATITOVEC – JELOVICA
46100	RAZVANJE
53600	REKA (VELIKA VODA)
34500	RIBNIŠKA DOLINA
78200	RIZANA

ŠIFRA	IME OBMOČJA
79700	RIŽANA – ESTUARIJ
39100	ROŽNIK
78700	RT MADONA
56400	SABOTIN
25300	SAVA BOHINJKA IN SAVA DOLINKA – ŠIRŠE OBMOČJE SOTOČJA
26400	SAVA BOHINJKA Z MOSTNICO IN RIBNICO
26800	SAVA DOLINKA OD ZELENCEV DO HRUŠICE
33500	SAVA OD MAVČIČ DO SAVE
63700	SAVA OD RADEČ DO DRŽAVNE MEJE
25400	SAVA OD RADOVLJICE DO KRANJA S SOTOČJEM TRŽIŠKE BISTRICE
16800	SAVINJA – LETUŠ
17100	SAVINJA MED RADMIRJEM IN NAZARJAMI
75200	SEČOVELJSKE SOLINE S SEČO
55100	SKALNICA
36700	SKEDNEVNICA
39500	SKOBČEV MLIN
55200	SLAVINSKI RAVNIK
37400	SLIVNICA
45500	SLIVNIŠKI RIBNIKI
42600	SLOVENSKE GORICE – OSREDNJI DEL
18400	SLOVENSKE KONJICE
68800	SLUGOVA JAMA
51200	SNEŽNIK – PIVKA
55400	SOČA
35300	SORA
29100	SOTESKA PRI BOHINJU
16500	SOTLA
37700	SRAČJA DOLINA
48500	STANETINSKI IN KUPETINSKI POTOK
46700	STREJACI
15657	STRUNJAN (KRAJINSKI PARK)
79600	STRUNJAN – PACUG
78400	STRUNJANSKE SOLINE S STJUŽO
78800	STRUNJANSKI KLIF
59600	STUDENEC POD VOJSKARSKO PLANOTO
59700	SUŠAČKI, SMRDEJSKI IN FABSKI POTOK
68700	SUŠICA – IZVIRI
78900	SV. NIKOLAJ
44200	ŠČAVNIŠKA DOLINA
63400	ŠENTJERNEJSKO POLJE
38800	ŠIMENKOVA JAMA
36600	ŠKOCJAN
77600	ŠKOCJANSKI ZATOK
24600	ŠKOFJELOŠKO HRIBOVJE
34400	ŠMARNA GORA – SKARUČENSKA RAVAN
18700	ŠMIHEL NAD LAŠKIM
66200	ŠUMBERK
62300	TEMENICA
14500	TISOVEC – ORLICA – KUNŠPERŠKA GORA
37600	TOŠČ
53300	TREBUŠA
51300	TRNOVSKI GOZD IN NANOS
26300	TUNJŠČICA
57600	UKOVNIK
43700	URŠLJA GORA – RAZBOR
38100	V PRODU
78100	VANGANELSKO JEZERO S PRITOKI
65400	VEJAR
11500	VELENJSKO – KONJIŠKO HRIBOVJE
64600	VELIKO BUKOVJE
48200	VELOVLEK
42400	VINORODNE HALOZE
36200	VINTARJEVEC
54700	VIPAVA – REKA IN OSREDNJI DEL VIPAVSKE DOLINE
52400	VIPAVSKA DOLINA – SPODNJA
39600	VIR PRI STIČNI
37900	VODENA JAMA
17400	VOGLAJNA IN SLIVNIŠKO JEZERO

ŠIFRA	IME OBMOČJA
17700	VOLČEKE
48800	VOTLA PEČ
17500	VRBJE PRI ŽALCU
55700	VRHE NA VIPAVSKEM
48600	VRHE PRI SLOVENJ GRADCU
19300	VRHEK
65700	VRHTREBNJE
34600	VRZDENEK
28200	ZADNJE STRUGE PRI SUHADOLAH
79100	ZALIV SV. JERNEJA
35700	ZAPLANA
12100	ZASAVSKO HRIBOVJE
17200	ZBELOVSKA GORA
38600	ZELENA DOLINA
27700	ZELENCI IN LEDINE POD RATEČAMI
44300	ZGORNJA DRAVA
53200	ZGORNJA IDRIJCA
37300	ZGORNJA JABLANICA
58900	ZNOJILE
38200	ŽEJNA DOLINA
27800	ŽIGANJA VAS
17600	ŽOVNEŠKO JEZERO
35900	ŽUPANOVA JAMA
78600	ŽUSTERNA
78500	ŽUSTERNA – IZOLA

Priloga 19:

SEZNAM KATASTRSKIH OBČIN OSREDNJEGA OBMOČJA POJAVLJANJA VELIKIH ZVERI¹

¹ Uradni list RS, št. 65/2003

Priloga 20:

SEZNAM EKOLOŠKO POMEMBNIH OBMOČIJ

Uradno evidenco ekološko pomembnih območij (z navedbo parcelnih števil in katastrskih občin – imena in šifre k.o.) vodi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo. Natančnejši vpogled v seznam katastrskih občin in parcel ekološko pomembnih območij je možen na spletnih straneh Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter izpostavah kmetijske svetovalne službe Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Plačila za kmetijsko okoljski ukrep ohranjanje posebnih travniških habitatov je možno pridobiti za naslednja ekološko pomembna območja:

ŠIFRA	IME OBMOČJA
57100	AJŠEVICA
53500	BANJŠICE
17900	BLAGOVNA-RIBNIKI
34800	BLOŠČICA
19500	BOLETINA
78300	DEBELI RTIČ
45100	DEVINA
66300	DOBLIČICA
44700	DOLGA BRDA – STROJNA
71500	DRAGONJA-POREČJE
41500	DRAVA – SPODNJA
44100	DRAVINJSKA DOLINA
42500	DRAVSKO POLJE
44400	FRAM
41300	GORIČKO
59500	GORSKA GRAPA
63500	JOVSI
41400	KOBANSKO
58700	KOBARIŠKO BLATO
17800	KOŠNICA PRI CELJU
12200	KOZJANSKO – SOTLA
64800	LAHINJA
45200	LIČENCA
31400	LJUBLJANSKO BARJE
35100	LOŠKO POLJE
45300	MEDVEDCE
65500	MIRNA
36500	MIŠJA DOLINA Z VELIKIMI LOGI
57700	MLAKE PRI VIPAVI
42100	MURA – RADMOŽANCI
54500	NANOŠČICE – POREČJE
31300	NOTRANJSKI TRIKOTNIK
28900	PODHOM
37500	POTISKAVEC
45400	RAČKI RIBNIKI – POŽEG
35400	RADENSKO POLJE – BIČJE
63600	RADULJA
46100	RAZVANJE
53600	REKA (VELIKA VODA)
34500	RIBNIŠKA DOLINA
25300	SAVA BOHINJKA IN SAVA DOLINKA – ŠIRŠE OBMOČJE SOTOČJA
33500	SAVA OD MAVČIČ DO SAVE
63700	SAVA OD RADEČ DO DRŽAVNE MEJE
42600	SLOVENSKE GORICE – OSREDNJI DEL
37700	SRAČJA DOLINA
46700	STREJACI
78400	STRUNJANSKE SOLINE S STJUŽO
44200	ŠČAVNIŠKA DOLINA
63400	ŠENTJERNEJSKO POLJE
34400	ŠMARNA GORA – SKARUČENSKA RAVAN
18700	ŠMIHEL NAD LAŠKIM

ŠIFRA	IME OBMOČJA
62300	TEMENICA
26300	TUNJŠČICA
43700	URŠLJA GORA – RAZBOR
42400	VINORODNE HALOZE
17700	VOLČEKE
17500	VRBJE PRI ŽALCU
38600	ZELENA DOLINA
27700	ZELENCI IN LEDINE POD RATEČAMI
38200	ŽEJNA DOLINA
17600	ŽOVNEŠKO JEZERO

Priloga 21:

SEZNAM VODO VARSTVENIH OBMOČIJ

Uradno evidenco vodo varstvenih območij (z navedbo parcelnih števil in katastrskih občin – imena in šifre k.o.) vodi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo – Agencija Republike Slovenije za okolje. Natančnejši vpogled v seznam katastrskih občin in parcel vodo varstvenih območij je možen na spletnih straneh Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter izpostavah kmetijske svetovalne službe Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Seznam vključuje naslednja najožja vodo varstvena območja:

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
001	AJDOVŠČINA	3051	BUDANJE	2379	BUDANJE
		3057	OSEK	2384	ČRNIČE
		3073	SKUK-PREDMEJA	2381	LOKAVEC
		3073	SKUK-PREDMEJA	2382	STOMAŽ
		3052	ŽAPUŽE-DOLGA POLJANA	2379	BUDANJE
		3052	ŽAPUŽE-DOLGA POLJANA	2380	ŠTURJE
002	BELTINCI	7010	HRAŠČICA	129	GANČANI
003	BLED	2070	RADOVNA	2186	VIŠELNICA I
		2070	RADOVNA	2187	ZGORNJE GORJE
150	BLOKE	4397	LUŽARJI-STRMICA	1686	STRMICA
		4015	POTOKI-GORA	1694	RAVNE PRI TOPOLU
		4094	VO-1	1690	STUDENEC
		4094	VO-1	1692	METULJE
		4094	VO-1	1693	TOPOL
		4094	VO-1	1694	RAVNE PRI TOPOLU
005	BOROVNICA	4065	BOROVNIŠKI VRŠAJ	2005	BREG
		4065	BOROVNIŠKI VRŠAJ	2006	ZABOČEVO
		4066	BREZOVŠEK	2006	ZABOČEVO
006	BOVEC	3031	ČEZSOČA-BOVEC	2211	ČEZSOČA
		3034	REPEC-BREGINJ	2212	ŽAGA
		3034	REPEC-BREGINJ	2213	SRPENICA
007	BRDA	3046	MRZLEK	2280	VRHOVLJE
		3046	MRZLEK	2291	PODSABOTIN
009	BREŽICE	5003	GLOGOV BROD-BREZINA	1282	BREZINA
012	CERKLJE NA GORENJSKEM	4046	AMBROŽ POD KRVAVCEM	2079	ŠENTURŠKA GORA
		4051	RTC-KRVAVEC	2079	ŠENTURŠKA GORA
		4155	ŠTEFANJA GORA-DAVOVEC	2080	ŠTEFANJA GORA
014	CERKNO	3069	ČEPLEZ-CERKNO	2340	LABINJE
		3069	ČEPLEZ-CERKNO	2342	GORENJI NOVAKI
		3069	ČEPLEZ-CERKNO	2343	PLANINA
		3008	ČRNI VRH NAD CERKNIM	2342	GORENJI NOVAKI
		3076	DOLENJI NOVAKI	2341	DOLENJI NOVAKI
		3076	DOLENJI NOVAKI	2342	GORENJI NOVAKI
		3086	GORJE	2339	GORJE
		3085	JESENICA	2338	JESENICA
		3077	LABINJE	2339	GORJE
		3088	LANIŠČAR	2343	PLANINA
		3075	LAZEC-PLUŽNJE	2350	OTALEŽ
		3068	MRZLA GRAPA-CERKNO	2344	CERKNO
		3018	MRZLICA-JAZNE	2350	OTALEŽ
		3084	OREHEK	2346	OREHEK
		3064	OTALEŽ	2350	OTALEŽ
		3065	PLANINA PRI CERKNEM	2343	PLANINA
		3080	POČE	2339	GORJE
		3080	POČE	2340	LABINJE
		3087	PODLANIŠČE	2350	OTALEŽ
		3083	PODLANIŠČE-KLADJE	2344	CERKNO
		3083	PODLANIŠČE-KLADJE	2350	OTALEŽ
		3081	POLICE	2347	POLICE
		3082	POLJANE	2340	LABINJE
		3021	RAVNE PRI CERKNEM	2348	REKA-RAVNE
		3079	TREBENČE	2339	GORJE
		3079	TREBENČE	2340	LABINJE
		3007	URLEK-CERKNO	2339	GORJE
		3063	VRTINA RJ-1/94-CERKNO	2340	LABINJE
		3063	VRTINA RJ-1/94-CERKNO	2344	CERKNO
		3078	ZAKOJCA	2337	BUKOVO

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		3078	ZAKOJCA	2338	JESENICA
		3078	ZAKOJCA	2346	OREHEK
		3074	ZAKRIŽ	2345	ZAKRIŽ
		3009	ZAPRIKRAJ-ČRNI VRH-CERKNO	2342	GORENJI NOVAKI
		3016	ŽELIN-ŽELIN	2348	REKA-RAVNE
153	CERKVENJAK	1015	OSOJNICA	540	COGETINCI
		1016	ŽUPETINCI 1	543	ŽUPETINCI
		1017	ŽUPETINCI 2	543	ŽUPETINCI
015	ČRENŠOVCI	7014	DOLJNA BISTRICA	143	DOLJNA BISTRICA
		7012	GORNJA BISTRICA	141	GORNJA BISTRICA
		7013	KS ČRENŠOVCI-2	138	TRNJE V PREKMURJU
		7013	KS ČRENŠOVCI-2	140	ČRENŠOVCI
		7016	KS TRNJE	138	TRNJE V PREKMURJU
		7015	KS ŽIŽKI	139	ŽIŽKI
		7015	KS ŽIŽKI	140	ČRENŠOVCI
019	DIVAČA	51	PADEŽ	2464	BARKA
		3055	PODNANOS	2441	DOLENJA VAS
		49	SUŠET 1, 2	2441	DOLENJA VAS
		49	SUŠET 1, 2	2447	SENOŽEČE
020	DOBREPOLJE	4011	KO-1/97	1800	PODGORA
		4011	KO-1/97	1801	KOMPOLJE
		4013	VO-1/99	1796	CESTA
021	DOBROVA-POLHOV GRADEC	4342	OJSTRICA-BELO I	1983	BABNA GORA
156	DOBROVNIK	7072	DOBROVNIK	146	DOBROVNIK
		7073	STREHOVCI	147	STREHOVCI
022	DOL PRI LJUBLJANI	4367	D/74	1762	PODGORA
		4367	D/74	1766	PETELINJE
		4367	D/74	1767	DOLSKO
		4364	KOKALJ (SREDNJE VINJE)	1765	VINJE
		4052	KV-2/2000	1764	KRIŽEVSKA VAS
		4365	MOČILA	1764	KRIŽEVSKA VAS
		4365	MOČILA	1765	VINJE
		4362	OMOVČKOV GRIČ	1765	VINJE
		4360	ZA ŠOLO	1764	KRIŽEVSKA VAS
		4363	ZA ULCAM	1765	VINJE
023	DOMŽALE	4249	BRDO NAD IHANOM	1965	BRDO
		4239	ČRNAVA-ČRPALIŠČE LEK	1937	HOMEČ
		4241	DOMŽALE 1	1959	DOMŽALE
		4241	DOMŽALE 1	1962	DEPALA VAS
		4454	DOMŽALE 2	1962	DEPALA VAS
		4242	NOŽICE	1937	HOMEČ
		4450	PRESERJE	1937	HOMEČ
		4451	TRZIN	1962	DEPALA VAS
		4247	VK-1 (KOLOVEC-DOLOMIT)	1935	ROVA
		4247	VK-1 (KOLOVEC-DOLOMIT)	1936	RADOMLJE
		4246	VK-2 (KOLOVEC-DOLOMIT)	1935	ROVA
025	DRAVOGRAD	1012	GORIŠKI VRH	832	GORIŠKI VRH
		1011	MATAVUNDER	827	ČRNEŠKA GORA
		1013	OJSTRICA	833	OJSTRICA
		1010	PODTALNICA ČRNEŠKEGA POLJA	828	ČRNEČE
158	GRAD	7043	FERKOVA GASA	37	DOLNJI SLAVEČI
		7044	OD ŠTAMPARA	38	GRAD
		7049	ZBIRALIŠČE MLEKA	46	KRUPLIVNIK
		7049	ZBIRALIŠČE MLEKA	47	MOTOVILCI
032	GROSUPLJE	4173	GABRŠČEK	1791	ŽALNA
		4168	K-1/85	1782	STARA VAS
		4024	K-1/96	1780	BLEČJI VRH
		4024	K-1/96	1781	POLICA
		4159	MEDVEDICA	1795	VELIKE LIPLJENE
		4162	MRZLICA	1795	VELIKE LIPLJENE
		4222	PISKOVKA (POD SKALO)	1781	POLICA
		4308	POTOK VALNAČKA	1780	BLEČJI VRH
		4158	SEVNIK	1795	VELIKE LIPLJENE
		4223	SPODNJE BREZOVO (PISKOVKA)	1781	POLICA
		4157	STAVKA	1787	MALI VRH
		4166	VP-1/84	1782	STARA VAS
		4167	VP-2 IN VP-4	1782	STARA VAS

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4022	ZA VELIKO LOKO 1	1791	ŽALNA
		4163	ZDRAVŠČEK	1795	VELIKE LIPLJENE
		4171	ŽALNA	1791	ŽALNA
150	HAJDINA	1143	GV-1, GL-SKORBA 22	396	SKORBA
		1156	LANCOVA VAS	399	DRAŽENCI
		1140	V-3 SKORBA	396	SKORBA
		1136	V-6 SKORBA	396	SKORBA
161	HODOŠ	7074	HODOŠ	1	HODOŠ
035	HRPELJE-KOZINA	13	PRI KORITIH	2562	ARTVIŽE
036	IDRIJA	3053	ČRNI VRH NAD IDRIJO	2365	ČRNI VRH
		3003	GAČNIK-VOJSKO	2355	VOJSKO
		3005	JAGRŠČE-JAGRŠČE	2349	ŠEBRELJE
		3019	KOBALOVE PLANINE-IDRIJA	2353	SREDNJA KANOMLJA
		3019	KOBALOVE PLANINE-IDRIJA	2357	IDRIJA-MESTO
		3013	LAČNA VODA-IDRIJA	2356	ČEKOVNIK
		3071	LEDINE	2358	SPODNJA IDRIJA
		3071	LEDINE	2359	LEDINE
		3002	LEPEJŽARCA-SPODNJA IDRIJA	2361	DOLE
		3011	MOKRAŠKA GRAPA-SP. IDRIJA	2358	SPODNJA IDRIJA
		3011	MOKRAŠKA GRAPA-SP. IDRIJA	2361	DOLE
		3004	SLANICE-IDRIJA	2356	ČEKOVNIK
		3015	SVETIK-SP. IDRIJA	2352	SPODNJA KANOMLJA
		3066	ŠEBRELJE	2349	ŠEBRELJE
		3067	ŠEBRELJSKI VRH	2349	ŠEBRELJE
		3092	ZAVRATEC	2361	DOLE
037	IG	4255	KLADA	1709	ŽELIMLJE
		4257	PLESA-ŽELIMLJE	1709	ŽELIMLJE
		4326	PLEŠE	1709	ŽELIMLJE
		4250	SKOPAČNIK	1699	DOBRAVICA
		4250	SKOPAČNIK	1709	ŽELIMLJE
		4258	ŽELIMLJE-SREDNJA VERSKA ŠOLA	1709	ŽELIMLJE
038	ILIRSKA BISTRICA	59	IZVIR PIVKE	2511	KNEŽAK
		59	IZVIR PIVKE	2515	RATEČEVO BRDO
039	IVANČNA GORICA	4237	DRMOŽNIK	1803	METNAJ
		4021	GLOBOČEC	1829	VELIKO GLOBOKO
		4021	GLOBOČEC	1830	AMBRUS
		4233	IZIRK-PERILE	1802	LESKOVEC
		4229	JEROM ZA VIŠNJO GORO	1814	KRIŠKA VAS
		4368	KAČNARJEV STUDENEC 1	1803	METNAJ
		4409	KAČNARJEV STUDENEC 2	1803	METNAJ
		4226	KONJSKI STUDENEC	1821	VRHE
		4225	KORITA	1821	VRHE
		4238	LAHKA VODA	1803	METNAJ
		4227	LAHKI STUDENEC	1821	VRHE
		4221	NAD DEKLIŠKIM VZGAJALIŠČEM	1814	KRIŠKA VAS
		4223	SPODNJE BREZOVO (PISKOVKA)	1812	DEDNI DOL
		4234	STIŠKI POTOK	1803	METNAJ
		4234	STIŠKI POTOK	1810	STIČNA
		4369	VR-1	1806	SOBRAČE
		4235	VSP-1/87	1803	METNAJ
		4025	VSP-2/97	1810	STIČNA
		4231	VT-1	1812	DEDNI DOL
		4027	ZGORNJA DRAGA	1815	DRAGA
041	JESENICE	2017	JULIJANA	2172	HRUŠICA
043	KAMNIK	4242	NOŽICE	1910	VOLČJI POTOK
		4243	VOLČJI POTOK	1909	ŠMARCA
		4243	VOLČJI POTOK	1910	VOLČJI POTOK
044	KANAL	3041	KAJŽA-KANAL	2262	KAL NAD KANALOM
		3041	KAJŽA-KANAL	2268	VRH KANALSKI
		3046	MRZLEK	2275	PLAVE
		3046	MRZLEK	2276	DESKLE
045	KIDRIČEVO	1145	KIDRIČEVO	425	LOVRENC NA DRAVSKEM POLJU
		1145	KIDRIČEVO	426	ŽUPEČJA VAS
		1153	PRAGERSKO	434	PONGRCE
		1153	PRAGERSKO	435	ŠIKOLE
		1153	PRAGERSKO	749	STRAŽGONJCA

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		1136	V-6 SKORBA	394	GEREČJA VAS
046	KOBARID	3072	LIVEK	2230	LIVEK
		3034	REPEC-BREGINJ	2214	BREGINJ
		3034	REPEC-BREGINJ	2217	SEDLO
		3033	TRESILO-DREŽNIŠKE RAVNE	2225	DREŽNICA
		3036	VODNJAK ROBIČ-ROBIČ	2218	BORJANA
		3029	ZAKRAJ-ZAKRAJ	2225	DREŽNICA
047	KOBILJE	7071	KOBILJE	144	KOBILJE
048	KOČEVJE	4372	B1 PRI BREZOVICI	1601	ČEPLJE
		4107	B-1/86-BLATE	1582	KOČE
		4107	B-1/86-BLATE	1583	GOTENICA
		4126	BOROVEC	1589	BOROVEC
		4371	BREZOVICA	1599	NEMŠKA LOKA
		4119	CVIŠLERJI	1578	ŽELJNE
		4373	DOL-1	1602	PREDGRAD
		4373	DOL-1	1603	DOL
		4374	DOL-2	1603	DOL
		4134	K-1/89-KOPRIVNIK	1597	KOPRIVNIK
		4124	KR-5 V KOČEVSKI REKI	1590	KOČEVSKA REKA
		4078	L-1/97 V LAZAH PRI DOLU	1603	DOL
		4070	MAČKOVEC 1	1580	ONEK
		4128	MALI MOŠENIK ZAJETJE ZA MORAVO	1591	NOVI LAZI
		4125	MOKRI POTOK	1589	BOROVEC
		4125	MOKRI POTOK	1590	KOČEVSKA REKA
		4132	MRZLI STUDENEC 1	1593	ČRNI POTOK
		4131	MRZLI STUDENEC 2	1593	ČRNI POTOK
		4127	NOVI LAZI	1590	KOČEVSKA REKA
		4137	SL-1/90 V SPODNJEM LOGU	1604	SPODNJI LOG
		4074	SPODNJI POTOK	1590	KOČEVSKA REKA
		4074	SPODNJI POTOK	1608	BRIGA
		4113	VS-2 V SLOVENSKI VASI	1575	STARA CERKEV
		4113	VS-2 V SLOVENSKI VASI	1583	GOTENICA
		4120	ŽELJNE 1	1578	ŽELJNE
165	KOSTEL	4128	MALI MOŠENIK ZAJETJE ZA MORAVO	1607	SUHOR
053	KRANJSKA GORA	2010	ERJAVČEVA KOČA	2169	KRANJSKA GORA
		2016	JENCLNOVO	2171	DOVJE
		2017	JULIJANA	2171	DOVJE
		2009	KOČA NA GOZDU	2169	KRANJSKA GORA
		2019	MLAKE	2171	DOVJE
		2020	PERIČNIK	2171	DOVJE
		2027	PODKOREN	2168	PODKOREN
		2022	RADOVNA	2171	DOVJE
		2025	RATEŠKA ZAJETJA	2167	RATEČE
		2018	VAPŠ	2171	DOVJE
		2007	VELIKA PIŠNICA	2169	KRANJSKA GORA
		2026	VRTINA KAMNE	2167	RATEČE
		2031	VRTINA ZELENCI	2168	PODKOREN
		2011	VRTINE JUREŽ	2170	GOZD
		2028	VRTINE ROJCA	2169	KRANJSKA GORA
166	KRIŽEVCI	7000	LUKAVCI	244	LUKAVCI
		7000	LUKAVCI	245	KLJUČAROVCI PRI LJUTOMERU
		7059	LUKAVCI V-4/83	244	LUKAVCI
		7057	VUČJA VAS	230	VUČJA VAS
054	KRŠKO	5033	BRESTANICA	1354	GORICA
		5045	ČRNEČA VAS	1334	ČRNEČA VAS
		5042	RAKA	1324	RAVNE
		5042	RAKA	1326	RAKA
059	LENDAVA	7020	GABERJE	164	GABERJE
		7017	HOTIZA	161	HOTIZA
		7018	KAPCA	162	KAPCA
		7019	KOT	163	KOT PRI MURI
060	LITIJA	4220	GOZD-REKA 2	2654	GOZD REKA
		4042	L-25	1832	VAČE
		4039	L-33	1837	KRESNIŠKI VRH
		4041	L-40	1888	KONJŠICA
		4040	L-43	1846	LIBERGA
		4043	VG-10	1841	VELIKA GOBA

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
061	LJUBLJANA	4043	VG-10	1842	DOLE PRI LITIJI
		4044	VG-28	1851	GRADIŠČE
		4316	ARBO	1770	KAŠELJ
		4319	BREZJE PRI LIPOGLAVU	1776	LIPOGLAV
		4292	FAROVŠKI STUDENEC	1778	VOLAVLJE
		4220	GOZD-REKA 2	1779	TREBELJEVO
		4412	HRASTJE	1729	ŠMARTNO OB SAVI
		4412	HRASTJE	1730	MOSTE
		4412	HRASTJE	1734	JEŽICA
		4412	HRASTJE	1735	STOŽICE
		4412	HRASTJE	1736	BRINJE I
		4412	HRASTJE	1738	DRAVLJE
		4412	HRASTJE	1739	ZGORNJA ŠIŠKA
		4412	HRASTJE	1740	SPODNJA ŠIŠKA
		4412	HRASTJE	1749	GAMELJNE
		4412	HRASTJE	1750	ŠMARTNO POD ŠMARNO GORO
		4412	HRASTJE	1751	TACEN
		4412	HRASTJE	1753	VIŽMARJE
		4412	HRASTJE	1754	ŠENTVID NAD LJUBLJANO
		4412	HRASTJE	1756	ČRNUČE
		4412	HRASTJE	1757	NADGORICA
		4412	HRASTJE	1759	PODGORICA
		4412	HRASTJE	1771	ZADOBROVA
		4412	HRASTJE	2636	BEŽIGRAD
		4412	HRASTJE	2680	NOVE JARŠE
		4412	HRASTJE	2681	BRINJE II
		4412	HRASTJE	2706	ZELENA JAMA
		4293	JANČE-MOČILO	1778	VOLAVLJE
		4422	JARSKIP	1729	ŠMARTNO OB SAVI
		4422	JARSKIP	1735	STOŽICE
		4422	JARSKIP	1757	NADGORICA
		4298	JAVOR	1777	JAVOR
		4320	JAVOR-MOČILA 2	1778	VOLAVLJE
		4425	KLEČE	1734	JEŽICA
		4425	KLEČE	1735	STOŽICE
		4425	KLEČE	1738	DRAVLJE
		4425	KLEČE	1739	ZGORNJA ŠIŠKA
		4425	KLEČE	1740	SPODNJA ŠIŠKA
		4425	KLEČE	1749	GAMELJNE
		4425	KLEČE	1751	TACEN
		4425	KLEČE	1753	VIŽMARJE
		4425	KLEČE	1754	ŠENTVID NAD LJUBLJANO
		4425	KLEČE	1756	ČRNUČE
		4280	KOPITARJEV GRIVC	1733	BIZOVIK
		4304	KORITO	1778	VOLAVLJE
		4000	MALI VRH PRI PREŽGANJU	1779	TREBELJEVO
		4311	MALO TREBELJEVO	1779	TREBELJEVO
		4342	OJSTRICA-BELO I	1982	ŠUJICA
		4307	PEČOVJE	1778	VOLAVLJE
		4302	POD KOSTELCEM	1778	VOLAVLJE
		4282	POD MAREČKOM	1774	PODMOLNIK
		4309	POTOK BESNICA	1778	VOLAVLJE
		4309	POTOK BESNICA	1779	TREBELJEVO
		4308	POTOK VALNAČKA	1778	VOLAVLJE
		4297	PRI BREZOVARJU	1777	JAVOR
		4281	PRI DOLINARJU	1774	PODMOLNIK
		4312	RAŠICA	1746	RAŠICA
		4377	REKAR 2	1776	LIPOGLAV
		4441	ŠENTVID	1734	JEŽICA
		4441	ŠENTVID	1754	ŠENTVID NAD LJUBLJANO
		4315	TABLARJEV STUDENEC	1775	SOSTRO
		4295	TUJI GRM	1778	VOLAVLJE
		4306	V NJIVI	1779	TREBELJEVO
		4303	ZABUKOVJE	1778	VOLAVLJE
		4001	ZAVRH-VIKRČE	1751	TACEN
		4300	ŽAGARJEV IZVIR 2	1777	JAVOR
064	LOGATEC	4207	BEBER	2009	PETKOVEC
		4213	CG-1	2014	RAVNIK
		4213	CG-1	2015	GORENJI LOGATEC
		4215	CG-2	2010	ŽIBRŠE

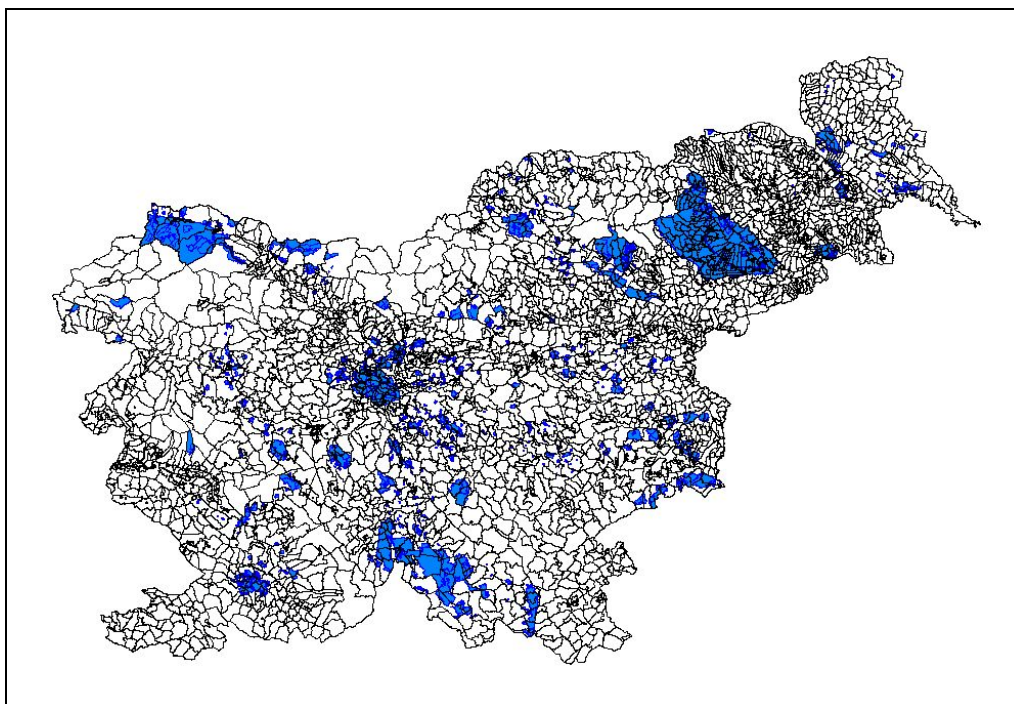
OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4215	CG-2	2015	GORENJI LOGATEC
		4059	CG-4	2015	GORENJI LOGATEC
		4060	CG-5	2015	GORENJI LOGATEC
		4058	GRČAREVEC G/97	2019	GRČAREVEC
		4064	HOTEDRŠICA VH-2/87	2010	ŽIBRŠE
		4217	KOBALOV STUDENEC	2010	ŽIBRŠE
		4063	MEDVEDJE BRDO VB-1/95	2011	MEDVEDJE BRDO
		4209	NOVAK 1	2009	PETKOVEC
		4218	PETKOV STUDENEC	2010	ŽIBRŠE
		4057	PIKLCE 1/97	2011	MEDVEDJE BRDO
		4212	VH-1/83, HOTEDRŠICA	2010	ŽIBRŠE
		4212	VH-1/83, HOTEDRŠICA	2013	HOTEDRŠICA
		4205	ZAJELE VS-1/84	2008	ROVTE
065	LOŠKA DOLINA	4097	B-1/95	1650	BABNA POLICA
		4055	K-2/97	1648	KOZARIŠČE
		4055	K-2/97	1649	VRH
		4096	VBP-2	1651	BABNO POLJE
		4054	VBP-3/97	1651	BABNO POLJE
		4094	VO-1	1638	KNEŽJA NJIVA
		4094	VO-1	1639	VRHNIKA
		4094	VO-1	1643	POLJANE
		4094	VO-1	1644	IGA VAS
		4094	VO-1	1650	BABNA POLICA
		4094	VO-1	1651	BABNO POLJE
066	LOŠKI POTOK	4107	B-1/86-BLATE	1584	DRAGA
		4477	PODPLANINA	1585	TRAVA
		4469	TRAVA IN SREDNJA VAS 1	1585	TRAVA
		4094	VO-1	1640	RETJE
		4467	VODOVOD LOŠKI POTOK	1641	HRIB
		4467	VODOVOD LOŠKI POTOK	1642	TRAVNIK
068	LUKOVICA	4190	ŽIROVŠE	1930	ŽIROVŠE
070	MARIBOR	1126	E. BETNAVA	678	SPODNJE RADVANJE
		1126	E. BETNAVA	679	RAZVANJE
		1126	E. BETNAVA	2713	OB ŽELEZNICI
		1129	E. BOHOVA	679	RAZVANJE
		1129	E. BOHOVA	680	TEZNO
		1129	E. BOHOVA	695	BOHOVA
		1112	MARIBORSKI OTOK	636	KAMNICA
		1112	MARIBORSKI OTOK	658	KOROŠKA VRATA
		1116	VRBANSKI PLATO	636	KAMNICA
		1116	VRBANSKI PLATO	637	ROŠPOH
		1116	VRBANSKI PLATO	638	KRČEVINA
		1116	VRBANSKI PLATO	658	KOROŠKA VRATA
		1123	VRBANSKI PLATO 11	638	KRČEVINA
071	MEDVODE	4327	ČAKOV ST.-GOLO BRDO	1979	ŽLEBE
		4327	ČAKOV ST.-GOLO BRDO	1981	GOLO BRDO
		4412	HRASTJE	1752	STANEŽIČE
		4340	KOZOMER-BREZOVICA	1980	TOPOL
		4342	OJSTRICA-BELO I	1980	TOPOL
		4002	OSOLNIK	1978	STUDENČICE
		4341	POD TEHOVCEM	1978	STUDENČICE
		4336	PRESKA	1976	PRESKA
		4336	PRESKA	1978	STUDENČICE
		4329	SENIČICA-ŽLEBE	1979	ŽLEBE
		4334	SORA	1977	SORA
		4338	SP. SENICA-ČRPALIŠČE	1972	SENICA
		4328	STUDENČICE-ŽLEBE	1978	STUDENČICE
		4339	SV. JAKOB-SUŠA	1980	TOPOL
		4337	SVETJE-ČRPALIŠČE	1971	ZBILJE
		4337	SVETJE-ČRPALIŠČE	1972	SENICA
		4337	SVETJE-ČRPALIŠČE	1973	MEDVODE
		4344	TEHOVNIK-POD SV. JAKOBOM	1978	STUDENČICE
		4344	TEHOVNIK-POD SV. JAKOBOM	1980	TOPOL
		4350	TOMAJEV STUDENEC	1975	SPODNJE PIRNIČE
		4345	TRNOVEC-LOČNICA	1978	STUDENČICE
		4001	ZAVRH-VIKRČE	1975	SPODNJE PIRNIČE
072	MENGES	4239	ČRNAVA-ČRPALIŠČE LEK	1938	MENGES
		4241	DOMŽALE 1	1938	MENGES
		4454	DOMŽALE 2	1938	MENGES

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4454	DOMŽALE 2	1940	LOKA
		4203	M-1	1938	MENGEŠ
169	MIKLAVŽ NA DRAVSKEM POLJU	1133	DOBROVCE	693	MIKLAVŽ NA DRAVSKEM POLJU
		1133	DOBROVCE	708	SKOKE
		1135	DRAVSKI DVOR	708	SKOKE
076	MISLINJA	1026	MZ-3/94	866	ŠENTVID NAD VALDEKOM
077	MORAVČE	4191	GLOBOČICE	1950	LIMBARSKA GORA
		4200	JAVORŠČICA	1956	VRHPOLJE
		4192	MARKLOVC	1952	PEČE
		4390	MOČILNIK	1954	VELIKA VAS
		4198	MOŠENIK	1950	LIMBARSKA GORA
		4198	MOŠENIK	1951	ZGORNJE KOSEZE
		4196	PEČE-PRETRŽ (JESENJE)	1952	PEČE
		4197	POD GABROM (KRIŽATE)	1952	PEČE
		4201	POD KRULCEM	1955	MORAVČE
		4201	POD KRULCEM	1956	VRHPOLJE
		4009	POD LEŠO (KRIŽATE)	1952	PEČE
		4194	POD STRAŽO I	1950	LIMBARSKA GORA
		4194	POD STRAŽO I	1953	DRTIJA
		4195	POD STRAŽO II	1953	DRTIJA
		4411	RAVNE	1949	NEGASTRN
		4188	STARO ZAJETJE MORAVČE	1949	NEGASTRN
		4199	UŠTE-DEŠEN	1953	DRTIJA
		4193	V-1/95-PLES	1951	ZGORNJE KOSEZE
		4193	V-1/95-PLES	1952	PEČE
		4007	VINJE I	1949	NEGASTRN
		4008	VINJE II	1949	NEGASTRN
		4010	ŽVIRCA	1952	PEČE
080	MURSKA SOBOTA	7067	ČRNSKE MEJE	112	VEŠČICA
		7067	ČRNSKE MEJE	113	KUPŠINCI
		7065	KROG	126	SATAHOVCI
		7065	KROG	127	KROG
		7061	V-3 FAZANERIJA	105	MURSKA SOBOTA
		7061	V-3 FAZANERIJA	111	ČERNELAVCI
		7057	VUČJA VAS	127	KROG
082	NAKLO	2080	PODTABOR-DUPLJE	2092	DUPLJE
084	NOVA GORICA	3045	ČEPOVAN LOKVE	2297	ČEPOVAN
		3054	DOL PRI ČEPOVANU	2297	ČEPOVAN
		3041	KAJŽA-KANAL	2263	AVČE
		3041	KAJŽA-KANAL	2295	BANJŠICE
		3046	MRZLEK	2292	ŠMAVER
		3046	MRZLEK	2293	GRGAR
		3046	MRZLEK	2294	BATE
		3046	MRZLEK	2301	RAVNICA
		3046	MRZLEK	2302	KROMBERK
		3046	MRZLEK	2303	SOLKAN
		3046	MRZLEK	2308	LOKE
		3057	OSEK	2311	VITOVLJE
		3057	OSEK	2312	OSEK
		3042	VITOVLJE-VITOVLJE	2311	VITOVLJE
086	ODRANCI	7007	ODR-1	137	ODRANCI
087	ORMOŽ	1005	VODARNA ORMOŽ	330	TRGOVIŠČE
		1005	VODARNA ORMOŽ	331	VELIKA NEDELJA
088	OSILNICA	4481	ČRNI POTOK	1586	ŽURGE
		4480	PUNGERT	1586	ŽURGE
091	PIVKA	44	CUREK	2496	STARA SUŠICA
		59	IZVIR PIVKE	2498	NARIN
		59	IZVIR PIVKE	2504	ZAGORJE
		42	LOZICA	2497	NADANJE SELO
		51	PADEŽ	2495	SUHORJE
		40	POD BREGOVI	2498	NARIN
		2	POD OVČJAKOM	2501	PETELINJE
		38	PODTABRI	2498	NARIN
		38	PODTABRI	2503	PARJE
		37	PUNGRAT	2494	KOŠANA
		58	STUDENIŠKI POTOK	2494	KOŠANA
		39	V KENICI	2498	NARIN
094	POSTOJNA	48	DEDNIK	2473	STUDENO
		19	GLOBOŠČAK	2482	STRANE

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		30	LITERBERG	2469	DOLENJA PLANINA
		34	OVČJAK	2475	ŠMIHEL POD NANOSOM
		27	RESEVNIK-HRBEC	2483	RAZDRTO
		26	SELA	2483	RAZDRTO
		49	SUŠET 1, 2	2483	RAZDRTO
		25	TRES	2482	STRANE
		47	V REBRI POD STRMICO	2472	STRMICA
		31	ZORNICE 1	2483	RAZDRTO
095	PREDDVOR	4051	RTC-KRVAVEC	2078	KOKRA
175	PREVALJE	1018	STANEČE	892	LEŠE
		1019	STRAŽIŠČE NAD PREVALJAMI	877	STRAŽIŠČE
096	PTUJ	1143	GV-1, GL-SKORBA 22	397	HAJDINA
		1144	V-2 SKORBA	397	HAJDINA
		1136	V-6 SKORBA	397	HAJDINA
097	PUCONCI	7049	ZBIRALIŠČE MLEKA	52	VADARCI
100	RADENCI	7065	KROG	218	HRASTJE-MOTA
101	RADLJE OB DRAVI	1004	GNAMUŠ	790	BREZOVEC
104	RIBNICA	4107	B-1/86-BLATE	1628	DANE
		4107	B-1/86-BLATE	1629	DOLENJA VAS
		4107	B-1/86-BLATE	1630	RAKITNICA
		4110	GRČARICE	1631	GRČARICE
		4108	GRČARSKE RAVNE	1631	GRČARICE
		4143	JELOVEC	1619	SODRAŽICA
		4145	KOTEL	1614	SLEMENA
		4146	LAŠČEK (GAŠPINOVO)	1615	PODPOLJANE
		4103	LAZAR-KOT	1623	JURJEVICA
		4103	LAZAR-KOT	1628	DANE
		4147	PRI DAVNEM KORITU	1615	PODPOLJANE
		4149	S-2	1619	SODRAŽICA
		4151	S-4	1619	SODRAŽICA
		4148	VRTINA S-1	1619	SODRAŽICA
		4088	ZA MALIM HRIBOM	1614	SLEMENA
		4106	ZADOLJE	1627	PRIGORICA
		4105	ZBIRALNIK ZADOLJE	1627	PRIGORICA
177	RIBNICA NA POHORJU	1057	PARTIZANSKI DOM-1	824	HUDI KOT
110	SEVNICA	5063	BUČKA	1394	BUČKA
111	SEŽANA	5	FARJEVEC	2420	ŠTJAK
		3	POD KRTINOVICO	2420	ŠTJAK
		9	VELIKO POLJE	2440	VELIKO POLJE
		8	VRABČE	2440	VELIKO POLJE
112	SLOVENJ GRADEC	1044	KREMŽARJEV VRH	845	PAMEČE
		1044	KREMŽARJEV VRH	846	GRADIŠČE
		1033	LESNIK	847	VRHE
		1033	LESNIK	848	SELE
		1033	LESNIK	854	PODGORJE
		1026	MZ-3/94	861	DOBRAVA
		1037	NOVE PAMEČE-1	846	GRADIŠČE
		1039	NOVE PAMEČE-2	846	GRADIŠČE
		1043	OSNOVNA ŠOLA SELE	847	VRHE
		1057	PARTIZANSKI DOM-1	846	GRADIŠČE
		1040	SEDAR (GMAJNA)	847	VRHE
		1028	SMOLŠKA RAVEN (SUHI DOL)	854	PODGORJE
		1028	SMOLŠKA RAVEN (SUHI DOL)	855	ZGORNJI RAZBOR
		1028	SMOLŠKA RAVEN (SUHI DOL)	856	SPODNJI RAZBOR
		1036	STARE PAMEČE	845	PAMEČE
		1035	TROBLJE-1	846	GRADIŠČE
		1038	TROBLJE-2	846	GRADIŠČE
		1034	URŠIČ	849	STARI TRG
		1045	ZGORNJI RAZBOR	855	ZGORNJI RAZBOR
		1042	ŽELEZNIK	849	STARI TRG
114	SLOVENSKE KONJICE	1022	CIMERMAN	1113	ŽIČE
		1022	CIMERMAN	1114	KONJIŠKA VAS
		1022	CIMERMAN	1117	TOLSTI VRH
		1022	CIMERMAN	1118	LIPOGLAV
179	SODRAŽICA	4141	GLOBEL-ŽLEBEC	1620	ŽIMARICE
		4139	HRIB ŽIMARICE	1620	ŽIMARICE
		4081	LAHKI STUDENEC	1622	ZAMOSTEC

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4099	LIPOVŠICA	1622	ZAMOSTEC
		4463	OGRADA	1622	ZAMOSTEC
		4142	POD KRŽETI 1,2	1621	GORA
		4153	PODGORA	1622	ZAMOSTEC
		4144	PODSTENE	1620	ŽIMARICE
		4144	PODSTENE	1621	GORA
		4015	POTOKI-GORA	1621	GORA
		4149	S-2	1622	ZAMOSTEC
		4150	S-3	1622	ZAMOSTEC
		4152	S-5	1622	ZAMOSTEC
		4462	TRHLENOV STUDENEC	1622	ZAMOSTEC
		4020	VRTINA RD-1/01	1622	ZAMOSTEC
115	STARŠE	1133	DOBROVCE	709	LOKA PRI ROŠNJI
		1135	DRAVSKI DVOR	709	LOKA PRI ROŠNJI
		1135	DRAVSKI DVOR	715	MARJETA NA DRAVSKEM POLJU
181	SVETA ANA	1068	LOKAVEC	507	LOKAVEC
		1069	ROŽENGRUNT	507	LOKAVEC
		1069	ROŽENGRUNT	508	ROŽENGRUNT
118	ŠENTILJ	1021	CERŠAK	563	CERŠAK
121	ŠKOCJAN	5060	RABZEL	1464	DOLE
		5065	Š-1, ŠČETAR	1464	DOLE
		5065	Š-1, ŠČETAR	1465	STARA VAS
		5064	ŠČETAR	1465	STARA VAS
123	ŠKOFLJICA	4322	DRENIK	1710	GRADIŠČE
		4251	LISIČJE	1697	LANIŠČE
		4281	PRI DOLINARJU	1696	RUDNIK
		4158	SEVNIK	1710	GRADIŠČE
		4252	VODARNA BREZOVA NOGA VŽ-1	1698	PIJAVA GORICA
		4254	VODARNA BREZOVA NOGA VŽ-3	1698	PIJAVA GORICA
010	TIŠINA	7033	BOREJCI	116	BOREJCI
		7067	ČRNSKE MEJE	124	GRADIŠČE
		7067	ČRNSKE MEJE	125	MURSKI ČRNCI
		7023	GRADIŠČE	124	GRADIŠČE
		7029	KRAJNA	117	KRAJNA
		7065	KROG	125	MURSKI ČRNCI
		7022	MURSKI ČRNCI	125	MURSKI ČRNCI
		7028	MURSKI PETROVCI	120	MURSKI PETROVCI
		7026	PETANJCI	121	PETANJCI
		7031	RANKOVCI	115	RANKOVCI
		7027	SODIŠINCI	119	SODIŠINCI
		7025	TIŠINA	122	TIŠINA
		7024	TROPOVCI	123	TROPOVCI
		7030	VANČA VAS	114	VANČA VAS
		7030	VANČA VAS	115	RANKOVCI
		7032	VANČA VAS (ZASELEK ROMI)	116	BOREJCI
128	TOLMIN	3032	BINKLČ, DURNIK-PODBRDO	2242	PODBRDO
		3072	LIVEK	2231	KAMNO
		3022	PELINOVEC-GORENJA TREBUŠA	2261	GORENJA TREBUŠA
		3030	ZADLAŠČICA-TOLMIN	2235	ČADRG
		3030	ZADLAŠČICA-TOLMIN	2236	ŽABČE
		3030	ZADLAŠČICA-TOLMIN	2237	LJUBINJ
186	TRZIN	4241	DOMŽALE 1	1961	TRZIN
		4451	TRZIN	1961	TRZIN
131	TRŽIČ	2057	BREZJE	2144	BISTRICA
		2053	ČRNI GOZD	2141	PODLJUBELJ
		2063	GOZD	2147	KRIŽE
		2067	LOM 2	2142	LOM POD STORŽIČEM
		2060	RAVNE	2141	PODLJUBELJ
		2064	SENIČNO	2148	SENIČNO
134	VELIKE LAŠČE	4277	LOGARJI	1714	SELO PRI ROBU
		4278	MARINČKI	1714	SELO PRI ROBU
		4274	MRZLICA-M. OSOLNIK	1715	OSOLNIK
		4269	PERILE ZA DVORSKO VAS	1718	DVORSKA VAS
		4260	R-2/88, ROB	1713	KRVAVA PEČ
		4260	R-2/88, ROB	1714	SELO PRI ROBU
		4158	SEVNIK	1711	TURJAK
		4279	SROBOTNIK	1717	VELIKE LAŠČE
		4259	ŠKRLOVICA	1718	DVORSKA VAS
		4265	UZMANI	1713	KRVAVA PEČ

OBČINA		VODO VARSTVENO OBMOČJE		KATASTRSKA OBČINA	
ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME	ŠIFRA	IME
		4276	VL-1/88	1717	VELIKE LAŠČE
		4262	VM-1/94, MARINČKI	1714	SELO PRI ROBU
		4264	ZVIRŠČE	1713	KRVAVA PEČ
188	VERŽEJ	7011	BUNČANI	233	BUNČANI
135	VIDEM	1156	LANCOVA VAS	421	LANCOVA VAS
		1156	LANCOVA VAS	422	SELA
136	VIPAVA	3038	PODLIPA	2401	VIPAVA
		3055	PODNANOS	2405	PODNANOS
		3055	PODNANOS	2407	LOZICE
		49	SUŠET 1, 2	2406	NANOS
		49	SUŠET 1, 2	2407	LOZICE
137	VITANJE	1073	ZREČE	1090	SKOMARJE
		1073	ZREČE	1097	LJUBNICA
138	VODICE	4351	SČ-1	1747	POLJE
		4351	SČ-1	1748	SKARUČNA
		4354	STRŽAKOV STUDENEC	1745	VESCA
		4352	ŠINKOV TURN	1744	ŠINKOV TURN
		4350	TOMAJEV STUDENEC	1748	SKARUČNA
		4093	Z VODNJAKOM VO I	1743	BUKOVICA
140	VRHNIKA	4065	BOROVNIŠKI VRŠAJ	2004	BOROVNICA
141	VOZENICA	1057	PARTIZANSKI DOM-1	815	PRIMOŽ NA POHORJU
		1020	SV-1/98	814	ŠENTVID
144	ZREČE	1073	ZREČE	1088	PADEŠKI VRH
		1073	ZREČE	1089	RESNIK
		1073	ZREČE	1091	HUDINJA
		1073	ZREČE	1098	LOŠKA GORA
		1073	ZREČE	1099	GORENJE PRI ZREČAH
		1073	ZREČE	1100	ZREČE
		1073	ZREČE	1103	STRANICE
190	ŽALEC	8150	ROJE	995	ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI
192	ŽIROVNICA	2044	SELO	2181	ZABREZNICA
		2045	SMOKUČ	2182	DOSLOVČE
		2047	ZAVRŠNICA	2182	DOSLOVČE
		2042	ŽIROVNICA	2180	ŽIROVNICA

Slika 1: Vodo varstvena območja

Priloga 22:

IZRAČUN VIŠINE PLAČIL ZA UKREP PODPORA IZVAJANJU EU STANDARDOV NA KMETIJSKIH GOSPODARSTVIH

Podpora kmetijskim gospodarstvom, ki standarde že izvajajo (standardni stroški)

- Direktiva Sveta 91/676/ES o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora

Ocena je, da ima kmetijsko gospodarstvo v povprečju 7 ha kmetijskih zemljišč v uporabi in 1 GVŽ/ha.

Živinorejska proizvodnja		
Gnojevka		
Osnova za izračun: KMG z živinorejsko proizvodnjo (poljščine, travinje, trajni nasadi)		
Plačilo:	211 €/GVŽ	
Standardni stroški	SIT/GVŽ	
analiza tal	2087	3 analize
vzorčenje tal in priprava talnih vzorcev	1071	3-krat, 1 ura na vzorec
vodenje evidenc	525	4 ure
dodatna aplikacija gnojevke na polju (2 seriji, dvakrat)	18632	dodatni stroški zaradi dodatnega dela in uporabe mehanizacije
premiki strojev	14951	
transport	12798	
Skupaj	50064	

Živinorejska proizvodnja		
Osnova za izračun: KMG z živinorejsko proizvodnjo (poljščine, travinje, trajni nasadi))		
Plačilo: 211 €/GVŽ (gnojnica in hlevski gnoj)		
Gnojnica (A)		
Standardni stroški	SIT/GVŽ	
premiki strojev	2588	dodatni stroški zaradi dodatnega dela in uporabe mehanizacije
transport	6832	
dodatna aplikacija gnojnice na polju	3279	
Skupaj (A)	12699	
Hlevski gnoj (B)		
Standardni stroški	SIT/GVŽ	
analiza tal	2087	3 analize
vzorčenje tal in priprava talnih vzorcev	1071	3-krat, 1 ura na vzorec
vodenje evidenc	525	4 ure
premiki strojev	9058	dodatni stroški zaradi dodatnega dela in uporabe mehanizacije
transport	9996	
raztros hlevskega gnoja na polju (3 serije, dvakrat)	15600	
Skupaj (B)	38337	
Skupaj (A + B)	51036	

Rastlinska proizvodnja		
Osnova za izračun: KMG, ki ne redi živali z mešano rastlinsko proizvodnjo (poljščine, travinje, trajni nasadi)		
Plačilo:	36 €/ha	
Standardni stroški	SIT/ha	
Analiza tal	2087	3 analize
vzorčenje tal in priprava talnih vzorcev	1071	3-krat, 1 ura na vzorec
vodenje evidenc	263	2 uri
aplikacija organskih gnojil na polju v skladu z analizo tal	5222	dodatni stroški zaradi dodatnega dela in uporabe mehanizacije
Skupaj	8643	

- Direktiva Sveta 91/414/ES o prometu fitofarmacevtskih sredstev

Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin		
Plačilo:	182 €/KMG	
Standardni stroški	SIT/KMG	
izobraževalni tečaji za izvajalce ukrepov	12000	
testiranje škropilnic	7500	
neškodljivo odstranjevanje embalaže	9191	
transport	15000	
Skupaj	43691	SIT

- Direktiva Sveta 89/391/ES o ukrepih za spodbujanje izboljšanja varnosti in zdravja pri delu

Varstvo pri delu – prvi delavec		
Plačilo:	969 €/delavca	
Standardni stroški	SIT/delavca	
izjava o varnosti z oceno tveganja*	45000	
osnovni tečaj za varno in zdravo delo	15000	
pregledi in meritve delovnega okolja*	60000	
testiranje in meritve delovne opreme in pripomočkov*	60000	
zdravniški pregledi	50000	
Skupaj	230000	
*: Ti stroški se za KMG obračunajo samo enkrat. Če je na KMG več kot 1 delavec, se stroški za drugega in vsakega naslednjega delavca nanašajo le na usposabljanje in zdravniške preglede.		

Varstvo pri delu – drugi in vsak naslednji delavec		
Plačilo:	274 €/delavca	
Standardni stroški	SIT/delavca	
usposabljanje za varno in zdravo delo (osnovni ali posebni izobraževalni tečaj, npr. delo v gozdu, varjenje)	15000	
zdravniški pregledi	50000	
Skupaj	65000	

Podpora kmetijskim gospodarstvom pri prilagajanju standardu (standardni investicijski stroški)

- Direktiva Sveta 91/676/ES o varovanju voda pred onesnaženjem z nitrati kmetijskega izvora

Gnojevka		
Osnova za izračun: KMG z živinorejsko proizvodnjo (poljščine, travinje, trajni nasadi)		
Plačilo:	650 €/GVŽ	
Standardni investicijski stroški	SIT/GVŽ	
začetna dela	1864	
zemeljska dela	36950	
betoniranje	75577	
zidarska dela	112	
tesarska dela	39680	
ključavničarska dela	196	
Skupaj	154379	
tehnična dokumentacija	400000	

Gnojnica in hlevski gnoj	
Osnova za izračun: KMG z živinorejsko proizvodnjo (poljščine, travinje, trajni nasadi) Plačilo: 650 €/GVŽ (gnojnica in hlevski gnoj)	
Gnojnica (A)	
Plačilo:	163 €/GVŽ
Standardni investicijski stroški	SIT/GVŽ
zemeljska dela	2235
betoniranje	9928
gradbena dela	25458
ureditev okolice / zunanja dela	2300
Skupaj (A)	39921
Hlevski gnoj (B)	
Plačilo:	487 €/GVŽ
Standardni investicijski stroški	SIT/GVŽ
zemeljska dela	8908
betoniranje	30749
gradbena dela	83106
ureditev okolice (zunanja dela)	4610
Skupaj (B)	127373
Skupaj (A + B)	167294
tehnična dokumentacija	400000

Priloga 23:**OKVIRNI SEZNAM PROJEKTOV IZ PROGRAMA SAPARD**

Okvirni seznam projektov iz programa SAPARD, ki naj bi se sofinancirali iz jamstvenega oddelka EKUJS vključuje naslednje projekte:

- Ukrep 1: Naložbe v kmetijska gospodarstva

Številka projekta:

327-01-5/2003	327-01-81/2003	327-01-412/2003	327-01-466/2003	327-01-523/2003
327-01-6/2003	327-01-180/2003	327-01-421/2003	327-01-470/2003	327-01-561/2003
327-01-36/2003	327-01-252/2003	327-01-429/2003	327-01-478/2003	327-01-568/2003
327-01-43/2003	327-01-254/2003	327-01-448/2003	327-01-480/2003	327-01-587/2003
327-01-69/2003	327-01-337/2003	327-01-459/2003	327-01-489/2003	327-01-592/2003
327-01-80/2003	327-01-395/2003	327-01-464/2003	327-01-503/2003	327-01-611/2003

- Ukrep 2: Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov

Številka projekta:

327-02-14/2003	327-02-6/2004

- Ukrep 3: Gospodarska diverzifikacija na kmetiji

Številka projekta:

327-03-6/2003	327-03-23/2003	327-03-1/2004	327-03-19/2004	327-03-31/2004
327-03-12/2003	327-03-24/2003	327-03-6/2004	327-03-20/2004	327-03-33/2004
327-03-17/2003	327-03-32/2003	327-03-7/2004	327-03-23/2004	327-03-34/2004
327-03-22/2003	327-03-36/2003	327-03-14/2004	327-03-30/2004	327-03-35/2004

OBČINE

KIDRIČEVO

4784. Odlok o oskrbi s pitno vodo v Občini Kidričevo

Na podlagi 3. in 7. člena Zakona o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 32/93, 30/98), 149. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 41/04) in 17. člena Statuta Občine Kidričevo (Uradni list RS, št. 10/04) in 6. člena Odloka o gospodarskih javnih službah na območju Občine Kidričevo (Uradni vestnik Občin Ormož in Ptuj, št. 19/95 in Uradni list RS, št. 30/97) je Občinski svet občine Kidričevo na 14. redni seji dne 14. 10. 2004 sprejel

O D L O K

o oskrbi s pitno vodo v Občini Kidričevo

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Odlok določa pogoje in način obvezne gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo, gospodarjenje z objekti in napravami ter pravice in obveznosti uporabnikov in izvajalcev javne službe oskrbe s pitno vodo v zvezi z dobavo in odjemom pitne vode iz vodovodov v Občini Kidričevo, vire financiranja gospodarske javne službe ter druge elemente pomembne za opravljanje gospodarske javne službe.

Izvajalec javne službe oskrbe s pitno vodo (v nadaljnjem besedilu: izvajalec javne službe) je Komunalno podjetje Ptuj d.d., ki je registrirano za opravljanje te dejavnosti.

2. člen

Uporabnik vode je fizična ali pravna oseba, ki ima za svoje potrebe izveden priključek na vodovod ali, ki s posebnim dovoljenjem izvajalca javne službe uporablja vodo ali koristi njeno požamovarstveno funkcijo iz javnega vodovoda in drugih vodovodov.

3. člen

Oskrba uporabnikov s pitno vodo se zagotavlja iz javnih vodovodov, s katerimi upravlja in gospodari izvajalec javne službe.

4. člen

Za javni vodovod po tem odloku se šteje vodovodno omrežje s pripadajočimi objekti in napravami, ki zagotavlja povprečno več kot 10m³ vode na dan ali oskrbuje več kot 50 prebivalcev in je v upravljanju izvajalca javne službe ter je v lasti občine.

II. OBJEKTI IN NAPRAVE

5. člen

Vodooskrbni objekti, naprave oziroma sistemi po tem odloku so:

1. Magistralno omrežje in naprave:

– cevovodi in objekti, ki oskrbujejo z vodo več občin ali regij,

– tranzitni cevovodi in objekti od zajetja do primarnega omrežja.

2. Primarno omrežje in naprave:

– cevovodi in objekti, med magistralnim in sekundarnim omrežjem, oziroma cevovodi in objekti od zajetja do sekundarnega omrežja,

– cevovodi in objekti za večje naselje, med več naselji ter med večjimi stanovanjskimi ali drugimi območji.

3. Sekundarno omrežje in naprave, ki služijo za neposredno priključevanje uporabnikov na posameznem stanovanjskem ali drugem območju ali za požarno varstveno funkcijo.

4. Vodomerni priključek z vodomerno napravo.

5. Interno omrežje, ki je v upravljanju in vzdrževanju uporabnika. Interno in javno omrežje razmejuje vodomerna naprava.

6. člen

Javni vodovodi in objekti skupne komunalne rabe so v lasti občine. Za stanje javnega vodovoda je odgovoren izvajalec javne službe, ki izdela in da v sprejem Občinskemu svetu občine Kidričevo tehnični pravilnik o javnem vodovodu. V tehničnem pravilniku se podrobneje opredeli pogoje in normative za gradnjo, priključevanje, dobavo, upravljanje in vzdrževanje javnega vodovoda.

III. GRADITEV VODOVODA

7. člen

Izvajalec javne službe izdaja mnenje k prostorskemu redu občine, občinskim lokacijskim načrtom, zbirni karti komunalnih vodov ter projektom za pridobitev gradbenega dovoljenja in izdaja soglasje k pridobitvi gradbenega dovoljenja v skladu z veljavno zakonodajo.

Izvajalec javne službe načrtuje javne vodovode. Investitor sekundarnega ali internega vodovoda pa si mora za načrtovanje pridobiti smernice izvajalca javne službe.

8. člen

Investitor del mora začetek gradnje vodovoda pisno pri-
glasiti izvajalcu javne službe vsaj osem dni pred začetkom del.

Za novozgrajeni vodovod mora investitor pridobiti uporabno dovoljenje pristojnega organa.

V enem mesecu po pridobitvi uporabnega dovoljenja po zgraditvi mora investitor vodovoda zgrajeni javni vodovod brezplačno predati v lasti občini, na območju, katere je zgrajen, ta pa v upravljanje izvajalcu javne službe. Izvajalec javne službe mora zgrajeni vodovod prevzeti v upravljanje pod pogojem, da je pridobljeno uporabno dovoljenje. Prenos se izvrši na podlagi pogodbe o prevzemu, s katerim se opredelijo pogoji prevzema in medsebojne obveznosti. Ob primopredaji mora investitor izročiti izvajalcu javne službe vsa soglasja in upravna dovoljenja ter projekt izvedenih del. Projekt izvedenih del mora vsebovati geodetski posnetek zgrajenega objekta, montažni načrt ter detajle križanj z ostalimi komunalnimi napravami.

9. člen

Kdor se namerava priključiti na vodovod, mora izpolniti vse pogoje iz soglasij, poravnati vse obveznosti investitorju sekundarnega vodovodnega omrežja, kakor tudi plačati strošek izvedbe in prispevek po merilih in kriterijih, kot povračilo za zgrajeno primarno omrežje, predložiti potrebno dokumentacijo opredeljeno s tehničnim pravilnikom in ustrezna soglasja za posege na zemljišča. Kdor namerava povečati priključno moč obstoječega priključka, mora poravnati stroške pri izgradnji sekundarnega in primarnega voda.

Bodoči uporabnik vode mora plačati prispevek in vse ostale obveznosti pred priključitvijo svojega objekta na javni vodovod.

Uporabnik vode, ki sofinancira gradnjo vodovodnega omrežja s tem ne pridobi nikakršne pravice razpolaganja na javnem vodovodu.

IV. POGOJI ZA PRIKLJUČITEV NA JAVNI VODOVOD

10. člen

Kjer je zgrajen javni vodovod, ki še ima proste zmogljivosti, je izvajalec javne službe dolžan priključiti uporabnike na vodovod ob pogojih, ki jih določa ta odlok in tehnični pravilnik o javnem vodovodu.

11. člen

Uporabnik sme vodo iz vodovoda odvezovati le v skladu z izdanim soglasjem izvajalca javne službe oziroma pogodbo o priključitvi.

12. člen

Priključek se izvede praviloma za vsakega uporabnika posebej, uporabnik pa lahko ima tudi več priključkov glede na potrebe in ob pogojih, ki so predpisani s tehničnim pravilnikom.

Možen je tudi začasni priključek na omrežje vodovoda ob pogojih, ki jih določa Tehnični pravilnik o javnem vodovodu.

Za stanovanjske objekte v katerih se opravlja tudi dejavnost je za potrebe dejavnosti obvezno ločeno merilno mesto.

13. člen

Ob izpolnjevanju vseh predpisanih pogojev izvede priključitev na javni vodovod ter vgraditev, zamenjavo ali odstranitev vodomerne naprave, le izvajalec javne službe na stroške uporabnika.

14. člen

Izveden priključek do vodomerne naprave, vključno z vodomerno napravo, prevzame v upravljanje in vzdrževanje izvajalec javne službe.

Za odjem vode mora imeti vsak priključek vgrajeno vodomerno napravo. Merilno mesto in način vgradnje vodomerne naprave opredeljuje tehnični pravilnik. Uporabnik je dolžan zagotoviti vodomerno napravo pred poškodbami in vremenskimi vplivi, vzdrževati merilno mesto, naprave in kodo za odčitovanje, skrbeti za njihovo čistost in stalno dostopnost, ter pooblaščenim delavcem in upravljavcem izvajalca javne službe omogočiti nemoten dostop.

Uporabnik je, v primeru kakršnegakoli poškodovanja ali uničenja naprav navedenih v predhodnem odstavku tega člena, dolžan v roku 3 dni o tem obvestiti izvajalca javne službe, ki vzpostavi prvotno stanje in stroške zaračuna uporabniku. Prav tako je uporabnik dolžan v roku 15 dni izvajalcu javne službe sporočiti spremembo lastništva priključka z odčitanim stanjem vodomerne naprave na dan primopredaje lastništva.

15. člen

Izvajalec javne službe je dolžan izvajati redno menjavo in kontrolo vodomernih naprav ob predhodnem obvestilu uporabniku, skladno z veljavno zakonodajo.

Izvajalec javne službe lahko poškodovano vodomerno napravo, kolikor je to nujno potrebno, zamenja brez predhodnega obvestila uporabniku, dolžan pa ga je naknadno obvestiti v roku 15 dni po zamenjavi.

V primeru, da je za poškodbo vodomerne naprave kriv uporabnik, je dolžan plačati stroške, ki jih je povzročil, izvajalec javne službe pa je poškodovano vodomerno napravo dolžan hraniti do zaključka dokaznega postopka oziroma plačila nastalih stroškov s strani uporabnika.

V. ODJEM VODE IZ HIDRANTOV

16. člen

Hidranti na javnem vodovodnem sistemu so javni.

Javni hidranti služijo predvsem požarni varnosti in morajo biti vedno dostopni in v brezhibnem stanju.

Redno vzdrževanje javnih hidrantov opravlja izvajalec javne službe v skladu z letnim programom vzdrževanja. Zamenjave javnih hidrantov pa se vršijo na osnovi posebnega dogovora med občino in izvajalcem javne službe. Izvajalec javne službe mora o hidrantih in hidrantsni mreži voditi tehnične in druge pregledne podatke in jih na zahtevo posredovati občini, požarni inšpekciji, poklicnim gasilskim enotam, prostovoljnemu gasilskemu društvu ter drugim, ki izvajajo protipožarno varnostno funkcijo.

17. člen

V skladu z Zakonom o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom (Uradni list RS, št.

52/00) in Pravilnikom o higieni živil (Uradni list RS, št. 60/02) se pitna voda šteje med živila. Po določilih 17. in 19. člena zakona iz prvega stavka tega člena morajo pravne in fizične osebe, ki opravljajo proizvodnjo in stik z živilom, izdelki in snovmi, ki prihajajo v stik z živilom, izvajati notranji nadzor po načelih HACCP.

Upravljalca je v skladu z navedenim zakonom dolžan preprečiti vse nekontrolirane in nenadzorovane posege v omrežje vodovodnega sistema, ki ga upravlja.

18. člen

Odvzem vode iz javnih hidrantov brez pisnega dovoljenja izvajalca javne službe ni dopusten. Gasilska društva, ki so zadolžena za izvajanje požarne varnosti v občini, morajo o vseh svojih posegih v omrežje javnega vodovodnega sistema predhodno, najmanj 3 dni pred posegom, obvestiti upravljalca vodovodnega sistema.

Omejitev odvzema vode iz javnih hidrantov ne velja za odvoz vode za gašenje požarov in za potrebe preventivne.

Zaradi registracije nekontroliranega odvzema vode iz hidranta lahko izvajalec javne službe pridobiva razpoložljive podatke Regijskega centra za obveščanje.

Uporabnik mora po uporabi pustiti hidrant v brezhibnem stanju. V primeru poškodovanja je dolžan povrniti vse stroške za vzpostavitev hidranta v prvotno stanje.

19. člen

Interne hidrante vključno z omrežjem vzdržuje lastnik na lastne stroške.

VI. VAROVANJE JAVNEGA VODOVODA IN VODNIH VIROV

20. člen

Varovalna območja vodnih virov in varovalni ukrepi znotraj teh območij se na osnovi strokovnih podlag regulirajo z odlokom o zaščiti vodnih virov na območju občine.

21. člen

Splošni pogoji glede gradnje in odmikov od vodovodnih objektov, naprav in cevovodov se določijo s tehničnim pravilnikom.

Izvajalec javne službe v soglasju predpiše pogoje, pod katerimi je dovoljeno graditi ob vodovodu. Stroške za morebitne poškodbe vodovoda, ki jih povzroči izvajalec del po svoji krivdi, nosi izvajalec sam. Ti stroški zajemajo neposredne stroške za odpravo napak, izgubljeno vodo, stroške za zvišano električno konico zaradi dodatnega črpanja in vse ostale intervencijske stroške.

22. člen

Na trasi izvedenega vodovoda ni dovoljena izgradnja podzemnih ali nadzemnih objektov, sajenje dreves ali trajnih nasadov, postavljanje garaž, barak, ograj, drogov javne razsvetljave ali gradnja drugih podzemnih instalacij, nasipavanje ali odzemanje materiala, ki bi lahko povzročal poškodbe vodovoda ali oviral njegovo redno delovanje in vzdrževanje. Sprememba nivelete terena nad vodovodom je možna le s pisnim soglasjem, ki ga na prošnjo investitorja izda izvajalec javne službe.

Kdor gradi objekte, opravlja vzdrževalna, rekonstrukcijska ali druga dela ob vodovodnem omrežju, mora pri opravljanju teh del poskrbeti, da ostanejo kape cestnih ventilov, vodovodnih jaškov in hidrantov stalno vidne, to je v višini okolice in dostopne. Pri trajni spremembi okolice kap ali nivelete terena mora investitor prilagoditi tudi elemente vodovodnega omrežja, sicer to stori izvajalec javne službe na njegove stroške.

Lastniki zemljišč preko katerih poteka vodovod in izvajalec javne službe sklenejo služnostno pogodbo s katero se izvajalcu javne službe dovoli neoviran dostop do vodovoda za potrebe vzdrževanja in interventnih ukrepov.

Po izvedbi vseh potrebnih del v zvezi z vodovodnim omrežjem mora izvajalec javne službe ali drugi izvajalec del vsa prizadeta zemljišča vzpostaviti v prvotno stanje in lastnikom povrniti vso morebitno nastalo škodo.

VII. MERITVE IN OBRAČUN PORABLJENE VODE

23. člen

Količina porabljene vode iz vodovoda se ugotavlja z odčitkom stanja vodomerne naprave in se meri v kubičnih metrih (m³). Osnova za obračun je stanje obračunskega vodomera na dan odčitka.

Pooblaščen delavci, ki odčitavajo stanje števca na vodomernih napravah se morajo na zahtevo uporabnikov izkazati s pooblastilom.

Za nadomestilo stroškov vzdrževanja priključka in menjave ter kontrole vodomero se obračunava vzdrževalnina priključka. Način obračunavanja je opredeljen v Tehničnem pravilniku.

Uporabnik ima poleg rednih iz 15. člena tega odloka, pravico zahtevati izredno kontrolo vodomerne naprave, če meni, da meritev ni točna. Če se ugotovi, da je točnost vodomerne naprave izven dopustnih toleranc, nosi stroške preizkusa izvajalec javne službe, sicer pa uporabnik.

24. člen

Če se vodomerna naprava pokvari, se količina porabljene vode ugotovi na podlagi povprečne porabe v zadnjih treh obračunskih obdobjih pred okvaro vodomera oziroma po zadnjih znanih podatkih.

Količina porabljene vode pri uporabniku, ki še nima vgrajene vodomerne naprave ali pri nedovoljenem odjemu brez vodomerne naprave, se določi na osnovi podatkov povprečne porabe drugih primerljivih uporabnikov (glede na število oseb, povprečno porabo na osebo, število živali...).

Pri nedovoljenem odjemu vode se uporabniku zaračuna porabljena voda za celotno obdobje obstoja nedovoljenega priključka, oziroma največ za obdobje enega leta.

25. člen

Izvajalec javne službe opravi odčitavanje vodomernih naprav, ki jih prevzame v upravljanje in vzdrževanje ter ugotavlja porabo vode v časovnem obdobju, ki ne more biti daljše kot dvanajst mesecev, ob zamenjavi vodomerne naprave. Izvajalec javne službe izstavlja račune za porabljeno vodo na podlagi odčitavanja vodomero ali z akontacijo in kasnejšim poračunom.

Uporabnik, ki stalno ne prebiva v objektu, mora določiti pooblaščenca, ki ga bo zastopal, omogočal dostop do vodomerne naprave, zanj prejemal in plačeval račune za porabljeno vodo.

V primeru, da vodomerna naprava zaradi nedostopnosti izvajalec javne službe ni mogel odčitati, je uporabnik dolžan sporočiti stanje vodomerne naprave, v roku 8 dni po prejemu obvestila.

26. člen

Za večstanovanjske objekte, ki se gradijo na novo, je treba zagotoviti priključitev in obračun za vsako stanovanjsko in poslovno enoto posebej (po posameznem lastniku).

V objektih z več uporabniki, v katerih ni možna vgradnja merilnih naprav za posameznega uporabnika, izvajalec javne službe odčita in izda račun le za glavni vodomero. Lastniki posameznega objekta so na podlagi stanovanjskega zakona dolžni skleniti pogodbo z upravnikom, ki za njih sprejema in plačuje račune za porabljeno vodo. Izvajalec javne službe lahko izdaja račune za posameznega uporabnika v objektih, kjer je več uporabnikov, če se vsi uporabniki strinjajo z načinom delitve porabe pitne vode, kar potrdijo s podpismi v ustreznem dokumentu. Stroški delitve bremenijo uporabnika. V tem dokumentu se morajo uporabniki zavezati, da bodo sporočali vse podatke, ki vplivajo na obračun porabe vode. Vodomerna naprave v interni inštalaciji služijo uporabniku za njegovo lastno kontrolo in jih izvajalec javne službe ne odčituje in ne vzdržuje.

27. člen

K ceni za porabljeno vodo oziroma tarifam daje soglasje Občinski svet občine Kidričevo. Predlog cen pripravi izvajalec javne službe skladno z veljavnimi predpisi, kalkulativnimi osnovami in sprejeto poslovno politiko. Cene oblikovane v skladu s predpisi morajo pokrivati priznane stroške (lastno ceno storitve) poslovanja nastale pri izvajanju javne službe.

Ob spremembi cene vode izvajalec javne službe praviloma ne odčita vodomero, temveč se stanje vodomera na dan uveljavitve nove cene vode izračuna iz povprečne porabe vode v preteklem obdobju. Uporabniki lahko na dan spremembe cene vode sami odčitajo stanje vodomera in ga na posebnem obrazcu v osmih dneh sporočijo izvajalcu javne službe. V tem primeru se za obračun uporabi sporočeno stanje vodomera – odčitek.

28. člen

Vode, ki je bila porabljena za požarnovarstvene namene oziroma za odpravo elementarnih in drugih katastrofalnih posledic ni potrebno plačati, če je bila poraba v roku določenem s tem odlokom prijavljena izvajalcu javne službe in jo je le-ta označil za upravičeno.

VIII. PRAVICE IN OBVEZNOSTI

29. člen

Izvajalec javne službe je dolžan zagotavljati vsem uporabnikom vodo, ki mora ustrezati določilom Pravilnika o pitni vodi (Uradni list RS, št. 19/04, 35/04).

Kadar voda ni ustrežna, je izvajalec javne službe dolžan o tem obvestiti uporabnike. V obvestilu mora biti naveden predviden čas in vzrok neustreznosti, možen način uporabe in način začasne oskrbe z vodo.

30. člen

Kadar zaradi izrednih okoliščin uporabnikom ni možno zagotoviti enakomerno in normalno oskrbo z vodo, mora izvajalec javne službe ukreniti vse, da se zagotovi čimprejšnjo normalno oskrbo.

31. člen

Ob omejitvah je izvajalec javne službe dolžan ukrepati v skladu s sprejetimi načrti ukrepov ob izrednih razmerah. Uporabniki so v takih primerih vodo dolžni uporabljati le za osnovne življenjske potrebe ter za požarno varnost.

32. člen

Uporabniki vode iz drugih virov oskrbe so dolžni uporabljati vodni vir na krajevno uveljavljeni način in pri odvzemu oziroma porabi vode ravnati tako, da ne bo prizadeto stanje vodnega vira. Pri nastopu izrednih razmer ali omejitvah so dolžni po potrebi dati svoje kapacitete na razpolago za koriščenje prednostne preskrbe za osnovne življenjske potrebe občanov in za požarno varnost.

33. člen

Izvajalec javne službe ima pravico in dolžnost prekiniti dobavo vode uporabnikom na njihove stroške v naslednji primerih:

1. če uporabnik ali njegov pooblaščen predstavnik pisno odpove ali zahteva zaporo vode,
2. če se uporabnik ni ravnal v skladu z ukrepi ob izrednih razmerah,
3. če stanje interne inštalacije ali vodomernega jaška ogroža kvaliteto vode v vodovodu ali je prostor z vodomerno napravo nedostopen, neustrezno zaščiteno ali tako zanemaren, da to ovira odčitavanje, uporabnik pa v roku, ki ga je določil izvajalec javne službe te pomanjkljivosti ne odpravi,
4. če uporabnik brez soglasja izvajalca javne službe dovoli priključitev drugega uporabnika na interno inštalacijo, ali če poveča odjem vode brez soglasja izvajalca javne službe, ali če interna inštalacija in druge naprave uporabnika ovirajo redno dobavo vode drugim uporabnikom in uporabnik v roku, ki ga je določil izvajalec javne službe tega ne odpravi,
5. če uporabnik ne omogoči izvajalcu javne službe odčitavanje ali zamenjavo vodomerne naprave, pregled priključka, ali če na kakršenkoli način ovira redno vzdrževanje in popravilo vodovoda,
6. če pri urejanju okolice ni upošteval določil tega odloka in Tehničnega pravilnika,
7. če uporabnik odjema vodo na nedovoljen način oziroma odstrani plombo na spojnici vodomera,

8. če uporabnik ne določi pooblaščenca ali ne sporoči stanja vodomerne naprave kot to določa 25. člen tega odloka,

9. če uporabniki v večstanovanjskem objektu ne uredijo medsebojnih razmerij kot to določa 26. člen tega odloka in zaradi tega ne plačujejo porabljene vode,

10. če uporabnik ne poravnava računa ali položnice za porabljeno vodo v 8 dneh po opozorilu, da mu bo zaradi dolga prekinjena dobava vode.

Dobava vode je prekinjena dokler ni odpravljen vzrok prekinitev. Za ponovno priključitev mora uporabnik plačati stroške izterjave, prekinitev in ponovne priključitve, ki jih določi izvajalec javne službe.

34. člen

Izvajalec javne službe je dolžan:

- upravljati z javnimi vodovodi in skrbeti za varovanje vodovodov in jih vzdrževati,
- vsem uporabnikom zagotavljati zdravstveno ustrezno vodo v skladu s Pravilnikom o pitni vodi,
- zagotoviti zadostno količino vode in predpisan tlak,
- spremljati in analizirati stanje oskrbe uporabnikov in virov oskrbe z vodo, pripravljati programe, načrte, predloge in izvajati ukrepe za tehnične in sanitarne izboljšave vodnih virov kakor tudi oskrbe z vodo v celoti,
- ugotavljati stanje vodnih virov, ki jih koristi ter vzpodbujati in izvajati ukrepe za zavarovanje vodnih virov pred onesnaževanjem,
- pripraviti program ukrepov oskrbe z vodo iz vodovodov ob izrednih razmerah in skrbeti za njihovo izvajanje,
- pripraviti sanacijski program za sanacijo oporečnih vodnih virov,
- voditi in dopolnjevati kataster vodovodnega omrežja,
- skladno s predpisi obnavljati in kontrolirati vodomerne naprave,
- občini posredovati poslovno in letno poročilo za področje vodooskrbe.

35. člen

Izvajalec javne službe je dolžan v tehnološkem in idejnem pogledu pripravljati programe razvoja vodooskrbe in predlaga kratkoročne in dolgoročne vire za izvedbo teh projektov.

IX. NADZOR

36. člen

Nadzor nad izvajanjem določil tega odloka opravljajo izvajalec javne službe, komunalni nadzornik in pristojne inšpekcijske službe.

O imenovanju komunalnega nadzornika je občina dolžna obvestiti izvajalca javne službe.

X. VIRI FINANCIRANJA JAVNE SLUŽBE

37. člen

Viri financiranja javne službe so:

- vodarina,
- vzdrževalnina priključka,
- sredstva za varovanje vodnih virov,
- prispevki občanov,
- sredstva občinskega proračuna,
- sredstva državnega proračuna in državnih skladov,
- takse,
- dotacije in subvencije,
- druga sredstva namenjena za izgradnjo in delovanje sistemov oskrbe s pitno vodo.

XI. KAZENSKÉ DOLOČBE

38. člen

Z denarno kaznijo 200.000 tolarjev se kaznuje izvajalec javne službe:

1. če ravna v nasprotju z 10. členom odloka,

2. če ravna v nasprotju z drugim odstavkom 16. člena odloka,

3. če ravna v nasprotju s prvim in drugim odstavkom 29. člena odloka,

4. če ravna v nasprotju s 30. členom odloka,

5. če ravna v nasprotju z 31. členom odloka,

6. če ravna v nasprotju s 33. in 34. členom odloka.

Za prekrške iz prvega odstavka tega člena se z denarno kaznijo 60.000 tolarjev kaznuje tudi odgovorna oseba izvajalca javne službe.

39. člen

Z denarno kaznijo 150.000 tolarjev se za prekršek kaznuje posameznik, ki stori prekršek v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti, če:

1. ravna v nasprotju z drugim stavkom 7. člena odloka,

2. ravna v nasprotju z 8. členom odloka,

3. ravna v nasprotju z 11., 12., 13. in 14. členom odloka,

4. ravna v nasprotju s prvim, tretjim, in četrtem odstavkom

18. člena odloka,

5. ravna v nasprotju z 21. členom odloka,

6. ravna v nasprotju z 22. členom odloka,

7. ravna v nasprotju z drugim in tretjim odstavkom

25. člena odloka,

8. ravna v nasprotju z 31. in 33. členom odloka.

Z denarno kaznijo 200.000 tolarjev se za prekršek kaznuje pravna oseba, če:

1. ravna v nasprotju z drugim stavkom 7. člena odloka,

2. ravna v nasprotju z 8. členom odloka,

3. ravna v nasprotju z 11., 12., 13. in 14. členom odloka,

4. ravna v nasprotju s prvim, tretjim, in četrtem odstavkom

18. člena odloka,

5. ravna v nasprotju z 21. členom odloka,

6. ravna v nasprotju z 22. členom odloka,

7. ravna v nasprotju z drugim in tretjim odstavkom

25. člena odloka,

8. ravna v nasprotju z 31. in 33. členom odloka.

Z denarno kaznijo 60.000 tolarjev se kaznuje za prekršek iz drugega odstavka tega člena tudi odgovorna oseba pravne osebe.

Z denarno kaznijo 60.000 tolarjev se za prekršek kaznuje posameznik, če:

1. ravna v nasprotju z 11., 12., 13. in 14. členom odloka,

2. ravna v nasprotju s prvim, tretjim, in četrtem odstavkom

18. člena odloka,

3. ravna v nasprotju z 31. in 33. členom odloka.

Z denarno kaznijo 30.000 tolarjev se za prekršek kaznuje posameznik, če:

1. ravna v nasprotju z drugim stavkom 7. člena odloka,

2. ravna v nasprotju z 8. členom odloka,

3. ravna v nasprotju z 21. členom odloka,

4. ravna v nasprotju z 22. členom odloka,

5. ravna v nasprotju z drugim in tretjim odstavkom

25. člena odloka.

XII. PREHODNI IN KONČNI DOLOČBI

40. člen

Z dnem začetka veljavnosti tega odloka prenehajo veljati določbe Pravilnika o pogojih in načinu dobave in odjema pitne vode v območju Občine Ptuj, ter za gradnjo in vzdrževanje vodovodnih odjemov in naprav (Uradni vestnik občin Ormož in Ptuj, št. 22/82 in 7/83).

41. člen

Ta odlok začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 015-03-28/03

Kidričevo, dne 18. oktobra 2004.

Župan
Občine Kidričevo
Zvonimir Holc l. r.

4785. Sklep o povišanju cen programov vrtca v Javnem vzgojno varstvenem zavodu Vrtec Kidričevo

Na podlagi 31. člena Zakona o vrtcih (Uradni list RS, št. 12/96, 44/00 in 87/03) in 17. člena Statuta Občine Kidričevo (Uradni list RS, št. 10/04) je Občinski svet občine Kidričevo na 14. redni seji, dne 14. 10. 2004 sprejel

S K L E P**o povišanju cen programov vrtca v Javnem vzgojno varstvenem zavodu Vrtec Kidričevo****I**

Cene programov vrtca v Javnem vzgojno varstvenem zavodu Vrtec Kidričevo so naslednje:

– prva starostna skupina od 1. do 3. leta	86.374 SIT
– druga starostna skupina od 3. do 7. leta	71.283 SIT
– integrirani otroci v rednem oddelku	173.528 SIT
Cena prehrane na dan znaša	360 SIT

II

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS, uporablja pa se od 1. 10. 2004 dalje.

Št. 062-02/00-12-7-7

Kidričevo, dne 15. oktobra 2004.

Župan
Občine Kidričevo
Zvonimir Holc l. r.

4786. Tarifni sistem za obračun storitev javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki

Na podlagi Navodila za oblikovanje cen storitev obveznih lokalnih javnih služb (Uradni list RS, št. 56/01 in 41/04 – ZVO-1), 73. člena Odloka o načinu opravljanja gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki (Uradni list RS, št. 44/03) in 17. člena Statuta Občine Kidričevo (Uradni list RS, št. 10/04) je Občinski svet občine Kidričevo na 14. redni seji dne 14. 10. 2004 sprejel

T A R I F N I S I S T E M**za obračun storitev javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki****1. člen**

Ta tarifni sistem določa način oblikovanja cene za storitev gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki na območju Občine Kidričevo.

2. člen

Občinski svet občine Kidričevo potrdi skupni letni strošek vseh faz obravnave odpadkov za preteklo leto, ki jih izvajalec javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki (v nadaljnjem besedilu: izvajalec) v svojem letnem poročilu o poslovanju podjetja predloži najkasneje do 28. februarja tekočega leta ter na predlog izvajalca, na podlagi podatkov iz poslovnega načrta izvajalca javne službe za tekoče leto, sprejme predvidene stroške za tekoče leto.

3. člen

Ravnanje s komunalnimi odpadki po tem tarifnem sistemu zajema zbiranje in prevažanje odpadkov, obdelavo in predelavo odpadkov in odstranjevanje odpadkov.

Zbiranje odpadkov zajema vse storitve, povezane z oddajo in prepuščanjem odpadkov, ki nastanejo v gospodinjstvih ter prevzemanjem le-teh in njihov prevoz v obdelavo.

Zbiranje in prevažanje odpadkov do regijskega centra za ravnanje z odpadki Gajke zajema:

- zbiranje in prevažanje ločenih frakcij,
- zbiranje in prevažanje kosovnih odpadkov,
- zbiranje in prevažanje nevarnih odpadkov,
- zbiranje in prevažanje biološko razgradljivih odpadkov,
- zbiranje in prevažanje preostalih odpadkov,
- vodenje evidenc,
- osveščanje.

Obdelava in predelava odpadkov v regijskem centru za ravnanje z odpadki Gajke zajema:

- sortiranje in obdelavo ločenih frakcij na sortirnici,
- razstavljanje kosovnih odpadkov in njihova obdelava (stiskanje, mletje),
- izločanje ločenih frakcij in biološko razgradljivih odpadkov iz zbranih preostalih odpadkov v sortirnici,
- obdelavo in predelavo biološko razgradljivih odpadkov,
- začasno skladiščenje ločenih frakcij ter kosovnih in nevarnih odpadkov pred oddajo v predelavo ali odstranjevanje,
- oddajanje ločenih frakcij v predelavo.

Odstranjevanje odpadkov v regijskem centru za ravnanje z odpadki Gajke obsega:

- obdelavo ostankov komunalnih odpadkov s stiskanjem in baliranjem odpadkov,
- odlaganje ostankov komunalnih odpadkov na odlagališču.

4. člen

Obračun storitev javne službe se odmeri:

1. Na podlagi prostornine izračunane količine komunalnih odpadkov, izražene v l, ki nastane v stavbi v enem tednu zaradi prebivalcev s stalnim ali začasnim prebivališčem ali zaradi zaposlenih, ki izvajajo dejavnosti v njej, in sicer:

- za storitve ločenega zbiranja in obdelave ločenih frakcij, ki nastajajo v gospodinjstvu in zaradi izvajanja dejavnosti,
- za storitve zbiranja in obdelave kosovnih odpadkov,
- za storitve zbiranja in obdelave nevarnih frakcij,
- za storitve zbiranja, obdelave in predelave biološko razgradljivih odpadkov,
- za storitve zbiranja, obdelave in odlaganja ostankov komunalnih odpadkov.

2. Na podlagi mase prevzetih frakcij izražene v kg in m³ za frakcije, ki jih imetniki odpadkov pripeljejo neposredno v zbirni center.

Prostornina izračunane količine komunalnih odpadkov iz prve točke prejšnjega odstavka se za posamezno stavbo ali njen del določi na podlagi prostornine zabojnika oziroma skupne prostornine vseh zabojnikov, v katerih povzročitelji komunalnih odpadkov iz posamezne stavbe prepuščajo komunalne odpadke, ki mora zadostovati izračunani količini (IK) komunalnih odpadkov, ki jo lahko tedensko odložijo povzročitelji.

Pri določitvi IK komunalnih odpadkov se upošteva naslednje:

- ocenjena povprečna tedenska količina odpadkov, ki nastanejo pri povzročitelju in je enaka prostornini 38,2 litra,
- število članov posameznega gospodinjstva ali oseb s stalnim oziroma začasnim prebivališčem v stavbi, ki prepuščajo komunalne odpadke v istem zabojniku, oziroma zabojnikih.

IK komunalnih odpadkov se določi na podlagi naslednjega izračuna:

$$IK = P \cdot Ok$$

Pri čemer je:

IK = izračunana količina komunalnih odpadkov,

P = število članov posameznega gospodinjstva oziroma prebivalcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v stavbi,

Ok = ocena količine komunalnih odpadkov, ki nastane v enem tednu pri povzročitelju in je enaka prostornini 38,2 litra.

Za počitniško hišo in za stanovanje, ki se ga uporablja kot počitniško stanovanje, je IK komunalnih odpadkov, ki nastane v enem tednu, enaka 38,2 litra, oziroma je obračun storitev enak obračunu storitev za eno osebo na mesec po osnovni tarifi.

5. člen

Storitev javne službe se za komunalne odpadke, ki nastajajo v stavbi ali v njenem delu zaradi prebivalcev ali izvajanja dejavnosti v njej, obračuna po osnovni tarifi za 14-dnevni odvoz preostalih odpadkov in za območja večstanovanjskih enot (v nadaljnjem besedilu: osnovna tarifa), in sicer na podlagi naslednjega izračuna:

$$\text{cena za osnovno tarifo} = \text{cena}_{\text{zbiranje}} + \text{cena}_{\text{obdelava}} + \text{cena}_{\text{odlaganje}}$$

kjer so v:

- »cena_{zbiranje}« vključene cene storitev iz drugega odstavka 3. člena tega tarifnega sistema,
- »cena_{obdelava}« vključene cene storitev iz tretjega odstavka 3. člena tega tarifnega sistema,
- »cena_{odlaganje}« vključene cene storitev iz četrtega odstavka 3. člena tega tarifnega sistema ter investicijske stroške izgradnje CERO Gajke.

Izračunana cena je izražena v SIT/l prevzetega odpadka, upošteva pretvorbo, da je 1000l enako 1m³ prevzetih odpadkov.

6. člen

Na območju, kjer je uvedeno ločeno zbiranje komunalnih odpadkov, pa povzročitelji le-teh niso ločeno odložili, se storitev javne službe za komunalne odpadke, ki nastajajo v stavbi ali v njenem delu zaradi prebivalcev ali izvajanja dejavnosti v njej, obračuna na podlagi tarife za mešane odpadke, in sicer na podlagi naslednjega izračuna za ceno storitev javne službe:

$$\text{cena za mešane odpadke} = \text{cena}_{\text{zbiranje}} + \text{cena}_{\text{obdelava}} + 2 \times \text{cena}_{\text{odlaganje}}$$

kjer so v:

- »cena_{zbiranje}« vključene cene storitev iz drugega odstavka 3. člena tega tarifnega sistema,
- »cena_{obdelava}« vključene cene storitev iz tretjega odstavka 3. člena tega tarifnega sistema,
- »cena_{odlaganje}« vključene cene storitev iz četrtega odstavka 3. člena tega tarifnega sistema ter investicijske stroške izgradnje CERO Gajke.

Izračunana cena je izražena v SIT/l prevzetega odpadka, upošteva pretvorbo, da je 1000l enako 1m³ prevzetih odpadkov.

7. člen

Cena_{zbiranje} se na enoto določi tako, da se ovrednotijo stroški v skladu z veljavnim predpisom o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih lokalnih javnih služb, ki so povezani z zbiranjem in prevažanjem odpadkov ter se porazdelijo na skupno prostornino izračunane količine komunalnih odpadkov za celotno oskrbovalno območje (V₁):

$$\text{Cena}_{\text{zbiranje}} = \text{stroški}_{\text{zbiranje}} / V_1 \times 52$$

kjer je:

stroški_{zbiranje} = letni strošek zbiranja in prevažanja odpadkov

V₁ = skupna prostornina izračunane količine komunalnih odpadkov, na celotno oskrbovalno območje
52 = število tednov v letu.

V₁ = K₁ × P₁
K₁ = ocena za najmanjšo količino komunalnih odpadkov, ki nastane v enem tednu na prebivalca in je enaka 38,2 litra
P₁ = število prebivalcev s stalnim ali začasnim prebivališčem na oskrbovalnem področju

8. člen

Cena_{obdelava} se na enoto določi tako, da se ovrednotijo stroški v skladu z veljavnim predpisom o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih lokalnih javnih služb, ki so povezani z obdelavo in predelavo odpadkov ter se porazdelijo na skupno prostornino izračunane količine komunalnih odpadkov, za celotno oskrbovalno območje (V₁):

$$\text{Cena}_{\text{obdelava}} = \text{stroški}_{\text{obdelava}} / V_1 \times 52$$

kjer je:

stroški_{obdelava} = letni strošek obdelave in predelave odpadkov

V₁ = skupna prostornina izračunane količine komunalnih odpadkov, na celotno oskrbovalno območje
52 = število tednov v letu.

$$V_1 = K_1 \times P_1$$

K₁ = ocena za izračunano količino komunalnih odpadkov, ki nastane v enem tednu na prebivalca in je enaka 38,2 litra
P₁ = število prebivalcev s stalnim ali začasnim prebivališčem na oskrbovalnem področju

9. člen

Cena_{odlaganje} se na enoto določi tako, da se ovrednotijo stroški iz v skladu z veljavnim predpisom o metodologiji za oblikovanje cen obveznih lokalnih javnih služb, ki so povezani z obdelavo in odlaganjem ostanka odpadkov ter se porazdelijo na skupno prostornino izračunane količine komunalnih odpadkov za celotno oskrbovalno območje (V₁):

$$\text{Cena}_{\text{odlaganje}} = \text{stroški}_{\text{odlaganje}} / V_1 \times 52$$

kjer je:

stroški_{odlaganje} = letni strošek obdelave in odlaganja ostankov odpadkov

V₁ = skupna prostornina izračunane količine komunalnih odpadkov, na celotno oskrbovalno območje
52 = število tednov v letu.

$$V_1 = K_1 \times P_1$$

K₁ = ocena za izračunano količino komunalnih odpadkov, ki nastane v enem tednu na prebivalca in je enaka 38,2 litra
P₁ = število prebivalcev s stalnim ali začasnim prebivališčem na oskrbovalnem področju

10. člen

Mesečni strošek za prevzem izračunane količine komunalnih odpadkov, ki nastane v enem tednu na prebivalca se izračuna:

$$MS_{\text{izračunana količina}} = \frac{\text{cena} \times 38,2 \times 52}{12}$$

kjer predstavlja:

MS_{izračunana količina} = mesečni strošek za izračunano količino komunalnih odpadkov, ki nastane v enem tednu na prebivalca in je enaka 38,2 litra

Cena = cena storitve javne službe iz 5. ali 6. člena tega tarifnega sistema

52 = število tednov v letu

12 = število mesecev v letu

11. člen

Predlog cene storitev javne službe se določi na podlagi podatkov iz poslovnega načrta izvajalca javne službe za tekoče leto.

Spremembe cen storitev javne službe, ki jih na podlagi predloga iz prvega odstavka odobri Občinski svet občine Kidričevo, začno veljati za storitve javne službe najkasneje do 30. aprila tekočega leta.

12. člen

V cenah storitev javne službe niso upoštevane zakonsko predpisane dajatve.

13. člen

Cenik storitev javne službe sprejema Občinski svet občine Kidričevo s sklepom.

14. člen

Ta tarifni pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 015-03-6/01

Kidričevo, dne 27. septembra 2004.

Župan
Občine Kidričevo
Zvonimir Holc l. r.

4787. Tehnični pravilnik o javnem vodovodu v Občini Kidričevo

Na podlagi 17. člena Statuta občine Kidričevo (Uradni list RS, št. 10/04) in 6. člena odloka o oskrbi s pitno vodo v občini Kidričevo, je Občinski svet občine Kidričevo na 14. redni seji dne 14. 10. 2004 sprejel

TEHNIČNI PRAVILNIK o javnem vodovodu v Občini Kidričevo

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem pravilnikom se ureja tehnična izvedba in uporaba javnih vodovodov v Občini Kidričevo (v nadaljnjem besedilu: vodovod).

2. člen

Pravilnik je obvezen za vse udeležence pri projektiranju, gradnji, komunalnem opremljanju in upravnem postopku za izvajalca javne službe in uporabnike vodovodov.

3. člen

Vodovod je sklop medsebojno funkcionalno povezanih naprav, objektov in cevovodov, ki služijo za oskrbo prebivalstva s pitno vodo (v nadaljnjem besedilu: voda).

4. člen

Naprave in objekti vodovoda so:

- zajetja,
- vodnjaki (vrtine),
- črpališča,
- čistilne naprave,
- cevovodi,
- prečrpališča,
- vodohrani (zbiralniki pitne vode),
- objekti in naprave za zniževanje tlaka,
- vodovodno omrežje,
- omrežje za gašenje požara – hidrantna mreža,
- drugi manjši objekti, ki služijo za pravilno in nemoteno obratovanje cevovodov in jih glede na njihovo funkcijo štejemo kot njih sestavni del.

5. člen

Lokalni vodovod je samostojni vodovod s samostojnim vodnim virom, ki ni v upravljanju izvajalca javne službe.

6. člen

Vodovod za tehnološko vodo ali tehnološki vodovod je sklop medsebojno funkcionalno povezanih naprav, objektov in cevovodov, ki služijo izključno za dobavo, pripravo in oskrbo s tehnološko vodo. Vodovod za tehnološko vodo ne sme biti fizično povezan z javnim vodovodom.

II. DEFINICIJE POJMOV

7. člen

V tem pravilniku uporabljeni izrazi in pojmi imajo naslednji pomen:

- zajetje = objekt za zajemanje vode,
- vodnjak = objekt za zajemanje vode,
- črpališče = objekt, v katerem so nameščene črpalke za črpanje vode,

- prečrpališče = isto kot črpališče s funkcijo prečrpavanja vode v višje ležeči vodohran,
- čistilna naprava = objekt za čiščenje in razkuževanje vode,
- vodohran ali vodni zbiralnik = objekt za hranjenje vode,
- raztežilnik ali razbremenilnik = objekt za znižanje tlaka vode v cevovodu,
- reducirna postaja = objekt, v katerem je nameščen reducirni ventil in služi za znižanje tlaka,
- cevovod = objekt za transport vode,
- vodovodno omrežje = sistem cevovodov, ki ga delimo na magistralno, primarno ter sekundarno omrežje,
- magistralno omrežje in naprave:
- cevovodi in objekti, ki oskrbujejo z vodo več občin ali regij,
- tranzitni cevovodi in objekti od zajetja do primarnega omrežja,
- primarno omrežje in naprave:
- cevovodi in objekti, med magistralnim in sekundarnim omrežjem, oziroma cevovodi in objekti od zajetja do sekundarnega omrežja,
- cevovodi in objekti za večje naselje, med več naselji ter med večjimi stanovanjskimi ali drugimi območji,
- sekundarno omrežje in naprave, ki služijo za neposredno priključevanje uporabnikov na posameznem stanovanjskem ali drugem območju ali za požarno varstveno funkcijo,
- zračnik = element za odzračevanje cevovoda,
- blatnik = element za praznjenje in čiščenje cevovoda,
- priključek = spojni vod od vodovodnega omrežja do vodomera,
- jašek = betonski objekt na cevovodu (običajno služi za namestitve zasunov in zračnikov),
- vodomerni jašek = jašek, v katerem je nameščen vodomerni,
- vodomerni = naprava za merjenje porabljene vode,
- zasun = zaporni element na cevovodu,
- hidrant = element v vodovodni mreži, ki služi za odvzem vode iz vodovodne mreže pri gašenju požara (razlikujemo podzemne in nadzemne hidrante),
- uporabnik = odjemalec vode iz vodovoda.

III. PROJEKTIRANJE IN GRADNJA VODOVODA

8. člen

Pri načrtovanju vodovoda se morajo upoštevati poleg drugih predpisov, ki urejajo tovrstno gradnjo, še določila tega pravilnika ter soglasja in smernice, ki jih opredeli izvajalec javne službe.

a) Dimenzije cevovodov in vrste cevi

9. člen

Pri gradnji vodovoda se smejo uporabljati cevi iz naslednjih materialov:

1. litoželezne cevi iz nodularne litine (duktil),
2. cevi iz polietilena visoke gostote – PE,
3. jeklene cevi,
4. keramične cevi.

Vse vrste cevi morajo po kvaliteti odgovarjati veljavnim standardom.

10. člen

Cevi PE uporabljamo samo v naslednjih primerih:

- za izvedbo priključkov in sekundarno omrežje,
- na terenih z nestabilno nosilnostjo tal,
- za vgradnjo v zaščitno cev,
- v drugih primerih, kjer iz tehničnih razlogov ni možna uporaba cevi iz drugih materialov

spajanje PE cevi se izvaja z elektropornimi sponkami. Največji dovoljen premer PE-HD cevi je 110 mm. Za večje premere je potrebno pridobiti soglasje izvajalca javne službe.

11. člen

Jeklene cevi se uporabljajo za gradnjo cevovodov, samo kjer zaradi zahtevnosti gradnje ni možna uporaba drugih cevi.

12. člen

Jeklene cevi morajo biti pred vgradnjo antikorozijsko zaščitene. Antikorozijska zaščita jeklenih cevi mora biti izvedena z bitumenskim ali drugim ustreznim premazom in povita z zaščitnim trakom na svetlo očiščeno in minimizirano podlago. Cev mora biti čiščena s peskanjem ali drugimi mehanskimi pripomočki. Čiščenje cevi s kemijskimi sredstvi ni dopustno. Na mestih, kjer se pojavljajo blodeči tokovi mora biti jekleni cevovod tudi katodno zaščiten.

b) Globine

13. člen

Za polaganje cevovoda mora biti globina jarka taka, da bo nad temenom cevi najmanj 1,1 m zasipa pri nevoznih površinah in 1,3 m pri voznih površinah. Maksimalna globina cevovoda ne sme presegati 2,5 m od temena cevi, vendar samo v izjemnih primerih.

14. člen

Dno jarka za polaganje cevovodov mora biti skopano po dani nivoletosti s točnostjo ± 3 cm.

V jarku, izkopanem v terenu IV. in V. kategorije je za polaganje cevovoda treba obvezno pripraviti posteljico iz sipkega materiala v minimalni debelini 10 cm.

Plastične cevi (PE) se smejo polagati samo na posteljico iz peska granulacije 0–4 mm.

15. člen

Zasip cevovoda v višini prvih 30 cm nad temenom cevi se sme opraviti izključno s sipkim materialom. Plastične cevi pa s peskom granulacije 0–4 mm 10 cm nad temenom, 20 cm pa s sipkim materialom.

16. člen

Kadar se ob cevovodu za lastne potrebe polaga električni kabel mora biti ta položen na posteljico v desnem kotu jarka, gledano v smeri toka vode. Kabel mora biti položen na posteljico in v osnovnem zasipu zasut enako kot plastične cevi.

c) Odmiki

17. člen

Cevovod mora biti projektiran in položen tako, da je možen dostop z ustrežno mehanizacijo za potrebe vzdrževanja.

18. člen

Odmik objektov od cevovoda mora znašati najmanj:

- čisti objekti in oporni zidovi 3 m,
- greznice, drugi nečisti objekti in deponije z odpadnim in škodljivim materialom 5 m,
- posamezna drevesa (drevored) 2 m,
- drogovi (električni in PTT) 1 m.

19. člen

Komunalni vodi morajo biti po horizontali od cevovoda odmaknjeni minimalno:

- kanalizacija (fekalna ali mešana), ki poteka na manjši globini ali enaki kot cevovod, 3 m,
 - meteorna kanalizacija, ki poteka na manjši ali enaki globini kot cevovod, 1 m,
 - plinovod 0,5 m,
 - energetski kabli, telekomunikacijski kabli in kabli javne razsvetljave, ki potekajo na manjši ali enaki globini kot vodovod 1 m, oziroma 0,5 m, če so položeni v kineti ali ustrezno zaščiteni,
 - toplovod v kineti, ki poteka na manjši ali enaki globini kot cevovod, 1 m,
 - vsi komunalni vodi, ki potekajo v večji globini kot cevovod, morajo biti odmaknjeni minimalno 0,5 m.
- Pri minimalnih odmikih 0,5 m mora biti vodovod položen tako, da je možen neoviran dostop z ene strani.

20. člen

Kolikor zaradi terenskih razmer ni možno zagotoviti minimalnih odmkov iz predhodnih členov, mora izdelovalec projekta z dogovorom z izvajalcem javne službe določiti način izvedbe in vzdrževanja ter možnost dostopa z ustrežno mehanizacijo.

d) Križanja

21. člen

Za vsako križanje cevovoda s komunalnimi vodi, prometnicami in vodotoki je potrebno pridobiti soglasje izvajalca javne službe obstoječega komunalnega voda.

22. člen

Pri križanju cevovoda z železnico mora cevovod potekati v zaščitni cevi ne glede na material iz katerega je cevovod.

23. člen

Pri križanju cevovoda s prometnico mora biti ta del cevovoda zgrajen iz jeklenih ali litoželeznih cevi iz nodularne litine ali PE cevi z zaščitnim plaščem.

24. člen

Minimalni vertikalni odmiki pri križanju cevovoda z komunalnimi inštalacijami morajo biti:

1. če poteka cevovod nad
 - kanalizacijo 0,3 m,
 - toplovodno kineto 0,4 m,
 - plinovod 0,4 m,
 - energetskim in telekomunikacijskim kablom in kablom javne razsvetljave 0,3 m;
 2. če poteka cevovod pod
 - kanalizacijo (izjemoma) 0,6 m,
 - toplovodno kineto 0,6 m,
 - plinovod 0,6 m,
 - energetskim in telekomunikacijskim kablom in kablom javne razsvetljave 0,3 m.
- Minimalni odmik se šteje najkrajša razdalja med obodoma cevi kanalizacije in cevovoda oziroma stene kinete in cevovoda oziroma točke na obodu (zaščiti) kabla do oboda cevovoda. Kot križanja ne sme biti manjši od 45°.

25. člen

Cevovod ne sme potekati pod fekalno kanalizacijo. Kolikor to ni možno, mora biti križanje s fekalno kanalizacijo v projektu posebej obdelano in v soglasju z izvajalcem javne službe.

e) Vgradnja merilno regulacijske opreme, armatur, fazonov in spojnih elementov

26. člen

V vodnjake, črpališča, rezervoarje in pomembna hidravlična vozlišča mora biti vgrajena ustrezna merilnoregulacijska oprema.

Vrsto in tip ter mesto vgradnje določi projektant v soglasju z izvajalcem javne službe.

27. člen

V vodovodno mrežo se smejo vgrajevati samo taki fazonski kosi, in armature, ki odgovarjajo veljavnim standardom.

Kolikor je zaradi dejanskih razmer na terenu nujna vgradnja nestandardnega fazonskega kosa, se ta izdelava iz jeklene cevi, ki mora odgovarjati min. tlaku 16 bar. Fazonski kos mora biti antikorozijsko zaščiten.

28. člen

Vijaki, vrata, ograje, stopnice in drugi ključavničarski izdelki, ki se vgrajujejo v vodovodne objekte, morajo biti zaščiteni proti koroziji z vročim cinkanjem ali izdelani iz nerjavečih materialov.

29. člen

Zasuni morajo biti obvezno vgrajeni na vsakem odcepu iz primarnega ali sekundarnega cevovoda pred in za zaščito pod železnico, na priključku za hidrant na primarnem cevovodu,

pred zračnikom, blatnikom in na vsakih 500–800 m v primarnem cevovodu.

30. člen

Zasuni se smejo v omrežje vgrajevati tako, da so na eni strani spojeni z gibljivim spojem. Gibljivi spoj mora biti načeloma za zasunom gledano v smeri toka vode. Pri vgradnji zasuna je treba upoštevati težo zasuna in nosilnost cevi.

31. člen

Litoželezne cestne kape se morajo obvezno podbetonirati. Betonske plošče pod cestno kapo morajo biti take velikosti, da glede na nosilnost terena prenaša obtežbo kape brez pogrezanja.

f) Jaški

32. člen

V omrežje vgrajujemo betonske jaške za vgradnjo armatur in merilnoregulacijske opreme.

Minimalna velikost jaškov mora biti:

- po višini 170 cm,
- po dolžini = vsota dolžine vseh vgrajenih elementov + 40 cm, vendar najmanj 120 cm na cevovodih do 150 mm, 150 cm na cevovodih do Ø250 mm in 180 cm na cevovodih do Ø600 mm,
- po širini = vsota dolžin vseh vgrajenih elementov na odcepu + 1/2 najširšega vgrajenega el. v osi cevovoda + 80 cm, vendar najmanj 120 cm na cevovodih do Ø150 mm, 150 cm na cevovodih do Ø250 mm in 180 cm na cevovodih do Ø600 mm,
- nad ploščo jaška mora biti minimalno 30 cm zasipa,
- dno jaška mora biti z betoniranim dnom s poglobitvijo za črpanje vode,
- velikost vstopne odprtine mora biti min. dim. 60 x 60 cm. Locirana mora biti v kotu jaška. Vstopna odprtina se mora zapirati s standardnim litoželeznim pokrovom. Teža pokrova mora odgovarjati prometni obremenitvi,
- jašek, v katerem so vgrajeni fazonski elementi težji kot 150 kg, mora imeti tudi montažno odprtino minimalne velikosti 80 x 80 cm neposredno nad elementom,
- montažna odprtina se mora zapirati z litoželeznim pokrovom. Teža pokrova mora odgovarjati prometni obremenitvi. Kjer tipizirana velikost montažne odprtine ne zadošča se izjemoma izvede plošča jaška iz armirano betonskih lamel, ki jih je možno odstraniti,
- vstop v jašek mora biti opremljen z lestvijo. Nosilna drogova lestev morata biti iz cevi Ø40 mm, nastopne prečke Ø18 mm v razmaku 300 mm. Lestev mora biti pritrjena na steno jaška.

33. člen

Jaški v terenih s talno vodo morajo biti vodotesni. Vrh vstopne (montažne) odprtine mora biti obvezno nad visokim nivojem poplavalne vode. V dnu jaška morajo imeti poglobitev za črpanje vode.

34. člen

Vodomerni jaški so obdelani v poglavju IV/c.

g) Hidranti

35. člen

Hidrante vgrajujemo v vodovodno omrežje v naselju na razdaljo 80–150 m oziroma v odvisnosti od gostote naselitve prebivalstva v posameznem naselju. Minimalni premer cevovoda, na katerega se priključuje hidrante je Ø100 mm. Pri projektiranju gradnje hidrantnega omrežja, je potrebno upoštevati pravilnik o tehničnih normativih za hidrantno omrežje za gašenje požarov.

36. člen

Hidranti so podzemni in nadzemni. Nadzemne hidrante vgrajujemo povsod, kjer ne ovirajo prometa in funkcionalnosti zemljišča.

37. člen

Hidrant, vgrajen na primarni vodovodni mreži, mora imeti na priključku zasun. Vsa izlivna mesta pri hidrantu in priključni zasun se plombirajo.

38. člen

Hidrant se sme zasipati le z gramoznim materialom. Vrh glave podzemnega hidranta mora biti 10–20 cm pod nivoletno terena.

39. člen

Hidrantne kape pri podzemnih hidrantih morajo biti podbetonirane. Velikost betonske plošče pod hidrantno kapo mora biti tako velika, da glede na nosilnost terena prenaša obtežbo kape brez pogrezanja. Podbetoniran mora biti tudi N kos, na katerega je montiran hidrant.

h) Preizkušanje cevovoda

40. člen

Tlačni preizkus je časovno in tehnološko točno določen postopek, s katerim se preverja vodotesnost in kakovost zgrajenega cevovoda.

Tlačni preizkus se mora opraviti na vsakem novo zgrajenem cevovodu. O uspešno opravljenem tlačnem preizkusu se napiše zapisnik, ki ga morata podpisati nadzorni organ in vodja gradbišča. Zapisnik je sestavni del investicijsko tehnične dokumentacije.

41. člen

Tlačni preizkus vseh vrst cevi se izvaja točno po navodilih proizvajalca. Tlačni preizkus cevovoda iz jeklenih cevi se izvede na dvakratni delovni tlak, vendar ne manj kot 15 bar. Tlačni preizkus mora trajati min. 2 uri oziroma 60 min/100 m cevovoda.

42. člen

Klorni šok je preizkus, s katerim se ugotovi ali je vodovod sposoben prenašati zdravo pitno vodo. Preizkus izvede upravljalec vodovoda v soglasju z Zavodom za zdravstveno varstvo in o preizkusu izda ustrezen dokument. Klorni šok se mora opraviti na vsakem novozgrajenem vodovodu.

i) Označevanje vodovodnih naprav

43. člen

Zasuni in hidranti morajo biti obvezno označeni z označevalnimi tablicami. Oblika in velikost označevalne tablice je predpisana s SIST 1005 za zasune in SIST 1007 za hidrante.

44. člen

Označevalne tablice so pritrjene na vidnem mestu najbližjega objekta. Če v bližini ni objekta se tablica postavi na zato posebej postavljen drog.

45. člen

Trasa cevovoda se označuje z opozorilnim trakom, ki se polaga na osnovni zasip (30 cm nad temenom cevi). Nad cevovodi iz plastičnih cevi mora biti položen označevalni trak s kovinskim vložkom.

IV. VODOVODNI PRIKLJUČKI

a) Postopek za priključitev nepremičnine na javno vodovodno omrežje

46. člen

Za priključitev objekta na javno vodovodno omrežje mora naročnik z izvajalcem javne službe skleniti pogodbo o priključitvi.

K pogodbi mora priložiti:

- situacijo z vrisanim objektom v merilu, ki velja za projektno dokumentacijo,
- kopijo gradbenega dovoljenja ali lokacijsko informacijo za izvedbo vodovodnega priključka,

– projekt vodovodnega priključka, interne inštalacije oziroma tehnološki projekt, za proizvodne in druge objekte, kjer se bo voda rabila v tehnološke namene,

– soglasje občine s potrdilom o plačilu povračila ob priključitvi na vodovodno omrežje,

– soglasje upravljalca ceste (v primeru preboja ali rezanja ceste),

– služnostno pogodbo sklenjena z lastniki zemljišč (če trasa vodovoda prečka njihovo zemljo).

47. člen

Izvajalec javne službe je dolžan skleniti pogodbo o priključitvi ob izpolnitvi tehničnih pogojev, razen v primeru, če naročniku ne more zagotoviti zadostnih količin vode in izpolniti dobavno tehničnih pogojev, ali če bi bila s tem motena oskrba ostalim potrošnikom.

V primeru, da iz razlogov iz prejšnjega odstavka ni možno skleniti pogodbe o priključitvi, je izvajalec javne službe dolžan o tem obvestiti pristojni občinski organ, s katerim se naročnik ob sodelovanju izvajalca javne službe dogovori o možnosti načina in tehnične rešitve izvedbe priključitve.

48. člen

Na osnovi sklenjene pogodbe o priključitvi izvajalec javne službe naročniku – bodočemu uporabniku vode opravi:

- odkar trase priključka in merilnega mesta,
- skladno z dogovorom med naročnikom izdelava ponudbeni predračun in pogodbo za izvedbo priključka.

49. člen

Izvajalec javne službe izvede priključek, ko so izpolnjeni vsi pogoji iz pogodbe o priključitvi. Po izvedbi del za priključitev na vodovodno omrežje je izvajalec javne službe dolžan vzpostaviti prvotno stanje na zemljišču na katerem je bil izveden priključek.

50. člen

Spremembo lokacije merilnega mesta, trase priključka ali dobavnih količin lahko uporabnik zahteva po enakem postopku kot nov priključek, pri čemer izvajalec javne službe za vsak primer posebej presodi, če je potrebno predložiti ustrezno dokumentacijo v celoti ali samo deloma.

51. člen

Priključek se ukine na osnovi pisnega naročila lastnika priključka. Stroške ukinitve poravnava naročnik.

b) Dimenzije priključkov in izvedba

52. člen

Dimenzijo priključka določi izvajalec javne službe:

- po številu izlivnih mest v priključenem objektu za gospodinjstvo:

Število izlivnih mest	Vrsta in minimalna dimenzija priključka
5–20	PE DN 32/10
20–30	PE DN 40/10

– če se predvideva, ob upoštevanju vseh podatkov iz projekta interne instalacije oziroma tehnološkega projekta, večjo konično porabo kot 2 l/sek., se dimenzionira priključek s hidravličnim izračunom.

53. člen

Za gradnjo vodovodnih priključkov se smiselno uporabljajo določbe v poglavju projektiranje in gradnja vodovoda.

c) Lokacija in izvedba merilnega mesta

54. člen

Merilno mesto je praviloma v jašku izven objekta, čim bližje javnemu vodovodu. V objektih v katerih je predvidena ločena meritev za več uporabnikov, je lahko register vodomero v objektu.

55. člen

Če je vodomerno mesto v objektu uporabnika, mora biti cev vodovodnega priključka zaščitena s PE cevjo v celotni dolžini od vstopa v objekt do vodomera.

V zaščitni cevi mora biti tudi cev priključka, ki vstopa skozi steno vodomernega jaška izven objekta.

56. člen

Talni jaški izven objekta so tipski PVC termo jaški ali betonski jaški opisani v 32. členu tega pravilnika.

d) Tipi in dimenzije vodomero

57. člen

Vrsto in tip vodomerne naprave, ki se uporabljajo za merjenje porabljene vode, določa izvajalec javne službe, dimenzijo vodomera pa določi projektant ob soglasju izvajalca javne službe.

58. člen

Upravljalca plombira ob prevzemu vodovodnega priključka oziroma ob vsaki vgradnji vodomera matični privoj s PVC plombo. Odstranitev, uničenje oziroma poškodovanje plombe se sankcionira v skladu z določbami Odloka o oskrbi s pitno vodo.

e) Nadomestilo stroškov vzdrževanja priključka in menjave ter kontrole vodomero – vzdrževalnina priključka

59. člen

Vzdrževalnina priključka je znesek, ki se mesečno zaračunava za pokrivanje stroškov redne menjave vodomernih naprav v enem menjalnem obdobju.

Znesek vzdrževalnine priključka v obračunskem obdobju dobimo kot zmnožek nazivnega pretoka vodomera in cene vode.

Vzdrževalnina priključka = $Q_n \text{ (m}^3/\text{h)} \times \text{cena vode (SIT/m}^3) \times \text{obračunsko obdobje (mesec)}$

Vodomer	DN (mm)	20	25	32	40	50	65	80	100	150	50-k	80-k	100-k	150-k
Nazivni pretok	$Q_n \text{ (m}^3/\text{h)}$	2,5	6	6	10	15	25	40	60	150	40	60	90	200

• k – kombinirani vodomerni

60. člen

Izvajalec javne službe lahko na osnovi predvidene porabe vode, upoštevajoč pri tem dinamiko in konico odjema pitne vode pri uporabniku ter hidravlične razmere v vodovodnem omrežju, določi za vgradnjo tudi druge dimenzije vodomerovalov.

V. TEHNIČNO DOBAVNI POGOJI

61. člen

Priključitev uporabnika na vodovod je možna ob naslednjih pogojih:

- da je kota tlačne črte pri Q_{max} v vodovodnem omrežju najmanj 10 m nad koto najvišjega izliva v objektu,
- da bodoči uporabnik s predvidenim odvzemom vode ne bo presegal pretočnih zmogljivosti sekundarnega omrežja in povzročal motenj v oskrbi ostalih potrošnikov.

62. člen

Začasni priključek na javni vodovod je možen:

1. za gradbišče (gradbiščni priključek),
2. za bodoče uporabnike na kompleksih, ki niso pokriti s sekundarno mrežo minimalnega premera 80 mm ob pogoju:
 - da z izgradnjo začasnega priključka ne bo motena oskrba z vodo,
 - da je s srednjeročnim programom predvidena izgradnja sekundarne vodovodne mreže na kompleksu, kjer je objekt uporabnika,
 - da uporabnik pred izvedbo priključka podpiše pogodbo z izvajalcem javne službe, kjer bodo natančno opredeljene obveznosti uporabnika do sofinanciranja sekundarne mreže na kompleksu in rok o začasni uporabi priključka.

Odločitev o možnosti izvedbe začasnega priključka izda izvajalec javne službe, pri čemer za vsak primer posebej presoja, kakšno dokumentacijo mora bodoči uporabnik predložiti.

63. člen

Naprave za zvišanje tlaka v objektih so del interne instalacije in se lahko vgradijo le s posebnim soglasjem izvajalca javne službe.

Naprave za zvišanje tlaka se morajo priključiti preko vmesnega rezervoarja, v katerega priteka voda preko vodomera in ventila s plovcem v primerih, ko iz omrežja ni možno zagotavljati črpalne količine vode.

Vtok v rezervoar mora biti nad najvišjim nivojem vode v rezervoarju.

VI. NADZOR NAD GRADNJO VODOVODA

64. člen

Vse vodovodne naprave, ki jih gradi ali rekonstruira katerikoli izvajalec in bodo po dokončanju prešle v upravljanje izvajalca javne službe, nadzira med samo gradnjo strokovna služba izvajalca javne službe.

65. člen

Nadzor iz prejšnjega člena tega pravilnika, obsega kontrolo izvajanja določil izdanih soglasij in tega pravilnika ter kontrolo kakovosti izvedenih del in vgrajenega materiala.

VII. PREVZEM VODOVODOV V UPRAVLJANJE

66. člen

Investitor javnega vodovoda, če to ni občina, mora tega predati v last občini. Način in pogoje predaje opredelita investitor in občina s pogodbo. Občina preda predmetni vodovod v upravljanje izvajalcu javne službe. Ob primopredaji mora investitor izročiti občini oziroma izvajalcu javne službe naslednjo dokumentacijo:

- projekt z gradbenim dovoljenjem,
- projekt izvedenih del (PID) v skladu z Zakonom o graditvi objektov (ZGO-1) in po določbah pravilnika o izdelavi in vzdrževanju katastra komunalnih naprav in metodologiji katastra izvajalca javne službe,

- zapisnik o tlačnem preizkusu,
- atest o izvedenem klornem šoku,
- podatke o investicijski vrednosti,
- uporabno dovoljenje.

Na osnovi zapisnika o prevzemu javnega vodovoda vnese izvajalec javne službe vodovod v kataster komunalnih naprav in v evidenco sredstev v upravljanju.

67. člen

Lokalni vodovod prevzame izvajalec javne službe v upravljanje le, če so izpolnjeni pogoji tega pravilnika in je vodovod zgrajen oziroma saniran skladno z vsemi predpisi ter ima vodni vir, ki ustreza pravilniku o zdravstveni ustreznosti pitne vode in urejene varstvene pasove.

VIII. KATASTER VODOVODNIH NAPRAV

68. člen

Izvajalec javne službe mora za objekte javnega vodovoda voditi kataster komunalnih naprav.

Kataster komunalnih naprav se vodi skladno z določbami pravilnika o izdelavi in vzdrževanju katastra komunalnih naprav in zakona o katastru komunalnih naprav.

Podatki iz katastra se izdajo na osnovi pisne vloge, katera mora vsebovati namen rabe podatkov. Za izdajo podatkov iz katastra se plača nadomestilo stroškov priprave in izdaje podatkov. Občini se za njene potrebe izdajo podatki iz katastra brezplačno v dogovorjeni DXF oblik. Prav tako občina izdaja podatke iz katastra izvajalcu javne službe brezplačno.

69. člen

Ne glede na določbe pravilnika o izdelavi in vzdrževanju katastra komunalnih naprav pa izvajalec javne službe za operativne potrebe sektorja vodooskrbe vodi katastrski elaborat v obsegu:

1. pisni del,
2. grafični del v državnem koordinatnem sistemu,
3. skanogrami,
4. elaborati.

Ad/1

Pisni del vsebuje popisne liste ali tabele po segmentih (točka, sistem daljic ali ploskev).

Ad/2

Grafični del vsebuje:

a) Podloge:

- digitalni katastrski načrt,
- digitalni ortofoto načrt,
- topografski načrt različnih meril (1:1000, 1:5000, 1:25000...),
- druge podloge.

b) Segmente katastra komunalnih naprav:

- točkovni (hidranti, zasuni, zračniki...),
- linijski (cevovodi...),
- ploskovni (jaški, vodovarstvena območja...).

Ad/3 Skanogrami so digitalna oblika elaborata:

- a) skanogrami fotografij (jaškov, cevovodov, križanj, zanimivih detajlov...),
- b) skanogrami topografij, skic, shem in shematskih prikazov...,
- c) skanogrami, druga dokumentacija.

Ad/4 Elaborati:

Elaborat je zbirka vseh listin, dokumentov, skic in zapisnikov, na osnovi katerih je bil nastavljen pisni in grafični del elaborata, zlasti:

- pregledna karta območja novega cevovoda M 1: 500, 1000, 5000, 10000,
- situacijski načrt, ki vsebuje geodetski posnetek terena in cevovoda z vsemi pripadajočimi elementi z označbami in podatki,

- podolžni profili,
- topografije zasunov, hidrantov in podobnih objektov na cevovodu,
- oznake detajlnih listov, kjer je cevovod ter številke zapisnikov s podatki meritev,
- montažni načrti cevovodov (zasuni, hidranti, zračniki, blatniki, odcepi, priključna mesta, križanja),
- dimenzije, materiali, leto izgradnje,
- situacijski načrt, topografije in podolžni profili morajo biti v digitalni obliki (dwg, dxf format),
- drugi podatki.

70. člen

Vzdrževanje katastra komunalnih naprav temelji na prijavah o spremembah na komunalnih vodih, ki se posredujejo izvajalcu, ki vodi kataster.

Prijava o spremembi komunalnega voda je pisno obvestilo, ki vsebuje podatke o kraju komunalnega objekta in kratek opis spremembe na objektu.

71. člen

Po prejemu prijave o spremembi komunalnega voda mora služba katastra takoj poskrbeti za eventualno po-

trebno izmero na terenu in vnos spremembe v katastrski elaborat.

72. člen

O spremembah na komunalnih vodih se vodi posebna evidenca.

IX. PREHODNI IN KONČNI DOLOČBI**73. člen**

Spremembe in dopolnitve tega pravilnika se sprejmejo po postopku, določenim za njegov sprejem.

74. člen

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 015-03-37/04

Kidričevo, dne 18. oktobra 2004.

Župan

Občine Kidričevo

Zvonimir Holc l. r.

VSEBINA

VLADA

4782. Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004–2006 za leto 2004	13769
4783. Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004–2006	13806

OBČINE**KIDRIČEVO**

4784. Odlok o oskrbi s pitno vodo v Občini Kidričevo	14061
4785. Sklep o povišanju cen programov vrtca v Javnem vzgojno varstvenem zavodu Vrtec Kidričevo	14065
4786. Tarifni sistem za obračun storitev javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki	14065
4787. Tehnični pravilnik o javnem vodovodu v Občini Kidričevo	14067

ISSN 1318-0576

Izdajatelj Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo – Direktorica Ksenija Mihovar Globokar – Založnik Uradni list Republike Slovenije d.o.o. – Direktorica in odgovorna urednica Erika Trojer – Priprava Uradni list Republike Slovenije d.o.o. – Tisk Tiskarna SET, d.d., Vevče – Akontacija naročnine za leto 2004 je 26.400 SIT (brez davka), pri ceni posameznega Uradnega lista Republike Slovenije je vračunan 8,5% DDV – Naročnina za tujino je 72.600 SIT – Reklamacije se upoštevajo le mesec dni po izidu vsake številke – Uredništvo in uprava Ljubljana, Slovenska 9 – Poštni predal 379 – Telefon tajništvo 425 14 19, računovodstvo 200 18 60, naročnine 425 23 57, telefaks 200 18 25, prodaja 200 18 38, preklici 425 02 94, telefaks 425 14 18, uredništvo 425 73 08, uredništvo (javni razpisi ...) 200 18 66, uredništvo – telefaks 425 01 99 – Internet: <http://www.uradni-list.si> – uredništvo e-pošta: objave@uradni-list.si – Transakcijski račun 02922-0011569767